

PROLETÁŘI
VŠECH ZEMÍ,
SPOJTE SE!

LENIN
SEBRANÉ
SPISY

46

VYDÁVÁ SE NA ZÁKLADĚ
USNESENÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
KOMUNISTICKÉ STRANY
ČESKOSLOVENSKA

VLADIMÍR
ILJIČ
LENIN
SEBRANÉ
SPISY

SVAZEK

46

DOPISY

1893 — 1904

NAKLADATELSTVÍ SVOBODA
PRAHA 1989

Podle 5. ruského vydání
V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij,
tom 46, Politizdat, Moskva 1978,
připraveného
Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS,
přeložil kolektiv překladatelů

© Politizdat, Moskva 1978

• Translation © Nakladatelství Svoboda, Praha 1989

EDIČNÍ POZNÁMKA ČESKÉ REDAKCE

Vzhledem k velkému počtu dokumentů ve 46. až 55. svazku Leninovy korespondence a ke značné frekvenci poznámek pod čarou provedla redakce v českém vydání některé změny.

Na rozdíl od 5. ruského vydání těchto svazků uvádí česká redakce časové a místní údaje k jednotlivým dokumentům až za oddílem Poznámky. Pořadová čísla údajů odpovídají i chronologickému řazení a číslování příslušných dokumentů.

Data v hranatých závorkách u jednotlivých dokumentů označují, že byla doplněna ruskou redakcí.

Adresy uváděné v Leninově korespondenci jsou ponechány v té podobě, jak je napsal sám autor.

Korespondence obsahuje rovněž velké množství geografických názvů, u nichž došlo během doby k určitým změnám, zejména pokud jde o dnešní názvy měst atd. Z tohoto důvodu se na konci každého svazku uvádí přehledná tabulka zeměpisných jmen v jejich tehdejší a dnešní podobě.

Další potřebná vysvětlení najde čtenář v jednotlivých svazcích.

PŘEDMLUVA

Ve 2. českém vydání Sebraných spisů V. I. Lenina jsou ve svazcích 45—55 shromážděny jeho dopisy, telegramy, písemné vzkazy a sdělení z let 1893—1923.

Tyto dokumenty tvoří podstatnou a nedílnou součást Leninova odkazu. Často jsou cenným doplňkem prací obsažených v předchozích svazcích; odráží se v nich Leninova rozsáhlá činnost spojená s formováním a vytvořením revoluční marxistické strany v Rusku — proletářské strany nového typu, jeho vůdčí úloha v boji dělnické třídy a všech pracujících za vítězství demokratické a posléze socialistické revoluce, za nastolení diktatury proletariátu a vybudování nové společnosti. Dopisy poskytují výraznou představu o Leninově teoretické a politické činnosti jakožto učitele a vůdce ruského i mezinárodního proletariátu.

Leninova korespondence je v 5. ruském vydání, z něhož toto české vydání vychází, zastoupena dosud nejúplněji: zatímco ve 2. a 3. ruském vydání tvořila pouze dva a ve 4. vydání tři svazky, toto vydání obsahuje deset svazků dopisů. Přitom je třeba mít na zřeteli, že po vítězství Říjnové revoluce se Leninova korespondence nebývale rozrostla, takže ani do 5. vydání nebylo možné zařadit všechny jeho dopisy, vzkazy, sdělení a telegramy, neboť jich od října 1917 do roku 1923 napsal několik tisíc.

Jediným dochovaným pramenem části dopisů byl strojopisný text, strojopisná, případně rukopisná kopie, telegrafní blanket anebo text napsaný některou jinou osobou. Pokud u takových dokumentů editoři usoudili, že

jejich autorem byl Lenin — podle obsahu, stylu či jiných významných skutečností — zařadili je do tohoto vydání Leninových Sebraných spisů.

Leninovy dopisy, vzkazy, sdělení a telegramy jsou v tomto vydání — stejně jako jeho ostatní práce — uspořádány chronologicky, v souladu s tradiční periodizací dějin KSSS. Konkrétní časové vymezení jednotlivých svazků korespondence je dáno rovněž jejím rozsahem v jednotlivých obdobích.

První svazek korespondence — tj. 46. svazek tohoto vydání — obsahuje dopisy z let 1893—1904.

Do 47. svazku byla zařazena korespondence z období od roku 1905 do listopadu 1910.

48. svazek zahrnuje dopisy od prosince 1910 do srpna 1914.

49. svazek obsahuje dopisy datované od srpna 1914 do 24. října (7. listopadu) 1917.

Dopisy z období od listopadu 1917 do listopadu 1920 byly zařazeny do 50. a 51. svazku.

Korespondenci od listopadu 1920 do března 1923 obsahují svazky 52—54.

Leninova rodinná korespondence — dopisy matce Marii Alexandrovně, sourozencům Anně Iljiničně, Marii Iljiničně a Dmitriji Iljičovi Uljanovovým, manželovi Anny Iljiničny — Marku Timofejeviči Jelizarovovi a ženě Naděždě Konstantinovně Krupské — byla zařazena do závěrečného, 55. svazku tohoto vydání.

Přílohy k posledním deseti svazkům Sebraných spisů obsahují vybrané dokumenty, jež Lenin podepsal spolu s dalšími osobami, které se na jejich vypracování podílely, a dále životopisné materiály, které nějak souvisejí s Leninovou korespondencí. Do příloh byl zařazen také značný počet dopisů a telegramů direktivního charakteru, jejichž text se připravoval v příslušném lidovém komisariátu anebo v jiné správní instituci za vlády sovětů a jež Lenin podepsal. Jen výjimečně se editoři rozhodli

pro zařazení takových dokumentů, u nichž neexistují přesvědčivé důkazy, že je napsal, nadiktoval anebo zredigoval Lenin: v těchto případech se přihlíželo k jejich závažnosti a k tomu, zda se týkají problémů, jimiž se Lenin speciálně zabýval.

Datování je zachováno podle rukopisu u veškeré korespondence, kterou datoval Lenin sám. Chybějící data v rukopisech byla doplněna na základě vědeckého studia dokumentů a uvádějí se v hranaté závorce. Dopisy, které posílal Lenin z Ruska do ciziny, jsou až do roku 1918, tj. do zavedení nového, gregoriánského kalendáře v Rusku datovány ještě podle starého, v Evropě tehdy již dlouho neužívaného juliánského kalendáře, takže datování se liší od dopisů posílaných ze zahraničí. Zkrácené názvy periodik, zeměpisných názvů, jednotlivá zkrácená slova a oslovení na začátku některých dopisů či zkrácené pozdravy na konci dopisů, případně zkrácené výrazy ve sděleních a telegramech byly v zájmu srozumitelnosti dešifrovány.

Dodnes se nepodařilo najít celou řadu Leninových dopisů, o nichž existují víceméně přesné informace. V každém z těchto deseti svazků korespondence se v seznamu dosud nenalezených dopisů uvádí zároveň pramen, v němž je o těchto dopisech zmínka.

Každý svazek korespondence je vybaven vědeckým informačním materiálem: předmluvou, poznámkami, seznamem literatury, kterou Lenin cituje nebo o níž se zmiňuje, a jmenným rejstříkem. Každý svazek obsahuje značný počet dopisů, jež se uveřejňují poprvé; v obsahu jsou tyto dokumenty označeny hvězdičkou. Poznámky a životopisné údaje ve jmenném rejstříku jsou v těchto svazcích vzhledem k množství maximálně zkráceny. Některé vysvětlující poznámky jsou uvedeny v textu pod čarou.

Na konci každého svazku se uvádí seznam těch Leninových dopisů, které byly chronologicky zařazeny spolu s jinými jeho pracemi již do předchozích svazků.

Čtyřicátý šestý svazek Sebraných spisů V. I. Lenina obsahuje jeho korespondenci z let 1893—1904. Bylo to období, kdy společenská krize v Rusku nezadržitelně spěla k revoluci a kdy revoluční marxisté pod Leninovým vedením sváděli zápas o vytvoření proletářské strany nového typu.

Dopisy zařazené do 46. svazku chronologicky souvisejí s prvními osmi a částečně s devátým svazkem tohoto vydání Sebraných spisů a tvoří jejich doplňující protějšek; obsahují Leninova ideologická východiska, jež ve svých pracích dále rozvinul, poskytují nám konkrétní představu o jeho revoluční činnosti v Petrohradu a poté ve vyhnanství a v první emigraci. Přesvědčivě ilustrují, jak úzce byl Lenin spjat s proletariátem v Rusku, k němuž se jako k masovému čtenáři v mnoha svých pracích přímo obracel. V dopisu P. B. Axelrodovi z 16. srpna 1897 zdůrazňoval: »Nic si tolik nepřěji a po ničem tak netoužím, než abych mohl psát pro dělníky« (tento svazek, s. 30). Dopisy nám poskytují bohatý životopisný materiál: Lenin v nich nikdy nezapomínal zeptat se adresáta na jeho zdraví, přispět mu svou pomocí, pozdravovat společné přátele a známé, neomezoval se jen na důležité věcné problémy.

Z Leninovy korespondence za léta 1893—1896 se v tomto svazku uveřejňuje šest dopisů: tři jsou adresovány P. P. Maslovovi, dva P. B. Axelrodovi a jeden L. F. Milovidovové. Jako první byly do svazku zařazeny dopisy P. P. Maslovovi, kterému Lenin poslal k posouzení jednu ze svých raných prací — Nové hospodářské proudy v životě rolnictva. V této stati zdůrazňuje z hlediska ekonomického rozvoje v Rusku zastaralost a škodlivost filozofických názorů a ekonomických mýtů narodníků a konstatuje, že základní myšlenky v ní obsažené mu slouží za »východisko k mnohem závažnějším a dalekosáhlejšími závěrům, než k jakým . . . dospěl ve stati samé« (s. 19).

Dopisy P. B. Axelrodovi jsou svědectvím o Leninově

revoluční činnosti v Petrohradu a o tom, že kromě toho stál také v čele dělnického hnutí v Moskvě, Orechovu-Zujevu a v dalších průmyslových střediscích.

Nejintenzivněji korespondoval Lenin v době svého sibiřského vyhnanství v letech 1897—1899: psal tehdy převážně rodině, nejčastěji své matce Marii Alexandrovně Uljanovové; rodinné korespondenci je v tomto vydání Sebraných spisů věnován samostatný svazek. Z ostatních sedmi dopisů z tohoto období jsou do 46. svazku zařazeny čtyři dopisy adresované A. N. Potresovovi, jeden P. B. Axelrodovi a dva S. M. Arkanovovi; tyto dopisy nám poskytují plastickou představu o Leninově činnosti ve vyhnanství. O tom, jaké otázky politiky strany, vědecké a publicistické problémy ho tehdy zajímaly, se dočteme v dopisech A. N. Potresovovi, které tvoří svérázný pendant k řadě prací z tohoto období (Jakého dědictví se zříkáme?, Ještě k teorii realizace, Kapitalismus v zemědělství aj.). Například v dopisu Potresovovi z 26. ledna 1899 označuje Lenin za hlavního představitele ideového »dědictví« revolučních demokratů 60. let N. G. Černyševského, což nemohl z cenzurních důvodů učinit ve své práci Jakého dědictví se zříkáme?. V těchto dopisech rozhodně odsuzuje liberální narodniky, legální marxisty i západoevropský oportunistický, v jehož čele stál od roku 1896 E. Bernstein, který se svými revizionistickými články pokoušel nahradit marxismus liberálně reformistickým učním.

Ve svých dopisech Lenin ostře kritizuje novokantovství, jež obnovilo idealistické, z hlediska vývoje reakční rysy Kantovy filozofie a jež svým bojem proti marxismu a proti dialektickému a historickému materialismu způsobovalo dělnickému hnutí značné škody. »Je skutečně nezbytné se s novokantovstvím seriózně vypořádat,« psal 27. června 1899 Potresovovi (s. 50). Ve vyhnanství usilovně studoval základní díla klasiků filozofie, práce novokantovců a o filozofických problémech hojně korespondo-

val s F. V. Lengnikem; tato korespondence však dosud nebyla nalezena.

Jádro tohoto svazku tvoří Leninovy dopisy z let 1900—1904. V nich se odráží jeho všestranná činnost spojená s vytvořením skutečně marxistické revoluční strany v Rusku, pro niž vypracoval program a formuloval její politické, organizační a taktické zásady. V korespondenci se odráží jeho zápas s oportunismem v dělnickém hnutí, tj. v sociálně demokratických organizacích v Rusku i v zahraničí, i jeho boj proti oportunistickému kolísání uvnitř redakce Jiskry, osvětlují se spojení redakce Jiskry jakožto stranického ústředí s organizacemi a jednotlivými sociálními demokraty; je důležitým zdrojem poznání Leninových publicistických záměrů, o nichž se tu často rozepisuje.

Mnoho dopisů adresoval Lenin v letech 1900—1903 (do II. sjezdu SDDSR) ruským sociálně demokratickým organizacím, jednotlivým sociálním demokratům žijícím v Rusku i v zahraničí a také důvěrníkům Jiskry a členům redakce tohoto listu. Zdůvodňuje v nich plán výstavby strany, věnuje se shromažďování revolučních sil, organizačním otázkám spojeným s vydáváním celoruského politického listu Jiskra a časopisu Zarja a zasazuje se o svolání II. sjezdu SDDSR.

V červenci 1900 odcestoval Lenin do ciziny, aby tam zajistil vydávání tiskového orgánu strany. Do Mnichova, kde měla sídlit redakce listu, odjel 6. září 1900. Dopisy z tohoto období svědčí o tom, kolik organizačních potíží bylo zapotřebí překonat, aby se podařilo vydávání Jiskry a Zarje zajistit. Názorně ukazují Leninův osobní podíl na zajišťování materiálních prostředků i publicistických příspěvků pro oba tiskové orgány. Mnohé se týkají jednání se zástupci sociálně demokratických organizací v Rusku o zasílání příspěvků dopisovatelů, o navazování spojení, o vyhledávání a získávání konspiračních bytů a organizování přepravy. Poskytují konkrétní představu o tom, jak

vznikala jednotlivá čísla Jiskry a Zarje, kolik času a práce věnoval Lenin článkům pro Jiskru, jak pro ni redakčně upravoval články jiných autorů a jak náročný byl sám k sobě i k ostatním spolupracovníkům listu, pokud šlo o úroveň uveřejňovaných příspěvků. Je z nich patrna Leninova důslednost při posuzování článků pro Jiskru a jeho zásadový přístup k výběru autorů.

Sociální demokracie v Rusku tehdy prožívala údobí chaosu a rozkolísanosti. Oportunistická, revizionistická skupina ekonomistů, podporující Bernsteinovy ideje, se postavila proti vytvoření samostatné politické strany proletariátu a vyzývala dělníky, aby se omezili jen na hospodářský boj. Už koncem 90. let začal Lenin se svými stoupenci aktivně vystupovat proti ekonomistům; tento zápas vrcholil v letech 1900—1902 právě na stránkách Jiskry a Leninovy dopisy z onoho období o tom přinášejí ne jeden důkaz. »Vždyť nemáme žádný zvláštní důvod, abychom se báli boje,« psal 26. října 1900 A. A. Jakubovové: »boj možná vyvolá u pár osob podráždění, ale vzduch se pročistí a vztahy se přesně a přímo vymezí; boj ukáže, které názorové neshody jsou podstatné a které jsou druhořadé; ukáže, kde jsou lidé, kteří jdou zcela jinou cestou, a kde jsou ti, kteří jdou ve straně společnou cestou a neshodují se jen v dílčích otázkách« (s. 76). Značnou pozornost věnoval Lenin v korespondenci své knize Co dělat?, v níž dovršil ideovou porážku ekonomismu.

V mnoha dopisech adresovaných G. V. Plechanovovi a P. B. Axelrodovi se lze přesvědčit o Leninově zásadovosti v otázkách programu strany, schváleném posléze na II. sjezdu SDDSR.

Řada dopisů tvoří významný pendant k dílům, na nichž Lenin v té době pracoval: Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu, Agrární otázka a »kritikové Marxe«, Agrární program ruské sociální demokracie, K vesnické chudině.

Po II. sjezdu SDDSR se situace ve straně zkomplikova-

la. Po porážce na sjezdu zaútočili menševici na stranická ústředí: v listopadu 1903 se zmocnili ústředního orgánu, k čemuž jim dopomohl Plechanov, a v jejich rukou se ocitla také rada strany. Rozpoutal se úporný boj o ústřední výbor. Představitelé menšiny proti němu zahájili štvavou kampaň v tisku i na veřejných shromážděních a snažili se ústřední výbor zdiskreditovat a vyvolat ve straně rozkol.

Do svazku je zařazeno sto jedenáct Leninových dopisů napsaných od září 1903 a v průběhu roku 1904: obeznamují nás se situací ve straně po II. sjezdu, odhalují ostrý vnitrostranický boj mezi bolševiky a menševiky, zaznívají z nich obavy o osud strany a volání po skutečně marxistickém vedení v revolučním hnutí.

Většinu dopisů z tohoto období adresoval Lenin do Ruska — ústřednímu výboru, místním (tj. územním) stranickým organizacím a pracovníkům strany. Vytrvale a trpělivě v nich vysvětloval řadovým členům strany i stranickým předákům, jaké naléhavé úkoly před nimi stojí a jakou taktiku je třeba volit vůči menševikům, zdůrazňoval význam knihy Krok vpřed, dva kroky vzad, ve které důkladně analyzoval boj na II. sjezdu i po něm, a aktivně se podílel na přípravě a svolání III. sjezdu strany.

V dopisu ústřednímu výboru SDDSR z února 1904 (dokument č. 257) charakterizuje Lenin situaci ve straně a vyzývá stoupence staré Jiskry, aby energicky vystupovali proti rozbíječskému dezorganizátorskému počínání menševiků. Požaduje od členů ÚV, aby zmobilizovali většinu, sjezdili celé Rusko a semkli své lidi, a ne aby tříštili své síly na organizování méně významných akcí, ať už jde o přepravu či o technické záležitosti atd. V dopisu G. M. Kržižanovskému z května 1904 (dokument č. 262) konstatuje, že mnoho členů strany řadu věcí nechápe a je na rozpacích, protože si nemůže zvyknout na novou situaci. »Jestliže nechceme být jen figurkami,« psal tehdy L. B. Krasinovi, »pak nutně musíme danou situaci pocho-

pit a vypracovat plán důsledného, ale neústupného zásadního boje ve jménu stranickosti proti kroužkaření, ve jménu revolučních organizačních zásad proti oportunistu« (s. 399).

Lenin ve svých dopisech demaskoval smířlivce, kteří se pokoušeli stírat zásadní názorové neshody mezi bolševiky a menševiky, a ostře kritizoval jednotlivé stranické pracovníky v místech za jejich smířlivecké postoje k menševikům.

Zlomit úpornou nechuť menševiků podřídít se usnesením II. sjezdu strany a skoncovat tak s jejich rozbíječskou činností mohl podle Leninova názoru jedině III. sjezd strany, jemuž připadl úkol semknout stranu na základě programu SDDSR. V dopisech stranickým organizacím v jednotlivých místech vyzýval bolševiky, aby agitovali za svolání III. sjezdu bez ohledu na odpor menševiků. Z těchto dopisů je zřejmé, že převážná část výborů se vyslovila pro svolání III. sjezdu strany.

V řadě dopisů se Lenin zabývá organizací ústředí v Rusku a zahraničního tiskového orgánu bolševiků — listu Vperjod. »S ním teď všechno stojí a padá, bez něho nás čeká jistá a neslavná smrt,« psal 3. prosince 1904 A. A. Bogdanovovi, R. S. Zemljačkové a M. M. Litvinovovi (s. 456).

V dopisu Výboru Kavkazského svazu SDDSR, napsaném po 12. prosinci 1904 (dokument č. 312), zformuloval Lenin základní úkoly, jež bylo zapotřebí bezodkladně splnit: vytvořit byro výborů většiny, předat mu všechno ohledně sjezdu a řízení všech výborů; podpořit bolševický tiskový orgán Vperjod; uveřejnit rezoluce a zprávu o byru, které sjezd svolává. Leninovy dopisy svědčí o tom, že hluboce věřil ve zlepšení poměrů ve straně, věřil, že horlivé úsilí bolševiků přinese kladné výsledky. 24. prosince 1904 sděloval M. M. Essenové: »Všem se nám tu teď zvedla nálada, každý má plné ruce práce: včera vyšlo oznámení, že začíná vycházet náš list Vperjod.

Celá většina jásá — a cítí se povzbuzena jako ještě nikdy. Nakonec jsme přece jen učinili přítrž těm špinavým intrikám a začneme svorně pracovat s těmi, kdo chtějí pracovat, a ne dělat skandály! . . . Výbory většiny se sjednocují, už si zvolily byro a orgán je teď sjednotí úplně. Sláva! Ne-klesejte na mysli, my teď všichni ožíváme a ožijeme» (s. 472—473). Bolševici list Vperjod skutečně založili ještě před vypuknutím revoluce roku 1905; list připravil svolání III. sjezdu strany.

Ve svazku se uveřejňuje 128 dopisů, jež nebyly do dřívějších ruských vydání Leninových spisů zařazeny; z toho 21 dopisů vychází tiskem poprvé. Většinou jde o dopisy z let 1900—1904. Řadu z nich adresoval Lenin G. V. Plechanovovi, P. B. Axelrodovi, L. I. Axelrodové, V. D. Bončovi-Brujevičovi a dalším osobám i jednotlivým sociálně demokratickým organizacím. Tyto dopisy podstatně dokreslují Leninovu stranickou a publicistickou činnost a jeho nesmlouvavou zásadovost při plnění vytčených úkolů.

Velmi zajímavé jsou dopisy, které se otiskují poprvé. Jsou adresovány tverskému výboru a výboru Kavkazského svazu SDDSR, redakci Jiskry a jednotlivým sociálním demokratům v Rusku i v zahraničí (P. P. Maslovovi, G. D. Lejtezenovi, P. B. Axelrodovi, I. S. Vilenskému, I. P. Goldenbergovi, R. S. Zemljačkové, A. J. Isajenkovi, M. N. Ljadovovi a dalším).

V Příloze tohoto svazku se uveřejňuje Otevřený dopis členům Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie, na jehož sestavení se Lenin podílel, a dále životopisné dokumenty: Protokoly z výslechů V. I. Uljanova (Lenina) v petrohradské věznici 1895—1896 a Žádosti V. I. Uljanova (Lenina) 1896—1900.

P. P. MASLOVOVI

[V druhé polovině prosince 1893]

Především jsem dostal Váš dopis* a hned včera jsem Vám napsal, že Vám posílám články o rolnické reformě¹. Nemáte tu stať o Postnikovovi?*** Jestli ano, pošlete ji co nejdřív N. J. a požádejte ho, aby mi ji hned po přečtení vrátil, že ji potřebuji.

Moc mě mrzí, že jste mě v Samaře nezastihl***: nechystáte se zajet o svátcích do Petrohradu nebo do Moskvy? To bychom se pak mohli sejít.

Spoléhám na to, že stať o Postnikovovi co nejdůkladněji rozeberete a zkritizujete — jak jste si doufám všiml, slouží mi její základní myšlenky jako východisko k mnohem závažnějším a dalekosáhlejšími závěrům, než k jakým jsem dospěl ve stati samé. Úpadek našich malovýrobců (rolníků a domáckých výrobců) pokládám za základní a hlavní faktor, který vysvětluje náš městský kapitalismus i velký kapitalismus a rozbíjí mýtus o zvláštní formě rolnického hospodářství (je to táž buržoazní forma, rozdíl spočívá pouze v tom, že je ještě daleko víc sešňěrována feudálními pouty) a který nás přesvědčuje o tom, že takzvaní »dělníci« nejsou žádná nepatrná hrstka osob ve zvláštním postavení, nýbrž tvoří horní vrstvu oné obrovské

* Mou adresu jste se mohl dovědět prostřednictvím zdejší rady právních zástupců.

** Viz *Nové hospodářské proudy v životě rolnictva* (Sebrané spisy 1, Praha 1979, s. 31—95). *Red.*

*** a neseznámil se tam s mými přáteli.

masy rolníků, která je dnes živa spíš z prodeje své pracovní síly než z vlastního hospodářství. Právě proto si Postnikovovy knihy^[391] tolik cením, že poskytuje materiál pro velmi přesnou analýzu této situace, že na faktech dokazuje nesmyslnost obvyklých představ o naší »občinnové« vesnici a ukazuje, že poměry u nás se v podstatě neliší od západoevropských.

Nabízeli jsem tuto stať měsíčníku Russkaja mysl², ale nechtěli ji. A tak uvažuji o tom, zda by nestálo za to ji doplnit, trochu pozměnit a vydat jako brožuru.

Moc by mě zajímal Váš názor; myslím, že úplně stačí, když se domluvíme písemně.

Moje připomínky k pracím o reformě vycházely z té základní teze, že tato reforma je produktem rozvoje zbožního hospodářství a že veškerý její smysl a význam spočíval v tom, že byla rozbita ona pouta, která brzdila a omezovala rozvoj tohoto systému. O tom si ještě pohovoříme podrobněji: možná se mi podaří poslat Vám rovnou připomínky, které jsem posílal autorovi; to by bylo nejjednodušší a nejpohodlnější.

Odepište mi co nejrychleji, nejlépe obratem, jinak by se mohlo stát, že už mě tu dopis nezastihne.

P. P. MASLOVOVI

30. 5. 1894. Předevčirem jsem dostal Váš dopis. Opravdu jsem skoro úplně zapomněl na naši korespondenci i na referát, ale jsem samozřejmě velice rád, že si budeme znovu dopisovat o otázkách nadhozených v referátu i o dalších.

Jenom se divím, proč jste mě musel »hledat«? Copak jste se nesešel s N. M. A.* po jeho návratu z Petrohradu do Tiflisu? Nevyřídil Vám (prosil jsem ho o to), že mám — alespoň na zimu — stálou adresu, a sice: rada právních zástupců, advokátní koncipient N. N.?

Co říct k Vaším připomínkám**: za prvé, pokud jde o zbytečně opatrné závěry, pak mějte na zřeteli, že tento nedostatek [naprosto souhlasím, že to skutečně je nedostatek] souvisí s mým záměrem otisknout stať v liberálním časopisu. Byl jsem dokonce tak naivní, že jsem ji poslal do měsíčníku Russkaja mysl, kde mě samozřejmě odmítli; dokonale jsem to pochopil, když jsem si ve 2. čísle přečetl článek o Postnikovovi od »našeho známého« liberálního pleticháře pana V. V.^[55]. Aby se tak skvělý materiál dokonale znehodnotil a všechna fakta zabalila do nabubřelých frází, k tomu přece musí mít člověk talent!

Já však z těchto údajů dělám dalekosáhlé závěry. Právě tyto údaje totiž podle mého názoru dokazují buržoazní charakter ekonomických vztahů mezi rolníky. Odhalují

* Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

** Viz tento svazek, s. 19. *Red.*

názorně antagonistické *třídy* v prostředí tohoto »občino-
vého« rolnictva, přičemž jsou to takové třídy, které jsou
typické teprve pro kapitalistickou organizaci společenského
hospodářství. To je ten nejdůležitější závěr, který plně
platí pro všechny rolníky v Rusku. Další závěr je, že dnes
už se na trh dostává obrovská spousta (pravděpodobně
více, nikoli méně než polovina) rolnického obilí — a přitom
hlavním výrobcem tohoto obilí je nejvyšší skupina dnešní
vesnice, rolnická buržoazie.*

Dále příkládám obrovský význam oné zákonitosti, jejíž
platnost Postnikov^[391] dokázal pro celé Rusko, že nejvyšší
skupiny rolnictva mají 2—2,5krát vyšší produktivitu
práce. To je teoreticky nesmírně důležité, stejně jako vy-
dělení *tržní* plochy hospodářství (pro zastánce svébyt-
nosti Ruska to je bod velice záladný, takže plně chápu
pana V. V., který se této otázce pečlivě vyhnul).

Přejdu teď k Vaší druhé připomínce — k normě natu-
rálního hospodářství. Přiznám se, že tady jsem Vás moc
nepochopil.

Podle mého názoru je možné příkládat otázce »normy«
význam pouze v tomto smyslu: je důležité vědět, jak vel-
ké musí být zemědělské hospodářství rolníka (středního),
aby pokrylo všechny jeho potřeby (jak výrobní, tak osob-
ní) a zbavilo ho nutnosti hledat vedlejší výdělek.

Je důležité to vědět proto, že všechna hospodářství niž-
ších skupin patří bezprostředně k těm, která prodávají
pracovní sílu, takže podle velikosti hospodářství se může
dost přesně určit, nakolik významný je tento zdroj pří-
jmů. Hospodářství vyšších skupin patří bezprostředně
k maloburžoazním v ryzí podobě.

A pokud jde o »naturálnost« hospodářství, na tu se dí-

* Gurvič proto zbytečně tvrdí, že Rusko *budoucnosti* bude zemí
rolnické buržoazie. To platí už dnes.

Je to velice dobrá kniha: *Hourwich, The Economics of the Russian
Village* [Gurvič, Ekonomická situace ruské vesnice], New York
1892^[559]. Red.

vám takto: největší naturálnost bude vždy u střední skupiny rolníků, ale ani tam se nikdy neobejde bez značného podílu zbožního hospodářství (pravděpodobně asi 40 % z celkového rozpočtu musí být v peněžní formě). Hospodářství nižší a vyšší skupiny budou mít vždy více zbožní charakter, neboť nižší prodává pracovní sílu a vyšší přebytky obilí.

Na tom jsem také založil rozbor skupin v stati o Postnikovovi.

Vy mluvíte zvláště o »normě naturálního hospodářství« a o »normě zbožního hospodářství«. Pokud jsem Vás dobře pochopil, pak je Vaše druhá norma totožná s mou průměrnou normou [17—18 děsjatin osevní plochy podle Postnikova], v níž je samozřejmě *důležité oddělit a přesně sečíst složku naturální a peněžní*. Nechápu však samostatnou »normu naturálního hospodářství«: naše dnešní rolnické hospodářství nemůže být ryze naturální, ať už je jakkoli velké.

Ostatně tady musím počkat na Vaše podrobnější vysvětlení.

Pokud jde o kritiku N. K. Michajlovského, také si myslím, že ji žádná redakce neuveřejní — ani ne tak z cenzurních důvodů (proslýchá se, že po tom zmatku, který vyvolalo Russkoje bogátstvo³, cenzura ruský marxismus vyžene) jako spíš proto, že s Vámi nesouhlasí a že se jim klepou kolena před impertinentním a namyšleným »velkým zvířetem«. Mám v tomto směru jisté zkušenosti. [[Nemyslím si však, že by *bylo možné* a že by stálo za to polemizovat s ním v našem tisku.]] Vaši odpověď bych si přečetl strašně rád.

Podle všeho se tu zdržím do 12. června, možná i déle. Až odjedu, sdělím Vám novou adresu. Zatím můžete (po 12.)

psát prostřednictvím M. G. G.: odtamtud to dostanu dřív.

3

P. P. MASLOVOVI

31. 5. 1894

Právě jsem dostal Váš druhý dopis a honem Vám odpisuji: když si pospíšíte, tak mě tu možná Vaše odpověď ještě zastihne (do 12. června tu určitě budu).

V zásadě se mi Váš návrh velice zamlouvá. Ale protože Vaši stať neznám, nemohu to konkrétně posoudit. Pokud jde o mou stať*, nemyslím si ani, že by v této podobě (v podobě pouhého referátu o knize V. J. Postnikova^[391]) mohla vyjít tiskem.**

(Pokud jde o to, kolik by takové vydání stálo, myslím, že menší věc by přišla daleko levněji.)

Jak je ostatně vidět, budeme to muset odložit na podzim*** — protože i kdybyste mi sem stačil stať poslat, je do jejího vydání přece jen ještě daleko. Budeme se muset podrobně a důkladně domluvit písemně. Nejlepší by ovšem bylo, kdybychom se mohli sejít†: jestli máte na vydání prostředky (a chuť), jestli chcete psát a jestli jsme v tom zajedno, pak to bude možné a mělo by se zařídit††

* Viz Nové hospodářské proudy v životě rolnictva (Sebrané spisy 1, Praha 1979, s. 31—95). *Red.*

** O tom si pohovoříme podrobněji.

*** To přece není tak dlouhá doba.

† Zkušenosti svědčí o tom, že korespondence si dává na čas.

†† Zde rukopis končí. *Red.*

L. F. MILOVIDOVOVĚ⁴

[21. 7. 1894]

Dostal jsem Bytovou* a dal se do toho. Jenže Vy jste to nedotáhla do konce! Když jsme se pustili do »čistopisu«, narazili jsme na spoustu chyb (i nákresy, jak jsem se přesvědčil, byly značně zmatené). Naši společní známí po přečtení prohlásili, že je to prašpatná práce. A tak mi nezbývalo než se pustit do revize, i když toho už mám po čertech plné zuby, a z čistopisu se stal koncept.

Nemohla byste mi poslat . . .** od Engelse, s doslovem^[526] z roku 1894? *Můžete to poslat jako minule*. Adresa zůstává stejná asi do 15. srpna, potom pište na tu zimní.

Ve svém dopisu nerozlišujete přesně mezi Němci a Němcem. Že Vás Němci »teoreticky nezajímají«, to chápu (i když je to smutné), ale copak je to možné i v druhém případě? Přece když už jednou vykládáme otázku v určitém pojetí, nemůžeme se vyhnout rozboru. Nedávno jsem sice měl možnost přesvědčit se o neschopnosti dokonce jen pochopit, jaká to je otázka a proč je závažná, ale nemohu uvěřit, že by se to dalo čekat i tam.

* Jde o Engelsovu práci K bytové otázce^[556]. *Red.*

** V strojopisné kopii je vynechávka. *Red.*

P. B. AXELRODOVI

[Začátkem listopadu 1895]

Nejspíš mi spíláte, že jsem se opozdil. Měl jsem k tomu některé závažné důvody.

Řeknu to po pořádku. Především jsem byl ve Vilně*. Diskutoval jsem tam s lidmi o sborníku⁶. Většinou souhlasí s myšlenkou, že by se měl vydávat, a slibují, že ho budou podporovat a posílat příspěvky. Celkově jsou naladěni nedůvěřivě (vzpomněl jsem si na Váš výrok o pal.** provinciích) — uvidíme prý, zda bude vyhovovat agitací taktice, taktice hospodářského boje. Ze všeho nejvíc jsem zdůrazňoval, že to záleží na nás.

Dále — byl jsem v Moskvě. Nesetkal jsem se s nikým, protože po »učiteli života« jako by se slehla zem. Nestalo se mu něco? Jestli o něm něco víte a máte jeho adresu, tak mu napište, aby nám adresu poslal, jinak nemáme možnost najít tam spojení. Strašně to tam probrali⁷, ale zdá se, že pár lidí vyvázlo, a tak se pracuje dál. Máme od tamtud materiál — vyličení několika stávek. Jestli jste ho nedostal, tak napište, pošleme Vám to.

Pak jsem byl v Orechovu-Zujevu. Tahle místa, která se tak často vyskytují v centrální průmyslové oblasti, jsou neobyčejně svébytná: je to čistě tovární městečko, má desetitisíce obyvatel, kteří nežijí z ničeho jiného než z fabriky. Jediná vrchnost tu je správa továrny. Město »spravu-

* Platí stejný klíč jako doposud⁵.

** Slovo »pal.« nebylo rozluštěno. *Red.*

je« tovární kancelář. Rozštěpení lidí na dělníky a buržoy je tu obzvlášť výrazné. Proto jsou tam dělníci dost opozičně naladěni, ale po nedávném násilném útoku proti nim tam zůstalo pramálo našinců a všichni jsou natolik hlídáni, že spojení s nimi je nanejvýš svízelné. Literaturu tam však přesto nějak dostaneme.

Zpoždění dále způsobily zdejší nepříznivé okolnosti. Proto také posíláme materiálu jen poskrovnu.

Nezamlouvá se mi adresa v Curychu. Nemůžete získat jinou — ne ve Švýcarsku, ale v Německu? To by bylo mnohem lepší a bezpečnější.

A dál — až nám budete posílat odpověď — *knížku o technologii*, adresa: Petrohrad, Alexandrovův hutní závod, chemická laboratoř, k rukám pana Lučinského; pokud zbude místo, přibalte ještě jiný materiál: brožurky, co vyšly v Ženevě, zajímavé výstřižky z listu *Vorwärts*^b apod. Napište trochu podrobněji o sborníku: jaký zatím máte materiál, co máte v plánu, kdy vyjde první sešit, co především postrádáte pro druhý sešit. Peníze nejspíš pošleme, ale později. Odepište *co nejdřív*, abychom věděli, zda tento způsob vyhovuje.

Dejte Polákovi adresu, na kterou má osobně přijít. Ať je to co nejdřív, protože jsme na tom bídně s dopravou. Adresa: město zůstává, Technologický institut, student Michail Leontjevič Zakladnyj, ptát se po Ivanovovi. — Peníze na ruské vydání jeho *Geschichte* etc*. máme přislíbeny.

Dále mám takovouto prosbu: velice nutně potřebujeme barvu — jakou, to se dozvíte u Mögliho, ten ji má. Nedala by se nějak poslat? Nepojede sem někdo náhodou? Vymyslete něco, prosím Vás, anebo uložte Vaším »praktikům«, ať něco vymyslí. Ostatně jste nás žádal, abychom se obraceli přímo na ně. V tom případě dejte

* Dějiny atd. . . . Nepodařilo se zjistit, o jaké vydání ani o koho jde. *Red.*

vědět, zda 1. znají náš způsob a klíč; 2. vědí, od koho tyto dopisy jsou.

Ted' posíláme: 1. zprávu o vysídlení duchoborců*; 2. vyprávění o zemědělských dělnících na jihu a 3. vylíčení, jak to vypadá v Torntonově továrně — z toho prozatím posíláme jen začátek, asi tak čtvrtinu.

Pište čínskou *tuší*. Nejlépe je přidat do ní krystalek *dvojjchromanu draselného* $K_2Cr_2O_7$: pak se to nesmyje. Papír používejte *co nejtenčí*. Tisknu Vám ruku. Váš . . .

Uctivý pozdrav soudruhovi.

6

P. B. AXELRODOVI

[V polovině listopadu 1895]

Dostali jsme zprávu z Vratislavi.⁹ Skoro to nešlo rozlepit, takže jsme to z valné části potrhali (ale díky dobrému papíru dopis zůstal celý). Vy jste zřejmě ještě nedostal druhý dopis. Musí se používat velice řídké lepidlo: nanejvýš čajová lžička škrobu (a to ještě bramborového, ne pšeničného, ten drží příliš pevně) na sklenici vody. Jedině na přídeští a volný list předsádky se potřebuje obyčejné (dobré) lepidlo, jinak papír po slisování drží dobře, i když se použije lepidlo skoro tekuté. V každém případě je to vyhovující způsob a je zapotřebí se ho držet.

Posílám Vám konec Torntona. Máme materiál o stávce 1. u Torntona, 2. u Laferma, 3. o stávce v Ivanovu-Vozněsensku, 4. o stávce v Jaroslavli (dopis dělníka — velice zajímavý), o petrohradské továrně na strojovou

* — náboženská sekta vzniklá v 2. polovině 18. století v Rusku a na Ukrajině. Její činnost měla zpočátku sociálně politický charakter. Duchoborci se snažili ve svých obcích realizovat zásady křesťanského socialismu. V důsledku pronásledování carskými úřady většina z nich emigrovala v 90. letech 19. století do Kanady. *Čes. red.*

výrobu obuvi.¹⁰ Neposílám ho, protože jsem ho zatím nestačil přepsat a protože nepočítám s tím, že bych to udělal dřív, než vyjde první sešit sborníku. — Navázali jsme spojení s narodovoljovskou tiskárnou¹¹, která už vydala tři věci (ne naše) a jednu naši bere.* Máme v plánu vydávat list¹², kterému zmíněný materiál postoupíme. Definitivně se to vyjasní asi tak za jeden a půl až dva měsíce. Pokud se domníváte, že by se to s materiálem ještě stihlo do vydání prvního sešitu, obratem mi to sdělte.

Váš *Iljin*

Jak Vám to jde s našimi zásilkami? Musíme společně vylepšovat metodu.

* Posílejte nám materiál k brožurám pro dělníky, pokud ho máte. Rádi nám to otisknou.

P. B. AXELRODOVI

Milý Pavle Borisoviči! Jsem moc a moc rád, že se to přece jen povedlo — dostal jsem Váš dopis (to bylo včera, tj. 15. srpna) a zprávy o Vás a o G. V. Váš i jeho posudek mých publicistických pokusů* (pro dělníky) mě neobyčejně povzbudil. Nic si tolik nepřěji a po ničem tak netoužím, než abych mohl psát pro dělníky. Jak to ale udělat, když jsem tady? Je to velice těžké, ale myslím, že ne nemožné. Jak se daří V. Iv.?

Znám jen jeden způsob — ten, jakým píšu tyto řádky.¹³ Jde o to, zda máte možnost sehnat přepisovače, který by se musel té nesnadné práce ujmout. Vy to ale zřejmě pokládáte za nemožné a tento způsob za vyloženě nevhodný. Jenže já jiný neznám . . . Moc mě to mrzí, ale přesto si nezoufám — když to nepůjde teď, podaří se to třeba později. Prozatím by stačilo, kdybyste psal alespoň tím způsobem, který užíváte se svým »starým přítelem«**. Pak nebudeme muset přerušovat spojení — a to je to nejdůležitější.

O mně Vám toho zajisté napovídali a až, takže nemám co dodat. Žiju tu osaměle. Jsem zdrav jako ryba a trochu dělám jak pro časopis¹⁴, tak i na své velké práci***.

* Jde o Leninův Výklad zákona o pokutách ukládaných dělníkům v továrnách a závodech (Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 29—73). *Red.*

** Jde patrně o S. G. Rajčina. *Red.*

*** Lenin tehdy pracoval na knize Vývoj kapitalismu v Rusku (Sebrané spisy 3, Praha 1980, s. 15—628). *Red.*

Pevně Vám tisknu ruku. V. Iv. a G. V. srdečně pozdravuji. Rajčina jsem neviděl už přes měsíc. Doufám, že k němu brzy zajedu na návštěvu do Minusinska.

Váš V. U.

16. 8. [1897]

1898

8

S. M. ARKANOV OVI

10. 5. 1898

Velectěný pane Semjone Michejeviči!

Spěchám, abych Vás — jak jsem slíbil — zpravil o výsledku svého jednání s onou osobou, již jste chtěl pověřit jistým úkolem. Podle mého očekávání se ten člověk k takovému úkolu neuvolil, takže se budete muset obrátit na někoho jiného.

Váš oddaný
Vladimír Uljanov

P. S. Byl bych velice rád, kdybyste k nám při svých návštěvách v Šušenském někdy zavítal.

9

A. N. POTRESOVOVI

2. 9. 1898

Včera jsem dostal Váš dopis z 11. 8. se seznamem knih — a Archiv¹⁵ jako tiskopis. Ten článek »vynikajícího politického ekonoma« je nanejvýš zajímavý a je skvěle napsán. Jak je vidět, autor měl k dispozici velmi bohatý materiál, na který šťastně natrefil. Zdá se, že v oblasti publicistiky je ve srovnání s čistě ekonomickou sférou jako

Skupina vedoucích představitelů petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy v čele s V. I. Leninem. — Únor 1897

spisovatel opravdu snad ještě lepší. Archiv je vůbec zajímavý časopis a na příští rok si ho rozhodně předplatím. Také bych rád odebíral nějaké anglické periodikum, časopis nebo list (týdeník); nemohl byste mi poradit, co si mám vybrat? Nemám vůbec přehled o tom, co je z anglické žurnalistiky nejzajímavější a v Rusku dostupné.

K Struveho článku^[494], v jehož hodnocení se neshodujeme, musím ovšem říci, že jenom podle něho si lze těžko udělat přesnou představu o autorových názorech. Mně se například zdálo a zdá se mi i teď, že si vytkl právě »obecné klasifikační úkoly« (na to poukazuje už sám název), kdežto Vy se domníváte, že si »nic takového nevytkl« . . . Že »je zapotřebí odlišit naši domácí výrobu od takzvané lidové výroby«, s tím samozřejmě zcela a bez výhrad souhlasím a myslím, že naši »žáci«¹⁶ tento úkol ještě nevyřešili. V Struveho článku jsem také viděl *plán*, jak tento úkol vyřešit.

Všiml jste si v časopisu Russkoje bogatstvo článků N. G.^[80] (v posledních dvou sešitech) proti »materialismu a dialektické logice«? Jsou nanejvýš zajímavé, i když v záporném smyslu. Musím uznat, že v otázkách, které tu autor nadhodil, nejsem kompetentní, a krajně mě udivuje, proč se autor Beiträge zur Geschichte des Materialismus* rázně nevyslovil a nevysloví v ruském periodickém tisku proti novokantovství, čímž poskytl Struvemu^[493] a Bulgakovovi^[42] prostor k polemice o dílčích otázkách této filozofie v tom smyslu, jako by se už stala součástí názorů ruských žáků.¹⁷ Pro takové filozofické články by se jistě našlo místo v nejednom našem časopisu a mohla by bez problémů projít dokonce i kniha. Jeho polemika s Bernsteinem a Konradem Schmidtem mě nesmírně zajímá a velice lituji, že vůbec nemohu Zeit'¹⁸ sehnat. Byl bych Vám neskonale vděčný, kdybyste mi v tom mohl pomoci.

* Jde o G. V. Plechanova a jeho Příspěvky k dějinám materialismu^[580]. Red.

Mně by samozřejmě úplně stačilo, kdybych měl ten žurnál k dispozici třeba i kratší dobu. Nemáte náhodou to číslo časopisu Neue Zeit, v němž byl (před několika lety) článek téhož autora o Hegelovi (30. výročí úmrtí — nebo něco takového)?¹⁹ Neue Zeit nedostávám ani já, ani žádný ze zdejších soudruhů, třebaže nám ho z Pitěru slibovali posílat! Čert aby vzal všechny ty plané slibovníky!

V časopisu Russkoje bogatstvo (červencovém) mě ještě zaujal Ratnerův článkuček o Kapitálu^[427]. Mě vždycky nejvíc rozčilí takoví ti milovníci zlaté střední cesty, kteří se neodvažují vystoupit přímo proti doktrínám, které jim jsou proti srsti, a tak se kroučí, mají »kritické připomínky«, vyhýbají se základním otázkám (jako je učení o třídním boji) a omílají donekonečna podružné věci.

Články jiného autora v Neue Zeit o společenských proudech v Rusku jsou zřejmě také neobyčejně zajímavé²⁰: strašně jste mě nalákal svými zmínkami o nich. »Chuť by byla, jenže . . .« Pokud jsem Vás správně pochopil, pak tenhle autor vyslovuje myšlenky, které už vložil jinde (o nebezpečí einer politischen Isolierung des russischen Proletariats*). Zdá se mi, že »odcizení od společnosti« ještě zdaleka neznamena nevyhnutelnou »izolaci**«, protože není společnost jako společnost: tím, že žáci bojují proti narodnictví a všem jeho odnožím, sbližují se zároveň s těmi z gauches***, kteří jeví tendenci různě skoncovat s narodnictvím a důsledně stát za svými názory. Takových lidí by se žáci asi sotva stůj co stůj stranili. Spíš naopak. »Smířlivecký« (či lépe řečeno spojenecký) postoj k takovým lidem je podle mě zcela slučitelný s válkou proti narodnictví a všem jeho projevům.

Pište. Tisknu Vám ruku. V. Uljanov

* — politické izolace ruského proletariátu. Red.

** A že naprosto nelze tuto »izolaci« připustit, v tom má podle mého názoru autor tisíckrát pravdu, zejména proti omezeným stoupcům »ekonomismu«.

*** — levicových. Red.

Jojo, panečku — když už se dáte do válčení Vy, jde z toho hrůza i na dálku: hole atd.! Naštěstí východní Sibiř asi v bojovnosti poněkud zaostala za Vjateckou gubernií.²¹

A. N. POTRESOVVI

26. 1. 1899

Dostal jsem Váš dopis z 24. 12. Jsem moc rád, že jste se konečně vystonal. Však se to doneslo i k nám: slyšel jsem o tom už o svátcích, když jsem byl v Minusinsku, a pořád jsem přemítal, kde a jak bych se dověděl víc. (Psát přímo Vám jsem pokládal za nevhodné, protože se říkalo, že je to vážné.) Takže teď jste se probudil k novému životu, právě ve chvíli, kdy ožívá také jeden publicistický podnik. Vy už jistě víte o časopisu *Načalo*²², který má začít vycházet v polovině února. Doufám, že už jste úplně v pořádku — vždyť už uplynul celý měsíc od Vašeho posledního dopisu — a že budete moci pracovat. Však jste jistě dobře zásoben, pokud jde o knihy: objednávejte si přece nejdůležitější novinky? Když se člověk v nakupování knížek nemusí příliš omezovat, může myslím klidně pracovat i v zapadákově — soudím tak alespoň podle sebe, když srovnávám, jak jsem žil před sedmi lety v Samarě a četl skoro jen samé vypůjčené knihy, a jak nyní, kdy si zvykám knihy objednávat.

Pokud jde o Dědictví*, musel jsem souhlasit s Vaším názorem, že pokládat je za něco jednotného patří k nedobré tradici nedobrých (osmdesátých) let. Asi bych se opravdu neměl pouštět do publicistiky o věcech minulých . . . Mohu se ospravedlnit jedině tím, že přece nikde

* Viz Jakého dědictví se zřikáme? (Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 495—538.) *Red.*

nenavrhuji přebírat dědictví právě od Skaldina^[483]. A že je dědictví nutné přebírat od jiných lidí, to je nesporné. Mám pocit, že jako obhajobu (proti eventuálním útokům oponentů) mohu uvést poznámku na s. 237, kde jsem měl na mysli právě Černyševského a zdůvodňoval jsem, proč není vhodné srovnání s ním. Tam se také uvádí, že Skaldin je liberalkonzervativ*, že je pro 60. léta »netypický« a že vybrat si »typické« spisovatele by bylo »nevhodné« — články Černyševského jsem neměl a nemám, hlavní z nich dokonce ještě nebyly znovu vydány a já bych se navíc stěží dokázal vyhnout úskalí. Kromě toho bych se ještě hájil tím, že jsem přece přesně vymezil, co rozumím »dědictvím«, o němž mluvím. Ovšem pokud stať přece jen budí dojem, že její autor doporučuje přebírat dědictví právě od Skaldina, pak se s tímto nedostatkem nedá nic dělat. Málem jsem zapomněl na to hlavní, čím se mohu »hájit«: jestliže je Skaldin »rarita«, pak buržoazní liberalismus, více či méně důsledný a oproštěný od narodnictví, rarita není, ale je to velice široký proud 60. a 70. let. Namítáte, že »mezi ztotožněním a návazností leží obrovská vzdálenost«. Jenže podstata oné stati spočívá v tom, že je nezbytné buržoazní liberalismus od narodnictví očistit. Pokud je to správné a *dá se to uskutečnit* (to je obzvlášť důležitá podmínka!), pak výsledkem očištění bude právě buržoazní liberalismus, jenž se nejen se skaldinovským ztotožní, ale naváže na něj. Takže když mě budou usvědčovat, že *já* přejímám Skaldinovo dědictví, budu moci právem odpovědět, že na sebe беру pouze úkol *očistit* ho od příměsí, ale sám že stojím stranou a kromě čištění různých Augiášových chlévů se zabývám i příjemnější a užitečnější prací . . . Tak se mi zdá, že jsem se nechal unést a představil si, že už se doopravdy »obhajují«!

Nepsali jsme si tak dlouho, že už jsem upřímně řečeno

* — umírněný konzervavec. Viz též Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 509. *Red.*

zapomněl, kdy jsem Vám naposledy psal o člancích Die Historische Berechtigung*. Zdá se mi, že to bylo ještě před tím, než jsem je dostal, ne? Ted' už je znám a zjistil jsem, že základní autorova myšlenka si plně zaslouhuje, aby byla přijata (zejména v závěru, kde se mluví o dvou krajnostech či úskalích, kterým je zapotřebí se vyhnout). Ve zdůvodnění by se však opravdu měl ostřeji vyzvednout Klassencharakter onoho Bewegung**, o němž autor mluví (on to sice řekl, ale jen tak mimochodem a velice stručně), a potom — nebýt tak shovívavý k odbojným pozemkovým vlastníkům: v jejich liberalismu je právě víc odbojnosti a »uraženosti« za einundsechzig*** než touhy po »co nejrychlejší industrializaci« země. Stačí připomenout jejich postoj k sezónním výdělkům, k přesídlování apod. Autor by měl úkol formulovat přesněji: zbavit všechny ty fortschrittliche Strömungen**** názorového balastu narodníků a velkých pozemkových vlastníků a pak je v této očištěné podobě využít. »Využít« je podle mého daleko přesnější a vhodnější výraz než Unterstützung und Bundesgenossenschaft†. Poslední výraz mluví o rovnoprávnosti oněch Bundesgenossen††, kdežto oni nutně (v tom s Vámi plně souhlasím) půjdou vzadu, ba někdy i »se skřípěním zubů«; ti k rovnoprávnosti absolutně nedorostli a pro svou zbabělost, roztržštěnost atd. k ní nikdy nedorostou. Unterstützung pak zdaleka nebude poskytovat jen Intelligenz und fortschrittliche Grundbesitzer, ale i mnozí jiní, semité i fortschrittliche Kaufleute und Industrielle††† (autor je obešel zcela neprávem: je

* — Historické oprávnění^[538]. Red.

** — třídní charakter onoho hnutí. Red.

*** — jedenašedesátý (rozuměj za rok 1861). Red.

**** — pokrokové proudy. Red.

† — podpora a spojenectví. Red.

†† — spojenců. Red.

††† Podporu pak zdaleka nebude poskytovat jen inteligence a pokrovní pozemkoví vlastníci, ale i . . . pokrovní obchodníci a průmyslníci Red.

otázka, zda mezi svými tvoří menší % než mezi Grundbesitzery*) a ti Bauern**, kteří inklinují k tomu stát se představiteli Urteil, a ne Vorurteil, Zukunft, a ne Vergangenheit*** své třídy, a ještě mnozí jiní. Autor to přehnal opačným směrem ve dvou věcech: 1. v boji proti ekonomistům opominul praktische, nejbližší Forderungen, které jsou důležité jak pro industriellen Arbeiter, tak pro Hausindustrielle i pro Landarbeiter**** a další. 2. bojoval proti abstraktnímu, přezíravému postoji k gemässigten fortschrittlichen† vrstvám (to je správné, že se tyto vrstvy nemají nikterak přehlížet a že je třeba je využít), a tím jako by zastřel samostatné a rozhodnější postavení Bewegungu, které představuje. V historicko-filozofickém smyslu je nesporná teze, kterou vyhlašuje (a už před ním ji vyhlašoval Inorodzew⁵⁹⁶] v Soziale Praxis²³), že totiž mezi našimi dnešními Genossen†† je nemálo verkleideten Liberalen†††. Do jisté míry se to přece dá říci i o Deutschland versus England††††. To je naše štěstí, abych tak řekl; dovoluje nám to kalkulovat se snadnějším a rychlejším začátkem; právě to nás nutí využít všechny ty verkleideten. Autorovu formulaci by si však mohli lidé vyložit po svém (jeden starověrec mi řekl: Ale vždyť to je podcenění a zbavení individuality . . .) a mohla by způsobit jistou nedůvěru a rozpaky mezi Genossen. V tomto směru není podle mne příliš zdařilá ani Inorodzewova.

Myslím však, že v podstatných věcech se s autorem v názorech nerozcházíme.

* — pozemkovými vlastníky. *Red.*

** — rolníci. *Red.*

*** — úsudku, a ne předsudků, budoucnosti, a ne minulosti.

Red.

**** — praktické, nejbližší požadavky . . . pro průmyslové dělníky, tak pro domácí dělníky i pro zemědělské dělníky. *Red.*

† — umírněně pokrokovým. *Red.*

†† — soudruhy *Red.*

††† — přestrojených liberálů. *Red.*

†††† — o Německu ve srovnání s Anglií. *Red.*

Pokud jde o Parvuse, nemám o jeho osobním charakteru sebemenší představu a nikterak nepopírám, že je velice nadaný. Bohužel jsem četl velmi málo jeho prací.

Doufáte, že seženete Die Agrarfrage [Agrární otázka]^[562] Kautského, která nedávno vyšla?

Pokud jde o Verta, Jevg. Solovjova a M. Filippova, musím se přiznat, že prvního z nich neznám vůbec a od dalších dvou jsem toho četl poskrovnu. Že dochází a bude docházet k »provětrávání«, o tom ani dost málo nepochybuji. Právě proto je zvlášť potřebná i jiná než jenom ta verkleidete Literatur* . . .

Tisknu Vám ruku. V. U.

11

A. N. POTRESOVVI

27. 4. 1899

Měl jsem, A. N., nesmírnou radost z Vašeho dopisu z 27. 3., který konečně přerušil Vaše dlouhé a úporné mlčení. Opravdu se nakupila spousta otázek, o kterých by se dalo mluvit, ale pohovořit si trochu podrobněji na převážně publicistická témata, to se tady nedaří. A teď ještě k časopisu**: bez diskusí s kolegy se člověk cítí příliš odtržený, než aby mohl psát. Tady je pro to srdcem zapálený a *aktivní* jedině Julij, jenže ty prokleté »velké vzdálenosti« mi brání, abych si s ním kloudně podiskutoval.

Začnu tím, co mě teď nejvíc zajímá a vzrušuje — Bulgakovovou statí^[43] v 1/2. a 3. čísle časopisu Načalo. Když jsem si přečetl, co o něm soudíte Vy, nevýslovně jsem se zaradoval, že jsem se setkal s pochopením v tom nejpod-

* — přestrojená literatura. *Red.*

** Jde o časopis Načalo. *Red.*

statnějším — potěšilo mě to tím spíš, že od redakce se zřejmě nějaké pochopení čekat nedá . . . Jestliže na Vás Bulgakovova stať zapůsobila »odpuzujícím« a »ubohým« dojmem, pak mě dohnala až k nepřičetnosti. Už jsem toho Bulgakova přečetl nesčetněkrát a doposud nechápu, jak mohl pro svou stať zvolit tak hašteřivý a nemožně trapný tón a že se redakce proti tomu neohradila ani jedinou poznámkou, kterou by se distancovala od takového »shazování« Kautského. Jsem stejně jako Vy »přesvědčen, že čtenářská obec je z toho úplně (ba právě!) zmatečná a vyjevená«. Jak nemá být vyjevená, když se jí jménem »moderní vědy« (č. 3, s. 34) tvrdí, že v Kautském je všechno nesprávné, nelogické, že je v něm sociální zázrak, »stejně tak málo skutečné agronomie jako skutečné ekonomie« (1/2. číslo) aj., přičemž se Kautsky nevysvětluje, *ale přímo překrucuje*, kdežto vlastní Bulgakovovy názory v podobě nějakého aspoň trochu uceleného systému tam vůbec nejsou vidět. Kdyby měl ten člověk v sobě aspoň trochu stranického cítění a vědomí odpovědnosti vůči všem Genossen* a vůči celému jejich programu a praktické činnosti, nedovolil by si takové nájezdnické »výpady« (jak jste se správně vyjádřil), když sám nenabízí nic, jenom slibuje . . . vědeckou práci o Ostelbii**!! Očividně se necítí vázán žádnými soudružskými povinnostmi ani odpovědností, pokládá se za »svobodného« a osobitého představitele profesorské vědy. Samozřejmě nezapomínám na to, že v ruských poměrech nelze po časopisu žádat, aby dával příležitost pouze Genossen a ostatní odmítal, ale vždyť takový časopis jako Načalo není přece almanach, který dává marxismu slovo vyloženě proto, že je to moderní (à la Mir božij²⁴, Naučnoje obozrenije²⁵ aj.), nýbrž je to orgán směru. Proto by takový časopis měl držet tak trochu na uzdě učené nájezdníky a vůbec všech-

* — soudruhům. *Red.*

** — o východním Polabí. *Red.*

ny, kdo »stojí stranou«. Obrovský úspěch časopisu *Novoje slovo* se dá vysvětlit jedině tím, že ho redakce vedla právě jako orgán směru, a ne jako almanach.

Četl jsem Kautského knihu^[562] dřív, než se objevila Bulgakovova stať, ale u Bulgakova jsem nenašel *jedinou* smysluplnější námitku proti Kautskému, zato spoustu *deformací* Kautského myšlenek a tezí. Co to je například za nesmyslné Bulgakovovo tvrzení, že Kautsky prý zesměšňuje techniku a ekonomiku, že prý dokazuje »zkázu zemědělství« (č. 3, s. 31. Kautsky říká *pravý* opak: S. 289), popírá, že by se zemědělství mohlo rozvíjet (č. 3, s. 34) atd.

Už jsem napsal a asi před čtrnácti dny poslal do redakce první stať *Kapitalismu v zemědělství* (O knize Kautského a článku pana Bulgakova) a teď se pouštím do druhé, abych se s Bulgakovem vypořádal.* Mám vážné obavy, že ji P. B. odmítne — buď se vymluví, že je příliš rozsáhlá (vychází mi delší než Bulgakovovi, protože potřebuji 1. zdůvodněně vyvracet takové neopodstatněné a do větru hozené verdikty, jako je například prohlášení, že se Marx mýlil, když učil, že v zemědělství má poměr $\frac{v}{c}$ klesající tendenci, 2. protože je *nezbytné vysvětlovat*

Kautského), anebo na to, že polemika je nežádoucí (samozřejmě jsem ve své stati nepoužil žádný z výše uvedených hanlivých výrazů a vůbec jsem se snažil, aby v ní nebylo nic osobního proti Bulgakovovi. Její tón vcelku vzato není ostřejší než v mém článku o teorii trhů proti Tuganovi-Baranovskému**). Moc rád bych slyšel Váš názor, až si přečtete Kautského knihu a dočtete Bulgakova: co vlastně považujete u Bulgakova za »správné«? A myslíte si, že bylo možné na Bulgakovův článek v časopisu nereagovat?

Mně vůbec připadá celá ta »nová kritická vlna« v mar-

* Viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 109—164. *Red.*

** Viz tamtéž, s. 61—70. *Red.*

xismu, pro kterou se tolik nadchli Struve a Bulgakov (P. B. je zajisté *pro* Bulgakova), nanejvýš podezřelá: je to samá halasná fráze o »kritice« proti »dogmatu« aj., zato pozitivní výsledky kritiky žádné. Ostatně napsat stať à la Bulgakov, k tomu bylo kromě »kriticizmu« a slabosti pro profesorskou »moderní vědu« ještě také zapotřebí netaktnosti nec plus ultra*.

Struvemu jsem poslal na jeho článek o trzích^[495] odpověď**. Sestra*** mi píše, že tato odpověď bude uveřejněna v časopisu Naučnoje obozrenije a že se P. B. chystá na ni zareagovat také tam. Nemohu s Vámi souhlasit, že »těžší otázky spočívá v tom, že abstraktně myšlená teze není konkrétně možná«, a moje hlavní námitka proti P. B—čovi tkví právě v tom, že on směšuje otázky abstraktně teoretické s konkrétně historickými. V Marxově podání »není konkrétně možná« nejen realizace, ale ani pozemková renta, ani průměrný zisk, ba ani mzda rovnající se hodnotě pracovní síly a mnoho jiného. Jenže to vůbec není námitka, že se něco nemůže uskutečnit v *ryzí* podobě. V žádném případě nevidím rozpor mezi tím, co jsem tvrdil ve Studiích²⁶ a co tvrdím v časopisu Naučnoje obozrenije, stejně jako nevidím žádný »buržoazní apologetismus«, jímž Struve čtenáře tak vystrašil. Co se mi v jeho článku obzvlášť nelíbilo, je to, že do něj nemístně plete kritickou filozofii a poznámky typu, že Marxovo učení o hodnotě a zisku »*nesporně* trpí rozpory«. P. B. přece velmi dobře ví, že to je *sporné*, nač tedy zasévat lidem do hlav zmatek, *když jim* zatím nikdo z představitelů »nové kritické vlny« *nedovedl* tyto rozpory systematicky dokázat a odstranit je.

A co ten Bulgakovův výpad (č. 3, s. 34, poznámka) pro-

* — přesahující všechny meze. *Red.*

** Viz Ještě k teorii realizace (Sebrané spisy 4, Praha 1980. s. 82—101). *Red.*

*** Jde o A. I. Uljanovovou-Jelizarovovou. *Red.*

ti teorii Zusammenbruchu*!! Bez jakékoli zmínky o Bernsteinovi a s neodvolatelností »vědeckého« dekretu! O tom, že Bernsteinovi vyšla nová kniha, vím — objednal jsem si ji, ale asi mi ji sotva pošlou. Díky článku v listu Frankfurter Zeitung²⁷ a v časopisu Žižň²⁸ (ten vůbec není špatný! Beletristickou část má opravdu dobrou, ba dokonce nejlepší ze všech!) jsem se plně přesvědčil, že jsem kusé Bernsteinovy články^[540] chápal nesprávně a že ve svých lžích dospěl opravdu až k absurdnosti, až k tomu, že je nutné ho právě *begraben***, jak se v otevřeném dopisu Kautskému vyjádřil autor Beiträge zur Geschichte des Materialismus**! Nové Bernsteinovy námitky proti materialistickému pojetí dějin† aj. (podle časopisu Žižň), které jsem dosud neznal, jsou překvapivě slabé. Jestliže je P. B. tak horlivý Bernsteinův obhájce, že se kvůli němu div nepouští do »spílání«, pak je to převelice smutné, neboť jeho »teorie« proti Zusammenbruchu je pro západní Evropu neskonale omezená, a pro Rusko se nehodí vůbec, je pro ně *nebezpečná*. Jestlipak víte, že se jí už chytili naši »mladí« (ultraekonomisté), kteří v jedné publikaci vyložili stuttgartské diskuse *tak*, že Bernstein, Peus aj. jsou pro ně obhájci »ekonomiky, a ne politiky«? Co si P. B. o takových »spojencích« myslí? Pokud máte pod úspěchy ultraekonomistů na mysli odchod Volgina a jeho nejbližších přátel, pak o tom vím³⁰; bylo to pro mě velice nepříjemné překvapení a nedovedu si teď předsta-

* — krachu, zhroucení (rozuměj kapitalismu). *Red.*

** — pohřbít. *Red.*

*** Jde o Plechanovovy Příspěvky k dějinám materialismu^[580]. *Red.*

† Pamatujete se mimochodem, jak jeden náš společný známý²⁹ se mi z »překrásných dálav« škodolibě vysmíval a roznášel mě na kopytech za to, že jsem nazval materialistické pojetí dějin »metodou«? No a vida — teď se ukazuje, že stejně těžkým hříchem se proviňuje i Kautsky, když užívá též výraz — »metoda« (Žižň, leden, II, s. 53). Máte o tom známém nějaké zprávy? Je na tom líp se zdravím? Je náděje, že bude psát?

vit, jak to tam vypadá a k čemu to v budoucnosti povede. Podle mne je strašná škoda, že se ten spor s ultraekonomisty nedostal v *plném rozsahu* do tisku: to by byl jediný seriózní prostředek, jak celou věc vyjasnit a dospět k určitým přesným zásadním stanoviskům. Takhle je v tom teď naprostý chaos!

Moje knížka vyšla* a žádal jsem, aby Vám ji poslali (já sám ji ještě nedostal). Slyšel jsem, že se P. S. s předmluvou^[225] zpozdil, chytla to předběžná cenzura a zdá se, že to tím »utrpělo«. Jsem zvědavý na Vaše připomínky.

Karelinovu knížku^[83] jsem měl objednanou a četl jsem ji ještě předtím, než jsem ji dostal od Vás. Velice se mi líbila; je to zatraceně k vzteku, že ji tak oklestili. Ne-napsal byste o ní recenzi?

Jeden známý mi poslal také Časopisecké poznámky A. P.^[392] (o »dědictví« a »dědicích«). Zajímalo by mě, zda se počítalo s tím, že se mnou bude A. P. v polemice pokračovat, anebo ne. Jeho článek se mi nesmírně líbil; číslo tím moc utrpělo, že z něho byl vyřazen. Musím se přiznat, že mezi námi nepozoruji žádné názorové neshody: Vy si všímáte *jiné* otázky — ne té, jaké stanovisko zaujímají žáci k ruskému demokratismu vůbec, zda se ho zřikají (já psal *výhradně* o tom**), ale té, jaké byly vztahy mezi demokraty různého druhu za starých zlatých časů. Já se zabýval jen oním mylným tvrzením Michajlovského^[290], podle něhož se zřikáme demokratismu vůbec, kdežto Vy si všímáte *jiného jeho omylu*, »stírání« svou podstatou závažných rozdílů v »dědictví«. Maslovovu poznámku^[283] proti mně ve 3. čísle časopisu Naučnoje obozrenije jsem četl, ale nezaujala mne, abych se přiznal. A ještě něco: ten vyřazený článek A. P. mi potvrdil, že »není vhodné« dědit po výraznějších osobnostech, než je

* Jde o Vývoj kapitalismu v Rusku (viz Sebrané spisy 3, Praha 1980). *Red.*

** Viz Jakého dědictví se zřikáme? (Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 495—538). *Red.*

Skaldin (je to smutné potvrzení!!). Podle mě je tón časopisu vůbec »skomírající«. Pokud tomu tak doopravdy je, znamená to konec a smrt je jen otázkou času. Vždyť se tu jednoduše spekuluje s Ratlosigkeit* a s průtahy v onom ministerstvu, které atd. Vůbec by neškodilo, naopak by nám jen prospělo, kdybychom dokázali trochu víc držet jazyk za zuby. Ve srovnání s dnešním tónem by věru mohly být naše Materiály³¹ vzorem »umírněnosti« a »solidnosti« . . .

Tisknu Vám ruku. V. U.

Pište mi častěji, budete-li mít chuť, vždyť jinak nemám nikoho, od koho bych se dověděl, co je v časopisech nového.

Posílám doporučeně Historische Berechtigung**. Nemyslete si, prosím, že jsem nepořádný ve vracení knih: nenapsal jste mi přece, dokdy to mám vrátit, a tak jsem vyhověl prosbám přátel a dal jim to přeciť. Budu Vám velice vděčný za konec Karelina.

Nemáte nějaké německé recenze na Kautského? Četl jsem jen, co bylo ve Frankfurter Zeitung — je to žlučovité a jalové à la Bulgakov. Čísła tohoto časopisu*** se mi celkem vzato líbí. Jsou bezvadně zredigovaná. Četl jste Gvozděvovu knihu⁶¹? Co o ní soudíte?

* — s bezradností. Red.

** Historické oprávnění⁵³⁸. Red.

*** Jde o časopis Die Neue Zeit. Red.

27. 6. 1899

Minulý pátek, 18., jsem dostal Váš dopis z 2. 6., ale ani Mehringa, ani Karelina, o kterých píšete, že je posíláte, jsem *nedostal*. Napřed jsem čekal, myslel jsem, že se to zdrželo na poště, ale teď už je snad jasné, že se ta zásilka buď ztratila, anebo jste její odeslání odložil. Pokud se opravdu ztratila, podejte hned stížnost.

Moc mě potěšil Váš posudek mé knihy.* Ale přece jen přemýšlím, zda jste to s jejím překladem nepřehnal: pochybuji, že by Němci četli věc, která je takřikajíc nabitá čistě místními a pro ně nedůležitými fakty. Je ovšem pravda, že teď právě přeložili N. — ona³² (jenomže ten už si získal velmi dobré jméno a měl patrně Engelsovo doporučení, i když Engels se podle monistových** slov chystal, že ji napadne). Našel jste na ni recenze v německém tisku? Pokud se nemýlím, byla přeložena i do francouzštiny. Trochu mě udivila Vaše slova, že se Vám »nakonec podařilo sehnat« mou knihu . . . Copak jste ji nedostal z Moskvy nebo z Pitěru? Prosil jsem, aby Vám ji poslali stejně jako všem mým ostatním známým, a ti všichni ji dostali. Pokud jste ji nedostal, dejte mi vědět a já do Moskvy ještě napíšu. V tisku na ni zatím nebyl žádný ohlas a až do podzimu nečekám, že by se nějaký objevil — ze všech novin čtu ostatně jen Russkije vědomosti, které i nadále »taktně mlčí« . . .

Bulgakovův článek^[542] v časopisu Archiv jsem četl. Nemám v úmyslu pouštět se s ním do polemiky ještě také pro německé čtenáře: 1. německy bych to nenapsal;

* Jde o Vývoj kapitalismu v Rusku (Sebrané spisy 3, Praha 1980).
Red.

** Jde o G. V. Plechanova. *Čes. red.*

2. pro německé čtenáře — a to je hlavní důvod, protože sehnat překladatele z ruštiny by se snad podařilo — se vůbec nehodí článek, jak jsem ho napsal pro čtenáře ruské, tj. s podrobným výkladem Kautského knihy^[562]. Na speciální Bulgakovovy odkazy (na základě údajů německé statistiky) nemohu reagovat, neboť pro to nemám podklady. O jeho obecném stanovisku (kantovském a . . . bernsteinovském, smím-li se tak vyjádřit) také nehodlám psát *pro Němce*. Domnívám se, že je opravdu zapotřebí zkorigovat představy Němců o ruských žácích, ale k tomu úplně postačí (kdyby se nikdo neodhodlal napsat zvláštní článek) obyčejná noticka o mém článku proti Bulgakovovi*, až ten článek vyjde v ruském časopisu. Ale kdyby vůbec nevyšel, třeba proto, že . . . Načalo zajde na úbytě nebo že ho Žizň odmítne nebo cenzura nepustí . . ., pak by se celá věc podstatně změnila.

Pokud jde o »omračující objevy« ruských žáků a o jejich novokantovství, zmocňuje se mě čím dál větší rozhořčení. Přečetl jsem si v 5. čísle časopisu Naučnoje obozrenije článek Tugana-Baranovského^[506] . . . To je ale hloupý a domýšlivý žvást! Vyhlašovat »novou teorii«, vykřikovat o Marxově omylu, volat po revizi — dělat to, aniž by prostudoval Marxovo učení z historického hlediska, bez jakýchkoli nových výzkumů, na základě chyb ve schématech (libovolné měnění normy nadhodnoty), na základě toho, že se z výjimečného případu udělá obecně platné pravidlo (zvýšení produktivity práce *bez* snížení hodnoty produktu: jestliže se to vezme jako obecný jev, pak je to absurdní) . . . Ne, nemohu uvěřit Vaší informaci, že se z Tugana-Baranovského stává stále více Genosse.** Michajlovskij^[291] měl pravdu, když o něm napsal, že »je jako ozvěna«: jeho článkuček^[505] v časopisu Mir božij

* Viz Kapitalismus v zemědělství (Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 109—164). *Red.*

** — soudruh. *Red.*

(»podle Beltova« — vzpomínáte? v roce 1895) i tento článek jsou potvrzením tohoto nelítostného odsudku zaujatého kritika. Důkazem je i to, co jsem slyšel o jeho osobních vlastnostech od Vás a od Nadi. Samozřejmě že to všechno nestačí k definitivnímu závěru a že se mohu velice mýlit. Bude mě zajímat Váš názor na jeho článek.

A pak ještě ta myšlenka, aby se rozlišovaly »sociologické« a »ekonomické« kategorie, se kterou se vytasil Struve^[495] (Naučnoje obozrenije, č. 1) a kterou opakoval jak P. Berlin^[29] (Žizň), tak i Tugan-Baranovskij. Podle mého z toho nevzejde nic víc než úplně bezobsažná a scholastická hra na definice, kterou kantovci halasně nazývají »kritikou pojmů« nebo dokonce »gnoseologií«. Rozhodně nechápu, jaký *smysl* může takové rozlišování mít?? Jak může existovat něco ekonomického, co by nebylo sociální??

A abych nezapomněl na novokantovství: na čí stranu se stavíte? S velkým potěšením jsem si přečetl Beiträge zur Geschichte des Materialismus* a zas a znovu se k nim vracel, přečetl jsem si články téhož autora v Neue Zeit proti Bernsteinovi a Konradu Schmidtovi (v 5. čísle Neue Zeit, ročník 1898—1899: další čísla jsem neměl), četl jsem Stammlera (Wirtschaft und Recht**), tolik vychvalovaného našimi kantovci (P. Struve^[493] a Bulgakov^[42]) a bezvýhradně jsem na straně monisty. Zejména Stammler mě rozčilil — odmítám uznat, že by v něm byl aspoň náznak něčeho nového, věcného . . . Je jen samá erkenntnistheoretische Scholastik***! Jsou to jen hloupé »definice« nejtuctovějšího juristy v nejhorším smyslu tohoto slova a z nich neméně hloupé »závěry«. Po Stammlerovi jsem si znovu přečetl články Struveho a Bulgakova v časopisu Novoje slovo a došel jsem k názoru, že je

* Příspěvky k dějinám materialismu^[580]. Red.

** Hospodářství a právo^[595]. Red.

*** — teoreticko-gnoseologická scholastika. Red.

skutečně nezbytné se s novokantovstvím seriózně vypořádat. Neudržel jsem se a prošpikoval jsem poznámkami a útoky proti novokantovství jak odpověď Struvemu* (na jeho článek v časopisu Naučnoje obozrenije. Nechápu, kdo a proč zdržuje uveřejnění této odpovědi. Říkalo se, že ji otiskne Naučnoje obozrenije v 6. čísle, ale tam není. A tak mi mé mlčení zatím působí nepříjemnosti: například Něždanovův článek^[519] ve 4. čísle časopisu Žizň), tak odpověď Bulgakovovi. Říkám »neudržel jsem se«, protože jsem si velice dobře vědom svých chabých filozofických znalostí a nehodlám na tato témata psát, dokud si nedoplním své mezery. To teď právě dělám — začal jsem Holbachem a Helvétiem a chystám se přejít ke Kantovi. Základní díla nejdůležitějších klasiků filozofie jsem sehnal, ale knihy novokantovců nemám (objednal jsem si jen Langeho^[571]). Dejte mi vědět, prosím Vás, zda je Vy anebo Vaši přátelé náhodou nemáte a zda byste mi je nemohli půjčit.

Pokud jde o tuto otázku, nesmírně mne zaujala recenze v časopisu Načalo, č. 5 (z května — trpí úbytky v posledním stadiu) na Bogdanovovu knihu^[33]. Nechápu, jak mi mohla ujít anonce o tom, že vyšla. Teprve teď jsem si ji objednal. Ucítíl jsem v Bogdanovovi monistu už po přečtení jeho první knihy^[31] a titul i obsah druhé knihy moje podezření posílily. A jak je ta recenze nestoudně bezobsažná a nestoudně povýšenecká!. Podstaty věci se slůvkem nedotkne, zato . . . plísní autora za ignorování kantovství, ačkoli i ze slov samého recenzenta je zřejmé, že Bogdanov kantovství *neignoruje*, ale že je *odmítá*, protože ve filozofii zaujímá jiné stanovisko . . . Domnívám se (pokud jsem se ohledně Bogdanova nezmýlil), že nebude možné ponechat tuto recenzi bez odpovědi. Nechápu jen jedno — jak *mohl* Kamenskij ponechat bez odpovědi

* Viz Ještě k teorii realizace (Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 82—101). *Red.*

Struveho a Bulgakovovy články proti Engelsovi v časopisu Novoje slovo! Nemohl byste mi to vysvětlit?

Vaše sdělení, že v Pitěru se zvedly hlasy proti marxismu, bylo pro mne novinkou. Jsem z toho v rozpacích. Jde o »reakci« mezi marxisty? Mezi kterými? Co patří k P. B.? To on a jeho kumpáni prosazují, abychom se spojili s liberály? Strašně netrpělivě budu čekat, že mi to vysvětlíte. Že »kritici« čtenářskou obec jen matou a *nedávají jí zhola nic*, s tím plně souhlasím, stejně jako souhlasím s tím, že jim (zvláště pokud jde o Bernsteina) budeme muset vyhlásit skutečnou válku (jen abychom měli kde bojovat . . .?). Jestliže P. B. »úplně přestane být Genosse«, tím hůř pro něho. Samozřejmě to bude pro všechny Genossen obrovská ztráta, protože to je velmi nadaný a vzdělaný člověk, jenže každý ví, že »přátelství je přátelství, ale povinnost je povinnost«, takže se té válce nevyhne. Plně chápu a sdílím Vaši »zuřivost« (vyvolanou přívlastkem »hnusný« (sic!!!) na adresu monisty — kvůli čemu? Kvůli článku v Neue Zeit? Kvůli otevřenému dopisu Kautskému o tom, kdo koho bude begraben*?) a moc mne zajímá, jak odpoví na Váš dopis, v němž jste dal své zuřivosti průchod. (Bernstein se mi ještě pořád nedostal do rukou.) Gründliche Auseinandersetzung** je samozřejmě zapotřebí, ale v časopisu Načalo nebo Žizň nevyjde a vyjít nemůže: tam vyjdou jen podružné články proti »kritikům« marxismu. K tomu bude zapotřebí literatury třetího druhu*** a Platform† (pokud jsem Vás správně pochopil). Teprve pak bude konečně možné udělat dělicí čáru mezi Genossen a »stranou stojícími« »nájezdníky« a teprve pak nebudou žádné osobní vrtochy a teoretické »omračující objevy« plodit zmatek a anarchii. A vinna je tím ta prokletá dezorganizace v Rusku!

* — pohřbívat. *Red.*

** — zásadní výměna názorů. *Red.*

*** Je tím míněna ilegální marxistická literatura. *Red.*

† — platformy. *Red.*

Není mi jasné, v čem byl Váš článek o dědictví (četl jsem jen ten první) namířen proti pitěským. Článek Nikolji aktuální³⁹⁴ se mi nedostal do rukou, pošlete mi ho.

O Blitzableiteru* bych si moc rád pohovořil podrobněji a důkladněji. To už ale musíme zřejmě odložit na jindy. Moje vyhnanství končí 29. ledna 1900. Jen aby mi ho neprodloužili — tahle smůla potkává vyhnance ve východní Sibiři často. Mým snem je Pskov. A po čem toužíte Vy?

Naďa Vás pozdravuje.

Pevně Vám tisknu ruku. *V. U.*

P. S. Znovu jsem si teď přečetl konec rukopisu svého článku proti Bulgakovovi . . . a zjišťuji, že tam zaznívá asi takový smířlivý tón: . . . jsem sice »ortodoxní« a rozhodný odpůrce »kritiků« (to jsem přímo řekl), *ale* není třeba tyto názorové rozdíly zveličovat [jako to dělá pan Bulgakov] tváří v tvář společným nepřátelům. Je docela možné, že se tento »smířlivý« tón [snažil jsem se co nejvíc mírnit a polemizovat jako Genosse] ukáže jako nemístný či dokonce směšný, jestliže se ujmou výrazy jako . . . »hnusný«, jestliže »kritici« vyvolají definitivní roztržku. V tom případě bych byl »uznán vinným, aniž bych se provinil«: protože jsem neznal Bernsteinovu knihu ani *všechny* názory »kritiků« a protože jsem se držel v »patříčné vzdálenosti«, díval jsem se ještě [když jsem ten článek psal] úplně »postaru«, prostě jako přispěvatel časopisu Načalo . . . Moje tvrzení, že teorie třídního boje zůstala »kritikou« nedotčena, není myslím správné, vid'te?³³

* — hromosvodu. *Red.*

31. 10. 1899

Vážený pane doktore!

Byl byste tak laskav a zašel večer, pokud Vám to Vaše služební povinnosti dovolí, k mému nemocnému příteli Oskaru Alexandroviči Engbergovi (který bydlí u Ivana Sosipatova Jermolajeva)? Už třetí den leží, trpí silnými bolestmi břicha, zvrací a má průjem, takže se domníváme, že by mohlo jít o otravu.

Přijměte projev mé upřímné úcty.

Vladimír Uljanov

N. K. KRUPSKÉ

[Před 24. 8. 1900]

Už se pěkně dlouho chystám Ti napsat, jak to s námi vypadá, ale stále mi v tom brání nejrůznější okolnosti. Žiju přece jen v pořádném, ba dokonce příšerném shonu — a to (NB) navzdory tomu, že se proti všem zvyklostem snažím shonu vyhýbat! Dalo by se málem říct, že žiju samotářsky, a přesto jsem v jednom kole! Jinak to ale asi nejde a nelze se tomu ubránit, když se rozjíždí něco nového, takže reptat by byl vlastně hřích proti pánubohu, tím spíš, že zdaleka nejsem tak nervózní jako náš milý knihkupec*, který z těch zmatků propadá trudnomyslnosti a místy přímo skleslosti. Kromě toho shonu se však najde i dost pěkného! A tak Ti teď vylíčím, co se děje v zahraničním Svazu ruských sociálních demokratů, vylíčím Ti to na základě faktů i toho, co říká *druhá* strana . . .

Za prvé — pod vlivem povídaček stoupenců časopisu *Rabočeje dělo* panuje v Rusku úplně nesprávná představa o *Vademecu*** . Člověk od nich neuslyší nic víc, než že to je jen samý osobní nátlak apod., jen samá panovačnost a nafukování prkotin, aby se jisté osoby očernily, jen samé užívání »nepřípustných« metod etc. Ve skutečnosti tu však *převažuje*, a to obrovsky převažuje *zásadní* stránka, kdežto osobní útoky jsou tu jen jaksi navíc, čemuž se nelze vyhnout při těch zamotaných a do nemožnosti vyhrocených vztazích, o jejichž vytvoření se »mladí« postarali.

* Jde patrně o A. N. Potresova. *Red.*** — rukověti, průvodci. *Red.*

Vademecum^[386] — to je žalozpěv, prostě žalozpěv proti vulgárnímu ekonomismu, proti »ostudě a hanbě« sociální demokracie. »Nikdy jsem si nemyslel, že mi bude souzeno zažít takovou ostudu,« volá Plechanov na konci předmluvy^[371] k dokumentům, které uveřejnil. »Musíme se z té chaotické, zahanbující situace dostat stůj co stůj. Běda straně, která trpně snáší takový zmatek!« A navzdory všem obviněním, jež byla vůči Plechanovovi vznesena, je třeba především rozhodně konstatovat, že *veškerá podstata* jeho brožury spočívá zejména ve vyhlášení války »hanebným« zásadám »credismu« a »kuskovovštiny«, že spočívá zejména v zásadním rozkolu, zatímco rozkol a »pranice« ve Svazu jsou jen *vedlejší* výsledkem těchto zásadních nesvárů.

Jestliže se zásadní rozkol spojil s takovouhle »pranicí« (na dubnovém /1900/ sjezdu zahraničního Svazu ruských sociálních demokratů *doslova* docházelo k pranicím, k hysterickým výlevům atd. apod., proto také Plechanov odešel), jestliže to takhle dopadlo, jsou tím vinni *mladí*. Během roku 1898 vedli mladí proti skupině Osvobození práce soustavný, houževnatý a nečestný boj právě z pozic ekonomismu — »nečestný« proto, že nepozvedli svůj prapor *zjevně*, že svalovali šmahem všechno na »Rusko« (přičemž mlčeli o anti-«ekonomistické» sociální demokracii v Rusku), že využívali svých spojení a svých praktických zdrojů k tomu, aby vytlačili skupinu Osvobození práce, aby její nechuť tolerovat »hanebné« názory a hanebné nesmysly vydávali za nechuť tolerovat veškeré »mladé síly« vůbec. Tento boj proti skupině Osvobození práce, její vytlačování se dělo potichoučku, nepozorovaně, »soukromě«, prostřednictvím »soukromých« dopisů a »soukromých« rozhovorů, zkrátka a dobře — pomocí *intrik*, protože otázka, jakou úlohu hraje skupina Osvobození práce v sociální demokracii Ruska, nikdy nebyla, nikdy nebude a nikdy nemůže být *soukromou* záležitostí. *Mladí* oproti starým hlásali »nové« názory, jenže mladí

tyto názory skrývali tak dovedně a diplomaticky (čímž dokazovali, že pro ně byla i otázka názorů *soukromou záležitostí*), že do *výkladu* sporů se museli pustit *staříci*. »Poslali jsme do Petrohradu výklad našich sporů s mladými,« píše Plechanov (Vademecum, s. XLVII). Takže skupina Osvobození práce už v roce 1898 *dokázala*, že celý problém spatřuje v zásadním kolísání mladých, kteří jsou schopni dojít až k úplnému odmítnutí socialismu; už v roce 1898 vystoupila skupina Osvobození práce s *výzvou*³⁴ k ruské sociální demokracii proti ideovému kolísání, avšak tato výzva zůstala hlasem volajícího na poušti, neboť po zatýkání v létě 1898 byli všichni význační straníční činitelé smeteni z bitevního pole, a tak se na výzvu ozval jedině hlas *«ekonomistů»*.

Není tedy divu, že skupina Osvobození práce poté odešla z redakce, není divu, že se otevřená válka proti *»ekonomismu«* stávala čím dál naléhavější a nevyhnutelnější. Tu však vyrukovali na pomoc osobám *»ekonomistické«* orientace lidé, které s ekonomisty spojovalo odvěké nepřátelství vůči skupině Osvobození práce, a ti se nerozpakovali *»ekonomismus«* šanovat a umožnili *»ekonomistům«* ještě mnohem pohodlněji (co se doma uvaří, to se doma sní) pokračovat v taktice *»soukromého«* propagování svých myšlenek pod praporem sociáldemokratismu a pod rouškou dvojznačných prohlášení nové redakce, které se zachtělo napodobit ono roztomilé telátko cucající od dvou matek.

Nová redakce hned v prvním čísle časopisu *Rabočeje* dělo prohlásila, že *»neví, o jakých mladých soudruzích P. B. Axelrod mluví«*, když vystupuje proti *»ekonomistům«*; prohlásila to, ačkoli boj proti *»mladým«* tvořil v posledních letech veškerou činnost zahraničního Svazu, prohlásila to, ačkoli mezi členy redakce listu *Rabočeje* dělo byl člověk, který *sám vyznával* *»ekonomistický«* směr (pan V. I—n). Kdo do toho nevidí a nezamýšlí se nad vývojem sociální demokracie v Rusku a sociálně demokra-

tického svazu v zahraničí v posledních letech, tomu se může zdát naprosto nepochopitelné a podivné, proč se tato nepatrná a (*zjevně*) jakoby nic utroušená poznámka redakce časopisu *Rabočeje dělo* («nevíme, o jakých mladých soudruzích P. B. Axelrod mluví») stala jiskrou, od níž vzplanul požár, propukla ta nejběsilější polemika — a skončilo to rozkolem v zahraničním Svazu a jeho rozpadem. A zatím na této zdánlivě podivné věci nic podivného není. Nepatrná poznámka redakce časopisu *Rabočeje dělo*, která zároveň uveřejnila články pana V. I — na, naprosto jasně ukázala *základní rozdíl mezi dvojím pojetím nejbližších úkolů a nejnaléhavějších požadavků sociální demokracie Ruska*. První pojetí lze vyjádřit, pokud jde o vztah k »ekonomismu«, slovy *laissez faire, laissez passer** — to je taktika smířlivého postoje k němu, taktika zastírání »krajností« ekonomismu, taktika ochraňování ekonomismu před přímým bojem proti němu, taktika »svobodné kritiky«, tj. svobodné kritiky marxismu všelijakými zjevnými i skrytými ideology buržoazie. Druhé pojetí požadovalo rozhodný boj proti ekonomismu, výslovný protest proti hrozícímu zvlgarizování a zúžení marxismu a definitivní rozchod s buržoazní »kritikou«.

* — ponechte všemu volný průběh. *Red.*

Dopis Nachamkisovi

[Nejpozději 4. 9. 1900]

1. Uveřejníme.

2. ++ články. [Noticky o masovém a sociálně demokratickém masovém hnutí — o tom, že není možné, aby se sociální demokraté buď na chvíli zříkali svých přísných sociálně demokratických zásad —, o propagandě a agitaci, o vzájemném vztahu politických práv a politické svobody. Ohledně toho — nezužovat význam 1. máje aj.]

3. — bylo by dobré udělat v článku jisté nepatrné úpravy podle našeho návrhu; doufáme, že se po jejich společném posouzení plně shodneme.

Za prvé bude nezbytné ze všeho vyvodit závěry, udělat shrnutí, výtah, na což jste upozornil už Vy sám. Za druhé v souvislosti s tím by bylo dobré určité zkrácení [například by bylo možné zkrátit tato místa: s. 3 (NB 2); s. 39 (NB 16) a některá jiná] zbývající části článku (*neměl by mít větší rozsah než 1 tiskový arch*) a přepracování některých míst. Zdá se nám, že by se to mělo přepracovat asi takto: po formální stránce má článek podobu jakési výzvy («otevřený dopis», adresnost při oslovení apod.), což není nejvhodnější. Sám jste poukazoval na určité krajnosti v nynější polemice («pašáci pana G.»³⁶ apod.) a *měl jste úplnou pravdu*; když už tedy ke krajnostem došlo, měli bychom teď být opatrnější: ne v tom smyslu, že bychom buď o píd' slevovali ze zásad, ale v tom smyslu, abychom *svévolně* nepopouzeli lidi, kteří pracují pro sociální demokracii podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Snad by v tomto ohledu byla lepší nepřímá kritika programu časopisu *Rabočeje* dělo vedená ve třetí osobě.

Z týchž důvodů by byla na místě určitá »shovívavost«

k formální stránce programu časopisu Rabočeje dělo: vždyť to není žádný stranický program, dokonce ani návrh programu strany, takže není správné srovnávat ho s programem francouzské a německé sociální demokracie (obzvlášť, když se takové srovnání dělá bez dodatečného vysvětlení, jak je tomu u Vás na s. 42 /NB 17/). Kritiku *formální* stránky programu by bylo možné zkrátit (sám jste vyslovil přání /s. 2/ »ponechat stranou« formální nedostatky), a to tak, že by se formální vady shrnuly jako vady *dílčí* spolu s *celkovými* zásadními nedostatky programu. Zdá se nám, že taková změna by byla prospěšná vzhledem ke kritickým připomínkám na s. 45 (NB 20), s. 39 (NB 16), s. 20 (NB 9), s. 6 (NB 6). Ta ostrá formulace, která se v těchto připomínkách leckde vyskytuje, by mohla čtenářskou obec vést k tomu, aby začala mluvit (a ne zcela bezdůvodně) o vyhledávání různic*. Co je zbytečné — z přísně teoretického hlediska — připomínka, že je nutné brát v úvahu místní podmínky apod., nemusí být plodem toho, že si redakce neosvojila vědecký socialismus, ale toho, že chtěla právě teď zdůraznit tuto věc, která je tak samozřejmá, došla k závěru, že je nutné to zdůraznit. Cožpak někdy nebývá nutné zdůrazňovat i samozřejmosti? *Nikterak nepopíráme*, že v daném případě byla tato »nutnost« ze *tří čtvrtin* vyvolána »nutností« udělat listu Rabočaja mysl poklonu — ovšem jen ze 3/4. Když pomíneme zbývající 1/4, umožníme tím čtenářské obci, aby nás obvinila z vyhledávání různic, kdežto když shrneme ony formální vady *jako jednotlivosti* spolu s celkovými zásadními nedostatky, zmírníme tím hádavý tón našich připomínek a posílíme svou argumentaci.

Teď ještě konkrétnější připomínky:

S. 17 (NB 8), poznámka 1. Není jasná připomínka: »Co ten sen znamená?«

S. 24 (NB 11). Nelze říct, že sociální demokracie »málo

* Další text až do konce odstavce Lenin v rukopisu přeškrtl. *Red.*

zvažuje dosažitelnost svých požadavků«. Chápu, co tím myslíte, a souhlasím s tím, jenže to je zapotřebí vyjádřit přesněji, opatrněji: »si nemůže brát jako hlavní měřítko bezprostřední dosažitelnost«, ukazuje se cesta, po které je *nutné* jít, a ne možnost nejbližšího praktického úspěchu či něčeho podobného.

S. 32 (NB 13) — »podle jejího vlastního vyjádření« — není to příliš silné?

S. 33 (NB 14) — »zmocnit se etc.« — neobratné, neopatrné vyjádření kvůli výrazu »zmocnit se«.

S. 35 (in fine*, poznámka). (NB 15).

»Policajti« aj. Nebylo by lepší to vyhodit nebo změnit?

S. 43 (NB 18). To je příliš silné. Nelze *se vzdát* termínu »rolnictvo«.

S. 44 (NB 19). To je příliš ostré a přímočaré. Otázku, co může poskytnout rolnictvo, ruští sociální demokraté ještě zdaleka nevyřešili (srov. poznámku k programu skupiny Osвобоzení práce z roku 1885³⁷) a sotva ji vyřeší v tom smyslu, že se politická úloha rolnictva rovná *nule*. (Srov.: Der 18. Brumaire³⁸.)

Doufám, že mi na tento dopis odpovíte a nejenže mi napíšete, ale pošlete i článek (bylo by dobře, kdybyste to stačil do dvou, nanejvýš do tří týdnů).

G. V. článek přehlédl a také se vyslovil *pro*, měl připomínku jen k tomu místu na s. 24 (o dosažitelnosti).

P. S. »My« v tomto dopisu znamená, že jde o účastníky diskuse v Bellerive³⁹. *Za tím nemůžeme s plnou rozhodností mluvit za celou redakci*, ale doufáme, že ani my, ani Vy z toho nebudeme mít žádné nepříjemnosti.

* — na konci. *Red.*

NEZJIŠTĚNĚMU ADRESÁTOVI

Norimberk 5. září 1900

Velevážený soudruhu! Asi se nám tedy nepodaří, abychom se setkali: nechystáme se ani do Mohuče, ani do Paříže a zítra odtud odjíždíme.⁴⁰ Je to velká škoda, ale musíme se s tím smířit a spokojit se s výměnou názorů v dopisech.

Za prvé musím urychleně uvést na pravou míru jednu poznámku ve Vašem prvním dopisu — a prosím, abyste to dal vědět *i tomu*, kdo Vám vyřizoval cosi o mém »slibu setkat se«. *Není to pravda*. Nesliboval jsem, že se setkáme, ale řekl jsem, že *oficiálně* (tj. jménem naší skupiny⁴¹) navážeme spojení se Svazem*, až budeme za hranicemi, *jestliže se ukáže, že to je zapotřebí*. G. tuhle okolnost zbytečně opomenul a rovněž zapomněl dodat, že jsem s ním mluvil jen za sebe, a tudíž jsem najisto nic slibovat *nemohl*, abych nerozhodoval o něčem dřív, než o tom rozhodne naše skupina. Když jsme tu vyslechli druhou stranu** a dověděli se o sjezdu a o rozkolu, došli jsme k závěru, že navazovat oficiální spojení teď není zapotřebí. Toť vše. Svaz tudíž *nemá žádné právo* něco mi »zazlívat«, zato já mohu zazlívat G., že o naší rozmluvě informoval další lidi, ačkoli mi *oficiálně* slíbil, že o ní do navázání styků naší skupiny se Svazem nebude mluvit *s nikým, až na toho zatčeného*. Když už jste mi vyřídil jeho požadavky, pak doufám neodmítnete vyřídít zase Vy jemu, až budete v Paříži, moje požadavky. Jestliže »řeči nemají konce«***, pak na tom má vinu právě G.†

* Jde o Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí. *Red.*

** Jde o skupinu Osvobození práce. *Red.*

*** Naráží se tu na přípravy vydávání Jiskry. *Red.*

† Za druhé — ještě malé odbočení od podstaty věci: vyslechl jsem jak G., *kterého jsem vídal několik dní*, tak i druhou stranu. Vy jste

Předjeme dále k podstatě věci. Splynutí *není možné*. Federace také není možná, pokud ji chápeme v pravém smyslu slova, tj. jako jistou dohodu, úmluvu, vzájemné závazky apod. »Snaha prokazovat si navzájem všemožnou pomoc« — to myslím nesouvisí s federací, to je možné i bez ní a vůbec je to možné, i když nevím, zda je snadné to uskutečnit. Kdyby si to Svaz upřímně přál, sotva by nám asi od samého začátku dával ultimáta a vyhrožoval bojkotem (právě v tom smyslu vyzněla slova doručitele Vašeho dopisu): to k zlepšení vztahů přispět nemůže.

My jsme samoštatná publicistická skupina a chceme zůstat samostatní. Myslíme si, že není možné pracovat bez takových sil, jako je Plechanov a skupina Osvobození práce, ale *nikdo nemá právo* z toho *vyvozovat*, že tím *ztrácíme byt' jen kousek naší samostatnosti*. To je *všechno*, co *nyní* můžeme říct lidem, kteří chtějí především vědět, jaký je náš vztah ke skupině Osvobození práce. Komu to nestačí, tomu nemůžeme říct nic jiného než: Když nevěříte našim slovům, suďte nás podle našich činů. Jestli Vám ale nejde o *tuto chvíli*, nýbrž o více či méně vzdálenou *budoucnost*, pak se samozřejmě nebudeme zdráhat informovat podrobněji ty lidi, se kterými budeme v úzkých vztazích, o *formě* vztahů mezi námi a skupinou Osvobození práce.

Můžete se zeptat, jaké tedy budou naše vztahy ke Svazu. *Prozatím žádné*, a to proto, že jsme *nezvratně* rozhodnutí zůstat samostatnou skupinou a skupinu Osvobození práce využívat k nejužší spolupráci; toto rozhodnutí však vzbuzuje nedůvěru Svazu, který se obává, že si nedokážeme uhájit svou úplnou samostatnost a že se uchýlíme k »nemožnému« (to je Váš výraz) tónu polemiky. Jestliže

však mluvil jen se členy Svazu, s nikým jiným; nevyslechl jste žádné vlivnější a uznávané představitele druhé strany. Proto si myslím, že pravidlo »*audiatur et altera pars*« (»budiž vyslechnuta i druhá strana«.
Red.) jste porušil spíš Vy.

naše činnost tuto nedůvěru Svazu rozptýlí, mohou se mezi námi vytvořit dobré vztahy; jestli ji nerozptýlí, pak se nevytvoří. Voilà tout*. Píšete, že »zraky Svazu jsou upřeny na nás«; je však evidentní, že bychom Svazu mohli pomoci jen publicisticky, a neméně evidentní je, že dnes, kdy musíme veškeré své životní síly věnovat výživě našeho nemluvnátka**, které se má co nevidět narodit, nemůžeme živit cizí děti.

Píšete, že tu 1. neexistují zásadní názorové rozdíly a že 2. Svaz je ochoten dokázat své odhodlání bojovat proti »ekonomistickému směru« činy. My jsme však *přesvědčení*, že se v obou těchto bodech *mýlíte*. Zakládáme své přesvědčení na takových *publicistických* výtvorech, jako je *doslov* [430] k Anti-Credu⁴², *odpověď* [136, 137] na Vademecum [386], 6. číslo časopisu *Rabocha* je dělo, *predmluva* [431] k brožuře v židovském dělnickém hnutí [272] aj. Máme v úmyslu *rovněž publicisticky vystoupit* a vyvrátit názor, že zásadní názorové rozdíly neexistují (takže *určité* vztahy mezi námi a Svazem budou: budou to vztahy mezi polemizujícími).

A teď to poslední *a hlavní*: máme pravdu nebo ne, když u Vás pozorujeme »velmi a velice radikální změnu názorů«? Připomeňme si, co bylo v Rusku: Vy jste *věděl*, že chceme rozjet *samostatnou* publicistickou akci, *věděl* jste, že jsme pro Plechanova. Věděl jste tudíž *všechno* a nejenže jste neodmítal svou účast, ale sám jste naopak používal takový výraz, jako »*náš*« podnik (pamatujete se, jak jsme naposledy diskutovali en trois*** ve Vašem bytě?), takže jsme od Vás nikoli bezdůvodně očekávali, že se do toho zapojíte *přímo*. A teď se ukazuje, že o své účasti neřeknete *ani slovo*, že nám »ukládáte« »za každou cenu urovnat konflikt v zahraničí«, tj. dáváte nám úkol,

* Toť vše. *Red.*

** Jde o Jiskru. *Red.*

*** — ve třech. *Red.*

jaký jsme na sebe nevzali a *nevezmeme*, i když se samozřejmě nevzdáváme naděje, že když s pomocí skupiny Osvobození práce založíme *samostatný podnik*, můžeme tím vytvořit podmínky pro urovnání konfliktu. Vy teď zřejmě pochybujete o tom, zda je účelné, aby naše skupina zakládala *samostatný podnik*, neboť píšete, že existence dvou organizací »ponechávajících jedna druhou konat nazdařbůh«, věci uškodí. Zdá se nám nepochybné, že jste radikálně změnil své názory. Naprosto upřímně jsme Vám teď vyložili, jak jsme na tom se svým záměrem, a byli bychom velice rádi, kdyby se naše výměna názorů neomezila jen na »příští úkoly«.

Adresa: Nürnberg, Ph. Rögner.

17

NEZJIŠTĚNĚMU ADRESÁTOVI

[Mezi 6. a 15. 9. 1900]

Velevážený soudruhu! Dostali jsme Váš dopis a honem odpovídáme.

Pokud považujete mou prosbu, abyste vyřídil G —ovi, co si myslím, za »pomstu«, za nepříjemnou povinnost, pak ovšem musím od své prosby upustit. Pokud Vám to nebude nepříjemné, vyřidte mu to příležitostně, jen tak mezi řečí, ne jako výtku, ale jako uvedení na pravou míru. V každém případě mějte na mysli, že *na tom netruám*.

My *nevystupujeme* pod hlavičkou »revoluční organizace Sociální demokrat«⁴³ — to jsme Vám psali a zdůrazňovali jsme, že zakládáme *samostatný publicistický podnik**.

O tom, zda bude naše polemika »nemožná«, jsem už psal v předešlém dopisu.

* Viz tento svazek, s. 63. *Red.*

Nemáme ani trochu v úmyslu odmítat osobní seznámení s tím či oním členem Svazu*, ale v současné době nespátřujeme ve zvláštních kontaktech mezi publicistickou skupinou** a Svazem nic prospěšného, neboť nedůvěru Svazu k nám mohou rozptýlit — znovu to opakuji — jedině publikace samy, veškerá předběžná jednání by nepřinesla žádný užitek.

Že byste »měl považovat za závazné« »vztahy publicistické skupiny ke Svazu«, o tom nemůže být vůbec řeč.

Jestliže nemůže být vůbec řeč o tom, že odmítáte svou účast, pak nás to velice těší — znamená to, že jsme Vás tak docela nepochopili, a honem Vám posíláme adresu, na kterou by se mohly posílat nejrůznější příspěvky z Ruska (Rögnerovu adresu, kterou jste dostal, používejte jen v zahraničí, a tuto adresu nedávejte, prosím Vás, nikomu jinému). Podejte nám laskavě zprávu, co byste zamýšlel nabídnout časopisu a co listu, jestli už něco máte — a jestli nemáte, dokdy byste to napsal?

18

J. M. STĚKLOVOVI

Nachamkisovi

[25. 9. 1900]

Odpovídám na Vaše dotazy: 1. Výhrada k »my« a k »redakci« se týkala článku o programu časopisu *Rabočeje dělo*, nic víc.*** 2. V Bellerive jsme *dua* společníci: Potresov a já, Vaši noví známí. 3. Jestliže jsem Vám dřív říkal, že nemáte pravdu, ale pak jsem Vám napsal a zdůraznil, že

* Jde o Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí. *Red.*

** Jde o V. I. Lenina, J. O. Martova a A. N. Potresova. *Red.*

*** Viz tento svazek, dokument č. 15. *Red.*

máte pravdu, znamená to, že se moje názory změnily a přiblížily se Vaším.

Doufáme, že Vám a Goldendachovi (vkládáme velké naděje do úzké spolupráce s Vámi oběma) budeme moci v brzké době sdělit, jaká bude definitivní forma vztahů (redakčních) mezi námi (2 společníci v Bellerive + 1 v Rusku) a skupinou Osvobození práce.

Díky za článek Historická příprava ruské sociální demokracie^[492]: uveřejníme ho velmi rádi a jsme přesvědčeni, že tím náš časopis* hodně získá, budou-li se tam takové články objevovat častěji. Pošleme ho ještě skupině Osvobození práce, tak se prosím nezlobte, když se to náhodou zdrží.

Můj kolega má jednu zásadní připomínku: o prvních kontakty s dělníky se nezasloužily skupiny, které uvádíte Vy, nýbrž čajkovci.⁴⁴

19

D. B. RJAZANOVVI

Goldendachovi

[25. 9. 1900]

Máme velkou radost, že nám hodláte poslat článek^[468] tak brzy. Vaše odpovědi na naše připomínky nás plně uspokojily — je vidět, že ve všem podstatném jsme bezvýhradně zajedno, a kromě toho posílily naši naděje, že se mezi námi a Vámi vytvoří užší kontakty a že s námi budete trvale spolupracovat.

Pevně Vám tisknu ruku a posílám soudružský pozdrav za sebe i za Potresova.

Petrov

* Jde o Zarju. *Red.*

P. B. AXELRODOVI

10. 10. 1900

Milý P. B.! Dostal jsem Váš dopis a přílohy^[10] — díky za ně.

Sestra* o anglickém časopisu (byly v něm dva příspěvky) říká, že si nepamatuje jeho název — bylo to něco jako Family Pictures⁴⁵ — měl žlutou obálku s červenými kresbami, byl to ilustrovaný časopis, většího formátu, než je Neue Zeit, měl asi 10 tiskových archů, prý Vám ho pro mě předávala v přítomnosti Vaší ženy.

Alexej je v pořádku, píše, má plné ruce práce s navazováním spojení. Uvolní se tak za jedenapůl až dva měsíce, dřív sotva. Bratr** je ještě tady, všechno odkládá.

V těchto dnech budu mít prohlášení⁴⁶ hotové a samozřejmě Vám ho pošlu. Pro list už mám spoustu příspěvků od dopisovatelů — jenom je škoda, že převažují pouze dělnické problémy, je to samá stávka a líčení postavení dělníků. Vůbec nic o vnitropolitických otázkách.

Vydávání našeho časopisu se ujal Dietz. Písmo jsme koupili, ale pořád ještě nemáme odpovědného⁴⁷; jedna varianta nevyšla, zkusíme jiné. Jestliže odpovědného neseženeme, přeneseme tiskárnu jinam.

Co Vaše zdraví? Daří se Vám práce? Paříž Vás už asi úplně umořila? Napište mi, jak to vypadá s článkem o Liebknechtovi⁴⁸ pro časopis i *pro list* — kdy s tím můžeme počítat?

Pevně Vám tisknu ruku a přeji Vám pevné zdraví a trochu víc volného času.

Váš Petroff

* Jde o A. I. Uljanovovou-Jelizarovovou. *Red.*

** A. N. Potresov. *Red.*

Nejvhodnější adresa:
Herrn Dr. Med. *Carl Lehmann*
Gabelsbergerstrasse 20 a
München

Dovnitř, na druhou obálku: pro Petrova.
(Promiňte mi ten škrabopis!)

P. S. Právě jsme dostali dopis od Nachamkise, z něhož vyplývá, že došlo k nedorozumění, pokud jde o téma pařížských kongresů.⁴⁹ Vy jste se nabídl, že napíšete Gurevičovi, což je samozřejmě moc dobře. Kolcov nám psal, že se chystá psát na totéž téma, a dokonce informoval Nachamkise, že jsme mu »uložili« o tom napsat, k čemuž ve skutečnosti nedošlo. Nemohl byste Kolcovovi napsat, aby si raději zvolil jiné téma? Buďte tak laskav a udělejte to, tím spíš, že my nevíme přesně, kde teď je. Nachamkisovi napíšeme, aby se s Gurevičem o to téma podělili.

21

V. P. NOGINOVI

10. 10. 1900

Milý Vasiliji Petroviči! Teprve včera jsem dostal od P. B. (Axelroda) Vaši adresu a rezoluci třiadvaceti⁵⁰ proti *Credu*^[142]. Alexej už mi dávno psal, že budete v zahraničí, ale já Vás nemohl najít (ten podivín Vám nedal adresu, abyste mi mohl psát). Ozvěte se, prosím Vás, a napište mi co nejpodrobněji, jak žijete, jestli už jste dlouho v Londýně, co děláte, jací jsou v Londýně lidé, jaké máte plány, kdy hodláte odjet? Proč jste si vybral Londýn?

Hesla jsme si nesmlouvali: místo hesla (nebo Vy mě neznáte? Jak mě nazýval Alexej před Vámi? Máte z jeho vyprávění dostatečnou představu o naší záležitosti?)

— ano, místo hesla používám iniciály osoby, na jejíž adresu mám Alexejovi psát. Alexej mi píše: Pokud Ti adresa nebude jasná, zeptej se Novoselova. Iniciály adresáta tedy jsou: K. A. G. G.* — doplňte si ostatní písmena a budeme mít »spojení«.

Pevně Vám tisknu ruku.

Petrov

Odpověď pošlete na adresu:

Herrn Philipp Rögner, Cigarrenhandlung, Neue Gasse, *Nürnberg*.

Ve dvou obálkách, na druhé uveďte: pro Petrova.

P. S. Dejte nám, prosím Vás, 2—3 adresy naprosto spolehlivých lidí (kteří stojí stranou, nejsou revolucionáři), za kterými by se dalo v Poltavě zajít a dozvědět se od nich něco o Alexejovi.

22

J. M. STĚKLOVOVI**

[10. 10. 1900]

1. *Nachamkis*. Pro list o mezinárodním kongresu + o národním francouzském kongresu, asi tak 6000 liter.
2. *Časopisu*: Aby si to Nachamkis s Gurevičem rozdělili.

* Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

** Koncept dopisu, napsaný tužkou na čisté stránce dopisu od J. M. Stěklova; nahoře na Stěklovově dopisu je napsáno neznámou rukou: »došlo 10. 10., odpověď odeslána 10. 10. a koncept vrácen«. *Red.*

Kde to bude převzato?

Kdy to vyzvednou? (balík)

Adresa pro předání je tady.

Ať napíšou přesněji, jestli potřebují skladiště nebo co.
(Jestlipak mají skladiště?)⁵¹

Doufáme, že v Rusku najdeme lidi — ale ne moc blízko hranic.

(Nebylo by možné přebírat to v Rize anebo v Pskově?)

Jestli je všechno *úplně zařízené*, tak dáme do Ruska *konkrétní příkazy*.

Článeček vrátit.

23

P. B. AXELRODOVI

18. 10. 1900

Milý P. B.! Včera jsem dostal Váš dlouhý a milý dopis z 15. 10.[¹¹] — moc Vám za něj děkuji. Nesmírně nás potěšilo, že se cítíte lépe a že můžete pracovat. Článek[⁴] pro list je už dokonce u přepisu! Máte před námi předstih, pořád nejsme s to zařídit, aby měl kdo přepisovat věci, které je třeba posílat. Zagorská ne a ne přijet a s vyřizováním korespondence je stále víc práce. Někdy už padám únavou a k své vlastní práci se vůbec nedostanu.

Nepochopil jsem úplně Vaši narážku na »trampoty«, které nás čekají s Pařížany⁵². Samozřejmě že by pro Vás bylo hrozně těžké psát o všem, ale vzkažte třeba po Věře Ivanovně, oč jde; doufáme, že sem brzy pojedete.

Pořád ještě nemáme odpovědného . . . Prohlášení je hotové a odeslalo se do Ruska (brzo Vám ho pošlu), list bude možné co nevidět sázet. Rozsáhlý příspěvek Májové dny v Charkově[⁷⁸] (má kolem 50 000 liter) hodláme vydat jako samostatnou brožuru⁵³, v listu chceme uveřejnit jen stručný výtah, jedna věc přece nemůže zabrat 3/4 ar-

chu! (List bude mít na jedné straně 3 sloupce, přibližně 6000 liter neboli — přesněji — »bodů« ve sloupci.) (Myslíme si, že první číslo listu bude mít 2 archy, 8 stran — máme to tak udělat?) Co o tom soudíte Vy?

Díky za radu ohledně příspěvků — vynasnažíme se ji určitě využít, list by tím samozřejmě jen získal svou tvář.⁵⁴

Naprosto souhlasím s Vaším názorem na bratrovu* cestu. Co se dá dělat? Odevšad dostáváme varování — jak z Paříže (kdo tam přijíždí z Ruska, mluví o všech třech jmenovitě), tak i z Ruska (že mě cestou sem vyslídili⁵⁵ a v jednom újezdním městě zatkli jednoho mého vzdáleného příbuzného, úplně nevinného člověka, *se kterým se nestýkám*, a vyslýchali ho, jaké jsem mu dával pokyny!!), a tak bratra ze všech sil přesvědčuji, aby buď nejezdil, anebo na dva týdny zmizel — přesvědčuji ho, vysmívám se mu, dokonce i nadávám (takhle hanlivě jsem mu ještě nikdy nespílal), ale je to všechno marné, usmyslel si zkrátka, že musí jet domů. Teď už se to dostalo tak daleko, že do Ruska bylo odesláno prohlášení — to znamená, že už budou mít (v případě, že to prohlášení zachytí, a to je pravděpodobné) přímé vodítko k novému publicistickému podniku. Teď už snad čekání na Alexeje nepotrvá tak dlouho? Jen až můj »oponent« přijde a já mu dám tohle přečíst — ať si pak »vyvrací« co chce, jestli mu to svědomí dovolí!

Jsme sice oba naprosto zdraví, ale nervy máme pěkně poničené — hlavně kvůli té únavné nejistotě** — ti zatracení Němci nás pěkně vodí za nos, já bych je . . .

Vida, zapomněl bych: buďte tak laskav a nezlobte se, že píšu tak ukvapeně! — s Buchholzem už se jednalo, ale odmítl — rovnou to odmítl. Vnucuje nám Vermittlerrolle*** — kdovíco ještě.

* Jde o A. N. Potresova. *Red.*

** Lenin má na mysli zdržení při přípravě listu Jiskra a časopisu Zarja k tisku. *Red.*

*** — roli zprostředkovatele. *Red.*

Pevně Vám tisknu ruku a pozdravuji celou Vaši rodinu.

Váš *Petrov*

Právě přijela Zagorská. Zítřka se s ní setkám.

24

P. B. AXELRODOVI

19. 10. [1900]

Milý P. B.! Ještě malý dovětek ke včerejšímu dopisu, abyste nemusel odpovídat na to, co už je erledigt*.

Právě došly dopisy od Pařížanů — a okamžitě jsme pochopili to, o čem jsem Vám včera psal, že tomu dost dobře nerozumím**, totiž: Vaše varování, že mám být »hladký jako úhoř« (to se lehko řekne!) a nezadávat si s »emigrací«. Tón těch dopisů je takový, že jsou skvělým komentářem k Vaší poznámce, která je mi teď naprosto jasná.

Váš *Petrov*

25

P. B. AXELRODOVI

21. 10. 1900

Milý P. B.! Se Zagorskou, která mi předala nějaké věci od Vás, jsem se setkal teprve včera. Článek^[4] (o Liebknechtovi) pošlete, prosím, hned jak bude

* — vyřízené. *Red.*

** Viz tento svazek, s. 70. *Red.*

přepsaný. Podle toho, co Zagorská říkala, jsem si nedokázal udělat přesnou představu o jeho rozsahu, ale o to tu přece nejde: vždycky se můžeme uskrovnit a kvůli Vašemu článku to kdykoliv rádi uděláme.

Pokud jde o tu osobu z Paříže, která jede za měsíc do jižního Ruska a chtěla by mít doporučení: Myslím, že by bylo nejlepší, kdyby se seznámila se sestrou, která je právě v Paříži a ještě tam zůstane asi tři neděle, ne-li déle. Pokud s tím plánem souhlasíte, dejte mi vědět, jak se ta osoba jmenuje a kde bydlí a samozřejmě napište také nějaký osobní vzkaz od Vás, až se za ní půjde (to bude nutné) — pošlete to mně anebo sestře (Rue de la Glacière, 103. M-lle Loukachevitch, *Paris*. Pro Blankovou).

Slyšel jsem, že jste sem posílal polštář a anglický časopis. Na jakou to bylo adresu? A na jaké jméno, jestliže to bylo postlagernd*? — Zagorská mi k tomu nemohla nic říct.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Petrov*

P. S. Posílám Vám exemplář našeho prohlášení pro Ameriku.⁵⁶ *Tady ho nechceme rozšiřovat*, aspoň ne do té doby, dokud se neobjeví v dostatečném množství v Rusku (a z Ruska o tom zatím nedošly žádné zprávy). Proto jsme v dané chvíli zamýšleli poslat prohlášení jenom Vám a G. V.; jestli však pokládáte za *nutné* poslat je do Ameriky dřív, než se dočkáme zpráv z Ruska, tak to samozřejmě udělejte.

Váš *Petrov*

* — poste restante. *Red.*

26. 10. [1900]

Váš dopis z 24. 10. jsem dostal včera a na Vaše přání odpovídám obratem.

Poslat dopis dál hned nemohu: na adresu, kterou mám, neposílám nic vlepeného do knih, zůstávám u chemie, ale na přepsání dopisu tímto způsobem nemám čas. Včera jsem napsal osobě, které je dopis určen*, oč v něm v tom nejpodstatnějším jde, a doufám, že se mi podaří co nejdřív jí sdělit celý jeho obsah. Ale kdybyste ho chemicky přepsala v brožované knize, pak ho pošlu okamžitě.

Sestře adresu dám: v září v Paříži nebyla, takže jste tam sotva mohly být ve stejnou dobu. Napsala jste jí doufám pár slov na adresu, kterou jsem Vám dal?

Teď k věci.

Váš dopis na mě zapůsobil podivným dojmem. Když pomínu informace o adresách a předávání, jsou v něm jen samé výčitky — pouhopouhé výčitky bez jakéhokoli vysvětlení jejich důvodů. Dokonce se snažíte být ve svých výčítkách jízlivá («jste přesvědčen o tom, že jste tím prospěl ruskému dělnickému hnutí nebo Plechanovovi?») — jenže jízlivosti Vám nehodlám oplácet.

Vyčítáte mi »odrazování«⁵⁷. Reprodukujete má slova velice nepřesně. Dobře se pamatuji, že jsem se nevyjádřil kategoricky, bezvýhradně: »V této chvíli je těžké vám poradit« — tak jsem to napsal, tj. podmiňoval jsem naše rozhodnutí tím, že se celá záležitost nejdříve objasní. Co se mělo objasnit, bylo jasné z mého dopisu: měli jsme si plně ujasnit, zda došlo skutečně k »obratu« v časopisu Rabočaja mysl (jak nám sdělili a jak jsme měli právo vy-

* Tj. G. V. Plechanovovi. *Red.*

vozovat z toho, že jste se obrátili s žádostí o spolupráci na Plechanova) a o jaký obrat šlo.

O této hlavní a nejdůležitější otázce neříkáte ani slovo.

Že se na časopis Rabočaja mysl díváme jako na orgán zvláštního směru, s nímž máme velmi závažné názorové neshody, to jste věděla už dávno. Spolupracovat s orgánem takového zaměření jsme před několika měsíci odmítli jak já, tak adresát Vašeho dlouhého dopisu, a je tedy pochopitelné, že jsme museli i ostatním poradit totéž, když jsme tak jednali sami.

Do »svízelné situace« jsme se však dostali po zprávě o »obratu« v časopisu Rabočaja mysl. *Skutečný* obrat by mohl celou věc podstatně změnit. Je proto přirozené, že jsem ve svém dopisu vyslovil *především* přání dozvědět se všechny podrobnosti o tomto *obratu* — jenže Vy jste na to nereagovala ani slovem.

Nedomníváte se jistě, že odpověď na můj dotaz je obsažena ve Vašem dopisu příteli*? Jestliže jste jménem redakce časopisu Rabočaja mysl psala Plechanovovi, je snad možné pokládat Váš dopis příteli za autentické vyjádření názorů redakce? Jestliže *ano*, pak se kloním k závěru, že k žádnému obratu nedošlo. Pokud se mýlím, pak Vás prosím, abyste mě z mého omylu vyvedla. V těchto dnech mi o obratu v časopisu Rabočaja mysl napsal ještě jeden blízký Plechanovův přívrženec. Protože jsem však v písemném styku s Vámi, nemohu samozřejmě těmto »pověstem« o obratu uvěřit, když Vy mi to ničím nepotvrzujete.

A zase to raději řeknu hned a přímo (i když tím riskuji, že mě znovu zasypete výčitkami) — pokud k obratu nedošlo a protože se naprosto ztotožňuji se svým přítelem (kterému píšete), připojuji se také k jeho slovům: »Budeme proti Vám muset bojovat.« A pokud k obratu došlo, musíte nám co nejdůkladněji vysvětlit, v čem vlastně spočívá.

* Jde patrně o J. O. Martova. *Red.*

Vy píšete příteli: »Tak bojujte, když vám není hanba.« On Vám na to samozřejmě odpoví sám, ale já bych na to s dovolením rád odpověděl také za sebe. Ani trochu nám není hanba bojovat, když už se dospělo až k tomu, že se rozcházejí v těch nejzákladnějších otázkách, že se vytvořila atmosféra vzájemného nepochopení, vzájemné nedůvěry, naprosté nejednotnosti (*nemluví tu jen* o časopisu Rabočaja mysl: mám na mysli všechno, co jsem viděl a slyšel, a přitom *ani ne tak* tady, jako doma), když už na tomto základě vznikla řada »rozkolů«. Abychom se zbavili toho úmorného dusna, rádi uvítáme (to dokonce musíme) i běsnící bouři, ne pouhou polemiku v tisku.

Vždyť nemáme žádný zvláštní důvod, abychom se báli boje: boj možná vyvolá u pár *osob* podráždění, ale vzduch se pročistí a vztahy se přesně a přímo vymezí; boj ukáže, které názorové neshody jsou podstatné a které jsou druhořadé; ukáže, kde jsou lidé, kteří jdou zcela jinou cestou, a kde jsou ti, kteří jdou ve straně společnou cestou a neshodují se jen v dílčích otázkách.

Píšete, že se Rabočaja mysl dopouštěla chyb. Chybujeme samozřejmě všichni. Ale jak chcete bez boje odlišit tyto chyby od onoho *směru*, který se v časopisu Rabočaja mysl jasně rýsuje a dosahuje kulminačního bodu v *Credu*?*

* *Poznámka.* Tak například Váš dopis příteli svědčí jak o nepochopení, tak o »ekonomistické« orientaci. Máte pravdu, když zdůrazňujete, že hospodářský boj je nutný, že je zapotřebí umět využívat legální spolky, že je nezbytné na všechno reagovat apod., že nejde otáčet se ke společnosti zády. To všechno je zcela oprávněné a správné. Jestli si však myslíte, že revolucionáři to posuzují jinak, pak to je nedorozumění. Revolucionáři pouze říkají, že je třeba vynaložit veškeré úsilí, aby legální spolky apod. *neoddělovaly* dělnické hnutí od sociální demokracie a od revolučního politického boje, ale aby je naopak co nejpevněji a nejtrvaleji spojovaly vjedno. Z Vašeho dopisu však nejenže není patrná snaha po takovém spojování, ale číší z něho snaha po oddělování, tzn., že je v něm »ekonomismus« nebo »bersteinismus«, např. když prohlašujete: »Jak vypadá dělnická otázka ve skutečnosti, tím se poprvé zabýval časopis Rabočaja mysl« — v úvaze o právním boji aj.

Bez boje se nikdy nedopracujeme k tomu, abychom se v tom vyznali, a dokud se v tom nevyznáme, nemůžeme ani jít úspěšně kupředu, ani dosáhnout *pevné jednoty*. Ti, kdo nyní zahajují boj, vůbec *nerozbíjejí* jednotu. Jednota už neexistuje, ta už je rozbitá, je rozbitá na celé čáře. Marxismus v Rusku a sociální demokracie v Rusku — to jsou pobořená stavení, takže otevřený, přímý boj je jednou z nezbytných podmínek *obnovení* jednoty.

Ano, *obnovení!* Taková »jednota«, kdy před soudruhy skrýváme dokumenty o »ekonomismu« jako nemoc, kterou je třeba tajit, kdy pociťujeme jako urážku, když se zveřejňuje, jaké názory se hlásají pod praporem sociální demokracie — taková »jednota« nestojí za zlámanou řešli, taková »jednota« je doopravdy *cant**, ta vede jen ke zhoršení nemoci, k tomu, že se stane chronickou a přejde do zhoubného stadia. O tom, že otevřený, přímý a čestný boj tuto nemoc vyléčí a vytvoří skutečně jednotnou, životaschopnou a silnou sociální demokracii, o tom nepochybují ani na okamžik.

Je možná velmi nemístné, že právě v dopisu *Vám* musím tak často mluvit o boji (publicistickém). Myslím však, že nás naše staré přátelství zavazuje, abychom byli *naprosto upřímní*.

Tisknu Vám ruku. *Petroff*

P. S. Asi tak za dva týdny budu mít jinou adresu: Herrn Philipp Rögner, Cigarrenhandlung, Neue Gasse, Nürnberg (platí jen pro dopisy a také ve dvou obáčkách!). [V dopisech nepište prosím žádné iniciály — bůhví, jestli je zdejší pošta zcela spolehlivá.]

* — pokrytectví. *Red.*

Prosím za prominutí, jestli se Vám nebude líbit, že se odvolávám na Váš dopis příteli: chtěl jsem jen ilustrovat svou myšlenku.

[26. 10. 1900]

Vždyť i ve Vašem dopisu příteli jasně pozoruji dvě tendence: jedna zcela oprávněně zdůrazňuje nutnost hospodářského boje, nezbytnost umět využít legální dělnické spolky, nezbytnost »patřičně reagovat na každodenní a naléhavé potřeby dělníků« apod. To všechno je plně oprávněné a správné. To je nedorozumění, jestliže si myslíte, že revolucionáři »se stavějí k legálním spolkům záporně«, že je »nenávidí«, že se »ke společnosti otáčejí zády« aj. Revolucionáři také uznávají nutnost hospodářského boje, nezbytnost reagovat na každodenní a naléhavé potřeby, nezbytnost naučit se využívat i legální spolky. Revolucionáři nejen nikde a nikdy nikomu *neradili*, aby se otočil ke společnosti zády, ale naopak zdůrazňovali, že se sociální demokracie musí *postavit do čela* společenského hnutí a pod vedením revoluční sociálně demokratické strany spojit všechny demokratické síly. Je však třeba dbát, aby legální spolky a organizace čistě hospodářského charakteru *neoddělovaly* dělnické hnutí od sociální demokracie a od revolučního politického boje, ale aby je naopak *co nejpevněji a nejtrvaleji spojovaly v jedno*. Ve Vašem dopisu je však i ta druhá (zhoubná a podle mého názoru hluboce reakční) tendence, tendence *snažící se oddělit* dělnické hnutí od sociální demokracie a od revolučního politického boje — odsouvání politických úkolů, nahrazování pojmu »politický boj« pojmem »právní boj« aj.

Jak stanovit hranici mezi tendencí zdravou a prospěšnou a tendencí škodlivou? Tady se nelze omezit na slovní pŕtky; to Vám, která jste okusila z číše »zahraničních

* Tento text je variantou části předchozího dopisu A. A. Jakubové (viz tento svazek, s. 76—77). *Red.*

schůzí«, myslím nemusím dokazovat. Což není směšné obávat se rozboru tohoto problému v tisku, když se v dopisech a v diskusích stejně rozebírá už dávno? Proč je dovoleno polemizovat o tom na schůzích a v dopisech, kdežto ujasnit si sporné problémy v tisku je pokládáno za tu »největší zhoubu, kterou naši nepřátelé s potěšením uvítají (???)«? Tohle nechápu. Tu hranici, o níž mluvím, může vymezit jedině polemika v tisku, protože jednotlivci při tom velmi často a nevyhnutelně zacházejí do krajností. V publicistickém boji se zajisté zrodí pár nových křivd, bude v něm uštědřeno nemálo kopanců, ale my přece nejsme žádné netýkavky, abychom se nějakých kopanců báli! Chtít, aby se boj obešel bez kopanců a názorové neshody bez boje, to by byl vrchol naivity, a pokud se bude bojovat *otevřeně*, pak bude tento boj stokrát lepší než »gubarevovština« v zahraničí i v Rusku a opakuji, že povede stokrát rychleji k pevné *jednotě*.

28

V. P. NOGINOVI

2. 11. 1900

Promiňte mi, prosím, milý Novoselove, že tak hrozně pozdě odpovídám na Váš dopis ze dne 17. 10.: pořad jsem tu byl ve víru »drobných« starostí a starůstek a navíc jsem čekal na Alexejovu odpověď. Na tu odpověď jsem počkat musel, abych si ujasnil, jak to vypadá s naším redakčním prohlášením. Alexej se rozhodl zatím ho nerozšiřovat. Proto Vás *velice prosím*, abyste ten jeden exemplář, který Vám posílám, držel v tajnosti a *nikomu* ho neukazoval (snad kromě Vašeho blízkého přítele*, který má plnou moc od petrohradské skupiny⁵⁸ a o kte-

* Jde o S. V. Andropova. *Red.*

rém píšete) a rozhodně ho nedával z rukou. Rozhodli jsme se, že tu věc nebudeme v zahraničí rozšiřovat, dokud se nerozejde po Rusku, a když už ji Alexej zdržuje i tam, je pro nás obzvlášť důležité, aby se tady nedostala do oběhu. Protože počítám v této záležitosti s Vaší přímou účastí, rozhodl jsem se učinit výjimku a seznámit Vás s prohlášením. Až ho budete číst, mějte na zřeteli, že hodláme vydávat list i *časopis* (anebo *sborník*), ale o časopisu není v prohlášení ze zvláštních důvodů⁵⁹, jež souvisejí s plánem jeho vydávání, žádná zmínka. Některá místa v prohlášení se tudíž netýkají *jen a jen* listu.

Napište mi, prosím, jakým dojmem na Vás a na Vašeho přítele prohlášení zapůsobilo.

Jaký druh »agitačního časopisu« hodlají vydávat členové skupiny Rabočeje znamja (psal jste mi přece o nich?)? Jak bude zaměřen a kdo v něm bude pracovat?

Pokud jde o přepravu přes hranice do Ruska, myslím si, že to půjde vždycky snadno: Jsme ve spojení s několika skupinami zabývajícími se přepravou a kromě toho nedávno bylo jednomu členovi naší skupiny přislíbeno (a je to podle všeho solidní nabídka), že dokážou přepravit do Ruska bez pasu kohokoli. To se dá myslím snadno zařídit.

S ruským pasem to je horší. Prozatím nic takového není a »perspektivy« jsou ještě velmi neurčité. Do jara se snad i tohle rozběhne.

Já tu asi ještě pobudu dost dlouho, takže by s naší korespondencí neměly být žádné problémy.

Ptáte se, o jakou práci bychom Vás chtěli požádat. Zdá se mi, že pro nás bude obzvlášť důležité (zjara nebo začátkem podzimu, podle toho, kdy se chystáte na cesty) toto: 1. přeprava literatury přes hranice; 2. rozvážení po Rusku; 3. organizování dělnických kroužků k rozšiřování listu a doručování informací apod., tj. vůbec organizace rozšiřování listu a organizace úzkých a pravidelných kontaktů mezi ním a jednotlivými výbory a skupinami. Vklá-

dáme do spolupráce s Vámi velké naděje, zvláště pokud jde o přímé spojení s dělníky v různých místech. Vyhovo-
vala by Vám taková práce? Nenamítal byste nic proti ces-
tování? Při této práci by nejspíš bylo nutné, abyste byl
pořád na cestách.

Zdalipak teď existuje ta petrohradská skupina, od níž
má Váš přítel plnou moc? Pokud existuje, nemohl by Váš
přítel poskytnout konspirativní adresu v Pitěru a heslo
kvůli předání našeho prohlášení? Mají vůbec spojení
s dělníky a zejména s Petrohradskou dělnickou organiza-
cí⁶⁰?

Pevně Vám tisknu ruku a přeji Vám, abyste si odbyl
karanténu v zahraničí co nejdříve a nejsnáze.

Váš Petroff

P. S. Píšu správně adresu?

Dejte mi vědět, zda jste tento dopis dostal.

29

P. B. AXELRODOVI

3. 11. [1900]

Včera jsem, milý P. B., dostal Váš dopis a hned dnes
jsem poslal vzkaz sestře. V. I.—ně jsem dopis předal.

Abych nezapomněl — sdělte mi, prosím, na čí jméno
jste sem poslal polštář a anglickou knihu. *Ještě pořád
jsem to nedostal.* Pokud jste to posílal postlagernd*,
tak jak — obyčejně postlagernd anebo Bahnhofpost-
lagernd** nebo ještě jinak? V. I. mi na to nedokázala
odpovědět a já pořád čekal na Váš dopis, jenže v něm

* — poste restante. Red.

** — nádražní poste restante. Red.

o tom není ani slovo. Protože nevím, na jaké jméno se to posílalo, nemohu se zeptat. Poproste Věru Pavlovnu, aby mi o tom napsala pár slov, a odpusťte laskavě, že Vás zas a zas otravuji s takovými hloupostmi.

Teď k článku o Liebknechtovi^[4] — opravdu už nevíme, co s tím. Vždyť Vám co do rozsahu vyšel článek tak *pro časopis*: 8 stran (podle slov V. I. takových, jako jsou v Nakanuně⁶¹ — drobné písmo, tj. asi 8000 liter na stránku) — to je 64 000 liter, a kdybychom vzali velké typy, jako má Nakanuně, pak je to *asi 50 000 liter!* Náš list bude mít formát jako Vorwärts, také o 3 sloupcích. Sloupec má kolem 6000 liter — to znamená, že celou stranu novin + ještě jeden sloupec zabere jen *polovina* Vašeho článku! To se pro noviny vůbec nehodí, nemluvě už o tom, jak nevhodné by bylo kouskovat takový článek, jako je ten Váš o Liebknechtovi.

Až dostanu Váš článek, tak to spočítám všechno přesněji. Uděláme všechno, abychom ho v listu zveřejnili, ale jestli se ukáže, že to kvůli jeho rozsahu nebude možné, souhlasil byste laskavě s tím, že bychom ho vydali jako brožuru v příloze k listu? (Když totiž píšete o Liebknechtovi zvlášť pro časopis.) Nyní je v sazbě brožura Májové dny v Charkově^[78] (50 000 liter), potom se bude sázet list a pak Vaše brožura o Liebknechtovi a pro list, jestliže to bude nutné, poznámka ve formě nekrologu s odkazem na brožuru. Co si o tom myslíte?

Opakuji, že to všechno jsou jenom úvahy — bude nutné přesně to spočítat, a až to udělám — jakmile dostanu Váš článek —, ihned Vám odepíšu.

Pevně Vám tisknu ruku a ze všeho nejvíc Vám přeji, abyste se co nejdřív úplně zotavil. Moc pozdravuji Vaši rodinu.

Váš Petrov

8. 11. [1900]

Milý P. B.! Dostal jsem Váš dopis z 5. a článek*. Velice za něj děkuji. Předčítat ho Vás asi stálo dost práce a ještě víc nepříjemností, protože zhustit takové téma musí být pěkně otravné. Tím víc si vážíme toho, že jste to udělal. Prosím za prominutí, že Vám neposílám články: naše »tajemnice« je bohužel zavalena vážnými rodinnými povinnostmi, takže přepisování jí teď dělá veliké potíže. Posílám Vám článek Noví přátelé ruského proletariátu^[266], který chceme uveřejnit jako fejeton v 1. čísle. Napište nám, prosím, svůj názor — můžete tužkou přímo do článku, a pak ho pošlete G. V—čovi.

Rozhodli jsme se, že vůči Pařížanům se budeme držet taktiky, kterou nám radíte: jednak »neřinčet zbraněmi«, jednak se »držet zpátky«. Oni samozřejmě nejsou našim postojem nadšeni a nedávno jsme se museli (jinak to nešlo) proti jejich nespokojenosti ohradit tak vehementně, že jsme se až báli »ochlazení« (báli se — to není vhodné slovo, protože jsme se rozhodli postavit se proti, i kdyby to mělo vést k neodvratné roztržce). Včera jsme dostali odpověď od »tajemníka« jejich skupiny⁶², kterou si v Paříži vytvořili; podle ní můžeme soudit, že se to obešlo bez neblahých následků a že se »vše zdárně vyvíjí«. Doufejme, že i nadále to bude stejné. Že budeme muset pravděpodobně pomýšlet v budoucnu na »stanovy« a jiné příjemné a zajímavé věci, o nichž mluvíte, to je úplná pravda, a dobře jste udělal, když jste to odhadl přibližně na půl roku. Dokud se celý podnik »nerozběhne naplno«, bylo by to předčasné; v tom s Vámi plně souhlasíme.

Nemohu však s Vámi souhlasit v tom, abychom tu za-

* Jde o Axelrodův článek Wilhelm Liebknecht^[4]. *Red.*

čali vystupovat otevřeně. V této chvíli se ještě nedomnívám, že »legalita už je ztracená«. Podle mě *zatím* ještě ztracená není a to zatím se třeba protáhne i na několik měsíců, během nichž se mnoho věcí ujasní. (Bratr už je v Rusku; zatím je všechno v pořádku. Cestovatel* také zatím putuje zdárně.) I kdyby došlo dokonce k úplné a definitivní ztrátě legality, stále tu mohou existovat pádné důvody proti otevřenému vystoupení (například v souvislosti s cestami domů). A proto dokud nevyjdou první čísla a dokud se všichni (s Alexejem a s bratrem) nesjedeme dohromady, budu se v každém případě schovávat dál. Je-li té akci souzeno, aby byla úspěšná, mohu své rozhodnutí rychle změnit, jenže můj někdejší »optimismus« v tomto ohledu pořádně nahlodala »próza života«. ⁶³

S časopisem se to asi brzy vyjasní, zda se usadíme tady, anebo budeme hledat azyl v jiných zemích. Jakmile to bude jasné, napíšu Vám.

Do Ameriky se mi moc psát nechce — vždyť tam nikoho neznám a mě tam taky neznají, takže se stejně neobejdu bez Vašeho prostřednictví: nebylo by tedy lepší, kdybyste tam napsal rovnou Vy a poslal jim prohlášení s tím, že je od ruské skupiny, že k ní máte takové a takové vztahy, že se nyní v téže tiskárně sází brožura Májové dny v Charkově^[78] a až bude hotová, začnou v ní sázet list, že o časopisu (nebo o sborníku) se v prohlášení mlčí z konspirativních a technických důvodů, že pro první číslo se chystají (nebo už jsou připraveny) ty a ty články G. V., Vaše, Kautského^[122] (Erinnerungen** — zajímavá věčička, kterou V. I. už překládá) aj. Domnívám se, že se pomocí Vašeho dopisu daleko kratší cestou a snáze dosáhne všech cílů, o nichž píšete, a že když pošlete do Ameriky prohlášení Vy, nebude mu už teď hrozit (myslím si to) nežádoucí publicita, zvlášť když jde o jeden exemplář ur-

* Jde o J. O. Martova. *Red.*

** Vzpomínky. *Red.*

čený k tomu, aby ho tamní tajemník přečetl na schůzi jejich spolku.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Petroff*

P. S. Polštář a knihu jsem už dostal.

31

G. V. PLECHANOVVI

9. 11. [1900]

Dnes jsem, milý Georgiji Valentinoviči, dostal Váš dopis, a hned jsem Vám poslal doporučeně jako tiskopis 1. Puttmanovu stať *Co se stalo?*; 2. článek *Byvalého* a 3. článek *D. Kolcova* o kongresu v Paříži.⁶⁴

V. I. zjistila, že ten poslední článek je naprosto k ničemu, a já plně sdílím její názor: článek je nezajímavý, pro časopis se vůbec nehodí (tím spíš, že o Millerandovi budete psát *Vy*⁶⁵) a pro noviny je neúměrně dlouhý. Má rozsah 22—27 000 liter, kdežto my potřebujeme pro noviny noticku o rozsahu 6—9000 liter, resp. o trochu víc. Uvažovali jsme proto, že bychom požádali *Rakovského*, aby napsal pro list článkuček^[425] tohoto rozsahu, a *Kolcovův* článek že odmítneme. Rozhodli jsme se, že Vám to pošleme, tím spíš, že jste se chystal *Rakovskému* odpovědět: udělejte to, co bude podle Vašeho názoru účelnější — buď odmítněte *Kolcovův* článek a zadejte ho *Rakovskému*, anebo *Kolcovovi* sdělte, že musí pod Vaším vedením článek přepracovat a zkrátit. Myslíme si, že spíš zvolíte první možnost — v tom případě se můžete samozřejmě v jednání s *Kolcovem* odvolat na nás a my sami mu můžeme napsat, jakmile dostaneme Vaši odpověď.

Článek *Byvalého* posílám kvůli tomu vybroušení a ně-

kterým úpravám, které jste označil. Úpravy samozřejmě můžete dělat ve všech člancích, buď přímo do rukopisu tužkou, anebo na zvláštní lístky. Písemně pak mohu ty úpravy s Byvalým projednat já; snad si dá říct, a jestli ne, budeme se o tom muset poradit a zvážit, zda budeme nebo nebudeme přijímat věci tak, jak je dostáváme. V žádném případě ale nemohu souhlasit s Vaším návrhem, abychom vypustili zmínku o Bacharevově brožuře^[1], ani ne tak proto, že by to autorovi bylo velice nepříjemné, jako proto, že sám pokládám Bacharevovu brožuru za užitečnou (přes všechny její nedostatky), neboť pojednává o problému skutečně závažném a vcelku správně ho řeší. Byvalyj nepíše jen o starém, ale i o novém; jestliže v sedmdesátých letech pořádní revolucionáři takové brožury nepotřebovali, my je teď bezpochyby potřebujeme, a proto jsme zamýšleli uveřejnit o ní určitě (snad v novinách, ale ne v prvním čísle) kritickou, ale kladně vyznívající recenzi. Potřeba získat pro hnutí mas nejmladší generaci dělníků a inteligence, která skoro úplně zapomněla či spíš vůbec neví, jak to vypadalo kdysi, skutečnost, že neexistuje organizace »věci znalých« revolucionářů — to všechno nás nutí, abychom přišli s brožurami o tom, jak mají socialisté postupovat. Poláci takovou brožuru mají* a zdá se, že je daleko obsažnější než ta Bacharevova. Věra Ivanovna souhlasí s tím, že by se neměla vypouštět zmínka o Bacharevovi. Pokud to pokládáte za prospěšné, snad by za určitých podmínek stálo za to věnovat se na stránkách časopisu posouzení eventuálního významu takových brožur?

Článek Byvalého si necháváme v záloze pro časopis, ne pro list. Věra Ivanovna tvrdí, že náš list dopadl o stupeň níž, než se podle úrovně čtenářů počítalo a než Vy pravděpodobně předpokládáte. Věra Ivanovna je s listem vůbec značně nespokojená: je to prý *cosi jako* Rabočeje dělo,

* Název brožury se nepodařilo zjistit. *Red.*

jen publicisticky trošku lepší, uhlazenější . . . Poslal jsem jeden článek Pavlu Borisovičovi s prosbou, aby Vám ho doručil. Pokud jde o rezoluci Kautského, bylo by naprosto nevhodné zkracovat a přizpůsobovat délku příspěvku rozsahu novinového článku, proto bychom v časopisu rádi uveřejnili Váš kratší článek anebo komentář k této otázce. Anebo máte v úmyslu omezit se jen na pár slov? Jenže i komentář si pravděpodobně vyžádá takových 10 tištěných stran, tj. asi 20 000 liter, ne-li víc.

Myslel jsem si, že budete ochoten napsat noticku o Solovjovovi. Puttman se toho sotva ujme: napíšu mu, ale moc si od toho neslibuji.

O děkabristech se chystá napsat Věra Ivanovna⁶⁶, ale kde k tomu vzít podklady? Hned si napíšeme, aby nám poslali všechno, co se dá. Snad i Vy nám poradíte, co je zvláště důležité mít pro tuto práci. Obzvláště důležité jsou historické časopisy, které se tu neseženou.

Gurevič píše pro časopis velkou stať o dění ve Francii a pro list o národním kongresu. O mezinárodním kongresu chtěli psát Goldendach nebo Nachamkis, ale nepustili se do toho.

Poslete mi, prosím, Váš článek Socialismus a politický boj^[34] (můžete jako tiskopis doporučeně *na tutéž Lehmanovu adresu*); nemyslím, že by se článek mohl kvůli soudružské kritice znelíbit Alexejovi, který mi, jak se pamtuji, říkal, že uznává oprávněnost námitek Pavla Borisoviče.

Jednotlivé stránky znovu očíslojeme (pokud už nejsou očíslované) — sazeči je sotva poztrácejí: vždyť mají pořád co dělat s jednotlivými listy, i pro naše noviny, a zatím neztratili nic. Otázka »odpovědného« se zřejmě vyřeší zítra či pozítří a patrně příznivě (dnes jsem dostal zprávu o dvojím souhlasu: zítra čekám důležité informace), jenže my si myslíme, že se stejně neobejdeme (alespoň zpočátku) bez pomoci Bljumenfelda, se kterým Dietz souhlasil, že ho přijme jako sazeče, a který by naši věc *posta-*

vil na nohy, naučil Němce, co a jak atd. Jakmile se to všechno definitivně vyjasní, hned mu napíšu nebo pošlu telegram. Ten Váš článek Ještě jednou etc. bych rád měl co nejdřív pro případ, že by bylo třeba dát ho ihned do sazby.

Proti listu Rabočaja mysl — vlastně jenom proti článku Naše skutečnost^[417] ve Zvláštní příloze — jsem měl napsanou stat' Zpětný směr v ruské sociální demokracii* už před rokem; teď mi ji poslali sem a já mám v úmyslu ji pro časopis předělat s dodatkem proti časopisu Rabočeje dělo.

Nemám tak docela přesnou představu, o jakém »posledním čísle« listu Rabočaja mysl mluvíte? Poslední číslo těch novin byla osmička (»od 5. stránky« pod novou redakcí), kde se mimo jiné *zříká* proslulých *paralel* na konci článku o Černyševském^[115], uveřejněném ve Zvláštní příloze. Máte snad tohle na mysli?

Noticku Kam až se dohodli?⁶⁷ bych pokládal za prospěšnou, ačkoli *teď* mám o »bojovnosti« listu Rabočaja mysl pochybnosti: přece jen se odhodlávají k jistým krokům »směrem k nám« (*passsez moi le mot***) a my se musíme vynasnažit, abychom je pokládali za *verbesserungsfähig****. K útoku tu ovšem samozřejmě dojít *musí*: bez útoku jsou nenapravitelní. Nedávno jsem si psal se svou starou přítelkyní ze Svazu⁶⁸ Vetrinskou a říkal jsem jí, že se připojuji k Alexejovým slovům: »Budeme proti vám muset bojovat.« Tak bojujte, když vám není hanba — odpověděla Alexejovi. Napsal jsem jí, že mi není ani trochu hanba.†

Rád bych si s Vámi ještě podiskutoval o ekonomistickém směru a Alexejových názorech, ale už je strašně pozdě, a tak se omezím jen na pár slov: ekonomistický *směr*

* Viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 250—281. *Red.*

** — promiňte mi ten výraz. *Red.*

*** — napravitelné. *Red.*

† Viz tento svazek, s. 76. *Red.*

byl samozřejmě vždycky chybný, ale vždyť je to velice mladý směr a *zanícení* pro »ekonomickou« agitaci tady existovalo (*a leckde existuje*) i bez směru, přičemž zákonitě a nevyhnutelně provázelo *krok vpřed* za oné situace v našem hnutí, která se *v Rusku zjevně* vytvořila koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let. Byla to situace natolik ubíjející, že Vy si ji určitě nedokážete ani představit, a nelze odsuzovat lidi, kteří ve snaze vybřednout z této situace klopýtali. Aby k tomuto vybřednutí mohlo dojít, byla jistá omezenost nezbytná a zákonitá — *byla*, ovšem když se tato omezenost začala povyšovat na teorii a spojovat se s bernsteinismem, tak se věc samozřejmě radikálně změnila. Vy sám jste přece v Novém tažení^[359], které jste psal v roce 1896, uznával, jak se pamatují, že *zanícení* pro »ekonomickou« agitaci a službu »masovému« hnutí je přirozené — tehdy už byl ekonomismus ve Vilně à l'ordre du jour*, kdežto v Pitěru se teprve rodil a konstituoval.

Pevně Vám tisknu ruku a prosím, abyste se moc nezlobil, že píšu tak neuspořádaně.

Váš Petroff

32

P. B. AXELRODOVI

16. 11. [1900]

Teď jsem dostal, milý P. B., Vaše připomínky k článku Naléhavé úkoly**. Moc Vám za ně děkuji. Co si myslíte o nepopulárním tónu tohoto článku? Nezapůsobí disonančně?

* — na pořadu dne. *Red.*

** Viz Naléhavé úkoly našeho hnutí (Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 373—378). *Red.*

Posílám Vám předmluvu k brožuře Májové dny v Charkově* (v rukopisu, který máte, se dělaly některé, i když nevelké úpravy). Vyjádřete se k ní, prosím Vás, a své připomínky poznamenejte bez okolků perem nebo tužkou přímo do textu.

Posílám Vám ještě dokument doručený z Ruska o sloučení Petrohradské dělnické organizace se Svazem boje.⁶⁹ Říká se, že pitěščí o ničem jiném nemluví a Kyjev že snad ten program už schválil. Bude nutné o něm napsat. Nebyl byste ochoten to udělat? (Až ten »dokument« nebo, jak říká bratr, »výplod« přečtete, pošlete ho, prosím Vás, G. V., pokud ho nebudete potřebovat.)

Konečně jsme získali odpovědného: Ettingerová se uvolila, že se v každém případě na dvou číslech podepíše s tím, že se vzdává všech požadavků pokud jde o »tón« aj. a že vysloví svůj nesouhlas s obsahem aj., až ta dvě čísla vyjdou tiskem. Musíme doufat, že tuto podmínku dodrží (snažně prosí jen o to, abychom zatím, dokud to nevyšlo, nikomu nic neříkali); my si mezitím najdeme buď někoho jiného, anebo se zařídíme jinak. S Ettingerovou jsem jednal osobně prostřednictvím Buchholze, který *vystoupil ze Svazu*, aby podnikl jisté kroky v duchu usmíření. O těch krocích napíšu podrobněji až potom, tím spíš, že nejsou moc zajímavé.

Doufám, že v těchto dnech se začne sázet.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš Petroff

* Viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 364—372. *Red.*

P. B. AXELRODOVI

19. 11. 1900

Milý P. B.! Teď jsem dostal Váš dopis ze 17. 11. a s velkým zájmem jsem si přečetl Vaše připomínky. My se samozřejmě určitě vynasnažíme posílat Vám co nejvíc článků, protože je to ve všech směrech pro vydávání prospěšné, o Vašem přirozeném zájmu už vůbec nemluvě. Jenom je škoda, že naše tajemnice je überarbeitet*: to všechno se musí brzy změnit, protože pokud jde o Kinderpflege**, chystají se důležité reformy.⁷⁰

Daněvič poslal pro list noticku o národním kongresu ve Francii v rozsahu asi 12 000 liter: jsem na vahách, zda se tak úplně hodí. Je velice dobře možné, že bychom se bez ní obešli, když budeme mít Vaše aktuality: netrpělivě na aktuality od Vás čekáme. Pro časopis píše Daněvič velkou stať o dění ve Francii.⁷¹

Přiložený dopis je určen pro Rolaua: můj kolega mu píše kvůli našemu »čajovému dýchánku«, protože se domníváme, že můj dopisovatel Skubik ve městě není.⁷² Prosím Vás, buďte tak laskav, doručte tento dopis Rolauovi a požádejte ho, aby nám okamžitě odpověděl (nezlobte se, že Vás obtěžuji s takovou žádostí: věřím, že tím budete moci pověřit aspoň Gureviče). Pokud není Rolau ve městě, přečtěte si laskavě ten dopis pro něho a promluvte o jeho obsahu aspoň se Skubikovou ženou; jde o to, že nutně potřebujeme co nejdřív konkrétní odpověď, a pokud není Rolau ani Skubik k sehnání, tak ji nemůžeme získat jinak, než že budete osobně jednat s někým z jejich spolku.

* — přepracovaná. *Red.*

** — péči o děti. *Red.*

Pokud jde o článek L. Axelrodové*, plně s Vámi souhlasím, že je především nutné poslat ho G. V.

Pevně Vám tisknu ruku a omlouvám se za uspěchaný dopis.

Váš *Petrov*

34

P. B. AXELRODOVI

26. 11. 1900

Milý P. B.!

Právě došel dopis od našeho společného přítele, který píše, že je všechno zařízené. Konečně se to tedy »pořádne« rozjede! Velice Vás prosí, abyste poslal (mně) pokud možno co nejdřív pas pro Nusperliho** (anebo Husperliho? Není to jasné, ale Vy to jistě víte).⁷³

Zítří, 27. 11., začíná sázet, takže můžeme doufat, že za takové dva týdny (nebo o něco později) bude všechno úplně hotové. Proto by bylo velice důležité, aby už za týden byly všechny příspěvky pohromadě, včetně Vašich aktualit ze zahraničí. Doufám, že Vás tento termín nedonutí něco přerušovat, vždyť už toho jistě nemáte tolik. V. I. dnes píše G. V., aby popohnal toho člověka, který píše o pařížském kongresu***. Odvolávat se na jeho článek (pokud tak učiníte) je samozřejmě možné už teď, i když ho ještě nemáte.

Pevně Vám tisknu ruku a přeji Vám hodně zdraví.

Váš *Petrov*

* Proč nechceme jít zpět?^[3] *Red.*

** Píše: »Okamžitě ho pošlu zpět, jakmile se tu přihlásím.«

*** Autorem článku Mezinárodní socialistický kongres v Paříži^[425] byl Ch. G. Rakovskij. *Red.*

P. S. Dneska posílám rukopis (G. V.)* Dietzovi. Snad se to rozjede pořádně i tam. Už je načase!

35

P. B. AXELRODOVI

7. 12. 1900

Milý P. B.! Odpusťte, že jsem Vám v dopisu Bajnovové neodpověděl: marodil jsem. Ale teď, když jsem se poradil s V. I., vidím, že situace je velice vážná: bez aktualit ze zahraničí to nejde, první arch novin se už tiskne a druhý je připraven k sazbě s výjimkou aktualit. Počítalo se pro ně s rozsahem asi 26 000 liter**. Přinejhorším vypustíme něco jiného.

Pošlete proto prosím *ihned* všechno, co máte a co můžete. Nemohu se dočkat Vaší odpovědi.

Adresa:

Herrn Georg Rittmeyer
Kaiserstrasse 53. o.
München (uvnitř: für Meyer)

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Petroff*

Velice se omlouvám, že jsem tak dotěrný. Ale co mám dělat? Věřím, že to zvládnete, stejně jako ten článek o Liebknechtovi^[4].

* Jde o jeden z Plechanovových článků, který byl později uveřejněn v 1. čísle časopisu Zarja. *Red.*

** Spolu s článkem Rakovského, kterému jsme dali asi 10 000 liter.

11. 12. [1900]

Milý P. B.!

Moc Vám děkuji, že jste mi tak rychle poslal připomínky k poznámce o rozkolu.⁷⁴ Opravy, které jste si přál, jsem akceptoval, ale slova o zásluhách časopisu Rabočeje dělo jsem úplně vypustit nemohl — zdá se mi, že by to bylo nespravedlivé vůči protivníkovi, o kterém nelze říci, že má na svědomí pouze samé hříchy proti sociální demokracii.

Poletajev mi teď sdělil neobyčejně potěšující zprávu, že prý jste se teď trochu zbavil toho svého kefiru a že byste k nám mohl na nějakou dobu přijet. To by bylo skvělé! S ubytováním by myslím neměly být problémy, pokoj na týden se tu dá sehnat. A Vy přece máte švýcarský pas. Pořád čekám (pořád, protože už dlouho a stále marně), že brzy přijedou oba přátelé. Alexej píše, že ho to sem »táhne«, ale trochu ho zdržují různé okolnosti. Druhý přítel už nějak dlouho nepíše, ale nemyslím, že by to mohlo znamenat něco špatného. Než se tu objeví, vyjde pravděpodobně Jiskra (za 1—2 týdny) i Zarja (Dietz si vzal druhého sazeče a šturmuje, spěchá na nás. Mimochodem, budete mít něco pro tohle číslo časopisu*?); lecos by se do té doby mělo vyjasnit kolem přepravy (je to ovšem zapeklitá otázka!) i kolem příspěvků, takže by bylo velmi vhodné uspořádat společnou poradou. To je můj velký sen.

Jak je to s článkem mladého Adlera⁷⁵? Píše to? Kdy s tím bude hotov? Popožeňte ho, prosím Vás, písemně

* Snad byste dal dohromady něco z toho, co jste napsal o Liebknechtovi^[4] a co se z novin vypustilo.

— nebo jestli Vás psaní zatěžuje anebo by se to kvůli Umwegu* Mnichov-Curych-Vídeň příliš zdrželo, dejte mu adresu na Lehmana (Herrn Dr. Med. Carl Lehmann, Gabelsbergerstrasse 20a. München. Na druhé obálce: für Meyer) a nám dejte jeho adresu; my si od něho vyžádáme odpověď.

Chceme, aby se Zarja tiskla v nákladu 1000 výtisků pro Rusko a 500 pro zahraničí.

Netrpělivě čekám na aktuality — zatím na shledanou!

Váš Petroff

Pro Gureviče:

Vynasnažte se, prosím Vás, zařídit takovouhle věc: potřebujeme spolehlivou adresu v Curychu, jejímž prostřednictvím by Jefimov (sazeč u Dietze) mohl korespondovat se Ženevou — tj. zprostředkovatelskou, předávací adresu. Můžete-li, pošlete mi ji prosím co nejdřív, ale v každém případě mi k tomu napište aspoň pár slov.

Tisknu Vám pevně ruku a posílám pozdrav Věře Pavlovně.

Váš Petroff

37

P. B. AXELRODOVI

14. 12. 1900 o půlnoci.

Milý P. B.! Odpusťte mi, že jsem Vás zbytečně znepokojil telegramem. Když jsem ráno nedostal článek, usoudil jsem (po Vašem včerejším telegramu), že se něco stalo, a rozhodl jsem se vyžádat si ho telegraficky, zvláště když jsem byl pod dojmem zoufalého dopisu z tiskárny. A pak

* — oklice. Red.

Váš článek za několik hodin došel! Takže teď spěchám, abych podle Vašeho přání potvrdil jeho příjem, a ještě jednou se omlouvám za ten telegram.

Jsem moc rád, že se brzy uvidíme; »bratr«* přijede pravděpodobně také v těchto dnech — a za dva až tři týdny snad i Alexej.

Článek z Paříže^[425] o mezinárodním kongresu pořád ještě nemám — dnes jsem poslal telegram.

Možná budu muset na čas odjet, než list vyjde, abych rozstrkal různé drobnosti (pořádně jsme se přepočítali v literách, o tisíce, a teď musíme leccos vyhodit!), ale to mi zabere takové tři až čtyři dny.

Napište, zda Vám máme najmout anebo raději jen předběžně vyhlédnout pokoj. Zeptám se V. I., jaké máte požadavky, a pustím se do hledání.

Promiňte, že jsem tak stručný — jsem strašně unavený a spěchám.

Tisknu Vám pevně ruku.
Váš Petroff

38

P. B. AXELRODOVI

24. 12. 1900

Milý P. B.!

Teprve včera jsem se vrátil z pracovní cesty⁷⁶ a dostal Váš dopis. Dnes má být list hotový: až ho dostanu, pošlu Vám ho, pokud se nevypravíte sám.

Dnes večer přijede bratr.

* A. N. Potresov. *Red.*

Alexej se do 20. 12. (podle starého kalendáře) nedokáže uvolnit, pak se vydá na cestu.

Vůbec to nešlo poslat Vám korektury; ani já jsem je nemohl dostat a musel jsem tam zajet, abych rozstrkal něco pro osmou stránku. Bylo mi to strašně nepříjemné, ale musel jsem Váš článek rozdělit a druhou část přesunout do příštího čísla*; jinak by se tam z technických důvodů nevešly důležité věci, protože se sázelo borgisem, ne petitem.

Od Vasiljeva tedy — ? A co Adler — od toho taky nic? O Adlerovi nic nepíšete.

S časopisem se to hýbe: G. V. poslal stať o Struven** — celkem bylo zasláno 6 článků.

Pevně Vám tisknu ruku a z celého srdce Vám přeji, abyste se co nejdřív vylízal z chřipky, která letos všude tak řádí.

Váš Petroff

P. S. Teď jsem se v Gurevičově dopisu dočetl, že jste dostal článek o Rakousku. To je skvělé. Máte opravdu dobrého překladatele? Jestli ne, pošlete článek sem, přeložíme ho tady.

Gurevičovi

Díky za zprávy. Samozřejmě že bychom se rádi dověděli podrobnosti o soudruhovi z Rigy: jakou práci by chtěl a mohl dělat? Kolik má volného času a jak je na tom finančně? atd.

Skubikovi prosím vyřídte, že jsem jeho dopis dostal, ale neodpověděl jsem, protože jsem nebyl doma — teď

* Jde o článek *Bilance mezinárodní sociální demokracie*^[6]. *Red.*

** Jde o stať G. V. Plechanova *Kritika našich kritiků*. Část první. Pan P. Struve v úloze *kritika Marxovy teorie společenského vývoje*. Stať první^[354]. *Red.*

mohu jen říct, že *naš člověk už »tam« je* a adresu má, takže ta záležitost, o níž jsme si se Skubikem psali, je vyřízená.

Pevně Vám tisknu ruku. *Petrov*

V. P. NOGINOVI

3. 1. 1901

Milý soudruhu! Revoluci a kontrarevoluci⁷⁷ jsem dostal a moc Vám za zaslání této brožury děkuji. Pokud jde o přepravu, nemůžeme se v dané chvíli k ničemu konkrétnímu zavázat. Teď se organizují trasy a zřejmě se to rozběhne, ale ještě není jasné, jak budou fungovat. S největší pravděpodobností Vám budeme moci dát maximálně za 2—3 týdny zcela konkrétní odpověď, a bude-li to v našich silách, s radostí se ujmeme přepravy Vaší brožury. O Maxovi Menkusovi nic nevíme a jeho prostřednictvím nepoužíváme. Vaše dopisy i příspěvky jsme dostali. Některé z nich jsme už využili pro list*. Mimochodem, první číslo bude v těchto dnech hotové, takže Vám ho pak pošlu. V nejbližší době tu očekáváme našeho poltavského přítele. Mějte se pěkně. Vlastně ještě něco: Když vešlo ve známost, že máme hotový překlad Kautského knihy Bernstein a sociálně demokratický program, obrátil se jeden člen skupiny Rabočeje známja v Rusku na jednoho člena naší skupiny s nabídkou, že by ten překlad mohl vydat.⁷⁸ My bychom ho však chtěli vydat sami jako svou publikaci. Když nám to ale nabízejí, nemohli by nám na vydání té knihy poskytnout peníze — aspoň ně-

* Jde o Jiskru. *Red.*

jakou částku? Napište prosím, zda máte možnost se s nimi spojit a zda byste se této záležitosti ujal.

Váš *Petrov**

Hyndmanův článek máme v úmyslu zveřejnit co nejdříve s poznámkou, že »nám byl dodán jako autorský rukopis *prostřednictvím jednoho člena petrohradské skupiny Rabočeje znamja*.⁷⁹ Máte-li nějaké připomínky k podtrženým slovům, pak nám to prosím *okamžitě* sdělte.

Tisknu Vám ruku. *Petrov*

40

V. P. NOGINOVI

24. 1. 1901

Milý soudruhu!

Dostal jsem Váš dopis ohledně pasů, napsal jsem svému příteli (zdejšímu), který by mi v tom mohl pomoci, a teď čekám na odpověď. Myslím, že cizí pas (pro vstup do Ruska) se podaří sehnat (bulharský nebo německý), ale s ruským cestovním dokladem nebo aspoň s tiskopisem, tj. nevyplněným pasem, to vypadá bledě. I to se sice může podařit, ale přece jenom bych Vám radil, abyste se snažil získat cizí pas — jinak riskujete, že nebudete mít nic. Ruský doklad, pokud ho vůbec seženete, tak spíš v Rusku.

Když se v poznámce nemáme zmiňovat o skupině Rabočeje znamja, nenapadá Vás, jak by se to dalo říct jinak?

* Neznámou osobou je připsáno: »Adresa: Herrn Philip Rögner, Cigarrenhandlung. Neue Gasse. Nürnberg.« *Red.*

Například od (prostřednictvím) osoby, která pracovala v Petrohradu v roce 1897 jako člen skupiny Rabočeje známá či něco na ten způsob. Podle mne by bylo lépe se nějak zmínit, jak jsme k tomu článku přišli, ale pokud máte jiný názor, pak to samozřejmě otiskneme bez jakékoli podobné poznámky.

Dozvěděl jsem se jméno toho Petrohrad'ana, který nám nabízel (v provincii, a to dost odlehlé), že by vydal překlad Kautského. Obávám se jeho jméno sdělovat prostřednictvím pošty — nicméně Vám je sdělím takto: napište křestní jméno, jméno po otci (podle ruských zvyklostí) a příjmení Alexeje a všech 23 písmen označte číslicemi, jak jdou v azbuce za sebou. Pak se příjmení toho Petrohrad'ana sestaví z písmen: 6., 22., 11., 22. (místo něho čtete další písmeno azbuky), 5., 10. a 13.⁸⁰

O prodej Revoluce a kontrarevoluce^[527] požádáme ty organizace v zahraničí, s nimiž jsme ve spojení.

Ted' se všechno točí kolem přepravy, která polyká spoustu peněz, protože jde o novou věc. Nemohu Vám tudíž konkrétně odpovědět, pokud jde o finanční pomoc na zhotovení pasů, dokud se nevyjasní, kolik na to budeme potřebovat peněz a jaká je naděje, že všechno ostatní (kromě peněz), co je k tomu nezbytné, máme. Alexej svěřil už na jaře (sic!) peníze jedné vlivné organizaci na zakoupení nevyplněných cestovních dokladů (které mu přislíbili), ale zatím nic nedostal.

Byl byste ochoten vzít si v nejbližší době trvale na starost přepravu — tj. žil byste v blízkosti hranic, cestoval, byl ve spojení s pašeráky aj.? Mluvíte německy nebo ještě nějak jinak než rusky?*

Tisknu Vám pevně ruku.

Váš *Petrov*

* Nevíte o nějakém soudruhovi, který by se té úlohy dobře zhostil a uměl by jidiš? A ještě něco — nevíte o nějakém naprosto spolehlivém soudruhovi, který by byl sazeč?

Posílám Vám noviny*, prosím Vás však, abyste je *nikomu*, kromě Vašeho přítele, neukazoval a sdělil nám svůj dojem. Číslo 2 se tiskne.

Pište mi na adresu:

Herrn Georg Rittmeyer

Kaiserstrasse 53 I

München

(Pokud budete psát rusky, bude předán přímo.)

41

G. V. PLECHANOVVI

30. 1. 1901

Hned jak jsem se, milý G. V., vrátil ze »závěrečného« jednání⁸¹ s Jidášem, dostal jsem Váš dopis. Je to zařízené, ale jsem strašně nespokojený s tím, jak to je zařízené. Honem Vám píšu, aby se z mých čerstvých dojmů nic nevytratilo.

O »demokratickou opozici« se Jidáš nehádal: není romantik a slovy se zastrašit nedá. Ale pokud jde o »7. bod« (využití materiálu pro Jiskru, materiálu, který přicházel pro přílohu *Sovremennoje obozrenije*), tak naše parádně převezl, takže se všichni, P. B. y compris**, postavili za něho, a tudíž proti mně.

Jidáš totiž očekával, víte, že Jiskra bude populárnější, víc »dělnická«, a zjistil, že když budeme mít volnost, pokud jde o využití materiálu pro přílohu *Sovremennoje obozrenije*, může z toho být konkurence . . . Požaduje, aby bylo možné využívat materiál pro Jiskru až *po dohodě* se zástupcem přílohy *Sovremennoje obozrenije* — přičemž dohoda odpadá jedině tehdy, nebude-li možné se

* Jde o první číslo *Jiskry* (viz tento svazek, s. 99). *Red.*

** — včetně. *Red.*

s tímto zástupcem spojit; k tomu dojde evidentně velice zřídka, neboť Jidáš přímo říká, že se předpokládá, že zástupce bude pobývat im Auslande* («nanejvýš 12 hodin od Mnichova»), anebo se povede podrobná korespondence. Rád by *měsíčně* vydával *pět* archů — to je asi 200 000 liter, právě tolik, kolik vydají dva archy Jiskry. Že dokáže *sehnat* tolik materiálu, o tom lze stěží pochybovat, protože on je zajištěný, sám hodně píše a má dobré styky. Je to jasné — konkurence není namířena ani tak proti Zarji, jako proti Jiskře: rovněž převažují politické příspěvky, má tentýž novinový charakter — *přehled* aktuálních událostí, kratičké články (Jidáš je dobrý taktik a správně přikládá obrovský význam tomu, aby často vycházely útlé sešity s krátkými články). Úplně nás zavalí materiálem tohoto druhu a my se div nepřetrhneme, abychom splnili, co nám Jidáš uloží, a ten svého vedoucího postavení v příloze Sovremennoje obozrenije (to je úplně jasné, že on tam bude pánem, a to svrchovaným pánem, protože má peníze i 99 % materiálu, kdežto my jim budeme schopni dát jen zřídka sem tam něco) využije k tomu, aby udělal velkolepou liberální kariéru a pokusí se vytlačit nejen těžkopádnou Zarju, ale i Jiskru. My budeme lítat, pachtit se, dělat korektury, převážet — a Jeho Jasnost pan Jidáš bude rédacteur en chef** nejvlivnějšího (dle širokého so genanntent*** »veřejného« mínění) žurnálu. A těm rechtgläubigen† se může poskytnou »romantická« útěcha: ať si tomu říkají Příloha sociálně demokratického časopisu Zarja, ať se utěšují slovíčkařením — já zatím vezmu věc pevně do rukou. A tak vyvstává otázka, zda se z té slavné »hegemonie« sociální demokracie nakonec nevyklube pouze cant††? V čem se projeví, pomine-

* — v cizině. Red.

** — šéfredaktorem. Red.

*** — takzvaného. Red.

† — pravověrným. Red.

†† — pokrytectví. Red.

me-li název Příloha sociálně demokratického? Že nás zavalí materiálem, o tom nelze pochybovat — vždyť my nestačíme psát ani pro Zarju a Jiskru.

Bud' — anebo: bud' je Sovremennoje obozrenije *příloha* k časopisu Zarja (jak bylo dohodnuto), a pak nemůže vycházet častěji než Zarja a musíme mít *naprostou* svobodu při využívání materiálu pro Jiskru; anebo své právo prvorozence prodáme za mísu čočovice a budeme genasführt* Jidášem, který nás krmí slovíčky.

Jestliže je nám souzena skutečná hegemonie, a my jí můžeme dosáhnout, tedy jedině pomocí politického listu (majícího podporu vědeckého orgánu), a když se nám s pobuřující drzostí tvrdí, že politická rubrika našeho listu nemá konkurovat politickému podniku pánů liberálů, pak je nad slunce jasnější, jakou žalostnou úlohu máme hrát.

Udělal jsem si kopii tohoto dopisu, příkládám ji k zápisu z dnešní schůze jako výraz svého protestu a »odlišného názoru« a vybízím Vás, abyste i Vy pozvedl prapor povstání. Raději roztržku než se takto ve skutečnosti podřídit programu Creda^[142] za doprovodu halasných frází proti credismu!

Jestliže se většina vysloví pro, pak se samozřejmě podřídím, ale už předem si myju ruce.

4 2

SKUPINĚ BORBA⁸²

3. 2. 1901

Milí soudruzi!

Velice nás rmoutí Váš dopis, v němž odmítáte spolupráci. Náš dopis Něvzorovovi (dopis, k němuž bylo speciálně

* — voděni za nos. Red.

pro vás přiloženo »prohlášení«, 1. číslo Jiskry a korektura Rjazanovova článku) a váš dopis s odmítnutím se minuly, protože byly odeslány současně.

Už z toho vidíte, že jsme vůbec neměli v úmyslu vyloučit vás z té záležitosti. Prosíme, abyste nás omluvili za zpoždění — tím jsme se skutečně provinili, nezapomínejte však, že »nevyjasněností vztahů« trpíme stejně jako vy. Striktně jsme dodržovali usnesení naší skupiny, že list nebudeme v zahraničí rozšiřovat, dokud se nerozšíří po Rusku, a výjimku jsme udělali jen u těch nejbližších osob, včetně vás. Do poslední chvíle jsme neměli žádnou jistotu, zda se list v Rusku rozšíří (ani teď to nemůžeme *zaručit*) — všechen čas nám v souvislosti s tím zabrala některá nová jednání (s liberálními demokraty — to je zatím *velké tajemství!*), a proto jsme nesplnili hned usnesení schválené před dvěma týdny, že vám pošleme číslo Jiskry.

K rozšíření našeho prohlášení v Rusku dosud nedošlo, pouze ho tam *vidělo* několik osob.

Znovu opakujeme, že to, k čemu došlo, rozhodně není výsledkem nedostatečné pozornosti, ale vyplynulo to z oné neujasněné, zmatené situace, z níž jsme se sami ještě nedostali. Velice bychom uvítali, kdyby se takto vzniklá nedorozumění odstranila a váš vztah k naší společné věci zůstal stejný jako dřív.

Se soudružským pozdravem *Petrov*

43

D. B. RJAZANOV OVI

5. 2. 1901

Milý soudruhu! Korekturu Vašeho článku^[468] jsme udělali a teď už je určitě vytištěn, takže měnit se už nic nedá.

Pokud jde o vynechávku, tu jsme udělali my. Samozřejmě bychom si nedovolili provést jakékoli úpravy, které by se podstatně dotkly závažných autorových myšlenek, aniž bychom si předem vyžádali jeho souhlas. Zmíněné zkrácení si však vynutily výlučně redakčně technické důvody. Žádná redakce se nemůže vzdát práva dělat podobné škrty. Byli jsme pevně přesvědčeni, že i Vy sám byste uznal, že provedené škrty ani v nejmenším nenarušují sled autorových myšlenek, ani pádnost jeho argumentace. Byli bychom velice rádi, kdybyste si to nevykládal ve zlém a pokračoval s námi ve spolupráci, které si tolik vážíme.

Dohoda s liberály, o které jsme se Vám zmínili v minulém dopisu*, se stala skutkem. Chystáme se ještě vydávat samostatnou obecně politickou přílohu k časopisu Zarja, do níž půjde i část našeho běžného materiálu. Doufáme, že Vaše skupina⁸³ bude spolupracovat i s touto přílohou. Brzy pošleme oznámení o jejím vydávání.

Slyšel jste něco o událostech v Kyjevě?⁸⁴ Prý tam zabili 18 lidí. Sdělte nám prosím, co o tom víte.

Pevně Vám tiskneme ruku. *Petrov*

44

V. P. NOGINOVI

5. 2. 1901

Děkuji za dopis a podrobnou analýzu Jiskry. Člověk se jen zřídka setká s důkladnými a zdůvodněnými posudky, v nichž se poukazuje na chyby, jimž se při tak obtížné práci nelze vyhnout, takže si toho váží dvojnásob, a pozornost, kterou věnujete Jiskře, ve mně posiluje naději, že pro ni budeme pracovat společně.

* Viz tento svazek, s. 105. *Red.*

Plně s Vámi souhlasím, že vnitropolitický přehled je chudý. V 2. čísle už je bohatší, ale pořád ještě je to bída: je to jedna z nejobtížnějších rubrik, kterou bude možné jen postupně uspokojivě uspořádat.

Vaše reakce na příspěvky podle mě není úplně správná. Nemám strach z toho, že bychom se překrývali s 10. číslem listu Rabočaja mysl [mimochodem, neviděl jsem ho — pošlete mi ho, prosím].

Dokazuje to, že i my máme spojení s petrohradským svazem*, což je velice dobře.

Výzvu »mít se na pozoru« v poznámce o krizi⁸⁵ si podle mého názoru vykládáte nesprávně a přemířtěně. Z kontextu je jasné, že se varuje *pouze* před *stávkami*, a protože hned vedle stojí, že stávka není jediným prostředkem boje a že právě v této těžké době je zapotřebí používat i jiné prostředky boje: propagandu (»vysvětlovat«) a agitaci (»připravovat k rozhodnějšímu — NB — boji«), — kategoricky protestuji proti tomu, aby se výzva »mít se na pozoru« srovnávala s názory à la Rabočaja mysl. Rada »mít se na pozoru« před stávkami a připravovat se k rozhodnějšímu boji je pravým opakem toho, co hlásá Rabočaja mysl. Je naprosto správné, že poukazujete na demonstrace, jenže 1. právě to lze zahrnout pod širší pojem »rozhodnější boj«; 2. nebylo by vhodné učinit tuto výzvu konkrétnější a jednoznačnější, když k tomu chybí bezprostřední podnět a celou situaci není možné podrobně zhodnotit. V 2. čísle — píše se tam o jedné stávce a o poznámce v listu Južnyj rabočij⁸⁶ — se to pokoušíme říct jednoznačněji.

Nemohu souhlasit s tím, aby se státní pojištění proti nezaměstnanosti stalo mobilizujícím požadavkem. Pochybují, že by to bylo zásadně správné: v třídním státě může být pojištění proti nezaměstnanosti sotva něčím jiným než balamucením. U nás v Rusku je to takticky obzvlášť

* Jde o skupinu Rabočeje znamja. *Red.*

nevhodné, neboť náš stát *si libuje* v experimentech s »postátňováním« a s oblibou dělá reklamu jejich »všeobecné prospěšnosti«, takže se musíme rázně postavit proti rozšíření funkcí *dnešního* státu a vyslovit se pro poskytnutí většího prostoru společenské iniciativě. My jsme pro pomoc a pro podporu nezaměstnaným, to ano — ale pro »státní pojištění« — ?

Asi máte pravdu, když poukazujete na jistou nedotaženost článku o Zubatovovi.⁸⁷

K 75. výročí děkabristů — to je opravdu nepěkná mezera.⁸⁸

Kdybyste chtěl, mohu Vám opatřit bulharský pas. *Napište, zda ho potřebujete*, a pokud ano, pošlete popis osoby.

S přepravou už to máme lepší a snad se obejdeme bez pomoci nových osob.

Posílejte mi prosím list Rabočaja mysl a také časopis *Byloje*⁸⁹ i *další londýnské publikace*. Prosil bych rovněž katalog publikací Fabian Society* a jiných socialistických firem. Které anglické noviny byste mi radil? Nemohl byste mi na ukázkou poslat pár čísel? Kdysi jsem odebíral Justice⁹⁰, ale nebyl jsem spokojen.

Čtyři výtisky Jiskry teď nejsou, ale brzy budou. K čemu je ostatně potřebujete? Nezapomeňte, že v zahraničí *se vůbec nesmějí* rozšiřovat. Zasláný výtisk je *výhradně* pro Vás a Vašeho přítele**, zatím to vůbec musí zůstat přísně tajné.

Pevně Vám tisknu ruku. *Petrov*

Posílám ještě naši brožurku***. Prozatím také *jen* Vám a *důvěrně*.

* Fabiánské společnosti. *Red.*

** Jde patrně o S. V. Andropova. *Red.*

*** Jde zřejmě o brožuru Májové dny v Charkově^[78] s Leninovou předmluvou (Viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 364—372). *Red.*

Sdělujte mi prosím všechny své dojmy.

Kdy se chystáte jet do Ruska? V tom případě bychom se nutně potřebovali setkat. Nemohl byste sem zajet asi tak na týden?⁹¹ Jak jste na tom s výdělkem a vůbec finančně?

Ještě jednou Vám pevně tisknu ruku.

Váš *Petroff*

45

SKUPINĚ BORBA

21. 2. 1901

Milí soudruzi!

Udivuje nás Vaše houževnatost, s níž trváte na »vymezení vztahů«, ale bohužel vás v tomto ohledu nemůžeme uspokojit. Jsme teprve v úplných začátcích, sotva se to trochu rozběhlo, takže záleží na vzájemné energické spolupráci, zda to pojede jak má — a vy si najednou usmyslíte, abychom se místo naléhavé práce zabývali naprosto přesným »vymezováním vztahů«! Nám se zdá, že úzká a trvalá spolupráce (jejímž výrazem byly už ty dva vámi zaslané články a s níž jsme počítali i do budoucna) je vztah dostatečně vymezený a že z něho jasně vyplývá i právo spolupracovníků mluvit za list, získávat pro něho síly, spojení, prostředky, články aj. Že toto získávání přirozeně povede i k sblížení mezi získávanými a redakcí, že stanovení definitivních smluv (týkajících se všech možných akcí či vedení jednotlivých rubrik a obsazení jednotlivých funkcí) si vyžádá, aby redakce byla v přímém kontaktu s těmi, které získává; to také samosebou vyplývá z podstaty vztahů mezi blízkými spolupracovníky a redakcí.

Spoléháme na to, že by se naše vztahy založené na běžné spolupráci postupně mohly změnit v takovou kooperaci, při níž bychom si rozdělili rubriky a pravidelně pořádali společné redakční porady.

Dále samozřejmě vůbec nepopíráme, že organizování práce v zahraničí si vyžádá (tak za čtvrt až půl roku) nové formy, orgány a funkce a v tomto ohledu jsme počítali s vámi, ale nemůžeme se do toho pouštět hned teď, když Zarja a Jiskra ještě nemají dost pevnou pozici.

Doufáme, že se vžijete do naší situace a sami uznáte, že další »vymezování vztahů« teď není možné.

Tiskneme Vám ruce.*

46

V. P. NOGINOVI

21. 2. 1901

Díky za noviny. V nejbližších dnech Vám pošlu 2. číslo Jiskry — také *přísně* tajné.

Nemohl byste se pozeptat v měsíčníku Nakanuně? Posílaly se tam (jménem Dr. K. Lehmana) peníze a 3 známky na noviny už 31. *října*, ale zatím ani vidu ani slechu.

Kopii protestu proti odvodům studentů pošlete: bude zajímavé porovnat to s článkem** v 2. čísle Jiskry.

Alexej slibuje, že brzy přijede.

Váš *Petrov*

* Původně Lenin napsal: »Se soudružským pozdravem Petrov.« *Red.*

** Viz *Z trestu* rukuje 183 vysokoškolských studentů (Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 391—396). *Red.*

Odpusťte, že píšu tak stručně: mám drobných starostí nad hlavu.

47

P. B. AXELRODOVI

27. 2. 1901

Milý P. B.! Oba Vaše dopisy jsem dostal a dopis z Itálie jsem V. I. předal. Jeho obsah ještě neznám, protože jsem ho předal prostřednictvím Bljumenfelda. Zítra spolu pojedeme: on bude z Vídně pokračovat dál, já jedu ve své záležitosti⁹² přes Vídeň do Prahy. Promiňte, že píšu kvůli schůzkám a srazům stručně.

Od Dietze došel dopis, že prohlášení (o svazku s liberály) *netiskne*, že je to nebezpečné («spojování», skupiny etc.) a že jestli by vůbec pro nás nebyla lepší tajná tiskárna?! Ten potřeštěný idiot Dietz nás tím dostal pěkně do úzkých. Rozhodli jsme se (provisorisch*) nechat *zatím* Zarju tam (zatím!) — ostatní se bude tisknout v Ženevě.

S Pařížany byly — *zdá se* — obnoveny diplomatické styky.

Článek o financích Molotov *už* napsal (pro 3. číslo Jiskry**). Přislíbil přehled ze zahraničí.

Pro 3. číslo Jiskry máme dosud materiálu poskrovnu.

Jidáš (telátko) ještě neodjel, ale zdá se, že se bohudíky konečně co nevidět vypraví. Je s ním »všechno v pořádku«.

Z domova: všichni píšou o studentských nepokojích. Bratr píše, že brzy přijede.

Druhé číslo*** se v Rusku ještě neobjevilo.

* — dočasně. *Red.*

** Článek Samoděržaví a finance^[333] byl uveřejněn ve 4. čísle Jiskry. *Red.*

*** Je míněna Jiskra. *Red.*

Pevně Vám tisknu ruku. Napíšu určitě víc, až se vrátím (budu pryč 4—7 dní) a zapadnu zas do obvyklých kolejí.

Váš *Petrov*

48

P. B. AXELRODOVI

11. 3. 1901

Milý P. B.! Dnes jsem dostal Váš dopis (s kopií až přehnaně pochvalného ohlasu Pařížanů⁹³) a honem Vám posílám další výtisk 2. čísla*. Jak mi jen mohlo ujít, že ten výtisk, co jsem Vám posílal, je tak mizerný? Jenže já tehdy neměl absolutně *na vybranou*.

Lejtejzenův článek není podle mě nic moc . . . zdá se ale, že se přece jen bude hodit. Jiným se zřejmě zamlouval víc než mně.

O Šouerovi nemám potuchy. Poptám se po něm.

Posílám pár čísel *Weltpolitik*⁹⁴, co tu mám. Jestli je potřebujete všechna, jak jdou za sebou, budete se muset pravděpodobně obrátit přímo na autora, který znovu ochotně uveřejňuje svou adresu.

Dělala se korektura posledního archu *Zarje*. Brzy . . .

O 20. výročí 1. března chtěl psát Alexej. Jestli to napsal, nevím. Brzy ho čekám.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Petrov*

* Je míněna *Jiskra*. *Red.*

20. 3. 1901

Milý P. B.! Dostal jsem všechny Vaše dopisy a tetičce jsem vyřídil zprávy od jejího dávného přítele*. Kvůli adresám jste si dělal zbytečné starosti, že se snad něco změnilo. Bydlím pořád stejně, takže mi pište na starou adresu:

Herrn Georg Rittmeyer, Kaiserstrasse 53/0. München.
Uvnitř: für Meyer.

Ženu ještě tak nečekám: termín jí končí teprve v neděli, pak si ještě bude muset leckam zajet, takže se tu může objevit sotva dřív než v druhé půlce dubna. A i když přijede, pořád mi můžete psát na Rittmeyera, protože on mi vždycky všechno vyřídí a já zase včas oznámím změnu adresy.

Se Zarjou jsou nepříjemnosti. Ten náladový fajnovka Dietz Váš redakční článku⁹⁵ rozhodně odmítl — polekal se odkazů na Jiskru, začalo mu to zavánět »skupinami« etc. a chytil se toho, že prý i Bebel a Singer (podílníci jeho G. m. b. H.***) dostali strach atd. A tak jsme se museli k naší velké lítosti Vašeho článku vzdát a místo něho tam dát pár slov »čtenářům«. Tahle nová cenzura je hrozně nepříjemná! Obálka taky utrpěla: dokonce vyškrtli »několik ruských sociálních demokratů«. Kdypak se zbavíme »péče« těchto Dreck-Genossů?!***

Také s telátkem (Jidášem) je to jedna radost: přišel dopis od jeho přítele (= předpokládaný zdroj peněz = goldene Wanze†, strašně rozzlobený, prý: 200

* Jde o Dobrogeanu-Ghereu (vl. jm. K. A. Katz). *Red.*

** Jde o Dietzovo vydavatelství. Gesellschaft mit beschränkter Haftung — Společnost s ručením omezeným. *Red.*

*** — prašivých soudruhů. *Red.*

† — zlatá štěnice (měšec zlata — pseudonym D. Žukovského).

(dvě stovky!) rublů posílám *na Sovremennoje obozrenije* a vezměte na vědomí, že *nej*sou na vás, ale právě na tento podnik. To nás všechny pobouřilo a usnesli jsme se: 1. neuveřejnit prohlášení o koalici, 2. telátku a »příteli« poslat ultimátum, že buď budou spolehlivě financovat *nás* podnik, anebo se rozejdeme, 3. vypořádat se s Vitteho memorandem⁹⁶.

Tak co, že nás ten Jidáš zase převezl, vidíte??

Něco pro útěchu: 2. číslo Jiskry se v pořádku dostalo do Ruska, má úspěch, příspěvky se jen sypou. Čtvrtí, co se to v Rusku děje: v Petrohradu, Moskvě, Charkově a Kazani se demonstruje, v Moskvě je výjimečný stav (mimo jiné sebrali mou mladší sestru a dokonce i švagra, který se nikdy ničeho nezúčastnil), masakry, přeplněná vězení aj.

V těchto dnech očekáváme bratra a našeho společného přítele — felda*, kteří se už (konečně!) vypravili a zdárně (*doposud*) splnili vše, co se od nich požadovalo.

Tiskneme májový leták** a pak se pustíme do 3. čísla Jiskry a možná hned i do 4. — máme spoustu materiálu.

Zarja vyjde v sobotu — prý — a pošlou Vám ji rovnou ze Stuttgartu.

Naše pokladna je na tom *strašně* bídne. Proto *zatím* nemůžeme vydat ani ň na toho chlápka, kterého jste si vyhlédl pro přepravu.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš Meyer

* Jde o J. O. Martova a I. S. Bljumenfelda. *Red.*

** Jde o jiskrovský leták První máj^[334], který byl otištěn v dubnu 1901. *Red.*

22. 3. 1901

Děkuji mnohokrát za dopis z 2. 3., který jste poslal na Rittmeyera. Moc nás potěšilo, že jsme navázali písemný kontakt (o němž jsem Vám psal už 15. července!!*). Pokračujte prosím pravidelně v této korespondenci, abychom vždy, když půjde o něco závažného, věděli, že dopis dojde. Adresa, na niž jste posledně psal, je jedna z nejjistějších, používejte ji.

Dělejte peněžní sbírky. My jsme se teď octli skoro na mizině, takže získat velkou částku je pro nás životně důležité. V těchto dnech pošleme Zarju. Věnujte se tedy ze všech sil financím.**

Jak to vypadá s doktorovou skupinou?*** Jejich zástupce si v létě počínal tak, že to vypadalo na roztržku (dával nám idiotské podmínky) — ale pak kdosi od nich ze skupiny znovu navázal spojení s naším zástupcem v Berlíně†. Zjistěte, jak to s nimi je: chtějí nám pomáhat, nebo ne?

Pošlete adresu, na kterou by se dal přinést kufr⁹⁷, a spolehlivější adresu na posílání dopisů a knih.

Váš Stařík

Co a jak je s finskými trasami⁹⁸? Nevíme zhola nic a Vy o tom v žádném dopisu nepíšete. Vraťte se k tomu.

* Tento Leninův dopis nebyl nalezen. *Red.*

** Peníze lze poslat šekem prostřednictvím banky v doporučeném dopisu na jméno MUDr. Carla Lehmannna (třetí písmeno je německé »há«), Gabelsbergerstrasse 20a. Tuhle adresu veďte v patrnosti: můžete na ni posílat peníze, dopisy i knihy.

*** Nepodařilo se zjistit, o jakou skupinu jde. *Red.*

† Jde o M. G. Večeslova. *Red.*

Pokud rozvažechi kufrů nemají od organizace dopis, tak se jim *vůbec s ničím* nesvěřujte.

5 1

V. P. NOGINOVI

23. 3. 1901

Posílám Vám pět výtisků 2. čísla Jiskry určených k rozšíření a k rozprodání. Jestliže se Vám podaří získat takto nějaké peníze, budeme Vám nesmírně zavázáni. Peníze potřebujeme jako sůl. Možná že byste pro kolportáž a peněžní sbírky mohl něco podniknout přes Londýn?

Alexeje čekám každým dnem. Dostal pas a měl vyjet koncem minulého týdne.

Zarju Vám mají v těchto dnech poslat ze Stuttgartu.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

5 2

V. P. NOGINOVI

6. 4. 1901

Právě jsme s Alexejem dostali Váš dopis o časopisu Zarja. Děkujeme za důkladný a upřímný posudek: takové posudky jsou pro nás tím cennější, že jsou velice vzácné. Vaše upozornění, že je v časopisu málo politických přehledů a článků, je zcela na místě. Jsme si tohoto nedostatku plně vědomi a učiníme vše, abychom to napravili.

Tisknu Vám ruku. Váš . . .

G. V. PLECHANOVVI*

[15. 4. 1901]

Dostal jsem sborník *Na čestném místě*⁹⁹, který je věnován Michajlovskému. Ve 2. čísle Zarje ho musíme strhat: já si vezmu na paškál Černova^[520], který nadává Kautskému à la Bulgakov. Bylo by dobré, kdybyste se pustil do Rafailova^[428], Južakova^[529] a ostatních »sociologů«. To bude revanš Michajlovskému.

Váš *Petrov*C. H. BRANTINGOVI¹⁰⁰

19. 4. 1901

Vážený soudruhu!

Náš soudruh v Berlíně už Vám z našeho pověření psal, že bychom chtěli navázat užší spojení se švédskými a finskými soudruhy.

Nyní si dovoluji obrátit se na Vás jménem redakce ruského sociálně demokratického časopisu Zarja (J. H. W. Dietz Verlag. Stuttgart) s následující prosbou.

Přikládáme nesmírný význam tomu, abychom Rusy vůbec a ruské dělníky zvláště seznámili s politickou situací ve Finsku a s utlačováním Finska, jakož i s houževnatým bojem Finů proti despotismu. Byli bychom Vám proto velice vděční, kdybyste všem svým známým finským soudruhům vyřídil naši naléhavou prosbu, aby nás v této záležitosti podpořili.

* Připsáno k dopisu J. O. Martova. *Red.*

Samozřejmě bychom obzvlášť uvítali, kdybyste pro nás našel stálého spolupracovníka ve Finsku, který by nám posílal 1. každý měsíc noticky (4000—8000 tiskových znaků) a 2. čas od času i velké články a přehledy. Články a přehledy potřebujeme pro časopis Zarja, noticky pro ilegální ruský list Jiskra, jehož redakce se na nás obrátila s touto žádostí.

Pokud si myslíte, že Vám to pomůže, časopis Zarja a dvě čísla listu Jiskra Vám pošlu.

Články mohou být napsané také švédsky anebo finsky: překladatele si už najdeme.

Snažně Vás prosím, abyste mi dal vědět, zda naší prosbě můžete vyhovět.

Se sociálně demokratickým pozdravem

I. Petrov

P. S. Omluvte prosím mou příšernou němčinu.

Moje adresa:

Herrn J. H. W. Dietz Verlag

Furthbachstr. 12

Stuttgart

Na vnitřní obálce:

An die Redaktion der Morgenröte — für Herrn Petroff.

55

G. V. PLECHANOVVI

21. 4. 1901

Milý G. V.!

Máme velikou radost, že to Vaše dobrodružství šťastně dopadlo.¹⁰¹ Čekáme Vás: potřebovali bychom si promlu-

vit o lecčem kolem psaní i organizačních otázek, o Jiskře (třetí číslo by mělo být k 1. 5. hotové. Potom chceme hned tisknout čtvrté) i o Zarji. Na jakou adresu přijít, víte — k Velice Dmitrijevnič. Pro všechny případy tady máte ještě jinou (Alexejovu): Occamstr. (ve Schwabingu) I a, III, rechts bei Frau Kraft, ptát se po Herrn Vernet — na tuhle adresu by ale bylo lépe předem napsat, kdy přijedete, jinak se lehko může stát, že nikdo nebude doma.

Posílám Promyšlennyj mir¹⁰², 1.—11. číslo. Franka^[512] máme a pošlu Vám ho, jestli ho potřebujete dřív, než přijedete.

Máme tu jeden výtisk Na čestném místě^[294]: ještě jeden objednáme, protože je po něm velká shánka.

Plně s Vámi souhlasíme, že v dané chvíli musí mít organizace přednost před agitací. Leták Jiskry^[250] mluví přece velmi obezřetně o přímé výzvě — nebo se domníváte, že i to je nebezpečné?¹⁰³

Na brzkou shledanou!
Váš Petrov

Narodnoje chozjajstvo¹⁰⁴ mi prosím pošlete anebo přivez-
te.

56

M. G. VEČESLOVOVI*

22. 4. [1901]

Jurjevovi

Rudé letáky je třeba dopravit do Pitěru, pošlete proto kufr s nimi tím směrem (do Pskova, ale ne do Smolenska ani do Poltavy).

* Dopis napsal Lenin společně s N. K. Krupskou. *Red.*

Posíláme 100 marek berlínské skupině¹⁰⁵ jako *půjčku*. Přáli bychom si, aby se na přepravu kufrů vybíralo přímo na místě a aby to Jiskra nemusela hradit. Shánějte na to peníze, jak se dá, protože naše prostředky jsou velmi omezené.

Pokud jde o Vaše vystoupení z neutrální skupiny, uvidíte nejlépe sám, jak si počínat. Snad by bylo lepší s vystoupením počkat, třeba přetáhnete někoho k nám.

Tisk jsme objednali. Zopakujte nám zasloupanou vídeňskou adresu ještě jednou, nějak se nám to nezdá.

Pokud jde o přepravu prostřednictvím člena polské sociální demokracie, přijměte jeho nabídku a udělejte všechno pro to, aby co nejdříve dostal jeden či dva pudy* tiskovin a zkusil je přepravit. Kolik tiskovin na to máte? Pošleme, co chybí — Zarju a (po 1. 5.) 3. číslo Jiskry.

Zase jste mi nenapsal, kolik jste dostal právě legální literatury. Pošlete podrobný soupis.

57

P. B. AXELRODOVI

25. 4. 1901

Milý P. B.! Už jsem si s Vámi nějak dlouho nepodiskutoval; pořád jsem se k tomu nemohl dostat a kromě toho Vám o všem podstatném psal Alexej** — teď už mi ale pořádná diskuse chybí natolik, že jsem se rozhodl dál to neodkládat. Chtěl bych se s Vámi poradit kvůli Pařížanům i kvůli Curyšanům¹⁰⁶ a vůbec o našich záležitostech.

Jestlipak víte, že Pařížané »rozpustili« (už je to dlouho, tak 2—3 týdny) »skupinu pro spolupráci s Jiskrou« a odmítli

* Pud — 16,38 kg. *Čes. red.*

** Skoro týden jsem tu proležel s chřipkou.

(opětovně) spolupracovat, přičemž to zdůvodňují tím, že prý jsme »porušili« »organizační neutralitu« (sic! jsme nespravedliví ke Svazu* a bezdůvodně jsme ho napadli v Zarji). Tahle napsal autor Přípomínek k programu časopisu Rabočeje dělo**, který si při tom neodpustil jednoznačné narážky na to, že prý se Rabočeje dělo »napravuje« (v 6. čísle přílohy¹⁰⁷ se podle našeho názoru napsalo až moc!) a tudíž . . . tudíž . . . Vivrons verrons*** — končil ten »milý soudruh«. Zřejmě dostal zálsuk (stejně jako jisté »mladé síly«, o kterých psal G. V.) na lepší místočko v časopisu Rabočeje dělo. Tahle lumpárna nás pobouřila natolik, že jsme jim ani neodpověděli. Chystáme se, že si ve 4. čísle Jiskry (3. číslo má být podle slibu hotové 1. 5. Pak se hned chceme pustit do 4.) podáme Rabočeje dělo za to, že se točí jako korouhvička ve větru.

Já už opravdu nevím, jestli se nemáme na ty intrikány jednou provždy vykašlat anebo . . . ještě to zkusit znovu. Jsou to bezpochyby schopní lidé, psali, dodávali (oba) příspěvky (Daněvič také), obratně získávali peníze (celých 350 franků: tolik se na Jiskru v zahraničí ještě nikde nevybralo). A my vlastně také nejsme vůči nim bez viny: moc jsme si jich nevšíмали, neposlali jsme jim k náhledu ani jeden článek, nepožádali je o »soudružskou radu« a nenabídli jim žádnou »rubriku« (aspoň zahraniční přehled v Jiskře anebo noticky k některým otázkám do aktualit z veřejného života). Jinak to zřejmě *nejde*, něčemu podobnému se při vztazích, které vládou v zahraničí, prostě nevyhneme. Vždyť Berliňané† (nedávno tam byl Arsenjev) také touží mít určité postavení: pomáhat Jiskře jen tak — to prý stačí leda studentům, ale *my* nebo tuhle *Dvinská* (ona a její muž vystupují ze Svazu, ve kterém se při dotazování členů vyslovili pro konferenci jen

* Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí. *Red.*

** Autorem tohoto článku^[468] byl D. B. Rjazanov. *Red.*

*** Počkáme a uvidíme. *Red.*

† Je míněna berlínská skupina pro spolupráci s Jiskrou. *Red.*

tři — *Grišin y compris**! Vive camarade G.!**) potřebujeme něco takového, víte . . .

Zkrátka je to špatné! Musíme »vymyslet« organizaci — bez ní es geht nicht***.

Napadlo mě, jestli bychom se nemohli pokusit o takový organizační plán: organizace Sociální demokrat, redakce časopisu *Zarja* a ty a ty skupiny (Berlíňané například, Pařížané — *možná*, atd.) nebo jisté osoby se spojí v jednu — řekněme — *Ligu*¹⁰⁸. Publikáční činnost by byla v trojích rukou: skupina Osvobození práce by řídila svou tiskárnu, *Zarja* taky svou, kdežto *volená* publicistická komise by byla nejbližším spolupracovníkem, účastnila by se pravidelných společných redakčních porad a vydávala by (s podpisem publicistické komise) brožury apod. v tiskárnách *Sociálního demokrata* i časopisu *Zarja*, eventuell† i v třetí tiskárně, pokud by *Liga* nějakou zřídila (jistě náznaky by tu byly). *Surchovanost v rozhodování* o publicistických otázkách v Lize by náležela *tříčlenné konferenci* složené ze zástupců skupiny Osvobození práce, časopisu *Zarja* a publicistické skupiny. Administrace by byla společná, volená.

Takhle vypadá můj návrh v kostce (Jiskra by jako ruské periodikum samozřejmě do Ligy formálně *nepatřila*). V zásadě je tu hodnocen kladně, i mou starší sestrou . . . Zdá se mi, že od takové »konstituce« (»rakušácké«, jak žertem říká Alexej) nám žádné nebezpečí nehrozí, naopak něco podobného určitě potřebujeme, protože jinak to lidi houfně znechutí a všichni se rozběhnou jinam. Takhle se pojistíme proti rozběhům a nesvárům, přičemž tiskárny a redakce si udržíme a lidem poskytneme onen nezbytný prostor, bez něhož nejsou ochotni pomáhat.

Napište mi prosím svůj názor na tuhle myšlenku, a pro-

* — včetně. *Red.*

** Ať žije soudruh G.! *Red.*

*** — to nejpůjde. *Red.*

† — popřípadě. *Red.*

mluvte o ní s G. V. (tomu nepíšu, protože tu má být co nevidět, a cestou se zajisté u Vás zastaví). Do podrobností se nepouštím, o těch se snadno domluvíme. Jestliže se my všichni (tj. celý Sociální demokrat) v téhle věci shodneme, pak máme obrovské šance, že Berlíňané (kteří mají tiskárnu a jen hoří, aby mohli »pracovat« v určitém »postavení«) se k nám přidají — a potom budeme s to proti Svazu postavit jednotnou Ligu, jež bude vyvíjet rozsáhlou činnost.

Z volené administrace nemusíme mít strach, protože se bude zabývat jen přepravou a peněžními sbírkami v zahraničí, na nichž se budou proporcionalně podílet Sociální demokrat, Zarja a ostatní, Jiskry se to nebude týkat — Jiskra bude neoficiálně stát za Zarjou a po jejím boku. Potom můžeme Ligu oficiálně prohlásit za zahraničního spojence *ruské organizace Jiskry*, kterou už budujeme.

Publicistických nejasností se také nemusíme obávat, neboť 1. publicistická komise může být omezena v samostatném publikování organizačním řádem; 2. publikuje pod svým jménem: skupinu Osvobození práce a Zarju s ní nikdo nebude spojovat; 3. mohou v ní být i naši lidé; 4. je podřízena konferenci, v níž máme většinu.

Samozřejmě nevím, zda to Pařížany uspokojí: jsou to hrdopýškové. Nám už je trapné se na ně obracet. Jestliže s tímto plánem budete souhlasit, nemohl byste jim napsat a navnadit je? Vždyť si Vám přece už v Paříži stěžovali na svou žalostnou pozici — mohl byste jim tedy nabídnout toto východisko. Budete-li s touto myšlenkou souhlasit, obrátíme se na Kolcova s prosbou, aby vypracoval návrh organizačního řádu »Ligy«.*

Ted' o curyšských Lotyších. Nevím, zda jste už slyšel, že ta přeprava zorganizovaná s jejich pomocí definitivně *ztroskotala*: policie *shrábla* 3000 výtisků Jiskry (1. číslo)

* Bylo by dobře, kdybychom na veřejnosti vystoupili už se společným návrhem Sociálního demokrata a Zarje.

a chytila i pašeráka. Pak nám jeden z nich psal a prosil o další peníze na cestu. Odpověděli jsme mu, že už mu na tu cestu nemůžeme dát nic, že se toho před naší organizací neodvážíme, ale že když bude ochoten převézt speciálně 1 pud (jak měl v úmyslu, když se mnou hovořil), tak ať se u nás zastaví.

Neodpověděl ani slovo. Neurazili se snad — nevíte? Co dělají a jaké mají plány? Jestli se s někým z nich vídáte, promluvte prosím s nimi, aby se to vyjasnilo.

Začínáme promýšlet 2. číslo Zarje — je nejvyšší čas. S Vitteho memorandem^[51] budeme brzy hotovi*, asi tak za 2—3 týdny (Dietz se s tím až neuvěřitelně párá: zatím má hotových jen 9 archů). Materiál prozatím *nemáme*, s výjimkou Něvzorovova článku^[492] o historické přípravě ruské sociální demokracie, který už znáte. Spoléhám na úvodník G. V. o nových událostech a pak na jeho *contra* Struve**, na Váš článek (z redakční poznámky) — že ano, vidíte? Luxemburgová nám slibovala článek (novou předmluvu ke svým článkům *Die sozialistische Krise in Frankreich****, které hodláme přeložit), Kautsky přislíbil článkuček o akademících a proletářích.

Nemáme zahraniční přehledy. Jak to vypadá s »rakouským« článkem? Nebude něco z Ameriky? A co ze Švýcarska? Daněvič je prý nemocen. Nemáme koho požádat, aby nám psal o Německu — leda Parvuse, který sliboval (?) zahraniční přehled, ale není to ono.

Do 4. čísla Jiskry počítáme s článkem o teroru (od Alexeje), máme Samoděržaví a zemstvo^[498] (pokračování), Samoděržaví a finance^[333] (od Parvuse), pár věcí pro aktuality z veřejného života (dodatečné informace o demon-

* Viz Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). *Red.*

** — proti Struvemu. Jde o Plechanovovu stať *Kritika našich kritiků*. Pan P. Struve v úloze *kritika Marxovy teorie společenského vývoje*^[353]. *Red.*

*** *Socialistická krize ve Francii*^[574]. *Red.*

stracích) a do kroniky dělnického hnutí. 4. číslo zamýšlíme vydat v rozsahu jednoho archu (3. číslo nám beztak nabobtnalo na 2 archy, 8 stran (sedm už je hotových) — stejně jako 1. číslo, a to jsme ještě museli část vyhodit!). Musíme se všemožně zasadit o to, aby se vydávání Jiskry urychlilo — dotáhnout to na měsíční interval.

Na shledanou! Pevně Vám tisknu ruku a všechny Vás pozdravuji. Žena také.

Váš *Petrov*

P. S. Mně pište na Rittmeyera.

Abych nezapomněl: starší sestra mi uložila, abych Vás informoval, že jsme dostali 250 franků. Jejich vyúčtování uveřejníme ve 3. čísle Jiskry (Z Ameriky přes Axelroda). Posílám přes Stuttgart 10 výtisků Zarje — pošlete je Ingermanovi, Mokrijevičovi etc. Článek o demonstracích píše pro Němce starší sestra.

58

M. G. VEČESLOVOVI

Jurjevovi

25. 4. [1901]

Váš dopis jsem dostal.

Napište prosím co nejdříve a přesně, kolik a jaké kufry jste měl, kolik jste vypravil a kolik jich zbylo. Potřebujeme to k vypracování naší zprávy a finančního rozpočtu. Také Vás už dlouho žádám, abyste napsal, kolik jste dostal tiskovin, jakých, kam jste je doručil a jak využil.

Májový leták (NB) *nemáme*.

Peníze (100 marek) se už posílaly; znovu Vás žádám, abyste se snažil sehnat v Berlíně i jinde co nejvíc peněz

na kufry: tím nám prokážete významnou a tu nejpotřebnější pomoc. Kolik vlastních peněz máte v pokladně? Jak to vypadá s jejím běžným (a nynějším) měsíčním obrátem?

Charkovské dny^[78] by se měly dopravit co nejdřív na jih, kde je naléhavě žádají.

Asi jsem Vás tak docela nepochopil, pokud jde o bulletin. 1. Chce ho vydávat Skupina pro spolupráci s Jiskrou, anebo Neutrální skupina?¹⁰⁹ 2. Měly by to být bulletiny dřívějšího typu, anebo jiné? Domníváme se, že by se to přičilo zdravému rozumu, utrácet za bulletiny starého typu, a těžko také můžeme slíbit nezpracovaný materiál, protože teď se všemožně snažíme, aby Jiskra vycházela každý měsíc¹¹⁰, takže na prepis a odesílání takového materiálu nebudeme mít ani čas, ani prostředky. Nesmíme kouskovat materiál, který máme, do bulletinů, čímž bychom oslabovali nejen jeho význam, ale rozšiřováním jeho nedotažené podoby v zahraničí i jeho působivost; musíme naopak myslet na to, jak zkoncentrovat veškerý materiál v Jiskře, aby vycházel co nejrychleji řádně zpracovaný a komentovaný. Jiná taktika by znamenala, že bychom proti nynějšimu ideovému kolísání a chaosu nebojovali, ale naopak bychom mu napomáhali.

Nikoho nepřekvapuje, že Neutrální skupina se svým nesmyslným složením a programem takové bulletiny vydávala, nicméně od Skupiny pro spolupráci s Jiskrou bychom očekávali, že s námi bude spolupracovat koordinovaněji a racionálněji. Vynasnažte se tyto názory tlumočit (ale nečtěte jim to celé, píšu to jen Vám) Vaší skupině a přesvědčit ji a pak mě informujte, na čem se usnesla.

Něco jiného jsou bulletiny s přehledem zahraničního tisku o Rusku. Ty jsou samozřejmě užitečné. Posílejte mi výstřižky z ruských novin. Nešlo by také zásobovat redakci Jiskry ruskými časopisy, které už v Berlíně přečetli? Pokud by to bylo možné, dejte mi vědět, s jakými časopisy bychom mohli počítat (něco máme, ale je toho málo).

[Koncem dubna 1901]

Váš dopis jsme dostali. Naprosto souhlasíme s tím, jakým způsobem tiskoviny rozšiřujete, a radíme Vám, abyste nedal na cizí rady a klevety a striktně se tohoto způsobu držel.

Přáli bychom si pouze, abyste věnoval trochu víc pozornosti *skupině Socialista*¹¹¹ a poskytl jí v případě nutnosti přijatelné úlevy (například úvěr), protože tato skupina se chce s námi více sblížit a slibuje, že bude agitovat v náš prospěch. Místo peněz za tiskoviny nám nabízeli poměrnou část svých příjmů: *dávám Vám plnou moc*, abyste na to *dle vlastního* uvážení přistoupil, pokud to pro nás nebude finančně *nevýhodné*. (Proč si *Socialista* stěžuje, že jim *nedáváte* tiskoviny?)

Zdarma rozhodně nic nedávejte, ale za peníze to rozšiřte mezi lidmi *co možná* nejrychleji.

Peníze Grigorjevovi nedávejte, všechno posílejte nám. Grigorjev má shánět peníze za své tiskoviny, kterých má požehnaně.

Třetí číslo je v tisku, čtvrté zadáme hned po něm. Z letáků vyšel májový a samostatný *jiskrovský*.¹¹²

Věnujte veškeré úsilí tomu, aby se *do Berlína* posílali lidi pro kufry (*adresa*) . . .* heslo: **od Petrova**.

Charkovské dny⁷⁸], pokud Vám zůstalo takových 100—200 kusů, pošlete okamžitě *po někom na adresu* . . .*

Spojte se se Pskovem. Budeme posílat kufry Lepešinskému, vyzvedněte si je od něho.

* Pro adresu bylo v rukopisu vynecháno místo. *Red.*

SKUPINĚ BORBA

12. 5. 1901

Vážení soudruzi!

Vzhledem k tomu, že jsme dnes stejně jako dřív zásadními stoupenci sjednocení, dáváme opětovně svůj souhlas k obnovení rozhovorů o sjednocení a s vděčností přijímáme návrh skupiny Borba, která hodlá z vlastní iniciativy zprostředkovat přípravnou fázi jednání. S předběžnou konferencí vámi uvedených sociálně demokratických organizací souhlasíme.

Pokládáme za nezbytné upozornit Vás, že samozřejmě nemůžeme přerušit zásadní polemiku, kterou jsme rozvířili proti časopisu Rabočeje dělo.

S úctou za skupinu Jiskry . . . . .

Žádáme vás, abyste nám co nejdříve odpověděli, zda s konferencí souhlasili všichni.¹¹³ Závazně bychom mohli přislíbit účast v květnu, později nám to způsobí určité potíže.

M. G. VEČESLOVOVI

Koncept dopisu z 18. 5. 1901

S Vaším plánem začít ihned s vydáváním bulletinů samozřejmě souhlasíme. Je jenom zapotřebí rozpracovat ten plán organizačně, tj. vyřešit některé problémy, které zákonitě vznikají už předem. Například, zda bude bulletiny vydávat a redigovat celá berlínská skupina pro spolupráci

s Jiskrou (pokud se nemýlím, tak se dosud nepočítalo s tím, že by byla celá tato skupina informována o našem organizačním plánu), nebo jenom její část, anebo několik osob? Zda se v názvu bulletinu odrazí jejich vztah k Jiskře? Bylo by také dobře, kdyby program bulletinů odpovídal tomu, který jsme vypracovali v našem návrhu, a kdyby se redakce postarala o rozdělení rubrik (překlady polské, finské aj. publicistiky) mezi lidi, kteří s Jiskrou sympatizují a jsou s ní solidární. A konečně bude nutné jednoznačné usnesení o tom (takové usnesení by se samozřejmě neuveřejňovalo), že skupina vydávající a redigující bulletiny se bude touto činností zabývat pouze dočasně a že ji postoupí volené publicistické komisi, až bude námi plánovaná zahraniční organizace Jiskry legálně ustavena. Existují ještě další problémy, které sami zajisté poznáte a vyřešíte je, až se pustíte do definitivního vypracování plánu po organizační i obsahové stránce.

Pokud jde o nás, vybereme nějaký materiál, který tu máme, a pošleme Vám ho. Dejte nám vědět, kdy počítáte s prvním číslem. Máte v úmyslu vydávat stejné bulletiny (formou i rozsahem) jako dřív, anebo jiné?

62

TISKÁRNĚ LISTU JISKRA

[Mezi 22. 5. a 1. 6. 1901]

Nutně budeme muset změnit pořadí článků.

Dokud máte písmo, sázejte — *sazbu nechte ležet*.

Články vám snad pošleme zítra či pozítří.

Posílám: 1. Korekturu

2. Charkov

3. Kovno aj.

4. Samara

5. Odboj atd.
6. Dvě básně
7. Nižnij Novgorod.*

Pošlete tiskařskou černň, nevíme, kde ji sehnat.

Váš *Lenin*

63

N. E. BAUMANOVI

24. 5. 1901

Dostali jsme Váš dopis se zprávou za leden, únor, březen a duben. Díky za důkladný a přesný soupis příjmů a vydání. Jinak nám ovšem stále není jasné, jak to vypadá s Vaší činností celkově, co vlastně děláte a jaké máte výsledky. Psal jste, že jste na roztrhání a že Vás nemá kdo nahradit, ale pořád jste ještě nesplnil slib, že nám svou činnost vylíčíte. Omezuje se Vaše práce na předávání tiskovin na místa uvedená ve zprávě? Anebo sestavujete skupinu, respektive skupiny? Jestliže ano, v tom případě kde, jaké, co se už udělalo a jaký mají ty skupiny účel, jsou pro místní práci, budete je k nám posílat pro tiskoviny, anebo mají jiné poslání?

Vyptáváme se, protože je to velice důležité. Vypadá to s námi dost mizerně. Finance jsou vůbec švach**, z Ruska nedostáváme skoro nic. S přepravou je to stále stejné, je naprosto neuspořádaná a nahodilá. Za takových okolností musíme veškerou svou »taktiku« zaměřit zcela na to, aby 1. peníze vybrané v Rusku jménem Jiskry docházely pokud možno všechny k nám a tamní výdaje se omezily na minimum; 2. peníze se vynakládaly téměř výhradně

* Uvedené příspěvky zčásti uveřejnilo 5. číslo Jiskry. *Red.*

** — schwach (= zlé, špatné, slabé). *Čes. red.*

na *přepřavu*, protože pro přejímání už máme ve Pskově a v Poltavě poměrně velice levné důvěrníky, kteří pokladnu nijak nezatěžují.

Dobře to promyslete. Náš jediný chléb vezdejší, který nás jen taktak drží nad vodou, máme stejně jako dřív z těch kufrů. Za dva platíme kolem stovky rublů, ale posílají se s nimi lidé, kteří jsou zrovna po ruce, takže z toho vzniká spousta průtahů, nepřesností, ztrát aj. Posílání lidí s kufry z Rigy (které je podle Raznocvětova i podle Ernsta proveditelné) se nehýbe z místa. Od Leopolda* žádné zprávy. Ve Finsku se také nedalo nic dohromady, ačkoli nás z různých stran ujišťují, že by to šlo. Je za takové situace rozumné vydat během čtyř měsíců 400 rublů na tamní přejímání a zprostředkování při předávání tiskovin?

Měl byste se podle našeho názoru usadit** v bezprostřední blízkosti hranic a měsíčně přepřavit aspoň 2—4 kufry a 10—20 liber na těle.

64

G. D. LEJTEJZENOV I

24. 5. 1901

Milý Lejtejzene! Pokud jde o »muzikanta«, domníváme se, že když už se met à notre disposition*** a sám o sobě je

* Pseudonym »Leopold« se nepodařilo blíže určit. Patrně šlo o název přepravní skupiny, jež měla spojení s N. E. Baumanem. *Red.*

** Původně Lenin v rukopisu napsal: »Zatím jste vyzkoušel dva plány činnosti: 1. zorganizování přepravy ve velkém na velké hranici nebo hranicích. To se nepodařilo; 2. zorganizování kolportáže tiskovin a peněžních sbírek v rámci určité oblasti. Ani tady neodpovídají výsledky vynaloženému úsilí a výdajům. Co kdybyste přešel k 3. plánu: usadit se.« *Red.*

*** — nám dává k dispozici. *Red.*

podnikavý, pak je samozřejmě třeba poslat ho *rovnou* na hranice, aby se tam osobně ujal řízení přepravy a nejen ji řídil, ale i sám převážel nebo přenášel (respective: přecházel s pašerákem).

Když s tím bude souhlasit, musí se mu dát 200 franků (tj. 100 + 100, o kterých píšete) a zřejmě ho budete muset poslat *k nám*. Všichni si lámeme hlavu, zda se musí trmácet až sem nebo by to stačilo do Berlína, kde by to dojednal s naším zástupcem, ale dospěli jsme k závěru, že rozhodně bude muset zajet sem: máme na hranicích a v jejich blízkosti řadu více nebo méně ustálených spojení, takže bez obsáhlé porady s člověkem, který tam pojedě, nemůžeme rozhodovat, kam přesně by měl jet a jaký »záchytný bod« by měl zvolit.

Peněz teď máme málo, musíme strašně škrdlit, nemůžeme utrácet za nic než za přepravu. Jestli ale muzikantovi těch 200 franků na cestu a na trochu živobytí stačí, bude pravděpodobně s to začít s pomocí našich spojení hned i s přepravou.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Lenin*

P. S. Je tu teď Rjazanov, se kterým diskutujeme o návrhu naší organizace. Napřed náš návrh kategoricky a »uraženě« odmítl, ale pak, když se dodatečně vsunul předpoklad, že to všechno považujeme za *dočasné*, tak na jeden rok, vyslovil — *jak se dalo předpokládat* — souhlas za svou osobu, ale tvrdil, že Něvzorov na to *za nic na světě* nepřistoupí (?). Existuje — pro všechny případy — ještě jiný plán: federace mezi *Sociálním demokratem, Zarjou a Borbou*, přičemž Borba by vydávala pouze brožury (ne tiskový orgán), měla by v časopisu Zarja a listu Jiskra *poradní hlas*, jako každý člen federace by odváděla určitou část příjmů do federální pokladny, na večerech pořádaných pod svou patronací by samostatně vybírala peníze

atd. Co tomuto návrhu říkáte! Mně se zdá nespravedlivý — dává časopisu Borba příliš mnoho, takže si nemyslím, že by ho všichni schválili.

Vcelku se domníváme, že i s Borbou by bylo možné se dohodnout: vždyť oni zřejmě také ustupují, když vidí, že se nehodláme vzdát svého stanoviska.

Váš *Lenin*

65

P. B. AXELRODOVI

25. 5. 1901

Milý P. B.! Jistě už jste slyšel od G. V. o projektu naší organizace i o nové »smiřovací« akci Něvzorova, Daněviče a Rjazanova (kteří si dali název skupina Borba). Na jejich dotaz (zda jsme svolní s předběžnou konferencí organizace Sociální demokrat, Svazu a časopisu Zarja, tj. jejich zástupců), jsme odpověděli *kladně*. G. V. tady říkal, že je samozřejmě nutné s tím souhlasit a že už Vám o tom napsal. Dnes mě Rjazanov (který už tu je asi dva dny) informoval, že dostal dopis od Gureviče, který mu sděluje, že oficiální souhlas mají jen od nás, že od skupiny Osvobození práce dosud nic nepřišlo, že se setkal s Kričevským a Ivanšinem a je si skoro jist jejich souhlasem s konferencí, že to vypadá na Brusel asi tak kolem 4. června a že zahraniční organizace Bundu také žádá, aby se mohla konference zúčastnit:

Prosím Vás, napište jim *co nejdříve*, že skupina Osvobození práce (jakožto představitelka organizace Sociální demokrat) s konferencí *oficiálně* souhlasí, a také svůj názor na místo a termín jejího konání.* Pokud jde o místo, na-

* Pro všechny případy Vám znovu dávám Gurevičovu adresu: Mr. E. Gourevitsch, 38 bis. Rue Gassendi. 38 bis. *Paris*.

psali jsme jim, že jsme pro Curych nebo nějaké jiné místo od něho nepřiliš vzdálené (že i pro skupinu Osvobození práce je Švýcarsko zajisté nejpříhodnější) a že bychom si přáli uspořádat konferenci co nejdřív, pokud možno v květnu, neboť v červnu nebudeme tak zcela pány svého času. (Naše přání konferenci uskýtít souvisí ve skutečnosti s tím, že pro nás bude užitečnější, když se jich co nejdřív zbavíme, abychom mohli rychleji přistoupit k budování vlastní organizace a měli čas připravit se k rozhodné válce proti Svazu, jestli dojde k roztržce. A tu válku budeme muset podle všeho přenést v létě do Ruska.)

Podpořte nás prosím v našem přání konferenci uskýtít* (vymyslete si nějaký důvod) a uspořádat ji ve Švýcarsku. Domnívám se, že těžko mohou namítat něco proti Švýcarsku: 1. dvě strany ze čtyř (Zarja a Sociální demokrat proti Svazu a Borbě) jsou pro Švýcarsko; 2. k tomu, aby se sjeli zástupci skupin ze Švýcarska, Německa a Francie, se zcela přirozeně nabízí Švýcarsko. Možná by to nemusel být zrovna Curych, ale třeba Basilej? Dejte mi prosím vědět, až pošlete oficiální souhlas.

Teď Vám povím o Rjazanovovi. Pokud jde o naši organizaci (zahraniční organizaci Jiskry), tak se nejdřív rozkohtil, když se dověděl, že vůbec nehodláme rozšiřovat redakci a že jim nabízíme pouze účast s poradním hlasem. Pateticky vykládal, že Něvzorov má za sebou slavnou minulost a zásluhy (zrovna tak mluvil loni v létě Něvzorov o něm!), planul hněvem, ironizoval aj. aj. Když však viděl, že to na nás ani za mák nepůsobí, byl po nějaké chvíli ochoten ustoupit, prohlásil, že on by třeba s naším návrhem souhlasil («Něvzorov na to za nic na světě nepřistoupí»), ale že by ze všeho nejlepší byla federace Sociálního demokrata, Zarje a Borby, že Borba by byla ochotna vzdát se vydávání vlastního orgánu (až na to, že my nikdy nevěřili tomu, že oni by vůbec byli schopni dát

* Prý ji chtějí mít kolem 10. 6. I to by šlo.

dohromady vlastní orgán) a omezit se na sérii brožur.

Vcelku vzato je vidět, že pracovat s nimi bude možné: vyzdoruji se a nakonec si přece jen dají říct.

Pokud jde o sblížení se Svazem, Rjazanov napřed prohlásil, že on si od konference absolutně nic neslibuje, že to jenom Gurevič si pohrává s takovou myšlenkou atd. Když ale zjistil, že nepokládáme likvidaci Svazu za *conditio sine qua non** a že jsme ochotni připustit vedle vědeckého orgánu (Zarje) a politického listu (Jiskry) existenci populárního sborníku anebo časopisu pro dělníky (Rabočje dělo), otočil rázně o sto osmdesát stupňů a prohlásil, že tohle už dávno říkal Kričevskému, že on to považuje za přirozené zakončení různic a sám je nyní ochoten zasadit se o uskutečnění takového návrhu. — Jen ať se o to zasazuje! Třeba se na takovém základě opravdu uskuteční sjednocení *anebo federace* — to by byl obrovský krok vpřed.

Dodám ještě, že na Curychu trváme samozřejmě také proto, že Alexej by si strašně rád našel trochu víc času, aby s Vámi mohl leccos prodiskutovat.

Kdyby si dotazování všech členů organizace Sociální demokrat (kvůli oficiální odpovědi skupině Borba) vyžádalo mnoho času, vynasnažte se to, prosím Vás, přece jen nějak zkrátit. Odkládat konferenci je krajně nežádoucí.

Účast zahraniční organizace Bundu na konferenci hodláme odmítnout (aniž bychom z toho v krajním případě dělali *casus belli***) na základě 1. bodu usnesení sjezdu Sociálně demokratické dělnické strany Ruska^[459] z roku 1898. (Podle tohoto bodu je Bund autonomní pouze v otázkách týkajících se speciálně židovského proletariátu, tudíž nemůže vystupovat při jednání jako samostatná strana.)

Jak to vypadá s Vaším článkem pro Jiskru? Nemáte

* — nezbytnou podmínku. *Red.*

** — důvod k válce. *Red.*

v úmyslu dát nám něco pro druhý sešit Zarje, o kterém Vám už G. V. jistě vykládal?

Pevně Vám tisknu ruku a ode všech posílám srdečný pozdrav.

Váš *Petrov*

66

L. M. KNIPOVIČOVÉ*

[28. 5. 1901]

Jak chcete tisknout Jiskru v Rusku? V tajné tiskárně, anebo v legální? Jestliže v legální, napište obratem, zda je to reálné: jsme odhodláni chytit se všemi deseti tohoto plánu (který se prý dá uskutečnit na Kavkaze) a ani by to tolik nestálo.** Jestliže v tajné, pak berte v úvahu, že náš list (o 4 stranách) má na 100 000 liter [a sice každý měsíc!]: zvládne to tajná tiskárna?? Nepohlť to při tak velkém riziku jen spoustu peněz a lidských sil?? Nebylo by lepší vynaložit ty peníze a síly na přepravu, bez níž se Rusko stejně neobejde?

67

R. E. KLASSONOV I***

[28. 5. 1901]

Skupina, která vydává a rediguje list Jiskra a časopis Zarja, se na Vás obrací jako na člověka, který se s námi podí-

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

** Jestli máte jen trochu obstojné styky s legálními tiskárnami, určité to s nimi projednejte a napište nám: máme totiž v této věci vlastní, velice praktický (a vyzkoušený) plán.¹¹⁴

*** Přiloženo k předchozímu dopisu od N. K. Krupské s Leninovou douškou z 28. 5. 1901 (viz tento svazek, dokument č. 66). *Red.*

lel na jednom z prvních marxistických vydavatelských podniků¹¹⁵ a který vždy sympatizoval s politickou činností sociální demokracie, s prosbou o finanční podporu. Dnes na této podpoře do *značné* míry závisí osud celé věci, neboť původní fond padl celý na organizaci, a abychom byli rentabilní, musíme ještě minimálně rok pracovat naplno. Loni na jaře (1900) jeden z našich lidí hovořil s Vaším přítelem (s nímž se teď podle všeho často vídáte) a také on se vyslovoval v tom smyslu, že nám určitě neodmítnete pomoc. Domnívali jsme se, že při Vašich stycích byste mohl dát jednorázově dohromady slušnou částku, ale naše organizace bude samozřejmě kromě toho potřebovat i pravidelné příspěvky.

68

P. B. AXELRODOVI

1. 6. 1901

Milý P. B.! Právě jsme dostali Váš dopis s přiloženým materiálem a dopisy Děb.* Mnohokrát děkujeme; materiál si budeme muset projít.

Pokud jde o nabídku Děb., samozřejmě souhlasíme, aby dostal 300 výtisků, a doufáme, že výhrady, které má, nijak nebudou na překážku uveřejnění jeho vzpomínek u nás. Mezní termín pro 2. číslo časopisu Zarja je jeden měsíc, tj. k prvnímu červenci. Největší rozsah — 2 archy, maximum 2 1/2. Doufáme, že svých 4—5 archů rozdělí tak, aby se to hodilo pro 2. a 3. číslo Zarje.

O konferenci zatím nic nevím. Přemluvte, prosím Vás, Kolcova a ještě někoho z organizace Sociální demokrat, aby na ni přistoupili. Vždyť to ještě k ničemu nezavazuje,

* Jeho dopis¹¹⁶ samozřejmě uložíme.

ale zato tím ze sebe smyjeme odium*, že prý si nepřeje-
me skoncovat s různicemi. Namouvěru nemíníme v ni-
čem podstatném ustupovat ani Borbě, ani časopisu Rabo-
čeje dělo (to je ale slabota, to jejich 7. číslo přílohy**!
Teď už jsme na tom líp než oni i po technické stránce: in-
formujeme rychleji).

Páté číslo Jiskry je v tisku. Jako úvodník tam je O ne-
smyslých tužbách^[395] (Starověr). G. V. napsal fejeton
Nové víno ve starých měšících^[358] o manifestu socialistů-
-revolucionářů a o jejich obratu k sociálním demokratům.
Pak je tam jeden článkuček (nebo dokonce dva) o krvavé
bitce v Petrohradu 4.—7. května (na Vyborské Straně
a v Obuchovově závodě). Do aktualit z veřejného života
a do kroniky dělnického hnutí taky máme materiálek,
stejně jako do rubriky První máj v Rusku^[335] — napří-
klad působivý dopis petrohradské dělnice o tom, jak byl
v davu kráčejičím na Něvský zabit dělník (její příbuzný).
Potom dopis^[25] našeho blízkého přítele, dělníka z Ivano-
va-Vozněnska o náladách mezi tamními dělníky, o po-
kusech slavit První máj a o úspěchu Jiskry.¹¹⁷

Jenom s penězi je to švach, všechno ostatní jde dobře
a do budoucna to vypadá nadějně.

A co Vaše zdraví? Jste na tom teď líp s Vaší Erwerbsar-
beit***? Jestlipak dost odpočíváte? Jaké máte plány na
léto?

Pevně Vám tisknu ruku a celé Vaší rodině posílám po-
zdrav.

Váš Petrov

* -- obvinění. Red.

** Jde o Listok Rabočego děla. Čes. red.

*** — výdělečnou činností. Red. (Axelrod byl majitelem výrobní
keřfíru). Čes. Red.

P. N. LEPEŠINSKÉMU
A P. A. KRASIKOVOVI

2a 3b—r—*

1. 6. 1901

Velmi rádi bychom pracovali společně s —r—. Dnes, kdy lidi vůbec kolísají a zejména v zahraničí je to samá intrika, by nám byl obzvlášť užitečný. Ale finančně jsme na tom bohužel velice špatně a rozhodně bychom mu nemohli poukázat prostředky na cestu a pobyt. Sehnat si tu výdělek je také velice obtížné (to nemluvíme o Francii ani o francouzském Švýcarsku, neznáme to tam. O tom bude —r— jistě lépe informován než my). Mohli bychom mu poskytnout finanční podporu pouze v jediném případě — kdyby se totiž —r— odhodlal přijet do zahraničí, získal tady francouzský pas a s ním pak přešel 2—3krát různé hranice a pokaždé s sebou vzal po dvou kufrech. Za takovou přepravu stejně vždycky platíme a jemu bychom zaplatili mnohem raději než komukoli jinému, kdo se jen tak nachomýtné. On by to zajisté se svými jazykovými znalostmi a vynalézavostí hravě zvládl a ještě by možná cestou pro tuhle věc někoho získal. Když s tím bude souhlasit, ať nám obratem napíše — přečtete mu tenhle dopis celý — a ať nám sdělí podrobné údaje potřebné pro popis osoby. Jakmile je obdržíme, necháme podle nich vyhotovit francouzský pas a pak mu oznámíme, že může vyjet. Vždyť osou naší činnosti je teď přeprava, přeprava a zase přeprava. Kdo nám chce pomoci, ať se do toho vloží *celý*.

Teď k těm 125 rublům. Už jsme nejednou šlápli vedle s půjčkami cizím organizacím: rozdali jsme spoustu peněz a výsledek? Mizivý, *skoro nulový*. Proto se zdráháme

* 2a 3b — P. N. Lepešinskij; —r— — P. A. Krasikov. *Red.*

platit předem. Dál: pro nás je důležitější, aby bylo dodáno včas malé množství (třeba jen 1/2 pudu* *měsíčně*), než aby se dodalo 10—20 pudů za 3—4 měsíce — vždyť nám jde především o to, aby Jiskra vycházela každý měsíc a byla včas dodávána. Zatím nás drží při životě skoro jenom ty kufry. Takže promyslete všechno do nejmenších podrobností, zda to je důvěryhodná nabídka, od jaké přichází organizace, o jaký typ přepravy by šlo a zda bychom do toho mohli zapojit v zájmu kontroly svého člověka, a pak nám podejte zprávu. Kdyby souhlasili, že na zkoušku převezou jednu várku zatím na dluh, jedněte podle svého. Kdybychom ale na to měli neprodleně vydat velkou sumu, museli bychom to celé důkladně zvážit a *všechny* okolnosti posoudit.

70

SKUPINĚ PRO SPOLUPRÁCI S JISKROU**

[5. 6. 1901]

Doktor*** by se měl usadit na hranicích, například v Polangenu (máme v těch místech spojení na neruské straně a máme i vlastní skladiště), seznámit se s místními podmínkami (potřeboval by umět lotyšsky a německy, ale snad by se bez toho taky obešel), obstarat si solidní zaměstnání (prý se tam dá žít i ze soukromé praxe), dobře se zapsat u místních nižších úředníků a navyknout je, že bude často přecházet hranici. Nechodí se tam přes ni na pas, ale na Grenzkarte† (platí 28 dní.) Takové časté pře-

* Pud — 16,38 kg. *Čes. red.*

** Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. Dodatečně se podařilo zjistit, že douška byla určena V. S. Klestovovi. *Red.*

*** Jde patrně o V. N. Rozanova. *Red.*

† — hraniční propustku (tento dokument opravňoval obyvatelstvo pohraničního pásma k přechodu hranice. *Red.*

cházení mu pokaždé umožní přenést (na těle anebo v kufru podle našeho způsobu — bude k tomu potřebovat maličký kufřík na lékařské nástroje) trochu, pár liber* tiskovin. Pro nás je obzvlášť důležité, aby se přenášelo pravidelně a často, i když jen po troškách. Kdyby se té věci ujal, sám se pustil do práce a sám přenášel, dali bychom mu peníze na cestu a na jeden až dva měsíce na živobytí, dokud se nerozkouká.

71

G. V. PLECHANOVVI

12. 6. 1901

Píšu Vám, milý G. V., pár slov, abych Vám oznámil, že jsme dnes poslali Ortodoxovu stat³] proti Berďajevovi do tiskárny. Bude zařazena na *druhé* místo, tj. za Váš úvodník. *Pošlete co nejrychleji n á z e v*, jinak tomu článku bude úplně »chybět hlava«.

S Arseňjevem a Velikou jsme se kvůli té stati tak trochu pohádali . . . Zdálo se jim, že útoky proti Kist'akovskému ($2 \times 2 = 5$) a závěr o Berďajevově »buržoaznosti« jsou plump** . . .

Tisknu Vám ruku.

Váš *Petrov*

* Libra — 0,453592 kg. *Čes. red.*

** — těžkopádné. *Red.*

M. G. VEČESLOVOVI

17. 6. 1901

Obdrželi jsme Váš dopis s žádostí o 100 marek. Bohužel nemohu Vaši žádosti vyhovět, dokud od Vás nedostaneme ony slibované »bližší informace«. V žádném případě nemohu o vydání této částky rozhodnout sám (jak z formálních důvodů, protože to závisí na kolegiu, tak i z důvodů, které jsem Vám vyložil při našem osobním setkání) a svolat kolegium teď nemohu, protože někteří odjíždějí. Znovu Vás prosím, abyste nebyl skoupý na podrobné a bližší informace: jinak se naše vztahy *nikdy* patřičně neuspořádají. Informace typu »všechno zatím vypadá obstojně« mohou na kolegium, které o věci rozhoduje, zapůsobit spíš záporně. Moc dobře vím, že mnohdy bývá i to největší úsilí díky různým na sobě nezávislým okolnostem neplodné a že by nebylo moudré dávat někomu vinu za nezdar. Musíte však pochopit, že když nedostáváme důkladné a přesné informace, co všechno se podniklo a co z toho se podařilo (respective nepodařilo), co je toho příčinou, jak to v dané chvíli vypadá a co zamýšlíte dělat, pak *nemůžeme* podnikat další kroky a chtít po našich zplnomocněncích, aby přinášeli i nadále oběti, za které bychom nesli odpovědnost *my*.

L. J. GALPERINOVÍ

b/z

[Mezi 18. a 22. 6. 1901]

Do Persie se to posílalo teprve nedávno přes Vídeň, takže by bylo předčasné mluvit o nezdaru. Snad se to povede.

Dejte vědět příjemci v Tabrízu, že má dostat z Berlína knihy, a napište nám, až dojdou.

K zorganizování *Jiskry* na Kavkazu už jsme poslali X *podrobný* dotaz, ale zatím nemáme odpověď. Potřebujeme přesně vědět, v čem je podstata plánu (legální nebo ilegální tiskárna), nakolik je »opravdu uskutečnitelný«, s jakým množstvím materiálu se k tisku počítá (mohla by *Jiskra* vycházet každý měsíc?), na kolik by to přišlo jednorázově a na kolik měsíčně. Naše pokladna je teď na tom bídě a dokud nemáme zevrubné informace, nemůžeme nic slibovat. Hned je pošlete.

Vynasnažte se všemožně sehnat peníze: psali jsme už o tom prostřednictvím X jednomu Vašemu známému a doporučujeme Vám, abyste požádal i ZZ, ať se také stará; o penězích už s ním mluvil jeden člen skupiny *Jiskra* začátkem loňského roku (připomeňte mu rozhovor v jednom divadle v hlavním městě¹¹⁸).

Na východním pobřeží Černého moře hledejte cesty zcela určitě. Zaměřte se hlavně na francouzské parníky — doufáme, že my k nim najdeme přístup odtud.

74

N. E. BAUMANOV I

Gračovi

[25. nebo 26. 6. 1901]

Zrovna jsme dostali od Nikolaje (= Ernsta) zprávu, že má převezeno a spolehlivě uloženo 4,5 pudu*, to za prvé. Za druhé — *vždycky* je prý možné, aby u něho náš člověk přešel hranice s pašerákem, a že takových lidí je zapotřebí. Takže Vám teď navrhujeme, abyste se okamžitě vydal

* Pud — 16,38 kg. Čes. red.

na cestu, zajel k Nikolajovi do Memelu na jeden ze svých pasů, všechno si u něho zjistil a pak na Grenzkarte* anebo s pašerákem přešel hranice, vzal na tamté straně (tj. v Rusku) uložené tiskoviny a všude je doručil. Aby to klapalo, je zřejmě *nezbytné*, aby Nikolajovi pomáhal a dohlížel na něho ještě jeden člověk z ruské strany, který by byl kdykoli ochoten tajně přejít hranici, ale především by na ruské straně přejímal tiskoviny a staral se o jejich odvoz do Pskova, Smolenska, Vilna a Poltavy. [Úplně jsme k Nikolajovi a jeho společníkům ztratili důvěru, *usnesli jsme se, že už jim nedáme ani groš* a že tuhle cestu využijeme jedině tehdy, když se do přepravy přímo zapojí náš spolehlivý člověk]. Vy byste se na to hodil, protože 1. už jste u Nikolaje byl a 2. máte dva pasy. Je to obtížná a závažná práce, která vyžaduje změnu bydliště, ale pro nás je velice důležitá. Dobře si to rozmyslete a hned odpovězte, neodkládejte to ani o den. Kdybyste tento úkol na sebe nevzal, museli bychom ho neprodleně svěřit někomu jinému. Proto ještě jednou naléhavě žádáme, abyste odpověděl obratem.

75

G. V. PLECHANOVVI

7. 7. 1901

Milý G. V.! Tak jak Vám jde práce? Pořád jsem se nemohl dostat k tomu, abych Vám napsal o závěru Ortodoxovy stati^{3]}, tj. o tom později zaslaném dodatku o Berďajevově článku^{28]} v 6. čísle časopisu Mir božij. Naše Struvefreundliche Partei¹¹⁹ tento závěr *zamítla* většinou 2 3/4 hlasů proti 1 1/4 (na 3/4 a 1/4 »se rozdělil« Alexej) — já se svým »*pro*« jsem zůstal v menšině. Neza-

* — hraniční propustku. *Red.*

mlouvala se jim ani poznámka o romantické lásce, ani celkový ráz dodatku. Podle mě však toho pána stručně, řízně, jasně a věcně usadil, dobré jsou zejména ty závěrečné verše!

Z Ruska nám znovu píšou, že se chystá sjezd Sociálně demokratické dělnické strany Ruska — v jednom městě už dokonce dostali pozvánku. Teď bude nanejvýš důležité pospíšet si s programem. Napište prosím, zda se té práce hodláte a můžete ujmout. Nikdo jiný kromě Vás a P. B. to nedokáže: chce to nesmírně promyšleně formulovat, a já při zdejším shonu například vůbec nejsem schopen soustředit se a pořádně všechno promyslet. Budou ty staré návrhy programu^[227] a článku (tj. 1 návrh a 1 článek), které Vám přivezl Alexej — a které úplně zbytečně odvezl zpátky — ještě nějak užitečné? Co myslíte? Kdybyste je potřeboval, okamžitě Vám je pošleme.

Objednal jsem Šachovského^[523] a Těžakova^[501]. Na co potřebujete při sestavování programu právě tyhle knížky? Snad podle nich nehodláte formulovat požadavky ve prospěch zemědělských dělníků? A jak se díváte na požadavky ve prospěch rolníků? Myslíte si, že je vůbec možné takové požadavky do ruského sociálně demokratického programu zařadit?

Korektura Vašeho článku ještě nepřišla. V 2. čísle Zarje píše Starověr^[398] o časopisu Russkoje bogatstvo, V. I. o Berďajevovi, já jsem napsal o Vitteho memorandu^[51] a strhal předmluvu* (mám v úmyslu Vám to poslat, abych se s Vámi poradil, ale nevím, jestli to stihnu), Alexej tam má referát Úkoly socialistické inteligence^[261] — ten jste přece četl; co si o něm myslíte? A já napíšu ještě proti Černovovi**. Dáte nám tu recenzi na sborník Na čestném místě^[294]?

* Viz Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). *Red.*

** Viz Agrární otázka a »kritikové Marxe« (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

Čekáme, že nám pro Jiskru (6. číslo je v sazbě a vyjde v červenci, 7. má vyjít v srpnu) dáte články k dopisu dělníka a o Obrodě revolucionismu v Rusku^[295].

Parvus pořád prosazuje tu svou »organizaci«!!

Projížděl tudy Kautsky. Jede na dovolenou a nic nám teď neslíbil.

Něvzorov poslal Jiskře »hnusný« (tak se o něm vyjádřili V. I. a Puttman) článek proti článku Čím začít?¹²⁰ — chvalozpěv na výbory, obrana (vyhýbavá) časopisu Rabočeje dělo apod. Autorovi to vrátíme (pořídíme si kopii a pošleme Vám ji, když budete chtít).

A ještě k návrhu na federaci anebo sloučení se Svazem — četl jste doufám náš protinávrh? Pokud ne, požádejte Kolcova, ať Vám ho sežene u Dvinské. Asi z toho všeho nic nebude.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

A ještě k penězům od Belgičanů ve prospěch našeho hnutí. Třetina by se měla podle mne dát na Rabočeje dělo: 50—100 franků nestojí za to, aby se jim dávala záminka třeba jen k řečem.

76

P. B. AXELRODOVI

9. 7. 1901

Milý P. B.! Posílám Vám Něvzorovův článek, který jsme zamítli. Hezky si na tom bonbónku pochutnejte (prý jste se o něj zajímal) a až ho přečtete, pošlete ho, prosím Vás, okamžitě G. V—čovi, kterého Pařížané také zajímají. Dommníváme se, že si musíme schovat kopii jako dokument.

Sázíme teď 6. číslo Jiskry — vyjde pravděpodobně na 6 stran, protože bylo poměrně dost materiálu do aktualit z veřejného života i do kroniky dělnického hnutí. Do

2. čísla Zarje se posílaly 1. úvodník G. V. Co dál^[384] a 2. článek L. I. Proč nechceme jít zpět?^[3] od Ortodoxe. Pak ještě píšou Arseňjev^[398] a Velika Dmitrijevna^[87], Alexej tam má referát^[261] (jak se Vám líbil? Velika Dm. s ním byla nespokojená). Já napsal kratší stať o Vitteho memorandu^[51] a o předmluvě k němu a samozřejmě jsem pana R. N. S. strhal* — Velika Dmitrijevna je velice nespokojená, takže se musí stať poslat G. V. atd.: ten pan R. N. S. je ožehavý případ!

Jak se Vám pracuje a co Vaše zdraví? Budete mít letos dlouhou dovolenou? Kde ji budete trávit? Hrozně bych si přál, kdybyste se tu mohl zastavit, že bychom si pohovořili o všem možném; bojím se však Vás zvát, abyste si namísto odpočinku znovu nepocuchal nervy. Jestli z toho nemáte obavy, určitě se zastavte.

Z Ruska nám psali, že pověstí o sjezdu přibývá. To nás znovu a znovu nutí, abychom přemýšleli o programu. Je *nanejvýš* nutné, aby návrh programu byl uveřejněn — mělo by to obrovský význam.¹²¹ Jenže kromě Vás a G. V. se toho nemá kdo ujmout: chce to klid na soustředěné přemýšlení. Přijďte nám prosím na pomoc, jestli Vám to práce a zdraví dovolí. Možná že se setkáte s G. V. a nějaký čas u něho pobudete, tak byste toho mohl využít, vidíte?

Na skok tu byl Kautsky (jel si odpočinout do Tyrol), ale na Erfurter Programm jsme si nevzpomněli (teď ho studuje Alexej). Nevíte, jestli k němu slíbil zvláštní předmluvu?

O kterých knihách jste vzkazoval Alexejově sestře, že se nám posílají?

Se zahraničním přehledem pro Zarju jsme na tom blbě: Parvus by psal pořad jen o organizaci, Luxemburová a Daněvič nám dají (snad) něco o Francii, ale dál už *nic*, ani o Německu, ani o Rakousku . . . Švach!

* Viz tento svazek, s. 145. *Red.*

Takže — na shledanou! Promiňte, že píšu tak zřídka: nemám v tom shonu čas. Jsou tady teď Londýňané* — zamlouvají se mi. A co Vám?

Pevně Vám tisknu ruku a všechny pozdravuji. Váš . . .

Lejtezenova adresa: 52, Faubourg du Temple. *Mr. Gouman. Paris*; na obálce uvnitř: pour Mr. Basile.

[S novým vydáním prvního čísla Jiskry budeme muset zatím trochu počkat: brzy by se mělo vyjasnit, jak je to s tím *tisícem* výtisků, které se, jak vyšlo najevo, podařilo zachránit, a teď se dělá pokus tu tisícovku přepravit.]

Noticku o Adlerovi stihneme dát ještě do 6. čísla Jiskry¹²², když ji nejpozději do týdne dostaneme.

O návrhu dohody se Svazem nepíšu: nového není nic a co bylo, to jistě víte od Alexejovy sestry.

77

G. V. PLECHANOVVI

13. 7. 1901

Dostal jsem Váš dopis z 11. Pokud jde o Ortodoxovo P. Scriptum¹²³, Alexej Vám dnes vyloží mínění většiny. Já s ním nesouhlasím a rád bych (osobně) znal nejen Váš názor na to P. S., ale i na názor, že by bylo možné zamítnout je na základě jeho »publicistických nedostatků« poté, co bude přijat celý článek. »Spása« P. S., o níž píšete, je možná leda v případě, že Pavel Borisovič bude hlasovat rozhodně *pro*, a ještě to nebude jisté: dojde k rovnosti hlasů, protože Alexej je teď div ne úplně proti.

Vůbec si myslím, že byste se měl v každé jen trochu »spornější« otázce ptát, čím naši Struvefreundliche** své

* Lenin má na mysli V. P. Nogina a S. V. Andropova. *Red.*

** — přátelé Struveho. *Red.*

mínění zdůvodňují: je to možné vykorespondovat na adresu téhož Lehmana (ted' je třeba vůbec psát *na Lehmana*) s dodatkem für Meyer a »pro Puttmana«. Jinak jejich názory rozhodně nehodlám vysvětlovat. To se například týká i mé stati proti R. N. S.*

Mnohokrát děkuji za nabízený materiál proti Černovi^[522]. Právě se jím zabývám** a nejspíš by se mi hodilo i to, co se týká Francie a Belgie (Vandervelde et Destrée. *Le socialisme en Belgique****, odkud Černov cituje, a stejně tak nová Vanderveldeho práce†). Pošlete mi to ovšem jedině tehdy, když to sám nebudete potřebovat a můžete to několik týdnů postrádat. Moc bych potřeboval Lieb-knechta — Zur Grund- und Bodenfrage††) nesehnal jsem ho ani tady u Parvuse, ani v knihovně. Jestli ho máte, tak mi ho prosím pošlete, nebude to nadlouho.

Černov cituje jakéhosi Gerolama Gattiho: *Le nuove correnti dell'economia agricola* (Milano — Palermo, 1900)†††, který otevřeně stojí proti marxismu. Nevíte náhodou, co to je za ptáčka? Stojí to za přečtení? Neexistuje francouzský překlad? (já italsky neumím, mohla by mi pomoci leda sestra.)

Pevně Vám tisknu ruku. Napište, co si myslíte o mé stati.

Váš *Petrov*

* Viz Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). *Red.*

** Lenin tehdy psal práci Agrární otázka a »kritikové Marx« (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

*** Socialismu v Belgii^[545]. *Red.*

† Jde o práci Pozemkové vlastnictví v Belgii^[598], která vyšla roku 1900 v Paříži. *Red.*

†† K agrární otázce^[572]. *Red.*

††† Jde o práci Agrární otázka a socialismus. Nové proudy v zemědělství^[558]. *Red.*

NEZJIŠTĚNĚMU ADRESÁTOVI*

18. 7. [1901]

Váš dopis jsme dostali. Podejte zprávu, kdy — uveďte přesné datum — si můžete přijet anebo někoho poslat pro kufr (do Königsbergu nebo do Berlína). Tiskoviny se pak musí odvézt do X na adresu: . . .** Snad umíte aspoň trochu německy — budete totiž mít co dělat s Němcem. Propočítejte, na kolik by přišly jednotlivé cesty do Königsbergu, a dejte nám vědět, jak často byste mohl jezdit. Kdybyste měl příležitost dostat se do Berlína, dávám Vám adresu (a heslo), na které si kufr vyzvednete. Nezapomeňte na věci, aby bylo kufr čím naplnit.

L. N. RADČENKOVÉ

[Mezi 18. a 27. 7. 1901]

Paše. Proč tak dlouho nepíšete? Jak to vypadá s *technikou*? Proč nikdy nepošlete žádné příspěvky? Nezapomeňte, že brzy dostanete dopis, podepsán bude Jabločkov, klíč »U zátoky mořské dub zelený« (nebo »Školák«). Také je možné, že k Vám ten člověk přijede. Je zaručeně náš. Opatřete mu spojení v . . .*** s dělníky a inteligencí.†

Předali nám od Vás nebo od Rumjanceva†† pár řádek a adresu. Na tu adresu jsme Vám poslali dopis a pro

* Dopis napsal Lenin spolu s N. K. Krupskou. Dnes už je zjištěno, že byl poslán na adresu O. A. Engberga. *Red.*

** Pro adresu bylo v rukopisu vynecháno místo. *Red.*

*** V rukopisu bylo přeškrtnuté slovo, které se nepodařilo rozluštit. *Red.*

† Tento odstavec napsala N. K. Krupská. *Red.*

†† V rukopisu je toto jméno přeškrtnuto. *Red.*

naše informace jsme v něm použili chemii. Nepřišla žádná odpověď. Nejspíš jste ho nedostala. Vynasnažte se co nejdřív odpovědět na tento dopis a navázat s námi písemný styk. Zde je adresa.*

Platí Vaše adresa (zopakujte nám ji**)?

80

P. B. AXELRODOVI

21. 7. 1901

Milý P. B.! Pořád jsem se chystal odpovědět na Váš dopis^[20], ale odkládal jsem to, dokud nedostanu stať.*** Nemusíte s tím nijak zvlášť spěchat, když Vám dává tak zabrat, třeba ji teď vůbec nečtete, abyste si odpočinul a pořádně se vykurýroval. G. V. už mi dost podrobně napsal, co by bylo dobré změnit, a já se samozřejmě vynasnažím *všechny* ty změny¹²⁴ akceptovat (jen s tím *tónem* nevím, jestli se mi ho podaří změnit . . . Jak mohu zachovat diplomatický tón, když píšu o pánovi, který mi hýbe žlučí? G. V. má sotva pravdu, když tvrdí, že čtenáři mou »nenávisť« nepochopí. Jako příklad uvedu Parvuse, který také pocítil při čtení předmluvy averzi k tomu »pařezovi«, jak se o jejím autorovi vyjádřil, aniž by ho znal — ale to jen tak na okraj). Moc mě mrzelo, že jsme Vám hodili na krk dvě práce (přečíst mou stať a Ortodoxův článek^[3]), když jste se zrovna jel léčit a odpočinout si. Snažte se raději co nejlíp využít čas k léčení a nezatěžujte se rozebíráním rukopisů.

Pište prosím (a rukopisy i všechno ostatní posílejte) *vyhradně* na adresu:

* Adresa není v rukopisu uvedena. *Red.*

** Text v závorce je v rukopisu přeškrtnut. *Red.*

*** Jde o stať Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

Herrn Dr. Med. Carl Lehmann

Gabelsbergerstrasse 20a/II

München (uvnitř: *für Meyer*)

Rittmeyerova adresa už *nevyhovuje* (jestli jste však na Rittmeyera něco posílal, než přišel tento můj dopis, tak to ještě dostaneme).

Nemáte Liebkechtovu knihu *Zur Grund- und Bodenfrage** (Leipzig, 1876)? Anebo někdo z curyšských *Genossen***? *Potřebuji ji jako sůl* ke stati proti Černovi***, ale tady v knihovně není a nemá ji ani Parvus, ani Lehmann.

Takže — na shledanou! Pevně Vám tisknu ruku a přeji Vám, abyste si pěkně odpočinul a *důkladně* se zotavil.

Váš *Petrov*

P. S. Mám ještě prosbu: nenašly by se u Vás (nebo u Greulichy) *protokoly kongresů internacionály* anebo *Vorbote*¹²⁵ (tam myslím vyšly jejich zprávy v přesném znění)? Ten Černov mi nedá spát — vždyť ten darebák podle všeho celou věc *překrucuje*, když se odvolává na protokoly kongresů internacionály a když i »solidarizované obcíny« (Rittinghausenovy)¹²⁶ připisuje na vrub »dogmatickému marxismu«. Kdybyste mi pomohl tyhle materiály sehnat, byl bych Vám za to nesmírně vděčný.

[Kdybyste kvůli tomu měl mít moc běhání a starostí, tak to *prosím nedělejte*: já se bez toho nějak obejdu.]

A ještě mám další prosbu. (Mám pocit, že je to ode mne pěkné darebáctví, zasypávat Vás tolika žádostmi, jenže jak jednou začnu, nejsem k zastavení. *Ale proboha*, kdyby Vám to dalo moc shánění, například kdybyste kvůli těm

* K agrární otázce^[572]. *Red.*

** — soudruhů. *Red.*

*** Viz Agrární otázka a »kritikové Marxe« (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

knihám musel někam jezdit, tak se na to vykašlete a všechny ty mé petice dejte »k ledu«. Já si nějak poradím a Černova roznesu i tak.) Věc se má takto: to hovado Černov cituje z Engelsova článku Německý rolník^[525] (Ruskoje bogatstvo, 1900, č. 1). Když jsem si ten článek vyhledal, zjistil jsem, že jde o překlad Engelsova článku *Die Mark* (Anhang k brožuře Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft)¹²⁷ (mám jen 4. vydání té brožury z roku 1891^[551]). Na konci tohoto překladu jsou však *rusky* připojeny *dvě tirády, které v originále chybějí* a v nichž jsou obsažena velice pochybná místa: »revalvovat (sic!) marku« apod.

Co to má být? Nešvindluje tu *Ruskoje bogatstvo*? Za to je ovšem musíme pěkně skřípnout. Jenže napřed se to musí všechno důkladně prověřit: v poznámce k článku uveřejněnému rusky se praví, že se Engelsův článek »objevil v 80. letech v jednom německém časopisu bez jeho podpisu. Avšak separát, který Engels poslal jednomu svému příteli, je podepsán jeho iniciálami«. Nevíte, 1. který »německý časopis« to je? Není to *Neue Zeit*? 2. Nemáte některé z prvních vydání brožury *Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie etc. s Anhangem Die Mark*? Bude nutné ověřit, zda v prvních vydáních byly ty tirády, které ve čtvrtém vydání chybějí (i když je to málo pravděpodobné).

Potom potřebuji pro porovnání brožuru: *W. Wolff, Die schlesische Milliarde*¹²⁸, kterou tu v knihovně ne a ne objevit a nemá ji ani *Buchhandlung Vorwärtsu** — je rozebraná.**

* — knihkupectví tiskového orgánu *Vorwärts. Red.*

** Poslední tři odstavce jsou otištěny poprvé. *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

25. 7. 1901

Milý G. V.! Včera jsem dostal knihy o agrární otázce. Díky za ně! Vězím ve své »agrární« stati proti Černovovi^[522] (a částečně i proti Hertzovi a Bulgakovovi) až po uši. Myslím, že toho Černova je zapotřebí *bez milosti* roznést na kopytech.*

Teď tu byla Velika, přečetla mi pár úryvků z dopisu, který jste jí napsal. Pokud jde o korekturu, udělali jsme už »všechno, co záleží na nás«, tj. poslali jsme opravy Dietzovi, aby je v textu provedl, jestli není pozdě; a jestli je pozdě, *určitě* dáme opravný lístek na konec knihy, takže se opravdu žádné velké neštěstí nestane. Korekturu dělala žena a porovnávala ji s rukopisem (ukázalo se, že jste se přehlédli, když jste na jednom místě poznamenal: »To jsem tam neměl!« — díval jsem se teď do rukopisu a Vy tam skutečně máte napsáno »májové povstání«. To jsme také opravili). Protože chybám korektora se nevyhneme, budeme se od nynějška opravdu řídit »taktikou«, kterou navrhuje: autorovi budeme posílat *první* korekturu (druhá je moc pozdě) s tím, aby neopravoval jednotlivé tiskové chyby, protože to udělá korektor a stejně to není důležité, ale aby opravoval *jedině* to, *co komolí smysl* — vynechané věty, slova anebo záměnu jednoho slova jiným.

Od P. B. jsem dostal svou stať** a dopis. P. B. je také pro to, abych ji zmírnil. Samozřejmě jsem kvůli tomu *akceptoval* všechno, na co jste mne Vy a P. B. konkrétně upozornili. Jenom tón změnit, respective nahradit své in-

* Viz Agrární otázka a »kritikové Marxe« (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). — *Red.*

** Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). *Red.*

vektivy prezíravým uštěpačným mentorováním asi *nedokážu*, o tom pochybuji, i když se mi Váš návrh zamlouvá. Kdybych neměl na autora »dopal«, napsal bych to jinak. Když ale na něho »dopal« mám (a proč, to chápeme nejen my, ale pochopí to i každý sociálně demokratický čtenář předmluvy), tak to žádným chytračením nezakryju. Vynasnažím se to ještě víc zmírnit, přidám dodatečná vysvětlení a snad se něco z toho podaří.

Alexejovi předám Váš posudek (už na něj dlouho a netrpělivě čeká) na jeho referát. Alexej Vám asi zapomněl říct, že své téma o Michajlovském *sám* přenechal Rjazanovovi (ten to také píše). *Já* to pochopil tak, že recenzi na sborník Na čestném místě^[294], který jsme Vám poslali, píšete Vy.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

Jestli uvidíte Kolcova, vyřídte mu, že mu moc děkuji za Volnoje slovo¹²⁹.

Tak — a málem bych zapomněl: ještě jsem Vás chtěl poprosit o radu. To hovado Černov cituje z článku B. Engelse Německý rolník, uveřejněného v 1. čísle časopisu Russkoje bogatstvo z roku 1900, kde Engels *na konci* říká, že je zapotřebí »revalvovat marku«. Já si ten článek vyhledal. Vyšlo najevo, že to je překlad Anhangu k Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft — Die Mark¹³⁰, *přičemž v časopisu Russkoje bogatstvo jsou na konci připojeny dva odstavce* (18 řádek), *které chybějí v originálu*. Celý překlad jsem po odstavcích srovnal s originálem, ale tyhle dva odstavce se tam vzaly čertví odkud. Taková arcilotrovina by se měla pranýřovat, jen jestli . . . tu nejde o nějaké nedorozumění? Neexistuje ještě *jiný text* tohoto Engelsova článku? V poznámce k ruskému překladu redakce časopisu Russkoje bogatstvo praví:

»Tento jeho (Engelsův) článek se objevil v 80. letech« [v roce 1882? předmluva k Entwicklung je datována

21. 9. 1882] »v jednom německém časopisu« [?? Neue Zeit? anebo curyšský Sozialdemokrat¹³¹? Nevíte?] »bez jeho podpisu.« [???] »Avšak separát, který poslal Engels jednomu svému příteli,« [sic!! Danielsonovi? Neslyšel jste o tom něco od Engelse?] »je podepsán jeho iniciálami.« Mimoto se prý historická část článku shoduje s předmluvou k Schlesische Milliarde* a s článkem^[602] v Neue Rheinische Zeitung (*duben—březen 1849*).

Nepomohl byste mi přijít tomu na kloub? Nebyl v Neue Rheinische Zeitung nebo někde jinde uveřejněn ještě *jiný text* článku Die Mark? Je možné, že Engels *dodatečně* vypustil konec o »revalvací marky«??

82

P. B. AXELRODOVI

26. 7. 1901

Milý P. B.! Dostal jsem Váš dopis a pozorně si ho přečetl (Alexej také). Moc mě potěšilo, že jste byl ve svých připomínkách tak důkladný.¹³² Neprávem se však domníváte, že jsem až moc (»pořádně«) »paličatý«. Zaměřil jsem se na *všechna* místa, na která jste mne konkrétně upozornil, že bych je měl zmírnit (včetně těch, na která upozorňuje G. V.), tj. všude jsem zmírnil: »Kopějka z každého rublu« sjednotí všechny dělníky — v závorkách jsem dodal »podle názoru ekonomistů«. Místo »omezení samodržaví« jsem dal »odstranění«, jak jste mi doporučil. S. 82—83, které jsou z hlediska našeho záměru využít liberály neopatrné (tj. myšlenky jsou neopatrně vyjádřeny), jsem *vyskrtl* úplně, jak jste mi radil. Také jsem přidal poznámku, v níž jsem odkázal na Vaši brožuru Historické místo^[5] a upozornil na to, že se v ní důkladně zabývá-

* Slezska miliarda^[601]. Red.

te otázkou, jíž jsem se já jen letmo dotkl. Přidal jsem pár slov o tom, že můžeme mít radost z většího pochopení liberálů (v osobě R. N. S.) pro dělnické hnutí. Úplně jsem vyškrtl slova »lítosti« nad tím, že se Vitteho memorandum^[51] objevilo s takovou předmluvou. Pak jsem ještě vyškrtl několik ostrých výrazů jak v první, tak v druhé půlce stati. Já vůbec nejsem takový paličák, pokud jde o zmírnění podružných míst, já se jen ze zásady nemohu vzdát myšlenky, že jsme oprávněni (a že to je naše povinnost) strhat R. N. S. za jeho politické žonglérství. On je skutečně politický žonglér — o tom jsem se definitivně přesvědčil, když jsem znovu a znovu pročetl jeho předmluvu — a do své kritiky jsem zahrnul vše, co nám přinesly poslední měsíce (tj. Verhandlungen* s »telátkem«, pokusy o dohodu etc.**), zkrátka jsem div nevypustil duši, abych si to s tím individuem vyřídil. Za těžiště celé stati jsem považoval objasnění otázky konstitucionalismu zemstva. »Zemstevní« liberalismus má na společnost stejný vliv, jaký má ekonomismus na dělníky. Proti té i oné zabeđenosti musíme bojovat.

Zítřka se nejspíš v redakci o té stati *rozhodne*. Kdyby šla do tisku hned, vynasnažím se poslat Vám jeden obtaħ první korektury: třeba mě ještě na leccos upozorníte, co by se stačilo opravit (dokud se v první a druhé korektuře vylepšovat dá).

Pevně Vám tisknu ruku a přeji Vám, abyste si pořádně odpočinul a jaksepatří se zotavil. Asi bychom Vám teď neměli raději nějaký čas nic posílat, abychom Vám nekazili volno a léčení.

Váš Petrov

Pište na adresu: Herrn Dr. Med. Carl Lehmann
Gabelsbergerstrasse 20a/II
München (*für Meyer* uvnitř)

* — dohadování. *Red.*

** Viz tento svazek, dokument č. 41. *Red.*

30. 7. 1901

Milý P. B.!

Dostal jsem Vašeho Liebknechta^[4] a list Vorbote. Moc a moc Vám děkuji.

Nejdřív stručně k jedné speciální záležitosti. Rozhodli jsme se uspořádat setkání s autorem* Obrody revolucionismu v Rusku^[295], ale rozhodně ne v Mnichově. V úvahu přichází Curych, a to proto, že náš delegát (pravděpodobně pojedou já) by se při té příležitosti sešel také s Vámi. Schůzka by se mohla uskutečnit 8.—10. (nejpozději 12.) srpna podle nového kalendáře.

Napište prosím, zda bychom mohli pro schůzku použít Váš byt a zda byste tou dobou mohl být v Curychu, abychom se spolu sešli (tj. přesněji jestli bych mohl za Vámi zajet, protože když jste na léčení, nač byste měl jezdit Vy? Mně to samozřejmě nic neudělá).

Ten pán přijde k Vám do bytu (takhle to teď píšeme do Ženevy Alexejově sestře, která to tomu pánovi vyřídí, pokud od Vás nedostane jiný pokyn), představí se jako *Sokolovskij* a bude se ptát Vás (nebo Vaší ženy) po zástupci Jiskry. Alexejova sestra mi pošle telegram, až se ten pán vydá na cestu, takže budu v Curychu včas a přitom před ním utajím (obáváme se mluvit s ním otevřeněji!), kde vlastně bydlím.

Narodovoljovský časopis *Věstnik ruskoj revoljucii*¹³³ jsme viděli (jeden výtisk nám ukazoval Rjazanov), ale ještě jsme ho nedostali, ačkoli ho máme slíbený. Podíval jsem se jen na úvodník a na recenzi^[114] o Jiskře (příznivou, ale vyslovující se *pro* teror). Nejspíš to brzy dostaneme my i Vy.

* Jde o L. Naděždina. *Red.*

Kautského předmluvu jsme dostali. Vaše připomínky k mé stati* v dopisu, který dnes od Vás dostala moje sestra, mi vysvětlily leccos z Vašeho stanoviska. Doufám, že si o tom ještě pohovoříme, takže — au revoir**!

Váš Petroff

G. V. píše, že u něho budete. Kdy máte v úmyslu jet? Jestli pojedete brzy, můžeme cestu do Curychu ohledně setkání se Sokolovským uspíšit.

84

G. V. PLECHANOVVI

30. 7. 1901

Milý G. V.! Dostal jsem Váš dopis z letního bytu a nové knihy (Final Report***, Blondel^[541] et Vandervelde^[598] et Destrée^[545]), za které mnohokrát děkuji.

Těžjakova^[501] jsem nedostal a *nejspíš ani nedostanu*, protože jsem si ho objednal u Kalmykovové¹³⁴, která je na tři roky vypovězena z Pitěru a svůj knižní sklad zavírá (to jsou nejčerstvější a naprosto přesné informace!).

Kulemana^[141] Vám pošlu hned dnes.

K podvodu s Engelsem† v časopisu Russkoje bogatstvo se vynasnažím učinit všechna opatření.

S recenzemi nemáme zatím příliš jasno. Každý teď pracuje na něčem vlastním (Velika — článek^[87] proti Berďajevovi^[28]), Puttman — poznámky na okraj^[398] = proti ča-

* Tj. Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981. s. 37—85). Red.

** — na shledanou. Red.

*** Závěrečná zpráva^[532]. Red.

† Viz tento svazek, s. 155—156. Red.

sopisu Russkoje bogatstvo, já — agrární stať* etc.). A kromě toho je na ty recenze ještě dost času.

Svou stať proti R. N. S. jsem poslal k tisku, když jsem zmírnil řadu ostrých výrazů.** Napsal jsem k ní ještě kratší doslov, v němž srovnávám jeden Dragomanovův článek (Tlucte a bude vám otevřeno^[76]) s R. N. S. a přikláním se k Dragomanovovi. Také tam zmírním (na naléhání Veliky) některé výrazy. Avšak zásadně se už nedá nic měnit na tónu, kterým se do něho navážím.

Z Ruska píšou, že se tam nadšeně čte *Berd'ajev*. Tomu by bylo zapotřebí zvednout mandle *nejen* po odborně filozofické stránce! Pravdaže, na jeho poslední stať v časopisu *Mir* božij reaguje ve svém článku Velika.

Moc mě potěšila zpráva, že se s P. B. sejdete a dáte se do programu. Jestliže vystoupíme na veřejnost s takovým programem, jako bude Váš a P. B., bude to obrovský krok vpřed. A je to velice naléhavé.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Petrov*

85

L. J. GALPERINOV I***

[Mezi 31. 7. a 12. 8. 1901]

Poslali jsme telegram, jeho smysl je jasný: souhlasíme. Nezapomínejte, že telegrafovat je velice nebezpečné — z telegramů se přece pořizují kopie. Omezte se raději na dopisy. Není nutné, abyste jezdili kvůli projednání podrobností. O všem se můžeme domluvit písemně. Má-

* Viz Agrární otázka a »kritikové Marx« (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

** Viz Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). *Red.*

*** Dopis napsal Lenin spolu s N. K. Krupskou. *Red.*

te zkušeného tiskaře? Jestliže ano, je možné použít matrice, které se dají snadno posílat (v časopisech apod.). Výhody tohoto způsobu: 1. nepotřebujete písmo, 1a) je to daleko rychlejší, 2. méně lidí znamená z hlediska konspirace větší bezpečnost, 3. list bude vypadat jako zahraniční, což je z hlediska konspirace opět mnohem výhodnější. Na zkoušku vám v nejbližších dnech pošleme na adresu K . . . * matrice ve vazbě. Opatrně je vyndejte, udělejte všechny zkoušky a sdělte nám co nejdříve, jak to dopadlo. Univerzální přístroj pro stereotypii, bez něhož se při odlévání z matric neobejdete, stojí asi 300 marek, nevíme ale, zda je v Rusku volně k dostání. Sdělte, na jaký formát je váš stroj. Je na něm možné tisknout formát naší Jiskry? Pošlete nám zkrátka co nejdříve aspoň nějakou ukázkou vaší práce.

Jste-li na to technicky zařízeni, vynasnažte se co nejdříve vydat aspoň jedno kompletní číslo Jiskry (kdybyste měli potíže s vydáním osmistránkového, jako je šestka, tak vydejte aspoň páté číslo — to má 4 strany). Pro nás by bylo nesmírně důležité, abychom tu měli před zdejším sjezdem¹³⁵, tj. za měsíc (maximum za půldruhého), výtisk ruského vydání Jiskry.

Odkdy máme dluh 800 rublů? Jsme na tom teď s penězi bídne a budeme ten dluh moci splatit jedině tehdy, když se svou tiskařskou technikou opravdu zajistíte aspoň tři až pět tisíc výtisků Jiskry (o 4—8 stranách) měsíčně. Jestli se vám to podaří, budeme mít samozřejmě i příjmy. Kam jste poslali došlé balíky? Proč posílat do E. ** 5 pudů***? Napoprvé si netroufáme poslat víc než 1—2 pudy, ať to raději přijde draž. Je možné zásilky do E. označit jako Bücher†? Kolik času bude třeba na doručení? To je

* Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

** Jde o Egypt: chystala se přeprava Jiskry po moři přes Alexandrii. *Red.*

*** Pud — 16,38 kg. *Čes. red.*

† — knihy. *Red.*

velmi důležité. Pozor na adresy — oddělujte slova, jinak se nepozná, co je jméno, co město a ulice.

86

L. I. GOLDMANOVI

[Mezi 31. 7. a 12. 8. 1901]

Akimovi

Milý soudruhu! Svou zásilkou jste nám udělal velikou radost! Je to výborně udělané, dokonce to prohlásil i Cvětov. Nepochopil jste nás správně. My jsme vůbec nebyli proti vydávání Jiskry v Rusku, naopak, plně uznáváme, že tím celá věc hrozně získá, a vždycky jsme si to přáli, jenomže jsme po pravdě řečeno nevěřili ve zdar tohoto podniku. Vy jste nás teď přiměl, abychom tomu uvěřili. Posíláme Vám článek X, má být pro 2. číslo Zarje, ale myslíme si, že bude velice užitečné vydat ho jako samostatnou brožuru. Až si ho přečtete, budete s námi pravděpodobně souhlasit. Vytiskněte 1000 výtisků. S materiálem už zdržení mít nebudeme, určete termín, dokdy máme poslat materiál na další brožuru. A pak už budeme posílat materiál pro noviny.* Opakujeme ještě jednou — udělal jste nám obrovskou radost.

K bajce o Vetu bude noticka v 7. čísle — jsou to všechno holé nesmysly.

Máte úplnou pravdu, když píšete, že se Jiskra musí zorganizovat. Pravdu nemáte, jenom když tvrdíte, že jsme po sobě měli *nechat* v Rusku organizaci.

Nebylo myslitelné udělat to takříkajíc předem: teprve když se něco rozběhne, je možné si ujasnit, jak by měla organizace vypadat. Ted' — a v tom máte pravdu — panuje všude chaos (zčásti vzniká díky způsobu doručování), o tom nám píše většina našich zástupců. Máme v úmyslu poslat 2—3 osobám do Ruska k posouzení návrh organizace, který jsme vypracovali, a s jejich pomocí vypracovat stanovy organizace. Oděské letáky nemáme. Pošlete nám je.

[Od nového známého, který Vás tu viděl, Vám mám vyřídit, že Vašemu úspěchu provolává třikrát sláva!!!]**

* Je pro nás nesmírně důležité, abychom měli co nejdřív ruské vydání Jiskry. Kdyby se to nestihlo, vydávejte jednotlivé články z Jiskry.

** Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

[V druhé polovině července 1901]

Právě jsme dostali dopis s plánem Pachomijova bratra, Jabločkova a Brusкова. Stěží můžeme zastírat, že nemůžeme souhlasit ani s jednou částí tohoto plánu (i když o té první by se ještě dalo diskutovat), protože nad ním přímo žasneme, zejména nad druhou částí: 1. všichni pojedou do Pitěru, 2. založí se oblastní orgán ruské organizace Jiskry. Tak nás to ohromilo, že se předem omlouváme, jestli nám v dalším výkladu uklouzne ostřejší slovo.

Je to něco neuvěřitelného! Sotva se nám po celém roce zoufalého úsilí podaří dát jakžtakž dohromady štáb vedoucích pracovníků a organizátorů v Rusku pro tento obrovský a nesmírně naléhavý úkol (je to ještě štáb strašně maličký, protože kromě uvedených tří osob máme tak 2—3 lidi, kdežto pro celoruský orgán bychom potřebovali několik desítek takových energických spolupracovníků, když to *nebudeme* chápat *jen* ve smyslu publicistickém), už bychom zase měli rozbourat, co se postavilo, a vracet se ke starému přištipkaření! Sebevražednější taktiku pro Jiskru si už nedokážu představit! Oblastní orgán typu Južnyj rabočij — to by znamenalo znovu promrhat spoustu peněz a plýtvat lidmi pro redakci, na výrobu, na expedici aj. — a kvůli čemu? Kvůli pěti čísům za jedenapůl roku! A ani těch by se teď v žádném případě za jedenapůl roku nedosáhlo, protože Južnyj rabočij měl tu výhodu, že ho zakládala výbor, který už byl na vrcholu svého vývoje a plně konsolidovaný, tj. zakládala ho celá organizace. Vy jste zatím jen tři. Místo abychom bojovali proti oné omezenosti, pro niž Pitěrec zapomíná na Moskvu, Moskvan na Pitěř a Kyjevan na všechno, co se netýká Kyjeva, místo abychom lidi učili pracovat pro naši věc v celoruském měřítku (a musíme je tomu učit léta,

jestliže chceme vytvořit politickou stranu, která si toto označení zaslouží), — místo toho máme znovu podporovat příštipkaření a lokální omezenost a místo celoruské sociální demokracie rozvíjet jakousi pošechonskou sociální demokracii? Vždyť do nebude nic jiného než pošechonština*! Ze zkušenosti víme, jak málo máme sil k vytvoření skutečně politického orgánu, jak málo máme pracovníků redakce, zpravodajů, jak málo máme lidí s politickými styky a lidí s praxí ve výrobě a expedici.

Málo je jich pro celé Rusko — a my je ještě budeme tříštit a vzdáme se celoruského podniku, který jsme už rozjeli a který potřebuje všestrannou podporu, aby se mohl založit nový místní podnik! V nejlepším případě, i kdyby měl ten nový plán vynikající úspěch, to povede k degradaci ruské sociální demokracie, k degradaci jejího politického významu, protože politické noviny nemohou být »místní« už jen proto, že v místním orgánu vždy utrpí obecně politická rubrika. Vy píšete: »masový« orgán. My ale zcela odmítáme pochopit, co to je za potvoru. Copak se už i Pachomijův bratr domnívá, že je zapotřebí sestoupit níž, od těch nejuvědomělejších k masám, a psát jednodušeji a méně odtažitě od života? Copak je naším cílem sklánět se k masám, a ne je pozvedat, když už začaly projevovat energii, na úroveň organizovaného politického hnutí? Co nám chybí: dopisy z továren a závodů, anebo politická odhalení, politické znalosti, *obecné politické závěry*? A abychom tedy rozšířili a prohloubili své *obecné politické závěry*, máme společný podnik roztržít na řadu oblastních! Vždyť vytvořením oblastního orgánu se kromě snížení politické úrovně sníží i jeho technická stránka. Když *spojíme* všechny síly kolem Jiskry, můžeme vytvořit (to už teď roční zkušenosti *prokázaly*) měsíčník s opravdu politickým materiálem, kdežto s oblastním or-

* Tento pojem se v Rusku vžil zásluhou románu M. J. Saltykova-Ščedrina *Pošechonské staré časy*^[473] v obdobném významu jako Kocourkov v českém prostředí. *Čes. red.*

gánem nemůžeme doufat ani ve 4 čísla ročně. Když se ale nebudeme netrpělivě vrhat z jednoho plánu na druhý a nedáme se vyvést z míry dočasnými nezdary a tím, že se celoruský podnik bude pomalu rozbíhat, pak bychom to mohli za půl roku či za rok dotáhnout i na čtrnáctideník (o tom už vytrvale přemýšlíme). Předpokládáme samozřejmě, že Pachomijův bratr, Jabločkov a Bruskov nesešli z původní cesty a že schvalují jak zaměření, tak organizační plán Jiskry; pokud ovšem na tyto otázky změnili názor, pak je to něco jiného. Zkrátka vůbec nevycházíme z údivu, proč vlastně k tomu plánu pojali tak náhle nedůvěru? (Vždyť přece nutně musí vidět, že nový plán maří ten starý.) Kvůli přepravě? Jenže oni sami se doposud pokusili o vlastní cestu teprve *jednou* a jejich pokus ještě úplně neztroskotal — a my nesmíme házet flintu do žita ani po dvou či třech *nezdarech*. Nezačaly tyto osoby víc přát vydávání v Rusku než v zahraničí? Vždyť ale vědí, že pro vydávání v Rusku jsme udělali *všechno* a investovali do toho zatím bezvysledně 1000 rublů. Musíme prohlásit, že vůbec každý plán na vydávání jakéhokoli oblastního nebo místního orgánu organizací Jiskry v Rusku považujeme za naprosto nesprávný a škodlivý. Organizace Jiskry je tu k tomu, aby podporovala a rozšiřovala Jiskru a aby jejím prostřednictvím *sjednovala* stranu, a ne aby *tříštila* síly, které jsou i bez této organizace roztržštěné víc než dost. K návrhu, aby se všichni sjeli do Pítěru, řekneme jen tolik, že takových pracovníků jako P., B. a Pachomijův bratr máme velice málo a musíme je chránit. Při společném pobytu v jednom místě je totiž nebezpečí úplného odhalení stokrát větší. Jestliže se domnívají, že tam jeden člověk nestačí (oni to musí vědět lépe), ať tam pošlou ještě toho, kdo bude na podzim volný (Pachomijův bratr), ale ne oba. A pak ať nezapomínají na to, že je nanejvýš žádoucí, aby čas od času měnili své bydliště, a to jak v zájmu vlastní bezpečnosti, tak i v zájmu sjednocovací práce. Kdyby se ovšem podařilo ovládnout

výbor v Pitěru, pak by bylo zapotřebí přimět ho, aby se Jiskry chopil oběma rukama, zasadil se o to, aby vycházela častěji, a bojoval proti všelijakým novým příštípkařským podnikům. Příštípkaření je nepřítel mnohem horší než »ekonomismus«, neboť jsme skálopevně přesvědčeni, že právě v příštípkaření tkví ty nejhlubší živoucí kořeny ekonomismu. Nikdy nebudeme mít politické hnutí (politické nikoli pouze slovy, ale činy, tj. hnutí mající přímý vliv na vládu a připravující všeobecný útok), dokud toto příštípkaření nepřekonáme a nepodlomíme veškerou důvěru k němu. Zatímco Petrohrad odebíral 400 výtisků listu Južnyj rabočij, skupina Socialista se uvolila rozšířit 1000 výtisků Jiskry. Ať zařídí, aby se takové množství výtisků dostalo mezi lidi, ať zařídí, aby v Jiskře byla obšírná petrohradská rubrika (v případě potřeby z ní může být zvláštní příloha) — a pak bude splněn onen úkol, pro který jste pustili ze zřetele všechny ostatní úkoly v souvislosti se získáním Pitěru. Považujeme za nutné připomenout, že všichni »praktici« jsou zajedno v tom, že Južnyj rabočij nemá před Jiskrou náskok z hlediska přístupnosti pro dělníky, takže i tento argument odpadá. Tříštit síly a prostředky by bylo nesmyslné a trestuhodné — Jiskra je bez peněz, z ruských důvěrníků jí žádný neposílá ani groš, a přitom si kdekdo vymýšlí nějaký nový podnik, na který jsou zapotřebí další peníze. To vše svědčí o nedostatečné ukázněnosti. Musíme být trpělivější: prostřednictvím našeho plánu dosáhneme svého, i když ne rychle, ale když začneme uskutečňovat navrhovaný plán, můžeme evidentně počítat s žalostnými zkušenostmi časopisu Rabočeje znamja, které dosud máme v čerstvé paměti. Naši známí se pustili do svého plánu tak zbrkle, že Jabložkov proti ujednání odjel do Petrohradu a opustil Oděsu, kde nutně potřebujeme mít svého důvěrníka. Žádáme, aby se od nového plánu upustilo. Jestliže se naše argumenty zdají nepřesvědčivé, ať se všechny nové plány odloží až do našeho sjezdu, který v případě potřeby svo-

láme, jakmile se to všechno dá nějak do pořádku. Pokud jde o populární literaturu, tak přece máme v úmyslu vydávání populárních brožur rozšířit. Tímto dopisem tlumočím nejen názor naší skupiny, ale i názor skupiny Osvobození práce.

88

P. B. AXELRODOVI

4. 8. 1901

Milý P. B.! Dostali jsme Váš dopis z 30. a dnes Váš dopis z Nidelbadu se zprávou, že u Vás můžeme schůzku uspořádat. Velice mě to těší. Doufám, že se tento týden uvidíme a popovídáme si do sytosti, takže se omezím jen na stručné poznámky »k věci«.

Zrovna dnes jsem poslal jistému Finnovi do Curychu dopis *přes Stuttgart* s doporučením na Vás. Toho Finna znaly (*trochu*) v Rusku (než ho zatkli) moje žena a moje sestra. Působil sice dojmem povrchního člověka, ale nebyl důvod o jeho poctivosti pochybovat. Sebrali ho v souvislosti s moskevským případem¹³⁶ spolu s proslulým zrádcem *Rumou* a poslali ho do vyhnanství do Astrachaně. Astrachaňští vypovězenci (které dobře známe) také o jeho poctivosti nepochybovali, tím spíš, že Finn se vyjádřil *mezi prvními*, že Ruma je zrádce.

Když Finnovi vyhnanství skončilo a přijel do ciziny, žil nějakou dobu v Berlíně, kde se s ním naši zástupci zřejmě zpočátku přátelili, ale pak se rozešli — a najednou *včera* přišel nečekaný dopis od Berlínana, že Finn »neuznává stranickou etiku«, že působí odporným dojmem«, že »věděl o Rumových stycích se Zubatovem« a že ho — jako Finna — nepovažují sice za špióna, ale doporučují, abychom byli opatrní.

Ten dopis nás ohromil natolik, že jsme to s opatrností

až přehnali — já se dokonce s Finnem ani *nesetkat** (Alexej mu pouze řekl, kde se máme sejít, aniž by dal najevo, že je do věci nějak zasvěcen), sešla se s ním pouze žena a ta mu řekla, že *bydlím ve Stuttgartu* a teď jsem tam.

Proto mu také píšu přes Stuttgart a Vás prosím, abyste ho v té představě utvrdil.

Finn se dal na psaní. A já si myslím, že jsme s Alexejem udělali chybu, když jsme se s ním nesešli a nevyjasnili si všechno osobně. Finn se patrně rozešel s Berlíňany proto, že odmítl vyhovět jejich požadavku, aby pro Jiskru vyložil *všechny peripetie* Rumova případu. To vyvolalo jejich podezření. Finn ženě říkal, že to nemůže udělat, protože tak se Ruma hned dovtípí, že on, Finn, má styky s ilegálním tiskem. A tak místo toho nabídl mé ženě několikařádkovou zprávičku, v níž stručně vylíčil *nesporné Rumovy styky se Zubatovem*.

Abychom se teď v tom lépe vyznali, napíšu hned sestře, která se s Finnem znala před jeho zatčením a setkala se s ním v Moskvě. Požádám sestru, aby odpověděla jak mně, *tak i přímo Vám*. Vy tedy s Finnem promluvte a oťukejte ho, prosím; a také, pokud to nebude vypadat trapně, ho v Curychu na pár dní zdržte, abych se s ním mohl setkat i já (tam to bude mnohem vhodnější než tady) — vynasnažím se napravit svou chybu, které jsem se dopustil pod dojmem šokujícího dopisu Berlíňanů.

Finn pojedje dál ke G. V. Dejte mu pro G. V. pár řádek a zároveň pošlete G. V. tento můj dopis, aby byl o věci informován.

Ještě jednou na shledanou.
Váš *Petrov*

* (Finna vůbec neznám a nikdy jsem ho neviděl.)

24. 8. 1901

Milý P. B.! Posílám Vám článek od Něvzorova^[492], který sám přepracoval. Kvůli němu jsme museli řešit dilema, zda ho máme v *Zarji* uveřejnit, anebo ho rovnou odmítnout. Při hlasování jsme se rozdělili napůl (Alexej a Arseňjev *pro*, Velika Dmitrijevna a já *proti*). Teď je s hlasováním řada na Vás. Musím říct, že mě především rozčiluje, že všichni (dokonce i Arseňjev!) prohlašují, jaký je to »hnusný«, »zrádcofský« článek (tak se o něm vyjádřil G. V.), a přesto všichni mluví o uveřejnění! Podle mě to je ta nejhorší taktika ústupnosti a nemístné shovívavosti. Na obhajobu článku říkají: »Je to dopis spolupracovníka redakci. Je *trapné* ho odmítnout.« Já si ale myslím, že když spolupracovník začne *takhle* jančit, je naší povinností mu to zatrhnout. Ať si spánembohem jde do časopisu Rabočeje dělo (však nám Něvzorov dokonce psal, zda *proti* tomu nic nemáme!!? Sic!) — *takhle* bude *pro* nás daleko snazší ukázat, »co je zač« tohle individuum, a strháme ho s daleko menšími ohledy než v naší *Zarji*. (Jeden důvod *pro*: uveřejnit, abychom měli záminku reagovat na kolující argumenty.)

Rozhodněte to tedy!

A jak to vypadá s Finnovým článkem? Jestli je věcný (jak jste psal), neměl by se uveřejnit v *Zarji*? Nepošlete ho?

Co Vaše zdraví? Slyšel jsem, že jste nedaleko Thunu, ale doufám, že za Vámi ten dopis pošlou.

Kdy se chystáte zajet ke G. V.? Pokud jde o program, moc na Vás spoléháme.

Takže — na shledanou! Přeji Vám pěkné zotavení a tisknu Vám pevně ruku.

Váš *Petrov*

V těchto dnech vyjde sedmé číslo Jiskry. Do Zarje jsme poslali stať G. V.^[353] (druhou proti Struvemu). Pak budou následovat Něvzorov, Alexej, Velika Dmitrijevna, Arseňjev, o agrární otázce (to píšu já)* a G. V. proti Bernsteinovi^[30] (recenze na ruský překlad jeho knihy). Do zahraničního přehledu nemáme nic. Co Daněvič — nenapsal by to? Pro Jiskru už poslal druhý dopis^[64] (dáme ho do 8. čísla).

90

P. B. AXELRODOVI

30. 8. 1901

Milý P. B.! Dnes jsem dostal Váš dopis^[17] a také jsem hned poslali Dietzovi korekturu své stati**. Opravu, kterou jste mi navrhl — na konci odlišit liberály a revolucionáře, kteří mi splynuli pod jedním »my«, — jsem provedl. Nic jsem už ale nemohl udělat s »osudovým přeroknutím« — na tomhle místě by se pak musela udělat spousta velkých změn, přičemž duch celého článku nedovoluje žádné změny ve smyslu odstranění »jednostrannosti« (máte ovšem pravdu, že výklad je »jednostranný«: jenže jak zachovat všestrannost v polemickém článku věnovaném útoku proti jednomu křídlu našich odpůrců? Tím chci říct, že ten *nedostatek* leží příliš hluboko, než aby se dal odstranit dílčí změnou — takže vůbec nejde o to, že bych ten nedostatek neviděl).

Vaše dopisy jsme dostali všechny. Jak to vypadá se sestrou, nevím — už dost dlouho od ní nemám žádnou zprávu.

* Viz Agrární otázka a »kritikové Marx« (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

** Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). *Red.*

Dostal jste jistě Alexejův dopis, v němž se líčí překážky kladené sjezdu*? Počkáme, na čem se s Daněvičem v této věci usnesete.

Sedmička** je venku a určitě Vám ji už poslali. V osmičce bude Carská krčma^[471] od Rjazanova (o monopolu na lihoviny), dále počítáme s článkem o novém zákonu^[313] (z 8. června), který se týká přidělování pozemků na Sibiři šlechticům***. Do aktualit z veřejného života máme zprávu o sjezdu liberálů†, o nelidském zacházení s vyhnanci na Sibiři^[105], o hlubokém pobouření v takových zapadákovcích, jako je Kursk^[98], o vzbouření seminaristů a gymnazistů. Pak jsme dostali velice zajímavý článek od jednoho dělníka — je to odpověď Dadonovovi, který v časopisu Russkoje bogatstvo vyspíal dělníkům z Ivanova-Vozněsenska¹³⁷. Prý to je velice pěkný článek (ještě jsem ho nečetl), takže nevíme, kam bude lepší ho dát — do Jiskry, nebo do Zarje. Do 8. čísla Jiskry máme Daněvičův dopis z Francie^[64].

Jenže pro Zarju pořád ještě nemáme zahraniční přehled! A kdoví, jestli vůbec budeme mít vnitropolitický¹³⁸. Je to bída! A jak nám ta Zarja nabývá — už teď má 6 archů + k tomu 4 (Plechanovova Kritika^[353]) + 2 (zase on, proti Bernsteinovi^[385]) + 2 (Něvzorov^[492] + Alexej^[261, 264]) + 2—3 (Velika Dmitrijevna^[87] a Starověr^[398])... A já vezím až po uši v agrární otázce.††

Tak se snad brzy uvidíme.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Petrov*

* Jde o »sjednocovací sjezd, který se konal v Curychu ve dnech 4. a 5. října 1901 (viz poznámku 135). *Red.*

** 7. číslo Jiskry. *Red.*

*** Viz Feudálové se činí (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 100—105). *Red.*

† Viz sjezd zemstev (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 106—107). *Red.*

†† Viz Agrární otázka a »kritikové Marx« (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

18. 9. 1901

Milý G. V.!

Právě jsem ve Vaší stati o Bernsteinovi^[385] udělal vsuvky, o něž jste mne žádal, a zároveň jsem ji rozdělil na kapitoly. Mám velké obavy, že se mi to rozdělení nepovedlo (a také že jsem nešikovně zařadil poznámku o Kautském). Vy to však *v korektuře* snadno napravíte.

Upozorňuji Vás ještě na mou vsuvku na 77. straně rukopisu (rub) a v místě škrtu (na s. 78). Možná by to chtělo celé uhladit?

Vaše stať proti Bernsteinovi se teď už sází. Korekturu Vám pošleme spolu s rukopisem, abyste viděl, jaké vsuvky jsem udělal.

Přikládám dopis pro Raczyňského.

Už od Vás nějak dlouho nepřišla žádná zpráva. Jste zdravý? Nechystáte se navštívit Pavla Borisoviče? Kdy?

Dost pilně vysedávám nad svou »agrární« statí*, která se mi strašně rozrůstá.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Petrov*

* Viz Agrární otázka a »kritikové Marxe« (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 109—276). *Red.*

L. I. AXELRODOVÉ

[5. nebo 6. 10. 1901]

Velevážená L. I.! Prosím Vás, dejte *okamžitě* někomu přepsat hlavní dokumenty našeho sjezdu a obratem nám je pošlete na adresu

Herrn Dr. Med.
Carl Lehmann
Gabelsbergerstrasse 20a
München

Tyto dokumenty *ihned* velmi nutně potřebujeme, protože je musíme dát přečíst přátelům, kteří v těchto dnech odjíždějí do Ruska. Proto Vás snažně prosím, abyste 2—3 děvčatům dala přepsat tyto dokumenty:

1. Ženevské rezoluce^[442].
2. Dvě otázky^[155], o kterých mluvil Frej ve svém projevu.
3. Prohlášení Svazu o Bundu^[90] a naši odpověď^[325], ve které Bund uznáváme, ale ostatního »se netýká«.
4. Pozměňovací návrhy^[388] Svazu k ženevským rezolucím.
5. Prohlášení skupiny Borba^[88].
6. *Naši deklaraci*^[73] *o odchodu ze sjezdu*¹³⁹.

Zkrátka všechny dokumenty, které byly předloženy předsednictvu.

Pošlete prosím odpověď co nejrychleji do Mnichova (my právě odjíždíme).

Pevně Vám tisknu ruku.
Frej

JISKROVSKÉ SKUPINĚ
V PETROHRADU¹⁴⁰

[V druhé polovině října 1901]

Určitě nám pošlete a pravidelně posílejte informace, jaké směry a v jaké míře jsou zastoupeny v petrohradském Svazu vůbec a zejména v jeho ústředí, zda v něm jsou příčinliví a svůj vliv uplatňující lidé atd. Nutně musíme být o petrohradském Svazu vždy co nejpřesněji informováni.*

G. V. PLECHANOVVI

21. 10. 1901

Milý G. V.! V těchto dnech jsem Vám poslal 1. číslo *Neue Zeit* s Engelsovým článkem^[555] o programu¹⁴¹. Myslím, že Vás určitě zaujme vzhledem k Vaší práci, tj. při sestavování návrhu programu. — Dále jsme Vám dnes poslali korektury: až je přehlédnete, pošlete je prosím co nejdříve rovnou Dietzovi s označením *Druckfertig!***

Vyštrachal jsem nějaké ty věcičky pro vnitropolitický přehled*** a co nevidět se do toho pořádně obuju (teď nějak nejsem ve své kůži, jako by se o mě po té cestě¹⁴² pokoušela chřipka). A protože potom budu muset něco udělat pro Jiskru a pak se pustit do brožury, kterou už tak

* Připsáno k dopisu J. O. Martova. *Red.*

** *Imprimatur* (schváleno k tisku). *Red.*

*** Viz *Vnitropolitický přehled* (Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 303—353). *Red.*

dlouho odkládám*, rozhodně mi na program nezbu-
de čas — čili jediná naděje jste Vy.

Neporadil byste nám, kdo z Francouzů by nám mohl psát
dopisy z Francie? (Daněvič to nejspíš odmítne.)

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

95

L. I. AXELRODOVĚ

22. 10. 1901

Velevážená L. I.!

Odpusťte, že jsem Vám neodpověděl hned a že budu vel-
mi stručný: už zas jsem chytil nějakou chřipku, takže mi
to vůbec nemyslí. Jestliže se zpráva o sjezdu nedá vypra-
covat, mělo by se podle mne postupovat takto: přetisk-
nout chronologicky všechny dokumenty a prohlášení,
které byly na sjezdu předloženy předsednictvu (ženev-
ské** rezoluce^[442], pozměňovací návrhy^[388] k nim, prohlá-
šení Svazu^[90] a naše^[325] o Bundu, naši deklaraci^[73] o od-
chodu aj.), *žádné* projevy nevysvětlovat (nejen je podrob-
ně nereprodukovat, ale vůbec nevysvětlovat), nýbrž jed-
notlivé dokumenty pouze *spojit* několika slovy. Mám do-
jem, že ty dokumenty jsou samy o sobě dost výmluvné,
takže stačí je přetisknout (a pouze uvést jak, v jakém po-
řadí a z jakého důvodu byly předloženy, respective před-
neseny) — to dá všem rozumným lidem zcela jasné vy-
světlení, proč jsme odešli.¹⁴³

Jestli nemáte otázky, o kterých se zmiňoval Frej, tak se
zeptejte Lejtejzena a Dana — ti je možná mají.

* Lenin mívá knihu Co dělat? (viz Sebrané spisy 6, Praha
1981, s. 17—203). *Red.*

** V rukopisu Lenin chybně uvedl »londýnské«. *Red.*

Zkuste se omezit na takovou konfrontaci dokumentů, a co budete mít, pošlete urychleně do Ženevy: tam už se to vytiskne a možná se udělají nějaké drobné úpravy, pokud to bude zapotřebí.

Tisknu Vám ruku. Váš . . .

96

G. V. PLECHANOV OVI

2. 11. [1901]

Milý G. V.! Váš dopis jsme dostali. Počítáme, že Váš článek^[360] bude v 10. čísle Jiskry. Devítka co nevidět vyjde: máme zpoždění, protože se nám rozlezla na 8 stran.

Dostal jste 1. a 3. číslo Neue Zeit? (Až je nebudete potřebovat, *vratíte* je, prosím.) Poslal jsem Vám je, protože jsou v nich články o programu od Engelse^[555] a Kautského^[564], které by se Vám snad mohly hodit. Kdy počítáte, že budete s programem hotov?

Nepíšete nic o recenzi na Marxovy sebrané spisy¹⁴⁴. Pochopili jsme to tak, že nám ji pošlete — nutně ji potřebujeme pro dvojčíslo 2/3 Zarje. Teď 4. 11. vyjde IV. svazek: Lassalovy dopisy Marxovi, ale už ho nestačíme recenzovat, vyšli bychom kvůli tomu se zpožděním.

Dokončuji vnitropolitický přehled.* Alexej napsal o Lübecku^[264]. Co máme z recenzí: Vaši o Frankovi^[378], tři od Alexeje + Vaši o Marxových sebraných spisech + možná o Svobodě od Veliky Dmitrijevny^[86]. To stačí.

Also** Zarja 2/3 je připravená a teď jde jen o to ji vytisknout, což by se mohlo stačit do půlky listopadu.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

* Viz tento svazek, s. 174. *Red.*

** — tedy. *Red.*

P. S. Na program se věčně tak horlivě vyptávám, protože musíme vědět, jestli budeme mít materiál pro čtyřku, až vyjde Zarja č. 2/3, abychom měli co dát sazečům. Dietz mi s tím nedá pokoj.

Jestli jste ještě neodeslal Rjazanovův článek, udělejte to *okamžitě*, jinak Rjazanov Alexeje sežere. Smrtelně se urazil (a Parvus za něho a s ním), že jsme jeho článek odložili, a zdá se, že chce vzít roha. »Jako redaktoři jste k ničemu!« řekl nám Parvus.

Co vy na to?

97

E. L. GUREVIČOVI

3. 11. 1901

Milý soudruhu! Ještě když jsme tu před odjezdem debatovali, tak jste nám řekl, že ať se naše vztahy vyvinou jakkoli — i kdybychom se dokonce rozešli —, Vy že budete v každém případě nadále přispívat do našich periodik. Potom, už po neslavném výsledku našich organizačních jednání, jsme se navzájem ujistili, že si ani v nejmenším »nevyhlašujeme válku«, a i když se dočasně rozcházíme, zůstáváme i nadále politickými spojenci.

Doufáme proto, že budete stejně jako dřív psát pro Jiskru své dopisy z Francie. Na náš dotaz jsme bohužel od zdejšího člena Vaší skupiny nemohli dostat konkrétní odpověď. Sdělte nám prosím, zda s námi hodláte či nehodláte dále spolupracovat.

Jistě víte, jak si Vás vážíme jako publicisty a přispěvatele, a i když se teď, po založení Ligy, naše organizační vztahy k Vaší skupině zkomplikovaly, nebude to, pokud jde o nás, v žádném případě na překážku další úzké publicistické spolupráci. My bychom ji naopak uvítali.

Se soudružským pozdravem . . .

P. S. Z Rjazanovových slov jsem usoudil, že byl nesprávně pochopen můj výrok, že náš rozchod možná ovlivní publicistickou dohodu. Měl jsem na mysli pouze úmluvu o brožurách (Liga vytvořila samostatnou redakci pro brožury); založení Ligy se čistě publicistických vztahů redakce Zarje a Jiskry k příspěvatelům nijak nedotkne.

98

G. V. PLECHANOVVI

3. 11. 1901

Milý G. V.! Dnes přišla Velika Dm. s »diplomatickým« posláním a »tvářila se významně«. Udivilo nás to, vždyť tu přirozeně o nic diplomatického nejde a ta věc *se rozumí sama sebou* — to ona tak žertovala. Posílám Vám 50 rublů. Kdyby Vám spolu s těmi 292 franky, které Vám zbyly, nestačily, rozhodně a bez prodlení napište: ještě Vám pošleme, protože finance teď máme »v pořádku«. (Nevím, jestli Vám o tom někdo říkal nebo psal, že teď máme vůbec poměrně dobré vyhlídky na pravidelné solidní příjmy — jako těch tisíc rublů, které jsme nedávno dostali¹⁴⁵ —, takže počítáme, že se zásilkami z Ruska se udržíme 2—3 roky minimum, bez ohledu na rostoucí výlohy.) Pište prosím vždy bez okolků, když budete potřebný.

Včera jsem Vám psal o našich starostech*. Dostal jste to?

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Petrov*

* Viz tento svazek, dokument č. 96. *Red.*

G. D. LEJTEJZENOVI

10. 11. 1901

Milý Lejtejzене! Sešel jsem se s pánem*, kterému jste prozradil konspirativní tajemství Ligy a on teď kvůli tomu povykuje.

Musím říct, že jste přece jen udělal dost velkou chybu.

Za prvé, proč jste o tom pánovi říkal Lejbovovi a Vasserbergovi, kteří *nejdou* členy Ligy?? Na to si ten pán stěžuje obzvlášť rozhořčeně a má pravdu. O vztahu Ligy k třetím osobám smějí vědět *jedině* členové Ligy. Myslí, že byste měl tomu Lejbovovi a Vasserbergovi dát pořádně co proto, a příště vůči nim nebuďte tak důvěřiví: když už jste usoudil, že jim to můžete říct, tak měli bezpodmínečně držet jazyk za zuby.

Za druhé, proč jste tu záležitost neurovnal hned a *nezabránil* tomu, aby se ten pán rozjel ke G. V. a k nám?? Vždyť Vy jste oficiální osoba, člen vedení. Vaší povinností tudíž bylo *přijmout* od pána to či ono prohlášení a až by se to prohlášení v kolegiu projednalo, dát mu příslušnou odpověď kolegia. Měl jste tomu pánovi říct, že s Ligou může navázat spojení *jedině* Vaším prostřednictvím, takže *veškeré* své požadavky vůči Lize vůbec nebo vůči některému jejímu členovi je *povinen* tlumočit Vám a nemá právo obracet se ve své záležitosti na nepatřičnou adresu (na G. V. nebo na nás).

Nedržel jste se podle mého názoru statutu (který vedení přímo ukládá, aby se zabývalo veškerými požadavky) a provinil jste se indiskrétností a liknavostí při plnění své funkce.

No budiž! Nezlobte se, že jsem k Vám upřímný. Teď *l'incident est clos***. My jsme samozřejmě tomu pánovi řek-

* Jde o A. J. Finna-Jenotajevského. *Red.*

** — případ je uzavřen. *Red.*

li: Neradíme Vám, abyste se Ligy dotazoval na svou osobu (tj. zda k Vám má Liga důvěru apod.). To nemá smysl. Liga není povinna Vám odpovídat. Ale udělejte tohle: podnikněte *všechny* kroky k objasnění Rumova případu (*všech jeho* aspektů), shromážděte *všechny* svědecké výpovědi a požádejte Ligu, aby tuto záležitost projednala a zveřejnila výsledky šetření (tj. obvinění Romy a eventuellement rehabilitaci ostatních). On uznal, že je to jediný možný postup, a hned se dal sám do sepisování *vlastní* výpovědi. Jestli znáte ještě aspoň jednoho svědka, všemožně se snažte získat jeho svědectví.

Naše taktika teď tedy bude: v Lize zachovat vůči »pánovi« *rezervovanost*. *Ale ani slovo* o tom *jak* mimo Ligu, *tak ani* před těmi členy Ligy, kteří k nám mají daleko. N'est ce pas?*

Váš Frej

100

G. V. PLECHANOVVI

11. 11. 1901

Milý G. V.! Vaši korekturu^[360] do Jiskry jsme dostali — přišla v hodině *dvánácté*. Desítka vyjde za týden.

Bonč-Brujevič nám poslal Dietzovým prostřednictvím dopis, kde tvrdí, že článek Oběti ruského carismu** *předal Vám* a Vy jste prý říkal, že jste nám ho poslal.

Co to má znamenat? Já se rozhodně na *nic* nepamatuji.

Alexej o tom něco *slyšel před rokem*, ale prý jsme ho nedostali.

Prosím Vás, odepište *co nejdřív*, oč jde. *Měli bychom*

* Že ano? *Red.*

** Žertvy ruského carizma. *Čes. red.*

článek neprodleně vrátit, Bonč-Brujevič se toho velice dožaduje.

Váš *Lenin*

P. S. Čekáme na recenzi.

1 0 1

G. D. LEJTEJZENOVI

14. 11. 1901

Milý Lejtejzene! Právě jsem dostal Váš dopis a honem spěchám s odpovědí.

Vy jste se věru nezachoval zcela . . . objektivně, pokud jde o ten »incident«. Když jste prozradil konspirativní tajemství člověku, který ukázněností zrovna nevyčnívá, pak to zjevně byla jistá indiskrétnost. To se může samozřejmě stát každému a nemyslete si prosím, že s tím bůhvíproč začínám znovu, jde mi jen o to, aby se ten incident jednou provždy uzavřel. Uznejte přece, že jsme nikoli svou vinou museli prožít *velice nepříjemné* chvíle a vysvětlování, neboť jsme to nebyli my, kdo řekl Lejb. . .ovi, co »pána« tak dohřálo!

A teď k věci. Když už se »pán« dověděl (jakkoli), že k němu Liga zaujala negativní postoj (nebo že jeden z členů Ligy doporučoval vůči němu, »pánovi«, rezervovanost*, což je prakticky totéž), tak je tím *Liga už* do celé záležitosti *zatažena*. To už se napravit nedá, stejně jako nejde vzít zpátky vyřčené slovo.

Takže proboha nedělejte ještě další chybu: neříkejte *teď*, že »Liga s tím nemá nic společného«!

Liga už je do toho zamotaná, tak může jít *jen* o to, jak ji z toho vymotat.

* Viz tento svazek, dokument č. 99. *Red.*

»Pán« se chtěl obrátit na Ligu s dotazem na *svou* osobu (zdá se, že jste mi v té věci tak docela nerozuměl?), tj. s dotazem, z jakého důvodu na něho členové Ligy vrhli špatné světlo.

Ujistili jsme ho, že »špatné světlo« na něho nikdo nevrhal a ohledně své rezervovanosti že Liga není povinna něco vysvětlovat.

Z hlediska *osobního* je to s »pánem« vyřízené. Zbývá však ještě společenský aspekt Rumova případu, o němž nám soudruzi už dávno píšou, že je zapotřebí ho objasnit.

Rezervovanost vůči »pánovi« pramenila právě z toho, že v tom případě »měl prsty«.

Proto nezbývalo než »pánovi« poradit, aby prozkoumal »výpovědi a vyšetřování« v Rumově případě ze všech jeho aspektů.

Když na to jednou »pán« přistoupil, musíme mu v tom pomoci: za první proto, že je v zájmu *hnutí* všestranně objasnit metody a rozmotat tenata provokatéra Rummy; za druhé proto, že my, členové Ligy, jsme sami do jisté míry zavinili, že »pánovi« vznikla obrovská nepříjemnost s Ligou, *kterou si možná ani tak docela nezasloužil*.

Jistě uznáte, že jsme oprávněni i povinni být k X, Y, Z rezervovaní, ale nesmíme jim to říkat. Co se stalo — stalo se, ale teď, jak víte, »následky« musí nést obě strany »stejným dílem«.

Není třeba kupit jednu chybu na druhou tím, že *teď* budeme říkat »já nic — já muzikant«, když už v tom lítáme taky . . .

Váš Frej

P. S. Pozdravujte Jefrona! Je s výsledky sjezdu a s ustavením Ligy spokojen?

G. V. PLECHANOVVI

19. 11. 1901

Já Vám nedám s dopisy pokoj, milý G. V.! Mám dojem, že Vás jimi bombarduji *každý den*.

Poslal jsem Vám článek Nynější průmyslová krize*. Podle mého docela ujde a mohl by přijít do 4. čísla Zarje, kdyby se trochu předělal. Až Vám zbude chvílka, *honem* ho přečtěte a vyjádřete se k němu. Jestli ho schválíte, dáme ho *velmi brzy* (asi tak za půldruhého týdne) do sazby, aby tiskárna u Dietze nestála. Snad nám Kolcov neodmítne pomoc, kdyby bylo zapotřebí ten článek trochu upravit?

Pokud jde o zveřejnění sjezdových dokumentů^[75] v tisku, většina se už vyslovila *pro*, a to ihned (Vel. Dm., Bljumenfeld, dva berlínští členové a já, tj. pět z nás devíti — šesti redaktorů a tří z vedení). To je tedy vyřešeno. Ať si B. Abr. pospíší, pakliže je to možné.

Nemáte navíc výtisk ruského vydání Co dál? My nemáme žádný, pošlete nám ho, prosím.

Váš Frej

L. I. AXELRODOVÉ

27. 11. 1901

Velevážená L. I.! Děkuji Vám za Vaši knihu¹⁴⁶, kterou mi ukazovala V. Iv. Velice lituji, že se pořad nemohu dostat

* Autorem článku Sovremennyj promyšlennyj krizis byl A. J. Finn-Jenotajevskij. Článek nebyl uveřejněn. *Red.*

k tomu, abych ji přečetl: za první jsem byl v poslední době zavalen prací na své brožuře (proti časopisu Rabočeje dělo)* a za druhé zase churavím »blíže neurčenou« nemocí. Práce mi stojí a nevím, kdy v ní zase budu moci pokračovat. A přitom to spěchá . . .

Pokud jde o doporučení Popovové, já se na to myslím bohužel vůbec nehodím. Osobně jsem Popovovou nikdy neviděl a neznám ji. Jednal jsem s ní *pouze prostřednictvím Struveho* (jistě chápete, že vůbec nemůžeme pomýšlet na to, abychom požádali o doporučení Vaší knihy jeho. A přitom právě on je vedoucím redaktorem publikací Popovové!!). Takže kdybych Popovovou o něco požádal já, zapůsobilo by to spíš opačně.

To však ještě není všechno. Nedávno (před jedním nebo půldruhým měsícem) jsem Popovové psal a *poprvé* ji o něco žádal: prosil jsem ji, aby mi poslala jeden výtisk překladu druhého dílu Webbových¹⁴⁷, který jsem redigoval a který právě nedávno vyšel. Dodnes se neozvala a knížku také nemám!

S Vodovozovovou jsem si kdysi dopisoval — takříkajíc »ze zdvořilosti«. Na můj poslední (*věcný*) dopis (napsaný na jaře!) však *vůbec neodpověděla*. Takže ani tady, jak vidíte, nejsem nic platný.

Budete si tedy muset najít buď někoho, kdo má lepší kontakty v publicistických a vydavatelských kruzích, anebo rovnou nabídnout svou knihu několika vydavatelům a text jim poslat. [Snad by Vám mohl pomoci Filippov? Ten už Vám přece něco vydal! Já jsem s ním styky přerušil.]

Berg Vám napíše nebo s Vámi bude jednat osobně: chce už brzy jet.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Frej*

* Viz Co dělat? (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203). *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

1. 12. 1901

Přečetl jsem si, milý G. V., Váš dopis o Finnově článku. Jste mnohem přísnější, než já. Mně ten článkuček připadal obstojný. Vaše argumenty mě však zcela přesvědčily a tak souhlasím, aby se do toho řízlo. Autorovi *jsem už říkal*, že bude nutné provést určité změny a zkrátit to. Zásadně se nevzpíral, ale vyslovil »přání«, abychom to udělali šetrně, jinak by to prý uveřejnil jinde.

Zkusíme autorovi napsat: adresu máme, ale nebude zrovna snadné mu psát.

Úpravu článku *si* však na starost *nevezmu*. Toho se musíte ujmut Vy, jestli se rozhodne o jeho uveřejnění.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš Frej

Vaše kritika Finnova článku mi znovu připomněla, co už jste říkal v Curychu, jak je ekonomická rubrika v Jiskře ubohá. Proč do té rubriky nepřispíváte Vy? Kdyby to byly noticky na půl sloupce (4000 liter, 4—6 Vašich stránek) o aktuálních událostech, například o sjezdu družstev, nebo nové údaje o syndikátech či hospodářské přehledy v časopisu Economist¹⁴⁸, o velkých stávkách, nové statistické údaje aj. aj., anebo články na 1 1/2—2 sloupce či fejetony do rozsahu 20 000—25 000 liter (asi 30 Vašich stránek) — to všechno by bylo tak důležité!! Vždyť Vy zřejmě sledujete ekonomickou literaturu nejvíc ze všech, takže dát občas dohromady takové noticky by pro Vás byla úplná hračka! Vážně to zkuste a pomozte nám, jinak bude Jiskra jednotvárná. Samozřejmě nemám v úmyslu Vás odvádět od práce na programu — ten po-

třebujeme *nejnaléhavěji* a ze všeho nejdřív, ale takové kratičké noticky a články o nových číslech ekonomických časopisů apod. byste přece mohl napsat jen tak mimochodem.

Historická rubrika Jiskry je taky slabá: jsou tam fejetony s vylíčením evropských revolucí apod. Tady by myslím mohly být i překlady. Posílejte nám, prosím, vhodný materiál: jednou jste mi říkal, že máte nějaký nápad.

Váš Frej

Pořád postonávám a »mořím se« s brožurou* proti časopisu *Rabočeje dělo*, která postupuje kupředu hlemýždím tempem.

105

L. I. AXELRODOVÉ

17. 12. 1901

Velevážená L. I.! Dostal jsem tři Vaše dopisy a ihned odpovídám. Přijet rozhodně nemohu¹⁴⁹: mám teď na krku celý list, mimoto nám zdržení v přepravě a zmatky v Rusku zkomplikovaly administrativu — a s mojí brožurou je to až k pláči. Zatraceně jsem se zpozdil! A také vůbec nejsem připraven: dokonce jsem musel poprosit Berga, aby noticku do 13. čísla Jiskry napsal on, protože já už hrozně dávno nečetl nic z dějin našeho revolučního hnutí. Podle mě si zbytečně myslíte, že se na to nehodíte vzhledem k smýšlení posluchačů. Plechanovovo jubileum^[274] je svým zaměřením oslava natolik *vyhraněná*, že se jí patrně zúčastní jedině lidé zcela určité orientace a zcela určitého smýšlení.

* Viz Co dělat? (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203). Red.

Adresa pro dopisy Cvětovovi (Bljumenfeldovi):
Herrn Dittrich Buchbinder
Schwanthalerstrasse 44
München

Tuto adresu Vám dávám proto, že dopisy, které mu posíláte mým prostřednictvím, se k němu mohou dostat až s dvoudenním zpožděním! Bydlí na opačném konci a vídáme se málokdy

Ten »podivný« dopis s dotazem na paní D. se neměl posílat Bljumenfeldovi, ale na adresu přiloženou v témže dopisu.

Tisknu Vám ruku. Váš *Frej*

106

JISKROVSKÝM ORGANIZACÍM V RUSKU

[Před 18. 12. 1901]

1. Jakov
2. Moskevský výbor
3. Petrohrad + Nižnij*
4. Bakunin?
5. »Dopis ruským sociálně demokratickým orgánům«¹⁵⁰.

Právě jsme se dozvěděli, že členové Svazu organizují konferenci nejdůležitějších výborů, aby byl vyřešen konflikt v zahraničí.¹⁵¹

Je nezbytné vynaložit *veškeré* úsilí, aby se pokud možno ve většině výborů a skupin prosadila tato opatření:

1. Konferenci rozhodně odložit minimum do jara (do

* Tj. Nižnij Novgorod. *Čes. red.*

velikonoc apod.). Důvody: a) Musíme mít delegáty *jak* za *Jiskru*, *tak* za zahraniční Ligu, což si vyžádá čas i peníze. Konference bez delegátů za *Jiskru* a za Ligu by přece byla neplatná a neměla by smysl. b) Musíme počkat, až vyjdou brožury obou stran s výkladem, v čem spočívají názorové neshody. Dokud tyto brožury nevyjdou, nemůže to konference posoudit se znalostí věci, a tudíž by se její jednání vznášela ve vzduchoprázdnu. *Jiskra* ve 12. čísle (vyjde 5. prosince 1901) s určitostí slibuje, že tu brožuru vydá velice záhy (asi za půldruhého měsíce). Všechny názorové neshody tam budou velmi podrobně rozebrány. Ukážeme tam *v plné šíři*, jak *škodlivá* je orientace časopisu *Rabočeje dělo*, odhalíme, jak hanebně kolísají a jak jsou bezmocní vůči bernsteinismu a ekonomismu. Zčásti už je ta brožura hotová a rychle ji dokončíme. Kromě toho se teď (v polovině prosince podle nového kalendáře) přednesou v zahraničí referáty o názorových neshodách — jeden od zástupce časopisu *Rabočeje dělo*, druhý od zástupce Ligy. Tyto referáty se rovněž velice záhy objeví v tisku; nečekat na ně a svolat konferenci by znamenalo zbůhdarma mrhat penězi a přinášet oběti.

2. Na konferenci vyšleme, pokud se uskuteční, *zvláštního* zástupce. Proto nám *bezpodmínečně* ihned sdělte: (1) je-li už konference stanovena; (2) kde; (3) kdy; (4) heslo a tajný byt pro konferenci. Výbory a skupiny je třeba o tyto informace *oficiálně* požádat pod pohrůžkou, že jinak bude konference prohlášena za neplatnou a že neprodleně zveřejníme, že hodlají rozhodovat o věci, aniž by byly vyslechnuty obě strany.

3. Jestliže výbory či skupiny budou na konferenci volit zástupce nakloněné časopisu *Rabočeje dělo*, bude zapotřebí proti tomu okamžitě a *oficiálně* protestovat a požadovat, aby jako delegáti byli voleni *jak* stoupci časopisu *Rabočeje dělo*, *tak* stoupci *Jiskry* (respective: většiny i menšiny).

4. Pro případ, že se konference vysloví proti *Jiskře*,

bude nezbytné *vystoupit* z výborů i skupin, které nebudou ochotny proti tomu veřejně protestovat — vystoupit a ihned to uveřejnit v *Jiskře* s udáním důvodů. O takovém postupu se už teď musí stejně smýšlející lidé začít domlouvat.

5. Okamžitě nám podat zprávu o výsledcích a zároveň nás informovat o *všech* krocích. Vynaložit *veškeré úsilí*, aby se stoupenčí Jiskry všude sehráli a postupovali jednotně.

107

I. G. SMIDOVIČOVÉ

[18. 12. 1901]

Dostali jsme zprávu, že Akim tiskne Vperjod¹⁵². Nechce se nám tomu věřit, a tak prosíme o vysvětlení, zda tu nejde o nedorozumění. Že by lidé, kteří vybírali jménem Jiskry na jiskrovskou tiskárnu stovky a tisíce rublů, lidé, kteří tvoří organizaci Jiskry v Rusku, přeběhli tajně ke konkurenci, a to ve chvíli, která je pro nás tak kritická, když vyvstali těžkosti s přepravou, když celý sever i centrální oblast (ba i jih!!) nás zaplavily stížnostmi, že Jiskru nedostávají, a jediná spása byla v přetiskování Jiskry v Rusku — že by se tito lidé ještě ke všemu uchýlili k podvodu, neboť Akim nám psal, že se tiskne 10. číslo; my o tom byli přesvědčeni a Krasavec se nám ani slůvkem nezmínil o svých velkolepých plánech — takovému jednání, které se přičí nejen všem organizačním zásadám, ale zásadám daleko jednodušším, odmítáme uvěřit.

Je-li však tato neuvěřitelná zpráva pravdivá, pak v zájmu urovnání této neslýchané hanebnosti *žádáme* o bezodkladnou schůzku a za sebe snažně prosíme Jakova a Orše, aby schrastili co se dá a přijeli bez meškání sem, jak měli v plánu.

G. V. PLECHANOVVI

19. 12. 1901

Milý G. V.!

Právě jsem dostal Váš dopis ze 17. a ihned odpovídám. Pokud jde o cestu do Bruselu¹⁵³, je to už *víc než týden*, co jsem Vám psal; odeslal jsem ten dlouhý dopis P. B. (neboť v něm byl návrh 4. čísla Zarje) s prosbou, aby Vám ho *ihned* poslal. Jestli se ten dopis neztratil, pak je to skandál, že ho zadržel!! Taky mu hned napíšu.

Jsem téhož názoru jako Alexej, že byste *měl* jet. Kričevskij může nadělat maléry, takže teď musíme být zvlášť ve střehu, když se pouštíme do *rozhodujícího* boje proti němu. Společně s nimi nemůžeme existovat.

Posílám Vám 230 marek: 80 marek = 100 franků pro mezinárodní byro a 150 marek na cestu. Nebude to málo?

Kupte si *okružní jízdenku* (platí dva měsíce) s přerušením jízdy v Mnichově (kdyby se Vám zdálo neopatrné opatřit si ji v Ženevě, tak si ji objednejte v Curychu). V Curychu přemluvte P. B., aby taky přijel. Tak budeme začátkem ledna všichni pohromadě a *dokončíme* jak program (to je důležité), tak 4. číslo Zarje aj.

Zarju čekám každým dnem. P. B—čovi už jsem poslal v dopisu její obsah.

Pro Jiskru napište zprávičku anebo noticku o zasedáních mezinárodního sekretariátu.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš Frej

Odpovězte, zda k nám přijedete.

P. B. AXELRODOVI

19. 12. 1901

Milý P. B.! Právě mi píše G. V., že *nedostal ten sáhodlouhý dopis*, který jsem posílal Vám a jemu *na Vaši adresu* asi tak před týdnem (ne-li dřív?). Snad se ten dopis neztratil?*

Byl tam obsah 4. čísla Zarje a mnoho dalšího!

Odpovězte tout de suite s'il vous plait**.

Váš Frej

G. V. odjíždí kolem 29. do Bruselu. Prosíme ho, aby se u nás zastavil. Přijed'te také! Dokončili bychom program a 4. číslo Zarje. Určitě přijed'te!

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

G. V. PLECHANOVOVI

20. 12. 1901

Milý G. V.! Zapomněl jsem Vás o něco požádat: najděte prosím u sebe *dopis*, který Vám posílala moje žena *k článku Dělnická strana a rolnictvo**** (jsou to tři nebo čtyři listy dopisního papíru, hustě popsané, bez oslovení a podpisu).

Nevyjádřil jste se k jeho uveřejnění v Zarji. Připomí-

* Pokud ano, pak musíte udělat na poště kravál!

** — okamžitě prosím. *Red.*

*** Viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 428—436. *Red.*

nám Vám ho, abyste na něj nezapomněl a *určitě* nám ho *ještě před odjezdem* poslal (anebo ho vzal s sebou).

Napište prosím, až se definitivně rozhodnete, kdy se vydáte na cestu a kdy myslíte, že k nám dorazíte.

Berg prý měl v Paříži úspěch. Zato členové Svazu v Rusku si čerta starého pomohli! Takže teď a právě teď je musíme rozdrtit!

Píšu proti nim brožuru* a mám čím dál větší vztek. Jenom mi ta brožura strašně nabývá!

Váš Frej

1 1 1

P. B. AXELRODOVI

23. 12. 1901

Milý P. B.!

Dopis nebyl doporučený a poslal jsem ho na Vaši adresu asi před dvěma týdny.** Je-li to jen trochu možné, reklamujte ho na poště, předložte třeba obálku psanou mou rukou, pakliže to bude něco platné.

Na brzkou shlédanou!

Váš Frej

* Viz Co dělat? (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203). *Red.*

** O tomto dopisu psal Lenin Axelrodovi 19. 12. 1901 (viz tento svazek, dokument č. 109). *Red.*

[V prosinci 1901]

...Vždycky jsem říkal, že dělba funkcí vyplyne sama od sebe: tady se vydávají tiskoviny a píšou se články do novin aj. V Rusku tiskoviny distribuují a navazují spojení. Přepravu mají na starosti osoby, které k tomu byly zvlášť určeny se souhlasem zdejších lidí i lidí z Ruska a které jsou ve spojení s oběma stranami. Tak vypadá ideální stav . . .

Už dávno nás mrzí, že to s organizací v Rusku (která je nejdůležitější) tak skřípe, a to jsme Vám — pamatujete? — posílali v létě dokonce »plán«¹⁵⁴ (bohužel nemáme u sebe kopii dopisu, v němž se ten »plán« rozvíjel); jenže Vy jste odpověděl: »Nejsou lidi.« Teď jste zřejmě dospěl k názoru, že by bylo možné se do toho pustit, a my všichni jsme samozřejmě ochotni vám všem pomoci, pokud to bude záležet na nás. My tu však hrajeme zcela podřadnou úlohu. Vy jste ve spojení s X. Y. Z.¹⁵⁵ — a to znamená, že se všechny »zdroje« tiskovin shromažďují u Vás. Navažte tedy vzájemně spojení a disponujte těmito zdroji: když najdete vhodné lidi, kterým plně důvěřujete, vytvořte z nich na základě společné dohody dispoziční výbor a my samozřejmě napíšeme všem, komu můžeme, aby tento výbor respektovali. Je pouze zapotřebí, aby dispoziční výbor pamatoval s *určitostí* na celé Rusko, ne jenom na jednu oblast, neboť veškerá budoucnost Jiskry závisí na tom, zda se dokáže vypořádat s místním přístipkařením a oblastní izolovaností a zda se *skutečně* stane celoruským listem . . .

L. I. GOLDMANOVI

[3. 1. 1902]

Považujete za nutné tajit, že Jiskra má v Rusku svou tiskárnu?* Tj. jste proti tomu, abychom v zahraničí obeznámili širší veřejnost s výtiskem z Ruska?¹⁵⁶

S tím, že to v celé naší práci skřípe, na což si tak trpce stěžujete podle slov osoby**, se kterou jste se nedávno setkal, Vám stěží pomůžeme. Je nezbytné, aby členové organizace Jiskry v Rusku utvořili její pevné jádro a dosáhli pravidelné distribuce Jiskry po celém Rusku. To je v plné míře záležitost organizace v Rusku. Jestliže toho docílíme, pak máme vyhráno, ale jinak to bude nevyhnutelně skřípat dál.*** V zájmu pravidelné distribuce a z *prestižních důvodů* by bylo nanejvýš důležité tisknout každé druhé či třetí číslo Jiskry v Rusku a přitom vybírat taková čísla, o něž bude trvalejší zájem. Možná by se k tomu hodilo kupříkladu 13. číslo.¹⁵⁷

Když už ale tisknete, tak tiskněte v *mnohem* větším nákladu: aspoň jednou zkuste *zasytit* celé Rusko. Pamatujte, jak jste si stěžoval, že se toho rozšiřuje málo?

Ještě jednou Vás srdečně zdravíme a blahopřejeme k úspěchu!

* Tento text napsala N. K. Krupská. *Red.*

** Jde patrně o I. B. Basovského. *Red.*

*** Myslíte, že by Děmentjev mohl zastávat funkci kolportéra?

V. N. KROCHMALOVI

3. 1. [1902]. Dostali jsme z Kyjeva příspěvek kritizující počínání výboru. Příspěvek poukazuje 1. na nedostatečnou informovanost výboru (z 1. na 2. prosince se zatýkalo, ale výbor nemůže zjistit, koho to postihlo a při jaké příležitosti) a na jeho liknavost. 2. Měl být vydán leták, který by dělníky zpravil o studentských nepokojích a vysvětlil jim, jak si mají počínat. Výbor souhlasil, že takový leták je potřebný, ale nevydal ho závčas. Chystáme se uveřejnit tento příspěvek ve 14. čísle, které vyjde za 10 dní. Odpovězte proto, až tento dopis dostanete, *obratem*, zda proti uvedeným skutečnostem nic nenamítáte, anebo zašlete vlastní výklad, za jakých okolností k těmto skutečnostem došlo. Je to vcelku zajímavý příspěvek, ale neradi bychom otiskovali kritiku počínání výboru, s nímž udržujeme přátelské vztahy, aniž bychom znali jeho názor. *Snažně Vás prosíme*, abyste si pospíšil.*

G. V. PLECHANOVOVI

7. 2. 1902

Milý G. V.! Posílám Vám návrh programu** s Bergovými připomínkami^[273]. Napište prosím, zda předložíte připomínky, anebo podáte celý protinávrh. Také bych rád věděl, která místa Vás neuspokojila.

K náboženství jsem si přečetl v dopisu Karla Marxe o gothajském programu ostrou kritiku^[576] požadavku *Gewissensfreiheit**** a tvrzení, že sociální demokraté musí i o svém boji proti religiösem Spuk¹⁵⁸ promluvit otevřeně. Považujete Vy něco podobného za možné? A v jaké formě? Vždyť přece pokud jde o náboženství, máme stejně

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

** Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 207—214. *Red.*

*** — svobody svědomí. *Red.*

jako v otázce »republiky« mnohem méně důvodů k opatrnosti než Němci.

Kolcovovi dejte prosím opsat Váš exemplář: to přece nezabere tolik času.

Jak jste daleko se svou prací (píšete, jak předpokládáme, stať pro Zarju)? Kdy myslíte, že ji dokončíte?

A zase jste mi neposlal *Neue Zeit* (č. 1 a 3) a *dopis o agrárním programu!!* Pošlete to prosím Váš anebo napište, proč se to zdrželo.

Conrad's Jahrbücher¹⁵⁹ jsem Vám objednal na rok 1902. *Wirtschaftliche Chronik* za rok 1901 má prý vyjít v únoru, pak Vám to hned pošlou. Objednal jste si list *Torgovo-promyšlennaja gazeta*¹⁶⁰ a dostáváte ho už?

Nepovídá se u Váš něco nového o rabočedělovcích? Tady po nich ani pes neštěkne.

Moje brožura* je v sazbě.

Vorwärts odmítl zveřejnit i zkrácenou odpověď, a tak se to postoupilo Vorstandu**. Bebel je údajně pro nás. Uvidíme.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš Frej

116

L. I. AXELRODOVÉ

18. 2. 1902

Velevážená L. I.! Honem Vám odepisuji, abych Vás zpravil, že Struveho a Bulgakovovy články uveřejnilo v *květnu 1897* Novoje slovo (sešit 8, podle jejich zvláštního číslování).¹⁶¹

* Co dělat? (Viz Sebrané Spisy 6, Praha 1981, s. 171—203). *Red.*

** — představenstvu čili ústřednímu výboru Sociálně demokratické strany Německa. *Red.*

Velice nás těší, že budete mít stať brzy hotovou — pošlete prosím spolu s ní také články Struveho a Bulgakova.

Využila jste článků VI. Černova o subjektivní metodě^[521], o Berďajevovi aj., které vyšly v posledních číslech časopisu *Russkoje bogatstvo*? Moc by bylo potřeba napsat aspoň pár řádek, abychom vyřídili toho tlučhubu! V 2. čísle časopisu *Sozialistische Monatshefte*¹⁶² (z února) jakýsi Lozinskij^[573] také pohřbívá materialismus a vynáší Berďajeva.

Z Vologdy (kde sedí Berďajev s Bogdanovem) máme zprávy, že se tam vyhnanci horlivě přou o filozofii a že Berďajev, jako znalec na slovo vzatý, má zřejmě »navrch«.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš . . .

117

P. B. AXELRODOVI

3. 3. 1902

Milý P. B.!

Berg Vám píše dopis k podstatě věci, který jsme kolektivně přečetli. Mně zbývá pouze dodat, že ve svém návrhu* dělám tyto opravy (opravy vycházející vstříc G. V.): viz další list**. Na základě těchto oprav se přesvědčíte, že se dá stěží mluvit o »zásadních« názorových neshodách.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

* Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 207—214. *Red.*

** Viz Tři opravy v návrhu programu (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 224). *Red.*

22. 3. 1902

Milý P. B.!

Jak se cítíte po návratu z cesty? Vzpamatoval jste se z tuláckého života a »reakce«, s níž jste počítal, když jste odtud odjížděl?

Velika Dmitrijevna Vám posílala program G. V. a náš návrh »komisionálního urovnání«¹⁶³ záležitosti prostřednictvím arbitrážní komise sui generis. *Zdá se*, že tento návrh padá, protože není G. V. po chuti, ale úplně přesně to ještě nevím. Velice by mě zajímalo, jakým dojmem na Vás zapůsobil nový návrh G. V. a ke kterému z těch dvou návrhů se teď přikláníte.

S přepisem Vaší brožury¹⁶⁴ se začalo *teprve teď*: písárka byla dosud zavalena psaním pro Jiskru (kvůli Cvětovovu odjezdu [to šlo]* s posledním připravovaným číslem převelice ztuhá: v březnu vyjde jen jedno číslo). Podle všeho vyjde Vaše brožura dozajista se zpožděním: kdyby Vám to bylo příliš proti mysli, napište, můžeme ji poslat do Ženevy. Jestli na to tolik nespěcháte, dáme tu brožuru po přepisu, až se Cvětov vrátí, hned do sazby.

Ještě k programu. Považovali bychom za velice nežádoucí, aby o něm hlasovala *celá* Liga (a ne pouze redakce), respective aby se o něm polemizovalo v tisku (i když se tomu stěží vyhneme, jestliže zkrachuje pokus o dohodu). Co o tom soudíte Vy?

Pevně Vám tisknu ruku a přeji Vám mnoho zdraví.

Váš . . .

* Slova [to šlo] jsou doplněna podle smyslu. *Red.*

G. D. LEJTEJZENOV I

[Před 23. 3. 1902]

Ještě zur Frage (k problému) s Kričevským. G. V. říká, že se v pařížské kolonii *s jistotou tvrdilo*, že tento Boris Kričevskij dostal *děkovný* dopis od Milleranda (za své příspěvky do listu Vorwärts) a že prý se tím svého času dokonce *holedbal*. Takže teď, když mezi listem Vorwärts a Zarjou vzplanula polemika¹⁶⁵ a otázka byla položena kategoricky, je nezbytné vynaložit *ihned veškeré* úsilí, aby celá záležitost byla striktně (na »mučidlech«) vyšetřena. Prosím Vás, ujměte se toho ihned. Shromážděte výpovědi všech svědků, těch, kteří něco viděli, *i těch*, kteří o tom něco *slyšeli*, a až to budete mít, tak nám napište a uveďte, kolik těch svědků máte a co vypověděli. V krajním případě bude zapotřebí obrátit se na Petit, ale bylo by lépe »zvěř nevyplašit« a polapit ji, dokud nic netuší.

Takže se tužte! Dejte se do toho s veškerou energií!

Čekáme na odpověď!

Váš Frej

P. B. AXELRODOVI

27. 3. 1902

Milý P. B.! Sotva jsem dostal Váš dopis, hned Vám odpovídám. Vaše myšlenka uveřejnit stať v Zarje a nevydávat ji jako brožuru (přílohu k Jiskře) se mi velice zamlouvá, zejména vzhledem k našim plánům přesídlit do Londýna (o tom Vám píše Jevgenij).¹⁶⁶ Vaše stať je už asi z poloviny přepsaná a jakmile bude hotová, hned Vám ji pošlu:

přepisování teď postupuje rychle. Bude výtečně uveřejnit v Zarji stať právě časopiseckého charakteru. I když se možná nevyhneme změnám v oslovení v dopisu Jiskře, budou to změny nepatrné.

Pokud vím, na Předvečer revoluce¹⁶⁷ nikdo recenzi nepíše a ani se k tomu nechystá. Takže ji napište určitě: recenze pro Zarju nám zrovna chybějí.

A pokud jde o program, pošlu Vám v nejbližších dnech své připomínky k návrhu G. V.* (teď je má nemocný přítel**): ukazoval jsem je tady přátelům a ti mi radili, abych je G. V. neposílal, protože se počítá s vytvořením »arbitrážní nebo koordinační« komise. Vám osobně bych je ale velice rád poslal, abyste se obeznámil s mými Bedenken***, které jsou tam systematicky vyloženy. K tomu sjezdu¹⁶⁸ — nedomnívám se, že by *nyňi* něco zdárně vyřešil. Nevím, jak se rozhodne celé kolegium (dnes je seznámím s Vaším plánem), ale dost se obávám, že když nebude předložen třetí, už připravený návrh, *když se nebude hlasovat v novém složení* a když jsme se nedohodli *napevno*, jak konkrétně a mezi kým se bude hlasovat a *jaký význam se bude hlasování přikládat*, že naše curyšské setkání opět nebude k ničemu. Zato máte *tisíckrát pravdu* v tom, že je důležité program vydat.

Viděl jste Kalendář¹⁶⁹ Borby? Jak se Vám líbil?

Vyšlo 4. číslo listu Revoljucionnaja Rossija¹⁷⁰. Že se ale tuží!!

Promiňte, že píšu tak stručně a uspěchaně. Mám velice nakvap.

Váš . . .

* Viz Připomínky k druhému Plechanovovu návrhu programu (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 225—247). *Red.*

** A. N. Potresov. *Red.*

*** — úvahami. *Red.*

[Mezi 28. 3. a 19. 4. 1902]

Milí soudruzi! Velice nás potěšil Váš návrh, že byste vydávali brožury. Právě brožur máme žalostně málo, a přitom bychom je mohli snadno vydávat v jakémkoli nákladu. (Pokud jde o přepravu, nemůžeme nyní *zaručit* pravidelné dodávání en masse*, ale doufáme, že i to se bude postupně zlepšovat.) Velmi bychom Vás však prosili, abyste netrvali na podmínce, že budete brožury bez jakýchkoli dílčích změn schvalovat nebo zamítat en bloc**. To je velice nevhodná podmínka a všechno bude strašně brzdit. Příklad: jako první nám byl zaslán článek o organizaci (o organizačně technických úkolech). Celá redakce se domnívá, že tento článek (sám o sobě velice zajímavý a hodnotný) *v takové podobě vyjít nemůže*, protože obsahuje zcela nevhodné a netaktické věci (jako je »řízení jednou osobou« a »diktatura jednoho člena výboru« apod.) a má i dílčí nedostatky, které je zapotřebí uvést na pravou míru. A přitom dohodnout se na takových z autorova hlediska nijak zvlášť podstatných úpravách (které jsou však bezpodmínečně nutné) by přece nebylo nic těžkého. Dobře si to promyslete a nebrzděte tak důležitou věc jen proto, že nám chcete klást tak mimořádně omezující podmínky.

Znovu opakujeme, že to je vcelku věcný a hodnotný článek; *přistoupili bychom* konečně *i na to*, že by se články schvalovaly nebo zamítaly jako celek, bez dílčích úprav. Jenže za této podmínky bychom už první Váš článek *museli* odmítnout — a to by bylo ke škodě věci. Kdežto o *dílčích* úpravách by zajisté bylo možné do-

* — ve velkém množství. *Red.*

** — vcelku. *Red.*

mluvit se s autorem. Zkuste to a nechte nás třeba jen na zkoušku tyto úpravy udělat. Když budete chtít, napíšeme Vám podrobněji, co je vlastně nutné změnit.

1 2 2

G. V. PLECHANOVVI

4. 4. 1902

Milý G. V.! Posílám Vám svou stať o odřezcích*. Až ji přečtete, pošlete ji prosím P. B. zároveň s tímto dopisem, neboť *kdybyste* upustil od toho plánu, kterého jsem se původně držel (tj. že by tato stať takříkajíc společně hájila náš společný návrh^[228]), pak bude třeba, abychom se dohodli na nezbytných úpravách. Jestliže tento plán jako takový zavrhnete, bude se muset všechno uspořádat jinak.

Na některých místech jsem citoval všeobecnou část programu (zásadní prohlášení) podle mého návrhu: jestliže bude můj návrh zamítnut, tak se to pochopitelně změní. (V tom případě bych mohl některé citáty převzít z erfurtského programu¹⁷¹, když proti tomu nebudete mít námitky.)

Velika Dmitrijevna připsala některé své připomínky na okrajích, avšak nenavrhlá pokaždé konkrétní změny. Napište mi prosím svůj názor na tyto body. K jednomu z nich bych rád řekl několik slov na svou obhajobu. Velika Dmitrijevna navrhuje vypustit strany 79—82** — na těch mi ovšem nijak zvlášť nesejde. Jenže ona se domnívá, že se jimi »napomáhá špatné věci«, protože navrhuji, aby se nedávala přednost drobným pachtýřům (nacionalizované půdy), nýbrž aby se půda propachtovávala jak velkým, tak drobným pachtýřům *pod podmínkou*, že

* Viz Agrární program ruské sociální demokracie (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 313—359). *Red.*

** Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 348—351. *Red.*

budou dodržovat agrární zákony a (NB) racionálně zacházet s půdou a s dobyt看em.

Namítá, že to bude »zločin«, neboť »všechno zaberou boháči« a dokonalejší obdělávání připraví o práci 9/10 dělníků, kterým žádné agrární zákony nepomohou.

Domnívám se, že to je nesprávná námitka, neboť 1. tedy se už počítá s velmi rozvinutou buržoazní společností, v níž se jen málokterý rolník obejde bez najímání dělníků; 2. v tom případě mohou »boháči« dostat půdu jediné tehdy, jestliže je velké hospodářství technicky i ekonomicky »v pořádku«, čehož nelze dosáhnout naráz, takže nemůže dojít k nějakému náhlému přechodu, kterého se Velika Dmitrijevna obává; 3. vytlačování dělníků stroji je samozřejmě nezbytný důsledek velkovýroby, jenže my přece nespolehnáme na zbrzdění vývoje kapitalistických rozporů, nýbrž na to, že se plně rozvinou; při dokonalejším obdělávání půdy se přitom počítá s obrovským rozvojem průmyslu a se vzrůstajícím odpoutáváním obyvatelstva od půdy; 4. navrhované opatření nejenže nenapomáhá žádným »zločincům«, ale naopak je *jediným myslitelným* opatřením proti »zločinům« v buržoazní společnosti, neboť bezprostředně omezuje *jak vykořisťování dělníků*, tak *drancování půdy*, jakož i zhoršování stavu dobytka. Sílu lidí, půdy i dobytka v buržoazní společnosti *obzvlášt' vysává* právě malovýrobce.

Jestliže se i Vy vyslovíte pro vypuštění s. 79—82, pak mi prosím poradte, jak mám změnit poznámku na s. 92*.

Co myslíte — je vůbec možné uveřejnit agrární část programu (a komentář k této části) odděleně od celého programu ještě před uveřejněním celého programu?

Korekturu stati V. I. jsem dostal včera a odeslal ji Dietzovi. Včera jsem také poslal na Vaši adresu další část korektury její stati. (V zájmu urychlení by mohla hotovou korekturu poslat přímo Dietzovi.)

* Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 354. *Red.*

Po chudákovi Cvětovovi už není celé tři týdny ani vidu ani slechu. Muselo se s ním stát něco zlého! To by pro nás byla těžká ztráta!

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Frej*

5. 4. P. S. Zrovna jsem dostal od Vás dopis. Nechal jsem ho kolovat. Odpovíme v nejbližších dnech.

Pošlete prosím *obratem* Bergův návrh (který označujete jako návrh komise) na adresu *Frau Kiroff, Schraudolfstrasse, 29, III 1, bei Taurer. Velice to spěchá*, protože *nemají kopii* a nerozumějí Vašim připomínkám. (Já osobně bych dal přednost uveřejnění obou návrhů, byla by to ta všeobecně navrhovaná »třetí cesta«, ale většina teď patrně smýšlí jinak). Agrární knihy Vám pošlu.

Zdá se, že Velika Dmitrijevna je ochotna »potupu« legálních marxistů zmírnit.

1 2 3

G. V. PLECHANOVVI

17. 4. 1902

Milý G. V.!

Mám k Vám ještě prosbu. Napište prosím Quelchovi pár řádek a požádejte ho, aby nám pomohl v záležitosti, ve které se už na něho obracel můj přítel (s dopisem od Veliky Dm.) a dnes také já: ať udělá všechno, co může nějak ovlivnit, že to je nesmírně důležité. Můžete mu napsat i francouzsky. Mně by takový dopis velice ulehčil starosti s ubytováním, s kterým to už vypadá dost nadějně a je potřeba to jenom dotáhnout do konce.

Tady máte pro všechny případy jeho adresu:

Mr. H. Quelch
37 A. Clerkenwell Green
London E. C.

Prozatím mi pište na Alexejovu adresu, bydlí pár kroků odtud. Doufám, že příští týden se už definitivně zabydlím.

Pevně Vám tisknu ruku.
Váš . . .

P. S. Vel. Dm. má přece jen pravdu: ten Londýn působí na první pohled vážně odpudivě!!

Je Váš sazeč ochoten přesunout se k nám?

Kde je Berg a Vel. Dm. a kdy Berg odjíždí? Nevíte?

Agrární knihy jsem Vám poslal po Vel. Dmitr. Dostal jste je?

1 2 4

P. B. AXELRODOVI

18. 4. 1902

Milý P. B.!

Příležitostně Vám píšu pár slov, protože nutně potřebuji, aby se k B. N—čovi co nejdřív dostaly dopisy, které mu právě došly. Jestli není u Vás, pošlete je prosím za ním.

Jestli je u Vás Berg, tak ho požádejte, aby mi napsal pár slov o svých plánech: kdy a kam pojede a na kolik dní. Ale hlavně zda dostal mé dva dopisy, které jsem mu posílal v sobotu (12.) dopoledne městskou poštou.

Zabydlujeme se — je s tím plno starostí. Pište mi prozatím na Alexejevovu adresu — dostávám to ihned (Mr. Alexejeff, Frederickstr. 14, Gray's Jun. Road, London

W. C.). Můj dopis z Kolína jste jistě dostal, že?*. A jak to vypadá s Vaším článkem?

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

(První dojem z Londýna: odpuzující. A všechno tu je zatraceně drahé!)

125

P. B. AXELRODOVI

23. 4. 1902

Milý P. B.! Posílám Vám novou adresu (a moc Vás prosím, abyste ji nikomu nedával, ani členům Ligy, vyjma ty nejbližší, jako jsou L. Gr. nebo B. N.: ostatní ať píšou jako dřív na Alexejevovu adresu a cizí na Dietzovu. Snažte se pokud možno i mezi řečí soustavně říkat Mnichov místo Londýn a Mnichované místo Londýňané).

Mr. Jacob *Richter* (Holford)

30. Holford Square, Pentonville, *London W. C.*

Berg už je pravděpodobně pryč: dnes jsem od něho dostal dopis, že odjíždí ve čtvrtek. Jestli je ještě u Vás, vyřídte mu, že když nezastihne Alexejeva, může jít k Richterovi — je to pár kroků.

Jestli u Vás je »bývalá ekonomistka« (osůbka, která se Vám zalíbila), zeptejte se jí — a vlastně se jí ani neptejte, ale podrobte ji výslechu, *zda poslala* ony doporučené dopisy, které jí byly předány 11. dubna 1902 v Mnichově k odeslání. Jestli to udělala, ať nám obratem pošle od nich stvrzenky. A jestli to neudělala, tak jí pořádně vyna-

* Jde o Připomínky k návrhu programu vypracovanému komisí (viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 253—264). Jejich část napsal Lenin v Kolíně n. R., kde se zastavil cestou z Mnichova do Londýna. *Red.*

dejte a zeptejte se, kde ty dopisy jsou — anebo jí raději nařídíte, aby nám napsala (na Alexejevovu adresu).

Dneska posílám jako tiskopis (ne doporučeně) něco velice zajímavého pro L. Gr.: ať tomu věnuje mimořádnou pozornost.

Jestlipak G. V. napsal slíbený úvodník^[381] pro 20. číslo Jiskry? Jestliže ano, poslali jste ho do tiskárny? A posílal jste do tiskárny ještě něco svého? Jestli ne, *jak to bude* s úvodníkem? Snad tomu nenecháváte volný průběh? Berg o tom nic nepíše!?!?

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš . . .

1 2 6

P. B. AXELRODOVI

3. 5. 1902

Milý P. B.! Není to tak dávno, co jsem Vám poslal »dopis pro K.«*, ale protože jsem byl ve velké časové tísní, nepřipsal jsem Vám ani řádek. Doufám, že mi to odpustíte.

Teď bych s Vámi rád vyměnil pár slov ohledně stati o odřezcích**. Akceptoval jsem *všechny* pokyny a požadavky ctěné redakce a stať opravil. Teď ji posílám G. V., *aby ji pak poslal Vám*: nezapomeňte si ji od něho vyžádat, kdyby se zdržel (v tiskárně u Dietze nemají do čeho píchnout!). Berg je s mými úpravami spokojen, ale vzkázal mi, že jste proti té stati měl námitky hlavně Vy. Jestli Vás to moc nevytrhne z práce, napište mi prosím, z čeho pramení Vaše nespokojenost. Velice mě to zajímá. (Jestli máte rozdělaný článek, tak se prosím Vás nevytrhujte, protože tohle není žádná diskuse »k věci«, ale do značné míry post festum.)

* Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

** Viz Agrární program ruské sociální demokracie (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 313—359). *Red.*

Nerozumím například dobře Vaší vsuvce (o pozůstatcích nevolnictví) » . . . tíživě doléhajících na rolníky . . . « Za prvé je zbytečná, protože nijak nedoplňuje *myslenku*. Za druhé je nepřesná (ony totiž nedoléhají tíživě jen na rolníky a jejich škodlivost nespočívá jen v »tíživém doléhání« na tu či onu společenskou vrstvu.)

Program^[409] je už u přepisu a objeví se v 21. čísle Jiskry jako úvodník. Ještě jsem se nerozhodl, zda se k němu kriticky vyjádřím (což mi ctěná redakce dovolila), protože si ho chci znovu párkrát »v klidu« přečíst, až vyjde, ale teď jsem se ještě úplně nevzpamatoval z londýnské otupělosti*.

Co L. Gr. a Boris Nikolajevič? Jak jde L. Gr. práce od ruky? A jak je na tom Boris Nikolajevič se zdravím? *V brzké době s ním (asi) počítá me*, tak ať se co nejdřív a pořádně vykurýruje.

Pevně Vám tisknu ruku a přeju zdravíčko.

Váš . . .

P. S. Vyřid'te B. N., že ve Voroněži sebrali (prý) asi 40 lidí, přičemž v dnešním dopisu se uvádějí tato jména: »Karpov, Ljubimov, Korostěněv, Kardašov, Butkovskij, Machnovcová a Gubarevová, poslední čtyři propustili bez výslechu. V Ufě bylo osm razií, dva zatčení: Bojkov a Sazonov, vysokoškoláci.« Ty z Voroněže prý sebrali (1. 4.) »na rozkaz z Petrohradu a Kyjeva« (sic!). To je *celý* obsah jednoho dopisu *přímo* nám.

Vůbec je všude spousta zatýkání. *Skoro určitě* sebrali i naši naději, kterou jste viděl a poznal v Curychu i u nás — ano, ano, právě toho! Je to prostě víc než špatné!

NB Ať L. Gr. pošle obratem číslo časopisu Pridněprovskij kraj¹⁷² s vynechávkami po zásahu cenzury, které jste dostal.

* Lenin má na mysli přesídlení redakce Jiskry z Mnichova do Londýna. *Red.*

A. I. KREMER OVI

Alexandrovi

4. 5. 1902

Vážený soudruhu! Máme vážné důvody k obavám, že náš delegát (na konferenci) byl krátce po konferenci zatčen, aniž stačil předat svou funkci.¹⁷³ Žádáme Vás proto, abyste nám sdělil: 1. kdo kromě našeho delegáta byl ještě zvolen členem přípravného (nebo organizačního apod.) výboru a 2. jak se můžeme s těmito lidmi spojit (adresa, klíč, heslo apod.)?

Svou zprávu byste mohl napsat chemicky a v případě potřeby ji zašifrovat s tím, že klíč dáte osobně doručiteli. Vůbec by bylo vhodnější udržovat styk jeho prostřednictvím, protože doručitel může ve výjimečných případech i telegrafovat a dokonce leccos zvlášť neodkladného a naléhavého rozhodnout sám.

 SVAZU RUSKÝCH SOCIÁLNÍCH
 DEMOKRATŮ V ZAHRANIČÍ
Svazu

4. 5. 1902

Vzhledem ke zcela neočekávaným a nepředvídaným okolnostem jsme Váš dopis obdrželi teprve včera a nemohli jsme odpovědět dříve. Od svého delegáta jsme nedostali žádné instrukce o »smluveném místě«. Bude proto účelnější, jestliže se o doručení letáku výborům¹⁷⁴ posta-

ráte sami. Asi někoho z našich zatkli. O zatýkání v Białystoku zatím nic neuveřejňujeme. Snažně Vás prosíme, abyste v *závažných* případech sdělovali všechno v zájmu uspíšení prostřednictvím pařížského soudruha (Lejtejzena) a posílali nám (na adresu: Herrn Philipp Rögner, Cigarrenhandlung, Neue Gasse 44, Nürnberg) buď kopii, anebo stručný obsah sdělení, které budete Pařížanovi předávat.

Za redakci Jiskry *Frej*

129

G. D. LEJTEJZENOV I

5. 5. 1902

Milý Lejtejzene! Teprve teď jsem dostal Váš dopis se zprávou, že jste přijel. Proto Vás honem informuji, že jsem Vám *včera* poslal *velice důležitý* dopis na adresu 130 Mont Parnasse 130 (pro Vás). *Bez meškání* udělejte všechno, abyste ten dopis dostal a splnil naléhavý úkol, o kterém je v něm řeč. Na tutéž adresu se posílal před časem ještě jeden dopis, který také musíte dostat do rukou.

Příští týden tu samozřejmě budeme a jsme velice rádi, že přijedete. Vynasnažte se přijet ranním vlakem a přijďte k tomu pánovi (soudruhovi), na jehož adresu píšete. K tomu, zda si máte koupit aller-retour*, Vám nemohu říct nic konkrétního: *zatím* to nevypadá, že bychom měli zvláštní důvod Vás tu zdržet.

Nepotřebujete nějaké instrukce a cestovní příručky, abyste se v Londýně hned napoprvé zorientoval?

Na brzkou shledanou!

Váš *Lenin*

* — zpáteční jízdenku. *Red.*

P. N. LEPEŠINSKÉMU
A I. I. RADČENKOVI*

[5. 5. 1902]

Statistiku jsem dostal. Tisíceré díky. Pošlete ještě podklady pro odhad pozemků ve Vladimírské gubernii^[285], sv. V, sešit III, 1901 (gorochovecký újezd) — a také další svazky.

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

6. 5. [1902]

Dopis jsme dostali. Dřevo patrně sedí. Kler se nutně musí zachránit, ať tedy neváhá a přejde ihned do ilegality. Při schůzce se Sášou** (o níž nám ještě Dřevo stačil napsat) byla jmenována komise pro svolání sjezdu za pět měsíců.

Naším *hlavním* úkolem je teď to připravit, tj. aby lidé, kteří jsou *úplně* naši, pronikli do co největšího množství výborů a vynasnažili se podtrhnout jižní ÚV jižních výborů (= «káču»). Tahle »káča«, která tancuje, jak Genosse (někteří ho dokonce osočují z provokátérství, což ještě není ověřeno) píská, je hlavní překážkou (a pak ještě Pi-
těr). Nejbližší úkol proto zní, aby oba, Kurc + Embrion, okamžitě vstoupili do výborů. Dále aby Kler a Broďagin tak či onak následovali jejich příkladu. To je hlavní úkol, neboť jinak vás nevyhnutelně vytlačí: tomuhle úkolu podříďte všechno ostatní, pamatujte na mimořádný význam

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské *Red.*

** Jde o konspirativní označení konference výborů SDDSR v Białystoku. *Red.*

druhého sjezdu! Tomu také přizpůsobte . . .* a promyslete, jak zaútočit na centrální průmyslovou oblast, Ivanovo aj., na Ural a jih. Formální stránka teď nabývá prvořadého významu.

Brodagin má podezření, že jde o provokaci. Od nás to určitě nejde, my už jsme v Londýně. Je velmi pravděpodobné, že na mnohé nitky se přišlo u několika našich zatčených — tím se vše vysvětluje. Dávejte na sebe pozor víc než na oko v hlavě — v zájmu »hlavního úkolu«**. Jestli to nezvládneme (tj. Vy), bude to úplná pohroma!

Celý tento dopis pošlete obratem Brodaginovi a vzkážete mu, ať nám určitě píše — a častěji: všechny jeho dopisy došly v naprostém pořádku.

Jestliže se potvrdí, že s Děrevem je konec, budeme se muset s Klerem anebo s Brodaginem co nejdřív sejít anebo se domluvit co nejpodrobněji písemně, pokud jsou k dispozici spolehlivé adresy (?), abychom Vám poslali *veškeré* podrobnosti o Saše (adresu kvůli knižní vazbě pošlete co nejdříve).

O pas se postarejte sám, na nás nespolehejte. Neměl by si to Kler s Brodaginem prohodit, když už Brodagina všichni znají?

Koho bude delegovat Moskva? Bude na něj absolutní spolehnutí? Má nástupce a dobrého? Tak tedy ještě jednou: vstupujte do výborů! Je spolehnutí na Nižnij?

* Slovo přeškrtnuté v rukopisu nebylo rozluštěno. *Red.*

** Jde o přípravu svolání II. sjezdu SDDSR. *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

[14. 5. 1902]

Stat* s Vašimi připomínkami jsem dostal. Vy máte ale pěkné představy o taktu vůči redakčním kolegům! Dokonce se nerozpakujete používat ani těch nejpohrdlivějších výrazů, a to už nemluvím o tom, že »hlasujete« o návrzích, které jste se nenamáhal ani zformulovat, a dokonce »hlasujete« i o stylistických záležitostech. Rád bych věděl, co byste tomu říkal, kdybych já na Váš článek o programu^[374] reagoval podobně? Jestliže jste si vytkl za cíl znemožnit naši společnou práci, pak k němu touto cestou můžete dojít velice rychle. A pokud jde o naše nepracovní, osobní vztahy, ty jste už pokazil definitivně, přesněji řečeno jste dosáhl toho, že došlo k jejich úplnému přerušení.

N. Lenin

F. V. LENGNIKOVVI

[23. 5. 1902]

Nyní je tedy Vaším úkolem, abyste výbor pro přípravu sjezdu¹⁷⁵ vytvořil *Vy sám*, přijal do tohoto výboru bundovce** (a *po všech stránkách* ho zhodnotil — to NB!), protlačil do co největšího počtu výborů své lidi a přitom sebe i je střežil až do sjezdu jako oko v hlavě. To všechno je víc než důležité! Mějte to neustále na paměti. V tomhle

* Viz Agrární program ruské sociální demokracie (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 313—359). *Red.*

** Je míněn K. Portnoj. *Red.*

buďte smělejší, drzejší a vynalézavější, zato v ostatních věcech si počínejte spíše nenápadně a opatrně.

Buďte chytrý jako liška a mírný (ve vztahu k výborům: Bund a Pitěr) jako holoubek.

Váš oddaný *Stařík*

134

L. I. AXELRODOVÉ

14. 6. 1902

Velevážená L. I.!

Buďte tak laskavá a předejte nebo po někom pošlete Arseňjevovi (L. Gr.) přiložený dopis.

Jak se máte? Co Vaše práce — jak Vám to jde? Dejte na mou radu a v létě si odpočíte. Hrozně mě zlobí, že si nemůžu dopřát trochu odpočinku — přitom nervy mám už úplně zničené.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Lenin*

135

I. I. RADČENKOVI

[22. 6. 1902]

Právě jsme dali *bundovci* adresu na Vás. Je to kvůli sjezdu. Vy a on (+ byro nebo ještě někdo) musíte v Rusku vytvořit výbor pro přípravu sjezdu. Počínejte si co *nejautoritativněji* a *obezřetně*. Převezměte co nejvíc oblastí, v nichž se hodláte zabývat přípravou sjezdu, odvolejte se na byro (nazvěte je jinak) — zkrátka to zařídte

tak, aby všechno bylo *zcela ve Vašich rukou*. Bund ať se zatím omezí jen na Bund. My tady začneme jednat o tom, jak se tu sblížit, a budeme Vás ihned informovat.

Zatím tedy *navrhňte* složení »ruského výboru pro přípravu sjezdu« tak, aby to bylo pro nás co nejvýhodnější (možná bude vhodné říct, že už jste ten výbor utvořil a že Vás velice těší, že Bund *je jeho členem*, nebo něco podobného). *Rozhodně* se v tomto výboru ujměte funkce tajemníka. Tohle jsou první kroky. Potom uvidíme.

Říkám »navrhňte« takové složení, abyste měl větší volnost: nezavazujte se vůči Bundu hned (můžete například říct, že máte spojení s Volhou, Kavkazem, centrální průmyslovou oblastí — jednoho člověka odtamtud máme — a s jím — tam jedou dva naši) a udělejte to tak, abyste byl v tomto ohledu pánem situace. Počínejte si při tom hezky opatrně, aby si na Vás nemohli stěžovat.

Napište pár řádků, jestli Vám je Vaše úloha jasná. Snad to ještě stačíme domluvit písemně.

Rozhodně posílejte *pravidelně* týdeník na Rögnerovu adresu: v korespondování musí být pořádek. Také my bychom rádi posílali speciální týdeník: dejte nám co nejdříve adresu lékaře, technika, cyklisty, umělce atd. apod.

Váš oddaný . . .

L. I. AXELRODOVÉ

23. 6. 1902

Velevážená L. I.!

Je mi velice líto, ale Vaší prosbě, abych přijel do Bernu, nemohu vyhovět. Jsem na tom velice špatně se zdravím a opravdu nevím, jak to udělám s referátem v Paříži: nestačil jsem se připravit, vypadá to skoro na úplnou Arbeitsunfähigkeit* a nervy mi vypovídají službu. Kdyby to šlo, tak bych se z té Paříže vykroutil, jenže nemám to svědomí nechat je na holičkách.¹⁷⁶ Jestli si v Paříži neuříznu ostudu a až si pak trochu odpočinu, rozhodně se vynasnažím (možná už někdy na podzim) nějak k Vám zaskočít, ale teď namouduši nemůžu.

Pevně Vám tisknu ruku a děkuji, že jste mi o sobě dala vědět.

Váš *Lenin*

P. S. Žena Vás prosí, abyste jí zjistila, zda došel dopis pro L. Gr. a pak její dopis týkající se peněz (s žádostí, aby peníze byly buď vráceny, anebo převedeny na Richtera).

G. V. PLECHANOVVI

23. 6. 1902

Milý G. V.! Spadl mi ze srdce balvan, když jsem dostal Váš dopis, který skoncoval s myšlenkami o »bratrovra-

* — pracovní neschopnost. *Red.*

žedném boji«. Bylo pro nás stále tíživější o tom uvažovat, čím nevyhnutelnější se tento boj zdál, protože pro stranu by měl ty nejpolutováníhodnější důsledky . . .

Až se setkáme, velmi rád si s Vámi promluvíme o tom, jak vlastně ta »historie« v Mnichově začala¹⁷⁷ — samozřejmě ne proto, abych se šťoural v minulosti, ale abych si ujasnil, co se Vás tenkrát dotklo. Vy však jistě víte, že mě nikdy ani ve snu nenapadlo Vás urážet.

V. I. mi také ukázala Váš dopis týkající se článku, tj. Váš návrh, abychom Vám umožnili vyslovit ve Vašem programovém článku^[374] Váš názor. Osobně pokládám takové řešení za nejlepší a domnívám se, že každý kolega v redakci má a vždy měl možnost se zmínit (když už se pokládalo za naprosto nezbytné se o tom zmiňovat), že se svým názorem o 25 % liší (tak jako jste se zmínil už Vy, že formulujete poněkud jinak otázku nacionalizace v témže článku anebo otázku liberálů v recenzi v dvojčísle 2/3 Zarje). I teď jsem samozřejmě ochoten znovu s Vámi prodiskutovat žádoucí změny v mé stati*, a proto Vám pošlu korekturu. Rozhodněte se pro jedno či druhé. Zarju bychom potřebovali dokončit *co nejdříve*, protože jednání se už strašně dlouho vleče. V každém případě budu o Vašem návrhu okamžitě informovat jak A. N., tak i Julije.

Korekturu Vašeho článku ještě nemám, a proto Vám nemohu odpovědět na Váš dotaz týkající se místa o Marxovi.

Dopis socialisty-revolucionáře podle mého názoru sotva stojí za uveřejnění: mají přece vlastní orgán, tak ať si polemizují tam (nic jiného než polemika to přece není). Bylo by dobré, kdybychom o Belgii uveřejnili článek Rosy Luxemburgové, kdyby se to dalo rychle udělat.

Pevně Vám tisknu ruku. *N. Lenin*

* Viz Agrární program ruské sociální demokracie (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 313—359). *Red.*

P. S. V nejbližších dnech odjíždím do Německa, abych se setkal s matkou¹⁷⁸ a odpočinul si. Nervy mám »na cucky« a cítím se dost nemocný. Doufám, že se brzy setkáme v Londýně.

138

G. V. PLECHANOVVI

2. 7. 1902

Milý G. V.!

Promiňte, že píšu tak narychlo. Přijel jsem si do Bretaně odpočinout (čekám, že sem přijedou také příbuzní), ale v Paříži mi dal Berg svou noticku a dostal jsem taky článek s podpisem Veterán, který jste mi poslal.

Plně se s Veteránem ztotožňuji. Měl jsem s Bergem a Velikou Dmitrijevnou menší potyčku kvůli noticce o Lekkertovi v Jiskře; jak už se to stává, oběma jim selhaly nervy a začali mluvit o nevyhnutelnosti teroru a o tom, že to musíme (tak či onak) dát najevo. Takže noticka v Jiskře byla kompromisem — bylo to všechno, co jsem mohl *vybojovat*.¹⁷⁹

Berg sám se teď postavil proti teroru rozhodněji, dokonce i proti teroru Lekkertů.

Je však otázka, zda je vhodné uveřejňovat Váš článek s podpisem Veterán. *Když si to budete přát, samozřejmě ho zaručeně uveřejníme* (a vyjde to hned v nejbližším čísle), ale nebylo by lepší, kdybyste ho spojil s Bergovým článkem Jak bojovat? a udělal z toho úvodník pro 22. číslo? Článek příkládám; jsou v něm podle mne místa, která by potřebovala opravit, a místa, která se nevhodně vyhýbají problému s Lekkertem.

Zároveň také příkládám noticku o popově dopisu. Co o tom soudíte?

Takže mi prosím odpovězte, milý G. V., co nejdřív a pošlete všechny ty tři věci zpět přímo do Londýna (J. Richter, 30. Holford Sq. 30. Pentonville: London W. C.). Na tutéž adresu pište i mně.

Myslím si, že nejlepší by bylo vyslovit to, o čem mluvíte, *právě v úvodníku*: vynikne podstata věci («*protest*» *proti* Jiskře se zmírní) a celkový dojem tím získá. A pro Vás určitě nebude nic těžkého předělat svůj článek na úvodník, kterým by se článek *Jak bojovat?* *nahradi*l. Tahle náhrada, to by myslím bylo nejlepší řešení.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

139

I. I. RADČENKOVI

Leninův dopis Arkadijovi

[Mezi 9. a 16. 7. 1902]

Milý příteli! Především Vám (a Vaším přátelům) z celého srdce blahopřeji k obrovskému úspěchu: k zahájení reorganizace místního výboru. Tato záležitost se může stát mezníkem v *celém* našem hnutí, a proto je nejdůležitějším a nejnaléhavějším úkolem provést tuto reorganizaci *důsledně*. Buďte na sebe co nejopatrnější, abyste ho stačil splnit.

Přejdu k věci. Prosíte, abych Vám pomohl »v hrubých rysech nastínit konkrétní plán práce v místech v návaznosti na celé Rusko«. Abych Vaší prosbě ihned vyhověl, píšu Vám prozatím jen za sebe (abych to nezdržoval jednáním s ostatními členy redakce, kteří jsou teď každý jinde; snad Vám později i oni něco k tomu napíšíou). Nejssem si zcela jist, zda Vašemu dotazu rozumím správně. Z čeho teď vycházím: z Vašeho dopisu z 21. 6. a z dopisu 2a 3b

o dvou schůzkách (Vás, 2a 3b a Krasikova) s Váňou (petrohradským Svazem)¹⁸⁰. Podle těchto pramenů (zvláště podle druhého) usuzuji, že Váňa »ted' smýšlí stejně jako my a otevřeně přiznává nedostatky svého dřívějšího stanoviska«. Z toho tedy vycházím a dál budu psát Vám i Váňovi a Vy zvažte sám, zda můj dopis odevzdáte Váňovi (a *Máně* = dělnické organizaci) hned nebo až později, zda ho odevzdáte v této podobě anebo s některými úpravami, které v případě nutnosti rovněž ponechávám na Vás (ovšem s tím, že nás o nich podle možnosti zpravíte).

Mám-li být přesný, nemohu Vám samozřejmě hned »v hrubých rysech nastínit konkrétní plán práce v místech v návaznosti na celé Rusko«: tento úkol je pro mne bez celé řady *podrobných* porad jak s Váňou, tak s Máňou nesplnitelný. Všechno, co Vám mohu poskytnout, je nástin toho, jaké kroky musí neprodleně a v první řadě podniknout Váňa, když už se z něho jednou stal nový Váňa anebo se takovým ve skutečnosti stát chce. I já mám dojem, že kroky, které jste si všichni naplánovali na druhé schůzce s Váňou (a které jsou vylíčeny v dopisu 2a 3b), jsou zcela správné. Naprosto s Vámi souhlasím, že »nejdřív je nutné otevřeně se prohlásit za stoupence určitých názorů«. To je opravdu první, co se musí udělat, a je to možné jedině ve formě *otevřeného* prohlášení¹⁸¹. Vím dobře, že většina nebo mnoho Váňových soudruhů (tj. výborů a jejich členů) je proti takovým otevřeným prohlášením velmi zaujato nebo alespoň na ně nejsou příliš zvyklí. Z hlediska onoho stadia hnutí, které už překonali i s jeho chybami, jež už také zavrhl, je to zcela pochopitelné. Ale právě proto, že Váňa zaujímá tak důležité postavení, právě proto, že dříve otevřeně vyhlášoval své staré názory, které se příkře rozcházel s »jiskrovskými«, právě proto bych soudruhům (= Váňovi) zvláště naléhavě radil, aby v sobě potlačili tento nezvyk a předpojatost. Naše práce v místech dosud nejvíc trpěla omezeností

a odtržeností, neochotou místních pracovníků pustit se *aktivně* a energicky do rozpracování obecných úkolů strany. Jestliže tedy Váňa přechází k stoupcům revoluční sociální demokracie, ať neprodleně skoncuje s touto tradicí a prohlásí *přede všemi*, že zastává *takové a takové* základní *teoretické názory* a *organizační myšlenky* a že se nyní sám pouští do uskutečňování těchto myšlenek a nabízí k tomu i všechny ostatní výbory. Toto prohlášení bude mít obrovský význam pro Váňu i pro celé Rusko a bude už samo o sobě velkým *činem*. Není třeba se obávat, že to staří Váňovi přátelé, kteří zastávají jiné názory, pocítí jako křivdu: na nikoho nepadne ani stín křivdy právě díky tomu, že Váňa *sám* otevřeně a upřímně dozná, že ho okolnosti a zkušenosti přesvědčily o nesprávnosti jeho dřívějších teoretických názorů, taktických zásad a organizačních plánů, spjatých tak či onak s ekonomismem. Nebude tu ani stín útoku proti těmto starým názorům, protože tu půjde o pouhé přiznání *vlastního* vývoje. Otevřená přímota tohoto přiznání zapůsobí na *faktické* sjednocení všech sociálních demokratů v Rusku a na definitivní ukončení »polemiky« mezi nimi desetkrát víc než sto protestů proti »polemice«.

Takže především a hlavně — otevřené prohlášení v tisku (v místním listu anebo v Jiskře, nejlépe v obou). Tento krok absolutně nelze odkládat ani o týden, protože *bez něho by se* všechny ostatní kroky *mohly snadno* ukázat jako bezvýsledné (prozrazení apod.), kdežto *jeho uskutečněním* se okamžitě zajišťuje nová cesta.

Co by mělo toto prohlášení obsahovat? Kdyby se mě Váňa zeptal na soudružskou radu (*ale samozřejmě ne dřív, než by se mě na ni zeptal*), řekl bych mu: 1. Doznání, že se zřiká starých názorů (teoretických, taktických, organizačních), s obecnou (pokud možno 1—2 slovy vyjádřenou) charakteristikou těchto názorů. 2. Doznání, že přechází ke stoupcům Jiskry, jejích teoretických, taktických i organizačních názorů, uznání Jiskry za *vedoucí orgán* (NB:

vedoucí nikterak neznámá, že by s ním ve všem nutně museli souhlasit. Znamená to právě jen solidárnost se zásadami, jimiž se tento orgán *řídí ve své práci*. Toto uznání je *plně slučitelné* s možností poukázat na dílčí názorové rozdíly, pokud se vyskytnou, i s tím, že já si přeji změny určitého druhu a že já, nynější stoupenec Jiskry, je budu *prosazovat*, že se těchto změn hodlám v Jiskře domáhat). 3. V první řadě vyzvednout sjednocení, přesněji řečeno faktickou *obnovu* jednotné celoruské sociálně demokratické dělnické strany *na základě* společné práce, která musí začít seskupováním kolem Jiskry tak, aby se Jiskra stala nástrojem agitace skutečně mezi veškerým lidem, a která (ta práce) musí vést k vytvoření bojové celoruské organizace, schopné rozhodným způsobem zaútočit proti samoděržaví. 4. Doznání (které už Váňa učinil, ale ještě je nezveřejnil), že je nezbytné učinit změny ve stanovách a v zaměření činnosti Váni i Máni (v jejich vztazích apod.), vyhlásit (takříkajíc) revizi stanov. 5. Doznání, že je nutné více se sblížit *a splynout* s organizací Jiskry v Rusku, aby se splnily úkoly, které jsou od této chvíle pro tuto organizaci i pro Váňu společné. 6. Pověření jednoho nebo několika (třeba Váňových i Mániných apod.) členů petrohradského výboru úkolem, aby začali okamžitě v praxi realizovat uvedené cíle, tj. *splynutí* s Jiskrou a *sjednocení* strany*.

Z těchto šesti částí nemůže být v žádném případě uveřejněn šestý a možná i další body. V prohlášení by mohla být vytečkovaná místa a přímo by se mohlo uvést, že ty a ty (anebo »další«) body nemohou být z konspirativních důvodů uveřejněny. Znovu však opakuji, že pokud se Váňa skutečně stal naším stoupencem, nesmí toto prohlášení odkládat *ani o týden*.

Zde na této poradě delegátů petrohradského výboru se

* *De facto* byl tento (6. bod) už také schválen na Vaší druhé poradě: vyslat někoho do zahraničí, aby se vše definitivně dohodlo.

Soňou (organizací Jiskry v Rusku) a s redakcí Jiskry (v zahraničí) se pak vypracuje už opravdu konkrétní plán přeměn ne pouze v práci pitěských soudruhů, ale i přímého sjednocení strany, ustavení organizačního výboru pro přípravu druhého sjezdu strany atd. apod.

Dále se na Vaší druhé poradě rozhodlo »seznámit se před uskutečněním zmíněného návrhu (vyslat delegáty do zahraničí v červenci) předběžně se situací v různých místech naší rozlehlé vlasti, aby bylo z čeho vycházet při sjezdových diskusích«. Toto rozhodnutí považuji (říkám to upřímně) za omyl a radil bych vám, abyste od něho upustili. Znamená to záležitost protahovat a honit se za dvěma zajíci zároveň. Chytněme napřed toho prvního: dohodněme se (my a Váňa) sami. *To už bude znamenat* naprostou solidárnost Váni se Soňou. A tato solidárnost zaručuje, že *další* praktický úkol (objet Rusko) splní Váňa + Soňa (+ nebo =?) zcela snadno. Nyní však nemá smysl tříštit síly: nejprve 1) definitivně *přesvědčíme* Váňu a Máňu, potom 2) *vyhlásíme* přede všemi svůj štanďpunkt*, dále 3) neprodleně se dohodneme s Jiskrou (v zahraničí, kde už má Jiskra celý archív údajů o situaci v různých místech rozlehlé vlasti: nepodceňujte tento archív, soudruzi!) a 4) se Soňou, a pak teprve 5) cesty po Rusku přímo prakticky zacílené k *faktickému* sjednocení práce (a svolání sjezdu celé strany).

Tady máte, chcete-li, »v hrubých rysech nastíněn konkrétní plán« nejbližších praktických úkolů. Nastanou-li těžkosti s bodem 2, je možné předsunout před něj bod 3 (bude to ovšem znamenat jisté prodlení, ale za určitých okolností se takovému prodlení nelze vyhnout). Je však zapotřebí za každou cenu trvat na bodu 2 i 3. Zároveň je krajně důležité, aby členové Váni, kteří sem přijedou, dostali pokud možno maximální pravomoc, aby byli, když to půjde, dva, ne jeden (i když to už zcela zá-

* — stanovisko. *Red.*

leží na místních podmínkách a Vy sám to uvidíte líp).

Tím bych snad mohl skončit. Napište mi prosím co nejdřív svůj názor: zda jsem pochopil Váš dotaz správně, je-li můj »konkrétní plán« uskutečnitelný atd. Obávám se trochu, že to ještě není všechno úplně v pořádku, že Vášna ještě není tak docela naším stoupencem. Zejména je podezřelé, že Máňa dosud nedostala Co dělat? Bylo by dobře, kdybyste znovu pozval Vášnu na poradu in pleno (tj. na *plenární zasedání* petrohradského výboru): bylo by to velmi důležité, abychom si *přesně ujasnili*, zda máme odpůrce, kdo to je a jaké mají hlavní námitky. Zrovna tak důležité je, abyste se přímo sešel s Máňou. *Co nejvíce a za každou cenu* urychlete cestu Váni (a bylo by dobré, kdyby přijela i Máňa!) sem (ať jedou *rovnou* do Londýna: dejte jim *určitě londýnskou* adresu a pro každý případ i belgickou adresu na Meščerjakova). Jestli se Vám to podaří, tak už to bude obrovský úspěch, který zajistí, že Vaše práce přinese plody, i kdybyste teď úplně zkrachoval. Nezapomeňte, že s fiaskem vždy musíte počítat, a že si proto musíte bez sebemenšího otálení rychle zajistit *reálný* první krok (prohlášení, cesta).

Jestliže Vášna *opravdu* přejde na *naši stranu*, pak uspořádáme za několik měsíců druhý sjezd strany a z Jiskry uděláme čtrnáctidenní, ne-li týdenní stranický orgán. Snažte se Vášnu přesvědčit, že ho nehodláme odvádět od práce *v místech*, že Pitěr je právě takové »místo«, které má i *bezprostředně* celoruský význam, že splynutí Váni se Soňou práci v místech obrovsky posílí a zároveň pozvedne stranu z napůl chimérického stavu nejen do stadia reality, ale i prvořadé síly.

Tisknu Vám pevně ruku. Váš *Lenin*

* Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203. *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

12. 7. 1902

Milý G. V.! Vaši stať* jsem dostal. Mnohokrát Vám děkuji za její přepracování. Poslal jsem ji hned do Londýna. Pokud jde o Bergův článek, V. I. se domnívá, že obě věci mohou vyjít společně, ale já bych Berga raději odsunul. Pozeptáme se ho na to.

Pište mi do Londýna, protože nevím přesně, jak dlouho se tu zdržím. Ostatně minimálně týden tu pobudu, takže Vám pro případ, že byste mi v té době psal, posílám adresu:

M-me Leguen (pour M. Olinoff)

Loguivy (par Ploubazlanec)

Côtes du Nord

France

Proč sešlo z Vaší cesty do Bruselu?¹⁸² Cožpak konference nebude? V každém případě doufám, že se uvidíme v Londýně. Plán L. Gr., abychom místo této schůzky přijeli já a Berg na 10—12 dní (sic!) do Švýcarska a setkali se tam s několika lidmi z Ruska, se mi zdá velice nevhodný. Copak se dá za 10—12 dnů udělat něco pořádného? Vždyť bude určitě zapotřebí, abychom se seznámili s každým krajanem zvlášť a důkladně, a navíc máme spoustu vlastních jednání. Nemůžeme také tvrdnout ve Švýcarsku delší dobu (a nechat práci stát). Krajané z Ruska budou ostatně muset projít veškerou naši korespondenci (nebo část) s Ruskem (pokud jsou tihle Rusové jiskrovci), a to je možné jedině v Londýně. Když se s tou korespondencí neseznámí, nebude mít schůzka žádný smysl a nikomu

* Jde o stať *Kritika našich kritiků*^[352], kterou později ve svém 4. čísle uveřejnila Zarja. *Red.*

nic nedá. Proto důrazně trvám na tom, aby se schůzka konala v Londýně.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

P. S. Myslím, že teď nemáme důvod se spojovat se »svazovci«: jsou impertinentní a v Paříži smrtelně »urazili« Berga¹⁸³. Možná Vám pošle můj dopis, kde podrobně zdůvodňuji, proč musíme být vůči nim odměření a dávat si před nimi velký pozor. V Rusku se teď naše věc rozbíhá naplno, ale »svazovci« mají strach projevit se samostatně. Nedej bože! . . .

Zarja nám pořád jaksi vážne. Dietz se pochechtává: není jí souzeno, aby vyšla!

1 4 1

N. K. KRUPSKÉ

16. 7. 1902

Přikládám dopis pro Arkadije.*

Dnes jsem dostal Tvůj dopis, korektury i peníze. Merci.

Se »sjezdem« ve Švýcarsku¹⁸⁴ se to vůbec nějak šeredně zamotává. Kdo si ten »sjezd« (to především) vlastně vymyslel? *My ne*. Je to nejspíš dílo B. N., který by si za svou lehkomyšlnost (cestování po zahraničí, žvanění s Koreněvským o sjezdu atd.) zasloužil pořádně setřít; jestli jsi to ještě neudělala, tak si ho, prosím Tě, *vezmi pořádně na paškál*. Udělal bych to sám, ale Ty to asi zvládneš líp, já už jsem moc navztekáný.

»Sjezd« *nikdo neorganizuje*: aby se mohl sjezd konat, musí se *všichni shromáždit* (a my nevíme nic přesného

* Viz tento svazek, dokument č. 142. *Red.*

o Arkadijovi a o Soně*). Na »sjezdu« musí být přítomen někdo ze zahraničí (někdo jako Dimka, starouškové, třeba i Alexandrovová aj.), ale *o tom nepadlo ani slovo*. Do konce ani program sjezdu nikdo nepřipravoval a nikdo neví, o čem by se na něm mělo mluvit: o organizaci Jiskry v Rusku? Bez delegátů této organizace?? Je s podivem, jak je to všechno ukvapené a nedomyšlené!!

L. Gr. to teď sám odkládá »až na podzim«. Proším Tě, vynasnaž se i Ty »zlikvidovat« tenhle nesmyslný nápad se »sjezdem«. Teď se *musím* setkat s Laptěm: sejde se jednak se Švýcary a jednak k nám přijede *sám*. Co ještě? Povar se zřejmě ještě potřebuje učit — jen ať se přiučí v Curychu, to bude výborné. Třeba zkusne v cizině jako B. N. ještě *pár měsíců?!?* Nač spěchat se setkáním? Když po tom zatouží, bude k nám muset přijet *sám*, teď nemá smysl ho sem tahat. A co to píšou B. N. a V. V. Bergovi za hlouposti: »Bez P. B. není možné jednat.« S kým? S Povarem? Ten je přece u P. B. S těmi třemi? Jsou u P. B. S Laptěm? Ten bude u P. B. Doporuč Bergovi, aby V. V. a B. N. za ty hlouposti pořádně vynadal, a napiš mi, jak se na to Berg dívá a jestli můžeme doufat, že si je podá tak, aby je přešla chuť vyvádět. A pak — když už se P. B. vydal sám do Mnichova, do Londýna přijede taky. Že je (*b u d e*) nutné, aby přijel G. V., o tom nikdo nepochyboval.

Psal jsem G. V., že o »sjezdu« nic nevím, ale *pracovní schůzka* (s Laptěm apod.) že je *nezbytná* v Londýně, kde bude samozřejmě i on. Ještě mu napíšu, bude-li to nutné.

Naléhej na L. Gr. *jak můžeš*, abys mu vyvrátila jeho názor: nemá jasnou představu o tom, na *čí* podnět, *proč* a *jak* se bude »sjezd« konat.

Tvůj . . .

* Soňa — konspirativní označení jiskrovského ústředí v Samaře (dnes Kujbyšev). *Red.*

Předpokládám, že korektury není třeba vracet. N'est ce pas?*

A co je s článkem V. I.^[82] — copak ho nevysázeli?
{{ Prosím Tě, nezapomeň: v mé agrární stati je citát z Bulgakova^[44]: sv. ? s. ? Tak to nemůže zůstat, takže pokud nepřijedu dřív a korekturu neuvidím, vyškrtni to, ale ne celou poznámku, jenom »sv.— s.—«. ¹⁸⁵

142

I. I. RADČENKOVI

Dopis Arkadijovi

[16. 7. 1902]

Milý příteli! Znovu jsem si přečetl Váš dlouhý dopis z 6. června a rád bych ještě něco dodal k svému minulému dopisu**. Měl jsem velkou radost z Vaší zprávy o rozhovoru s dělníky. Podobné dopisy, které nám opravdu pozvednou náladu, dostáváme jen zřídkakdy. Určitě to vyřidíte Vaším dělníkům a požádejte je za nás, aby nám psali sami *nejen pro tisk*, ale i prostě jen kvůli výměně názorů, abychom spolu neztráceli kontakt a nepřestali si rozumět. Mne osobně zvlášť zajímá, jak budou dělníci reagovat na Co dělat?***, protože zatím jsem žádné ohlasy od dělníků nedostal.

Navazte tedy přímé spojení mezi námi a Vaším dělnickým kroužkem a taky s Máňou†: to je nesmírně důležité, protože Jiskra se jim tak stane bližší a také to posílí Vaši pozici mezi nimi. A pak — jestli jsou mezi předáky

* Je to tak?

** Viz tento svazek, dokument č. 139. *Red.*

*** Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203. *Red.*

† Máňa — konspirativní označení výboru Dělnické organizace v Petrohradu. *Red.*

Máni opravdu schopní lidé, bylo by dobře, kdyby k nám jeden z nich přijel: navrhnete jim to a zeptejte se jich, co si o tom myslí.

Pak mám ještě tři věci.

1. Jestli je Váša náš, jaký vztah byste k němu měl zaujmout? Co o tom soudíte? Jestliže jsou Váša a Máňa *zcela* naši (a jestliže vydají prohlášení, o kterém jsem Vám psal, což je nesmírně důležité), pak by Vás možná mohli přijmout do svého ÚV¹⁸⁶ a *kromě toho* by Vás mohli oficiálně potvrdit ve zvláštní funkci pro sjednocení práce v celém Rusku (tj. »ÚV pověřuje NN, svého člena a člena organizace Jiskry v Rusku, s níž se ÚV plně ztotožňuje, aby se NN ujal přípravy sjednocení strany v duchu Jiskry«).

Možná by to šlo pozměnit asi takto (já to samozřejmě nastiňuji jen přibližně, nic víc): »ÚV petrohradského výboru vyjadřuje svou naprostou solidárnost s organizací Jiskry v Rusku a na základě všeobecného souhlasu a k všeobecné spokojenosti přijímá do výboru skupinu osob patřících k této organizaci a zabývajících se speciálně přepravou Jiskry a jejím rozšiřováním *po celém Rusku*. ÚV pověřuje ty a ty členy, aby této skupině pomáhali, a uvolňuje k tomu ty a ty prostředky, přičemž jeden z členů této skupiny (Arkadij) se bez přerušení členství v organizaci Jiskry v Rusku stává členem ÚV petrohradského výboru a bude speciálně řídit přípravu sjednocení celé strany v duchu Jiskry.« Skupinou míním ony osoby, které jste poslali na ryby¹⁸⁷ apod. Znovu opakuji, že jen nastiňuji různé přijatelné a možné náměty, abych vyhověl Vaší žádosti »v hrubých rysech nastítnit plán«, a ponechávám na Vás, jak s mými náměty naložíte. Určitě mi napište, jak to vypadá teď a jak postupujete dál. Kujte železo, dokud je žhavé, a mějte na paměti, že my dva se budeme muset co nejpřesněji naladit na stejnou vlnu, pokud jde

* Váša — konspirativní označení petrohradského výboru. *Red.*

o plán, jak definitivně a natrvalo získat »ladiče« (= petrohradský výbor = Váňu). Pokud jde o Vaše mladé přátele, musíte být chytrý jako liška!

Kdyby to takhle šlo, bylo by to vůbec nejlepší. Byl byste pak v organizačním výboru (pro přípravu Sáši*) jako delegát za Váňu a ještě někdo z našich by tam byl za Soňu. Odepište co nejdřív, jak se na to díváte a *zda jste o tom mluvi ls Váňou a s Máňou*.

2. Ruský organizační výbor musíte určitě utvořit a vést Vy: Vy za Váňu, Kler za Soňu a + ještě jeden z našich z jihu — to by bylo ideální. Na Bund si dávejte pozor a držte si ho jaksepatří od těla, neukazujte mu karty, ať si řídí své bundovské záležitosti, ale *nedovoltemu strkat nos* do ruských věcí: mějte na paměti, že to je nespolehlivý přítel (*a snad i nepřítel*).

3. Všem a všude vysvětlujte, že to je drb, že se redakce Jiskry chce údajně sama stát ústředním výborem strany v Rusku. To je hloupost. ÚV může existovat jedině tam, kde se něco děje, a je naší tužbou, aby vznikl z organizačního výboru a z revolučních dělníků. Vztahy mezi redakcí Jiskry a ÚV by byly hned od počátku dány rozdělením funkcí (ideové vedení a *praktické řízení*), přičemž jednotící úlohu by plnily pravidelné sjezdy a snad i jeden z pěti (dejme tomu) členů ÚV, který by sem byl nastálo delegován. Tyhle drby šíří Borba a je třeba ji demaskovat. V tisku těm ničemům odpovídat nechceme: víc je potrestáme tím, že o nich Jiskra bude mlčet.

Nedají se snad i Váňovy pochybnosti (o kterých jste mi psal) vysvětlit tím, že má o tom mlhavé představy? Vynasnažte se, aby Váňa a ještě víc *Máňa* pochopili vše naprosto jasně.

Pevně Vám tisknu ruku a přeji Vám, abyste vydržel až do úplného konce.

Váš *Lenin*

* Sáša — konspirativní označení II. sjezdu SDDSR. *Red.*

[P. S. Kdyby si Váňa usmyslel požadovat, aby se přesně formulovaly vztahy mezi ním a Máňou, mezi jeho členy a členy Máni, kteří jsou členy petrohradského ÚV, pak si myslím, že by bylo nejlepší *odložit* to do schůzky tady a Váňovi říct *přímo*: »Bud' — anebo: bud' jsme opravdu solidární, a pak se při společné práci sehrajeme za měsíc natolik, že mezi námi nezůstane ani stopa po nějakém nedorozumění, protože my všichni budeme jiskrovci. Anebo se ukáže, že se neshodneme, a pak se čestně rozejdeme. Ale nehodláme si dělat ostudu sepisováním nových dohod apod.« Vidím z Vašeho dopisu z 6. června, že jste jim hned na začátku odpověděl v tomto duchu — to jste ovšem udělal výtečně.]

143

I. I. RADČENKOVI

[22. 7. 1902]

Milý příteli! Vaše zpráva, kterou jsme nedávno dostali, že byli propuštěni Váňovi přátelé — »svazovci« (= stoupci časopisu *Rabočeje dělo*), v nás opět vzbuzuje řadu pochybností. Jestlipak teď Váňa* ob stojí? V každém případě mu dejte nůž na krk, ať odpoví rovnou, a pokud odpoví odmítavě, rozhodně mu nemilosrdně vyčiňte, a v každém případě nám dejte okamžitě vědět, jak to vypadá. Jestli se nám Váňa opět vymkl (anebo se nám vymyká) z rukou, musíte se tím spíš zaměřit s trojnásobnou silou na Máňu**: pokud je to možné, tedy přímo na ni, pokud ne, pak prostřednictvím Vašich nových přátel, s nimiž jste diskutoval, jak jste nám o tom sám tak podrobně a zajímavě psal.

* Váňa — konspirativní označení petrohradského výboru. *Red.*

** Máňa — konspirativní označení Dělnické organizace v Petrohradu. *Red.*

Musíte pokládat za svůj úkol (v případě i *seběmenší* Vánoňovy nespolehlivosti či úhybných manévřů) přípravu války pitěřských jiskrovců proti pozůstatkům ekonomismu*. O té válce se jim samozřejmě vůbec nezmiňujte, ale musíte se na ni připravovat ze všech sil a pokud možno na obou křídlech. To znamená za prvé: snažte se udržet osobní styky s našimi přáteli mezi inteligencí zastoupenou ve Vánoňovi, když už jste je jednou navázal, snažte se scházet s nimi, ovlivňovat je, působit na jejich svědomí, stýkat se s jejich mládeží, připravovat odtržení jiskrovců od lidí polovičatých. Druhé křídlo — mnohem důležitější — jsou dělníci. Ve Vašem kroužku máte vynikající příležitost, a tak musíte docílit především toho, aby tento kroužek svou averzi vůči Vánoňovi rozvinul, uvědomil si ji a dal jí určitou formu. Snažte se dát tomuto kroužku Co dělat?*** a dosáhnout (soudě podle Vašeho dopisu to nebude tak těžké) toho, aby byl *plně* solidární, přičemž zejména a obzvlášť zdůrazňujte, že Co dělat? je namířeno především proti lidem typu »pitěřských«. Když s nimi budete hovořit, nenechávejte nic nevyjasněné, neustále uvádějte Vánoňu jako špatný příklad, příklad toho, co se nemá dělat. Já Vám v tom všem velmi rád a ochotně pomohu, jak jen budu moci — například řadou dopisů kroužku. Jen ať se tento kroužek stane nejprve vědomě a zcela jiskrovským, vědomě a *nesmlouvavě* nepřátelským vůči veškeré té staré »pitěřštině«, vůči listu Rabočaja mysl i vůči časopisu Rabočeje dělo a vůbec vůči veškeré polovičatosti. *Potom (ale teprve potom)* uděláme tohle: to prohlášení, které jste Vánoňovi doporučoval učinit a o němž jsem Vám podrobně psal***, to prohlášení učiní — samozřejmě v poněkud pozměněné podobě — kroužek, pozvedne »prapor povstání« proti ekonomistům z Váni a vyhlásí proti nim otevřené ta-

* Výše uvedený text je v rukopisu přeškrtnut červeně. *Red.*

** Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203. *Red.*

*** Viz tento svazek, dokument č. 139. *Red.*

žení s cílem získat na svou stranu celou Máňu.

Ani na okamžik nepochybují o tom, že toto tažení skončí rychlým a naprostým vítězstvím, a hlavní potíží nevidím v tomto tažení, nýbrž právě v tom, aby lidé dospěli až k tomuto otevřenému tažení, aby neskouzli zase ke kompromisům s Váňou, k ústupkům vůči němu, k odkladům apod. *Absolutně* žádné kompromisy, *nemilosrdná* válka proti sebemenším pozůstatkům ekonomismu a příštipkaření — to je podle mého názoru úkol, který si musí Váš kroužek vytknout. Raději obětovat na přípravu čtvrt roku, půl roku i více, ale dospět k vytvoření *bojového* jiskrovského kroužku, než spojovat lidi ne zcela vyzrálé s vychytranci a váhavci z Váni.

Využijte toho, že máte vůči kroužku volné ruce, energicky prosazujte svou linii a lidi, kteří nejsou úplně naši, si držte od těla.

Budete-li takto postupovat, zůstanete nezávislí na Váňově kolísání a váhání a budete mít *vlastní* opěrný bod. I když budete někdy donucen k politikaření s Váňou, do politikaření v kroužku se nikdy ani v nejmenším nepouštějte, tam si vůči Váňovi počínejte vždy *nesmiřitelně*. Vaše taktika pak bude jednoduše takováto: když se k Vám Váňa přiblíží, hlaďte ho po hlavince, ale mějte vždy po ruce kámen — tj. netajte se mu tím, že se Vám to zdá málo, že se musí přiblížit na dosah a vstoupit, že Vy se s málem nespokojíte. Když se od Vás bude Váňa vzdalovat, nepromíjejte mu jediný omyl, jedinou chybičku. *Nachytat* Váňu při každické chybičce a nelítostně ji v kroužku (a podle možnosti někdy i v Jiskře) pranýřovat a odsuzovat — to by měl být jeden z Vašich hlavních úkolů.

Zkrátka se vůči Váňovi držte pevně zásady: Chci s tebou žít v míru, a proto se ze všech sil připravuji na válku proti tobě.

Na závěr jedna praktická rada. Váňa je od přírody diplomat a pedant. Vyrukoval teď s otázkou přebudování

psí boudy a je velmi pravděpodobné, že pod ušlechtilou záminkou této »revize stanov« bude všechno protahovat, smolit tisíce kompromisů aj. Nenechte se od něho nachytat. Nelítostně se té jeho zálibě v sestavování stanov vysmívejte. O stanovy tu nejde — a kdo si myslí, že na základě těch a těch taktických a organizačních idejí může vytvořit vzorové stanovy, ten absolutně nic nepochopil a je zapotřebí ho *stíhat* za jeho nechápavost až do konce. Jestliže si Váša představuje, že oni teď nové stanovy proberou ze všech stran, že 40 článků z 50 předělají a pak bude »ruka v rukávě«, tj. pak podle nových stanov poběží nově i práce, jestliže si to představuje takhle (a všechno tomu nasvědčuje), pak tedy odvrhl staré předsudky jen slovy, kdežto ve skutečnosti se drží ještě stovky hloupých idejí, proti kterým je zapotřebí bojovat a jedině bojovat. Napadejte ho za jeho puntičkářství a formalismus a dokažte mu, že nejde o stanovy, nýbrž 1. o to, abychom se *po důkladném zvážení* svých stanovisek názorově shodli a 2. o to, abychom *se sehráli* při praktické práci *samé*.

Z tohoto hlediska kašleme na to, jak si Vy od Váni hrajete na stanovy, a prohlašujeme přímo: Vy víte, kdo jsme, co chceme a jak pracujeme, a musíte to poznat nejen z tiskovin, ale i z osobních setkání v Rusku i v zahraničí (taková setkání jsou v revoluční práci nezbytná). Když s námi nechcete jít ruku v ruce, řekněte to rovnou, nevykrucujte se a mějte na paměti, že my budeme proti jakémukoli vykrucování bojovat »po vojensku«. Nemyslete si, že své vykrucování před námi skryjete revidováním stanov apod. Jestli ale chcete jít společně s námi, pak se pusťte do práce *okamžitě* a přesvědčíte se, že sama tato práce spjatá s celoruským listem, práce na tomto listu a z tohoto listu vycházející, že sama tato práce ukáže, jaké nové formy jsou zapotřebí, že patrně (ba dokonce zcela jistě) ukáže, že se tyto nové formy v průběhu současné, aktivní práce rýsují samy bez jakýchkoli stanov. A až budeme silní, budeme pořádat čtyřikrát do roka v Rusku

a dvakrát do roka v zahraničí (nebo naopak, s přihlédnutím k okolnostem) schůzky a konference a na těchto konferencích veškeré stanovy vymezíme (lépe řečeno, veškeré stanovy pošleme k čertu).

Pevně Vám tisknu ruku a budu netrpělivě čekat na Vaši odpověď, zda se svými dopisy strefuji do černého, tj. zda Vám dávají to, co potřebujete.

Váš *Lenin*

1 4 4

G. D. LEJTEJZENOV I

24. 7. 1902

Milý L.! Sestřina adresa je: M-me Elizaroff, *Loguivy* (par Ploubazlanec), Côtes du Nord. Aně ani mamince se tu opravdu moc nelíbí, takže se možná přestěhují, ale ještě nevědí, kam (můžete na dopisu uvést adresu Expédition). Já zítra odjíždím domů. Mně se tu celkem vzato velice líbilo a docela slušně jsem si tu odpočinul, jenže jsem to bohužel s tím uzdravením přehnal, pozapomněl na dietu a znovu mě teď trápí katar. To jsou však jen takové prkotiny.

Zdržíte se u vás na vsi ještě dlouho? Měl byste spojit příjemné s užitečným (funkce) a pořádně si delší dobu odpočinout. Až se vrátíte, dejte o sobě vědět.

Jak jste spokojen s výsledkem jednání s L. Gr. a Jurjevem? Jestlipak jste se dohodli definitivně a můžete teď doufat v lepší výsledky?

Z Ruska dostáváme dobré zprávy o tom, že se výbory — dokonce i *pitěřský* (sic!) — přiklánějí k Jiskře. Mám pro Vás kuriózní historku: poslali do časopisu *Rabočeje* dělo jednu brožuru a tam (na s. 9 — máme přesné informace?) poznamenali: »Viz skvělou Leninovu knihu.«* Zdejší čle-

* Viz Co dělat? (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203). *Red.*

nové Svazu křičí na poplach a píšou do Pitěru: Račte to vyškrtnout, je to rána do zad vám i nám. Odpověď zněla: Nechte nás pracovat nově, brožuru dejte do Jiskry.

To je ovšem prozatím *entre nous**. Je to ale příznačné!

Nevím, jestli Pitěru nová pozice vydrží.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Lenin*

Pište mi do Londýna.

P. S. Málem bych zapomněl: Socialiste** mi písemně oznámil, že mi předplatné skončilo v prosinci 1901. Je to pravda? Nespletli si to? Vždyť si pamatuji, že jste tam byl s Jurdanovovou kartičkou. Jestli ano, nemáte o tom nějaké potvrzení? Anebo nepamatujete se na to?

145

G. V. PLECHANOVVI

28. 7. 1902

Milý G. V.! Posílám Vám na cestu 100 marek. Moc mě potěšilo, když jsem se dověděl, že se sem chystáte na 2—3 měsíce a že to nebude jen pouhá návštěva: podle všeho tu budou ve stejnou dobu taky lidi z Ruska.

Váš dopis za mnou putoval do Francie, odkud jsem rychle odjel, takže jsem se s ním minul a ještě jsem ho nečetl.

Tisknu Vám ruku a těším se na shledanou.

Váš *Lenin*

* — mezi námi. *Red.*

** Jde o francouzské periodikum *Le Socialiste*. *Red.*

V. G. ŠKLJAREVIČOVI

29. 7. 1902

Vaši informaci o »dědictví« jsme dostali.¹⁸⁸ I nám se tu leccos zdá »podivné a nepochopitelné«, obzvlášť příkaz, aby si Fjokla* našla advokáta. Jak to má Fjokla udělat? A proč to neudělá sám dědic? Za pokus to třeba i stojí a zkusit to můžeme, ale bude zapotřebí všechno důkladně ořukat. Jinak se nám lidi vysmějou, že naděláme mnoho povyku pro nic. Udělejte proto všechno, abyste tomu přišel na kloub, a sdělte nám, jak by bylo možné »dát nám dědice k dispozici«. Poslat ho třeba za hranice? *Podrobně* nám ho charakterizujte. A dál — proč se »váš« dědic neobrátí na ty advokáty, kteří měli co dělat se spoludědici? (Za tohle my samozřejmě peníze utrácet nemůžeme.)

Bylo by pro nás důležité, kdybyste nás spolehlivě a *přímo* spojil s *dělnickou organizací na jihu*¹⁸⁹. Postarejte se o to a napište nám o ní obsírněji.**

147

P. G. SMIDOVIČOVI

2. 8. 1902

Dostal jsem Váš dopis, milý Č., ale prozatím Vám odpovím co nejstručněji: je mi hrozně mizerně, válím se v posteli.

K otázce, kterou jste nadhodil, jsem *žádný* dopis nedostal. Stal jste se asi obětí nedorozumění. Kdo by mohl pomýšlet na »rozorganizování« dělnických kroužků, skupin

* Fjokla — konspirativní označení redakce Jiskry. *Red.*

** Tento odstavec je v rukopisu přeškrtnut. *Red.*

a organizací místo na zvyšování jejich počtu a jejich upevňování? Píšete, že jsem neuvedl, jaké spojení s dělnickými masami může mít přísně konspirativní organizace. To snad přece jen ne, když (ačkoli vient sans dire*), na s. 96 sám citujete jednu pasáž o tom, že je nezbytné, abychom všude měli celou řadu (NB!) [*celou řadu!*] »takových kroužků, svazů a organizací« (tj. kromě ústřední organizace profesionálních revolucionářů) »v co největším počtu« (podtrženo Leninem) a aby »měly co nejrozmanitější funkce«. ** Zbytečně spatřujete *absolutní* rozpor tam, kde já vymezuji jedinečnou posloupnost a poukazuji na hranice mezi krajními články této stupňovité posloupnosti. Mezi hrstkou velmi konspirativního a kompaktního jádra profesionálních revolucionářů (ústředím) *na začátku* a *masovou* »organizací bez členů« *na konci* přece existuje celý řetěz článků. Ukazuji jen, v jakém směru se charakter článků mění: *čím je organizace »masovější«, tím musí mít volnější organizační formu a musí být méně konspirativní* — tak zní moje teze. A Vy byste to chtěl chápat tak, že není zapotřebí, aby mezi masami a revolucionáři byli prostředníci!! Co Vás to napadá? Vždyť všechno záleží právě na těchto prostřednících! Když uvádím, jaký charakter mají ony krajní články, a kladu důraz (*a právě že kladu důraz*) na nezbytnost mezičlánků, pak se rozumí samo sebou, že tyto mezičlánky budou stát *uprostřed* mezi »organizací revolucionářů« a »masovou organizací«, že budou stát podle typu organizační struktury *uprostřed*, tj. že nebudou tak úzce semknuté a konspirativní jako ústřední organizace, ale zase víc než »svaz tkalců« apod. Například v »továrním kroužku« (*samozejmě* že je třeba usilovat o to, aby každá továrna měla kroužek prostředníků) je nezbytné najít »střední cestu«: na jedné straně by rozhodně měla celá nebo skoro celá továrna ur-

* — to se rozumí samo sebou. Red.

** Srov. Co dělat? (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 140—141).

Red.

čitého předáka *znát* a věřit mu, respektovat ho. Ale na druhé straně by »kroužek« měl zajistit, aby lidé *nemohli* znát *všechny* jeho členy, aby totiž *nemohl* být přistižen při činu ten, kdo má největší spojení s masami, aby nemohl být vůbec usvědčen. Copak to nevyplývá samo sebou z toho, co řekl Lenin?

Ideál »továrního kroužku« je naprosto jasný: čtyři až pět (uvádím to jako příklad) revolučních dělníků, z nichž masy nemusí znát *všechny*. Jednoho by jistě znát měly, ovšem toho je třeba chránit před odhaláním: ať o něm mluví jako o našinci, tvrdé hlavě, *i když se do revoluce neplete* (není to aspoň vidět). Jeden má spojení s ústřední organizací. Za oba ať jsou náhradníci. Dají dohromady *několik* kroužků (odborových, vzdělávacích, kolportážních, protišpiclovských, ozbrojených atd. atd.), přičemž pochopitelně takový protišpiclovský kroužek anebo kroužek obstarávající zbraně bude uplatňovat konspirativnost v jiné míře než čtenářský kroužek Jiskry nebo legální literatury aj. atd. Konspirativnost bude nepřímou úměrná tomu, jak početný bude kroužek, a přímo úměrná tomu, jak vzdálené cíle pro *přímý boj* si kroužek stanoví.

Nevím, jestli stojí za to se o tom zvlášť rozepisovat: pokud se domníváte, že ano, pak mi tento dopis vraťte a já o něm a o Vašem dopisu pouvažuji jako o podkladovém materiálu. Doufám, že se soudruhem z Pitěru se sejdeme tady a všechno důkladně probereme.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

4. 8. 1902

Milý B. N.! Dostal jsem oba Vaše dopisy a moc mě potěšilo, když jsem z nich poznal a ujistil se o tom, že se dohnělá »nedorozumění« skutečně rozplývají jako *dým*, jak už jsem také napsal Povarovi (psal jsem mu, že jsem o tom přesvědčen).

Tak Vy si stěžujete na naše »důvěrníky«. Také mám chuť si s Vámi na tohle téma promluvit — vždyť i mě ta věc náramně štve. »Brali jsme za důvěrníka kdekoho« . . . Já vím, a vím to moc dobře a nikdy na to nezapomínám, jenže v tom je taky tragičnost (ano, ano, tragičnost, to není žádná nadsázka!) naší situace, že to *musíme* dělat takhle, že *nejsme s to* překonat celou tu spoustu ledabylosti, která v naší práci panuje. Víím velmi dobře, že nám nic nevyčítáte. Vynasnažte se ale plně vžít do naší situace a *zaujměte takové stanovisko*, že nebudete říkat »Vaši důvěrníci«, ale »naši důvěrníci«. Když to uděláte a vy To udělat musíte (podle mého názoru), pak se jednou provždy odstraní *jakákoli* možnost nedorozumění. Nahradte druhou osobu první, sledujte »naše« důvěrníky i Vy sám, pomáhejte při jejich vyhledávání, odvolávání a výměně, a pak nebudete říkat, jak jsou ti naši důvěrníci »nesympatičtí« (takové řeči nutně vyvolávají nedorozumění: jsou přijímány jako projev odcizení, vykládají se obecně, vykládají si je tak i členové naší redakce, kteří nemají možnost si tu otázku vyjasnit společně s Vámi), ale budete mluvit o nedostacích v *naší společné* práci. Těch nedostatků je spousta a deprimuje mě to čím dál víc. Zrovna teď se blíží (cítím to) doba, která ten problém vyžene na ostří nože: buď Rusko dodá vlastní lidi, najde takové, kteří nám budou pomáhat a dají vše do pořádku, anebo . . . A i když vím a vidím, že už se takoví lidé vyskytují

a že je jich stále víc, jde to přece jen pomalu a s dlouhými přestávkami a to »skřípání« v tom tak drásá nervy, že . . . někdy je člověku těžko.

»Brali jsme za důvěrníka kdekoho.« To ano, jenže my si přece »lidský materiál« sami nevyrábíme, ale bereme a musíme brát, *co se nám nabízí*. Jinak to ani nejde. Někdo jede do Ruska a řekne nám: chci pracovat pro Jiskru. A je to poctivý a věci oddaný člověk. Tak tedy jede a stává se z něho samozřejmě »důvěrník«, ačkoli nikdo z nás *nikdy* nikomu takové označení nedal. A jaké vůbec máme prostředky, abychom si »důvěrníky« prověřili, řídili je, přesouvali je jinam? Vždyť je naprosto běžné, že je nedokážeme donutit ani k tomu, aby nám napsali, a *v 9 případech z 10* (podle mých zkušeností) jdou všechny zdejší plány o příští činnosti »důvěrníka« ke všem čertům *hned poté, co překročí hranice* — a důvěrník pracuje, jak sám uzná za vhodné. Věřte, že ve zdejší dispozici, trasy, plány aj. doslova ztrácím veškerou důvěru, protože už předem vím, že to k ničemu není. »Jsme nuceni« plácet se jak ryba na suchu, protože *neděláme (když na to nemáme jiné lidi)* svou práci. Vždyť k tomu, aby se vybírali důvěrníci, aby se na ně dohlíželo, *odpovídalo se za ně*, koordinovala se jejich práce a aby *fakticky* byli řízení, k tomu aby byl člověk nutně všudypřítomný, lítal, viděl všechny skutečně při práci. K tomu bychom potřebovali celý zastup *praktických organizátorů a vůdců*, jenže je nemáme, totiž máme, ale málo, málo, maličko . . . V tom je také celé naše neštěstí. Když člověk vidí tu naši ledabyllost v praxi, popadne ho takový vztek, že ztrácí veškerou schopnost pracovat, a utěšuje se jedním jediným: když se to přece jen *přes* veškerou chaotičnost stále víc *rozbíhá*, a rozbíhá se to evidentně, pak je to životaschopné. Znamená to, že po vykvašení z toho bude dobré víno.

Ted' už chápete, proč nás dohání skoro na pokraj zoufalství pouhá poznámka jiskrovce: »Vy ale máte nanicovaté důvěrníky!«? Nejrady bychom takovým lidem řekli:

Tak jděte a sami honem nahraďte ty »nanicovaté«! Vždyť to pořád říkáme, tvrdíme a píšeme o tom i v knížkách, že celé neštěstí je v tom, že »lidí je spousta a *lidi nejsou*«, a oni nám to, že lidi nemáme, věčně otloukají o hlavu. Existuje jediné východisko a je to *naléhavě* nutné, bez nadsázky a doslova neodkladné východisko, neboť čas nečeká a řady nepřátel také rostou, ať už je to Osvobožděníje¹⁹⁰, socialisté-revolucionáři či všelijaké ty nové sociálně demokratické skupiny, lehkomyšlnou korouhvičkou Žizň počínaje a intrikánskými »borbovci« konče*. To východisko spočívá v tom, aby se jiskrovci v Rusku konečně vzchopili, *našli si lidi a chopili se pevně otěží v Jiskře*, neboť naše země je vskutku veliká a bohatá, ale chybí jí řád. Lidi si najít *musíte*, protože lidi *jsou* — jenže je musíte chránit jako oko v hlavě, tj. nejen v přímém smyslu slova chránit je před policií, ale také si je šetřit pro tuto neodkladnou práci, nenechat je, aby se věnovali jiným, celkem užitečným *úkolům*, které však *mohou počkat*. Když jsme *nuceni* vzhledem k naprostému nedostatku lidí spokojit se s těmi »nanicovatými«, pak není divu, že nemůžeme klidně přihlížet, jak jiní odkládají naši záležitost až »na potom«.

Kdyby se všichni ti *nynější* jiskrovci, které teď máme, *ihned* a bez odkladu chopili *otěží v Jiskře* a *samostatně* se pustili do zajišťování její přepravy a rozvozu, do shromažďování materiálu pro ni aj., pak *už bychom* měli *skutečný ÚV*, takový, který by de facto disponoval »důvěrníky« (neboť důvěrníky má disponovat ÚV, nikoli redakce) a *řídil* veškerou praktickou činnost.

Slycháváme: když nejsou lidi, kde chcete vzít ÚV? Ale my ty lidi přece jen nacházíme, i když bývají »nanicovatí«. Mezi 10 nanicovatými toho jeden solidní člověk mnoho nezmuže, ale žádná zkušenost není marná. Lidé se učí při práci: jedni odejdou a vystřídají je jiní, ale *když už se*

* Jde o členy skupiny Borba. Red.

to jednou dalo do pohybu, ty další to k započaté práci *potáhne* desetkrát víc. Kdybychom dnes vytvořili ÚV (neoficiální), stane se z něho už zítra oficiální orgán a bude z každé místní organizace *vytahovat* schopné lidi desetkrát energičtěji než teď. Jedině tím, že budeme takové schopné lidi »vytahovat z místních organizací«, můžeme docílit v naší práci toho, aby se o tyto místní organizace řádně *pečovalo*.

Proto také tolik *žálím* na Semjona Semjonoviče¹⁹¹, k zbláznění na něho *žálím* — a rozčiluje mě každý názor (dokonce i názor) na »nezainteresovanou osobu«. Jak by také ne, vždyť dokud jiskrovci neřeknou: To je *moje* věc!, dokud to neřeknou nahlas, dokud se do toho nepustí zuby nehty a nezačnou ostatním vyčítat nedostatek houževnatosti [kdysi jste mi řekl: Vynadejte jiskrovcům! — a já Vám odpověděl: Kdepak já, to musíte udělat Vy, protože na to má právo jenom ten, kdo se práce *přímo* prakticky účastní a zná ji jako své boty], dokud to jiskrovci neudělají, pak to znamená, že nás *chtějí* nechat na holičkách »jen s těmi nanicovatými« — a to by byl začátek konce.

Už musím končit. Strašně bych si přál, abyste si Vy i Povar představili naši situaci co nejkonkrétněji a vžili se do ní a abyste už příště neříkali vy, ale *my*. V každém případě je nezbytné, aby nám Povar velmi často psal, aby psal *přímo* a aby nás *pevněji* spojil se Semjonem Semjonovičem a Semjona Semjonoviče s námi.

Pokud jde o Váš příjezd — jestli musíte ještě nějaký čas zůstat v Curychu, nedá se nic dělat. Jak to, že se necítíte ve své kůži? Nejste trochu nemocný? Nepotřebujete si odpočinout?

Já pořád postonávám, takže na cestování není ani pomyslení.

Napište mi, co si myslíte o Zernovové a o Saninovi. O Saninovi jsem už leccos slyšel od různých lidí a nabyly jsem dojmu, že to není pracovník pro nás, že je příliš di-

voký («wild»). A je to pravda o Zernovové, že není dobrý člověk, tj. nejen že si potrpí na »dobrodružství« (to přece ještě samo o sobě není žádné neštěstí), ale že je vůbec jako člověk nespolehlivá?*

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

149

KARTAVCEVOVI**

4. 8. [1902]

1. Dostali jsme ještě dva Vaše dopisy, ale nepodařilo se nám nic rozluštit. Používáte při psaní příliš slabý roztok. Musíte si to pokaždé vyzkoušet, než začnete psát. To člověka strašně namíchne, když dostane dopis a nemůže si ho přečíst.

2. Dostal jste náš dopis, v němž jsme Vás žádali, abyste nám poslal z našich peněz tři sta rublů?

3. Jaké máte zprávy z vězení?

4. Illgova adresa. Píšete ji nesprávně, má být:***

5. Sdělte nám, co se dělá u vás ve výboru. Do Berlína prý přijel jakýsi »Leontij« (Počomkin)†. Prý sdělil našemu berlínskému soudruhovi, že a) kyjevský výbor zbavuje pravomoci každého, kdo je »pro staroušky«, b) je rozhořčen kvůli dopisu Jiskry a bude proti uznání Jiskry za orgán strany, c) výbor mu uložil, aby se spojil s časopisem Žizň, který Kyjevané označují za stranický orgán, d) výbor není s to čelit socialistům-revolucionářům, netroufá si mluvit proti teroru a hodlá čelit jedině rozšiřování literatury typu Kdo čím žije aj. Tady pravděpodobně něco nehraje, takže jsme prosili, aby se Leontijovi vyřídilo, že nám má napsat a podrobně vyložit, oč jde. On nám však nepíše. Vysvětlete, oč tu běží.

Snažně Vás prosíme a naléhavě žádáme, abyste se spojil *přímo* s námi, kdykoli jde o něco závažného, protože

* Poslední věta je uveřejněna poprvé. *Red.*

** Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

*** Adresa není v rukopisu uvedena. *Red.*

† Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

když se to vyřizuje přes *Berlín a pod.*, je to vždycky strašně popletené. Domníváme se, že i v tomto případě se to popletlo. Jestliže svěřujete vzkaz někomu, kdo jede za hranice, musíte po něm kategoricky požadovat, aby se neomezil na schůzku s některým členem Ligy, ale aby *rozhodně* zašel do redakce osobně, nebo do ní *vlastnoručně* (tj. sám, ne aby tím pověřoval některého člena Ligy) napsal dopis (doporučené dopisy ze zahraničí na Dietzovu i na ostatní adresy jsou *naprosto* spolehlivé). Tato opatření jsou nezbytná, protože členové Ligy a dokonce i členové jejího vedení jsou roztroušeni po celé Evropě a o stycích s Ruskem mnoho nevědí.*

Pořád ještě nemáme adresu, na které bychom se s Vámi mohli setkat. Byla pravděpodobně v některém nerozluštěném dopisu, ale tady nic nezmůžeme. Čekáme na Vaši odpověď.

Spojte nás s Vakarem.

150

I. I. RADČENKOVI

[7. 8. 1902]

6. Strašně se bojíme o Arkadije, ať na sebe dá pozor a nešetří penězi, Fjokle ať raději nic neposílá.

K bodu 6.: Arkadij by měl rozhodně z Pitěru odjet, když už ho vyslídili. Teď odjet může, když se tady sejde-
me s Koljou.¹⁹² Ať Arkadij nezapomíná, že už máme skoro jenom jeho a že se musí uchránit *za každou cenu*.**

* Vepsáno do dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

** Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

8. 8. 1902

Milý G. V.! Včera k nám přijel soudruh*, na kterého jsme čekali a kterého zná starý přítel¹⁹³, jenž Vám přivezl peníze. Především tedy tomu starému příteli prosím vyřídte, aby přijel: budeme ho potřebovat při společných jednáních, neboť soudruh, který tu teď je, se nezdrží déle než půldruhého až dva týdny.

Dále tu jde o setkání tohoto soudruha s Vámi. On sám se s Vámi setkat chce a věci to samozřejmě velice prospěje. Jde jen o to, zda se máte snažit přijet sem co nejdřív, abyste ho tu určitě zastihl, anebo zda na něho máte počkat v Ženevě, *kam pojedě od nás*. Žádal mne už včera, kdy ještě nevěděl, že se tady taky brzo objevíte, abych Vám napsal.

Pouvažujte ještě také o tom, že ve Švýcarsku (či snad přímo v Montreux?) jsou teď pohromadě skoro všichni rabočedělovci (Martynov, Akimov, Olchin, na cestě je Kričevskij a další) a že náš host je jede *navštívit*. Na první pohled budí tento host dojem jiskrovce a tak nám ho také přátelé z Ruska doporučují. Ale přece jenom . . . Co když mu členové Svazu (rabočedělovci) nakukají nějaké lži? Je vhodné, aby se u nich objevil *až nakonec* a nebyl třeba s to čelit nějaké nové pomluvě apod.? Proto si myslíme, že by snad bylo lepší, kdyby se s Vámi seznámil a několi-krát se s Vámi v Ženevě setkal. V tom případě byste si s ním možná mohl podebatovat jak během jeho setkání se členy Svazu, tak i potom. Možná by se tak podařilo zabránit hned v zárodku nějakým dalším pomluvám apod.

Zvažte to všechno (spolu se starým přítelem) a *rozhodněte se*, kde se chcete s tím soudruhem sejít, a pak nám

* Jde o V. P. Krasnuchu. *Red.*

obratem odpovězte. Jenom abyste se s ním neminul — to by bylo ze všeho nejhorší.

Pokud se rozhodnete sejít se s ním u Vás (starý přítel ať v každém případě přijede sem), napíšeme Vám o tom soudruhovi ještě všechny dostupné informace.

Je adresa, na kterou Vám píšeme, naprosto bezpečná? Jste si jist, že ty dopisy nikdo nemůže číst?

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

152

I. I. RADČENKOVI

12. 8. 1902

Právě jsme dostali Váš dopis z 25. 7. a přečetli si ho tady s občanem* společně. Překvapuje nás, proč Vy, člen organizační komise¹⁹⁴, nekooptujete podle původního záměru nové členy z řad dělníků, kteří nepatří k Máně**? Občan je přesvědčen, že jedině tak lze celou Máňu předělat a že toto opatření je zapotřebí učinit co nejdřív.

Na Arkadije nám musíte dát pozor: ručíte nám za něho a postavíme Vás před soud, jestli ho z Pitěru nevyženete dřív, než ho seberou. Ať přestane aktivně pracovat a nezapomíná, že četníci jsou taky aktivní. Moc bychom potřebovali někoho na jihu (v Charkově nebo v Kyjevě!)? Nemohl by se tam Arkadij vypravit?

* Jde o V. P. Krasnuchu. *Red.*

** Máně — konspirativní označení Dělnické organizace v Petrohradu. *Red.*

P. B. AXELRODOVI

19. 8. 1902

Milý P. B.! Právě teď jsem dostal telegram, že je Kolumbus u Vás. Vyřídíte starému kamarádovi tisíceré pozdravy! Přikládám pro něho dopis.* Až si odpočine a trochu se u Vás rozkouká, vydá se asi k nám, společně s B. N.?

G. V. píše, že byste měl přijet do Mnichova.¹⁹⁵ Naprosto s tím souhlasím: s ostatními jsem ještě neměl čas o tom mluvit, ale jsem přesvědčen, že s tím také budou souhlasit. Napište co nejdřív, jestli budete potřebovat peníze na cestu. Zase je budeme muset shánět, protože nám zůstalo v pokladně pouhých asi 100 rublů. Ale samozřejmě je seženeme.

L. G—čovi příkaz od G. V. předám.

Jak jste teď na tom se zdravím? Jestlipak jste si v létě pořádně odpočinul?

Tisknu Vám ruku. Váš *Lenin*

J. J. LEVINOVI

[22. 8. 1902]

Milí soudruzi! Váš dopis se zprávou o názorech a plánech zbývajících členů redakce listu Južnyj rabočij¹⁹⁶ nás nesmírně potěšil. Vřele souhlasíme s Vaším návrhem, aby list Južnyj rabočij a Jiskra navázaly mezi sebou co nejužší kontakty a spolupráci. Musíme okamžitě podnik-

* Tento Leninův dopis I. Ch. Lalajancovi (Kolumbovi) nebyl nalezen. *Red.*

nout co nejráznější opatření, abychom tyto úzké vztahy utužili a přešli k *jednotným akcím*, vyplývajícím z naší názorové jednoty. Za prvé k tomu využijeme Vašeho návrhu jednat s Černyšovem. Dejte nám jeho adresu. Není (jak jsme se doslechli) v zahraničí a nežije snad tady?* Za druhé nám také sdělte, kdo je Vaším oficiálním zástupcem. Dejte nám ihned přímou adresu pro dopisy ze zahraničí i z Ruska a také adresu, na které by bylo možné se s Vámi setkat. Už jsme podnikli kroky, aby se členové organizace Jiskry v Rusku s Vámi sešli a všechno podrobně projednali. Abychom zbytečně neztráceli čas, napište nám také co nejpodrobněji, co děláte. Jaké má redakce listu Južnyj rabočij nejbližší praktické plány? Má spojení s výbory na jihu? Jaká je forma jejich vztahů? Z Vašich slov, že hodláte pracovat stejně jako *před vytvořením* Svazu jižních výborů a organizací¹⁹⁷, jsme usoudili, že nynější redakce listu Južnyj rabočij se liší svým složením i *zaměřením* od redakce, jaká byla na jaře, v době konference. V čem zejména spočívá toto odlišné zaměření a jak se k tomu stavějí jižní výbory, tj. které z nich přijímají směr Svazu jižních výborů a organizací a které se přiklánějí k Vašemu směru? Jak velký je podle Vašeho názoru tento rozdíl? Neohrozí sjednocení strany? Co by se mělo podniknout, aby se solidarity dosáhlo co nejdřív? Jak se k výborům na jihu (a k oběma uvedeným směrům) staví oněch šest provinčních skupin, o kterých jste psal? Velmi bychom si přáli, kdybyste nám pomohl udělat si ve všech těchto otázkách úplně jasno, protože by to značně přispělo ke sblížení Vašich přátel se členy organizace Jiskry v Rusku, kteří pracují na jihu.

* Ze zahraničí pište na Dietze ve *dvou obálkách* a požádejte ho, aby dopis okamžitě poslal redakci Jiskry.

MOSKEVSKÉMU VÝBORU SDDSR

Leninův dopis mosk. výb-u

[24. 8. 1902]

Milí soudruzí! Dostali jsme Váš dopis s poděkováním autorovi Co dělat?^{*} a s usnesením, že uvolníte pro Jiskru 20 %. A já Vám teď upřímně děkuji, že jste mi projevili takovou důvěru a ztotožnili se se mnou. Pro člověka, který píše nelegálně, je to tím cennější, protože je nucen pracovat za podmínek, kdy mu citelně chybí kontakt se čtenáři. Pro nás má nesmírný význam každá výměna názorů, každá informace o tom, jakým dojmem zapůsobila na různé čtenářské vrstvy ta či ona stať nebo brožura, a budeme Vám velice vděčni, když nám budou psát o práci nejen v úzkém slova smyslu, nejen pro tisk, ale také proto, aby se autor necítil od čtenáře odtržen.

V 22. čísle Jiskry jsme uveřejnili Vaše usnesení o uvolnění 20 % pro Jiskru^[389]. Neuveřejnili jsme však Vaše poděkování Leninovi, neboť jste je za prvé uvedli samostatně a nezmínili jste se ani slůvkem, že byste si přáli zveřejnění, a za druhé by se to poděkování v dané podobě stěží hodilo pro tisk. Nemyslete si však prosím, že pro nás není důležité uveřejňovat prohlášení výborů o tom, že souhlasí s těmi a těmi názory. Naopak právě teď, kdy pomýšlíme na sjednocení revoluční sociální demokracie, je to *obzvlášť důležité*. Nevýslovně bych si přál, kdyby moskevský výbor vyjádřil souhlas s mou knihou formou *prohlášení*, které by se bez průtahů objevilo v Jiskře. Výbory už mají nejvyšší čas, aby otevřeně vyhlášovaly své stranické stanovisko, aby skoncovaly s onou taktikou mlčenlivého souhlasu, která ve »třetím období« převažo-

* Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203. *Red.*

vala. To je obecný argument pro otevřené prohlášení. Mě například mimo jiné *obvinili v tisku* (skupina Borba ve svém Letáku¹⁹⁸), že chci z redakce Jiskry udělat ruský ústřední výbor, že chci »důvěrníky« »komandovat« apod. To je zjevné překrucování toho, co říkám v Co dělat?, jenže já nemám chuť donekonečna v tisku opakovat: »Vy to překrucujete.« Myslím, že by o tom měli promluvit ti lidé z praxe, kteří působí v Rusku a *víc než dobře vědí*, že to »komandování« Jiskry se omezuje na rady a vyslovení vlastního mínění, a kteří *vidí*, že *organizační* ideje vyložené v Co dělat? vystihují aktuální problémy, bolavé místo *skutečného* hnutí. Domnívám se, že tito lidé z praxe by sami měli požádat o slovo a pěkně nahlas říct, jak na tuto otázku pohlížejí *oni* a jak na základě zkušeností z vlastní práce nakonec dospívají k stejným názorům na organizační úkoly jako my.

Vaše poděkování za Co dělat? jsme pochopili a samozřejmě je můžeme chápat jediné tak, že jste v té knize naši odpověď na *své vlastní* problémy, že jste *sami z bezprostřední* zkušenosti z hnutí dospěli k přesvědčení, že je nezbytné pracovat odvážněji, ve větším měřítku, *jednotněji*, centralizovaněji a semknutěji kolem jednoho tiskového centra — k přesvědčení, které je zformulováno v této knize. Je-li tomu tak, jestliže jste skutečně dospěli k takovému přesvědčení, pak by bylo žádoucí, aby to výbor prohlásil otevřeně a nahlas a aby vyzval rovněž ostatní výbory, aby s ním spolupracovaly v tomtéž směru, držely se téže »lajny« a kladly si tytéž nejbližší organizační a stranické cíle.

Doufáme, soudruzi, že shledáte, že je možné přečíst tento dopis na společné schůzi celého výboru a že nám sdělíte své rozhodnutí v uvedených otázkách. (Mimoходом dodávám, že petrohradský výbor se rovněž vyjádřil, že s námi souhlasí, a uvažuje o podobném prohlášení.)

Měli jste dost výtisků Co dělat? Četli to dělníci? Co tomu říkali?

Všem soudruhům tisknu pevně ruku a přeji jim mnoho úspěchů.

Váš *Lenin*

156

REDAKCI LISTU JUŽNYJ RABOČIJ

[16. 9. 1902]

Milí soudruzí! Váš zevrubný dopis nám všem udělal neobyčejnou radost. Pošlete nám prosím co nejdřív slíbené dodatky a pište častěji. Doufáme, že se nám podaří poslat k Vám brzy jednoho soudruha, se kterým vše podrobně a definitivně projednáte, a zatím se omezíme jen na to nejdůležitější.

Máte tisíckrát pravdu, že se musíme co nejrychleji a bez meškání spojit v jednu organizaci celoruského charakteru, jejímž cílem bude pracovat pro dosažení ideové jednoty výborů a praktické, organizační jednoty strany. My jsme již v tomto směru podnikli dost závažné kroky díky tomu, že se petrohradský výbor stal zcela jiskrovským, vydal o tom prohlášení v tisku a de facto (to je ovšem přísně entre nous*) splynul s organizací Jiskry v Rusku, když jejím členům svěřil nejdůležitější funkce v ústřední skupině výboru. Jestliže dosáhneme stejné naprosté shody a úplného splynutí s jím, stane se faktické sjednocení strany o 75 % reálnější. Musíme si s tím hodně pospíšet. Podnikáme okamžitě kroky 1. k tomu, aby členové organizace Jiskry v Rusku přijeli k Vám a dohodli se s Vámi; 2. aby se navázalo spojení zde s Černyšovem. Vy pak urychlete vydání (nebo uveřejnění v Jiskře) svého zásadního prohlášení, jímž přesně vymezíte své postavení ve straně, a učinite vše, abyste fakticky splynuli s organizací Jiskry v Rusku.

* — mezi námi. *Red.*

Na závěr ještě několik slov k Vaším otázkám. Pokud jde o rolníky a agrární program, není nám jasné, co se Vám v našem návrhu agrárního programu nelíbí a jaké změny byste si přáli. Upřesněte to. Viděli jste 4. číslo Zarje se statí o agrární otázce*? Vaše připomínky týkající se přehmatů Jiskry vůbec svědčí o tom, jak je důležité, abychom byli v častějším a pravidelnějším styku a mohli se úplně sehrát. Máme pohříchu tak málo sil, že úspěch v boji proti »avanturistům« i proti vládě nám může zajistit jedině nejužší sjednocení *všech* sociálních demokratů. A zatím jsme až dosud například nevěděli skoro nic o tom, jaké je Vaše stanovisko, jak vypadá Vaše praktická práce — copak to je normální? Copak je také normální, že Vy teď například na vlastní pěst podnikáte kroky k zorganizování přepravy a my děláme na vlastní pěst totéž? (Napište podrobněji, jak, co a kde podnikáte, jaké máte prostředky aj.) Tuto okolnost, tj. nedostatek sil, je zapotřebí mít na zřeteli, až se bude jednat o zvláštním tiskovém orgánu, o další existenci listu Južnyj rabočij, o jeho přeměně v časopis Russkij rabočij. Je třeba to zvažít po všech stránkách. Myslete na to, kde vezmete síly pro dva orgány, když velmi dobře víme, že je jich málo i pro jeden. Přece nedáte záminku Pitěru (nejjiskrovským živlům v Pitěru), aby vydával časopis Rabočaja mysl taky jako »uvědomovací«, populární apod. orgán, a to právě ve chvíli, kdy se Pitěr chystá, že ho zastaví a pustí se konečně do pořádné práce v Jiskře! Neutrípí Vašimi plány to, jak organizujete pravidelnou publicistickou spolupráci s Jiskrou vedenou z Ruska? Vždyť bez této spolupráce se z Jiskry nemůže stát skutečný stranický orgán — a nezapomeňte, že nemáme potuchy, kde bychom pro takovou práci sehnali někoho jiného kromě Vás. A když se toho neujmou jiskrovci, kdo a kdy to tedy udělá? A nakonec co nejpečlivěji zvažte, zda je s posláním listu slučitelná pro-

* Viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 313—359. *Red.*

pagandistická, populární publicistika, s cílem uvědomovat »průměr« (jak jste se vyjádřili)? Nesporné je, že musíme mít jinou publicistiku pro průměr a pro masy, ale to mohou být jen letáky a brožury, protože průměrnému čtenáři *se nedá* v listu náležitě *vysvětlit každá* otázka. K tomu je zapotřebí začít *od píky*, každou otázku projít a důkladně ji přežvýkat od a až do zet. Tohle list sotva dokáže, i kdyby na tom byl s publicisty přímo ideálně. A konečně také nezapomínejte, že ať už chcete nebo ne, bude mít Vaše práce význam pro celé Rusko, a že úvahy, představy a teorie o *speciálních* novinách »pro inteligenci« a »pro dělníky« mohou nezávisle na Vašem přání, a dokonce přes Váš osobní odpor sehrát velmi škodlivou úlohu. Takových, jako jste vy, je přece mezi sociálními demokraty v Rusku hrstka, vezmeme-li však sociální demokracii jako celek, najdeme tu ještě spoustu omezenosti nejrůznějšího druhu. My se samozřejmě nehodláme v tak důležité otázce omezit jen na tyto zběžné poznámky, ale prosíme Vás, abyste se neukvapovali s rozhodnutím a abyste je všestranně zvážili. Považujeme dokonce za *žádoucí*, aby zvláštní skupina (redakce listu Južnyj rabočij) zůstala zachována přinejmenším do sjezdu strany, jenom by tato skupina neměla tak spěchat se svým vlastním listem.

157

G. M. A Z. P. KRŽIŽANOVSKÝM*

[23. 9. 1902]

Kolumbus prosí, abyste se v dopisu Soně** zeptali na Maňášu. Kolumbus jí psal na adresu, kterou dostal, hned

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

** Soňa — konspirativní označení jiskrovského ústředí v Samaře. *Red.*

jak překročil hranice, ale ještě mu neodpověděla. Dostala ten dopis? Je ve spojení s tím pánem*, se kterým se měla na Kolumbovu žádost spojit? Kolumbus všechny co nejsrdečněji pozdravuje. Odjel do Ženevy.

158

V. P. KRASNUCHOVI
A J. D. STASOVOVÉ

[24. 9. 1902]

Dopis Váňovi a Varvaře Ivanovně je *soukromý*. Prosím, abyste ho odevzdali jedině jim, a to ihned.

Zpráva o »vítězství« vyhazovače nás ohromila.¹⁹⁹ To vážně stačilo, aby Kasjan s rejpaem odjeli, a jiskrovci tím ztratili schopnost jednat? Kdyby vyhazovač protestoval, mohli jste mu navrhnout *hlasování*, a pak mu hned jako většina dokázat, že 1. je v nepatrné menšině, pokud jde o podstatu věci; 2. jeho stížnost na porušování stanov je nesmysl a intrikánství (protože podle stanov bylo třeba se dotázat všech, kdo byli v Pitěru přítomni, a nezdržovat se tím, až budou dotázáni i nepřítomní).

Jestliže vyhazovač rozvířil (dovolil si rozvířit) otázku názorového oddělení, pak bylo vaší povinností schválit z pozice většiny usnesení o jeho vyloučení ze Svazu.

Podle všeho se vyhazovač drze chystá »válčit«, takže pokud mu na to jiskrovci sami neodpovědí co nejrozhodnějším a nejodhodlanějším vyhlášením války, nadosmrti se znemožní. Nebojte se žádných vyhazovačových hrozeb, neděste se žádného veřejného skandálu, nemeškejte a začněte s ním válčit, jak už jsme o tom psali dřív**, a vyřešte to co nejrychleji tak, jak jsme vám výše navrhovali.

* Nepodařilo se zjistit o koho jde. *Red.*

** Viz tento svazek, s. 233—235. *Red.*

I kdyby vyhazovač ještě někoho strhl na svou stranu (dokonce i kdyby vás zůstala jenom polovina anebo i méně než polovina), zůstává vaší povinností důsledně žádat, aby byl vyhazovač bezpodmínečně vyhnán, a nesmíte se ani trochu bát »rozkolu« ve Svazu.

Poté musíte dát ultimátum také dělníkům: buď rozkol ve Svazu a válka, anebo dělníci vyhazovače rázně odsoudí a vyloučí ho.

My píšeme za sebe bez váhání 2a 3b. Uveřejnění pitěrského prohlášení v Jiskře *odkládáme*.²⁰⁰

Opakujeme, že teď už jde o *čest* pitěrských jiskrovců . . . Samozřejmě to nemůžete udělat jinde než na plénnární schůzi, musíte pozvat i vyhazovače a usnesení zaprotokolovat. Protokol nám pak hned pošlete.

159

A. M. KALMYKOVOVÉ

27. 9. 1902

Váš dopis jsem dostal. Můckrát děkuji za podrobnou odpověď. Dokud Vikomt nepřijede, nebudu — podle Vašeho přání — o finanční otázce vůbec mluvit, *ani informovat* o Vašem dopisu jinak než obecně, tj. nebudu se šířit ani o tom, jak určujete, kdo bude patřit k »hospodářům«, ani o tom, jakou částku vlastně poukazujete a kdy ji (hned celou najednou anebo postupně) můžete poskytnout. Beztak budeme mít s Vikomtem *vertrauliche** debaty o všech závažných problémech, takže mu raději ukážu především Váš dopis a rozhodneme se společně, do jaké míry — abych tak řekl — budeme o obsahu tohoto dopisu informovat dál.

Osobně bych se přikláněl k tomu, aby se zatím celková

* — důvěrné. *Red.*

částka raději nikomu neoznamovala (nechme si to pro sebe) a také aby se absolutně nikomu neříkalo, že ji můžeme dostat celou naráz, protože teď je »eventuálních« výdajů a »eventuálních« akcí *moře*. Když tolik lidí uteklo, má Jiskra »k dispozici« hlouček lidí *za situace, kdy se o ně o všechny bude moci postarat*, ale jestli se do toho pustíme velkoryse, lehkomyšlně a neuváženě, ocitneme se tak za půl roku či za rok »na suchu«. Budeme-li »skoupější«, pak značné množství okrajových akcí »vystačí s vlastními prostředky«. Vzhledem k tomu bude lepší *zorganizovat to postaru* (tj. říkat všem zúčastněným): *Vy ještě můžete poskytnout poměrně dost, řekněme »víc než 10 tisíc«*, jenže 1. ne hned a 2. *hodláte* je poskytnout jen v případě krajní potřeby a doporučujete všem, aby si sami hledali pravidelné zdroje na krytí běžných výdajů: Opakuji, že to je zatím jen můj osobní názor, nevím ještě, jakého mínění bude Vikomt. Chtěli jsme tu s Vikomtem nadhodit otázku určitého »laskavého«, »přátelského« rozdělení funkcí. Vycházíme z toho, že bude koneckonců lepší, když využijeme míru k vytvoření pevného modu vivendi, než abychom to odkládali, až zas dojde k »náhodnému« konfliktu. Zatím však ještě nevíme, zda se to podaří, když se pro to rozhodneme, a zda bude vhodné s touto otázkou vyrukovat.

Teď jsme na tom s penězi moc zle a přitom máme *neodkladná* vydání. Proto nám prosím pošlete pokud možno okamžitě *2000 marek*: pošlete ihned, kolik můžete, zbytek dejte urychleně vybrat (a informujte nás, kdy to přijde). Myslím si však, že už bude zapotřebí uvolnit větší částku: nějakých *3000 rublů* — a nechte si je u sebe, abychom je mohli co nejrychleji dostávat od Vás. Jinak se z toho nevylížeme — stejně už máme dluh 150 rublů a příští týden odkládáme proplacení 50 rublů. Na cesty (nutné) potřebujeme asi 300 rublů, pro zdejší lidi brzy asi 200 rublů atd. Napište co nejdřív, jak jste to zařídila, kdy a kolik dostanete.

Brokovi to vyřídím. Máme tu spoustu lidí a je tu mimořádný zmatek. A to přijedou v těchto dnech ještě další!

Nepíšete nic o svém plánovaném příjezdu a o svém zdravotním stavu se vyjadřujete velmi neurčitě: jenom že je Vám mizerně — ale proč a jak? Také mi dělá starosti, že nemám zprávy z domova.

Tak tedy buďte zdráva.

Váš *Lenin*

160

G. D. LEJTEJZENOV I

[Před 5. 10. 1902]

Milý Lejtejzene! J.* mi předal kvůli zformulování Vaši rezoluci pro poradu. »Důvěrné sdělení« mě plně uspokojilo, ale verdikt by měl být podle mého důraznější, kategoričtější. Konkrétně bych navrhoval:

Bod 3 a 4 spojit, neboť bod 3 není ukončen a sám o sobě nic neříká.

Bod 1 doplnit takto: »na základě pečlivého prostudování všech podkladů o Gurovičově osobnosti komise dospěla k přesvědčení, že Gurovič svými mravními vlastnostmi vůbec neodpovídá představě o poctivém a čestném revolucionáři.«

K bodu 2. »Gurovič tedy vypovídal nepravdivě, anebo musel mnohé o svých existenčních prostředcích zatajovat.«

Bod 3. Viz výše (též bod 4).

Bod 5. Komise konstatuje, že i kdyby se třeba jen u některého z těchto případů dalo připustit, že se četníci mohli o těchto faktech dovědět nějakým jiným, náhod-

* Nebylo zjištěno, o koho jde. *Red.*

ným a neznámým způsobem, pak porovnání všech těchto případů takovou možnost absolutně vylučuje, takže o Gurovičově zradě nelze pochybovat.

Bod 5 a 6 přehodit.

Bod 7. Vsunout »jednomyslně a důrazně«. Doplnit: »Komise konstatuje, že tento názor plně potvrzují mnohé podrobnosti, jež jí byly sděleny a jež nelze z konspirativních důvodů zveřejnit. Některé z nich však komise uvádí ve svém důvěrném oběžníku revolučním organizacím.«

Slovní spojení »Vzhledem k tomu« přesunout z úvodu k bodům v závěrečné části, neboť mnohé body na sebe nenavazují a samy o sobě nejsou tak závažné.

Vzhledem ke všemu, co bylo řečeno výše, komise dospívá k názoru, že obviněného Guroviče nijak nemůže ospravedlnit, když se odvolává na to, že neexistují žádné jednoznačné a nezvratné důkazy. Takový zločin, jakým je tajná služba u politické policie, se celkem vzato nedá — až na ojedinělé případy — dokázat naprosto jednoznačně a na konkrétních faktech, která by si mohl ověřit každý nestranný pozorovatel. Po posouzení všech shromážděných důkazů a ověření četných výpovědí revolucionářů dospěla komise k nezvratnému přesvědčení, že (podrobněji) Michail Ivanovič Gurovič (povolání* etc. podrobněji) byl *agentem tajné policie* a působil v revolučních organizacích v Petrohradu jako *provokátér*.

Komise tudíž vyzývá všechny čestné občany Ruska, aby Guroviče důsledně bojkotovali a stíhali ho nelítostně jako zrádce a špicla.

Tak se na to tedy dívám já, milý L. Nezapomeňte prosím, že jsem neměl čas o formulacích důkladně přemýšlet (neboť J. ode mne požaduje rukopis okamžitě nazpátek) a že jsem pouze nastínil, jaké změny bych si přál. Bude

* Zde by se mělo doplnit: věk, zvláštní znamení aj. a vyslovit přání, aby byla zveřejněna jeho fotografie.

zapotřebí, aby to vyznělo důrazněji*: v tom případě bych se přimlouval, aby byl rozsudek vydán jako samostatný leták, s fotografií a s úvodem Jiskry o tom, že je nutné soustavně bojovat proti provokaterům a špiclům a vytvářet skupiny k jejich odhalování, vypátrání, pronásledování apod.

Kdyby se »bojovník«** vykrucoval, snažte se ho přimět, aby byl jeho odlišný názor apod. uveden v protokolu, aby to jeho lavírování bylo zachyceno černé na bílém.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

161

L. I. AXELRODOVÉ

Ženeva, úterý [11. 11. 1902]

Velevážená L. I.!

Myslím, že ta přednáška by se měla konat *v sobotu*. Včera jsem přednášel v Lausanne, dnes tady a na pozítří tu chystají diskusi.²⁰¹ *Prosím Vás*, udělejte všechno, aby se to odbylo *nejpozději* v sobotu — napřed jsem pomýšlel na pátek, ale v sobotu by to prý bylo lepší. Potřebuji se co nejdřív uvolnit, takže kdyby byla nutná diskuse, počítal bych s ní v neděli, později už ne. Musím pak ještě do Curychu, tam také přednáším.

Počítám, že pojedu v pátek ve 12,45 a u Vás budu něco po čtvrté hodině. Z nádraží přijdu k Vám. Odpovězte mi prosím obratem, zda se má přednáška opravdu konat v sobotu.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Frej*

* Tak jako rozhodnutí soudu, musí být rozsudek nanejvýš zevrubný a *nesmíte se bát, že se budete opakovat*.

** Nebylo zjištěno, o koho jde. *Red.*

[11. 11. 1902]

Milý příteli! Nemohu najít své poznámky o naší zdejší schůzi.²⁰² Jenže by stejně k ničemu nebyly. Ta schůze měla charakter porady a vy dva* si určitě pamatujete líp než já, co tam bylo. Oficiálně zrekonstruovat, co se tam říkalo, to nemohu a nemohl bych, i kdybych měl ty nesouvislé poznámky, které si píšu výhradně pro sebe a někdy ani ne slovy, ale znaky. Kdyby bylo zapotřebí vyřešit něco závažného, napište určitý návrh, oficiální dotaz k nám (do redakce) a my vám obratem odpovíme. Ale jestli k tomu ještě nejsou důvody, tak na celkové taktice jsme se přece úplně dohodli!

Měl jsem obrovskou radost, když jsem se dověděl, že jste s tím organizačním výborem²⁰³ tak rychle pohnuli a dali ho dohromady z šesti lidí. Jenom mě udivuje, že jste koptovali další *ještě před* jeho oficiálním ustavením, *před tím*, než byl přizván Bund. Vždyť jsme to přece stanovili opačně! To však není ostatně tak důležité, pokud jste se přesvědčili, že z toho nemohou vzniknout nepřijemnosti.

Bund si držte víc od těla! Také do zahraničí pište co nejstriktněji (Bundu a časopisu *Rabočeje dělo*) a vůbec se snažte funkci zahraničí omezit na takové minimum, jaké v žádném případě nemůže mít význam. Technickou stránku sjezdu přece můžete svěřit vašim zvláštním delegátům anebo vašim zvláštním *důvěrníkům*: *n i k o m u* jinému to nesvěřujte a nezapomínejte, že naše zahraničí je s konspirací na štíru.

Ordre du jour** sjezdu stanovte jen rámcově. U nás in-

* Jde o V. P. Krasnuchu a P. A. Krasikova. *Red.*

** — denní pořad. *Red.*

terpelujte, abychom vám sdělili náš (redakcí navrhovaný) ordre du jour, kdo bude referovat a kolik budeme mít za sebe (za redakci) delegátů. Se sjezdem spěchejte, jak můžete.

Vynasnažte se získat mandáty pro utečence: sníží se tím výdaje.

Rozhodně nás co nejpřesněji informujte o každém oficiálním kroku organizačního výboru. A ještě něco: Rabočeje dělo zachází na úbytě, a tak by bylo velice důležité, kdybyste mu (za organizační výbor) poslal ne odsuzující, ale pádné poučení o tom, jak důležité je sjednocení, jak by smíření všem prospělo apod.

Pospěšte si tedy! Když to bude zapotřebí, určitě seženeme i nějaké peníze.*

163

L. I. AXELRODOVÉ

28. 11. 1902

Velevážená L. I.!

Děkuji Vám za dopis i za peníze, které dnes došly.

Krasnoje znamja²⁰⁴ jsem dostal, ale ještě jsem je nečetl.

Cítil jsem se po cestě k smrti unavený, ale už se začínám »sbírat«, i když zítra tu musím ještě jednou vystoupit s tím referátem.

Je to otrava! Ještě nevím, jestli napíšu brožuru proti eserům.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

* Poslední odstavec je v rukopisu přeškrtnut. *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

1. 12. 1902

Milý Georgiji Valentinoviči! Už jsem se Vás chystal zeptat, proč mlčíte, když došel Váš dopis. Úkoly splníme.

Proč se nezmiňujete ani 1. o tématu pro Jiskru, ani 2. o fejetonu o Tarasovovi?²⁰⁵ Copak jste nedostal můj dopis z Bernu? Odpovězte prosím co nejrychleji, jestli hodláte pro Jiskru napsat úvodník na takové či přibližně takové téma. [Co nejrychleji proto, že 28. číslo už je hotové a 29. se začalo sázet. V 28. je úvodník Věry Ivanovny^[84] proti eserům, že překrucují dějiny — podle jejich tvrzení v dobách, kdy působila Narodnaja volja²⁰⁶, nikdo politiky neurážel etc. Má název: Le mort saisit le vif*.]

Jak pokračuje Vaše diskuse s »Vladimirovem«? A co Váš referát? Jak to vypadá s kroužky Lalajance a jiných? A co dělají »žizňovci«?***

Tisknu Vám ruku.

Váš *Lenin*

A málem bych zapomněl, že Lev***

Příložený dopis pošlete městskou poštou, prosím Vás.

* Mrtvý jímá živého. *Red.*

** Jde o členy sociálně demokratické skupiny Žizň. *Red.*

*** Věta je nedokončená. *Red.*

[Nejdříve 11. 12. 1902]

Píše Vám Lenin. Máme obrovskou radost z úspěchů a energie organizačního výboru. Bude krajně důležité bez meškání vynaložit veškeré úsilí, abychom to co nejrychleji dotáhli do konce. Vynasnažte se rychle nahradit člena výboru za Pitěr (Ignat by byl nejlepší) a napište podrobněji, jaké stanovisko zaujali v různých místech (výborech) k organizačnímu výboru. Setká se Ignat s Fjoklou* brzy? Potřebujeme to vědět přesněji a rychle.

Šlo přibližně o tento okruh otázek (v pořadí podle toho, jak se projednávaly: 1. vztah k Borisovi**? (Když bude jenom federace, pak se hned rozejdeme a budeme zasedat každý samostatně. Je zapotřebí na to všechny připravovat.) 2. Program. 3. Orgán strany (list. Nový nebo jeden z těch, co už existují. Zdůrazňovat, jak je tato předběžná otázka důležitá). 4. Organizace strany (základní zásada: dvě ústřední instituce nepodléhají jedna druhé. a) ústřední orgán — ideové vedení. V zahraničí? b) ústřední výbor — v Rusku. Veškeré praktické řízení. Pravidelná a častá vzájemná setkání, do jisté míry právo na společnou účast a někdy na vzájemnou kooptaci. Bude mimořádně důležité předem si připravit půdu pro uskutečnění této základní zásady a tuto zásadu důkladně všem vysvětlit. Dále: pokud možno velká centralizace. Autonomie místních výborů v místních záležitostech — v mimořádných případech s právem veta ze strany ÚV. Územní organizace jen se souhlasem a s potvrzením ústředního výboru). 5. Různé otázky taktiky: teror, odborové svazy, legalizace dělnického hnutí, stávky, demonstrace, povstání, agrární politika a práce mezi rolníky a v armádě, agi-

* Fjokla — konspirativní označení redakce Jiskry. *Red.*

** Jde o Bund. *Red.*

tace vůbec; letáky a brožury aj. *atd.*, tady se pořadí nestanovilo. 6. Vztah k jiným stranám (Osvobožděníje, socialisté-revolucionáři, Poláci, Lotyšci aj.). 7. Zprávy delegátů (*je velmi důležité*, aby co nejdříve zprávu podal každý výbor (připravovat ji *už teď* a v zájmu bezpečnosti odevzdávat kopii organizačnímu výboru, aby nám ji poslal). Snažit se vždy o charakteristiku místních *eserů* a ve zprávách zhodnotit jejich sílu a spojení.) 8. Zahraniční skupiny a organizace (Rabočeje dělo, Borba, Žizň, Svoboda²⁰⁷. Uložit komisi nebo ústřednímu výboru, aby vypracoval plán jejich sjednocení). 9. 1. máj. 10. Kongres v Amsterdamu roku 1903.²⁰⁸ 11. Vnitřní organizační otázky: finance, typ organizace výborů, přepravu a distribuci tiskovin uložit ústřednímu výboru *atd.* Částečně se to bude muset projednat pravděpodobně v komisích.

Znovu podotýkám, že to je jen přibližný nástin a společně se tu projednávalo pořadí jen u bodů 1—5. Přitom z členů redakce jsem byl já pro to, aby bod 3 zůstal v popředí (tj. právě jako třetí), kdežto jiný člen (Pachomij) byl pro to, aby se zařadil až za bod 5. Pokládám za důležité vyřešit napřed třetí bod, abychom se hned na začátku pustili se všemi odpůrci do boje v této základní a obsáhlé otázce a ujasnili si celkový obraz sjezdu (respective: rozešli se ze závažného důvodu).

Zjistěte, zda od vás bude někdo referovat a k jakým otázkám (ad 5 — podrobně).

O vydání jaké brožury Ignat prosí? Snad ne o dopis Jerjomovi?*

Od *každého* výboru (a skupiny) získejte oficiální a *písemnou* odpověď, zda uznává organizační výbor. To je nutné ihned.

Zprávu o organizačním výboru vydejte i v Rusku (tj.

* Viz Dopis soudruhovi o našich organizačních úkolech (Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 21—50). *Red.*

nestačí ji uveřejnit jenom v Jiskře): třeba na hektografu, ale vydejte ji.

Návrh otázek za celou redakci a soupis našich referentů zašleme, až se spojíme se všemi členy redakce, kteří teď žijí v různých zemích.

Jmenujte ihned členy organizačního výboru v hlavních centrech (Kyjev, Moskva, Petrohrad) a zašlete adresy míst pro tajné schůzky s nimi, abychom tam mohli posílat lidi, kteří budou organizačnímu výboru plně k dispozici. Je to nesmírně důležité.

A nakonec ještě něco: ke schůzce Ignata s Fjoklou by mělo dojít teprve *poté*, až 1. se Ignat podle možnosti setká s každým a se všemi; 2. dostanete od všech oficiální uznání organizačního výboru; 3. *oficiálně oznámíte také časopisu Rabočeje dělo*, že budou mít v organizačním výboru svého člena s plnou mocí. Jedině za těchto podmínek může mít schůzka Ignata s Fjoklou význam pro další závažné praktické kroky. Ať si proto Ignat s těmi předběžnými opatřeními spíše a nezapomíná, že pro Fjoklu už musí být vyzbrojen oficiálně uznanými a *co nejrozsáhlejšími* (zdůrazňuji!) plnými mocemi.

166

G. V. PLECHANOVVI

14. 12. 1902

Milý G. V.! Nějak dlouho už jsem od Vás nedostal žádnou zprávu a zatím se tu nakupila spousta práce a problémů.

Především k článkům pro Jiskru. Pro 30. číslo máme (zítra nebo pozítří vyjde 29. číslo) Julijův článek Podzimní bilance^[267]. *Nutně* bychom *potřebovali* ještě jeden článek. Jak jste na tom? Sdělte nám prosím, jestli něco píšete a kdy byste to poslal — a také, jak to vypadá s fejet-

nem: pro 30. číslo by se moc hodil fejton proti Tarasovově »stránečce«^[463], který jste nám nabízel. Budu čekat na odpověď.

Dále pokud jde o brožuru proti socialistům-revolucionářům, L. Gr. mi říkal a Vám psal, že by bylo lepší, kdybyste se toho ujal Vy, protože byste mohl kromě kritiky »dogmat« udělat také *historické srovnání* se 70. léty. Na-prosto souhlasím s L. Gr., že takové srovnání je velice důležité; já si na to ovšem troufnout nemůžu. A pak bych byl vůbec rád, kdybyste se do té brožury pustil Vy. Mně to téma ani moc nesedí a teď se mám navíc kromě běžných záležitostí připravit ještě na přednášky v Paříži (jak mě Julij informoval, chtějí mě tam pozvat na 3—4 přednášky o agrární otázce). Takže všechno mluví pro to, abyste se do té brožury pustil Vy — a proti socialistům-revolucionářům už je jí zapotřebí jako soli, rozhodně si je někdo musí důkladně a ze všech stran vzít na paškál a dát jim co proto. Strašlivě nám a naší věci škodí. Napište, jak se rozhodnete.

Odpověď L. Gr.^[71] časopisu *Revoljucionnaja Rossija* jsme dali do 29. čísla: dostanete ji tedy koncem týdne — ale Vy už jste ji ostatně četl v korektuře.

Dnes jsem se dověděl, že se zúčastníte mezinárodní konference v Bruselu²⁰⁹ (pravděpodobně koncem prosince nebo začátkem ledna) a že tam budete referovat. Doufám, že se u nás určitě zastavíte. Máte to vlastně skoro při cestě a o svátcích to vyjde docela levně. A my bychom tu především strašně moc potřebovali ten Váš referát, protože je tady spousta *dělníků* nakažených anarchismem (přesvědčil jsem se o tom, když jsem tu měl svůj referát o socialistech-revolucionářích, pro zdejší publikum nezáživný²¹⁰). Vy byste na ně určitě zapůsobil. A mimo to — to je hlavní — se nám tu nahromadila závažná témata týkající se zejména záležitostí v Rusku, o nichž bychom si potřebovali podebatovat: přece jen tam vznikl dávno připravovaný »organizační výbor«, který může sehrát *obrovskou*

úlohu. Bylo by však nesmírně důležité, abychom mu společně odpověděli na *celou řadu* otázek, s nimiž *se už na nás obrátil* (týkají se opatření k sjednocení strany, programu — Tagesordnung — na společném sjezdu, toho, jaké budeme mít *my* referáty atd. — jsou to vesměs svrchovně důležité otázky, které teď ovšem mají obzvláštní význam). Napište prosím, kdy přesně bude konference v Bruselu, kolik dní potrvá a jestli sem můžete zajet. A pak by možná bylo vhodné, kdybyste už nějakým způsobem na té konferenci využil toho faktu, že byl vytvořen organizační výbor. Napište co nejdřív, my se poptáme v Rusku: možná by se dokonce podařilo opatřit pro Vás odtamtud nějaké prohlášení nebo dopis, kdyby to bylo zapotřebí.

Vídáte se někdy s žižňovci*? Jak probíhá »sbližování« s nimi a jaké jsou vyhlídky? A co rabočedělovci? Víte, podle mého názoru by bylo dobré, kdyby se i oni účastnili Vašeho »marxistického kroužku« a kdybychom se s nimi začali (neoficiálně) sbližovat. Nemá smysl se s nimi v dnešní době přít, vždyť ani není proč: tím, že Rabočeje dělo nahradilo Krasnoje znamja, tím v podstatě akceptovali náš plán »rozdělení publicistických funkcí« a v Martynovově brožuře Dělníci a revoluce^[281] není nic, co by nám škodilo (až na *hloupého* »jasnovidce«).

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Lenin*

Toho Bulhara** mám na svědomí já — za to se kaju. Nepsal jsem, protože jsme pro Vás neměli žádný úkol, a nenapadlo mi, že si děláte starosti.

* Jde o členy sociálně demokratické skupiny Žižň. *Red.*

** Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

FITOVI*

16. 12. [1902]

Váš dopis z 15. 11. došel.

I. Je napsán podle klíče, který neznáme, nicméně jsme ho až na adresy dešifrovali celý. (Šifrujte pouze v celých větách, jinak lze klíč snadno najít). Adresy pošlete znovu . . .

III. Vstoupit do výboru je rozhodně zapotřebí, vstoupit do něho a agitovat v něm pro připojení k celoruské organizaci. Zároveň je zapotřebí zapůsobit v tomto směru i na Jižní svaz. Existence dvou organizací v jednom městě není normální²¹¹, takže je třeba, aby se nakonec sloučily a vytvořily jiskrovský výbor; sami jistě budete vědět nejlépe, jak to udělat.

(K sloučení je samozřejmě zapotřebí přistoupit jedině tehdy, budeme-li mít jistotu, že zvítězíme. V opačném případě bude lépe vyčkat, jednu organizaci zachovat na straně Jiskry, zatímco druhou rozkládat zevnitř.)**

IV. O organizačním výboru.

V. Byli jsme informováni, že v Oděse odhalili nějakou zásilku Jiskry. O co jde?

L. I. AXELRODOVÉ

18. 12. 1902

Velevážená L. I.!

Zrovna jsem dostal Váš dopis a hned odpovídám, abych Vám poblahopřál k tak ohromnému objevu, jako je Stav-

* Pseudonym D. I. Uljanova. *Red.*

** Vsuška v dopisu od N. K. Krupské. Později byl celý bod III přeškrtnut. *Red.*

skij. V dopisech z Rostova na Donu se jeho jméno uvádělo, ale já je škrtnal z obavy, abychom ho nekompromitovali.* Příkládám 29. číslo Jiskry pro Vás i *pro něho*, abychom mu ukázali co nejdřív, jak ty události líčíme my. Příkládám pro něho také dopis s prosbou týkající se brožury o událostech v Rostově^{21?}

Dále k »sazeči Míšovi«. Já takovou přezdívku neznám, ale znám Vas. Andr. Šelgunova, o kterém se zmiňoval — pracovali jsme spolu. Takže prosím vyřidte »Míšovi«, že ho pozdravuji, když už mu Šelgunov o mně říkal, a požádejte ho, aby nám o všem napsal podrobněji, tj. o práci i o sobě, *kdo* vlastně je a jaké má teď plány, na jak dlouho je v zahraničí aj. Nic naplat, budete se muset těm lidem trochu věnovat: bude velmi důležité je zcela získat. Kdybyste s tím teď nemohla ztrácet čas, pošlete je k našim do Curychu nebo do Ženevy. Možná se nám brzy podaří poslat Vám odtud k ruce mladého, velmi energického a schopného soudruha (přezdívají mu »Pero«).

A pokud jde o Oděsu, tak je »Míša« na omylu: máme odtamtud dopisy rovnou z »centra dění«. Je tam JRS (Jižní revoluční svaz sociálních demokratů) a výbor. Výbor se přiklání k Borbě, je protijiskrovský. Jižní svaz má blíž k Jiskře, ale ještě *není úplně* »náš«. Oděský výbor vydal 3. číslo listu Rabočeje slovo (tištěné noviny). JRS tiskne letáky. Ke které »skupině« patřil »Míša«? K JRS, k oděskému výboru nebo ještě k nějaké jiné?

Úkoly týkající se Pitěru a Moskvy zařídí žena, tj. napíše, komu je třeba.

Tisknu Vám ruku. Váš *Lenin*

* Viz Nové události a staré otázky (Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 75—80). *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

19. 12. 1902

Milý G. V.! Dostal jsem Váš dopis a honem odpovídám. Takže brožuru píšete — mám velkou radost! Bylo by moc dobře, kdyby se některé její kapitoly včetně té, kterou uvádíte, uveřejnily v Jiskře jako fejeton. Tu kapitolu budu čekat *příští týden*: jinak se nedostane do 30. čísla. Měli bychom to stačit, abychom mohli proti socialistům-revolucionářům útočit bez přestání.

A tomu Tarasovovi vážně neodpovíte (obtah z 3. čísla)? Prosím Vás, nevzdávejte se svého záměru! Ten by rozhodně potřeboval dostat za vyučenou.

Pošlete mi pár řádek, jestli něco píšete a kdy myslíte, že budete hotov, abych věděl, s čím mohu pro číslo počítat.

Jestli je zapotřebí do Bruselu jezdit, to nedokážu posoudit, protože nevím, co na konferenci bude. Peníze teď máme (z Ameriky nám poslali 5000 franků), takže jet můžete, když to bude zapotřebí. Poslat místo Vás Ginzburga by podle mě bylo možné *jen výjimečně, pro tentokrát*, ale rozhodně ne nastálo, protože je docela dobře možné, že i tam bude třeba podniknout různé kroky.

Jestliže se rozhodnete jet, napište nebo zatelegrafujte o peníze.

Levinson vyhrožuje, že odejde, protože Lalajance jmenovali vedoucím tiskárny, a on se s ním pohádal. Lalajancovi jsem napsal a prosil jsem ho, aby to »urovnal«. Pomozte Levinsona uklidnit i Vy a domluvte Lalajancovi, aby se vůči Levinsonovi choval »opatrně«.

Posílám do sazby (Lalajancovi) začátek překladu Kautského a populární brožuru o životě vojáků, podívejte se na to aspoň v korektuře.

V Pitěru *sebrali* naše *dělníky* a také naše inteligenty.

Takže ekonomisté hned část dělníků vyhecovali. Inde* pramení Naděždinova radost! Potřeboval by dostat co proto za svou demagogii, mizera jeden!

Lepešinskij sedí v pevnosti, převedli ho tam »pro případ možného výslechu«. Vyhrožují mu soudem (vlastně nucenými pracemi). Zabavili mu dopis o organizačním výboru.

V Bernu je teď Stavskij — dělnický řečník z Rostova, L. I. s ním navázala spojení: je to jiskrovec. Potřebovali bychom ho přitáhnout blíž.

V Tomsku přetiskli náš návrh programu^[410] s předmlouvou^[402], v níž pějí chválu na Jiskru a Zarju a veškerou jejich práci.

Brzy dostaneme nové zprávy o postupu organizačního výboru.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

S přepravou je to všude švach, hrozně švach! Zkrátka hotové neštěstí!!

170

G. V. PLECHANOVVI

25. 12. 1902

Milý G. V.! Právě teď jsem dostal dopis od Vás a od A. N. (nechápu, jak je možné, že mi to přinesli ve svátek!). Jde tu zřejmě o vynucené tahe, jak říkají šachisté. Za takové situace je pochopitelně třeba přetáhnout Bonče k nám, takže Váš krok (že půjdete za Bončem-Brujevičem a »pozvete« ho do Ligy) s největší pravděpodobností všichni schválí.

Jde ale o to, jak postupovat dál? Jestliže Vaše jednání s Bončem-Brujevičem bude (anebo bylo) úspěšné, musíte

* — Odtud. *Red.*

Dům č. 30 na Hailford Square v Londýně, v němž bydlel V. I. Lenin s N. K. Krupskou
v letech 1902—1903

ho podle mého názoru především požádat (když ho předem ujistíte, že ho navrhnete do Ligy a že má naději na úspěch), aby i on udělal *formální krok*. To znamená, že by měl oficiálně a nahlas prohlásit, že v časopisu Žizň došlo k *rozkolu* a že *on sám* chce přejít k Jiskře.

Bez takového kroku ho podle mě *nemůžeme* do Ligy kandidovat *oficiálně*, protože Bonč-Brujevič formálně ze skupiny Žizň ještě nevystoupil a vypadalo by divně, kdybychom přijali člověka z cizí organizace. Přičemž nelze vědět předem, když Bonč-Brujevič ještě *válčí* s Possem, teprve se od něho *«odděluje»*, když hájí naše zájmy, jak toto oddělování dopadne!! *Na to nesmíme zapomínat*. A jestliže »k nám Bonč velice rázně směřuje«, jak píše A. N., pak mu Váš požadavek nebude činit žádné potíže, sám uzná, že dokud ze skupiny Žizň oficiálně neodešel a nevyslovil se k tomu, nemůžeme ho my, *Liga*, volit. Jestliže je rozkol skupiny Žizň *definitivní* a *naprosto* nevyhnutelný, pak je Bonč-Brujevič doslova povinen vzít to v úvahu a *co nejdřív* to prohlásit veřejně, třeba formou dopisu* v Jiskře. My ten dopis zveřejníme hned v 30. čísle, protivníky tím předejdeme a Bonče (i sebe, pokud ten dopis zveřejníme) »zavážeme«.** To by bylo věru nejlepší a nejméně nebezpečné, jinak bychom mohli narazit . . .

Můj názor tedy je: dávejte Bončovi »všelijaké naděje« (o nichž píše A. N. a jichž se mu od Vás dostává) — i já je pokládám za nutné; ale pokud a dokud Bonč neudělá formální krok, omezte se pouze na tyto naděje, které Ligu ještě formálně nezavazují, a nezacházejte dál.

Pokud jde o to další, tam už se žádné těžkosti nevykytnou. Až Bonč-Brujevič ze skupiny Žizň odejde s prohlášením a až se jeho přepravní skupina k tomuto prohlášení připojí, bude pro ni snadné získat od našeho vedení

* Dopis asi v tomto duchu: Že rozkol ve skupině Žizň nastal *proto*, že já a spol. *odcházíme* a *chtěli* bychom pracovat pro Jiskru a Zarju, neboť sdílíme jejich názory a máme k nim nejbližší . . .

** Dopis v Jiskře zveřejněn nebyl. *Red.*

tiskoviny a pustit se do převážení. Zda bude zapotřebí přijmout i tuto přepravní skupinu (jak se Vy, G. V., domníváte), to už se pak všechno dozvíme od Bonče a rozmyslíme si, koho a jak přijmeme.

[Píšete mi, G. V.: »Čekáme na instrukce pro jednání s přepravní skupinou.« Ale ať se k tomu všemu přepravní skupina nejdřív *podrobně vyjádří*, kdoví, co je v ní za lidi?]

Nijak nereagujete, G. V., pokud jde o Váš fejeton pro Jiskru. A co ten článek o Tarasovovi?

Tisknu Vám ruku. Váš *Lenin*

P. S. Prosím Vás, pošlete nebo předejte tento dopis také A. N.

171

A. N. POTRESOVOVI

26. 12. 1902

Posílám Vám 29. číslo a Naléhavou otázku^[34]. Ostatní dvě brožury jsme *dosud nenašli*: zdejší »knihovna« je ve *strašně ubohém stavu*, a protože je společná, vypadá to v ní asi jako v brlohu²¹³.

O skupině Žizň jsem psal včera G. V. a prosil jsem ho, aby Vám to vyřídil.*

Seznamte se se Saninem (prostřednictvím G. V., anebo Lalajance). Je to takový mrzout, všeho nechal, ale zdá se, že psát by mohl. Moc by mu prospělo, kdyby se na něho zapůsobilo, kdybychom v něm probudili zájem o věc a získali ho pro ni. Ted' pro nás překládá Kautského (Die soziale Revolution**.)

Tisknu Vám ruku . . .

* Viz tento svazek, dokument č. 170. *Red.*

** Sociální revoluce^[565, 566]. *Red.*

V rukopisu Vám ještě posílám Stránku ze života *mladého revolucionáře**. Pošlete mi ji prosím nazpátek *sám* (ukážte to jenom G. V., aby se to neztratilo) a napište mi, co si o té věci myslíte.

172

V. I. LAVROVOVI A J. D. STASOVOVÉ

27. 12. [1902]

Dostali jsme dopis od Vlasa. Pomůže vám, jak jen bude v našich silách. O vaší zoufalé situaci už víme dávno a pořád přemýšlíme, jak vám pomoci.

Vy nám ale rozhodně musíte přesně a bez meškání napsat, jak to bylo s rozkolem v Pitěru. Odpovězte podle bodů: 1. byla organizační komise (z léta) zvolena pouze Svazem boje (= výbor inteligence?), anebo také Dělnickou organizací? 2. Kdy přesně byla zvolena? 3. Existuje přesný zápis o její pravomoci (tj. čím byla pověřena)? 4. V čem se při jejím zvolení chybil, podle názoru vyhazovače a spol.? 5. Byli v organizační komisi zástupci Dělnické organizace (dva)? Kdo je zvolil? 6. Odkud vyhazovače vyráželi a vyrazili: z organizační komise nebo z výboru složeného z inteligence anebo z Dělnické organizace? 7. Co je to za Dělnickou organizaci, která teď píše svá prohlášení? To je nová? Reorganizovaná? Kdy a jak? 8. Proč nám neposlali zářijový leták Výboru dělnické organizace? 9. Proč proti nim nevydali aspoň rukou psaný leták? Anebo proč nám neposlali své prohlášení v opačném duchu? Na každý jejich tah je nutné odpovědět. 10. Co teď mají za ÚV? Existuje ještě organizační komise? Jsou dělníci na Vaší straně? Proč nevytvoří opoziční organizaci? Proč Vaši dělníci neprotestují proti

* Stranička iz žizni molodogo revoljucioněra. *Red.*

dělníkům podporujícím vyhazovače a proti jejich výboru?

Pošlete nám obratem nové, dosud nepoužívané konspirační adresy pro lidi, kteří od nás budou jezdit. Nikomu jinému tyhle (naše) adresy nedávejte. Co nejdřív vyhledejte byt, kde by se mohla skrývat jistá osoba. Především se snažte zamést veškeré stopy po jejich stycích se starými členy (Caplja aj.) — ti jsou nepochybně vedeni v patrnosti.

173

F. V. LENGNIKOVI

27. 12. [1902]

Dopis o coup d'état* jsme dostali a obratem odpovídáme. Žasneme, jak mohl Zarin připustit, aby to skončilo takovou ostudou!! To je výsledek jeho bludu, že se nemá vstupovat do výboru! My na tom trvali odjakživa. O prohlášení zatím nedáme do tisku nic, protože jsme nedostali ani prohlášení, ani dopis proti němu. Rozhodně jim vypovězte válku, donuťte Zarina, aby se k vám připojil, napište o roztržce (neboli o počtu hlasů pro a contra) protokol a vydejte místní leták o příčinách rozkolu (respective rozchodu). Tisknout prohlášení bez takových oficiálních dokumentů o každém vašem kroku nemá smysl. Bezpodmínečně dokumentujte každý krok rabočedělovců i svůj a neustupujte ani o píď. Musíte je stůj co stůj usvědčit, že se stavějí proti organizačnímu výboru, kdežto vy jste pro něj. Právě na základě toho, zda někdo uznává (respective neuznává) organizační výbor, je teď třeba *ušude bez rozdílu* okamžitě svést rozhodnou bitvu: vyřid'te to Zarinovi a jeho nejbližším genossům co nejdůrazněji.

* — převratu. Lenin tu má na mysli skutečnost, že se kyjevského sociálně demokratického výboru zmocnili ekonomisté (rabočedělovci). *Red.*

Ať tedy Zarin ztrojnásobí svou energii a uhájí Kyjev — to je jeho povinnost číslo jedna.

Tiskoviny jsou v Rusku a k vám se musí už brzy dostat. *Určitě a bezpodmínečně* jich pošlete nejméně dva pudy* do Pitěru našim lidem.

174

BYRU RUSKÉ ORGANIZACE JISKRY²¹⁴

[28. 12. 1902]

Ted' je hlavním úkolem upevnit organizační výbor, svést boj se všemi, kdo tento výbor nechtějí uznat, a pak připravovat co nejrychleji sjezd. Udělejte prosím všechno, co je ve vašich silách, aby tento úkol všichni správně pochopili a energicky ho uskutečnili. Je nejvyšší čas, aby se do toho Brutus vložil! Je třeba co nejrychleji oznámit vytvoření organizačního výboru**.

* Pud — 16,38 kg. *Čes. red.*

** Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

1903

175

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

1. 1. 1903

Milý soudruhu! Dostal jsem Váš dopis z 21. 12. i všech 19 rukopisů.²¹⁵ Některé příspěvky (zejména o sektářích^[97]) hodlám uveřejnit v nejbližších číslech Jiskry, možná dokonce v jedenatřicítce, která vyjde asi za dva týdny.

Jenom mi není úplně jasné, zda se má uvést »z materiálů časopisu Žizň«. Na jedné straně by to bylo zcela přirozené, dělá se to tak a v Rusku by se tomu ani nikdo nedivil, obzvlášť kdyby se k tomu ještě připojila poznámka (nebo Váš dopis redakci) o zastavení časopisu Žizň.

Na druhé straně z Vašeho dopisu zjevně vyplývá, že organizace Žizň nehodlala své materiály postoupit Jiskře a že to je Váš osobní tah. Pokud tomu tak je, přejete si, abychom ty materiály uveřejnili *bez jakéhokoli vysvětlování a bez uvedení pramenů?*

Vysvětlete mi prosím Vás, jak se věci mají, a sdělte mi svůj názor, jak by se to dalo nejlépe tisknout. Buďte tak laskav a odpovězte mi prosím na tuto adresu, kterou však nikomu nedávejte, má sloužit jen Vám:

Mr. Jacob Richter

30. Holford Square 30. Pentonville London W. C.

Tisknu Vám ruku a přeji všechno nejlepší.

Lenin

1. 1. 1903

Ostatní brožury (o které jste nás žádal) nemáme, nenašli jsme je.

Rukopis »mladého revolucionáře« vraťte, až ho ukážete (nebo ho ani neukazujte) Plechanovovi.

Nenapsal byste noticku, článek nebo fejeton pro Jiskru k 25. výročí Někrasovova úmrtí? Měli bychom něco uveřejnit. Napište, jestli se toho ujmete.

Pokud jde o Bonče, uspokojil mě do značné míry tím dopisem, který sem poslal zároveň s 19 rukopisy z časopisu Žizň. Právě to jsem doporučoval, aby se *usilovalo* o takový oficiální krok, naprosto mi nešlo o »zřeknutí se« (čeho se taky »zříkat«??), to jsem nepovažoval za *conditio sine qua**.

(Posseho intriky bychom ale měli vynést na světlo boží — vždyť já měl spadeno právě na Posseho a ne na Bonče, když jsem doporučoval vybídnout Bonče k přímému kroku a zároveň k tomu *provokovat* i Posseho.)

Tisknu Vám ruku . . .

Pokud jde o přepravu, skupině Žizň nevěřím. Peníze sice *strašně moc potřebujeme* a *kdyby* z toho kynul pořádný balík, mohli bychom **kvůli tomu** *v mnohém ustoupit* (a nedávat jen naděje). Ale jenom »kvůli tomu« a *proto* . . .

* — nezbytnou podmínku. *Red.*

I. V. BABUŠKINOV I

Lenin Novické

[6. 1. 1903]

Milý příteli! K tomu »přezkoušení«²¹⁶ musím říct, že Vám k němu odtud žádné otázky navrhnout nemohu. Ať každý propagandista napíše, podle jakého programu přednáší anebo hodlá přednášet — pak odpovím podrobně. Žádáte mě, abych se víc ptal. Dobrá, ale jen abych pak dostal na všechno odpověď. 1. Jaký statut má nyní petrohradský výbor? 2. Existuje »diskuse«? 3. Jaká se při ní zaujímají stanoviska k ústřednímu výboru a k Dělnické organizaci? 4. Jaký je vztah ÚV k obvodní organizaci a k dělnickým skupinám? 5. Proč jiskrovští dělníci mlčky připustili, aby si dělníci kolem vyhadzovače říkali Výbor dělnické organizace? 6. Co se podniklo pro sledování každého kroku pitěrských zubatovovců? 7. Přednáší se pravidelně (anebo se konají besedy) v dělnických kroužcích na téma organizace a význam »organizace revolucionářů«? 8. Propaguje se dostatečně mezi *dělníky*, že oni a jedině oni musí co nejčastěji a v co největší míře přecházet do ilegality? 9. Co se podniklo pro to, abychom z Pitěru dostávali desetkrát víc příspěvků než dosud? Je to ostuda, že jsme je tak dlouho nedostali. 10. Vštěpuje se všem dělníkům myšlenka, že *právě oni* musí zajistit tiskárnu pro vydávání letáků a jejich pravidelné rozšiřování?

Tak tady máte desítku otázek. Čekám na odpověď a pevně Vám tisknu ruku. Jakmile zjistíte, že po Vás jdou, koukejte okamžitě zmizet.

10. 1. 1903

Milý G. V.! Předejte prosím přiložený dopis Ljubov Isaakovně: dala mi adresu na Vás. Ten dopis velice spěchá a je důležitý — kdybyste ji nezastihl, *ihned* jí ho odešlete; napřed si ho ale přečtete sám. Jde o to, že došlo ke zdržení s materiály o rostovské stávce, a my si musíme s brožurou pospíšet. Pokud jsou Rostované u vás v Ženevě, *popožeňte je prosím také Vy*.

Fejeton^[97] do 31. čísla už je vysázený a korekturu jsme Vám poslali. Budete-li chtít udělat *závažné* opravy, pošlete je *obratem*.

Jak jste daleko s brožurou?* Jaký bude podle Vás její přibližný rozsah a kdy ji asi dokončíte? Potřeboval bych to aspoň zhruba vědět, abych měl představu kvůli tiskárně.

A jak to vypadá s pokračováním článku Proletariát a rolnictvo^[375]? Uzavřete ho ještě jedním fejetonem? Stačíte to poslat pro 32. číslo? (Jestli ne, budeme tam muset pravděpodobně dát aktuální otázky, které poslal Julij: jsou také namířeny proti socialistům-revolucionářům; zejména proti úvodníku ve 14. čísle časopisu Revoljucionnaja Rossija, a také je rozvrhneme do několika čísel. Jenže napřed bychom měli uveřejnit poslední část Vašeho článku.) *Odpovězte co nejdřív*.

Jak dopadl Váš referát 7. ledna? A co Žižň? Bonč-Brujevič mi poslal materiály — část jsem jich převzal pro 31. číslo. Také mi poslal dopis o přepravě: předem jsem si myslel, že v tomhle směru nemají *skoro nic*. Měli bychom je ovšem přimět k tomu, aby se jejich nehmotná náklonnost k nám projevila ve hmotné podobě, a sice ve formě

* Viz tento svazek, s. 267. *Red.*

peněz a tiskárny. Napsal jste ostatně L. G—čovi (je teď v Paříži) o tom, že Bončovi budou kandidovat do Ligy?

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

P. S. Ještě jsem se s Vámi chtěl poradit o svých přednáškách (o agrární otázce) na vysoké škole v Paříži. Pozvali mě, já s tím souhlasil, jenže . . . mají tam pěkný spolek (Černov, Filippov, Tugan). »Naši« mi ale z Paříže píšou: toho »spolku« si nevšímejte, jako protiváha budou Vaše přednášky velice důležité. Co si o tom myslíte Vy?

179

REDAKCI LISTU JUŽNYJ RABOČIJ*

[10. 1. 1903]

Znovu úpěnlivě a důrazně žádáme a snažně prosíme Žeňu²¹⁷, aby nám psala častěji a podrobněji, aby nám ihned, rozhodně týž den, kdy dostane dopis, napsala aspoň pár řádek o tom, že naše předchozí dopisy došly, informovala nás o Borisově odpovědi a o plánu s »prohlášením«. Pořád ještě to prohlášení nemáme — to je prostě hrůza! Na závěr Vám tedy naléhavě doporučujeme, abyste to prohlášení vydali co nejdřív. Jestli si Boris postaví hlavu, vydejte to bez něho. Čekáme netrpělivě na odpověď.

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

12. 1. 1903

Milý soudruhu! Všechny Vaše dopisy i příspěvky jsem dostal. Díky. Záležitosti týkající se přepravy postoupíme vedení. Mnohokrát děkuji za informaci o Pařížanovi: s penězi jsme na tom špatně.

Tisknu Vám ruku.

Váš *Lenin*

L. I. AXELRODOVÉ

15. 1. 1903

Velevážená L. I.!

Dostal jsem příspěvky od Rostovanů (vlastně to ještě žádné pořádné příspěvky nejsou) a dopis od tří z nich. Do 31. čísla to nestačím dát. A víte, myslím si, že to ani nestojí za uveřejnění: tak trochu to smrdí, když tři utečenci prohlašují cosi o svém ztotožnění s námi!²¹⁸

Proč místo toho nenapíšou do Rostova na Donu, aby nám *donský výbor* (který je přece zná a samozřejmě jim důvěřuje) 1. poslal prohlášení o tom, že se s námi ztotožňuje, a 2. *oficiálně* nás pověřil vydáním brožury o Rostově? Nebylo by lepší chvíli počkat na *takové* prohlášení, než zveřejňovat soukromý dopis?

Nebo snad přestaly fungovat adresy, které v Rostově měli? Jestliže ano, ať nám dají veškeré údaje a my se pokusíme někoho tam vyslat, aby obnovil spojení.

Tisknu Vám ruku. Váš *Lenin*

J. D. STASOVOVÉ

[15. 1. 1903]

Dostali jsme (odněkud z ciziny) nový vyhazovačský* dokument — je z října 1902, týká se programu a organizačních zásad; nadělá jen chaos a škodu. Zatraceně nás to štve a mrzí, že nám ty pitěrské výtvořky nepošíláte hned a rovnou (ve dvou exemplářích na různé adresy). Vždyť to je hrozná ostuda, že jsme dosud neměli v rukou první leták vyhazovačových stoupenců (z července — »protest« proti uznání Jiskry) a dověděli jsme se o něm až z časopisu Otkliki!!²¹⁹ Copak je tak těžké poslat letáky, když všechny dopisy docházejí bez problémů?? A co je ještě větší ostuda, že si dáváte tolik načas, než odpovíte: Ignat nás informoval, že už dost dávno napsal leták, v němž reaguje na to vyhazovačovo pitomé plácání, ale vy jste ten leták uložili k ledu a sesmolili místo něho jiný, delší, neslaný a nemastný — a nakonec jste nevydali ani jeden!!! Když už jste ho nemohli vydat, copak bylo tak těžké poslat ho v dopisu sem?

Vysvětlete nám proboha, v čem to vězí? V naprosté neschopnosti někoho z výboru (nebo celého výboru?), anebo to má na svědomí záměrná opozice a intrikánství uvnitř výboru?

Nemůžeme se ubránit dojmu, kterým to všechno na nás nutně působí: že vás totiž vyhazovačovi stoupenci neúprosně vytláčují, klamou vás a co nevidět vás »vyhodí« doopravdy a jednou provždy.

Velice bychom vám doporučovali, abyste místo člena organizačního výboru za Pitěr, který vypadl*, zvolili Bogdana: ten si to opravdu zaslouží. A vůbec je zřejmé,

* Vyhazovač — A. S. Tokarev. *Čes. red.*

** Jde o V. P. Krasnuchu, který byl v listopadu 1902 zatčen. *Red.*

že bez profesionálních revolucionářů nikdy nepostoupíme ani o krůček kupředu.

183

CHARKOVSKÉMU VÝBORU SDDSR

15. 1. [1903]. (Od Lenina.) Milí soudruzi! Srdečně vám děkujeme za obširný dopis o stavu věcí: dostáváme takové dopisy jen zřídkakdy, ačkoli zrovna takové potřebujeme desetkrát víc, jestliže opravdu chceme vytvořit živé spojení mezi redakcí v zahraničí a místními pracovníky a udělat z Jiskry dokonalé zrcadlo, které by bylo odrazem našeho dělnického hnutí jako celku i v jeho specifických projevech. Naléhavě vás proto žádáme, abyste pokračovali v tomto duchu i nadále a aspoň občas nám bezprostředně vylíčili, jak to vypadalo při rozmluvách s dělníky (o čem se v jejich kroužku povídá, nač si stěžují, o čem pochybují, nač se ptají, o jakých tématech se diskutuje aj. aj.)

Vypadá to, že plán Vaší organizace má blízko k racionální organizaci revolucionářů, pokud se dá mluvit o »racionálnosti«, když máte tak málo lidí, a pokud jsme vás stručně vylíčený plán správně pochopili.

O nezávislých napište podrobněji. Pak k vám máme ještě tyto dotazy: nezůstali dosud v Charkově dělníci »ivanovsko-vozněsenské« školy a tradic? Jsou to výrazné osobnosti, které kdysi patřily přímo k tomuto spolku »ekonomistů« »zaměřenému proti inteligenci«, anebo tam jsou už jen jejich následovníci? Proč se vůbec nezmiňujete o »listu dělnických pokladen« a neposíláte nám ho? Viděli jsme tu jen rukopisnou kopii 2. čísla tohoto listu. Co je to za spolek, který ho vydává? Jsou to zavilí ekonomisté, anebo prostě mladí zelenáci? Je to čistě dělnická organizace, anebo na ni má vliv ekonomická inteligence?

Zbylo ještě něco z toho spolku, který vydával časopis Charkovskij proletarij?²²⁰

Čte se v dělnických kroužcích Jiskra? Dělá se přitom k článkům výklad? Jaké články čtou dělníci nejraději a co chtějí vysvětlit?

Propagují se mezi dělníky konspirativní metody a vyzýváte je, aby hromadně přecházeli do ilegality?

Snažte se víc využívat zubatovovských organizací v Pitěru a posílejte nám příspěvky dělnických dopisovatelů.

Váš *Lenin*

184

J. D. STASOVOVÉ

16. 1. 1903

Právě jsme dostali 16. číslo listu Rabočaja mysl²²¹ (ze Ženevy) a Listok Rabočeji mysli č. 2 a 3 z Pitěru. Teď už je nad slunce jasnější, že vás vyhazovačovi stoupenci podvádějí a vodí za nos, když vás ujišťují, že s Jiskrou a Zarjou souhlasí. Okamžitě vystupte s bojovným protestem (pokud není ve vašich silách ho vydat, pošlete ho sem, v každém případě však pošlete kopii), pusťte se s nimi do rozhodného boje a přeneste ho co nejvíc mezi dělníky. Natahovat to s těmi vyhazovačovými stoupenci a smířovat se s nimi by teď bylo krajně hloupé, ba přímo ostudné. A dokud je u vás Bogdan, nemůžete si ani stěžovat, že nemáte lidi (poslali jsme vám posilu). Odpovězte obratem, jaké kroky podnikáte.

I. V. BABUŠKINOVÍ

16. 1. [1903]

Dostali jsme ze Ženevy 16. číslo listu Rabočaja mysl (zřejmě ho vytiskla a taky napsala Svoboda, tj. Naděždin) už s označením »orgán petrohradského výboru«. Je tam dopis vyhazovačových stoupenců pojatý jako faktická poznámka, a je to nanicovatá poznámka; v podstatě nejde o poznámku, ale o *kompliment* Svobodě. Jestliže ujišťují, že se ztotožňují se Zarjou a Jiskrou, je to zjevný klam, podfuk v nejryzejší podobě: chtějí získat čas, aby nabrali síly. Proto vám naléhavě a důrazně radíme okamžitě vydat (a pokud nemáte možnost to vydat, pošlete to sem) jménem výboru protestní leták a jednoznačně odmítnout jakékoli smířlivecké koketování a přístupy a rozpoutat proti vyhazovačovým stoupencům rozhodnou válku, nemilosrdnou válku, při níž je usvědčíte, že přešli od sociální demokracie k »revolučně socialistické« Svobodě. Energetický postup Novické vítáme a znovu vás žádáme, abyste bez sebemenšího zaváhání pokračovali ve stejném bojovém duchu. Vyhazovačovým stoupencům válku a všichni smířlivci, lidi s »nepostižitelnými názory« a kuňkalové ať táhnou k čertu!! Lepší malá radost nežli velká nepříjemnost. Lepší jsou dva tři energičtí a naprosto oddaní lidé nežli deset budižkničemů. Pište nám co nejčastěji a *bez otálení* nám zajistěte spojení s vašimi dělníky (a dejte nám jejich charakteristiku), abychom se v případě krachu neocitli v úzkých.

F. V. LENGNIKOVI

Kurcovi

17. 1. 1903

Včera jsme dostali prostřednictvím nezajímavého člověka Kijevskij social-demokratičeskij listok č. 1, z 30. *listopadu* (sic!). To je zkrátka skandál, jak naši jiskrovci pořád pokulhávají někde vzadu! Proč tohle Zarin neposlal včas? Proč se o té akci ani slůvkem nezmněl? Při všech svatých Zarina zapřísaháme, aby nás spojil přímo s některým členem výboru, pečlivým, pružně reagujícím, který ví o všem, co se děje. Každý leták (ať ho vydá kdokoli) ať nám okamžitě pošlou na dvě různé adresy ve dvou exemplářích, jeden v obálce, druhý vložený do ruských novin. Dále je zapotřebí spojit nás okamžitě s *Vakarem*. Máme velké obavy, že kyjevské jiskrovce postihne díky jejich nečinnosti a okounění osud Pitěru. O dodávce a *distribuci* (NB) tiskovin také nepadlo jediné slovo!! Z toho by se člověk zbláznil!

L. I. AXELRODOVÉ

27. 1. 1903

Velevážená L. I.!

Mrzí mě, že Vám nemohu Problémy idealismu^[405] poslat hned: má je V. I. Požádám ji o ně a radím Vám, abyste zatím napsala A. N—čovi (Mr. Potressoff, Pension Piliwet, Montreux): ten je má a možná je nepotřebuje.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

V. D. BONČOVI - BRUJEVIČOVI

27. 1. 1903

Milý soudruhu! Dostal jsem všechny Vaše materiály. Nemohu Vám hned odpovědět, kdy a které z nich zveřejníme, protože už budu dělat výběr do 33. čísla. Zařadíme jako fejeton Venkov o zavraždění Sipjagina^[481]. Dopis dělníka od Vaší ženy jsem taky dostal. Mnohokrát děkuji.

Tisknu Vám ruku.

Váš *Lenin*

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

27. 1. [1903]

Píše Stařík. Přečetl jsem si Váš rozhněvaný dopis z 3. 1. a hned Vám odpovídám. Pokud jde o korespondenci, psy* etc. — na to Vám dál odpoví tajemnice**: já už nedovedu posoudit, kdo to zavinil, ale nutně musíme být ve stálém styku, nejméně dvakrát měsíčně; zatím to tak nebylo a my o Vás dlouho nic nevěděli. Nezapomínejte, že když nedostáváme dopisy, nemůžeme nic dělat, nevíme, jestli ti lidé vůbec žijí, a jsme nuceni, přímo jsme nuceni domnívat se, že už třeba neexistují. Neodpověděl jste mi na můj dotaz, kam se Brutus přestěhuje: patrně je malá naděje, že se všechno dá do pořádku, dokud se nepřestěhuje. Teď k věci. Spíláte nám, protože přeceňujete naši moc a vliv: dohodli jsme se tu na organizačním výboru, trvali na tom, aby se sešel, abyste byl pozván, a napsali jsme

* Jde o konspirativní označení bakuské skupiny jiskrovců. *Red.*

** N. K. Krupská. *Red.*

Vám*. Nic víc, doslova nic víc jsme udělat nemohli a za nic nejsme odpovědní. Kámen úrazu je v tom, že Brutus nebyl v organizačním výboru a že se všechno dál dělalo bez něho (a také bez nás). Toho neznámého člena jsme my nepřijímali (je to takový budižkničemu, rozumu moc nepobral, osobně jsem ho poznal ve Pskově; je připoután ke své rodině a bydlišti, je to zaostalec, který se k ničemu nehodí, Pankrat to už kvůli němu schytl), byro jsme nepřemísťovali a Pankratovi jsme absolutně žádnou »moc« nedávali. Ale když už se Pankrat projevil v organizačním výboru jako jediný (NB NB) pružně reagující člověk, nemohlo to dopadnout jinak, než že na sebe určitou moc strhl. Vy píšete, že lidé jsou, jenže my je nemáme, nevíme o nich, nevidíme je. Co jsme se kvůli tomu nazlobili a co nás to stálo nervů, že pro organizační výbor, ve kterém jsou zapotřebí lidé pružní a agilní, které nic nepoutá a kteří mohou pracovat v ilegalitě, skoro nikoho takového nemáme. Do ilegality přešel jediný Pankrat, odjel a hned se objevoval tu a hned zase tam a všude se hned do všeho vpravil — tak se z něho samozřejmě stal účinný kaprál. My jsme tomu pochopitelně nijak nebránili a bránit jsme tomu ani nemohli, ani nechtěli — nikoho jiného nemáme!!! Tak to přece konečně pochopte! Pankrat je lenoch a lajdák, ale rozumu má dost, vyzná se, dovede se poprat a dá se s ním vyjít. Teď se na bůhvíjak dlouho zašil [v Paříži] a my mu nadáváme a ženeme ho svinským krokem do Ruska, protože bez něho je organizační výbor úplná nula. Brzy už přijede »ona« (Akimův bratr), vynasnažíme se dostat ji do organizačního výboru; »ona« se zdá být energická. »Perovi« se odjíždět nechce. Nemáme ani pasy, ani jejich kopie. Jestli se Brutus přestěhuje někam blízko, kde je rušno, pomůžeme mu, aby zase dostal byro** do svých rukou, a všechno se snad

* Viz tento svazek, dokument č. 174. *Red.*

** — byro organizačního výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR. *Red.*

urovná. Jinak to všechno půjde (pokud to vůbec půjde) podle vůle boží, vůle Pankratovy a »její« — tady my nezmůžeme nic.

Tiskoviny jsou na cestě. Už bylo přepraveno přes 40 pudů.* Prohlášení organizačního výboru^[108] uveřejňujeme v 32. čísle, které vyjde pozítří.

Strýček se také ještě drží stranou (stejně jako Brutus) a dokonce ani nikam nedojel. Kdyby se s Brutem usadili třeba v *Poltavě*, převzali by byro.

Na Zarina mám velikou zlost: kloudně nenapíše, je liknavý, o Kyjevě nic neví a nechal si tam dojít k rozkolu přímo před nosem. To je hotové barbarství, takhle uhýbat před místními problémy!! Copak my za to můžeme, že ze dvou »rovnoprávných členů« organizačního výboru Zarin »sedí a mlčí« a Pankrat jakžtakž hne prstem? Myslím si (určitě to však nevím), že Zarin je málo iniciativní a nechává se spouštět legalitou a místními zájmy. A teď zůstávají takoví lidé stát pochopitelně stranou, ale věřte, že to není z naší viny ani z naší vůle.**

190

A. N. POTRESOV OVI

27. 1. 1903

Lístek o Bončovi jsem dostal a zítra ho předám L. G. Až na Bončovu »personu« (tetička ho *po osobní stránce* hodnotí dost nepěkně) jsme tou »likvidací« vůbec nic nezískali a nic jsme na ní »netrhli«. Jak lze soudit podle 6. čísla časopisu *Žizň*, má všechno v rukou pan Kuklin.

Julije čekají v Bernu: to je naše poslední zpráva.

Mějte se hezky. *Lenin*

* Pud — 16,38 kg. *Čes. red.*

** Poslední dva odstavce jsou v rukopisu přeškrtnuty. *Red.*

28. 1. 1903

Milý G. V.!

Posílám Vám prohlášení organizačního výboru^[108] (šlo do 32. čísla) a článek pro 32. číslo, který napsal Pero^[503]. Vraťte prosím obě ty věci *co nejdřív*: prohlášení organizačního výboru je zapotřebí za každou cenu uschovat (jako velice závažný dokument), kdežto s tím článkem se budeme muset rozhodnout. Proti eserům se teď vyrojila spousta článků. Rostované píšou protest, to za první. Pero — za druhé. A. N. už pravděpodobně o eserech napsal (psal, že to dokončuje). To za třetí. Za čtvrté. Váš úvodník Domnělí přátelé proletariátu^[346, 348]. Musíme to zvážít, aby toho nebylo des Guten zúviel*. Vy to posoudíte nejlépe, protože máte po ruce Rostovany i A. N., se kterým o tom můžete promluvit. Myslím, že úvodník (ostrý *jako břitva*) byste v každém případě měl napsat Vy a nikdo jiný, protože Vy jste o tom polemizoval veřejně a mluvil jste se soudruhy z Rostova. Dále by se do 33. čísla měl dát také protest Rostovanů, pokud možno *stručnější* a *sachlicher***.

Perův článek (není dlouhý) by se podle mne měl také zařadit do 33. čísla, protože věcně reaguje na pošetilý kousek. Zato článek A. N. by mohl počkat, protože na nic konkrétně nereaguje a není aktuální, pojednává »povšechně« o umírněných otcích a eserských dětech.

Všechno si to nechte projít hlavou a odpovězte mi *co nejdřív*, jak jste se rozhodl.

Článek o Někrasovovi půjde do 33. čísla.

* — příliš mnoho dobrého najednou. *Red.*

** — věcnější. *Red.*

Arménský Proletariat²²² (se SDDS *Ruska* v záhlaví) jsem tu dostal už před několika dny ještě s jedním rukopisem (je to noticka o něm): vynasnažím se, aby to vyšlo v 33. čísle.

Posílám Vám také Proletariat. Požádejte prosím Lalajance nebo někoho jiného, aby z toho přeložil úplně všechno o nacionalismu a federalismu a co nejdřív mi to poslal. Rozhodně bychom potřebovali zařadit o nich noticku (zaslanou noticku je nutné upravit, ale k tomu potřebujeme text).

A pokud jde o Bonče!? »Trhli« jsme na tom akorát je dva — to není moc. Likvidátor (viz 6. číslo časopisu Žizň) je pan Kuklin. Seznamte se s ním Bončovým prostřednictvím. Nedalo by se něco vyzískat? Vždyť Vy ho snad znáte z dřívějška? Nešlo by to? Aspoň pro sjezd v Rusku? Pro organizační výbor (jeden člen organizačního výboru je v zahraničí, mohli bychom ho, kdyby bylo třeba, dokonce za Kuklinem poslat)? Kuklin přece tiskárnu nesní? Ten by nám měl rovnou zaplatit daň ve výši 10 000 za to, že jsme Žizň nesetřeli (darmo jsem se jí nezastával a omlouval ji její lehkovážností!), anebo za to, abychom ji nestírali . . .

Váš Lenin

P. S. Už jste viděl Rudinovu brožurku («eserskou», K rolnické otázce⁴⁶²)? To jsou ale drzí darebáci! *Strázně* mě svrbí dlaň, když si vzpomenu na Rudina a na 15. číslo o socializaci! Dejte mi *prosím* vědět, jestli píšete tu brožuru, jaký bude mít rozsah a kdy myslíte, že ji asi dopíšete. Neměli bychom je cpát do Jiskry pořád; brožura s *všestrannou* analýzou by byla daleko lepší, i s přepravou to teď klape a věcným a zásadním rozbořem jdoucím k podstatě věci *bychom je utloukli*. Má to cenu, abych s Rudinem polemizoval? Co myslíte? Teď mě tak napadlo, co kdybych napsal proti Rudinovi článek²²³ a kdyby se

vydaly »články proti eserům« zvláště, spolu s Revolučním avanturismem^[237]?

Co si o tom myslíte Vy?

192

J. D. STASOVOVÉ

[28. 1. 1903]

Proč nereagujete na 16. číslo listu Rabočaja mysl, vydané v Ženevě podle všeho Naděždinem?* Cožpak ani teď nebudete protestovat?? To je přece učiněný skandál, že byl Listok Rabočej mysl č. 1 spálen: samozřejmě se v něm mělo leccos opravit, a sice důkladně, ale proč jste to neudělali? To je k nevíře, co se to u vás děje! Proč jste zdrželi tištěný leták k 200. výročí tisku?²²⁴ Posílejte nám ihned každý leták, váš i cizí, dělnický i studentský, všechny. bez výjimky a připište ke každému, zda z něho můžeme citovat a zda byl kolportován — pošlete každý ve dvou exemplářích na dvě adresy buď prostě v obálce, nebo vsunuté do legálních novin a posílejte je jako tiskopis s páskou nalepenou pevně křížem.

Proč neposíláte Jiskře hlášení petrohradského výboru o tom, kolik jste pro ni vybrali peněz? To rozhodně musíte! Velmi nutně potřebujeme příspěvky dělnických dopisovatelů z Pitěru: proboha, shánějte je co nejusilovněji, zejména o nezaměstnanosti, a dále o tom, jakým dojmem působí naše tiskoviny.

Listok Rabočej mysl č. 1 opravte, napište ho zdrženlivěji a věcněji a rozhodně uveřejněte, jak došlo k rozkolu ve výboru. Pochopte přece, že *nemůžeme* Naděždinův list Rabočaja mysl ponechat jen tak, aniž bychom veřejně protestovali.

* Viz tento svazek, dokument č. 184. *Red.*

SVAZU RUSKÝCH SOCIÁLNÍCH DEMOKRATŮ V ZAHRANIČÍ

*Svazu ruských soc. dem.*²²⁵

[4. nebo 5. 2. 1903]

Odpovídáme tímto na dopis Svazu ruských sociálních demokratů Lize ruské revoluční sociální demokracie, který jsme obdrželi 4. 2. 1903, abychom Svaz ruských sociálních demokratů neprodleně uvědomili, že plně sdílíme jeho názor o nutnosti vytvořit zahraniční sekci ruského organizačního výboru. Nemůžeme ovšem nikterak souhlasit s názorem Svazu ruských sociálních demokratů, že organizační výbor »připisuje svůj vznik nesprávně nebo nepřesně iniciativě jednotlivců«, neboť organizační výbor se přímo odvolává na usnesení konference (a také byl na základě tohoto usnesení ustaven). Krom toho vytvořily organizační výbor ty organizace, které se konference zúčastnily. Jestliže se organizační výbor, aniž by se dotázal na názor ostatních stranických organizací, neprohlásil okamžitě za oficiální stranickou instituci, pak to podle našeho mínění dokazuje, že organizační výbor správně pochopil své úkoly, a svědčí to o jeho taktnosti a obezřetnosti, které jsou tak důležité pro seriózní stranickou práci.

Předem však poznamenáváme, že nepřikládáme žádný podstatný význam tomu, že v této otázce se naše názory liší od názorů Svazu ruských sociálních demokratů; naopak pevně věříme, že jakmile organizační výbor rozvine svou činnost, že se tyto názorové rozdíly snadno odstraní.

Dále: «*Neprodleně* ustavit zahraniční sekci organizačního výboru« bychom pokládali za neracionální a dokonce ne za zcela oprávněné z naší strany, dokud k tomu nebu-

deme přímo vyzváni organizačním výborem v Rusku. Máme informace, že organizační výbor už psal jak Bundu v Rusku, tak i Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. Nemáme text žádného z těchto dopisů. Nicméně z tohoto faktu v každém případě vyplývá, že organizační výbor v Rusku už v tomto směru podniká jisté kroky. Z naší strany by nebylo pravděpodobně rozumné, abychom se tu do něčeho pouštěli, aniž bychom vyčkali, jakých výsledků organizační výbor dosáhne.

Považujeme za svou povinnost bez meškání obeznámit ruský organizační výbor s dopisem Svazu ruských sociálních demokratů; zároveň mu sdělíme náš názor, že by bylo žádoucí, aby ruský organizační výbor neprodleně vytvořil svou zahraniční sekci. Doporučovali bychom, aby se počkalo na odpověď ruského organizačního výboru. Jestliže se však soudruzi ze zahraničního výboru Bundu a ze Svazu ruských sociálních demokratů domnívají, že by bylo prospěšné uspořádat *neoficiální poradu* zástupců zahraničního výboru Bundu, Svazu ruských sociálních demokratů a Ligy ruské revoluční sociální demokracie dříve, než ruský organizační výbor odpoví, nepostavíme se samozřejmě proti.

Liga ruské revoluční sociální demokracie

194

J. O. MARTOVŮVI

5. 2. 1903

Posílám kopii dopisu, který poslal Svaz, a návrhu naší odpovědi*. Odpověď jsme poslali Plechanovovi s tím, že má počkat na Tvůj dopis z Paříže. Svolej okamžitě pora-

* Viz tento svazek, dokument č. 193. *Red.*

du s P. Andr. a s Borisem a Plechanovovi odpověz *co nejdřív*, jestli s odpovědí souhlasíš, anebo jestli jsou potřebné nějaké změny. Bylo by jistě žádoucí, aby se s odpovědí členům Svazu neotálelo, ale v případě, že budeme hlasovat o změnách, se to pěkně protáhne: podružné změny by se snad daly pominout. Jestliže se však budeme podstatně lišit v názorech, budeme muset odpověď pozdržet (píšu o tom i Plechanovovi) a o všem hlasovat.

Nejdůležitější je tu podle mého názoru (V. I. a L. Gr. s ním souhlasí) právě to, aby 1. zahraniční sekce organizačního výboru²²⁶ byla právě jen sekcí *ruského* organizačního výboru. Zdá se, že členové Svazu si představují *dvě* rovnoprávné sekce: ruskou a zahraniční; s takovým výkladem my ovšem nikterak nemůžeme souhlasit anebo jej připustit. Ruský organizační výbor musí postupovat opatrně (v tomto ohledu je jeho zpráva sestavena příkladně), ale zároveň je třeba *počínat si ve všech záležitostech a při veškerém jednání s ním s patřičným respektem a nanejvýš striktně*, tj. v tom smyslu, že tento organizační výbor řídí všechno a žádný člen strany nemůže dělat *nic*, co se týká celé strany a co je pro všechny závazné *jinak, než z pověření ruského organizačního výboru*.

Svým dopisem členové Svazu přece jen uznávají (nebo téměř ze 3/4 uznávají) organizační výbor, a ten si musí vést o to striktněji a rozhodněji, čím víc je uznáván. Je nanejvýš důležité zvolit hned od začátku správný tón a zaujmout takové stanovisko, aby bylo ze stranického hlediska jasné: *bud'* uznají *stávající* organizační výbor a *podřídí se* mu, *anebo* válka. Tertium non datur*. Teď existuje velká šance dosáhnout *všeobecného* uznání, aniž by se někomu křivdilo, aniž by docházelo k provokacím a aniž by se přitom *o píď* ustoupilo.

2. Je třeba, aby organizační výbor omezil funkce *své* zahraniční sekce na minimum. Zahraniční sekce »má na

* Třetí možnost neexistuje. *Red.*

starosti« (ve smyslu příprav sjednocení) pouze *zahraniční* záležitosti a *pomáhá* ruskému výboru. Ve všech ostatních otázkách přesahujících tyto meze buď o vlásek, si zahraniční sekce organizačního výboru *musí od ruského organizačního výboru vyžádat jeho vyjádření a rozhodnutí*. Proto důrazně trvám na tom, aby ruský organizační výbor *co nejdříve* napsal dopis Svazu, Lize a Bundu a navrhl v něm vytvoření *vlastní sekce pro výkon těch a těch funkcí*. Je nezbytné, aby »rámec pravomoci« své zahraniční sekce vymezil právě ruský organizační výbor; dále podávám návrh^[226] na bližší vymezení těchto funkcí ve *třech*, ale pouze ve třech přesně určených bodech. Moc Tě prosím, abys tento návrh *co nejdříve* projednal s P. A. a s Borisem a abyste ho schválili (respective dali hlasovat o změnách). (Všechny tyto údaje pošleme také Jurijovi* a požádáme ho, aby počkal, až P. A. a Boris přijedou — ať svůj příjezd *co nejméně* uspíší.)

(P. A. by samozřejmě mohl napsat dopis Lize, Svazu a zahraničnímu výboru Bundu tady, ale myslím, že to je krajně nevhodné, protože by nás podezírali, že na ně šijeme boudu a fixlujeme. Bude lépe týden či dva počkat, ale dosáhnout toho, aby byl dopis určitě poslán z Ruska.)

Také se domnívám, že bychom se měli rovněž zamyslet nad tím, koho zvolit do organizačního výboru (zahraniční sekce) za nás, a že bychom o tom měli hlasovat *co nejdříve*, protože to může vzhledem k tomu, jak je redakce rozstrkaná, zabrat mnoho času a bylo by nepříjemné, kdyby se kvůli tomu muselo čekat. Já osobně jsem pro L. Gr.

Abych psal ještě Plechanovovi, na to už absolutně nemám čas. Prostě mu pošli *ihned jak tento dopis, tak odpověď Svazu* a já mu zatím napíšu pár řádků.

Tisknu Ti ruku. *Lenin*

* Jurij — konspirativní označení skupiny Južnyj rabočij. *Red.*

G. V. PLECHANOVŮVI

5. 2. 1903

Milý G. V.!

Dostal jsem Váš článek a dopis. Ještě nevím, do kterého čísla bude článek zařazen. Co nejdřív Vám to napíšu — ale závisí to také na Vaší odpovědi ohledně článku o Někrasovovi.

Aby se odpověď Svazu uspíšila, udělal jsem to takhle: spolu s V. I. a L. Gr. jsme tady schválili návrh odpovědi a poslali ho Julijovi (je důležité, aby ho tam projednal s P. Andr.). Julij Vám má tu odpověď zároveň s mým dopisem *obratem* poslat.

Když budete s odpovědí souhlasit, předejte ji Olchinovi (a dohodněte se s ním, aby udržoval kontakt buď *přes Vás*, anebo mu dejte Richterovu adresu. Přes Vás by to bylo lepší.)

Když s odpovědí nebudete souhlasit, dejte okamžitě hlasovat o přesně zformulovaných úpravách (nebo o novém textu) a Olchinovi řekněte, že se to kvůli hlasování naší »rozstrkané« redakce trochu zdrželo.

Moc mě potěšilo, že píšete úvodník Domnělí přátelé proletariátu a že si v předmluvě^[372] k Thunovi^[507] podáváte Tarasova^[463] (stránka z dějin socialistického myšlení). V předmluvě k Thunovi je to samozřejmě namísto ze všeho nejvíc.

Že byla odhalena rakouská trasa Jiskry, to je výmysl. Doposud tam výtečně fungují *tři* trasy. Dementjev pracuje obdivuhodně a o všem nám pečlivě píše.

(Bylo by dobré, kdybyste vybídl také A. N., aby se vyjádřil k dopisu Svazu, k celé taktice organizačního výboru a k tomu, koho bychom měli do zahraniční sekce organizačního výboru zvolit za nás.)

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

P. S. Takže úvodník mohu čekat v nejbližších dnech, n'est ce pas?*

P. P. S. Napište, na čem jste se s Olchinem dohodli. Plánovali jste něco, co by se týkalo sjednocení, a co konkrétně? Mluvili jste o Borbě, Svobodě, o časopisu Krasnoje znamja?

196

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

8. 2. 1903

Milý soudruhu! Všechny materiály jsem dostal. Díky! S beletrií ještě nevím, jestli ji zařadím. Do 33. čísla chci dát o sektářích v armádě. O stávce v Haliči — to je hodně velké, nemohu k tomu ještě nic říct.

Pokud jde o peněžní sbírky (na populární literaturu), je třeba se obracet (a vůbec ve všech administrativních záležitostech) na Mr. Leo Allemana, 26 Granville Square 26, Kings Cross Road, London W. C. V těchto dnech jsem se s ním sešel a myslím, že se mnou souhlasí, že nové subskripční listy by byly zbytečné. Liga už je přečma, jen je musí víc využívat. A pokud jde o knižnici Jiskry, to záleží pochopitelně na celé redakční radě. Promluvte o tom s Plechanovem. Abych pravdu řekl, já bych teď pro to nebyl. Pro založení »knižnice« bychom potřebovali zvláštního redaktora (a toho nemáme) anebo zvláštní síly (a ty také nemáme). Museli bychom mít celou řadu knih a brožur *určitého* zaměření (což nemáme). »Sešívát« knižnici z Kautského, Thuna etc. by bylo podle mého názoru příliš násilné.

K čemu »knižnice«? Když budeme mít dobré brožury, vydáme je i bez knižnice. Teď ale máme brožur poskrov-

* — že ano? Red.

nu, *chybějí dobří překladatelé* (teď zrovna se tu mořím s *předěláváním* jednoho překladu) — nač tedy hlasně *slibovat* »knížnici«??

Když se Vám podaří sehnat *dobré* překladatele a vybrat dobré věci k přeložení, bude to *velice* užitečné a určitě to půjde.

Tisknu Vám ruku.

Váš *Lenin*

197

F. V. LENGNIKOVI

Několik myšlenek k dopisu 7c. 6f.*
(Lenin Zarinovi)

[Po 12. 2. 1903]

Píšu Vám bezprostředně pod dojmem Vašeho dopisu, který jsem právě přečetl. Rozhořčilo mě, jak se v něm nazdařbůh střílí od boku, takže se nemohu udržet, abych otevřeně nevyjádřil svůj názor. Odevzdejte prosím můj dopis autorovi a řekněte mu, aby se zbytečně neurážel kvůli nějakému ostřejšímu výrazu — vždyť to není určeno pro tisk.

Na ten dopis stojí za to reagovat podle mého názoru už proto, že v něm obzvlášť zřetelně vystupuje jeden rys, charakteristický pro smýšlení mnoha nynějších revolucionářů: čekat na pokyn, *všechno* požadovat shora, odjinud, zvenčí, nad nezmary v místech způsobenými pasivitou bezmocně rozhazovat rukama, věčně si jen stěžovat, vymýšlet si recepty, které by všechno zlo vyléčily bez námahy a jednoduše.

* 7c. 6f. — F. V. Lengnik. *Čes. red.*

Nevymyslíte nic, pánové! Když *vy sami* zůstanete pasívní a připustíte, aby k rozkolům docházelo přímo před vašimi očima, a potom budete jen vzdychat, naříkat a stěžovat si, *žádné recepty* vám *nepomohou*. Takže je naprosto nerozumné zasypávat nás kvůli tomu stížnostmi. Nemyslete si ovšem, že se cítíme vašimi výpady a obviňováním dotčeni: už jsme si na to zvykli, zatraceně jsme si na to zvykli, abyste věděli, takže zůstáváme klidní.

»Masová« literatura, »desítky pudů« — tohle vaše bojové heslo není nic víc než *z prstu vycucaný recept*, který vás má vyléčit z vaší pasivity bez vašeho vlastního přičinění. Můžete na to vzít jed, že žádný takový lék *nikdy* nezaúčinkuje! Pokud nebudete energičtí a pružní *vy sami*, nikdo a nic vám nepomůže. Je zcela nerozumné úpět: *Dejte* nám tohle a tamto, *dodejte* nám to a ono, protože to všechno si *musíte převzít a dodat vy sami*. Je zbytečné nám kvůli tomu psát, protože my odtud nemůžeme udělat nic, kdežto *vy tam u sebe něco udělat můžete a musíte*: mluvím o dodávání tiskovin, které tu máme a které vydáváme.

Někteří místní »činovníci« (kterým se toho pojmenování dostalo pro jejich nečinnost) dostanou do rukou všeho-všudy pár čísel Jiskry, na jejím *masovém* získávání a rozšiřování aktivně nepracují, avšak vymýšlejí si pohodlné výmluvy: To není ono. *Dejte nám masovou literaturu, pro masy!* Pěkně nám to rozžvýkejte, hezky dejte do úst — pak už to možná spolknem sami.

Těm, kteří to znají a vidí, že tihle místní »činovníci« nedovedou zařídit ani distribuci toho, co mají, připadají takové nářky fenomenálně nejapné. Copak to není k smíchu, když čteme: *Dodejte nám desítky pudů!* — a přitom *nedokážete* vzít pouhých *pět pudů* a rozvézt je! Napřed udělejte tohle, *vy* velevázení »fantastové okamžiku« (protože první nezdar vás odradí od všeho, ba i od vašeho přesvědčení)! Udělejte to a až to uděláte ne jednou, ale desetkrát, potom i vydavatelství *srovná* krok s poptávkou.

Říkám, že ho srovná, protože vaše nářky kvůli masové literatuře (které nekriticky a bezmyšlenkovitě přejímáte od socialistů-revolucionářů, svobodovců* a různých zmatených »nečinných činovníků«) jsou založeny na tom, že zapomínáte na jednu drobnou . . . úplně drobounkou maličkost, že totiž zapomínáte na to, že se nedokážete ujmout *ani setiny* oné masové literatury, kterou teď vydáváme, a rozšířit ji. Z našich skrovných (prachbídne a bohužel až ostudně skrovných) zásilek vyberu jeden z posledních seznamů: *vystoupení u soudu v Nižním Novgorodu*^[303], *boj Rostovanů*^[39], *brožura o stávkách*^[475], *Dyk-sztajnr*^[74]** — omezím se jen na tohle. Jsou to čtyři, pouhé čtyři věcičky! Jak je to málo!!

Jistě, to je velice málo! Jistěže, my potřebujeme čtyři sta, kdepak čtyři!

Dovolte však, abych se vás zeptal, zda jste dokázali *aspoň tyhle čtyři* rozšířit *v desetitisících* výtisků? Kdepak, nedokázali jste to. Ani ve stovkách jste to nedokázali. *Proto* tak křičíte: *Dejte nám desítky pudů!* (Nikdo vám nikdy nic *nedá*, když za to neumíte *vzít* — pamatujte si to.)

Jestlipak jste dokázali využít ty *stovky*, které se vám *dodaly, přivezly a strčily až pod nos*?? Ne, to jste nedokázali. Vy jste dokonce ani nedokázali pomocí téhle maličkosti navázat spojení mezi *masami* a sociální demokracií. Každý měsíc dostáváme desítky a stovky letáků, zpráv, pří-

* Jde o členy skupiny Svoboda (viz poznámku 207). *Čes. red.*

** To je staré! — fňukáte. Ovšem. Jenže to *staré* rozšiřují všechny strany, které mají *dobrou* populární literaturu: *celá desetiletí* rozšiřují Guesda a Lafargua, Bebel, Brackeho, Liebknechta aj. Slyšíte? *Celá desetiletí!* A *dobrá a vhodná je jenom taková* populární literatura, která slouží *po desetiletí*. Neboť populární literatura — to je řada *učebnic pro lid* a v učebnicích se vykládá to základní, co se nemění *celé půlstoletí*. Ona »populární« literatura, která vás tak »uchvacuje« a kterou vydává Svoboda a socialisté-revolucionáři po pudev měsíčně, to je *brak* a *šarlatánství*. Jenže šarlatáni nadělají vždycky velký rozruch a rámus a někteří naivkové to pokládají za energičnost.

spěvků od dopisovatelů a dopisů ze všech končin Ruska, avšak nedostali jsme *ani jednu* (jen se dobře zamyslete nad přesným významem toho přesného vyjádření: »ani jednu«!) zprávu o tom, že by se ty stovky výtisků rozšiřovaly mezi *masami*, o dojmu, jakým na *masy* zapůsobily, o reakci *mas*, zda se o *těchto* věcech mezi *masami* debatovalo! Stavíte nás do situace, kdy spisovatel cosi sepíše a čtenář (inteligent) si v tom počte — a pak tentýž ignorantský čtenář svolává na hlavu toho spisovatele hromy a blesky (to je ale spisovatel!!!), že toho všude kolem sebe nesype »desítky pudů«. Člověk, jehož jediným úkolem bylo *zajistit spojení* spisovatele s *masami*, si dřepne jako rozdurděný krocán a hudruje: Dejte nám masovou literaturu! — a *přitom nedokáže* využít ani *setinu* toho, co má k dispozici.

Vy mi ovšem řeknete, že kupříkladu Jiskře, tomu našemu hlavnímu výtvoru, *se nedá*, vůbec se *nedá zajistit spojení* s *masami*. Víím, že mi tohle řeknete. Slyšel jsem to už stokrát a pokaždé jsem odpovídal, že to není pravda, že je to výmluva, ulejšťáctví, neschopnost a liknavost, přání, aby vám až do úst lítali pečení holubi.

Z faktů víím, že lidé přičinliví *dokázali* »zajistit spojení« Jiskry (té intelektuálštinou prolezlé Jiskry — podle názoru nanicovatých inteligentů) dokonce s takovými zaostalými a málo vyspělými *masami* dělníků, jako jsou dělníci z průmyslových gubernií kolem Moskvy. Znal jsem *dělníky*, kteří sami rozšiřovali mezi (tamními) *masami* Jiskru a říkali jenom, že je jí málo. Docela nedávno jsem slyšel vyprávět »vojáka z bojiště« o tom, jak se v jednom z takových továrních zapadákovů v centrální průmyslové oblasti Ruska čte Jiskra společně v mnoha kroužcích, na schůzkách 10—15 lidí, přičemž výbor a podvýbory si přečtou každé číslo napřed *samy* a společně *stanoví*, jak který článek využijí k agitaci. A dokázali využít i těch ubohých 5—8 (*osm* bylo maximum!!) výtisků, které se k nim vůbec dostaly díky nemotornosti a liknavosti či-

novníků trčících poblíž hranic (kteří nikdy nedokážou zajistit dokonce ani převzetí zásilek určených k přepravě a doufají, že spisovatel pro ně vypoť nején své články, ale i lidi, kteří dovedou makat!).

Ruku na srdce: kolik je mezi vámi takových, kteří *každý* výtisk Jiskry, který jste dostali (který *vám* byl dán, byl *vám* přivezen), *takto* využili? Mlčíte? Tak vám to tedy povím: *takto*, s posouzením agitačního významu každé noticky, s přečtením každé noticky v kroužku dělníků, *ve všech* kroužcích *všech* dělníků, kteří si zvykli scházet se v určitém městě, se využívá jeden *ze sta* výtisků, které se (z vůle osudu a díky nečinnosti »čtenářů«) dostanou do Ruska. A tihle lidé, kteří nedokážou *zpracovat* ani setinu materiálu, který se jim dostane do rukou, kvílíjí: Dejte nám desítky pudů!! Ščedrinovský výrok^[472] (spisovatel si cosi sepisuje) je ve vztahu ke »čtenáři« ještě až moc, až příliš optimistický!!

Dnešní čtenář (patřící k sociálně demokratické inteligenci) to dotáhl tak daleko, že na *spisovatele* žehrá kvůli tomu, že inteligenti v místních organizacích jsou liknaví a »komandují« dělníky, aniž by pro ně cokoli udělali. Je to oprávněná stížnost, je tisíckrát oprávněná, jenže . . . míří na správnou adresu? Co kdybyste nám dovolili *tuhle stížnost vrátit tomu, kdo ji podal*, a napařit mu dvojnásobnou pokutu?? Copak se na mě tak díváte, velevážení páni žalobci? Když vaši přítelíčkové *nedokážou* využít Jiskru ke čtení v dělnických kroužcích, *nedokážou* si najít lidi na dodávání a rozvoz tiskovin, *nedokážou* pomoci dělníkům, aby si za tím účelem sami organizovali kroužky, proč s takovými nemehly *nevyrazíte dveře*?? Zamyslete se přece nad tím, v jakém světle se asi jevíte, když si *nám* stěžujete na *svou vlastní* neschopnost??

To je *fakt*, že »praktici« nevyžívají ani setinu z toho, co *mohou převzít*. A neméně nesporný je fakt, že když si tito praktikové vymýšlejí zvláštní druhy »masové« literatury, že to jsou jen výmluvy a ulejšáctví. V dopisu 7c.

6f. se »nám« (inu ovšem — nám) doporučují kupříkladu tři druhy:

1. Populární list. Každý fakt nám rozžvýkejte tak, abychom ho strávili co nejrychleji a bez námahy. Tak, abychom k tomu *my* »činovníci« žaludek ani nepotřebovali.

Co na tom, že takový »populární« »list« se dosud nikdy nikde neobjevil, neboť list *odpovídá* na *všechno*, kdežto populární literatura *učí* jen tak od všeho *trošku*. Co na tom, že *všechny* naše typy takových tiskovin, ať už to byla v různých podobách Rabočaja mysl, Vperjod, Rabočeje dělo, Krasnoje znamja či další, se nutně a zcela určitě projeví jako nedochůdčata, a nakonec nebyly ani populární, ani to nebyly noviny. Co na tom, že *veškeré* pokusy o »dělnické« noviny jen byly a vždy budou živnou půdou pro nejapné dělení hnutí na křídlo inteligence a křídlo dělníků (dělení, jehož příčinou je omezenost a neschopnost inteligentů, kteří klesli tak hluboko, že stížnosti na vlastní neschopnost jsou slyšet *z jejich hnízda* až za devatery hory!). Co na tom, že se u nás *z veškerých* pokusů o »dělnické noviny dosud rodilo a vždy se bude rodit přištipkaření a svérázné, důkladné, kazaňské a charkovské teorie. Na tom všem nesejde. Vždyť taková *úchvatná* Svoboda a *úchvatní* eseři (»až se z toho tají dech«) přece vydávají — a v jakém množství, panečku! — kolikery populární listy a časopisy!! Narodnoje dělo²²⁷, Krasnoje znamja, Svoboda — časopis pro dělníky, Otkliki — list a časopis pro dělníky, Lučina — pro rolníky, Rabočaja mysl — list petrohradských dělníků vydávaný v Ženevě!! Co na tom, že je to všechno póvl — hlavně když je to póvl *pro masy*.

A vy máte všehovšudy Jiskru — taková otrava! Jedenařicet čísel a pořád jen Jiskra, kdežto ti ohromní lidé přebijí dvě čísla jedné tiskoviny (póvlu) okamžitě třemi čísly jiné tiskoviny (póvlu). Tomu se říká energický přístup, to je radost, to je něco nového! Zato ti naši sociální demokraté . . .

2. A také mají »tamti« pořád nějaké nové brožury. Každý dotisk vydávají za brožuru, všemu se dělá šarlatánská reklama, všechno se počítá na tiskové archy (vydali **milión** archů — viz Revoljucionnaja Rossija, č. 16. Zlomili rekord! Šampióni!).

Kdežto u nás? Dotisk se za brožuru nepovažuje — jaká intelektuálština a jaké pisálkovství!! A tak se zas a znovu vydávají zvětšeli, věkem sešli Dyksztajnové, ačkoli všechny slečinky v Paříži i v Černigově vědí, že *deset* nových brožur (póvlu) má stokrát větší váhu než jedna stará, leč dobrá.

To se přece dělá leda v Německu, že v roce 1903 už po *jedenácté* vydávají Bebelovy Naše cíle^[539], které byly napsány před 34 lety!! Jak otravné! Naši »ohromní« socialisté-revolucionáři div nepuknou smíchy. Jenže naši místní »činovníci« nedokážou využít ani *staré* Plechanovovy brožury (vznikly před 20 lety — taková veteš! do archívu s nimi!), ani »některou«, jednu (aspoň jednu!) brožuru o stávkách a o Vitteho memorandu^[51]!

To už ani nemluvím o tom, že místní »činovníci« nehnují ani prstem, aby vyždímali *dobré* brožurky z publicistů, kteří trčí ve vyhnanství, *aby zorganizovali spolupráci místních literátů s Jiskrou*. Nač také? Je mnohem snadnější si stěžovat než se pustit do takové nimravé práce! A tak si dnešní čtenář bez uzardění říká »jiskrovec« jen proto, že píše do Jiskry stížnosti, a vůbec mu není hanba, že Jiskru píšou z 99 % pořád jen tři a půl člověka. Ani ho nezapadne uvažovat o tom, že se vydávání Jiskry nesmí zastavit a že je to přece jen pěkná zabíračka zajistit, aby každých 14 dní vyšlo půl druhého až dva tiskové archy. A tak pořád přímo s neslýchanou lehkovážností vykřikuje: Jedenatřicet čísel, a v místních organizacích se to hlupáky a fňukaly, co mají obě ruce levé, pořád ještě jen hemží!! To je zajisté zdrcující argument . . . jenomže koho a co zdrtí?

3. Letáky.

*Dejte nám letáky! To výbory nemohou!! Napište, do-
dejte, přivezte (i rozšiřte?) letáky!*

To je tedy opravdu důslednost jaksepatří! Otvírám
pusu, tak mi do ní honem něco strčte: třeba novou defi-
nici vztahu mezi »spisovatelem« a »jiskrovcem« z praxe!
Dopracovat to tak daleko, že místní organizace (složené
z lajdáckých »činovníků«?) na vydávání místních letáků
nestačí, že tyto letáky je nutné dodávat z ciziny — to už je
vrchol všeho. Tím je celý dopis 7c. 6f. tak velkolepě (to je
můj názor) korunován, že tou »korunou« teď mohu skon-
čit. Jakékoli dodatky či komentáře by tuto zářící korunu
mohly jen připravit o její lesk.

198

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

21. 2. 1903

Milý soudruhu!

Promiňte mi, že jsem Vám už dost dlouho nepsal. Jsem
velice zaneprázdněn přípravou na referát pro Paříž, kam
v nejbližších dnech odjízďím.²²⁸

Všechny Vaše materiály jsem dostal — má Vám odpo-
vědět kolega z redakce, kterému jsem je předal.

Tisknu Vám pevně ruku. Váš *Lenin*

P. S. Sem mi můžete psát na tutéž adresu. Kdybyste měl
pro *mne* nějaké důležité sdělení do Paříže, pište na adre-
su:

M-r Zagorsky
Boulevard Port Royal 85
Paris

Uvnitř: pro Lenina.

NIŽNĚNOVGORODSKÉMU VÝBORU
S D D S R

Do Nižního

[Před 23. 2. 1903]

Pokud jde o kasaci, považuji (já, Lenin) vaše usnesení za rozumné²²⁹; zatím jsem se nestačil (částečně jsem ani nemohl) poradit s kolegy v redakci.* Jiskra by neměla nechat bez povšimnutí statečnost nižněnovgorodských dělníků, kteří žádali, aby se nepřihlíželo k jejich osobnímu prospěchu: přáli bychom si, kdybyste o této skutečnosti napsali do redakce dopis.

Přes Berlín jsme dostali Dopis redakci Jiskry od nižněnovgorodského výboru — obšírný, o teroru, s obhajobou teroru (dílčí a relativní); chybí mu (patrně) konec. Napište *obratem*:

1. Posílal nižněnovgorodský výbor tento dopis oficiálně?

2. Napište ještě jednou jeho konec (dopis má 7 bodů, končí slovy: »Uvolňují často krajně napjatou situaci, učí vládu, aby s revolucionáři jednala ohleduplněji«).

3. Sdělte nám, zda souhlasíte se stylistickými úpravami (místy je to stylisticky velmi chatrné, snad díky nesprávnému, uspěchanému, nesrozumitelně vyznívajícimu přepisu).

Uveřejníme ten dopis pravděpodobně s naší odpovědí.²³⁰

Snažně a *naléhavě* vás žádáme, abyste nás v dopisech *v každém případě* a bez prodlení informovali o každém oficiálním kroku výboru (odeslání dokladu týkajícího se liter . . . , seznam letáků, odpověď jinému výboru či za-

* Snad se mi ještě podaří vrátit se k této otázce.

hraniční skupině aj. aj.). Jinak bude zákonitě docházet k nedorozuměním*, chybám a průtahům. Jiskrovci musí držet při sobě a informovat Jiskru rychle a po všech stránkách.

Pevně Vám tiskneme ruce.

200

G. V. PLECHANOVVI

2. 3. 1903

Navrhuji všem členům redakce, aby »Pera« kooptovali jako rovnoprávného člena redakce. (Ke kooptaci myslím nestačí většina, musí být schválena *jednomyslně*.)

Sedmého člena *velice potřebujeme* jak kvůli snadnějšímu hlasování (šest je sudé číslo), tak i jako posilu.

»Pero« píše do každého čísla už pár měsíců. Pracuje pro Jiskru vůbec s nesmírnou energií, přednáší (s obrovským úspěchem) etc.

V rubrice článků a noticек na aktuální témata bude pro nás nejen velmi užitečný, ale doslova nepostradatelný.

Bezpochyby je to člověk s nadprůměrnými schopnostmi, přesvědčený, průbojný, který ještě vyspěje. Dokáže hodně udělat i v oblasti překladové a populární literatury.

Musíme získávat mladé lidi: to je povzbudí a přiměje k tomu, aby na sebe pohlíželi jako na profesionální publi-

* Donesla se nám například spousta klepů a nadávání na leták výboru *proti demonstraci v den soudu*.²³¹ Samotný leták jsme přitom dostali *náhodou* teprve nedávno, z Berlína a se zpožděním. Vždyť to je hotový skandál, prosím vás! To bylo výboru tak zatěžko nám o *letáku* napsat a poslat nám ho, *jakmile vyšel*? Proboha, udělejte všechno, aby k takovým nedostatkům nedocházelo!

cisty. Že takových nemáme nazbyt, to je jasné (stačí si připomenout, 1. jak těžko hledáme redaktory překladů; 2. nedostatek vnitropolitických komentářů a 3. nedostatek populární literatury). A právě v oblasti populární literatury to chtěl »Pero« zkusit.

Eventuální argumenty proti: 1. mládí; 2. (možná) brzy odjede do Ruska; 3. jeho pero (bez uvozovek) má fejetonistický, příliš strojený styl atd.

Ad 1. Navrhujeme »Pera« za člena redakce, ne do samostatné funkce. Tam získá zkušenosti. Stranické »cítění« příslušníka frakce bezpochyby má, a znalosti a zkušenosti — ty se získávají postupně. Že se už teď má k světu a pracuje, o tom taky není pochyb. Abychom ho definitivně získali a povzbudili, je kooptace nezbytná.

Ad 2. Jestliže »Pero« pronikne do veškeré práce, pak možná tak brzy neodjede. A i když odjede, nebude jemu ani nám jeho organizační spojení s redakcí a podřízenost redakci na škodu, nýbrž k obrovskému prospěchu.

Ad 3. Stylistické nedostatky nejsou žádná závažná vada, to se srovná. Teď přijímá »úpravy« mlčky (a ne moc ochotně). V redakci se kolem toho bude diskutovat a hlasovat, takže »připomínky« budou přesněji formulovány a budou pádnější.

Proto navrhuji:

1. aby všech šest členů redakce odhlasovalo kooptaci »Pera« jako *rovnoprávného člena*;

2. jestliže bude schválen, aby se hned přistoupilo k definitivní úpravě vztahů a hlasování v redakci a k vypracování přesného statutu. *To potřebujeme pro sebe* a je to důležité i pro sjezd.

P. S. Odkládat kooptaci podkládám za k r a j n ě nevhodné a trapné, neboť jsem se přesvědčil, že »Pero« už je pořádně nespokojený (i když o tom samozřejmě přímo nemluví) s tím, že visí pořád »ve vzduchoprázdnu« a že ho pořád ještě všichni (jak se mu zdá) považují za »holobrádka«.

Jestliže »Pera« hned nepřijmeme a on dejme tomu za měsíc odjede do Ruska, *jsem přesvědčen*, že si to vyloží jako naši *vysslovenou nechť* přijmout ho do redakce. Mohli bychom ho »propást« — a to by bylo velmi špatné.

201

ORGANIZAČNÍMU VÝBORU
(S TEXTEM DOPISU ADRESOVANÉHO
N. K. KRUPSKÉ*)

[Mezi 4. a 7. 3. 1903]

Dopis organizačního výboru jsem dostal.

Navrhuji odpovědět takto:

»S „ordre du jour“** to podle našeho názoru vypadá takto: Otázku „ordre dne“, definitivně *rozhodne až sjezd* a jedině sjezd. Je tudíž zhola zbytečné, abychom se tu přeli o rozhodující hlasy. Dále — *spousta* výborů už uznala „*výhradní* iniciativu“ organizačního výboru, pokud jde o svolání sjezdu. Z toho vyplývá, že *předběžná* příprava sjezdu jakož i *předběžná příprava* (respective propagování) ordre du jour se přenechává *výhradně* organizačnímu výboru. Proto je zcela zbytečné navrhopat, aby o „*předběžném*“ ordre du jour ještě někdo hlasoval: *rozhodující* význam to mít *nemůže*. Dále — *vyvolá* to jen nepřijemnosti a průtahy, neboť některé výbory se budou cítit *ukřivděné* (ty, které nebudou dotázány) a *nevyhnutelně* dojde k projevům nespokojenosti a k stížnostem. Z hlediska formálně loajálního a taktního jednání je tudíž

* Odesláno N. K. Krupské do Londýna s tím, aby dopis organizačnímu výboru (jehož text je v uvozovkách) byl poslán do Charkova.
Red.

** — denním pořadem. *Red.*

nevhodné schvalovat *nějaké oficiální* usnesení o tom, že se budou počítat hlasy výborů či kohokoli jiného. Kdyby se organizační výbor zřekl své *výhradní* iniciativy, která mu byla dána, podkopalo by to jen jeho autoritu.

Kdyby vám bylo příliš zatěžko měnit schválené usnesení (k němuž z formálního hlediska nelze mít výhrady), snad by bylo možné takovéto východisko: udělat místo hlasování (výborů) *poradu* s nimi, tj. stanovit, že se organizační výbor podle možnosti vynasnaží využít k *poradě* schůzek a diskusí.

Závěrem doporučujeme, abyste si se sjezdem pospíšili. Čím dřív ho svoláte, tím lépe. Pusťte se bez otálení a aktivněji do *přípravy výborů*, navrhování delegátů a získání *Nikolajeva* a Oděsy. Hlavní je ovšem s naprostou jistotou zaručit, aby důslední jiskrovci získali nepopíratelnou většinu.«

Něvzorov včera utržil ostudu: Charles Rappoport a Kričevskij mu dali na frak. Jiskrovci tam nebyli.²³²

Přijedu nejspíš v neděli. Vlak nepřijíždí v 6, ale ve 3,45 anebo v 10,45. Tak asi jedním z nich.

Tvůj . . .

202

ORGANIZAČNÍMU VÝBORU

Dopis organizačnímu výboru

[Mezi 6. a 9. 3. 1903]

Právě jsme dostali jednací řád sjezdu. Takže — když jste se ptali na *jednací řád* sjezdu, nepochopili jsme vás a odpovídali jsme na *ordre du jour**. V rychlosti vám sděluje-

* — denní pořad. *Red.*

me, že jsme s vaším návrhem, který je pečlivě a rozumně sestaven, vcelku spokojeni. Článek 19, který vyvolal spory, se nám zdá racionální: vyloučit ze sjezdu jisté organizace (a koneckonců právě jednací řád jedny vylučuje, kdežto jiným poskytuje právo účasti) je skutečně nevhodné a nelze tak učinit bez souhlasu většiny výborů. Doporučovali bychom pouze stanovit závazný a oficiální termín, pokud možno co nejkratší (například ne delší než týden), dokdy by výbory a organizace byly *povinný* vypracovat a zaslat své připomínky k návrhu jednacího řádu^[411]. To je nanejvýš nutné proto, abychom zabránili průtahům, kterých se musíme obávat ze všeho nejvíc. (Strach z průtahů přiměl podle všeho k protestům také Ignata. Chápeme jeho obavy, ale pokud se vám podaří akci s dotazováním rychle ukončit, dá se všechno napravit.)

Napíšeme za sebe jiskrovským organizacím, že jim doporučujeme, aby váš návrh bez meškání a bezvýhradně schválily. Důrazně vás žádáme, abyste zapráhli všechny síly, jimiž disponujete, aby byl tento návrh nejpozději během měsíce rozeslán, obeznámily se s ním všechny výbory (na základě článku 19) a uskutečnilo se »zasedání« rozhodčích soudů a určilo složení zástupců.

Neoficiálně bychom vám přitom radili doporučit všem plnoprávným organizacím, aby *podle možnosti* jmenovaly jednoho delegáta (ze dvou) z těch soudruhů, kteří si už v minulosti získali svou práci jméno a teď jsou v zahraničí; ušetříme tím na výdajích a bude, méně potíží s dopravou delegátů do zahraničí.

Oficiálně navrhujeme 1. doplnit váš návrh jen poznámkou k článku 19: »U organizací, které nepodávají připomínky během jednoho týdne ode dne obdržení návrhu, se předpokládá, že návrh jednacího řádu sjezdu schvalují«; 2. pro případ zatčení delegátů před sjezdem navrhnout náhradníky.

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU*

[15. 3. 1903]

Staříkovi se velmi těžko odpovídá, pokud jde o Medvěda; Kler asi dokáže odpovědět líp. Tady je těžké se k práci nějak vyjadřovat, tím spíš, že *my se odtud stěhujeme do Ženevy*²³³, kde bude vše otevřené. Poučit se člověk samozřejmě nejlíp může v zahraničí. Ovšem vyjadřovat se odtud, co vybrat z místní problematiky, to už je tvrdý oříšek. Znovu říkám, že považuji za jediné rozumné, aby se místo mne k tomu vyslovil Kler, který zná všechno z první ruky a dokáže poradit nejlíp.

G. V. PLECHANOVVI

15. 3. 1903

Milý G. V.! Váš dopis jsem dostal. Březnové idy^[355] napište, to je výborné. *Nejzazší termín je 25. 3. 1903*, to už tu článek musí být. *Čekáme ho se vsí určitostí.*

Maslova^[284] dostanu každým dnem z Paříže (popoženu je), pak Vám ho *ihned* pošlu. Jsou tam zajímavé údaje o škodlivosti obcíny, které jsem citoval v Paříži.

David^[544] už jsem si objednal a teď ho čtu. Je to strašně povrchní, ubohé a otřelé. Vynasnažím se být s tím co nejdřív hotov, abych Vám to poslal. Četl jste články Kautského^[567] o tomhle »novoproudhonovci«?

Pustil jsem se teď do populární brožury pro rolníky o našem agrárním programu.** Rád bych objasnil naši

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

** Lenin míní práci K vesnické chudině (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 149—223). *Red.*

myšlenku o třídním boji na vesnici na *konkrétních* údajích, typických pro čtyři vrstvy vesnického obyvatelstva (statkáři, rolnická buržoazie, střední rolníci a poloproletáři spolu s proletáři). Co o takovém záměru soudíte?

Odjel jsem z Paříže s přesvědčením, že rozptýlit pochybnosti o odřezcích etc. je možné jedině prostřednictvím takové brožury.

O manifestu z 26. února^[258] jsem napsal článek, který bude uveřejněn v 34. čísle Jiskry.* Trval jsem bezpodmínečně na tom, aby vzhledem k *obrouské* závažnosti manifestu vyšel jako úvodník. Zdá se však, že V. I. váhá (!) a rozhodne se s J. O. opačně: nejprve Marx.

Podle mého názoru je to přímo barbarské.

Pevně Vám tisknu ruku.

Váš Lenin

205

ORGANIZAČNÍMU VÝBORU

[31. 3. 1903]

Doporučujeme vám podniknout okamžité kroky, aby organizační výbor spolu s polskou sociální demokracií vydal oficiální prohlášení (pokud možno co nejpodrobnější a nejpřesnější), že se polští sociální demokraté plně ztožňují se SDDS Ruska a přejí si vstoupit do strany. Na základě takového oficiálně uveřejněného prohlášení by pak organizační výbor mohl pozvat polské sociální demokraty na sjezd. Pak by určitě nikdo neprotestoval.²³⁴

Dále vás (soukromě) snažně prosíme, abyste všude připravovali půdu k boji proti Bundu na sjezdu. Bund se

* Jde o článek Samoděržaví váhá ... (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 143—148). *Red.*

svého stanoviska nevzdá bez houževnatého boje a my s jeho stanoviskem nikdy nemůžeme souhlasit. Bund nepochybně přiměje k ústupu jedině naše pevné odhodlání jít až do krajnosti a nezastavit se před jeho vyhnáním ze strany.

Se seznamem si pospěšte: je to velmi důležité a je třeba to udělat co nejdříve a nečekat na odpověď výborů. Mimochodem, dali jste výborům na odpověď krátký termín? Vedete si seznam delegátů, kteří již byli jmenováni? (Pro jistotu nám to pošlete.)

206

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

[3. 4. 1903]

(Stařík.)

Tentokrát Vám toho mohu sdělit jen málo. Teď je podle mne nejdůležitější sjezd všemožně uspíšit a zajistit, aby většinu získali spolehliví (a »naši«) delegáti. Skoro všechny naděje teď vkládáme do Bruta. Je zapotřebí, aby podle možnosti dohlédl *na všechno* sám, zejména na výběr delegátů, a aby se vynasnažil prosadit co nejmíc našich. Systém dvou hlasů za každý výbor je pro tohle velmi výhodný. Dále je mimořádně závažná otázka Bundu. Přestali jsme s ním polemizovat o organizačním výboru, ale v zásadní polemice samozřejmě pokračujeme. O jejím přerušení nemůže být řeč. Každému je zapotřebí do omrzení opakovat, dokud si to »nezapiše za uši«, že se musíme připravovat na válku proti Bundu, jestliže s ním chceme žít v míru. Bojovat proti němu na sjezdu, bojovat až do rozkolu — stůj co stůj. Jedině tak se Bund vzdá. Zato absolutně nemůžeme přistoupit na nesmyslnou federaci a nikdy ji nepřijmeme. Maximum je autonomie podle

starých stanov z roku 1898, s účastí delegáta jmenovaného ústředním výborem do ÚV Bundu — to je maximum. Je zapotřebí na to připravit veřejnost, vysvětlovat, jak nesmyslný je útok proti Jekatěrinoslavi²³⁵, poukazovat na nehoráznost tohoto útoku apod. Prosím Vás, napište co nejdřív, jak je naladěna veřejnost, jak jste na tom s propagandou a zda je možné spoléhat na to, že většina zaujímá správné stanovisko. Hodláme pro židovské dělníky vydat brožuru o nutnosti nejužší jednoty a o nesmyslnosti federace a »nacionální« politiky.*

207

ORGANIZAČNÍMU VÝBORU

6. 4. 1903

Zasíláme vám požadavky zahraniční sekce organizačního výboru, ovšem za sebe bychom vám radili, abyste funkce této zahraniční sekce organizačního výboru nijak nerozšiřovali a nepřipustili, aby je ona sama mohla třeba jen o drobet rozšířit, o což všemožně usiluje. Je v zájmu věci, aby funkce zahraniční sekce organizačního výboru v žádném případě nepřesáhly rámec přípravy konspirativní stránky sjezdu, organizování peněžních sbírek a nanejvýš ještě projednání podmínek sjednocení zahraničních sociálně demokratických organizací, a to jen *předběžné* přípravy této otázky. Pokud jde o bod 1a), jsme rozhodně proti tomu, aby se výborům dávala adresa zahraniční sekce organizačního výboru. Vzhledem k daným funkcím zahraniční sekce organizačního výboru to nemá vůbec žádný smysl, naopak se tu skrývá velké nebezpečí, že by mohlo dojít k průtahům a zmatku. A pokud jde o zveřejňování v tisku, mělo by se přímo oznámit, že vše bude

* K vydání takové brožury nedošlo. *Red.*

zveřejněno v Jiskře (formálně je vše založeno na tom, že Jiskru uznává většina výborů). Ostatním organizacím by se mělo oficiálně doporučit, aby z Jiskry přetiskovaly veškerá prohlášení organizačního výboru. Styky mezi organizačním výborem a jeho organizačními sekci bychom doporučovali stanovit takto: organizační výbor ať využívá existující spojení s *Dejčem* (*Dejč* je tajemníkem zahraniční sekce organizačního výboru a s ním tam jsou ještě *Alexandra Lochov*). S *Dejčem* přitom budete jako dosud ve spojení přes nás. Je to zcela normální — zahraniční sekce organizačního výboru si zvolila tajemníka a vy jste ho potvrdili.

Na druhou otázku bychom vám radili odpovědět kladně, a ke třetí podejte vysvětlení, že denní pořad bude předložen a už se na něm pracuje.

208

G. V. PLECHANOVVI

10. 4. 1903

Milý G. V.! Znovu jsem se v těchto dnech trochu rozmohl, a proto jsem neodpovídal. Článeček o Breškovské^[344] jsme dostali, ale pro tohle číslo už bylo pozdě. Dáme ho do příštího.

Píšete o tom vzájemném ručení?^[361] (Nařídil jsem, aby Vám poslali Petěrburgskije vědomosti²³⁶). Bylo by dobře, kdybychom o něm měli do příštího čísla článek. Ten člověk, který sem přijel, je už pryč. Nevím, nevím, jestli se nám to podaří urovnat. Pro každý případ jsem od něho vymohl souhlas, že to organizační výbor zprostředkuje.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš . . .

P. S. Nepíšete nic o mé brožuře.* Dejte ji prosím co nejrychleji do sazby — je moc důležité, aby se to nezdrželo. Když o to bude mít ještě někdo zájem, může pak přece dostat korekturu, ale ne rukopis.

209

J. M. ALEXANDROVOVÉ

Od Lenina, soukromé

[Po 22. 5. 1903]

Přečetl jsem si Váš dlouhý dopis.²³⁷ Moc Vám za něj děkuji. Pozdě, ale přece. Prosíte mě, abych se moc nezlobil. Řeknu Vám upřímně, že jsem se ani moc nezlobil, spíš jsem se usmíval, když jsem si vzpomněl na svůj poslední rozhovor před »brlohem« s jakýmsi Žakem, který se tenkrát (tenkrát!) domníval, že příliš málo komandujeme. Že situace uvnitř organizačního výboru se hned tak neurovná, že tam je ještě spousta různic a anarchie, to jsem věděl a nic jiného jsem ani nečekal. Na to není žádný lék, jedině intenzivní terapie (časem a zkušenostmi) a jeden velice účinný prostředek (společný sjezd strany). To už jsem psal dávno a znovu to opakuji: Pospěšte si proboha s tím prostředkem, jak jen to jde, jinak riskujete, že své zkušenosti úplně *promarníte*.

O otázkách týkajících se 1. Jurije**, 2. byra a 3. Ignatova sporu s bundovcem se rozepisovat nebudu. Částečně je to už stará záležitost, částečně se to musí řešit na místě — a tady by moje rada byla v nejlepší případě zbytečná (i když můj přítel Žak je jiného názoru). To si budete

* Jde o brožuru K vesnické chudině (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 149—223). *Red.*

** Jurij — konspirativní označení skupiny Južnyj rabočij. *Red.*

muset vy (vy všichni) vyřešit sami, a to nikoli ve smyslu *sollen*, ale ve smyslu *müssen**.

Ted' se budu věnovat Bundu, PSS²³⁸ a »herezi«.

Myslím, že oficiálně bychom měli být vůči Bundu ko-rektní a loajální (nedávat jim rovnou do zubů), ale zároveň se k němu chovat nanejvýš chladně a upjatě, stát na svém a tlačit ho bez bázně, až do krajnosti, neúprosně a vytrvale ke zdi. Ať si odejdou, když chtějí — my jim však nesmíme zavdat k rozchodu sebemenší důvod, ani jim to nesmíme naznačit. Až do sjezdu je samozřejmě zapotřebí zachovat oficiálnost, ale nemá smysl ukazovat karty. Píšete, že bundovec přece ví, že se přimlouváme za Jiskru, ale mlčí, i když my nemáme právo to dělat jménem organizačního výboru. Já si také myslím, že se to nemá dělat jménem organizačního výboru, ale že každý člen má mluvit *sám za sebe* a neodvolávat se přitom na organizační výbor, ale na *výbory, které Jiskru uznaly*. Výsledek bude týž, ba ještě mnohem působivější (je to absolutně bez »důvěrníků«), a formálně se tomu nedá nic vytknout. Připravovat výbory proti Bundu — to je v dané chvíli jeden z *nejdůležitějších* úkolů, a přitom je to možné bez formálních prohrěšků.

Zrovna tak by bylo zbytečné mluvit s PSS o »názorech členů organizačního výboru«. Pokud jde o organizační výbor, mělo se říct: Připravujeme sjezd, *ten* rozhodne; a »názory« se neměly zamlčovat, ale měli jste se odvolávat ne na organizační výbor, nýbrž na Jiskru a *ještě víc* na výbory, které Jiskru uznaly. Dále jste měli od PSS získat aspoň stručný, ale oficiální papír (dopis), a neříkat jim: »My jsme proti nacionalismu« (nač zbytečně plašit lidi?), nýbrž je trpělivě přesvědčovat, že náš program (uznání práva národů na sebeurčení) bude vyhovovat i jim, a zároveň je vyzvat, aby v případě nesouhlasu přišli se svými konkrétními prohlášeními a *obrátili se oficiálně* na organi-

* — nikoli ve smyslu, že byste měli, ale ve smyslu, že musíte. *Red.*

zační výbor a na sjezd. Náš hlavní trumf proti PSS spočívá v tom, že v zásadě uznáváme sebeurčení národů, avšak v rozumných mezích, které jsou určovány jednotou proletářského třídního boje.

Abych nezapomněl — zástupce ruské organizace Jiskry v organizačním výboru určitě neznám. Také nevím, proč bych je měl znát a proč tam mají být »zástupci«?? Organizační výbor už dávno všechny nejlepší lidi *kooptoval*, ale to vůbec nejsou nějakí »zástupci«. Nebo to není pravda?

Podle mého názoru je důležité rozlišovat mezi ruskou organizací Jiskry a organizačním výborem, aby se nám formálně nedalo nic vytknout.

Teď k »herezi«. Buď Vám dobře nerozumím, anebo jde o velký omyl. Protože se o tomto (velmi závažném) bodu zmiňujete ve svém dopisu příliš stručně, nezbyvá mi, než brát Vaše slova à la lettre*. Čtyři zvolení zástupci mají »zorganizovat« ústřední výbor i ústřední orgán!! Promiňte mi mou upřímnost, ale to je prostě směšné, Vy přece musíte vědět, že ústřední orgán mohou kompetentně (tj. *se znalostí věci* a s využitím nezbytných zkušeností) »zorganizovat« jedině členové redakce + *jednotlivci* mimo redakci, se kterými je možné se poradit, a kompetentně zorganizovat ústřední výbor mohou také jen zkušení lidé z praxe + *jednotlivci*, se kterými je možné se poradit (pokud o takových lidech víte). Nebo snad znáte takové »čtyři«, kterým k tomu všemu nechybějí ani *zkušenosti*, ani znalosti??? Tak mi řekněte jejich jména — to není žert, myslím to vážně, vždyť Vám píšu soukromě a je pro mne důležité, abych si ujasnil, jaký je Váš názor.

Pokud se nemýlím, jste pro neomezenou moc a »pevnou ruku«. To je dobrá věc a máte tisíckrát pravdu, že právě tohle potřebujeme. Jenže tak přímočaře, jak si to

* — doslovně. Red.

představujete Vy, toho nikdo nedocílí. Devět desetin běžných záležitostí si nutně vyžádá existenci dvou ústředí, která okamžitě vzniknou samovolně, i kdybychom to sami nechtěli. Proto je třeba usilovat 1. o oficiální sjednocení těchto dvou ústředí (například vytvořit komisi, v níž by byli zástupci z obou ústředí), 2. o snížení počtu členů v obou ústředních institucích anebo o vytvoření výkonných komisí v rámci obou těchto ústředí a — což je nejdůležitější — 3. o striktní a *oficiální* rozdělení funkcí mezi jednotlivé členy ústředních institucí tak, aby všichni členové obou institucí přesně *věděli*, čím byl kdo pověřen, kdo z členů (obou ústředí) má právo *rozhodovat* v určité oblasti otázek (a dokonce o ní mluvit) a jak se budou problémy předkládat plenární schůzi jedné či obou ústředních institucí.

Jsem přesvědčen, že budete muset ze svých požadavků zas a znovu slevovat a dáte mi za pravdu, že je to maximum, které si můžeme v nejbližší době přát. I to bude velice, velice obtížné a *já* pro takové rozdělení funkcí ani *nevím* o lidech, kteří by se na to dobře hodili, byli zběhlí a zkušení. U vás *i u nás* (nemyslete jen na sebe, vážení členové organizačního výboru! Vždyť přece »organizujete« *celou* stranu!) máme spoustu, kupu, hromadu nepořádků a je třeba vymýšlet nikoli *pia desideria**, nýbrž praktické, *rozhodné* »první kroky«.

Upřímně jsem Vám vyložil svůj názor a byl bych velmi rád, kdybychom v této korespondenci nadále pokračovali. Namouduši, *musíte* psát o takových otázkách častěji a podrobněji. Nemám nic proti tomu, abyste s obsahem tohoto dopisu seznámila celý organizační výbor, dokonce bych si to přál, ale rozhodněte o tom Vy sama. Udělala jste dobře, že jste na svůj dopis poznamenala, *komu* je určen.

Mějte se pěkně. Kročte se ve svých požadavcích

* — zbožná přání. *Red.*

a pospěšte si, pospěšte, honem si pospěšte s oním »vysoce účinným prostředkem«! Pevně Vám tisknu ruku.

Váš *Lenin*

210

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

[24. 5. 1903]

Od Lenina, soukromé.

Milý příteli! Strašně mě deprimuje, že tak dlouho mlčíš. Dovedu dobře pochopit, proč se Ti nechce psát, jak těžko se píše — pokud je to vůbec možné — o spoustě maličerností, ale přece jen bys neměl zapomínat, že se o těchto (často nesmyslných) maličernostech dozvídáme odjinud. Opravdu bys měl napsat aspoň pár slov, zmínit se aspoň povšechně o své linii, jinak se kvůli Tobě i my dostáváme do nepříjemné situace. Ze všech stran na nás hulákají, že *v organizačním výboru* jsou *různice*, že se pohádali s Jurijem, že se pohádali kvůli Líze aj. Já to všechno přirozeně poslouchám s nechuťí a nikdy (to říkám za sebe) neřeším nic, dokud od Tebe nedostanu dopis anebo dokud se nesejdeme, jenže by bylo daleko příjemnější, kdyby ses ozval. Ale Ty celé měsíce ani slovo! Takže budu čekat na zprávy a za sebe Ti jen stručně řeknu, že se mi zdá (i když jistotu mít nemohu), že ses dal Lízou tak trochu unést (ta Lída je dost nepraktická, zbytečně mrhá silami na všechno možné a nedělá to, co by měla), že se to s obviňováním Jurije přehání a že nejdůležitější, vůbec nejdůležitější ze všeho je všemi prostředky *uspíšit sjezd*.

A co Kurc? Nedávno jsem se dověděl o jeho zdravotním stavu a přesvědčil jsem se, že jsem na něho žehral neprávem (vyříd' mu to, jestli můžeš, ale podotýkám, že

má na tom vinu i on, protože se neozval). Jak vycházíš s Žakem a s Kostou? Co to hlásá Žak za nesmysly proti dvěma ústředním institucím? Nemohl bys toho ne sice hloupého, ale trochu těžkopádného mládence nějak usměrnit? A co medvídek? Cos mu poradil? Vší silou ti tisknu ruku.

Tvůj . . .

2 1 1

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

16. 7. 1903

Milý V. D.! G. V. mi řekl, že byste mohl sehnat od jednoho svého známého Brockhausův a Jefronův encyklopedický slovník^[41]. Je-li tomu tak, moc bych Vás prosil, abyste mi opatřil svazky, v nichž jsou tato hesla:

Rolníci
Nevolnictví
Feudální hospodářství
Robota
Obrok.

Velmi nutně bych se do těch svazků potřeboval podívat kvůli článku, který nahonem píšu.* Dejte mi prosím Vás vědět, zda je můžete sehnat.

Váš *Lenin*

Právě jsem dostal Engelsovu brožuru²³⁹ a posílám Vám ji. Požádejte V. M., aby přeložila *celou* Vorbemerkung** a brožuru mi co nejdřív vrátila.

Kdy by ji mohla vrátit?

Právě jsem dostal Vaši zprávu.²⁴⁰ Díky!

* Lenin tehdy psal článek Odpověď na kritiku našeho návrhu programu (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 236—251). *Red.*

** — úvodní poznámku. *Red.*

7. 9. 1903

Právě jsem dostal Váš dopis a hned odpovídám.²⁴¹ Jak vidím, už Vás informovali a řada zpráv, na nichž se Vaše informovanost zakládá, je patřičně zkreslená, což ovšem ani jinak nemohlo být. Rovněž chápu, jak Vás musí trápit, co se stalo.

Něco jiného je však vědět a něco jiného pochopit — jak správně píšete — a já jsem hluboce přesvědčen, že to, co se stalo, nelze chápat jen jako »důsledek strašlivého nervového vyčerpání«. Nervové vyčerpání mohlo vyvolat jedině nesmírné rozhořčení a hněv, mohlo být příčinou nerozvážného posuzování výsledků, avšak výsledky samy o sobě byly naprosto nevyhnutelné a bylo jen otázkou času, kdy se k nim dospěje.

Vy říkáte »sebranka« a »pretoriánští nohsledi«. Ale tak to není. Politické seskupení vypadalo im Grossen und Ganzen* takto: 5 bundovců, 3 rabočedělovci, 4 za skupinu Južnyj rabočij, 6 patřících k »blátu« neboli nerozhodných, 9 jiskrovců měkkých (neboli Zickzackkursu**) a 24 jiskrovců pevných: to jsou rozhodující hlasy a samozřejmě jen přibližně. Stávalo se, že se všechno pomíchalo jinak, nicméně à vol d'oiseau***, celkově, vypadaly skupiny právě takto. K největšímu přeskupení (při rovnoprávnosti jazyků) došlo, když mnoho jiskrovců zakolísalo a na naší straně zůstalo ne méně než 23 (z celkového počtu 33 jiskrovců), a to ještě mezi těmi 23 byli »martovovci« v menšině. A víte, jak dopadlo hlasování na schůzi šestnácti? Šestnácti členů organizace *Jiskry*, žádné »sebranky«

* — v celkovém souhrnu. *Red.*** — kličkujících. *Red.**** — z ptáčích perspektivy. *Red.*

ani »pretoriánských nohsledů«? Víte, že Martov i tady *byl v menšině*, jak pokud šlo o osobu, která byla jablkem sváru, *tak pokud šlo o seznamy kandidátů?*

Menšina měkkých neboli kličkujících jiskrovců porazila většinu (v otázce stanov — a ne jednou) v koalici s Bundem + blátem + zástupci skupiny Južnyj rabočij. Když potom Bund a Rabočeje dělo odešli, jiskrovská většina jim to oplátila. *Voilà tout.** Nikdo nepochybuje o tom, že kdyby Bund neodešel, byl by nás Martov v otázce ústředních institucí porazil. A z takového finále se vyvozuje, že to je urážka, křivda, rozkol ve straně! To je šílenství! Vymýšlejí si, že »pretoriánští nohsledi« vyhazovali lidi lživě obviněné z oportunistu, že očerňovali a odstraňovali iniciativní lidi etc. Je to všechno neseriózní, je to pouhý výplod uražené fantazie, *rien de plus*** Nikdo nikoho, absolutně nikoho »neočerňoval« ani nevyhazoval od práce, nebránil mu účastnit se jí. Jenom pár lidí muselo pryč z *ústředí* — a kvůli tomu se urážet? Rozbítet kvůli tomu stranu? Konstruovat kvůli tomu teorii hypercentralismu? Kvůli tomu vykřikovat, že se tam všechno drželo hrozně zkrátka etc.? Nikdy jsem ani na chvíli nepochyboval a nepochybují o tom, že trojka redaktorů je *jediná* skutečně konstruktivní trojka, která nic nerozbíjí, ale naopak přizpůsobuje starou »rodinnou« redakci její *funkční* úloze jakožto orgánu. Bylo to právě ono rodinkaření šestky, které nás trápilo po celé tři roky, *což Vy velmi dobře víte*, a od chvíle, kdy se z Jiskry stala strana a strana se stala Jiskrou, jsme *museli*, byli jsme *povinni* skoncovat s šestkou, skoncovat s rodinkařením. Právě proto jsem už před sjezdem prohlásil, že budu požadovat, aby se redakce — respective trojka, která je rovněž jedinou základnou pro rozumnou kooptaci — svobodně volila.

* — Toť vše. *Red.*

** — nic víc. *Red.*

Učinit přítrž »rodinkaření« bylo v zájmu věci bezpodmínečně nutné a já jsem přesvědčen, že by celá šestka tu trojku klidně přijala, kdyby to neprovázely pralice kolem článku 1 a kolem ústředního výboru. Tohoto »hrůzostrašného«, absolutně nesprávného zbarvení se trojce v jejich očích dostalo *jedině* kvůli těm pranicím. »Hrůzostrašného« na ní není vůbec nic, jenom bylo nutné poněkud omezit Zickzackkurs, což *jiskrovská* většina (na sjezdu i uvnitř organizace Jiskry) velmi dobře chápala.

Znovu opakuji, že se ono finále nejeví jako »netušené neštěstí«, že to finále není »rozdrobením celku«. To není pravda. Není pravda, že můžeme proklínat den, kdy jsme »povýšili« — jinak by přece veškerá naše předchozí práce zůstala jen mukami Tantalovými. Vždyť ve straně, v níž se *celá* její základna oficiálně podřídila stanovám* (kvůli kterým jsme se ne nadarmo urputně rvali a rvali pro kdejakou maličkost s Martovem, který nakonec *zvítězil*), v takové straně stará rodinná redakce (která se během tří let ani *jedinkrát* — to je fakt! — v počtu šesti nesešla) *nebyla možná*, tím spíš, že se do strany po právu a oficiálně dostaly spousty nejiskrovců. Právě odtud vyplynul požadavek zachovávat pevnou linii a dělat důslednou politiku, nikoli politiku kliček. Ke starým praktikám se nelze vracet a jen zjitřená fantazie si může malovat obraz, na němž Martova vedou na popravu, a ne ke společné práci se soudruhy, z nichž každý patří k nějakému odstínu politické linie. Dodávám ještě, že tato trojka byla *de facto i dřív, po celé ty tři roky, v devětadevadesáti případech ze sta* rozhodujícím, a sice politicky (a nikoli publicisticky) rozhodujícím ústředím.

»Jejich« nářky na sebranku a na pretoriánské nohsledy i truchlení nad »kříšťálovou« redakcí Jiskry jsou mi teď k smíchu — poté, co Martov ve spojení s Bundem

* Proto tedy dnes *nejdou možné*, absolutně nejsou možné »konstituce mezi námi«, ani z hlediska právního, ani morálního.

jiskrovskou většinu *porážel a připravil všechno* k tomu, aby ji v tomto spojení porazil také v otázce ústředních institucí. Jak říkám, porážel nás na základě spojení, nikoli komplotu, a nemám v úmyslu je obviňovat ani z *komplotu* s blátem a Bundem, to vůbec ne. Jestliže »oni« vykládají, že se proti nim rozšiřovaly »nactiutračné pomluvy« (že prý jsou spojenci bundovců), dopouštějí se svého obvyklého omylu — směšují totiž osobní a politické záležitosti. Spojení *nezáviselo na jejich vůli*, toto spojení vyplynulo z jejich chyby; oni nešli s Bundem + blátem, nýbrž Bund + bláto + Južnyj rabočij etc. šly s nimi, jakmile pochopily, které jiskrovce mají z hlediska protijiskrovců podpořit. Bund + bláto pouze politicky *vystihly* Martovovu organizační a taktickou chybu.

Kdo zná všechna fakta o sjezdu, zejména o rozdělení jiskrovských hlasů (na sjezdu i v tajné organizaci Jiskry), ten ani v nejmenším nezapochybuje o tom, že se nelze vrátet zpátky. *Jiskrovci* se sice rozešli, ale Jiskra bez jiskrovců zůstat nemohla. A Martov — opakují to znovu — byl *mezi jiskrovci* v naprosté menšině a *rozkol* ve straně (k němuž se Martov *osudově* blíží den ze dne víc a víc) bude vzpourou menšiny, vzpourou neoprávněnou jak právně, tak *ještě víc podstatou věci*.

Ani Martova, ani kohokoli jiného za jejich omyl »ne-sočujeme«, zato *všechny* vyzýváme ke spolupráci.

Pokud jde o »materiální prostředky«, o nichž se zmiňujete, jsme na tom teď nesporně bledě — kalifornské zdroje²⁴² vyschly. Jsme však odhodláni vydržet i nejhorsí nouzi, bude-li to třeba, jen aby kvůli *nespokojenosti se složením ústředních institucí* (neboť objektivně se »jejich« nespokojenost zaměřuje *pouze* na to) nepřišla nazmar veškerá dlouholetá práce.

»To se snad máme dělit i o kbelík?«* ptáte se. Stěží

* Jde o materiální prostředky pro Jiskru. *Red.*

bych Vám na tuhle otázku dokázal odpovědět, protože se nemohu považovat za objektivního při »dělení« nároků, a o neobjektivní odpověď nestojíte. Jsem přesvědčen, že žádné »rozdrobené části« neexistují, zato však existuje šílený *pokus* rozdrobit, rozmetat a rozbít celek (založit nový krb, jak jste se vyjádřila Vy) kvůli porážce v *jediné* věci, v níž poražení jiskrovci naprosto neměli pravdu.

Tisknu Vám ruku.

2 1 3

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

[10. 9. 1903]

Milý V. D.!

S Vaším článkem* to dopadlo tak, že jsem udělal první korekturu a odevzdal ji, protože jsem nevěděl, že tím Plechanov pověřil Vás. Chcete-li, zajděte zítra (v pátek) do tiskárny ve tři čtvrti na čtyři, já tam budu a přehlédneme Váš článek po zlomení do stran společně.

Váš *Lenin*

P. S. A noticky pište.

* Jde o článek Síly ruského klerikalismu^[37]. *Red.*

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

[Mezi 10. a 14. 9. 1903]

Děkuji Smitovi za dlouhý dopis. Ať napíše Jegorovi a ještě naposledy ho vybídne, aby měl rozum. A k Jegorovi ať se okamžitě rozjede Zarin, jakmile získá všechny (naprosto všechny) plné moci k rozhodování o záležitostech v Jegorových končinách. Formulujte všechno nanejvýš vyčerpávajícím, striktním a přesným způsobem. Musíte vystupovat oficiálně a pokud jde o jegorovce*, musíte se připravovat k rozhodnému boji proti nim, musíte stůj co stůj dosáhnout toho, aby jejich pokus protlačit se do výborů narazil ihned na rezolutní odpor. V této věci je zapotřebí být ve střehu a připravovat na to všechny výbory. Jegorovci stále pokračují v bojkotu a *rozšiřují* ho, jsou vztekli jako čerti a vyfantazírovali si spoustu křivd a urážek, představují si, že zachraňují stranu před tyrany, vykřikují to napravo nalevo a štvou lidi. Jejich rozmíšky už nás (nevím, zda nadlouho, *možná že také navždy*) připravily o dva nejvydatnější peněžní zdroje. Zaměřte proto veškeré své úsilí na získání peněz — to je teď to hlavní.

Takže: ať už se Smit nedívá na Jegora jako kdysi — tedy je s přátelstvím konec. Už žádnou změkčilost! Připravujte se k rezolutnímu odporu, ihned vyšlete Zarina, určete náhradníky (pro případ, že bychom nad Smitem museli udělat kříž**, pro týž případ připravujte i Smita na to, že se pojedje podívat »za Jegorem«***, jmenujte *členy do rady*²⁴³, všechno dělejte zcela oficiálně a činite se, seč Vám síly stačí. Po stránce publicistické už to urovnáme. Velice spoléháme na Vadima.

* Jde o Martovovy přívržence, menševiky žijící v Ženevě. *Red.*

** Tj. pro případ prozrazení, zatčení. *Red.*

*** Tj. do zahraničí, mezi ruské emigranty. *Red.*

A. N. POTRESOVVI

Alex. Nikolajevičovi

13. 9. 1903

Pokoušel jsem se v těchto dnech, když už se jasně ukázalo, že rozkol visí ve vzduchu, promluvit s J. O. a rád bych se pokusil promluvit také s Vámi, neboť doufám, že byste stejně jako J. O. nic nenamítal proti pokusu všechno si vysvětlit. Pokud jsou mé naděje liché, tak mi samozřejmě dejte vědět — já budu prozatím jednat, jak pokládám za nutné.

To, že Martov odmítl pracovat v redakci, že on a další strániční publicisté odmítli spolupráci, že řada osob odmítla pracovat pro ÚV, že se propaguje bojkot či pasivní rezistence, to vše nevyhnutelně povede — dokonce i proti vůli Martova a jeho přátel — k rozkolu ve straně. Dokonce i kdyby Martov nadále jednal loajálně (v duchu oné loajality, kterou tak rozhodně hájil na sjezdu), ostatní toho nebudou schopni, takže to nevyhnutelně dopadne tak, jak jsem říkal. (Ostatně není náhoda, že i tetka píše o »založení nového krbu«.)

A tak se tedy ptám sám sebe: Proč se vlastně máme rozejít jako nepřátelé na celý život? Přemítám o všech událostech a dojmech ze sjezdu, uvědomuji si, že jsem se často choval a jednal strašně podrážděně, že jsem se »vztekal«, a jsem ochoten před kýmkoli tuto svou vinu uznat, pokud se dá pokládat za vinu, co přirozeně vyvolala atmosféra, to, jak se reagovalo, jaké byly poznámky, jak se bojovalo etc. Když se teď ale s chladnou hlavou dívám na dosažené výsledky, na to, čeho jsme dosáhli v litém boji, rozhodně v těchto výsledcích nenacházím nic, vůbec nic, co by straně škodilo, a absolutně nic, čím by se menšina křivdilo anebo co by ji uráželo.

Pocit křivdy, že zůstali v menšině, je sice pochopitelný, ovšem já kategoricky protestuji proti tomu, že bychom někoho »osočovali«, že bychom někoho *chtěli* urazit nebo ponížit. To vůbec ne. A nemělo by se trpět, aby odlišné politické názory vedly k takovému výkladu událostí, kdy je druhá strana obviňována z nepoctivosti, darebáctví, intrikánství a jiných roztomilostí, o nichž v atmosféře blížícího se rozkolu slyšíme stále častěji. Nemělo by se to trpět, protože to je přinejmenším do nec plus ultra* nezumné.

S Martovem jsme se politicky (i organizačně) rozešli, jako už jsme se s ním rozešli nescíslněkrát. Když jsem utrpěl porážku ve věci 1. článku stanov, musel jsem veškerou energii soustředit na to, abych mu (a sjezd taky) tuto porážku oplatil ve zbývajících bodech. Nutně jsem musel usilovat jednak o výlučně jiskrovský ústřední výbor, jednak o redakční trojku, která by odstranila sám základ našich starých, k ničemu nevedoucích pranic a která by spojovala lidi, z nichž každý má svou politickou linii a každý rozhoduje a vždy bude rozhodovat »bez ohledu na osoby«, podle svého nejhlubšího přesvědčení.

Říkal jsem (když jsem před sjezdem hovořil o trojce s Vámi a s J. O.), co pokládám za nejškodlivější pro naši věc: že máme v šestce jednoho člena, který věčně není přítomen**; už tenkrát jsem se rozčiloval — a jak! —, že Zasuličová bere všechno příliš osobně (i když J. O. na to zapomněl), naprosto jednoznačně jsem řekl (když jste vyjmenoval *nejpravděpodobnější* složení volené trojky), že i já považuji toto složení za nejpravděpodobnější a že v tom nevidím nic špatného, kdyby třeba *zůstalo jen u ní* v případě, že bychom se nedohodli na žádné kooptaci (i když jsme tehdy jednu z možných kooptací naznačovali). I na tohle mé poslední prohlášení, které mám v dobré pa-

* — krajně, na nejvyšší míru. *Red.*

** Jde o P. B. Axelroda. *Red.*

měti, J. O. zapomněl. Ovšem přit se kvůli tomu nemá smysl. Tohle není důležité — důležité je, že kdybychom měli takovou trojku, nebyla by ani jedna z těch vyčerpávajících, vleklých a k ničemu nevedoucích šarvátek, jimiž jsme v roce 1900 zahájili práci v Jiskře a které se nejednou opakovaly a *po celé měsíce* nám bránily v práci, *žádná taková* šarvátka by nebyla možná. Proto tedy považují tuto trojku za *jedině* akceschopnou instituci, která *jedině* může být funkční institucí, a ne spolkem založeným na rodinkaření a lajdáckosti, pokládám ji za *jediné* skutečné ústředí, v němž by — znovu to opakuji — každý zastával a hájil své stranické stanovisko a *ani o chlup víc*, zastával by je a hájil irrespective* na všem osobním, na *všelijakých* představách o křivdě, odchodu etc. etc.

Po událostech na sjezdu tato trojka nepochybně potvrzovala platnost politické a organizační linie, namířené *v jednom směru* proti Martovovi. Nepochybně. Ale proč se kvůli tomu rozcházet? Proč kvůli tomu štěpit stranu?? Copak v otázce demonstrací nešli Martov s Plechanovem společně proti mně? A copak jsme v otázce programu já a Martov nebyli proti Plechanovovi? Nestojí snad *vždycky* v *každé* trojce dva proti jednomu?

Jestliže jiskrovská většina v organizaci Jiskry i na sjezdu shledala, že právě tento specifický odstín martovovské linie je po stránce organizační a politické pochybený, není vskutku pošetilé snažit se to vysvětlit jako nějakou »boudu«, ba přímo »štváčství« apod.?? Nebylo by pošetilé vypořádat se s touto skutečností prostě tak, že většinu *vyspíláte* a označíte ji za »sebranku«??

Opakuji, že jsem stejně jako většina jiskrovců na sjezdu hluboce přesvědčen o tom, že Martov nastoupil nesprávnou linii a že bylo třeba ho poopravit. Je nerozumné vykládat si to jako křivdu, urážet se kvůli tomu etc. My jsme nikoho a kvůli ničemu »neosočovali«, nikoho

* — nezávisle. *Red.*

neosočujeme a ani nikoho nevyháníme *od práce*. Avšak vyvolávat rozkol proto, že jsme někoho odsunuli z *ústředí*, to bych bral jako nepochopitelné šílenství.

Lenin

216

A. M. KALMYKOVĚ

30. 9. [1903]

...Píšete: »Jsem na světě už dost dlouho na to, abych věděla, že v takových případech bývá kus pravdy na obou stranách.« To plně připouštím. Smůla je jen v tom, že ona »strana« nerealizuje svou novou pozici, novou základnu a požaduje něco, čeho se postaru dosahovalo snadno (i když šarvátky někdy trvaly celé měsíce), ale dnes se to uskutečnit nedá. Základna je teď *jiná*, to je fait accompli*; ale pro ně je přesto ještě stále nejdůležitější vycházet z toho, co na sjezdu vyznělo urážlivě, jak se Lenin zběsile vztekal etc. Že se děly věci, o tom není pochyb, a když jsem psal Starověrovi**, sám jsem uznal, že jsem se »vztekal«. Jenže podstatné je to, že jsme v »zběsilém« boji dosáhli výsledků, které jsou *zběsilosti na hony vzdálené*, kdežto ona strana proti výsledkům samým, proti těmto nezbytným a nevyhnutelným výsledkům neustále brojí kvůli této zběsilosti. Vždyť Vám už je dávno jasné, k čemu to spělo. Víte, jak jste byla pevně přesvědčena, že někteří »staří« už překážejí, a tak jistě nezapochybujete o tom, že neblahá »trojka« není žádný podvod ani jakobínský převrat, ale přímé, přirozené a *nejlepší*, namouvěru nejlepší východisko z »nesvárů« trvajících tři roky.

* — hotový fakt. *Red.*

** Viz tento svazek, s. 332. *Red.*

Trojka představuje tři úhly pohledu a neposkytuje žádnou živnou půdu pro sváry. Víte přece, kam až to vedlo, když Martov + Starověr + Zasuličová zaujímali přecitlivělé, »osobní« (nikoli politické) stanovisko, že například *politicky* málem úplně »odsoudili« člověka kvůli jeho čistě osobním záležitostem. Vy jste se tehdy bez váhání postavila na stranu »surovců a vyvrhelů«. Ale vždyť to je typický, velice typický případ! Vždyť i teď to má stejný kořen, směšuje se osobní a politické, podezírají nás, že chceme někoho osobně *očermit*, ačkoli my pouze některé lidi odsouváme (anebo přesouváme) politicky. Když mi tedy připomínáte, že vina *musí* být i na mé straně, odpovídám Vám, že osobní vinu popírat nehodlám, ale že by tu nebylo na místě požadovat *politický* korektiv. Z této situace není východisko, naprosto žádné východisko právě proto, že kvůli všem osobním křivdám a osobní nespokojenosti se složením ústředních institucí se požaduje *politický* korektiv. Tout ce que voulez, mais pas de ça!*

A kdybychom (jak po tom někteří baží) za příčinu toho všeho považovali odlišné *politické* názory, nebylo by pak směšné *požadovat* v zájmu »míru« kooptaci většího anebo aspoň stejného počtu *politických* odpůrců?? To je přece směšné do nec plus ultra!**

Ten drobný příklad z dlouhé řady nesvárů, který jsem uvedl, je typický nejen svou podstatou, ale i formou, jakou se řešil. Víte, jak jsme tenkrát získali převahu? *My byli v menšině*, ale získali jsme ji tím, že jsme tvrdohlavě stáli na svém a pohrozili jim, že to vyneseme »mezi lidi«. Takže oni si teď myslí: Uděláme to taky tak. Mají však smůlu, že *teď* není *tenkrát*. Teď už *se nedá odstranit* oficiální základna. Kdyby tato základna oficiálně neexistovala, prosím — proč by jich nemohlo být třeba šest, když už se lidi dostali do ráže. Tři roky jsme se mořili, tak se klidně budeme mořit další tři; nerozhodovalo hla-

* Všechno, co chcete, jen tohle ne! *Red.*

** — na nejvyšší míru. *Red.*

sování, ale tvrdohlavost — tak ať rozhoduje tvrdohlavost i teď. Jenže podstatné je, že *teď* už to takhle nejde. A tihle změnu oni tvrdohlavě odmítají zaznamenat a pochopit. Právě z toho vyplývá bezvýchodnost situace. Dilema je teď neúprosné: *bud'* se názorově neshodujeme, pokud jde o osoby, a pak je směšné dělat z toho politický skandál a práci nechat plavat. *Anebo* se neshodujeme politicky — a pak je ještě směšnější chtít tento nesoulad »napravit« tím, že si necháme vnutit jisté osoby řekněme jiné nuance.

Oni si teď vybrali (zdánlivě si vybrali) to druhé. Pak ale ať Martov vstoupí do trojky a *dokáže* straně chyby *dvou* členů *své* redakce: jinak než spoluúčastí v redakci nemůže získat usvědčující fakta o těchto chybách a nemůže před nimi stranu varovat. Jinak jeho obvinění nemožnou mít pro budoucnost větší váhu než pouhý Parteiklatsch*.

Kdo si zvolí první možnost, ať svou křivdu věčně neomílá, až z toho nakonec nechá práce, protože práce každého rychle donutí, aby zapomněl na »vztek«. Neexistuje bezvýchodnější situace, než když se vyhýbáme práci.

217

K. L. FJURTMILLEROVI

30. 9. 1903

Vážený pane!

Redakce Jiskry dostala Váš příspěvek o četnickém plukovníkovi Petrovském. Když jej zkrátíme, mohlo by jeho uveřejnění splnit svůj účel, kdyby ovšem redakce znala jména pánů N., M., P. a dalších, nebo aspoň důvody,

* — handrkování ve straně. *Red.*

proč si nepřejete jejich jména uvést. Nemohli bychom se také přesně dovědět, kde nyní pan Petrovskij slouží, jaké má křestní jméno a jméno po otci a kdy byl přeložen z Bobrujska(?)?

Čekám na Vaši odpověď a jsem Vám vždy k službám.

Za redakci *N. Lenin*

218

ODĚSKÉMU VÝBORU S D D S R

1. 10. 1903

Oděskému výboru

Milí soudruzi! Také nám je upřímně líto, že se oděský výbor a Jiskra rozcházejí v otázce továrních důvěrníků²⁴⁴. Opozdili jsme se s odpovědí na dopis oděského výboru hlavně proto, že v té době tu redakce nebyla. Celkem vzato tu byl na překážku (jakkoli to zní divně) II. řádný sjezd strany.

Pokud jde o podstatu věci, schválil sjezd mimo jiné rezoluci^[58] *doporučující* účastnit se voleb továrních důvěrníků.

[Uvést text: rezoluce č. 28]

Tuto rezoluci schválila obrovská většina a my se domníváme, že se všechno dá napravit, i když nikoli najednou. Oděský výbor by měl mezi všemi *organizovanými* dělníky *okamžitě* rozšířit (ne tiskem) text této rezoluce a postarat se o její výklad. Až bude rezoluce uveřejněna, měl by oděský výbor svým jménem vydat leták, v němž by vyložil názor *strany* na tuto otázku a vyzval by dělníky k respektování taktiky, kterou schválila celá strana.

Pokud jde o podstatu věci, domníváme se, že *stálá* agitace v souvislosti s volbami důvěrníků by měla daleko

větší výchovný i organizující význam než *jednorázová* agitace pro odmítání voleb. Potvrzují to i vaše vlastní sdělení o patriarchálních metodách, dokazující nezbytnost *neustálého boje* proti vyzvědačským zákonům a vyzvědačským metodám.

Plně se ztotožňujeme s vaším přáním, abychom si častěji vyměňovali názory a vyhnuli se tak neshodám a protichůdným názorům v otázce agitace. Pište častěji nejen pro tisk a dbejte o to, aby adresy (pro písemný styk s vámi) fungovaly pravidelně.

Pokud nám to jiná práce dovolí, vynasnažíme se napsat leták o spojitosti hospodářského a politického boje.

Manifest Dělnické svobody²⁴⁵ uveřejňujeme podle vašeho přání celý.

Lenin

219

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU
A V. A. NOSKOVVI

Stařík Klerovi a Borisovi

[5. 10. 1903]

Milí přátelé! O včerejší schůzi²⁴⁶ vám píše Kurc. Na smíření už není žádná, absolutně žádná naděje. Nedovedete si představit ani desetinu těch špinavostí, jichž se tu martovovci dopustili, když celé zahraniční hnutí rozeštvali pomluvami, rozbíjeli spojení a znemožňovali posílání *peněz*, publicistických materiálů aj. Válka už je vypovězena a oni (Ljuba, Kosťa, Jerjoma) už jedou bojovat do Ruska. Připravte se na legální, ale urputný boj. Nutně musíte obsadit svými lidmi místa ve *všech* výborech bez výjimky. Zvláštní pozornost musíte věnovat Charkovu, Jekatěri-

slavi a Rostovu. Je to pravda, že kyjevský výbor schválil rezoluci ve prospěch menšiny? Je to možné? Proč se to dovídáme teprve teď?

Vřele bych vám doporučoval, abyste kooptovali Koňagu a Ignata. S Koňagou se brzy setkáte a poznáte ho. A o Ignatovi vám řeknu, že v boji vám bude prospěšný, přísahám, a budete ho nutně potřebovat; poslechně na slovo a z funkcí, v nichž se neosvědčí, ho můžete odvolat; koluje o něm dost zbytečných klepů, ale nemusíte se obávat, že by kooptoval čertví koho, on si tu Kurc nějaký čas pobude a my si ho pohlídáme. Opakuji, moc Vám doporučuji, abyste Ignata vzali, i když je to samozřejmě úplně vaše věc. Ignat mi slavnostně slíbil, že bude vedení bezvýhradně respektovat (upozornil jsem ho, že musí být připraven i na to, že kooptován nebude).

Byro proboha vybudujte jaksepatří, abychom od vás dostávali každý týden dopis. A ještě úpěnlivěji bych vás prosil, abyste Bruta převedli do ilegality: nemá cenu nosit svou kůži na trh za pár šupů. Ať během dvou tří měsíců všechno objede a potom ať přijede sem vystřídat Kurce. Tento krok je opravdu nezbytný. Mluvili jsme s Lebeděvem. Ruben je tu taky.

Gurvič a Chinčuk jsou martovovci.

Pospěšte si s odpovědí ohledně rady: je třeba, abyste do ní ihned oficiálně jmenovali ještě jednoho svého člena a ten aby postoupil svůj hlas Kurcovi. Neotálejte s tím, prosím vás.

Soudruhu Martovovi od redakce ústředního orgánu
SDDSR

Vážený soudruhu! Redakce ústředního orgánu pokládá za svou povinnost vyjádřit oficiálně své politování nad Vaším odmítnutím účastnit se práce v Jiskře a v Zarji (5. číslo Zarje se právě připravuje k tisku). Ačkoli jsme Vás nesčetněkrát zvali ke spolupráci po II. sjezdu strany a předtím, než vyšlo 46. číslo Jiskry, ba nejednou i potom, nedostali jsme od Vás jedinou publicistickou práci.

A nejen to: Vy jste dokonce o mnoho týdnů zdržel i druhé vydání své brožury Rudý prapor^[263], protože jste nám nedodal poslední část rukopisu.

Redakce ústředního orgánu prohlašuje, že podle svého názoru Vaše odmítnutí spolupráce ničím nezavinila.

Žádná osobní averze by samozřejmě neměla být na překážku Vaší práci v ústředním stranickém orgánu.

Jestliže s námi odmítáte spolupracovat vzhledem k tomu, že se tak či onak názorově neshodujeme, pak by podle našeho mínění straně neobyčejně prospělo, kdybychom důkladně probrali, v čem a proč se neshodujeme. Ba co víc — pokládali bychom za nanejvýš žádoucí, aby povaha a hloubka těchto názorových neshod byly celé straně objasněny co nejdříve právě na stránkách tiskovin, které redigujeme.

A konečně Vám v zájmu věci znovu důtklivě připomínáme, že jsme v současné době ochotni kooptovat Vás za člena redakce ústředního orgánu, abyste měl vždy možnost oficiálně vyslovovat a obhajovat všechny své názory v nejvyšší stranické instituci.

Ženeva 6. října 1903²⁴⁷

Lenin — Plechanov

G. D. LEJTEJZENOVI

10. 10. 1903

Milý Lejtejzene! Dostal jsem Váš dopis a odpovídám na něj okamžitě, jak jste si přál. Zda a kdy se bude sjezd konat, to nevím. Slyšel jsem, že zdejší tři členové vedení Ligy se většinou vyslovili proti sjezdu a podle usnesení mají být na svůj názor dotázáni dva nepřítomní členové, Vy a Večeslov; rozhodnutí o této otázce je tudíž odloženo.

Pokud jde o mne, já osobně jsem proti sjezdu. Vy se domníváte, že Liga musí vyslovit svůj názor, že rozkol v ní je beztak nevyhnutelný a že lepší jsou dvě aktivní části, které mezi sebou bojují, než jednotná, ale pasívní Liga. Jde však o to, že rozkol v Lize je nejen nevyhnutelný, ale že *už je téměř dovršen*; dvě aktivní části bojující proti sobě *se už vytvořily*, ale dokud nedošlo k rozkolu *ve straně*, zůstanou tyto dvě bojující části *nevyhnutelně* v jednotné Lize. Sjezd strany naopak celou organizační základnu Ligy převrátil naruby: její starý statut, který dobře znáte, přestává samozřejmě po sjezdu strany v podstatě platit. Liga se musí obnovit a ovšemže bude obnovena na nových základech, obnoví ji ústřední výbor strany, kterému bylo uloženo organizovat stranické výbory a vůbec všechny stranické instituce.

Sjezd by se tudíž *sešel jen proto, aby se rozešel*, a to v dvojím smyslu: v tom smyslu, že bychom si s »martovovci«¹ nadávali, a v tom smyslu, že by se stará Liga zlikvidovala. Má cenu se kvůli tomu scházet? »Rozkol«² (lépe řečeno štvavé odmítání pracovat) se tím stejně nevyléčí, jen to obě strany ještě víc popudí. K čemu to? K čemu řečnické souboje, když už teď se téměř nedá pochybovat o tom, že asi 35 členů Ligy z celkového počtu čtyřiceti už *zaujalo své stanovisko*?

Copak vážně máme uspořádat «generální zkoušku»? Tj. názorně předvést, jak asi se budeme rvát, jestliže dojde ve straně k rozkolu? *Tento* význam sjezdu upřít nemohu, jenže *tohle* za námahu nestojí.

Zjistit, jaké stanovisko definitivně zaujme zbývajících pět (nebo asi pět) členů Ligy, je možné mnohem jednodušším způsobem.

Liga bude v zahraničí stejně pracovat podle nových zásad, které stanoví ústřední výbor strany. *Nyní* by sjezd Ligy poskytl prostor jen šarvátkám, ale neudělal by nic pro věc, tj. pro práci v zahraničí.

Velmi mne potěšilo, když jsem se dověděl, že jste na cestě sem a že se spolu setkáme. Ohlaste se ale včas, protože se na tři čtyři dny chystám odjet, abych si odpočinul. Jsem zavalen prací.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *Lenin*

2 2 2

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

Klerovi

[20. 10. 1903]

Milý příteli! Poslední zprávy od Vás mě velmi potěšily, hlavně to, že hodláte Lani stáhnout kůži* — už beztak bylo dávno načase! Na druhé straně je však z dopisů patrné, že Laň a Vadim nemají správnou představu o situaci a že si navzájem nerozumíme. To je velmi zarmucující (dokonce i kdybychom poslední Vadimův dopis s ultimativními radami nebrali vážně — Kol na to odpoví sám,

* «Stáhnout kůži» znamená převést do ilegality. *Red.*

protože — znovu opakuji — já *takovou* věc stěží mohu brát vážně). Kooptovat démona, sokola etc. by podle mého názoru byl chybný krok, protože tihle lidé ještě nejsou dost zkušení a samostatní. Rozdělovat funkce je také velmi nebezpečné, neboť tu hrozí roztržičnost. Přitom výbory zůstávají bez dohledu: v Kyjevě tropí hlouposti a je s podivem, že ani Andrejevskij, ani Ďadin, ani Lebeděv se tam nevydali, aby proti nim bojovali. Charkov, Jekatěrinoslav, Don a výbor horníků a hutníků mají v rukou rovněž rebelanti*. Musíme za každou cenu, všude a bez výjimky obsazovat pozice svými lidmi, dostat do každého výboru bezpodmínečně aspoň jednoho člověka, který je zcela náš. Kavkaz začíná se štváním** — budou tam také potřebovat pomoc našinců. Nebylo by místo rozdělování funkcí daleko důležitější obsadit v každém výboru místa důvěrníky a potom všechny síly soustředit na přepravu a rozvoz?

Vždyť přeprava je základ a koneckonců v ní je i všechna síla. Neměli bychom se spokojovat jen s jednou trasou, měli bychom mít dvě až tři, aby se přeprava ustavičně nepřerušovala.

Nesmírně důležité je, abychom co nejdříve vystoupili se zprávou²⁴⁸, abychom s ní vystoupili právě v Rusku a všude ji rozšířili. Pospěšte si s tím proboha a napište nám o tom co nejdříve a co nejpřesněji. Do rady je zapotřebí oficiálně zvolit Bruta a ten musí svůj hlas rovněž oficiálně postoupit Kolovi. Tahle záležitost nesnese odklad.

Podle mého názoru by bylo nesmírně důležité poslat sem na pár týdnů nebo aspoň na týden Laň. Moc, opravdu moc by to pomohlo, kdyby uviděla všechno à vol d'oiseau***, podívala se na ohnisko neklidu a abychom si spolu plně porozuměli. Snad by vám na to nebylo líto nějakých

* Jde o menševiky. *Red.*

** Viz o tom dopis Výboru Kavkazského svazu SDDSR (tento svazek, dokument č. 223). *Red.*

*** — z ptačí perspektivy, z nadhledu. *Red.*

200 rublů a dvou nebo tří týdnů? Copak se nedá pro Laň sehnat legální cestovní pas do ciziny?? Pořádně si to promyslete. Důrazně vám tento krok doporučuji jako obzvlášť vhodný, protože je v souladu s plány Laně. Když se důkladně nedomluvíme, tak opravdu stěží srovnáme krok. Vždyť řeči Laně o »mrvním působení na staříka« dokazují (namouduši, neurážejte se!), že si vůbec, ale vůbec nerozumíme. Pročpak Laň o *tomhle* nepíše nic? Plán kooptovat Martova je prostě směšný a svědčí o takovém nepochopení, že se vám nevyhnutelně v některých případech stane, že se s velkou ostudou ocitnete v bryndě. Já namouvěru nemohu o té vaší kooptaci Martova mluvit s vážnou tváří, takže pokud jste to mínili vážně, pak mluvíme každý jinou řečí! My jsme se tady tomu »plánu« všichni (i Kol) smáli, až nám tekly slzy!!

Lenin

223

VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU
S D D S R

Na Kavkaz

[20. 10. 1903]

Milí soudruzí! Dostali jsme zprávu o vašich záležitostech, jak osobně od Rubena, tak písemnou od Rašída-Beka. Vaše rozhodnutí odvolat dočasně Isariho, dokud celý případ neprojedná *ústřední výbor*, můžeme jen uvítat. Veškerá fakta o jeho chování na sjezdu bezesporu hovoří proti němu. Sjezd ukázal jeho naprostou nespolehlivost; po určitém váhání hlasoval Isari v rozhodující chvíli přece jen pro většinu a pomohl tak prosadit nynější složení redakce ústředního orgánu a ústředního výboru. Potom však najednou přeběhl na opačnou stranu a teď bojuje

proti usnesení většiny prostředky, které jsou sotva loajální!! Bůhví, co to má znamenat. Takový pracovník si politickou důvěru nezaslужuje. V každém případě bychom si na něj měli trochu dávat pozor a nesvěřovat mu odpovědné funkce — o tom jsme hluboce přesvědčeni, jak já (Lenin), tak i Plechanov.

Ať se kavkazští soudruzi pevně drží oné cesty, kterou nastoupili. Ať nedají na pomluvy namířené proti většině. Už brzy vyjde v plném znění sjezdový protokol, potom bude všem všechno jasné. Ať pokračují se soudružskou důvěrou k ÚV svorně v práci — jsme přesvědčeni, že nyní nejší »neklid« ve straně se brzy rozptýlí.

Přemýšlíme teď intenzivně o tom, jak tu zorganizovat vydávání literatury v gruzínštině a arménštině. Ujali se toho kompetentní soudruzi; peníze snad seženeme. Bude me tu potřebovat publicistickou i finanční pomoc.

Zdravíme kavkazské soudruhy a ze srdce jim přejeme úspěchy v práci.

Lenin. Plechanov

224

DONSKÉMU VÝBORU SDDSR

[V říjnu 1903]

Soudruzi! Dostali jsme váš dopis s rezolucí*. Naléhavě vás žádáme, abyste nám napsali: 1. zda jste vyslechli zprávu menšiny i zprávu většiny (jeden z vašich delegátů byl, jak jistě víte, na straně většiny), anebo jenom menšiny? 2. jak chápete slovo »odchod«? Odchod — kam? Rozumíte tomu tak, že někdo byl zbaven možnosti pracovat, anebo se z nějakého — a potom z jakého — důvodu

* Jde o rezoluci o závěrech II. sjezdu strany, kterou schválil donský výbor^[436]. *Red.*

sám práce zřekl? 3. Čemu říkáte »nenormální podmínky při volbách«? 4. Kdo konkrétně by měl být podle vás kooptován do ústředního výboru? a 5. kdo do redakce ústředního orgánu?

225

SVAZU HORNÍKŮ A HUTNÍKŮ

[V říjnu 1903]

Soudruzí! Dostali jsme vaši rezoluci* a žádáme vás, abyste nám odpověděli na následující otázky. Prodiskutujte je prosím na plenární schůzi všech členů výboru (anebo je všem členům zašlete, pokud nejsou pohromadě) jako dotazy redakce ústředního orgánu strany.

1. Vyslechl výbor zprávu zástupce většiny na sjezdu strany?

2. Považuje výbor za normální usnášet se na rezoluci, v níž se jednání a usnesení sjezdu hodnotí ještě předtím, než vyšel protokol, a dokonce dřív, než se výbor dotázal na to, co mu není jasné, ústředního výboru anebo členů většiny?

3. Jak mohly rozdílné názory na organizační otázky *rozbít* vše, co Jiskra a organizační výbor předtím vykonaly? V čem se toto *rozbíječství* projevilo? *Co konkrétně* je rozbito? V tomhle se naprosto nevyznáme, takže pokud chcete ústřední orgán na nějakou chybu upozornit, pak je vaší povinností nám vysvětlit, v čem naši chybu vidíte. Vyložte to co nejdůkladněji, my se budeme vašim názorem se vši pozorností zabývat.

4. Jaké konkrétně jsou ty *«ostré názorové neshody v organizačních otázkách»*? My to nevíme. (Žádali jsme Martova a bývalé členy redakce Jiskry, aby tyto názorové

* Jde o rezoluci o závěrech II. sjezdu strany, kterou schválil Svaz horníků a hutníků^[453]. *Red.*

neshody vyložili na *stránkách tisku, který redigujeme*, ale naši žádosti dosud nebylo vyhověno*.)

5. V čem se projevuje ovzduší politikaření a nedůvěry? Z čí strany? Mluvte jasněji. (Kdybychom *my* nedůvěřovali Martovovi, nezvali bychom ho, aby s námi v Jiskře pracoval.

6. Jestliže mezi námi a bývalými redaktory skutečně existují »ostré názorové neshody v organizačních otázkách«, jak potom my dva můžeme kooptovat je čtyři? Vždyť to by znamenalo, že *jejich* názorový odstín by převládl! Sjezd se ale vyslovil pro *naš* odstín. Vy tedy chcete, aby teď bylo usnesení sjezdu revidováno na základě neoficiální dohody?

7. Považujete za normální vyhrožovat oficiálním stranickým institucím (redakci ústředního orgánu a ústřednímu výboru) rozkošem, bojkotem apod., a chtít je tak donutit, aby tato ústředí nedělala to, co pokládají v zájmu strany za prospěšné?

8. Považujete za normální a přípustné, aby se členové strany, kteří zůstali v menšině, vyhýbali práci v ústředním orgánu, odmítali podporovat ústřední výbor a podřízovat se mu a odmítali podporovat stranu finančně a tak dále?

2 2 6

G. V. PLECHANOVVI

1. 11. 1903

Milý G. V.! Stále si nedopřávám klidu, pokud jde o otázky, které nás znepokojují. Ty průtahy, ty odklady rozhodnutí — to je něco přílišného, to jsou muka . . .

Já opravdu úplně a naprosto chápu Vaše pohnutky a důvody pro to, abychom martovovcům ustoupili. Jsem

* Viz tento svazek, dokument č. 220. *Red.*

však hluboce přesvědčen, že ustoupit v tuto chvíli by byl ten nejzoufalejší krok, který vyvolá bouři a kravál *mnohem spíš*, než válka proti martovovcům. To není paradox. Nejenže jsem Kurce nepřemlouval, aby odešel, já ho naopak přesvědčoval, že má zůstat, ale on (i Ru) teď rozhodně odmítá pracovat s martovovskou redakcí. Co z toho bude? V Rusku už desítky delegátů všechno objely, dokonce i z Nižního nám píšou, kolik toho prý ústřední výbor udělal, že přeprava je v pořádku, všude máme důvěrníky, zpráva *se tiskne* a do práce se pustili nejen Sokolovskij na západě a Berg v průmyslové centrální oblasti, ale i Zemljačková a ještě spousta dalších. A teď do toho Kurcovo odmítnutí. To bude *přerušeni* na dlouhou dobu (zasedání i porad *celého* ÚV, teď už patrně značně rozšířeného). Pak už zbývá buď boj ÚV proti martovovské redakci, anebo odstoupení *celého* ÚV. Pak budete muset Vy + dva martovovci v radě *kooptovat nový* ÚV, ten však nebude zvolen sjezdem, vůbec nebude schválen *spoustou* členů v Rusku a důvěrníci, kteří se už rozjeli do svých působišť, tomu nebudou rozumět, začnou reptat a odmítnou pracovat. Vždyť se tím sjezd úplně zdiskredituje a *v Rusku* to vyvolá zmatek a skandál, což bude stotisíckrát horší a nebezpečnější než urážlivá brožura v zahraničí!

Už máme toho zmatku po krk! Takhle nám píšou a *úpějí* z Ruska. Jenže přenechat všechno martovovcům by znamenalo zmatek v Rusku zrovna teď *uzákonit*, neboť *v Rusku* se dosud neprojevil ani náznak neposlušnosti a rebelantství. Teď ale žádná moje ani Vaše prohlášení delegáty většiny ze stranického sjezdu neudrží na uzdě. Tito delegáti rozpoutají něco strašného.

V zájmu jednoty a v zájmu stability strany si něco takového neberte na zodpovědnost, neodcházejte a nenechávejte všechno napospas martovovcům.

Váš N. Lenin

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

[4. 11. 1903]

Milý příteli! Nedovedeš si představit, co se tady dělo — čertví, co to má znamenat, a já Tě zapřísahám, abys udělal všechno, všechno možné i nemožné, *abyste sem přijeli spolu s Borisem, se zmocněním hlasovat za ostatní*. Ty víš, že ve stranických záležitostech už mám dost značné zkušenosti, a já kategoricky prohlašuji, že jakýkoli odklad, i sebemenší prodlení a zaváhání ohrožuje existenci strany. Pravděpodobně Ti to budou podrobně vyprávět. V podstatě jde o to, že Plechanov po skandálech na sjezdu Ligy najednou otočil, a tím mne, Kurce i nás všechny ostatní strašlivým způsobem, hanebně převezl. Teď šel — bez nás — vyjednávat s martovovci, kteří, když zjistili, že se polekal rozkolu, dvojnásobně i čtyřnásobně zvyšují své požadavky — požadují nejen šestku, ale i přijetí svých lidí do ÚV (ještě neříkají, kolik a kdo to má být) a dvou svých do rady, jakož i odvolání působnosti ÚV v Lize (působnosti, jež se uskutečňovala s plným Plechanovovým souhlasem). Je až politováníhodné, jaký dostal Plechanov strach z rozkolu a z boje! Je to zoufalá situace, nepřátelé jásají a troufají si a všichni naši jsou navztekání. Plechanov vyhrožuje, že okamžitě všeho nechá, a je toho schopen. Opakuji, že *musíte přijet stůj co stůj!*

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

[4. 11. 1903]

Jejich podmínky: 1. kooptovat *čtyři* do redakce; 2. kooptace? do ÚV; 3. uznat pravoplatnost Ligy; 4. *dva* hlasy v ra-

dě. Navrhoval bych ústřednímu výboru, aby jim předložil tyto podmínky: 1. do redakce kooptovat *tři*; 2. status quo ante bellum* v Lize; 3. *jeden* hlas v radě. Pak bych navrhoval ihned schválit (ovšem neoznamovat to prozatím protivníkům) *ultimátum*: 1. kooptovat do redakce čtyři; 2. kooptovat dva do ÚV podle volby ÚV; 3. status quo ante bellum v Lize; 4. *jeden hlas* v radě. Když na ultimátum nepřistoupí, pak boj až do konce. Dodatečná podmínka: 5. zanechat všech úvah, hádek a debat kolem nesvárů na II. sjezdu strany a po něm.

Za svou osobu podotýkám, že z redakce odejdu a že mohu zůstat jedině v ústředním výboru. Jsem odhodlán *ke všemu* a uveřejním brožuru** o boji hysterických skandalistů neboli sesazených ministrů.

229

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

A V. A. NOSKOVVI

5. 11. [1903]

1. Včera se k vám rozjel Lalajanc.

2. Už včera jsem vám psal o zdejšími skandálu a o tom, že se Plechanov polekal a přistoupil na vyjednávaní s nimi.*** Předložili tyto podmínky: 1. obnovit starou redakci, 2. kooptovat do ÚV několik lidí, 3. dva hlasy v radě, 4. uznat sjezd Ligy za pravoplatný. Jinak řečeno jsou pro smír jedině tehdy, když vyklidíme zcela své pozice, odvoláme Volfa a »zneškodníme« nynější ústřední výbor. Já osobně se domnívám, že jakékoli ústupky ze strany ÚV by byly ponižující a nynější ústřední výbor by zcela zdiskredito-

* — stav, jaký byl před válkou. *Red.*

** Lenin míní svou práci Krok vpřed, dva kroky vzad, která vyšla v květnu 1904 (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 203—431). *Red.*

*** Viz tento svazek, dokument č. 227. *Red.*

valy. Je zapotřebí, aby sem Laň a Nil co nejdřív přijeli, protože teď je v sázce všechno — a pokud se ÚV neodhodlá k rozhodnému boji a nebude bojovat až do konce, pak už bude lepší dát jim rovnou všechno. Připouštět takovou demoralizaci a takhle se s nimi paktovat znamená všechno zmařit. Opakuji, že to je můj osobní názor. V každém případě sem však neprodleně přijedte, abychom se společně dohodli, co budeme dělat.

230

G. V. PLECHANOVVI

6. 11. 1903

Velevážený Georgiji Valentinoviči! Dlouho jsem uvažoval o Vašem včerejším prohlášení, že si vyhrazujete »na-prostou svobodu jednání«, pokud nebudu souhlasit s tím, aby se Koňaginovi doporučilo vystoupit z rady strany. S tím nikterak nemohu souhlasit. Rovněž nepovažuji za možné, abych nadále neoficiálně zastával funkci faktického redaktora, když jsem se této funkce vzdal a když na-prostou svobodu jednání chápete tak, že možná postoupíte redakci martovovcům. Proto jsem nucen předat Vám veškerá oficiální spojení redakce ústředního orgánu a všechny materiály — ty Vám tudíž posílám ve zvláštním balíčku. Budete-li potřebovat cokoli ohledně těch materiálů vysvětlit, samozřejmě to ochotně udělám. Některé materiály jsem odevzdal pracovníkům redakce (Lebeděvovi, Švarcovi, Rubenovi), které bude třeba vyro-zumět, že jsem všechno předal Vám.

N. Lenin

P. S. Prosím, abyste předání redakce nechápal jako onen smutně proslulý bojkot. To by bylo v rozporu s tím, co jsem výslovně uvedl ve svém prohlášení z 1. listopadu t.r.,

adresovaném Vám*. Teď samozřejmě oznámím soudruhům, že jsem z redakce vystoupil.

P. P. S. Balíčky posílám (zítra ráno po poslíčkovi) tři — aa, bb, cc — podle závažnosti materiálů.

Číslo 52 mělo vyjít 16. 11., a sice se zprávou ústředního výboru**. Proto je třeba začít tisknout v pondělí, ale stačí to dokonce i v úterý.

231

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

8. 11. 1903. Smitovi

Milý příteli! Ještě jednou Tě naléhavě žádám, abys přijel, abys to byl právě Ty a pak ještě jeden až dva lidé z ústředního výboru. Je to bezpodmínečně nutné a nelze to odkládat. Plechanov nás zradil, v našem táboře panuje hrozné rozhořčení; všichni jsou pobouřeni, že Plechanov dovolil kvůli skandálům v Lize revidovat usnesení sjezdu strany. Já jsem definitivně odešel z redakce. Jiskra se může zastavit. Je to absolutní a strašlivá krize. Měj na zřeteli, že teď nebojuji za redakci ústředního orgánu — zcela jsem se smířil s tím, že by Plechanov sestavil pětku beze mne. Bojuji však za ústřední výbor, kterého se teď, po Plechanovově zbabělé zradě, chtějí martovovci také trouble zmocnit; požadují, aby byli do něho kooptováni jejich lidé, a to už ani nemluvím o tom, v jakém počtu!! Boj o redakci ústředního orgánu je už v důsledku Plechanovovy zrady nenávratně prohraný. Naděje na smír je jediná: že se pokusíme nechat jim redakci ústředního orgánu a pro sebe uhájit ústřední výbor. — Nebude to vůbec snadné (možná je už i na to pozdě), ale zkusit to musíme.

* Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 83. *Red.*

** Jde o zprávu ústředního výboru o II. sjezdu strany. *Red.*

Nezbytně tu potřebujeme právě Smita a nejlépe ještě *dva* členy ÚV z Ruska, kteří mají velkou autoritu (ne dámy) (například Borise a doktora). Plechanov vyhrožuje, že odejde, jestliže ÚV neustoupí: těm jeho hrozbám proboha nevěřte: musíme ho přitlačit ke zdi, nahnat mu trochu strach. Rusko se musí pevně postavit za ÚV a zachovat klid, pokud jde o předání redakce ústředního orgánu. Potřebujeme tady nové lidi z ÚV, protože jinak tu není absolutně nikdo, kdo by vyjednával s martovovci. Smita tu potřebujeme jako sůl. Zopakují »podmínky« martovovců: 1. zahájit jednání jménem redakce ústředního orgánu a ÚV, 2. šest lidí v redakci ústředního orgánu, 3. ? lidí v ÚV. Zastavit kooptace do ÚV, 4. dvě místa v radě, 5. vyloučit ÚV ze záležitostí Ligy a uznat její sjezd za pravoplatný. To jsou přece mírové podmínky, jaké předkládají vítězové poraženým!!

232

M. N. LJADOVOVI*

10. 11. 1903

Milý Lidine! Rád bych Vás seznámil s našimi »politickými novinkami«.

Nejprve tedy chronologicky o posledních událostech. Středa (27. 10. nebo 28. 10.?) — třetí den sjezdu Ligy. Martov hystericky povykuje, že prý na našich rukou lpí »krev staré redakce« (Plechanovův výraz) a že Lenin na sjezdu spřádal jakési intriky atd. V klidu ho písemně vyzývám (prohlášením předloženým předsednictvu sjezdu**), aby se svými obviněními proti mně vystoupil *veřej-*

* Na dopis Lenin poznamenal: »Nedeslaný dopis.« *Red.*

** Viz Prohlášení k Martovovu referátu (Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 73). *Red.*

ně před celou stranou: hodlám otisknout *všechno*. Vždyť jinak to je pouhá Skandalsucht*. Martov se samozřejmě »ušlechtilé dává na ústup« a domáhá se (ještě i teď) rozhodčího soudu; nadále trvám na tom, aby v sobě našel odvahu obvinít mě veřejně, jinak všechno *budu ignorovat* jako ubohé pletichaření.

Plechanov odmítá promluvit kvůli nedůstojnému Martovovu chování. Deset našich předkládá předsednictvu sjezdu prohlášení, pranýřující »nedůstojné chování« Martova, jehož zásluhou se spor dostal na úroveň maličerných hádek, podezírání etc. Jen tak mimochodem buďž řečeno, že můj dvouhodinový projev o »historickém obratu soudruha Martova«** na stranickém sjezdu směrem k Versumpfung*** nevyvolal dokonce ani mezi martovovci *žádný* protest ohledně toho, že by se problém dostával na úroveň maličerných hádek.

Pátek. Usnášíme se, že přijmeme do Ligy 11 nových členů; večer na neoficiální schůzi s těmito »granátníky« (jak jsme jim žertem říkali) *nacvičuje Plechanov* všechny kroky, jimiž porážíme martovovce na hlavu. Scéna jako hrom, bouřlivý potlesk.

Sobota. ÚV přednese své prohlášení, že stanovy Ligy neschvaluje a její sjezd neuznává za pravoplatný (toto prohlášení bylo předem do všech podrobností, slovo od slova projednáno s Plechanovem). Za povykování martovovců: »Četníci!« etc. opouštějí všichni naši sjezd.

Sobota večer. Plechanov »kapituloval«: rozkol nepřipustí. Dožaduje se, aby se zahájilo jednání o smíru.

Neděle (1. 11.). Podávám Plechanovovi písemně svou demisi (protože nechci mít nic společného s takovým rozvratnictvím, jako je revidování stranického sjezdu kvůli skandálu v zahraničí; už vůbec nemluvím o tom, že ani

* — snaha vyvolat skandál. *Red.*

** Viz Referát o II. sjezdu SDDSR (Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 61—72). *Red.*

*** — zbahnění. *Red.*

z ryze strategického hlediska nemohlo být nic hloupějšího, než si zvolit k ústupkům tento okamžik)*.

3. 11. Starověr sděluje písemně Plechanovovi, který zahájil jednání, podmínky smíru s opozicí: 1. jednání povede redakce ústředního orgánu a ÚV; 2. obnovit starou redakci Jiskry; 3. kooptovat do ÚV nové členy v počtu, který bude stanoven během jednání. Zastavit kooptace do ÚV od chvíle zahájení jednání; 4. *dvě místa* (sic!) v radě strany a 5. uznání pravoplatnosti sjezdu Ligy.

Plechanova to neodradilo. Požaduje, aby ÚV ustoupil (!!!). ÚV to odmítá a píše do Ruska. Plechanov prohlašuje, že odejde, když ÚV neustoupí. Když jsem se přesvědčil, že Plechanov je schopen dát martovovcům nejen list, ale i *celý ÚV*, a to jen tak zničehonic, předávám mu (6. 11.) *veškeré* redakční záležitosti**.

Situace vypadá takto: Jiskra sotva vyjde v termínu. Martovovci jášají nad svým »vítězstvím«. Všichni naši (až na dvě slečny Axelrodovy***, které jsou Plechanovovi věrné dokonce i při jeho Treulosigkeit† se od Plechanova distancují a na schůzi (6. nebo 7. 11.) mu říkají trpké pravdy (na téma, že je »druhý Isari«).

To je krása, vidíte? Do redakce nevstoupím, ale psát budu. Naši hodlají — pakliže to bude možné — obhajovat ÚV a pokračovat horlivě v agitaci proti martovovcům, což je podle mne správný plán.

Jen ať si Plechanov odejde: rada strany pak svěří Jiskru komisi a svolá mimořádný sjezd strany. Copak je vážně možné strpět, aby zahraniční Liga většinou 3—4 hlasů *revidovala* stranický sjezd? Copak se to sluší, abychom odtroubili k ústupu a přijali podmínky smíru, které nám diktují martovovci, když jsme předtím rozpoutali boj s takovým halasem a dospěli téměř k rozchodu??

* Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 83. *Red.*

** Viz tento svazek, dokument č. 230. *Red.*

*** Jde o I. I. a L. I. Axelrodovy. *Red.*

† — věrolomnosti. *Red.*

Chtěl bych znát Váš názor.

Domnívám se, že jednat à la Plechanov znamená mařit sjezd strany a zrazovat jeho většinu. Myslím si, že musíme tady i v Rusku ze všech sil agitovat, aby se všichni podřídili sjezdu strany, a ne sjezdu Ligy.

Bojkotovat Jiskru (byť martovovskou) je samozřejmě hloupost. A ona nebude ani martovovská, ale nejspíš plechanovovská, protože Zasuličová s Axelrodem dají Plechanovovi v pětce honem tři hlasy. Tak tomuhle se říká redakce!! Abych doplnil Vaši vtipnou poznámku o svatých relikviích, uvádím maličkou statistiku: do 45 čísel Jiskry, které dělala šestka, napsal Martov 39 článků a fejetonů, já 32, Plechanov 24, Starověr 8, Zasuličová 6 a P. B. Axelrod 4. To je za tři roky! *Ani jedno* číslo nedal dohromady (po stránce technické a redakční) nikdo jiný než Martov anebo já. A teď bychom se jim za skandál, za to, že nás Starověr připravil o jeden významný finanční zdroj, měli odměnit tím, že je přijmeme do redakce! Oni bojovali za »zásadní názorové neshody« — a ty se pak v Starověrově dopisu Plechanovovi z 3. 11. tak nápadně změnily ve výčet, kolik potřebují místeček. A my máme tento boj o místečka legalizovat, dát se dohromady s touto stranou sesazených generálů či ministrů (grève générale des généraux*, jak říkal Plechanov) neboli se stranou hysterických skandalistů!! K čemu jsou pak stranické sjezdy, když o všem rozhoduje strýčkování v zahraničí, hysterie a skandály??

Ještě k té nechvalně známé »trojce«, v níž hysterický Martov spatřuje těžiště mého »intrikánství«. Vy se ještě ze sjezdu zajisté pamatujete na můj sjezdový program a na komentář k tomuto programu. Moc bych si přál, aby *všichni členové strany znali tento dokument*, a proto Vám ho ještě jednou přesně uvádím: »Bod 23 (Tagesordnung**). *Volba ÚV a redakce ústředního orgánu strany.*«

* — generální stávka generálů. *Red.*

** — denní pořad. *Red.*

Mám k tomu komentář: »Sjezd volí 3 osoby do redakce ústředního orgánu a 3 do ústředního výboru. Těchto šest osob *společně*, dvoutřetinovou většinou, v případě potřeby kooptuje další členy do redakce ústředního orgánu i do ústředního výboru a podává sjezdu příslušnou zprávu. Jakmile sjezd tuto zprávu schválí, provádí další kooptaci redakce ústředního orgánu a ústřední výbor samostatně.«*

Cožpak z toho není jasné, že se tu *obnovuje* redakce, což bez souhlasu ÚV *není možné* (ke kooptaci jsou zapotřebí 4 hlasy ze 6), přičemž *zůstává otevřená* otázka, zda rozšířit původní trojku anebo ji ponechat beze změny (kooptace *»v případě potřeby«*)? Tento návrh jsem ukazoval *všem* (samozřejmě i Plechanovovi) ještě před sjezdem. Obnovení bylo pochopitelně nutné vzhledem k nespokojenosti se šestkou (zejména s Plechanovem, který ve skutečnosti disponoval hlasem téměř vždy nepřítomného P. B. Axelroda a povolné V. I. Zasuličové) a já jsem v neoficiálním rozhovoru s Martovem dal této nespokojenosti *radikálně* průchod — »spílal«
jsem Plechanovovi (tomu obzvlášť) i Axelrodovi a Zasuličové za vrtošivost, dokonce jsem měl v úmyslu rozšířit šestku na sedm lidí atd. A není to snad hysterické, když se teď ty soukromé rozhovory přetřásají a vykřikuje se, že »trojka byla namířena proti Plechanovovi«, že jsem na Martova »šil boudu«
etc.?? Samozřejmě že by trojka byla proti Plechanovovi, kdybychom já a Martov byli zajedno, a naopak, kdyby byl Plechanov zajedno s Martovem (v otázce demonstrací například), pak by byla proti mně atd. Hysterické povykování má pouze zastírat trapnou neschopnost pochopit, že v redakci musí být bezvýhradně skuteční, a ne fiktivní redaktoři, že to musí být skutečně iniciativní, žádné tlachalské kolegium, že *každý* musí mít na *každou* otázku *vlastní* názor (což u nevolené trojky nikdy nebyvalo).

* Srov. Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 414—415. *Red.*

Martov můj plán dvou trojek *schválil*, ale když zjistil, že *v jedné* otázce se ten plán obrátil proti němu, začal hystericky vyvádět a spustil povyk o intrikánství! Ne nadarmo se o něm Plechanov na sjezdu Ligy v kuloárech vyjádřil, že je to »nebožák«!

Takže . . . usnesení většiny pracovníků z Ruska vzala zasvé kvůli hnusným nesvárům v zahraničí. Plechanov také zradil, protože se jednak bál zahraničního skandálu a jednak (*nejspíš*) vytušil, že sám bude hrát v pětce úlohu toho třetího . . .

Nezbývá nám tedy než bojovat o ÚV a o to, aby se brzy konal nový sjezd (v létě).

Můj sešitek si sežeňte.* Poletajev (Bauman) ho poslal Večeslovovi, *pouze* jemu a soukromě. Šergov se k němu mohl dostat jedině podvodem, *jedině tak, že zneužil důvěry*. Přečtěte ho komu chcete, ale nikomu ho nepůjčujte a vraťte mi ho.

Večeslova musíte ze všech pozic vytlačit. Vyžádejte si od ÚV dopis, před Parteivorstandem** se prohlase za důvěrníka ÚV a *všechna* spojení v Německu převezměte *úplně* do svých rukou.

Kvůli té Vaší brožuře nemám moc čisté svědomí. Stačil jsem si ji přečíst jenom jednou. Potřebuje předělat, ale nestačil jsem Vám nastítnit, jak na to.

Váš *Lenin*

* Lenin má na mysli své Vylíčení průběhu II. sjezdu SDDSR (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 21—40). *Red.*

** — představenstvem strany (tj. ústředním výborem Sociálně demokratické strany Německa). *Red.*

G. V. PLECHANOVVI

14. 11. 1903

Velevážený Georgiji Valentinoviči!

Žena Vám dnes podrobně o všem napsala, když posílala nové materiály.

Pustil jsem se do svého agrárního článku. Chtěl bych ho dokončit asi tak v úterý.*

Váš oddaný *V. Uljanov*

G. V. PLECHANOVVI

18. 11. 1903

Velevážený Georgiji Valentinoviči!

Velice se omlouvám, že jsem se s článkem* o den opozdil: včera mi nebylo dobře a v těchto dnech se mi vůbec špatně pracuje.

Článek mi vyšel moc dlouhý, takže se bude muset rozdělit na dvě části; v té druhé důkladně rozeberu Novobranceva a udělám resumé.

Považuji za nezbytné, aby tento můj článek vyšel podepsaný, ale protože by se Vám to asi nehodilo, dokud nevyjde oznámení, uvádím pseudonym.

Dále Vás prosím, abyste do čísla Jiskry, v němž vyjde oznámení o sjezdu, zároveň zařadil mé prohlášení, které

* Lenin míní svůj článek Buržoazie v narodnickém hávu a zmatečné narodnictví (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 96—104). *Red.*

přikládám*. V případě, že by ve straně zavládl naprostý mír (v což doufám) a Vy byste to pokládal za nutné, mohl bych s Vámi kromě jiných podmínek smíru projednat i možnost, že by se toto prohlášení nezveřejňovalo.

Váš oddaný *N. Lenin*

235

J. O. MARTOVVI

**Moje prohlášení Martovovi
(rekonstruované přibližně podle paměti)**

Plně se ztotožňuji s přáním soudruha Martova, které mi tlumočil soudruh Gans, abychom náš konflikt²⁴⁹ zbavili všeho osobního tím, že každý z nás učiní prohlášení, která si vyměníme. Tudíž předkládám takové prohlášení.

O Martovově poctivosti a upřímnosti jsem nepochyboval a nepochybují. Jestliže Martov prohlašuje, že on osobně vždy považoval za nezbytné rozšířit původní redakční trojku, už když se s mým návrhem dvou trojek seznámil a schválil je, pak já sám nepochybují o tom, že Martov mluvil pravdu, a nepřipustím, aby o tom pochyboval kdokoli jiný. Velmi rád bych se ujistil, že obvinění vznesená proti mně se zakládala na nedorozumění.

29. 11. 1903

N. Lenin

* Viz prohlášení Redakci ústředního orgánu SDDSR (Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 105). *Red.*

F. I. DANOVI

Kopie odpovědi
Na Potresovovu adresu (pro Dana)

2. 12. 1903

»Vážený soudruhu! Urovnání osobního konfliktu mezi mnou a Martovem by mohlo být potvrzeno v příloze k protokolu sjezdu Ligy^[414]. Já osobně bych to samozřejmě jedině uvítal. Nikdo však nemá ani formální, ani morální právo v protokolu sjezdu cokoli zkracovat a opomíjet v něm popis určitých událostí.

Se soudružským pozdravem *N. Lenin*«

V. I. ZASULIČOVÉ

Odpověď:

Redakci ústředního orgánu

3. 12. 1903

Vážená soudružko! Dal bych samozřejmě přednost tomu, kdyby byl dopis zařazen do 53. čísla; korekturu potřebuji jen kvůli stylistickým úpravám. Do *Jiskry* hodlám napsat o Novobrancevovi²⁵⁰ a o Meščerského časopisu Družeski-je reči²⁵¹ a do Zarje o agrární otázce.

Se sociálně demokratickým pozdravem
N. Lenin

V. I. ZASULIČOVÉ

3. 12. [1903]

Vážená soudružko! Zapomněl jsem Vám sdělit, že žádám, aby všechny mé články vycházely s podpisem N. Lenin, a ne »Spolupracovník«.

Jestliže bude *nutné* pozdržet buď dopis redakci, *anebo* agrární článek, pak Vás žádám, abyste do 53. čísla zařadili »dopis« a pozdrželi agrární článek.*

Se sociálně demokratickým pozdravem *Lenin*

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

[10. 12. 1903]

Milí přátelé! Počínaje 53. číslem se plně projevila nová politická pozice *Jiskry*. Pětka v ústředním orgánu má viditelně v úmyslu uštvat jak Lenina (šířením pomluv, že vyhazoval ze strany členy skupiny Južnyj rabočij, i podlými narážkami na Schweitzera), tak ústřední výbor i celou většinu. Plechanov to říká rovnou, že se pětka v ústředním orgánu žádného ústředního výboru nezalekne. Na ÚV se útočí jak tady, tak v Rusku (dopis z Petrohradu o Martynově cestě). Je to na ostří nože. Jestliže nevystihneme vhodný okamžik a bojové heslo, pak prohrájeme *na celé čáře* 1. v důsledku zuřivého boje pětky v Jiskře, 2. v důsledku vyzrazení našich lidí v Rusku. *Existuje jediná záchrana — sjezd. Jeho heslo: boj proti dezorganizáto-*

* Ve stejné věci psal Lenin 18. listopadu 1903 G. V. Plechanovovi (viz tento svazek, dokument č. 234). *Red.*

rům. Jedině s tímto heslem můžeme martovovce usvědčit, získat široké masy a zachránit své pozice. Podle mne je jediné možné takový plán: *o sjezdu zatím nikomu ani slovo, to je naprosté tajemství. Všechny, naprosto všechny síly vrhnout do výborů a na jejich objíždění.* Bojovat za smír, za skoncování s dezorganizátorstvím, za podřízení ústřednímu výboru. Ze všech sil konsolidovat výbory prostřednictvím svých lidí. Ze všech sil, pomocí dokumentů a rezolucí proti dezorganizátorům, usvědčovat martovovce a členy skupiny Južnyj rabočij z dezorganizátorství — do ústředního orgánu se musí rozletět rezoluce výborů. Dále — protlačovat lidi do kolísajících výborů. Získávat výbory pod heslem Proti dezorganizátorství — tak zní hlavní úkol. *Sjezd bude nutné uspořádat nejdříve v lednu, proto se do toho dejte s veškerou energií, my také napneme všechny síly. Cíl sjezdu: zkonsolidovat ÚV i radu a možná i ústřední orgán buď pomocí trojky (to v případě, že se podaří zachránit Plechanova, což je málo pravděpodobné), anebo šestky, do které bych vstoupil, kdybychom uzavřeli čestný mír. Přinejhorším: ústřední orgán bude jejich, kdežto ÚV a rada naše.*

Opakuji: buď *absolutní porážka* (ústřední orgán nás uštvě), anebo *neprodlená příprava sjezdu.* Ze začátku, jeden měsíc maximum, *se musí připravovat tajně, poté do tří týdnů shromáždit požadavky poloviny výborů a sjezd svolat.* Znovu říkám: je to jediná záchrana.

Redakci ústředního orgánu

12. 12. 1903

Jakožto zástupce ÚV se mne dnes soudruh Martov dotázal, zda je možné uveřejnit zprávu o jednání ÚV s ženevskou opozicí²⁵². Domnívám se, že ano, a velice prosím soudruhy v redakci ústředního orgánu, aby ještě jednou pouvažovali o klidu a míru ve straně.

Ještě není pozdě takový mír zajistit, ještě je čas, aby se na veřejnost a mezi nepřátele nedostaly zprávy s podrobnostmi o rozkolu a nezačaly kolovat řeči o nečestném jednání a falešných kandidátkách, řeči, kterých se nejspíš chytí i Moskovskije vědomosti²⁵³. Ručím vám za to, že většina na všechnu tu špínu ráda a ochotně zapomene, pokud bude ve straně zajištěn klid a mír.

Teď všechno záleží na redakci ústředního orgánu, v níž jsou zástupci bývalé opozice, která zamítla mírový návrh ÚV²⁵⁴ z 25. 11. 1903. Žádám Vás, soudruzí, abyste nezapomínali, že od té doby ÚV už znovu dvakrát dobrovolně ustoupil, když doporučil soudruhu Ruovi, aby rezignoval na svou funkci, a když se pokusil »po dobrém« urovnat záležitost s Ligou.

Zatím se však nadále bojkotuje ÚV, agituje se proti němu a dezorganizuje se praktická činnost v Rusku. Z Ruska nám píší, že tam opozice dělá »peklo«. Máme naprosto spolehlivé zprávy, že menševičtí důvěrníci soustavně pokračují v dezorganizaci a objíždějí výbory. Z Pitěru nám píšou, že Martyn tam přijel za tímto účelem. Zachází to až tak daleko, že si opozice organizuje vlastní přepravu

* Tento dopis napsal Lenin jménem zahraničního zástupce ÚV F. V. Lengnika. *Red.*

a Danovým prostřednictvím ji nabízí ústřednímu výboru napolovic!

Považuji za svou povinnost vůči straně požádat redakci ústředního orgánu naposledy o to, aby přiměla opozici k podepsání míru na základě toho, že obě strany skutečně uznají obě ústřední instituce a skončují se vzájemnými neshodami, znemožňujícími jakoukoli společnou práci.

241

N. J. VILONOVVI

[Mezi 17. a 22. 12. 1903]

Milý soudruhu! Váš dopis mě velmi potěšil, protože my tady v cizině slyšíme jen málokdy upřímné a nezávislé hlasy těch, kdo pracují v místních organizacích. Pro sociálně demokratického publicistu v zahraničí je nanejvýš důležité, když si může vyměňovat častěji názory s vyspělými dělníky, kteří působí v Rusku, takže pro mě bylo mimořádně zajímavé Vaše líčení, jak se naše neshody odrážejí ve výborech. Možná že Váš dopis dokonce příležitostně otisknu.²⁵⁵

Není možné, abych Vaše otázky zodpověděl v jediném dopisu, protože napsat podrobně o většině a menšině by vydalo na celou knihu. Uveřejnil jsem teď samostatně jako leták Dopis redakci Jiskry (Proč jsem vystoupil z redakce?*), v němž stručně vysvětluji, proč jsme se rozešli, a snažím se ukázat, jak nesprávně je tato záležitost osvětlena v 53. čísle Jiskry (od 53. čísla se redakce skládá ze čtyř zástupců menšiny a ještě je tam Plechanov). Doufám, že se Vám tento dopis (je to malý tištěný osmistránkový leták) dostane brzy do rukou, protože do Ruska ho už odvezli a pravděpodobně nebude těžké ho rozšířit.

* Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 116—122. *Red.*

Opakuji, že v tom dopisu je celá záležitost vyložena velice stručně. Vyložit ji podrobněji zatím ještě nelze, dokud nevyšel protokol sjezdu strany^[58] a protokol sjezdu Ligy^[414] (v 53. čísle Jiskry bylo oznámení, že protokoly obou těchto sjezdů vyjdou v plném znění a velice záhy. Je mi známo, že protokol sjezdu strany vyjde knižně a bude mít přes 300 stran; hotových už je skoro 300 stran a ta kniha vyjde pravděpodobně do týdne, nanejvýš do čtrnácti dnů). Je docela možné, že až všechny tyto protokoly vyjdou, bude zapotřebí napsat ještě brožuru.*

Já osobně se na tu záležitost dívám tak, že rozkol způsobila především a ze všeho nejvíc nespokojenost s personálním složením ústředních institucí (ústředního orgánu a ústředního výboru). Menšina si přála, aby v ústředním orgánu byla potvrzena původní šestka, jenže sjezd zvolil ze šesti lidí tři, které evidentně považoval z hlediska politického vedení za vhodnější. Stejně tak utrpěla menšina porážku v otázce složení ÚV — tj. sjezd nezvolil lidi, které si menšina přála.

Kvůli tomu začala nespokojená menšina zveličovat zcela malicherné názorové neshody, začala bojkotovat ústřední instituce, hledat si přívržence a dokonce připravovat rozkol ve straně (velice vytrvale se tu šíří pověsti, na kterých asi bude kus pravdy, že se už rozhodli založit vlastní list pod názvem *Kramola*** a dokonce ho prý začali sázet. Fejeton^[265] v 53. čísle Jiskry asi není jen tak pro nic za nic vysázen typem písma, jaký ve stranické tiskárně vůbec nemáme!).

Plechanov se rozhodl kooptovat je do redakce, aby se předešlo rozkolu, a napsal do 52. čísla Jiskry článek Co nedělat^[383]. Já jsem poté, co vyšlo 51. číslo, z redakce odešel, protože jsem takové revidování sjezdu kvůli skandálům v zahraničí považoval za nesprávné. Nechtěl jsem

* Lenin míní svou práci Krok vpřed, dva kroky vzad, která vyšla v květnu 1904 (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 203—431). *Red.*

** — rebelie. *Čes. red.*

však, aby moje osoba byla na překážku smíru, pokud by smír byl možný, a proto jsem z redakce odešel (protože *ted'* nepokládám za možné, abych v šestce pracoval), avšak spolupracovat s ní jsem neodmítl.

Menšina (čili opozice) hodlá protlačit své lidi násilím ještě také do ústředního výboru. V zájmu smíru souhlasil ústřední výbor s přijetím dvou — ale ani s tím se menšina nespokojila a nadále šíří o ÚV pomluvy v tom smyslu, že není akceschopný. Podle mne je to nanejvýš pobuřující porušování kázně a stranických povinností. A přitom jsou to všechno pomluvy, neboť do ÚV byli zvoleni na sjezdu lidé, pro které se vyslovila *většina* »organizace Jiskry«. A »organizace Jiskry« zajisté věděla lépe než kdokoli jiný, kdo se pro tak závažnou funkci hodí. Do ústředního výboru byli na sjezdu zvoleni tři lidé* — a všichni tři byli už dlouho členy »organizace Jiskry«; dva z nich byli členy organizačního výboru; třetí byl do organizačního výboru přizván, ale nevstoupil do něho, protože si to sám nepřál, přitom však pro organizační výbor dlouho pracoval ku prospěchu celé strany. Do ÚV tedy byli zvoleni ti nejspolehlivější a nejzkušenější lidé, a proto pokládám za velice nepěkné vykřikovat tu, že »nejsou akceschopní«, když je to právě menšina, která ústřednímu výboru v práci *brání*. Veškerá obvinění proti ÚV (z formalismu, byrokratismu atd.) nejsou nic jiného než neopodstatněné záštiplné výmysly.

Nemusím ani říkat, že plně sdílím Váš názor, jak je to trapné, když proti centralismu a proti sjezdu bouří lidé, kteří donedávna říkali něco jiného a teď jsou nespokojeni, že sjezd v jedné dílčí otázce nevyhověl jejich přání. A místo toho, aby uznali svou chybu, dezorganizují teď tito lidé stranu! Soudruzi v Rusku se podle mého názoru musí rázně postavit proti jakémukoli dezorganizátorství a trvat na tom, aby se plnila sjezdová usnesení a aby prá-

* G. M. Kržižanovskij, F. V. Lengnik a V. A. Noskov. *Red.*

ce nestála kvůli rozepřím, kdo by měl být v ústředním orgánu a v ÚV. Nesváry publicistů v zahraničí i všelijakých jiných generálů (které Vy nazýváte přece jen poněkud tvrdě intrikány) přestanou být pro stranu nebezpečné jediné tehdy, až vůdčí osobnosti ve výborech v Rusku budou samostatnější a dokážou tvrdě vyžadovat plnění toho, na čem se jejich zástupci na sjezdu strany usnesli.

Pokud jde o vztahy mezi ústředním orgánem a ústředním výborem, máte úplně pravdu, že by ani jeden z nich neměl mít jednou provždy převahu. Tuto otázku musí podle mne pokaždé znovu řešit sjezd. Podle nynějších stanov stojí nad ústředním orgánem i nad ÚV rada strany a v radě jsou dva členové za ústřední orgán a dva za ústřední výbor. Pátý člen byl zvolen sjezdem. To znamená, že sjezd sám rozhodl, kdo má tentokrát mít převahu. Všechny ty povídačky, že prý jsme chtěli s pomocí ústředního orgánu v zahraničí získat převahu nad ÚV v Rusku, nejsou nic než pomluvy, na nichž není ani zrnko pravdy. Když jsme byli v redakci Plechanov a já, měli jsme dokonce i v radě tři sociální demokraty z Ruska a pouze dva ze zahraničí. Martovovci to teď mají naopak! Takže podle toho také posuzujte jejich řeči!

Pevně Vám tisknu ruku a velice Vás prosím, abyste mi sdělil, zda jste tento dopis dostal, zda jste četl můj dopis redakci a 52. a 53. číslo Jiskry a jak to teď vůbec vypadá u vás ve výboru.

Se soudružským pozdravem *Lenin*

242

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

[18. 12. 1903]

Milý příteli! Musíme si důkladně ujasnit otázku, v níž jsou mezi námi zřejmé nesrovnalosti, a proto Tě snažně

prosím, abys tento můj dopis dal projednat všem členům ÚV (anebo výkonné komisi²⁵⁶). V čem ty nesrovnalosti spočívají: 1. Ty si myslíš, že smír s martovovci je možný (Boris nám dokonce k smíru blahopřeje! To je k smíchu i k pláči!); 2. Myslíš si, že když okamžitě svoláme sjezd, potvrdíme tím naši bezmocnost. Jsem přesvědčen, že se v obou bodech krutě mýlíš. 1. Martovovci se chystají k válce. Na schůzi v Ženevě Martov až řval, že prý oni jsou síla. V novinách proti nám štvou a celou věc hanebně překrucují, přičemž svou prohnalost zastírají povykáváním o vašem byrokratizmu. Martov nadále vykřikuje na všechny strany, jak je ÚV neschopný. Pochybovat o tom, že cílem martovovců je zmocnit se také ústředního výboru, a to stejným způsobem, prohnalostí, bojkotem a skandalizováním, je zkrátka naivní a přímo neodpustitelné. Bojovat proti martovovcům na této půdě je nad naše síly, neboť ústřední orgán je strašná zbraň, a tak nás porážka nemine, zvláště po našich nezdarech. Ztrácíte čas a jdete vstříc jisté a úplné porážce celé většiny, když mlčky přijímáte políčky, které ústřednímu výboru uštedřuje zahraničí (Liga), a ještě si říkáte o další. 2. Sjezd dokáže naši sílu, dokáže, že zabráníme nikoli slovy, ale činy tomu, aby klika skandalistů ze zahraničí komandovala celé hnutí. Sjezd je nutný právě teď, kdy jsme vydali heslo *Boj proti dezorganizátorství*. Jedině toto heslo bude zdůvodněním sjezdu, jeho plným zdůvodněním v očích celého Ruska. Jestliže budete ztrácet čas, promarníte i toto heslo a dokážete, jak bezmocně a pasívně se podřizujete martovovcům. Je zkrátka směšné snít o tom, že upevníte svou pozici pozitivní prací, když ústřední orgán proti nám štvou a martovovci nás bojkotují a agitují proti nám. Znamená to pomalu si kopat hrob v neslavném boji proti intrikánům, kteří potom řeknou (a říkají to už teď): Jen se podívejte, jak ten ústřední výbor není akceschopný! Znovu říkám, nenechte se zaslepit iluzemi. Buď na sjezdu donutíte martovovce ke smíru, anebo vás martovovci při

vašem prvním fiasku potupně vyhodí nebo vymění. Cílem sjezdu teď je skoncovat s nemožným dezorganizátorstvím, odsunout na vedlejší kolej Ligu, která se pošklebuje každému ÚV, vzít pevně do svých rukou radu a udělat pořádek v ústředním orgánu. Jak to udělat? — V *nejhorším* případě zachovat třeba i pětku (anebo obnovit šestku); není však pravděpodobné, že dojde k nejhoršímu, pokud budeme mít silnou většinu. Pak martovovce buď definitivně potřepe (Plechanov *už teď začíná mluvit* o novém Vademecu*, když vidí, že ke smíru nedošlo, a vyhrožuje, že se pustí do obou znesvářených stran. Právě tohle je nejvíc zapotřebí!), anebo řekneme otevřeně, že nemáme žádný vedoucí ústřední orgán a učiníme z něho orgán diskusní, v němž budou bez omezení uveřejňovány podepsané články většiny i menšiny (ještě lepší by bylo přenést polemiku s martovovci do brožur a v Jiskře bojovat jen proti vládě a nepřátelům sociální demokracie).

Vzdejte se tedy naivní naděje, že se v takové nemožné atmosféře dá klidně pracovat. Všechny *hlavní* síly soustřeďte na objíždění, ať jede i Laň, okamžitě si definitivně *zajistěte* své výbory, potom vezměte útokem ty druhé a . . . sjezd, sjezd nejpozději v lednu!

P. S. Kdyby se Martov ptal Laně, jak to bude s uveřejněním²⁵⁷, ať dá Laň rozhodně svůj hlas Kolovi — rozhodně, jinak z toho bude strašný skandál! Martov s Danem říkájí Kolovi na schůzkách nemožné drzosti!

P. P. S. Dnes, 18., se martovovci dopustili další ničemnosti: odmítli uveřejnit v 54. čísle můj dopis se zdůvodněním, proč jsem vystoupil z redakce**, a sice pod záminkou, že Gans byl proti uveřejnění dokumentů (lžou! Gans byl proti za předpokladu, že dojde ke *smíru!*). Mimoto si

* — rukověti, průvodci. *Red.*

** Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 116—122. *Red.*

vymysleli ještě spoustu hanebností, například že ÚV se pokoušel vzít ústřední orgán do svých rukou, že se jednalo o obnovení důvěry k ÚV apod. Je to jasná taktika: lícověměrně zastříti opozici Danů, Martynů etc. vůči ÚV a v novinách nenápadně házet na ÚV špínu. Tomu padoušskému 53. číslu rozhodně nezůstanu dlužen odpověď. Obratem mi zatelegrafujte: 1. jste srozuměni s tím, aby můj dopis vyšel *mimo* Jiskru? Actien* 203; 2. jste srozuměni s tím, aby se teď všechny síly soustředily na sjezd? Actien 204. Pokud se k oběma otázkám vyslovíte kladně, pak Actien 407. Pokud záporně, tak Actien 45.

Pozítří vám pošlu svůj dopis o vystoupení z redakce. Jestliže nebudete souhlasit s okamžitým svoláním sjezdu a hodláte mlčky snášet políčky od martovovců, pak budu asi muset vůbec vystoupit i z ústředního výboru.

243

J. O. MARTOVOVI

Odesláno 19. 12. 1903

Vážený soudruhu!

ÚV ponechává na redakci ústředního orgánu, aby instruovala soudruha Bonče-Brujeviče jak pokud jde o text »redakčního« prohlášení v jeho listu²⁵⁸, tak pokud jde o povahu kontroly publicistických materiálů; obojí podle našeho názoru spadá do kompetence ústředního orgánu, takže nám nepřísluší soudruha Bonče-Brujeviče patřičně instruovat.

Redakce by měla sdělit přímo soudruhu Bončovi-Brujevičovi, a nikoli ústřednímu výboru, že články jsou průměrné a soudruh Bonč-Brujevič je nezkušený.

* — akcie. Red.

ÚV bude samozřejmě dostávat korektury a ve zvlášť závažných případech se pokud možno vynasnaží poradit. Problém s textem prohlášení nepovažujeme za zvlášť důležitý, avšak »zvláštní kontrola« ústředního orgánu nad takovým periodikem, jako je list Bonče-Brujeviče, by byla podle našeho názoru užitečná.

Otázku nejvhodnějšího typu písma projednáme.

Odevzdávání materiálů do tiskárny jsme ponechali na soudruhovi Bončovi-Brujevičovi, pokud proti tomu nebude mít redakce ústředního orgánu námítky.

244

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

22. 12. 1903

Ústřednímu výboru od člena ÚV Lenina. Přečetl jsem si zprávu ÚV, rozeslanou výborům²⁵⁹, a nestačím se divit. Směšnější nedorozumění jsem si ani nedovedl představit! Gans je tím za svou důvěřivost a přecitlivělost krutě potrestán. Ať mi proboha vysvětlí, kde vzal tu odvahu mluvit tak farizejsky o smíru, když opozice (včetně Martova!) v odpovědi na ultimátum ústředního výboru *smír oficiálně odmítla*.? Není to dětinské spoléhat po tomto oficiálním odmítnutí smíru na Martovovy plané řeči, když 1. dnes už si nepamatuje, co říkal včera a 2. nemůže odpovídat za celou opozici? Není to naivní mluvit a psát o smíru, když se opozice chystá k nové válce, na schůzích v Ženevě povykje o své síle a v 53. čísle Jiskry rozpoutává hanebnou štvanič? A prohlašovat výborům vyloženou nepravdu! — jako například, že konflikt s Ligou je »zcela ukončen«?? a o první radě (s Ruem) se nezmiňovat?

A nakonec ty hloupoučké rady, abych odtud odjel! Ještě bych to pochopil, kdyby mi je dávali členové rodiny,

příbuzní, ale aby mi takové nesmysly psali z ústředního výboru!! Vždyť právě teď začíná ta pravá válka v tisku! 53. číslo a můj dopis, který vyšel samostatně jako leták*, jsou toho důkazem.

Mám kvůli té vaší zprávě výborům takový vztek, že mě ani hned nenapadá, jak byste mohli z té směšné situace vybřednout. Což takhle prohlásit, že 53. číslo Jiskry svým obsahem, zejména článkem Náš sjezd^[265], podlomilo veškerou Vaši víru, že může být smíru dosaženo? Já aspoň jiné východisko nevidím.

Odpovězte výborům (a také Martovovi), že hanebně pokrytecký článek Náš sjezd vyprovokoval v tisku polemiku, ale že vy (ÚV) se budete snažit o pozitivní práci. Plechanov byl proti článku Náš sjezd i proti tomu, aby Martov vystoupil s referátem.

2 4 5

REDAKCI JISKRY**

Redakci ústředního orgánu

[24.—27. 12. 1903]

Vážení soudruzi!

Zahraníční zástupce ÚV považuje za nutné upozornit redakci ústředního orgánu na to, že její rezoluce²⁶⁰ z 22. 12. je nanejvýš nevhodná a lze si ji vysvětlit pouze krajní podrážděností.

Jestliže Lenin, který nevystoupil jako člen ÚV, ale jako

* Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 116—122. *Red.*

** Dopis napsal Lenin jménem zahraničního zástupce ÚV F. V. Lengnika. *Red.*

bývalý redaktor, vyložil něco podle vašeho názoru ne-
správně, pak to můžete vysvětlit v tisku.*

Soudruh Gans jménem ÚV žádnou dohodu o tom, že se o jednání nebude nic zveřejňovat, neuzavřel a bez našeho vědomí ani uzavřít nemohl. Redakce o tom nutně musí vědět. Soudruh Gans patrně vyslovil předpoklad, že se o jednání nebude nic zveřejňovat *v případě uzavření oficiálního smíru***.

Zahraniční zástupce ÚV dvakrát sděloval redakci ústředního orgánu, a to nikoli vyhýbavě, ale naprosto jasně, že dává souhlas ke zveřejnění Leninova dopisu***.

Kdyby redakce nejednala ve stavu krajní podrážděnosti, snadno by pochopila, že její poznámky o tom, kolik je v ÚV členů, kteří žijí v zahraničí, jsou víc než nemístné. Zahraniční zástupce ÚV odpovídá na tento i další trapné výpady redakce (jako byla směšná narážka na údajně »tajný« tisk) pouze tím, že redakci vyzývá, aby nezapomínala na svou povinnost vůči straně a zanechala *činnosti*, která by mohla z polemiky mezi publicisty udělat příčinu rozkolu.

Zahraniční zástupce ústředního výboru

246

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

30. 12. 1903

Dostali jsme váš dopis datovaný podle starého kalendáře 10. 12. Vaše mlčení k otázkám boje a vaše nedbalost

* V rukopisu následuje přeškrtnutý text: »(na svůj dopis redakci nedostal Lenin žádné upozornění, v němž by se poukazovalo na nesprávný výklad)«. *Red.*

** V rukopisu následuje přeškrtnutá věta: »V tomto případě bychom i my považovali zveřejnění za nežádoucí.« *Red.*

*** Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 116—122. *Red.*

v korespondenci nás překvapuje a rozčiluje. Takhle se přece nedá pracovat! Opatřete si ještě jednoho tajemníka, když Medvěd a Lanicha nejsou s to každý týden napsat. Představte si, že od Laně nám dosud nic pořádného nepřišlo! Na náš dopis z 10. 12. podle nového kalendáře* jsme dosud (za 20 dní) nedostali odpověď. S tímhle nešvarem je zapotřebí stůj co stůj skoncovat!

Dále. Kategoricky trváme na tom, že si musíme zcela ujasnit svou pozici v boji proti martovovcům, najít společnou řeč a stanovit naprosto jednoznačnou linii.

Proč jste neposlali Borise, jak to tady chtěl Gans? Kdyby tady Boris nějaký čas pobyl, nepsal by nám směšné povídačky o smíru. Proč Gans nesplnil svůj slib, že Staříkovi přesně napíše o Borisových názorech? Když nemůžete poslat Borise, tak pošlete Mitrofana anebo Zvěra, abychom si to ujasnili.

Znovu tedy opakují: Gans se dopustil zásadní chyby, když dal na nejčerstvější dojem. 53. číslo by mělo přispět k jeho vystřízlivění. Martovovci se zmocnili ústředního orgánu, aby mohli vést válku, a ta už teď vypukla na všech frontách: v Jiskře se štve, při veřejných vystoupeních dochází k pranicím (v těchto dnech referoval Martov před stovkou lidí o rozkolu v Paříži a chytil se přitom s Lebeděvem²⁶¹), proti ústřednímu výboru se vede ta nejbezostyšnější agitace. Myslet si, že do Ruska se tohle nemůže přenést, by bylo neodpustitelně krátkozraké. Dospělo to tady až k přerušení styků mezi ústředním orgánem a ÚV (rezoluce ústředního orgánu z 22. 12.[⁴⁷], kterou jsme vám poslali), až k tomu, že ústřední orgán v tisku *lže* (55. číslo Jiskry), že prý došlo k *dohodě*, že se o jednání nebude nic zveřejňovat.

Tak už se konečně pořádně zamyslete nad celkovou politickou pozicí, podívejte se na to z širšího hlediska, odpoutejte se od malicherných všedních starostí s penězi

* Viz tento svazek, dokument č. 239. *Red.*

a pasy a ujasněte si konečně, aniž byste strkali hlavu do písku, kam jdete a *k čemu* vám jsou ty nekonečné průtahy?

V ústředním výboru máme, pokud se nemýlím, dva proudy (nebo snad tři? Jaké?). Podle mého názoru vypadají takto: 1. vše odkládat, nesvolávat sjezd a pokud možno mlčky snášet výpady, drzé plivání do tváře a upevňovat si pozici v Rusku; 2. s pomocí rezolucí proti ústřednímu orgánu udělat kravál, *všechny* síly zaměřit na získání kolísajících výborů a do dvou, maximum do tří měsíců připravit sjezd. A teď se vás ptám, v čem spočívá to vaše upevňování pozic? Jedině v tom, že ztrácíte čas, zatímco protivník tady sbírá síly (a zahraničí znamená velice mnoho!), a budete odkládat řešení tak dlouho, dokud se nedočkáte fiaska. Fiasko je nevyhnutelné a dojde k němu dost záhy — bylo by přímo dětinské to ignorovat.

Až dojde k fiasku, co nám po vás zůstane? Martovovci mají čerstvé a početné síly. My však máme rozbité řady. Oni mají zkonsolidovaný ústřední orgán a my — spolek, který ten jejich uspílaný ústřední orgán mizerně přepravuje. Vždyť to je zaručená cesta k porážce, vždyť tím se ta *nevyhnutelná* porážka jenom ostudně a hloupě oddaluje. Vy před tím jenom zavíráte oči a využíváte toho, že k vám se ta válka ze zahraničí přesouvá pozvolna. Celá vaše taktika se přece omezuje doslova na ono Po nás (po ústředním výboru v nynějším složení) třeba potopa (ať se v ní většina utopí).

Mám za to, že i kdybychom se porážce nemohli vyhnout, měli bychom odejít zpříma, čestně a veřejně, a to je možné jedině na sjezdu. Jenže porážka naprosto není nevyhnutelná, neboť pětka se *nesemkla*, Plechanov s nimi není zajedno, ten je *pro smír* — a sjezd může *dát za vyučnou* jak Plechanovovi, tak i jim s jejich rádoby odlišnými názory. Proti sjezdu existuje jediná vážná námitka — že se tím rozkol nevyhnutelně legalizuje. Na to odpovídám:

1. i to bude lepší než nynější stav, protože budeme moci čestně odejít a nebudeme protahovat naše pokořující postavení těch, po kterých se plivá; 2. vhodnou chvíli k rozkolu martovovci propásli a že by odešli z třetího sjezdu, to je nepravděpodobné, neboť nynější boj a jeho úplné zveřejnění jakoukoli možnost rozkolu vylučují. 3. když už se s nimi máme handrkovat, pak bude nejlepší udělat to pokud možno právě na sjezdu.

Prodiskutujte tuto záležitost jaksepatří a odpovězte nám konečně, jaký názor na to má každý (opravdu každý) člen ústředního výboru.

S letáky mi dejte pokoj, nejsem stroj a za nynější ošklivé situace pracovat nemohu.

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

P. S.²⁶² 2. 1. 1904. Právě jsem dostal korekturu Axelrodova článku^[8] do 55. čísla Jiskry (pětapadesátka vyjde asi za dva dny). Je ještě mnohem hnusnější než Martovův článek (Náš sjezd^[265]) v 53. čísle. Je tu i »ctižádostivá fantazie« »inspirovaná tradicí Schweitzerovy diktatury«. Znovu jsou v něm obvinění, že »vševědoucí ústředí« »disponuje podle osobního (sic!) uvážení« »členy strany, z nichž se staly (!!)

šroubky a kolečka«. »Zřídilo se nesčetné množství různých úřadů, departmentů, oddělení, kanceláří a dílen.« Revolucionáři byli přeměněni (namouduši to tam tak je!) »v přednosty, úředníky, feldvébly, poddůstojníky, řadové vojáky, četníky, mistry« (sic!). ÚV (podle názoru většiny) prý »má být pouze kolektivním vykonavatelem této moci (moci redakce Jiskry), být pod jejím přísným vedením a bdělou kontrolou«. Takto prý vypadá »organizační utopie teokratické povahy« (sic!). »Vítězství byrokratického centralismu ve stranické organizaci — toť výsledek . . .« (namouduši to tam tak je!). Proto se kvůli tomu článku znovu obracím na všechny členy ÚV s výzvou: Copak to necháte jen tak a nebudete protestovat a bojovat? Copak necítíte, že když to mlčky trpíte, stávají se z vás více či méně šířitelé klepů (o Schweitzerovi a jeho figurkách) a roznašeči nactiutřačných pomluv (o byrokratech, tj. o nikom jiném než o vás samých a o celé většině)? A to si myslíte, že pod takovým »ideovým vedením« se dá dělat »pozitivní práce«? Nebo snad víte o jiném prostředku čestného boje než je sjezd??

((Martovovci za sebou mají zřejmě Kyjev, Charkov,

výbor horníků a hutníků, Rostov a Krym. To je 10 hlasů + Liga + redakce ústředního orgánu + 2 v radě = 16 hlasů ze 49. Jestliže ihned soustředíte všechny síly na Nikolajev, Sibiř a Kavkaz, můžete s jistotou dosáhnout toho, že jim zůstane 1/3.)

248

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

4. 1. 1904. Píše Stařík. Zrovna jsem dostal dopis od Laňe, v němž mi odpovídá na můj dopis z 10. 12.*, a tak obratem odepisuji. Nikdo mě nemusí prosit, abych Laň za její názory kritizoval! Řeknu to rovnou, že mě Laň svou bojácností a naivitou dopálila na nejvyšší míru.

1. Psát ústřednímu orgánu jménem ÚV z Ruska — to je nanejvýš netaktické. Všechny zprávy bez výjimky se musí posílat jedině *prostřednictvím* zahraničního zástupce ústředního výboru. To je skutečně nezbytné, pokud si člověk nechce koledovat o pořádný skandál. Ústřednímu orgánu je zapotřebí dát jednou provždy najevo, že ÚV má v zahraničí zplnomocněného zástupce, a basta.

2. Není pravda, že došlo k nějaké dohodě o protokolu Ligy^[414]. Ty sám jsi výslovně řekl, že necháváš na nás, zda ho uveřejníme v plném nebo ve zkráceném znění. (Ty ses tu vůbec nemohl na ničem »dohodnout«. To nemohl ani celý ÚV.) Děláš tady strašný zmatek, a jestli napíšeš něco neopatrného, objeví se to všechno v tisku s obrovským skandálem.

3. Jestliže ses v dopisu ústřednímu orgánu k 53. číslu nezmohl na jediné slůvko protestu proti těm špinavostem o Schweitzerovi, o byrokratickém formalismu aj., pak musím říct, že jsme si my dva přestali rozumět. V tom

* Viz tento svazek, dokument č. 239. *Red.*

případě už o tom nehodlám mluvit a vystoupím proti těmto hanebnostem v tisku sám za svou osobu. A ty pány označím v tisku za prohnané hysteriky.

4. Zatímco ÚV mumlá něco o pozitivní práci, Jerjoma a Martyn mu vyfoukli Nikolajev. To je ostuda jako hrom a pro vás už stá, ne-li tisící výstraha. *Bud'* získáme výbory a svoláme sjezd, *anebo* s ostudou odejdeme ze scény pod krupobitím hanebných výpadů ústředního orgánu, který mi nedovolí, abych si v Jiskře škrtnul.

5. Mluvit o nějaké konferenci výborů a o »ultimátu« (poté, co už se našemu ultimátu *vysmáli!*) je prostě k smíchu. Takovéhle »výhrůžce« se přece martovovci budou jen chechtat!! Co pro ně znamenají nějaká ultimáta, když přímo zadržují peníze, štvou proti ÚV a *otevřeně* říkají: »Čekáme na první fiasko.«

Copak už Laň zapomněla, že Martov je kus hadru v rukou těch mazaných darebáků?? A to chce po tom všem ještě mluvit o nějakých vztazích Martova a Žorže k Lani a Nilovi! Člověku přijde líto číst takové naivity. Za prvé — jak Martov, tak Žorž na všechny Laně a Nily kašlou. Za druhé — martovovci Žorže úplně odsunuli na vedlejší kolej a Žorž sám říká přímo, že ho neposlouchají (vždyť je to jasně vidět i z Jiskry). Za třetí už postě opakují, že Martov je nula. Pročpak se tu náš znejmilejší dobrák Gans neskamarádil s Trockým, Danem a Natálií Ivanovnou? Vždyť si ten drahoušek nechal ujít »šanci« (poslední šanci) na »upřímný« »klid a mír« . . . Nebude snad moudřejší psát rovnou těmhle »mocipánům«, než smáčet krokodýlími slzami vestu toho hadrového Martuši? Jen ať jim zkusí napsat — a hned vystřízliví! Ale dosud jim nenapsal a dokud jemu samotnému nenaplivali do tváře, ať na nás (anebo na ně) se »smírem« nechodí. My tady totiž jasně vidíme, kdo z martovovců jenom *kecá* a kdo *opravdu rozhoduje*.

6. Důvody pro sjezd jsem uváděl už posledně. Jen se proboha nevymlouvej sám před sebou: odkládání sjezdu

by právě dokázalo naši bezmocnost. A jestli se budete dál donekonečna handrkovat kvůli smíru, vyfouknou vám nepřátelé nejenom Nikolajev.

Bud' — anebo: bud' válka, anebo mír. Zvolíte-li mír, pak to znamená vaši kapitulaci před martovovci, kteří proti vám vedou válku rozhodně a obratně. Pak mlčky trpíte, když na vás v ústředním orgánu (= ideové vedení strany!) vylévají špínu. Pak spolu nemáme o čem mluvit. Já už jsem v tisku řekl a řeknu *v š e c h n o*, doslova a do písmene všechno.

Je mi jasné, že nás tak jako tak neminula ona štvanič, jíž jsme se obávali, kdybych Jiskru vzal do rukou sám — jenže teď mi zacpali ústa. A dát na řeči Andrejevské-
ho, jaký má Leninovo jméno vliv, to je dětinské.

Anebo válka — pak bych ale prosil o vysvětlení, jaký znáte jiný způsob *opravdové* a čestné války kromě sjezdu?

Opakuji, že teď by sjezd nebyl bezúčelný, protože Plechanov nejde s martovovci. Uveřejnění materiálů (kterého dosáhnou za každou cenu)²⁶³ ho od nich oddělí definitivně. On se ostatně s martovovci hádá už teď.

Na třetím sjezdu neřeknou martovovci o šestce ani slovo. Rozkol by byl lepší než to, co máme teď, když zhanobili Jiskru špinavými klepy. Jenže i pro rozkol se martovovci na třetím sjezdu sotva rozhodnou, a tak budeme moci Jiskru vzít oběma stranám a svěřit ji neutrální komisi.

7. Budu všemožně usilovat o to, aby se proti Lize energicky bojovalo.

8. Jestli je Nil stále ještě pro mír, ať k nám přijede a párkrát si promluví s Danem. Namouduši, že mu to bude stačit!

9. Potřebujeme peníze. Máme je tak na dva měsíce, ale pak nemáme ani vindru. Vždyť teď »vydržujeme«
ničemy, kteří nás v Jiskře častují jedině plivanci a zvrátky. A tomu se říká »pozitivní práce«! Ich gratuliere!

[8. 1. 1904]

Jako zástupce ÚV považuji za nutné upozornit redakci, že není žádný důvod, aby se otázka pravoplatnosti apod. přetrásala na základě neuvážených výroků v referátech anebo na základě polemiky v tisku. Ústřední výbor jako takový ani v nejmenším nepochybuje a nikdy nepochyboval o pravoplatnosti redakce, kooptované, jak se zcela po pravdě říká v 53. čísle Jiskry, v naprostém souladu s 12. článkem stanov strany^[320]. Ústřední výbor je ochoten, pokud to bude zapotřebí, prohlásit to i veřejně. Pokud redakce shledává, že se v polemice útočí proti ní, má přece plnou a svrchovanou možnost odpovědět. Je rozumné, (z hlediska redakce) rozčilovat se pro nějaký ostřejší výraz, který zazněl v polemice, když (z hlediska ÚV) nepadlo jediné slovo o bojkotu ani o žádném jiném neloajálním způsobu jednání? Připomínáme redakci, že ÚV *nesčetněkrát* vyslovil naprostou ochotu a *přímo navrhoval vydat* neprodleně jak Danův dopis^[69], tak Martovovo *Znovu v menšině*^[262], aniž by se pozastavoval nad velice ostrými výpady, které tyto práce obsahují. Ústřední výbor zastává názor, že je nezbytné poskytnout všem členům strany co nejúplnější svobodu kritiky ústředních institucí i útoků na tyto orgány: v takových útocích nespátřuje ÚV nic hrozného, pokud nejsou spojeny s bojkotem, vyhýbáním se pozitivní práci a zastavením finanční pomoci. Ústřední výbor znovu prohlašuje, že by uveřejnil kritiku namířenou proti němu, protože spátřuje ve svobodné výměně . . .**

* Tento dopis je vsuvkou v konceptu Lengnikovy odpovědi na dopis J. O. Martova. *Red.*

** Tím Leninův text končí. F. V. Lengnik větu dopsal takto: »názorů záruku proti případným chybám ústředních institucí.« *Red.*

PŘEDSEDOVI RADY STRANY
G. V. PLECHANOVVI*

[23. 1. 1904]

Velevážený soudruhu!

Navrhovali bychom uspořádat zasedání rady v pondělí 25. 1. ve 4 hodiny odpoledne v restauraci Landolt. Jestliže stanovíte jiné místo a termín, dejte nám prosím vědět nejpozději do neděle, protože jeden z nás bydlí daleko od Ženevy.

Pokud jde o funkci tajemníka, domníváme se, že stačí, když se spokojíme se službami soudruha Martova, který už byl jmenován tajemníkem rady na jejím prvním zasedání.

Rozhodně bychom protestovali proti tomu, aby dělal tajemníka soudruh Bljumenfeld, protože ten za prvé nedodrží konspiraci (informoval Drujana o tom, že Lenin je členem ÚV) a za druhé je příliš výbojný, takže by se vůbec nedal zaručit klid a věcnost při práci, dokonce by spíš hrozilo nebezpečí, že vyvolá skandál a zamkne před námi všechno na klíč. Za třetí se možná budeme muset v radě zabývat právě jeho osobou, a sice ve funkci nákupčího stranických tiskovin.

Považujete-li za nutné, aby funkci tajemníka vykonával speciální člověk, pak tedy navrhujeme soudruha Byčkova, který patří k dlouholetým členům organizace Jiskry a předním stranickým funkcionářům (člen organizačního výboru); přitom je to naprosto objektivní člověk, který je schopen vést všechny zápis v klidu.

Členové rady . . .

* Tento dopis napsal Lenin jménem zahraničního zástupce ÚV F. V. Lengnika. *Red.*

P. S. Na zasedání rady budu muset do Ženevy zvlášť přijet, jenže pošta do Mornexu jde dost dlouho. Proto bych Vás velice prosil, abyste mi dopis poslal nejpozději v neděli (*během dne*) pro případ, že byste zasedání svolal na pondělí — jinak totiž nedostanu zprávu včas.

Kdyby to nešlo, prosil bych odložit zasedání na středu.
Moje adresa: Mornex . . .

251

PŘEDSEDOVI RADY STRANY
G. V. PLECHANOVHOVI*

[27. 1. 1904]

Velevážený soudruhu!

Jsme bohužel nuceni rozhodně protestovat proti návrhu redakce, aby soudruh Gurvič dělal tajemníka.

Za prvé, ÚV s ním měl řadu konfliktů.

Za druhé, soudruh Gurvič se písemně vyjádřil o radě, této nejvyšší stranické instituci (můžeme Vám poskytnout kopii) takovým způsobem, že je naprosto vyloučeno, aby se zasedání rady zúčastnil.

Za třetí — a to je nejdůležitější, budeme se asi muset v radě zabývat *přímo osobou soudruha Gurviče* jakožto zástupce vedení Ligy, který podle našeho názoru projevil nesprávný vztah k ústřednímu výboru. Není vhodné, aby tajemníkem byl člověk, jehož problematické počínání se má projednávat.**

Zároveň upozorňujeme na to, že považujeme radu za

* Tento dopis napsal Lenin jménem zahraničního zástupce ÚV F. V. Lengnika. *Red.*

** V rukopisu bylo původně napsáno: »O správnosti či nesprávnosti jednání přítomného, navíc ještě tajemníka, pak nebude možné v radě mluvit.« *Red.*

nástroj sjednocování a vzájemného porozumění (a nikoli rozdělování a nesvárů), a proto jsme *právě* navrhli takového tajemníka, který se sporů *nijak* nezúčastnil a proti kterému neměla námitky ani druhá strana.

Jsme přesvědčeni, že by i druhá strana, redakce ústředního orgánu, snadno mohla navrhnout kandidáta, který se sporů nezúčastnil a nemusel by být v radě *předmětem* jednání.

Váš oddaný L.

252

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

Pro ÚV (odevzdat NN)

[31. 1. 1904]

Včera skončila jednání (tři) na zasedání rady strany. Tato jednání definitivně vyjasnila celou politickou situaci ve straně. Plechanov se přidal k martovovcům, takže ti mají ve všech závažnějších otázkách většinu hlasů. O naší rezoluci^[152] odsuzující bojkot apod. (bojkot *z obou stran*) hlasovat nedali; v zásadě se pouze schválilo, že je třeba odlišovat přípustné a nepřípustné formy boje. Zato schválili Plechanovovu rezoluci: požaduje, aby ÚV kooptoval *patříčný* (sic!) počet členů z menšiny. My jsme poté svou rezoluci stáhli a podali protest*, v němž jsme se vyslovili proti této politice vyřizování účtů kvůli funkcím na půdě rady. Tři členové rady (Martov, Axelrod a Plechanov) reagují v tom smyslu, že zabývat se tímto protestem je »pod jejich důstojnost«. My prohlašujeme, že jediné *čestné* východisko je sjezd. Rada to odmítá. Tři členové schvalují rezoluce, které opravňují (!) redakci, aby vysíla-

* Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 162—163. *Red.*

la své zmocněnce nezávisle na ÚV, a v nichž redakce ukládá ústřednímu výboru, aby jí poskytoval literaturu v množství potřebném pro distribuci (!!). To znamená zásobovat jejich vlastní přepravu a rozvoz, protože od nich teď jezdí jeden »důvěrník« za druhým, přičemž tito lidé *odmítají* plnit úkoly pro ústřední výbor. Kromě toho mají zorganizovanou i vlastní přepravu (nabízeli se, že by to dělali s námi napůl).

V Jiskře (57. číslo) vychází Plechanovův článek^[345], který označuje náš ÚV za *excentrický* (není v něm menšina), a v němž se volá po její kooptaci. Kolik lidí by to mělo být, nevím; podle soukromých informací nejméně *tři* z velmi úzké kandidátky (patrně 5—6 lidí), a možná že budou ještě chtít, aby někdo z ústředního výboru odešel.

Teď mohou jen slepí nevidět, oč tu jde. Rada bude na ÚV *všemožně* tlačit a požadovat na něm, aby martovovcům ve všem ustoupil. Takže buď okamžitě sjezd, okamžitě shromáždit rezoluce 11—12 výborů o sjezdu a okamžitě zaměřit všechny síly na agitaci pro sjezd. Anebo ať celý ÚV odstoupí, neboť nikdo z ÚV se nepropůjčí k potupné a směšné úloze, aby přijímal mezi sebe lidi, kteří *vnucují* a nedají pokoj, dokud všechno nevezmou do svých rukou, a kteří budou každou maličkost tahat do rady, aby tam prosadili svou.

Kurc a já důrazně žádáme, aby se ÚV *neprodleně a stůj co stůj sešel* a o celé věci rozhodl a aby přitom samozřejmě vzal v úvahu i naše hlasy. Důrazně a snad už postě opakujeme: buď sjezd hned teď, anebo odstoupení; ty, kteří s námi nesouhlasí, zveme, aby se ráčili obtěžovat k nám a posoudili to na místě. Ať zkusí vyjít s martovovci *v praxi* a nepišou nám plané fráze o prospěšnosti smíru!

Nemáme peníze. Ústřední orgán nás zahrnuje výdaji a zjevně nás chce dohnat k bankrotu, zjevně počítá s tím, že finančně zkrachujeme, aby pak mohl učinit mimořádná opatření, která by z ÚV udělala úplnou nulu.

Potřebujeme ihned a za každou cenu takové dva tři tisíce rublů. Bezpodmínečně a ihned, jinak za měsíc zkrachujeme *úplně!*

Znovu říkám: všechno si hezky promyslete, *pošlete sem delegáty* a podívejte se na věc zblízka. Naše poslední slovo je: buď sjezd, anebo odstoupení celého ústředního výboru. Odpovězte obratem, zda nás podpoříte svými hlasy. Pokud ne, pak nám sdělte, *jak to bude dál v případě, že já a Kurc odstoupíme*; napište určitě.

253

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

Gansovi od Staříka

[Mezi 2. a 7. 2. 1904]

Milý příteli! Viděl jsem *Zvěra* a teprve od něho jsem se dověděl, jak to s Vámi vypadá. Podle mne musíš bezpodmínečně přimět Laň k tomu, aby ihned odjela a změnila kůži. Čekat na ránu by bylo hloupé a směšné. Přechod do ilegality a cestování — to je jediné východisko. Že to je svízelný a těžký krok, to se jí opravdu jenom zdá. Musí se o to pokusit a brzy se ukáže, že se v nové situaci bude cítit normálně. (Naprostu nemohu pochopit a sdílet Koňagovy protiargumenty.)

Dále k celkové politické situaci. Je v tom hrozný zmatek. Plechanov se přidal k martovovcům a pěkně nás v radě tlačí ke zdi. Rada vyslovila přání, aby byl ÚV doplněn (je to zveřejněno v 58. čísle *Jiskry*). Rada poskytla redakci právo vysílat důvěrníky a přijímat tiskoviny k distribuci.

Martovovci mají zřejmě vlastní válečný fond a čekají jen na vhodnou chvíli pro coup d'état* (třeba na takovou chvíli, jako je finanční zhroucení — jsme bez peněz —

* — převrat. *Red.*

anebo na fiasko v Rusku apod.). Nepochybují o tom a spolu s Kurcem žádáme, aby sem ti členové ÚV, kteří mají pochybnosti, přijeli a přesvědčili se, protože je směšné a nedůstojné, když každý táhne za jiný provaz.

Podle mne je teď zapotřebí 1. vyvolat ve výborech proti ústřednímu orgánu kravál těmi nejostřejšími rezolucemi; 2. polemizovat v letácích výborů s ústředním orgánem; 3. schvalovat ve výborech rezoluce požadující sjezd a ihned je tisknout; 4. přimět Švarce, Vakara aj., aby psali letáky pro ústřední výbor.

Ganse je zapotřebí upozornit, že si ho s naprostou určitostí vyberou jako křivého svědka proti mně. Pokud si Gans nepřejde, aby se to stalo, ať okamžitě pošle písemně kategorické prohlášení, že 1. neexistovala žádná dohoda o tom, že se o jednáních nebude nic zveřejňovat; 2. dne 29. 11. 1903 v radě nesliboval žádné kooptování do ÚV; 3. se domníval, že martovovci se ujímají ústředního orgánu v zájmu smíru a že zklamali jeho očekávání, když nám počínaje 53. číslem vyhlásili válku. Toto prohlášení otiskneme *pouze v případě*, že k tomu budeme vyprovokováni.

254

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU POLSKÉ SOCIALISTICKÉ STRANY

[7. 2. 1904]

Vážení soudruzi!

Zašlete nám prosím podrobnější informace, jakou konferenci máte na mysli, které instituce na ní mají být zastoupeny a kdy a kde ji plánujete. Zároveň nám laskavě sdělte Vaše stanovisko k účasti polských sociálních demokratů na konferenci.

Jakmile od vás dostaneme všechny doplňující údaje,

předložíme v souladu se stanovami naší strany váš návrh radě strany.*

Se soudružským pozdravem
za ÚV . . .

255

V. D. BONČOVI - BRUJEVIČOVI

8. 2. 1904

Milý Vladimíre Dmitrijeviči!

Mnohokrát Vám děkuji za adresy.²⁶⁴ Nezlobte se, že jsem Vám přidělal takové starosti, netušil jsem, že budete muset kvůli tomu někam jezdit.

S největší pravděpodobností odjedu dnes. Prosím Vás, vezměte expedici plně do svých rukou: podle všeho to L. nejde. Jak to udělat, to už zjistíte na místě. Stále více se však přesvědčuji o tom, že dokud se do toho nepustíte Vy, nebude to stát za nic. Ještě si o tom promluvte s Vasiljevem.

Pevně Vám tisknu ruku.
Váš *N. Lenin*

P. S. S tiskárnou rovněž spoleháme na Vás!

Saladina** jsem Vám poslal včera po Ignatovi. Dostal jste ho?

* Viz Leninovy diskusní příspěvky na zasedání rady SDDSR 31. května (13. června) 1904 (Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 446—449). *Red.*

** Jde o knihu anglického spisovatele Williama Stuarta Rossa, který používal pseudonym Saladin. *Red.*

REDAKCI JISKRY

[26. 2. 1904]

ÚV dává redakci ústředního orgánu na vědomí, že nařízení, aby dopisy *určené ústřednímu výboru* byly předány do rukou ústředního orgánu, považuje za protiprávní a nesvědomitě zadržování korespondence a za porušení důvěry.

ÚV rovněž prohlašuje, že si je u soudruha Bljumenfelda, jemuž bylo nyní svěřeno třídění dopisů, plně vědom jeho neschopnosti dodržovat konspiraci i jeho sklonu vyvolávat skandály.

Proto ÚV bude informovat všechny členy strany o tomto zadržování a o jeho nevyhnutelných škodlivých důsledcích pro naši věc.

Ústřední výbor

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

[V únoru 1904]

Píše Stařík. Přečetl jsem si dopisy od Zemljačkové a Koňagina. Bůhví, jak na to přišel, že prý jsem si teď uvědomil zbytečnost sjezdu. Já naopak trvám jako dřív na tom, že to je jediné čestné východisko a že před takovým závěrem mohou zavírat oči leda nepředvídaví lidé a zbabělci. Trvám jako dřív na tom, aby sem rozhodně vyslali Borise, Mitrofana a Lošadě, rozhodně, protože lidé se musí sami přesvědčit o situaci (jaká se vytvořila zejména po zasedáních rady) a nesmějí plést všechno páté přes deváté, strkat hlavu do písku a využívat toho, že odtud na ÚV je to dálka jak na konec světa.

Není nic hloupějšího než názor, že pracovat na přípravách sjezdu, agitovat ve výborech a prosazovat v nich promyšlené a odhodlané (ale ne zelenáčské) rezoluce je *neslučitelné* s »pozitivní« prací anebo je s ní v rozporu. Takový názor svědčí jen o nezpůsobivosti pochopit politickou situaci, jaká teď vznikla ve straně.

Strana je ve skutečnosti rozbitá, ze stanov se stal kus hadru, na organizaci se kašle — toho všeho si mohou nevšimnout už jedině prostoduší Pošechoňáci*. A kdo to pochopil, tomu musí být jasné, že na nátlak martovovců je zapotřebí odpovědět také nátlakem (a ne nechutnými nekonečnými řečmi o míru atd.). A k tomuto nátlaku je zapotřebí využít všechny síly. Ať se o technické záležitosti, o přepravu a přejímání starají *výhradně* nezaškolené síly, pomocníci, důvěrníci. Pověřovat tím členy ÚV je nanejvýš nerozumné. Členové ÚV musí *obsadit* všechny výbory, zmobilizovat většinu, sjezdit celé Rusko, semknout své lidi a vykonávat nátlak (jako odpověď na útoky martovovců), nátlak na ústřední orgán, nátlak s využitím rezolucí, které by 1. požadovaly sjezd, 2. *dotazovaly se* redakce ústředního orgánu, zda se sjezdu podřídí, pokud jde o personální složení redakce, 3. pranýřovaly novou Jiskru bez »cituplných měšťáckých výlevů«, jako to v těchto dnech udělaly Astrachaň, Tver a Ural. Tyto rezoluce je třeba otisknout v Rusku, to už jsme říkali stokrát.

Myslím si, že máme v ÚV opravdu byrokraty a formalisty, a ne revolucionáře. Martovovci jim plivají do tváře, ale oni se jen utírají a poučují mne: »Nemá smysl se prát! . . .« Že ÚV není ÚV a že snahy, aby jím byl, jsou směšné, to teď mohou nevidět jedině byrokrati. Budťo se ÚV stane organizátorem *války proti ústřednímu orgánu*, války vedené činy a ne jenom slovy, války ve vý-

* V obdobném významu se v českém prostředí mluví o Kocourkovských. Lenin ve svých pracích často připomíná tyto »hrdiny« z románu M. J. Saltykova-Ščedrína Pošechonské staré časy^[473]. *Čes. red.*

borech, anebo je ÚV nanicovatý hadr, který si zaslouží leda vyhodit.

Pochopte prokristapána, že martovovci centralismus nadobro rozbili. Vykašlete se na idiotské formality, obsazujte výbory a ty učte bojovat o stranu proti zahraničnímu kroužkaření, pište pro ně letáky (to nebude na překážku agitaci pro sjezd, to jí naopak pomůže!), technickými záležitostmi pověřujte nezaškolené síly. Ve válce proti ústřednímu orgánu se buď postavte do přední linie, anebo si dál utírejte plivance a přestaňte si vůbec dělat směšné nároky na . . . »vedení.«

Klerovo počínání je hanebné, ale to, jak ho Koňaga popichuje, je ještě horší. Nic mě teď tak nedopaluje jako náš »takzvaný« ÚV. Addio.

Stařík

258

ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR

[13. 3. 1904]

Soudruzi! Když jsme dostali zprávu^[60] o vašem kolektivním rozhodnutí většiny ÚV proti sjezdu a o potřebě skoncovat s »nesváry« a projednali tuto otázku ve třech (Kurc, Zvěř a Lenin), schválili jsme jednomyslně toto usnesení:

1. Kurc a Lenin *dočasně* skládají funkci členů rady (příčemž zůstávají členy ÚV), dokud se nevyjasní, jaký je skutečný charakter názorových rozporů mezi námi a většinou ústředního výboru. (Prohlásili jsme v radě, že kromě sjezdu absolutně nevidíme jiné čestné východisko z nesvářů, a hlasovali jsme pro sjezd.) Zdůrazňujeme, že odcházíme dočasně a podmíněčně, tudíž nerezignujeme nadobro a velice si přejeme, abychom si své rozpory a nedorozumění soudružsky vysvětlili.

2. Vzhledem k tomu, že je nutné: a) aby v zahraničí byli členové rady za ÚV, b) osobně se poradit se členy ÚV v Rusku, c) aby po odjezdu Kurce, Zvěra a Lenina byl v zahraničí nějaký člen ÚV (Kurec a Zvěr odjíždějí do Ruska a Lenin se nejméně na dva měsíce oficiálně a zcela uvolňuje na dovolenou), d) zařídit vše tak, aby zdejší záležitosti, z nichž vznikají »nesváry«, měli v rukou *ti* členové ÚV, kteří s námi *nesouhlasí*, neboť *není* v našich silách bojovat proti nesvárům jinak, než jak bojujeme, vzhledem k tomu všemu žádáme co nejnaléhavěji ÚV, aby sem *bezodkladně* a bezpodmínečně vyslal alespoň *jednoho* ze svých členů v Rusku.

Zároveň vás žádáme, abyste nás obratem informovali, zda jste náš dopis dostali a jaká je vaše odpověď.

P. S. Abychom se vyvarovali klepů a předčasných nesprávných výkladů, oznámili jsme radě svou rezignaci touto formou (přesná kopie):

»*Předsedovi rady strany*

Vážený soudruhu! Sdělujeme Vám, že jsme bohužel nuceni složit dočasně funkci členů rady za ÚV, protože jeden z nás odjíždí a druhý odchází na dovolenou. Oznámili jsme to rovněž ÚV.

Se sociálně demokratickým pozdravem *Kurec
Lenin*«

259

REDAKCI JISKRY

[18. 3. 1904]

Vážení soudruzí! Patrně omylem bylo v 61. čísle *Jiskry* otištěno, že se na Axelrodovu adresu mají posílat nejen dopisy, ale *i peníze pro Jiskru a Zarju*.

Veřejnost to může pochopit tak, že se pro vydávání Jis-

kry a Zarje zřizuje zvláštní pokladna, zatímco ve skutečnosti se pro vydávání Jiskry a Zarje *veškeré* prostředky čerpají *výhradně* z ústřední stranické pokladny, kterou spravuje *výhradně* ÚV.

Žádáme Vás, abyste tento omyl uvedli co nejdříve na pravou míru.

Náměstek zahraničního zástupce ÚV

P. S. Naléhavě vás žádáme o odpověď na tento dopis.

260

F. V. LENGNIKOVI*

[26. 5. 1904]

Sám za svou osobu dodávám, aby Kol v žádném případě neodcházel**. Jestliže se Valentin nehodlá o všem radit a poskytovat Kolovi všechny, naprosto všechny informace, pak ať odejde on. Ať má Kol na paměti, že teď se všechno vyvíjí v náš prospěch, že stačí trochu strpení a vytrvalosti — a budeme mít navrch. S brožurou*** seznámte všechny, zejména Bruta. Na toho budete muset jít s brožurou a pak ho ještě přitlačit, ale Brutus bude náš; jeho rezignaci zatím neberu na vědomí a Vy ji taky na vědomí neberte, zatím ji strčte do kapsy. O rezignaci Zemljačkové nemůže být řeč, mějte na paměti, že Nil dokonce ani nepožaduje, aby rezignovala. Zemljačkovou o tom informujte a počínejte si směleji. Znovu říkám, že v ÚV budeme mít navrch my.

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

** Tj. aby nerezignoval na funkci v ÚV. *Red.*

*** Jde o Leninovu práci Krok vpřed, dva kroky vzad (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 203—431). *Red.*

L. B. KRASINOVÍ

Stařík Lošad'ovi, soukromé

[Nejdříve 26. 5. 1904]

Rád bych si s Vámi ještě podebatoval o dokumentech, které Vám posílám (dohoda s Nilem²⁶⁵ a můj oficiální dopis ústřednímu výboru*, protože nevím, zda se nám podaří setkat. Přednedávnm tu byl Váš »přítel«** a vzбудil v nás naději, že přijedete, ale Nil tuto zprávu vyvrátil. Jestli nepřijedete, bude to velká škoda: bylo by to zapotřebí po všech stránkách bez výjimky, protože nedorozumění je spousta a bude jich ještě přibývat a budou brzdit veškerou práci, pokud se nám nepodaří, abychom se sešli a důkladně si promluvili. Rozhodně mi napište, jestli přijedete a co říkáte mé brožuře. Je přímo neodpustitelné, jak jste liknavý, když máte napsat.

Boris (a zřejmě i Koňaga) podle mě zůstali se svým stanoviskem trčet někde vzadu. Pořád ještě »žijí v listopadu«, kdy se náš stranický boj omezil na malicherné handrkování, kdy jsme si ještě mohli dovolit doufat, že se všechno »vyřeší samo«, když každý z nás trochu ustoupí atd. Teď už toto stanovisko zastaralo a držet se ho znamená chovat se jako papoušek, který bez přemýšlení opakuje pořád totéž, nebo být politickou korouhvičkou a točit se podle toho, odkud vítr vane, anebo rezignovat na jakoukoli vedoucí úlohu a počínat si jako hluchoněmý rozvažec či poslíček. Události tohle zastaralé stanovisko jednou provždy překonaly. Už i martovovci dělají nad »kooptací« kříž; ve skutečnosti veškeré handrkování už zatlačily daleko dozadu nesmysly zásadního rázu, kterými se hemží nová Jiskra (takže už jen papoušci teď mo-

* Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 432—435. *Red.*** Jde o D. S. Postolovského. *Red.*

hou vyzývat k tomu, aby se s handrkováním přestalo), a celá otázka *se soustředila* — pochopte to, prokristapána — soustředila se pod tlakem událostí na to, zda nová Jiskra stranu uspokojuje. Jestliže nechceme být jen figurkami, pak nutně musíme danou situaci pochopit a vypracovat plán důsledného, ale neústupného zásadního boje ve jménu stranickosti proti kroužkaření, ve jménu revolučních organizačních zásad proti oportunistu. Je načase zbavit se někdejších letitých strašáků, že prý každý takový boj se rovná rozkolu, je načase nestrkat hlavu do písku a nevyhýbat se svým stranickým povinnostem tím, že se budeme odvolávat na »pozitivní práci« . . . rozvažechť a poslíčků, je načase vzdát se názoru, který bude co nevidět k smíchu i dětem, že agitace pro sjezd je vlastně Lenina intrika.

Říkám znovu: členům ÚV hrozí velmi vážné nebezpečí, že se z nich stanou naprosto zpozdilí podivíni. Kdo má v sobě alespoň krapet politické cti a politické poctivosti, ten musí přestat kličkovat a chytračit (to se nepodařilo *ani* Plechanovovi, natož našemu dobráčkovi Borisovi!), musí zaujmout konkrétní pozici a hájit své přesvědčení.

Pevně Vám tisknu ruku a čekám na odpověď.
Váš *Lenin*

262

G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU

[Nejdříve 26. 5. 1904]

Milý příteli! Z naší dohody s Nilem^[164] zajisté pochopíš, oč jde. Jenom proboha nespěchej s rozhodnutím a nezoufej si. Rozhodně se napřed seznam s mou brožurou*

* Tj. Krok vpřed, dva kroky vzad (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 203—431). *Red.*

a protokoly rady^[415]. Nedej se vyvést z míry tím, že dočasně nejsi do všeho zasvěcený, a raději se párkrát zdrž hlasování, ale nerezignuj nadobro. Věř mi, budeme Tě ještě moc a moc potřebovat a všichni Tví přátelé počítají s Tvým brzkým »zmrtvýchvstáním«. Spousta lidí v naší straně ještě mnohé nechápe a je zmatena, nemůže se vyrovnat s novou situací, malomyslně ztrácí víru v sebe a ve spravedlivou věc. Ale nám tady je zatím stále jasnější, že čas pracuje pro nás, že nesváry utichají samy od sebe a do popředí se neodvratně dostává sama podstata věci, otázka zásad — a v tom je nová Jiskra zatraceně slabá. Nevěř hloupým povídačkám, že usilujeme o rozkol, obrň se jistou trpělivostí a brzy zjistíš, že naše tažení je úspěšné a že zvítězíme silou přesvědčení. Rozhodně mi odpověz. Nejlepší by bylo, kdybys to nějak šikovně zařídil a zajel sem tak na týden — ne pracovní, ale jen aby sis odpočinul a sešel se se mnou někde na horách. Budeme tě opravdu ještě moc potřebovat — a i když Ti Koňaga jeden Tvůj plán nesprávně rozmluvil, není ještě nic ztraceno: co se vleče, neuteče. Koukej se vzchopit: ještě si zabojujeme!

Tvůj *Lenin*

263

JÍŽNÍMU BYRU
ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU SDDSR

Do Oděsy

Od zahraničního člena ÚV a člena rady Lenina

[Koncem května 1904]

Soudruzi! Dostali jsme soukromou informaci, že většina nikolajevského výboru je obviňována z nesprávného postupu²⁶⁶. Moc rád bych si ujasnil, jak to bylo. Buďte tak

laskavi a *ihned* mi sami odpovězte (a soudruhy, kteří jsou teď v nikolajevském výboru, také požádejte, aby mi ihned odpověděli, a pošlete jim tento můj dopis), a sice na tyto otázky:

1. Kdo byl členem nikolajevského výboru před jeho vyzrazením z 8. na 9. března? Potřebujeme úplný seznam konspirativních jmen. Kolik členů měl celkem? Kolik jich patřilo k menšině a kolik k většině?

2. Byli z 8. na 9. března pozatýkáni všichni členové nikolajevského výboru? Pokud ne, kolik jich zůstalo? Kolik z většiny a kolik z menšiny?

3. Schválil nikolajevský výbor (před vyzrazením z 8. na 9. března) oficiální usnesení, v němž byli jmenováni kandidáti? Pokud ano — kdy bylo schváleno a zejména kolik a kteří kandidáti byli jmenováni?

4. Došlo po 8. a 9. březnu v nikolajevském výboru k dalšímu zatýkání? Jak se měnilo složení nikolajevského výboru po každém zatýkání?

5. Byli soudruzi S. a O. (členové menšiny, s nimiž došlo ke konfliktu) členy nikolajevského výboru před jeho vyzrazením? Pokud byli — tak kdy, jak dlouho a v jaké funkci, ve které skupině, čím se zabývali a podobně? Kdy vlastně přijeli S. a O. do Nikolajeva?

6. Za kolik dní po úplném vyzrazení (z 8. na 9. března) přijel do Nikolajeva soudruh N.?

7. Co opravňovalo soudruha N. prohlásit soudruhy S. a O. za členy nikolajevského výboru, aniž by se dotázal na souhlas členů nikolajevského výboru, soudruhů V. a A.?

8. Nečinili si snad soudruzi S. a O., aniž byli vůbec jmenováni či kooptováni, nějaké nároky na členství v nikolajevském výboru? Pokud ano — tak podrobně uveďte, jak to zdůvodňovali.

9. Jaká spojení měli soudruzi S. a O. předat soudruhům V., N. a A.? S kým měli spojení soudruzi S. a O.? Kdo a kdy jim tato spojení zprostředkoval?

10. Proč S. a O. neuznávali soudruhy V. a A. jako výbor?

11. Jaké existovaly v době vyzrazení z 8. na 9. března oficiální instituce nikolajevského výboru, tj. jaké existovaly skupiny agitátorů? Organizátorů? Propagandistů atd.? Kolik takových skupin existovalo? Bezpodmínečně všechny vyjmenujte a uveďte, kolik měla každá skupina členů. Kolik jich patřilo k menšině a kolik k většině?

12. Kdy byla vytvořena skupina agitátorů, která na své schůzi za přítomnosti 10 členů schválila 20. dubna rezoluci ve prospěch většiny? Bylo to před vyzrazením, anebo po něm? Měnilo se její složení po vyzrazení? Jak? Měla tato skupina (anebo jiné skupiny) formální oprávnění, anebo se jí mlčky přiznávalo právo navrhnout kandidáty do místního výboru?

13. Je vám známo, odkud a s čí pomocí (za čí peníze atd.) byli S. a O. vysláni?

264

J. D. STASOVOVÉ A F. V. LENGNIKOVI

[19. 6. 1904]

Právě jsme dostali od Absoljuta dopis o sjezdu a vůbec tomu nerozumíme. Z čí iniciativy se má sjezd konat? Kdo jmenovitě na něm bude — budou tam Nikitič, Laň a Valentin? Potřebujeme vědět všechno co nejpodrobněji. Vždyť se může stát, že Laň, Nikitič a Mitrofan postoupí své hlasy Nilovi nebo Valentinovi — ti pak budou mít většinu a mohou provést coup d'état*; v zahraničí je to snadnější — hned u nosu mají radu, aby sankcionovala jejich usnesení. Sjezd měkkých členů** tady může být

* — převrat. *Red.*

** Jde o smířlivecké členy ÚV — V. A. Noskova, L. J. Galperina a L. B. Krasina. *Red.*

v dané chvíli v každém ohledu velice nebezpečný. Od Ni-
la lze očekávat cokoliv, aspoň podle toho, jak si počíná.
Například o Plechanovově dopisu^[382] říká: »Bylo by za-
potřebí odpovědět, že s Leninovou politikou nesouhlasí-
me, jenže ho nechceme zrádně opustit.« Co rozumí »Len-
inovou politikou«, to ví jen pánbůh. Jakoukoli diskusi se
Sokolem odmítl slovy: »Moje mínění se dozvíte od Va-
lentina.« S menšinou mluví velice přátelsky, úplně jinak
než s většinou. Sokol chtěl dnes odjet, ale my teď neví-
me, co si máme myslet. »Měkcí« se mohou sami o sobě
usnést, že postupovat hlasy je nepřijatelné, pokud se jim
to bude hodit — pak by Sokol odjíždět neměl; oni by mě-
li hlas navíc, a Lenin potřebuje podpořit. Pokud však ne-
ní důvod se domnívat, že sjezd skončí převratem, pak tu
Sokol nemá proč trčet. V prvním případě telegrafujte:
»Geld folgt«* (což znamená: Sokol ať ihned jede); ve dru-
hém — »Brief folgt«** (znamená: Ať Sokol zůstane v za-
hraničí). Telegram adresujte na: . . .***

Odpovězte rovněž dopisem, obratem a co nejpodrob-
něji. Termín určete přesněji. Co znamená připravte byt?
Vy se také domníváte, že všichni »skálopevní« mohou od-
jet bez obav, že by všechno spadlo do klína tvrdě měk-
kým »matrjonovcům«? Například Valentin, pokud zůsta-
ne a ostatní odjedou, toho může napáchat ažaž. Pak bude
možná nezbytná Sokolova přítomnost v Rusku. Všechno
důkladně promyslete. My zatím váš optimismus ohledně
ÚV nesdílíme, ale zato jsme optimisté, pokud jde o naše
vítězství.

Má-li být sjezd společný, pak ať Kol vynaloží ještě jed-
nou veškeré úsilí, aby Laň vytáhl sem a vysvětlil jí, že
když postoupí svůj (Laně) hlas Koňagovi nebo Borisovi,
může to znamenat coup d'état a Leninovo odstoupení
v zájmu urputného boje.

* Peníze následují. *Red.*

** Dopis následuje. *Red.*

*** V rukopisu je vynecháno místo pro adresu. *Red.*

REDAKCI JISKRY

20. 6. 1904

ústřednímu orgánu SDDSR

Vážení soudruzi!

Zástupci ÚV v zahraničí jmenovali pokladníkem ústředního výboru soudruha Ljadova (adresa expedice). Žádáme Vás, abyste peníze odváděli jemu a od něho také požadovali stvrzenky.

Členové ÚV *N. Lenin*
B. Glebov

PAŘÍŽSKÉ SEKCI ZAHRANIČNÍ LIGY
RUSKÉ REVOLUČNÍ
SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE

[Koncem června—začátkem července 1904]

Pařížské sekci

Vzhledem k tomu, že bundovec, o kterém sekce píše²⁶⁷, se neobrátil na ÚV (na což by měl v souladu s článkem . . . stanov naší strany plné právo), nepokládá ÚV za nutné vyšetřovat záležitost, která se pravděpodobně zakládá na pouhém nedorozumění.

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

26. 7. 1904

Milý Vladimíre Dmitrijeviči! Děkuji Vám za Váš dopis z 23. 7. 1904 o našich záležitostech²⁶⁸. Vezmu to po pořádku.

Pokud jde o celkovou politiku, jsem jako dřív pro ozbrojený mír, pro ústupky a protesty (jak jsem o tom mluvil s Ninou Lvovnou před Vámi a Martynem Nikolajevičem) — jsem zkrátka pro starou taktiku. Protestovat proti jakémukoli narušování, všechno uvádět ve známost, agitovat a neposkytovat jim záminky k vytouženému coup d'état*. Podrobnosti jednotlivých opatření Vám budou zřejmější na místě.

Že nedali důvěrníkům ÚV papíry²⁶⁹, za to *může* přímo Boris, který odjížděl jako poslední. Martynu Nikolajevičovi jsem už psal, že mu radím, aby redakci ústředního orgánu *vysvětlil*, že je *nesmysl* požadovat papíry: Borisovi jsme už psali dvakrát, *o jeho uvěznění se ví* — přece nebudeme přes půl roku čekat na odpověď z Ruska?? Protestujte — vždyť to de facto budete všechno dělat Vy.

Pokud jde o finance, obávám se, že jsme s tou knihovnou neměli začínat: žijeme z ruky do úst. Vzpomeňte si, že jsem Vám to říkal? A 300 franků je fuč!! Pozor na to, proboha, nežijte jen pro knihovnu²⁷⁰, myslíte na *všechno!*

Ignata ode mne moc pozdravujte. Jak se mu daří?

Mám velkou starost, co je s Ninou Lvovnou. Jakmile se něco dozvíte, hned mi napište.

Odpověď Plechanovovi bychom podle mého názoru měli rozhodně vydat (*jako brožuru*, ne jako leták — a s krátkou předmluvou), pokud by to ústřední orgán

* — převratu. *Red.*

přes všechny protesty neotiskl. Avšak neotálejte s tím, později už o to nebude zájem²⁷¹

Pevně Vám tisknu ruku a posílám pozdrav Věře Michajlovně a všem přátelům.

Váš *N. Lenin*

Pište mi (a noviny pošlejte) do *Meiringen*, postlagernd*.

268

TAJEMNÍKOVI RADY STRANY
J. O. MARTOVOVI

Odpověď soudruhu Martovovi

[10. 8. 1904]

Vážený soudruhu! Dostal jsem Váš nedatovaný dopis^[269], když jsem byl na cestách a neměl jsem po ruce protokol rady^[416]. V každém případě považuji zásadně za zcela nepřijatelné a protizákonné, aby členové rady hlasovali o čemkoli mimo její zasedání anebo uzavírali dohody o jakýchkoli záležitostech, jež spadají do kompetence rady. Proto nemohu vyhovět Vašemu návrhu, abychom hlasovali o kandidátech. Pokud se nemýlím, tak se rada usnesla, že naši stranu budou na kongresu²⁷² zastupovat všichni členové rady. To znamená, že už se o této otázce rozhodlo. Jestliže kdokoli z členů rady nebude moci jet, může se podle mne dát zastupovat kýmkoli: nevím ovšem, zda je takové zastupování podle zvyklostí mezinárodních kongresů přípustné, nicméně podle stanov naší strany ani podle jejich běžných zvyklostí takovému zastupování, pokud je mi známo, nic nebrání. Já osobně také

* — poste restante. *Red.*

nemohu jet a přál bych si, aby mě zastupovali zplnomocněný zástupce ÚV soudruh Ljadov a člen moskevského výboru soudruh Sergej Petrovič.

Se sociálně demokratickým pozdravem
člen rady *N. Lenin*

P. S. Ženevským důvěrníkům, kteří v mé nepřítomnosti vyřizují všechny záležitosti, o sdělení pro ÚV napíšu.

269

M. K. VLADIMIROVOVI

Fredovi

[15. 8. 1904]

Milý soudruhu! Váš poslední dopis jsem dostal. Píšu na starou adresu, i když mám obavy, že dopisy nedocházejí — na minulý dopis přišla dost důkladná odpověď. Ona soudružská důvěra, která je patrná ze všech Vašich dopisů, mě vede k tomu, abych Vám napsal soukromě. Takže tento dopis není od kolegia a není určen výboru.

Situace ve vašem výboru, který sužuje nedostatek lidí, chybí mu literatura a nedostává se mu vůbec informací, je stejná jako situace v celém Rusku. Všude mají strašnou nouzi o lidi, ve výborech menšiny ještě větší než ve výbo-
rech většiny, vládne naprostá roztržštěnost, všeobecná sklíčenost a roztrpčení, pozitivní práce stagnuje. Počínaje druhým sjezdem rvou stranu na kusy a v tomto směru to zašlo hodně daleko právě teď: taktika menšiny stranu hrozně oslabila. Menšina udělala všechno možné, aby zdiskreditovala i ÚV, proti němuž začala štvát už na sjezdu a horlivě v tom pokračovala v tisku i ústně; a ještě víc zdiskreditovala ústřední orgán, když z tohoto stranického

orgánu udělala orgán pro vyřizování osobních účtů s většinou. Jestli jste četl Jiskru, tak Vám o tom nemusím nic říkat. V honbě za různicemi se teď vytasili s heslem »likvidovat čtvrté — jiskrovské — období« a pálí všechno, čemu se včera klaněli, přičemž perspektivu úplně zkreslují, když vykládají jiskrovství tak, jak ho dříve vykládali jeho nejhorší nepřátelé. Pracovníci strany, kteří se pamatují na to, co hájili včera, za ústředním orgánem nejdou. Obrovská většina výborů stojí na stanovisku většiny sjezdu, takže se jejich duchovní svazky se stranickým orgánem stále víc a víc zpřetrhávají.

Nynější stav věcí se však na pozitivní práci podepsal a brzdí ji takovým způsobem, že celá řada pracovníků strany by se nejraději oprostila od celého toho nelítostného bratrovražedného boje, který teď ve straně probíhá, tím, že se uchýlí k pozitivní práci. Rádi by zavřeli oči, zacpali si uši a hlavu schovali pod ochranné křídlo pozitivní práce, a tak utíkají a schovávají se před vším tím, před čím teď nikdo, kdo je ve straně, nikam neuteče. Část ÚV ve snaze ututlat narůstající rozpory, ve snaze ututlat fakt, že se strana rozpadá, také zaujala takovou »smířlivou« pozici. Většina (nikoli smířlivá) tvrdí: Potřebujeme co nejrychleji najít nějaké východisko, potřebujeme se tak či onak domluvit, pokusit se najít rámec, v němž by ideový boj probíhal více či méně normálně, potřebujeme nový sjezd. Menšina je proti sjezdu a říká: Obrovská většina strany je proti nám a sjezd by pro nás byl nevýhodný; »smířlivá« většina strany je také proti sjezdu, má strach z rozhořčení, které vůči ústřednímu orgánu i vůči ÚV všude narůstá. Domnívat se, že sjezd může vést jedině k rozkolu, by znamenalo přiznat, že stranu vůbec nemáme, že my všichni máme tak slabě vyvinuté stranické cítění, že v sobě nedokážeme staré kroužkaření potřit. V tomto směru máme o svých protivnících lepší mínění, než mají o sobě oni sami. Zaručit se samozřejmě nemůžeme za nic, ale vyřešit konflikt stranickou cestou a najít východisko,

o to je třeba se pokusit. Většina si rozhodně žádný rozkol nepřeje, avšak pracovat nadále za takových podmínek, které se teď vytvořily, se stává čím dál nemožnější. Pro sjezd se už vyslovalo víc než 10 výborů (Pitěr, Tver, Moskva, Tula, Sibiř, Kavkaz, Jekatěrinoslav, Nikolajev, Oděsa, Riga, Astrachaň)²⁷³, jenže i kdyby se pro sjezd vysloвила obrovská většina výborů, přece k němu hned tak nedojde, protože ústřední orgán i ÚV se patrně postaví proti přání většiny soudruhů v Rusku.

Pokud jde o literaturu, tak soudruh z ÚV, se kterým se o tom mluvilo, odpověděl, že vašemu výboru se literatura dodává pravidelně. Patrně se někde něco popletlo. Lidi jsme k vám posílali dvakrát, ale v Rusku je určili jinam. Novinky se vám vynasnažíme poslat příležitostně.

Se soudružským pozdravem *Lenin*

270

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

[Mezi 18. a 31. 8. 1904]

Milý Vladimíre Dmitrijeviči! Váš dopis jsem dostal a spěchám s odpovědí. Vůbec nemohu pochopit, kvůli čemu jste se pohádali a v čem to vězí.²⁷⁴ Není mi jasné, proč se nemělo těch 20—30 výtisků Zarje prodávat a v čem se tedy »předbíhá«. Podle mne je to v expediční práci taková dílčí záležitost, o které má plně rozhodovat vedoucí expedice, tj. Vy. Hned dnes napíšu Martynovi Nikolajevičovi, aby se tu roztržku pokusil urovnat. Vy se zbytečně moc rozčilujete nad jednotlivými výrazy, i když jsou ostré, ba nespravedlivé. Vidíte přece, že všichni ztratili nervy — to je důsledek té hnusné situace, kterou zavinili noví zrádci z ÚV. Snad už se toho všeho jednou provždy zbavíme a začneme pracovat nanovo — pak už nebude živná

půda pro malicherné konflikty. Zatím to už ale nějak vydržte — já bych na Vašem místě odpovídal na ostrá slova vtipkováním o »ničivé minonosce«²⁷⁵. Úplně chápu Vaše podráždění, ale těžko se tu dá vymyslet něco jiného než vtipy. Jestli z toho vznikne spor, protahujte jeho vyřešení, napište sem a je to. Prosím Vás, učinite *veškerá opatření*, aby se urychlilo vydání

1. brožurky Rjadového a Galjorky,

2. Vašeho prohlášení s dokumenty,

3. Galjorkovy brožurky, kterou jsme dnes odeslali.²⁷⁶

Co Ilja? Včera u mne byl, vylíčil jsem mu, oč jde²⁷⁷, ale on se zatím nerozhodl. Dal jste mu 1. můj dopis týkající se úmluvy^[164] z 26. 5. 1904, 2. protest proti deklaraci ÚV²⁷⁸ a 3. dopis ohledně protestu?* *Je bezpodmínečně nutné, aby si to on i všichni sazeči přečetli, nezdržujte to.*

S družstevní tiskárnou se to už rozjelo?²⁷⁹ Neotálejte!

Ilja sděluje, že se proslýchá, že Glebov má rezignaci Travinského. Uvidíme, *co je na tom pravdy.*

To jsou pěkní kohouti, co? 5 a 4 se prou: z těch 5 dva odstupují, dva ze 4 zatknou — a pak trojice, místo aby rezignovala, provede coup d'état²⁸⁰!!

Váš *N. Lenin*

271

REDAKCI JISKRY

Ústřednímu orgánu SDDSR

24. 8. 1904

Vážení soudruzi! Jsem dost daleko od Ženevy, a tak jsem se teprve dnes dozvěděl, že má redakce ústředního orgá-

* Viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 436—437, 432—435; Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 40—41, 42—43. *Red.*

nu v úmyslu otisknout »deklaraci«^[91], kterou ústřední výbor údajně schválil.

Považuji za svou povinnost upozornit redakci ústředního orgánu, že jsem už 18. 8. 1904 protestoval proti pravoplatnosti této deklarace*, tj. proti pravoplatnosti příslušného usnesení, které údajně schválila většina ÚV.

Členů ÚV je v současné době šest (protože soudruh Mitrofan funkci složil a Zvěrjov a Vasiljev byli, jak se proslýchá, zatčeni).

Podle informací, které mám, se zdá být dokonce pravděpodobné, že pouze tři členové ze šesti se opovážili mluvit za celý ÚV, a to ještě bez prostřednictví dvou zástupců v zahraničí, vázaných oficiální úmluvou^[164] z 26. 5. 1904 (tuto úmluvu podepsali Glebov, Zvěrjov a já).

Příkládám kopii mého prohlášení z 18. 8. 1904 a jsem nucen prohlásit, že jestli redakce ústředního orgánu uveřejní »deklaraci« dříve, než bude ÚV celou záležitost na základě mého protestu proti platnosti usnesení řešit, a jestli tak *celý incident a konflikt* vyjde najevo v tisku, poneše za to odpovědnost redakce ústředního orgánu.

Člen ÚV a jeho zahraniční zástupce *N. Lenin*

P. S. V každém případě považuji za bezpodmínečně nutné pozdržet uveřejnění »deklarace«, dokud si rázně nepromluví se soudruhem Glebovem, který — jak jsem informován — odjíždí dnes z Berlína do Ženevy. Já jako člen ÚV dokonce vůbec nevím, že se ÚV usnesl tuto deklaraci uveřejnit.

Kdyby se redakce přesto rozhodla deklaraci uveřejnit, pak má podle mého názoru morální povinnost uveřejnit rovněž můj protest proti pravoplatnosti tohoto dokumentu.

* Viz Pět členům ústředního výboru (Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 40—41). *Red.*

ČLENŮM VÝBORŮ VĚTŠINY
A VŠEM AKTIVNÍM STOUPENCŮM
VĚTŠINY V RUSKU
(S TEXTEM DOPISU L. A. FOTIJEVOVÉ)

[Nejdříve 28. 8. 1904]

Milá Lydie Alexandrovno!

Pošlete prosím tento dopis co nejrychleji (nejlépe ještě dnes) všem *našim přátelům* v Rusku:

»Začněte prosím neprodleně shromažďovat a odesílat veškerou korespondenci na naše adresy s označením: Leninovi. Velmi nutně potřebujeme také peníze. Události se vyostřují. Menšina po dohodě s částí ÚV očividně chystá převrat. Očekáváme to nejhorší. Podrobněji v nejbližší době.«

Pošlete tento dopis bez meškání 1. do *Pitěru* na adresu Myši, 2. do *Tveru*, 3. do *Oděsy* (na obě adresy), 4. do *Jekatěrinoslavi*, 5. na Sibiř, 6. na Ural, 7. do *Rigy* (na obě adresy), 8. *Róze*, 9. do Nižního (na adresu pro dopisy: Knihovna klubu všech stavů, v brožuře), 10. do *Saratova* (na Goluběvovu adresu), a vůbec na všechny adresy přátel, kterými si můžeme být naprosto jisti.

Mějte se pěkně!

Leon* nemusí odjíždět tak nakvap, dokument dostane, ale ne dřív než asi za dva dny.**

* Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

** Text vysázený petitem napsala N. K. Krupská. *Red.*

V. A. NOSKOVVI

Členu ÚV soudruhu Glebovovi

30. 8. 1904

Vážený soudruhu! Nemohu se zúčastnit hlasování o kooptaci²⁸¹, které navrhujete, dokud od Vás nedostanu písemnou odpověď na můj protest z 18. 8. 1904* a podrobné informace o usneseních, která ÚV údajně schválil. Do Ženevy teď přijet nemohu.

Člen ÚV *Lenin*

V. A. NOSKOVVI

[30. nebo 31. 8. 1904]

Soudruhu Glebovovi. V odpověď na Váš přípis z 30. 8. 1904 Vám sdělujeme, že člen ÚV soudruh Lenin vyslovuje pochybnosti o pravoplatnosti a legálnosti usnesení ÚV, na která se odvoláváte. Jako důvěrníci ÚV, kteří byli o celém průběhu konfliktu uvnitř ÚV informováni, rovněž pochybujeme o pravoplatnosti tohoto usnesení ÚV a prohlašujeme, že nemůže být uznáno za pravoplatné, neboť se v něm hned na začátku uvádí vědomě nepravdivá skutečnost: sami zde v zahraničí víme o *dvou* členech ÚV, kteří nebyli o schůzi ústředního výboru informováni. Protože jste nás už jednou informoval vyloženě nepravdivě (že ústřední výbor údajně zakázal knihu soudruha Lenina**), pochybujeme tím spíše o prohlášeních, která po-

* Viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 40—41. *Red.*

** Jde o Leninovu knihu Krok vpřed, dva kroky vzad (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 203—431). *Red.*

cházejí od Vás. Vybíjíme Vás proto, abyste nám bez meškání sdělil přesné údaje, podle nichž bychom si mohli ověřit pravoplatnost usnesení ÚV (kdo byl na schůzi přítomen* a písemné prohlášení každého účastníka). Naprosto nemáme v úmyslu protivit se pravoplatným usnesením skutečné většiny ÚV, avšak dokud nám nebude jejich pravoplatnost dokázána, nebudeme žádné Vaše prohlášení brát na vědomí.

275

M. N. LJADOVOVI

[1. 9. 1904]

Na vysvětlenou²⁸² dodávám: 1. je *očividná lež*, že Osipov »na minulé schůzi odstoupil«, protože Glebov, který *na této schůzi byl*, sám *podepsal* úmluvu z května 1904, kde se hovořilo o . . . členech ÚV, tj. také o Osipovovi včetně.

2. o rezignaci Travinského jsem nedostal *nikdy* žádné oficiální oznámení.

* Aby se předešlo překrouceným výkladům, prohlašujeme, že po nepravdivé informaci v tisku (v deklaraci) o tom, kdo byl na schůzi přítomen, nemáme absolutně žádnou možnost dozvědět se pravdu jinak, než že si zjistíme, kdo byl na schůzi přítomen.

TAJEMNÍKOVI RADY STRANY
J. O. MARTOVOVI

Soudruhu Martovovi

2. 9. 1904

Vážený soudruhu! V odpověď na Vaše pozvání z 31. 8. 1904^[270], abych se zúčastnil zasedání rady, musím prohlásit, že dokud všichni členové ÚV neprověří legálnost složení ÚV i jeho poslední, údajně řádné schůze, domnívám se, že ani já, ani soudruh Glebov nejsme oprávněni zastupovat ÚV v radě strany. Dokud se to neprověří, pokládám jakékoli oficiální kroky soudruha Glebova (účast v radě je přece také oficiální krok) za *neoprávněné*.

Omezím se na to, že poukážu na jednu *očividnou nepravdu* a na jednu *nesprávnost*, jíž se při »prověřování« složení ÚV dopustili tři členové ÚV na svém »zasedání« . . . července. 1. O Mitrofanovově rezignaci mám písemné prohlášení soudruha Osipova. O rezignaci Travinského jsem nikdy a od nikoho absolutně žádné písemné prohlášení neměl. Tři členové ÚV tuto rezignaci přijali přinejmenším předčasně, aniž by se dotázali ostatních členů výboru. 2. K neblahé rezignaci soudruha Osipova mám písemné sdělení člena ÚV Vasiljeva o jeho sporu se soudruhem Valentinem a o usnesení projednat tento spor na plenární schůzi ústředního výboru. O Osipovově rezignaci také nemám žádnou písemnou zprávu. Prohlášení tří členů ÚV, že Osipov oficiálně oznámil své odstoupení na předchozí řádné schůzi ÚV, je *očividná lež*, kterou průkazně vyvrací úmluva z 26. 5. 1904^[164], podepsaná Zvěrjovem a *Glebovem*. V této úmluvě, k níž došlo *pěkných pár měsíců po* »předchozí řádné schůzi ÚV« a poté, co Osipov údajně vstoupil do petrohradského vý-

boru, se uznává devítičlenné složení ÚV, tj. včetně *Osi-
pova*.

Člen ÚV *N. Lenin*

277

V. A. NOSKOVVI*

2. 9. 1904

Odpověď soudruhu Glebovovi

Vážený soudruhu! Žádám Vás, abyste mi oznámil, zda máte v úmyslu odpovědět na můj protest ohledně usnese-
ní, které údajně schválila většina ústředního výboru.

Na které »předchozí řádné schůzi ÚV« oznámil sou-
druh Osipov svou rezignaci?

Kdy vlastně a kým o tom byli zpraveni členové ÚV,
kteří nebyli při Osipovově rezignaci?

Referoval soudruh Valentin ústřednímu výboru o svém
jednání se soudruhem Vasiljevem ohledně domnělé re-
zignace soudruha Osipova?

Kdy a komu oznámil oficiálně svou rezignaci soudruh
Travinskij? Žádám o kopii tohoto oznámení a o všechny
podrobnosti. Možná už mi o tom někdo psal a dopis se
ztratil?

Dokud nebude »prověřena« pravoplatnost (složení ÚV
a jeho usnesení z . . . července) *všemi* členy ÚV, domní-
vám se, že ani já, ani soudruh Glebov nejsme oprávněni
zastupovat ÚV v radě strany.

Člen ÚV *N. Lenin*

* Na dopis V. A. Glebova z 31. 8. 1904, na jehož rubové stránce
je tato odpověď napsána, Lenin poznamenal: »Vrátit co nejrychleji!!«
Red.

SAZEČŮM STRANICKÉ TISKÁRNY

[2. nebo 3. 9. 1904]

Vážení soudruzi! Doufám, že prosbu soudruha Galjorky splníte bez meškání.²⁸³ Že má na svou brožuru právo, je natolik nesporné a natolik to nemá s nynějším konfliktem co dělat, že považuji za zbytečné dál se tím zabývat.

Člen ÚV *N. Lenin*

I. S. VILENSKÉMU

Vedoucímu stranické tiskárny soudruhu Iljovi
a stranickým sazečům

[Mezi 5. a 13. 9. 1904]

Ať už jsou či nejsou nároky soudruha Glebova oprávněné (veškeré materiály o této věci jsem předal soudruhům Olinovi, Bončovi-Brujevičovi a Ljadovovi), považuji za nutné prohlásit, že vedoucí a sazeči jsou *v každém případě* povinni Rjadovému a Galjorkovi jejich brožuru vydat, a sice z těchto důvodů:

1. Brožura se tiskne plně na náklad autorů a je nesporně jejich vlastnictvím.

2. Příkaz k sazbě a k jejímu vytištění ve stranické tiskárně dali důvěrníci ÚV dávno před tím, než přišel soudruh Glebov se svými »reformami«. Pozdějšími usneseními ze zasedání ÚV, byť i pravoplatnými, se nikterak neruší už vydané pravoplatné příkazy osob, které jsou důvěrníky ÚV.

3. Autoři vůbec netrvají na tom, aby se v brožuře uvádělo, že byla vytištěna ve stranické tiskárně.

Jestliže autorům odmítnete brožuru okamžitě vydat, budu to jednoznačně pokládat za přímé přisvojení cizího majetku.

Člen ÚV *N. Lenin*

280

TAJEMNÍKOVI RADY STRANY
J. O. MARTOVOVI

Kopie

Soudruhu Martovovi

7. 9. 1904

Vážený soudruhu! Pokud jde o kopie, jejichž obsah jste mi sdělil^[271], musím říct, že se rada zbytečně namáhala opakovat své pozvání, když už jsem na ně jednou odpověděl zamítavě. Nikdy jsem nevyslovil přání, aby se »konflikt« uvnitř ÚV projednával v radě. Naopak v dopisech soudruhu Glebovovi i soudruhu Martovovi jsem přímo prohlásil, že prověřit pravoplatnost složení ÚV jsou kompetentní pouze všichni členové ÚV. Ani podle stanov není rada vůbec zmocněna projednávat konflikty uvnitř ústředního výboru.*

Poté, co byro mezinárodního kongresu vyslovilo souhlas s tím, abych *svůj* mandát někomu postoupil²⁸⁴, nejsem už žádné radě povinován skládat jakékoli účty. *Konkrétní* otázky jsem ochoten vysvětlit (písemně nebo v tisku) každému, kdo si to bude přát.**

Člen ÚV *N. Lenin*

* Viz tento svazek, dokumenty č. 276, 277. *Red.*

** Na dopis Lenin poznamenal: »Odesláno do Ženevy 7. 9. 1904, příležitostně po někom.« *Red.*

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

13. 9. 1904

Milý Vladimíre Dmitrijeviči! Jsem toho názoru, abyste žádnou žádost *nepodával*, jak už jsme se dohodli.²⁸⁵

K brožuře* přilepte tištěný lístek s těmito údaji:

1. Oznámení o Vašem vydavatelství (i na rubu);
2. Zpráva o Borisově zákazu (jak už je vysázena);
3. Borisův dopis (tento)²⁸⁶ z 12. 9., bez postskripta;
4. kratičký dodatek k dopisu, asi takový:

»Taková je politika lidí, kteří tak skvěle vedli „zásadní“ válku proti formalismu a byrokratismu! Velmi rádi bychom však věděli, podle kterého článku stanov se členům strany zakazuje vydávat stranickou literaturu!

V. Bonč-Brujevič.«

Všechny pozdravuji. Přijedu ve čtvrtek, pozítří.

Váš *N. Lenin*

P. S. Vyřídte Sergeji Petrovičovi, že 1. ve čtvrtek ho vystěhujeme z bytu a přenocujeme tam sami; 2. o Samsonovi psal pán před čtyřmi dny. Měl ho poslat rovnou!

* Je míněna brožura Galjorky a Rjadového Naše nedorozumění^[319]. *Red.*

M. S. MAKADZJUBOVI*

Antonovi, soukromé

[16. 9. 1904]

Milý soudruhu! Dejte aspoň několika slovy vědět, že jste tento dopis dostal. Nevím, zda Vaše adresa platí, i když mne Zemljačková prosila, abychom jí psali přes Vás. Kromě toho bychom chtěli navázat pravidelný písemný styk. To je moc a moc důležité. Aby se Váš dopis nedostal náhodou do cizích rukou, poznamenejte na něj: »Pro L., soukromé« nebo »Pro N. K., soukromé«. Nemohl byste nám sdělit, kde je Tomič (= Emanuel = Ema)? Písemný kontakt s ním se přerušil. Posílalo se mu několik dopisů, ale nevíme, zda je dostal. Sdělte nám jeho adresu, jestli ji znáte.

Deklaraci ÚV^[91] nepřijaly výbory většiny podle všeho nijak přívětivě. Na Kavkazu vzbudila bouři nevole, v Oděse, Nikolajevu a Jekatěrinoslavi se k ní postavili zcela odmítavě, staří soudruzi posílají z vězení rozhorlené rezoluce . . . Sem tam se »smířlivcům« podařilo něčeho oklamat povídačkami o tom, že ve straně zavládl mír. Říká se, že Tula, Saratov a Astrachaň rezoluci o sjezdu stáhly, ale jakmile se dovědí, jaká je skutečná situace, budou opět na sjezdu trvat. Ostatně nevím, co je pravdy na tom, že výše uvedené výbory své rezoluce stáhly. »Smířlivci« nešíří vždy nejpřesnější informace a redakce pod záminkou, že jí jde o smír, neotiskuje rezoluce výborů (petrohradského, jekatěrinoslavského) o sjezdu. Kromě deseti existuje ještě několik bodů, ve kterých není nic konspirativního, ale »kolegium« (které využilo zatčení ně-

* Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. Nelze vyloučit, že dopis byl určen I. I. Strašinskému (Antonovi), členovi výboru SDDSR ve Vilně. *Red.*

kterých svých nejnekompromisněji smýšlejících členů a neoprávněně vyloučilo jednoho člena smýšlejícího jinak*) se rozhodlo utajit je před členy strany, aby se předešlo zbytečnému rozruchu. Je tam usnesení o likvidaci jižního byra, o neuveřejnění protokolů rady^[457], které pro menšinu vyznívají nepříznivě, o zákazu tisknout ve stranické tiskárně Leninovy věci bez povolení zvláštního důvěrníka jmenovaného »kolegiem«. . . Většina se rozhodla, že nedovolí klamat veřejné mínění ve straně a že se nedá umlčet; proto se chystá vydávat díla většiny a vydávání se ujal Bonč-Brujevič. O publicistické síly nouze nebude, leda s financemi mohou nastat potíže. Vyšla Galjorkova brožura Pryč s bonapartismem^[317] (týká se deklarace ÚV), sborník článků Galjorky a Rjadového^[319], k tisku je připravena populární brožurka Rjadového o socialismu^[32] a je připraveno i leccos dalšího.

To všechno vyřídte Zemljačkové, pokud znáte její adresu, a také jí sdělte, že oba její dopisy jsme dostali. Dejte nám obratem vědět, zda jste dopis dostal.

Lenin

P. S. Adresa Vašeho tajného bytu platí?

A platí Pedderova a Dilonova adresa? Censkij u Vás byl? Dostal jste náš dopis? Vyřídte Zemljačkové, že její příbuzní o ni mají velké obavy — jsou přesvědčeni, že je nemocná. Dejte nám obratem vědět, zda jste dopis dostal; pak Vám pošleme naši novou adresu.

* Jde o F. V. Lengnika, M. M. Essenovou a R. S. Zemljačkovou.
Red.

M. LEJBOVIČOVI*

Lenin Jevsejovi (Maljutkinovi), soukromé

20. 9. [1904]

Milý soudruhu! Dostali jsme Váš dopis napsaný podle Grickova klíče; rozluštili jsme ho s velkými potížemi, protože jste psal podle jiného vydání. Píšeme podle téhož klíče.

Zdejší smířlivci jsou zaujati likvidací většiny. ÚV po výborech rozhlásil, že ve straně zavládl mír, ale zapomeněl dodat, že on sám se přidal k menšině a pustil se do honu na většinu. Kromě bodů publikovaných v rezolucích ÚV existují ještě body, které nemají být zveřejněny, a to ne z nějakých konspirativních důvodů, ale aby někdo nepodlehł pokušení. ÚV se usnesl: rozpustit jižní byro²⁸⁷, protože agitovalo pro sjezd, zlikvidovat expedici, omluvit se knihařům, nepublikovat protokol rady^[457] [kompromituje totiž menšinu a ukazuje, že většina (pevná) navrhovala před tím, než začala s agitací pro sjezd, čestný mír a trvala na oboustranném zastavení jakéhokoli bojkotu, ale ústřední orgán se tomuto návrhu vysmál], zavést nad tvorbou většiny zvláštní cenzuru — z řad smířlivců byl jmenován zvláštní cenzor, který bude rozhodovat o tom, zda je možné tu či onu Leninovu práci otisknout, a Lenin byl zbaven veškerých práv zástupce v zahraničí. Kromě toho pořádá ÚV s menšinou konferenci a většinu naprosto ignoruje. Menšina samozřejmě jásá a vynáší ÚV do nebe. *Složení ÚV se změnilo, dva členové byli zatčeni, dva se vzdali funkce a jeden byl naprosto neoprávněně vyloučen.* ÚV, který stál v dubnu na stanovisku většiny, teď konstatuje, že ústřední or-

* Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. *Red.*

gán na své úkoly stačí. Přitom jestliže zpočátku zásadní neshody neexistovaly, teď jich je ažaž. Aby se menšina obhájila, hanobí starou Jiskru. Prohlašuje (Danův referát^[67] na mezinárodním kongresu, brožura Trockého^[504]), že stará Jiskra nebyla ani tak sociálně demokratickým, jako spíše demokratickým orgánem, že neuvažovala o organizování dělnické třídy, ale o organizování inteligence, že Axelrod se práce v Jiskře neúčastnil proto, že to nebyl ten pravý sociálně demokratický orgán. Heslo K masám! prý vytyčila teprve nová Jiskra atd. atd. Je těžké vyličít všechny ty nesmysly, které teď plácají, přičemž spekulují s nevědomostí veřejnosti, s tím, že veřejnost o dějinách hnutí nic neví. ÚV se nad tím nikterak nepohoršuje a tetelí se radostí, že si svou deklarací* vysloužil u ústředního orgánu odpuštění . . . Pod záminkou, že ve straně zavládl mír, ústřední orgán neotiskuje rezoluce výborů vyslovujících se pro sjezd — neotiskují tedy jekatěrinoslavskou, petrohradskou, moskevskou, nižněnovgorodskou a kazaňskou rezoluci.

Z dvaceti výborů v Rusku (jejichž hlasy se počítají) se jich pro sjezd vyslovilo už 12 (petrohradský, tverský, tulský, moskevský, sibiřský, tifliský, bakuský, batumský, jekatěrinoslavský, nikolajevský, oděský, nižněnovgorodský) a kromě nich je pro sjezd řížský a kazaňský výbor. Nový ÚV však prohlásil, že nyní budou k výborům, které mají hlas, patřit ještě samarský, orelesko-brjanský a smolenský výbor. To jsou smířlivecké výbory a pracuje se v nich nevalně . . .

Vzhledem k tomu, co tu bylo řečeno, se většina rozhodla, že se nedá umlčet a tiskne své práce samostatně — vydavatelství se ujal Bonč-Brujevič. Rada, která byla zticha, když Rjazanov a Akimov vydávali své brožury, spustila kravál a požaduje, aby brožury neměly označení Sociálně demokratická dělnická strana Ruska. V edici

* Jde o tzv. červencovou deklaraci ÚV (viz pozn. 278). *Red.*

Bonče-Brujeviče už vyšla Galjorkova brožura Pryč s bonapartismem!^[317] a sborník článků Galjorky a Rjadového Naše nedorozumění^[319]. V těchto dnech vychází brožurka Boj o sjezd^[255], v níž budou uveřejněny rezoluce výborů, mezi nimi i rižská^[452]. Rižané prohlašují, že usilují o to, aby stranické instituce byly v rukou většiny, jak se na tom usnesl sjezd, že o to budou na sjezdu usilovat, ale že považují za nutné, aby byla menšině zaručena jistá práva. K rižské rezoluci se už připojil petrohradský a moskevský výbor.

Taková je tedy situace.

Nezapomínejte, že nás už rozpustili²⁸⁸, takže přejete-li si, aby se Vaše dopisy dostaly tam, kam mají, označujte je takto: Šarkovi, soukromé. Pro dopisy posílám nové adresy.

Doufáme, že budete publikace většiny všemožně podporovat. Bylo by dobře, kdyby se v této věci schválila příslušná rezoluce. Posílejte příspěvky dopisovatelů a vůbec veškerý materiál.

Váš předchozí dopis tu zůstal ležet nerozluštěný. Sdělte nám, podle jakého klíče je napsán — třebaže už není aktuální, přece jen bude zajímavý. Nevíte, jak to vypadá v Jekatěrinoslavi a v Oděse? Menšina šíří zvěsti, že oděský výbor svou rezoluci pro sjezd stáhl. Nedostali jsme odamtud už dlouho žádný dopis, nicméně ta zpráva je málo pravděpodobná. Sdělte nám, jak to vypadá s Grickem. Ještě jednou Vás pozdravujeme.

P. S. Brzy Vám budou zaslány všechny novinky.

V. P. NOGINOVI*

21. 9. [1904]

Lenin píše Makarovi

Baron psal, že nižněnovgorodský výbor schválil rezoluci o sjezdu, ale rezoluci samu kdovíproč neposlal. Pošlete ji co nejdříve na adresu: √ ———**. Tato adresa se vcelku hodí i pro dopisy Leninovi. Rozjela se k vám jedna dívčina, má chuť pracovat, ve stranických záležitostech se ovšem moc nevyzná a zatím ještě nikdy nepracovala. Jestli pro ni budete mít nějakou práci, najdete ji na této adrese**. Dál už je to soukromé psaní Olze Ivanovně Čačinové.

J. D. STASOVOVÉ, F. V. LENGNIKOVI
A DALŠÍM***

[23. 9. 1904]

Milí přátelé! Váš dopis nás nesmírně potěšil — vyzařuje z něj takový optimismus, že i nám všem tady dodal energii²⁸⁹. Rozhodně svůj plán uskutečňte. Je skvělý a bude mít obrovský význam. Napsat dopis tomu Němci† je rovněž velice nutné. Netrpělivě čekáme na další dopisy

* Dnes už je zjištěno, že dopis nebyl ve skutečnosti adresován V. P. Noginovi, který byl tehdy ve vyhnanství, ale nižněnovgorodskému výboru SDDSR, označovanému v konspirativní korespondenci jako »Makar«. *Red.*

** Adresa není v rukopisu uvedena. *Red.*

*** Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. *Red.*

† Jde o K. Kautského. *Red.*

od Vás. Vaše rada ohledně vydavatelství se už zpoloviny uskutečnila. Publicisty máme a hotových materiálů je spousta. Teď jsme tu vůbec všichni čilí, máme spoustu plánů, i stařík se pustil do práce, obnovila se korespondence s Ruskem i se zahraničím, a tak se teď — aspoň doufám — veřejnost začne brzy diferencovat. Menšina si teď leží v náručí se smířlivci, ústřední orgán se pustil do vydávání populárního orgánu a Južnyj rabočij z toho kusanec dostal. Podrobnosti o vydavatelství většiny vám sdělí naši společní známí, kterým o tom podrobně píšeme. **Kolova žena i dítě jsou zdravý, žijí v Jekatěrinoslavi.** Sdělte znovu jména osob, které by bylo dobré získat pro publicistickou práci. Přijel Broďaga, menšina za ním dolézá, ale on zatím jednoznačnou pozici nezaujal. Žozefina je u nás, fyzicky se cítí dost špatně. Expedice byla předána ÚV. A to bude asi tak všechno. Pevně vás objímáme, drazí, a přejeme hodně zdraví a sil.

Stařík a spol.

286

G. D. LEJTEJZENOV I

29. 9. 1904

Vážený soudruhu!

Byl jsem velice příjemně překvapen tím, co mi o Vaší současné politické pozici sdělili Sergej Petrovič a Martyn Nikolajevič. Nemusím Vám ani říkat, jak těžce jsem v posledním roce nesl to přerušení dobrých vztahů, jež mezi námi předtím vždy byly. Myslím, že podle toho, co jsem se dozvěděl, by nemělo smysl ohlížet se do minulosti a že bychom snad mohli obnovit staré styky jen a jen na základě společných pozitivních úkolů nynějších i budoucích. Jestli se v tom mýlím, tak můj omyl samozřejmě

ved'te na pravou míru, já však po rozhovoru s Martynem Nikolajevičem považuji za svou povinnost pokusit se jako první o nenucené a otevřené vyjasnění našich vztahů.

S úctou Váš
N. Lenin

Moje adresa: ...*

287
ÚČASTNÍKŮM
KONFERENCE JIŽNÍCH VÝBORŮ²⁹⁰
A JIŽNÍMU BYRU ÚV SDDSR

[Po 5. 10. 1904]

Soudruzí! V odpověď na vaši rezoluci, v níž vyslovujete přání, aby byl vytvořen organizační výbor většiny, obraťtem sdělujeme, že s vaší myšlenkou plně souhlasíme. Jenom bychom doporučovali, aby se skupina nenazývala organizační výbor, ale byro výborů většiny. Také nepokládáme za možné, abychom toto byro jmenovali my — omezujeme se na to, že doporučujeme soudruhy Martyna, Démona a K., Barona, Sergeje Petroviče, Felixe a Lebeděva, kteří (jak víte) už výbory většiny začali fakticky sjednocovat. Domníváme se, že když se jim od několika výborů dostane přímé podpory, mohli by tito soudruzí vystoupit jako samostatná skupina, sjednocující činnost stoupenců většiny.

(Účastníci konference dvaadvaceti²⁹¹)

* Adresa není v rukopisu uvedena. *Red.*

[Po 5. 10. 1904]

1. Napsat *všem* našim výborům:

»Ihned a bez meškání se *oficiálně* obraťte na ÚV v Rusku se žádostí (a nám pošlete kopii tohoto přípisu), aby svým členům dodal všechny publikace nového vydavatelství Bonče-Brujeviče a Lenina²⁹³ a aby jim je dodával pravidelně. Vynuřte si od ÚV odpověď a pošlete nám ji. Využijte osobního setkání se členy ÚV a na odpověď se jich zeptejte v přítomnosti svědků. Dostali jste přílohu k číslům 73 a 74 — usnesení rady²⁹⁴? Proti takové nepřístojnosti je třeba protestovat — je to vyložené falšování sjezdu, vyložené štvání místních organizací proti výborům a zatahování malicherných hádek do rady. Jestli jste ta usnesení nedostali, zeptejte se na to rovněž ÚV a informujte nás o tom. Brzy vydáme podrobný rozbor těchto usnesení rady.«

2. Poslat do *Oděsy plné znění* odpovědi dvaadvaceti, týkající se organizačního výboru, a *vymínit si*, že je nutné zachovat v tajnosti, odkud odpověď přišla. Na dopis napište: *Výhradně* pro Barona, Osipa nebo Leonšu. Ať Oděsa okamžitě pošle svou odpověď, své připomínky nebo svůj souhlas atd. nám, Felixovi a Myši. Ať Oděsa obratem pošle usnesení z Nikolajeva ohledně sjezdu.

M. P. GOLUBĚVOVÉ

Šifr.

Lenin *Marii Petrovně*, soukromé

[Po 5. 10. 1904]

Milá soudružko! Byl jsem nesmírně rád, když jsem se dozvěděl od našich společných známých (obzvlášť od *Zvěra* — nevím, jestli jste ji znala také pod touto přezdívkou), že jste živa a zdráva a že se s námi politicky ztotožňujete. Je to už tak dávno, co jsme se setkali a seznámili (v Samaře v letech 1892—1893), že bychom bez prostřednictví nových přátel stěží mohli naše přátelství obnovit. A přitom bych si to moc a moc přál. A tak teď využívám toho, že mám Vaši adresu, posílám Vám podrobný dopis o naší práci a snažně Vás prosím, abyste mi co nejdřív osobně odpověděla. Bez pravidelné korespondence není společná práce myslitelná, ale Saratov až doposud celé měsíce vytrvale mlčel. Pohněte s tím teď, prosím Vás, a začněte psát sama důkladněji. Když nám Vy osobně nebudete podrobně psát, nebude možné si ujasnit, jak si Vy sama stojíte, ani jaké jsou v Saratově vůbec podmínky. Tak se nezdráhejte obětovat tomu 2—3 hodiny týdně.

Velice Vás pozdravuji a pevně Vám tisknu ruku.

Lenin

J. D. STASOVOVÉ, F. V. LENGNIKOVI
A DALŠÍM*

14. 10. [1904]

Milí, drazí přátelé! Asi tak před třemi týdny jsme Vám poslali dopis přes Irinu**. Z celého srdce se připojujeme k vašemu plánu. Napište, zda existuje aspoň nějaká možnost. Vydavatelství se ujali Bonč a Lenin. Už vyšlo: Pryč s bonapartismem^[317], Naše nedorozumění^[319] a Straně^[116]. Brzy vyjde Novou cestou^[318], Boj o sjezd^[255] a O socialismu^[32]. Pro sjezd se podle našich údajů vyslovalo už 14 výborů, z toho 11 plnoprávných. Veškeré pokusy ústředního orgánu, ÚV a rady zabrzdit agitaci pro sjezd se ukázaly jako marné; ÚV se přesvědčil, že s většinou je také nutno počítat, a je zřejmě k leccemu »pokradmu« ochoten. Ani s menšinou se nemohou tak docela shodnout. Octli se zkrátka v bryndě.

Napřed popouzel ústřední orgán výbory proti ÚV a mořil ÚV, teď popouzí proti výborům místní organizace a snaží se dokázat, že názor výborů není názorem strany a že vlastně ani žádná strana neexistuje. Udělali všechno, aby stranu roztrhali na kusy, a teď vykřikují, že strana neexistuje.

Stanovisko ÚV nám uvolnilo ruce, takže teď máme daleko snadnější život než dřív. Ovšemže máme spoustu nepříjemností — například **Brod'aga** se dal k menšině a **Samsonov** taky, ale to už ani jinak nejde. Budeme pracovat, hájit dál své stanovisko — a pak se uvidí. Nedávno vyšla nová brožura Trockého^[504] pod redakcí Jiskry, jak bylo oznámeno. Je to vlastně jakési Credo^[142] nové Jiskry. Obsahuje ty nejdrzejší lži a překrucuje fakta, to vše pod

* Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. *Red.*

** Viz tento svazek, dokument č. 285. *Red.*

redakcí ústředního orgánu. Práce jiskrovců se všemožně hanobí, ekonomisté prý udělali daleko víc, jiskrovcům chyběla iniciativa, vůbec prý nemysleli na proletariát, spíš se starali o buržoazní inteligenci a do všeho vnášeli umrtvující byrokratismus — omezovali svou práci na plnění programu proslulého Creda. Podle slov Trockého je II. sjezd reakčním pokusem upevnit kroužkařské organizační metody atd. Ta brožura je políček jak nynější redakci ústředního orgánu, tak i všem stranickým pracovníkům. Když člověk takovou brožuru čte, jasně vidí, že »menšina« natolik propadla lhaní a švindlování, že nebude s to vytvořit cokoli životaschopného; je zřejmé, že se musí bojovat a že je zač bojovat.

Kolova žena je zdráva, je v Jekatěrinoslavi.

Posíláme vám všem vřelý pozdrav.
Stařík a spol.

291

I. I. RADČENKOVI

Lenin Arkadijovi*, soukromé. *Na Ural*

28. 10. [1904]

Milý soudruhu! Váš dopis jsme dostali. Pošlete prosím rezoluci, kterou schválil uralský výbor. Menšina tvrdí, že se uralský výbor vyslovil proti sjezdu, ale v Jiskře bylo uveřejněno, že se uralský výbor vyslovil pro mír ve straně a sympatizuje s činností ústředního výboru. Mír ve straně si toužebně přejí všichni, takže jde jen o to, jak

* Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. Nyní bylo zjištěno, že dopis nebyl určen I. I. Radčenkovi, který byl tehdy ve vězení, nýbrž jiné osobě, snad Zlatkinovi; i on měl pseudonym Arkadij.
Red.

překonat krizi, kterou strana prožívá, zda stranickou cestou, tj. svoláním sjezdu, anebo prostřednictvím dílčí dohody s menšinou. ÚV se ve své deklaraci^[91] vyslovil pro to druhé. Prohlášení v Jiskře lze tedy chápat pouze tak, že uralský výbor schválil rezoluci proti sjezdu.

Komu je dopis určen, pište s použitím chemie: Leninovi, soukromé.

Z Vašeho dopisu je patrné, že vůbec nejste informován o situaci ve straně. Stručně ji vyložím. (Viz dále dopis Sibiřskému svazu.* V tuto chvíli se už pro sjezd vyslovily tyto výbory: sibiřský, výbor Kavkazského svazu (už po oné rezoluci, kterou uveřejnila příloha 73. a 74. čísla), tifliský, bakuský, megrelesko-imeretský, oděský, nikolajevský, jekatěrinoslavský, petrohradský, moskevský, tverský, severní výbor (už po deklaraci ÚV), Nižnij, Kazaň, Riga a tulský (13 plnoprávných organizací); dřív by to stačilo, ale rada poskytla právo hlasovat ještě 5 výborům (smolenskému (?), orelsko-brjanskému (?), samarskému, astračanskému a ještě jakémusi — patrně kremenčugskému). To všechno jsou výbory, které se záměrně vysloví proti sjezdu. Dále rada uznává pouze ty výbory hlasující pro sjezd, jejichž rezoluce dostala (rezoluce nikolajevského, severního a nižněnovgorodského výboru se pravděpodobně ztratily někde cestou). Dále je tu požadavek, aby byly rezoluce potvrzeny každé dva měsíce, což se výbory nemusí dovědět, protože Jiskru nedostávají přesně a pravidelný písemný styk neexistuje. Členové výboru mají rezoluce podepisovat, aby se nestalo, že někdo hlasuje pro sjezd dvakrát (jenom členové rady mohou třikrát hlasovat proti sjezdu: v radě, v redakci a v Lize). Vzhledem k postoji (pronásledovat osoby agitující pro sjezd), který rada, ÚV a ústřední orgán zaujaly, je požadavek podpisů naprosto jednoznačný. Cílem toho všeho je ztížit agitaci pro sjezd. Protože se však výbory vyslovují velice jednoznač-

* Viz tento svazek, dokument č. 292. *Red.*

ně, tak menšina teď zaútočila proti výborům. Vše možně se snaží podkopat autoritu výborů jak v očích místní veřejnosti, tak v očích dělníků — ty proti výborům doslova štvě. Obzvlášť se snaží zapůsobit na místní organizace. Není těžké si představit, jak to dezorganizuje práci. Teď menšina obléhá Petrohrad. Takhle to tedy ve straně vypadá. Žádná radost to není, škoda mluvit. Pošlete adresu, na které by bylo možné se sejít, odtud často někdo jezdí, snad se pojede i na Ural.

Se soudružským pozdravem L.

P. S. Vyžádejte si od ÚV publikace většiny.

292

SIBIŘSKÉMU VÝBORU SDDSR

Ženeva 30. 10. 1904

*Sibiřskému výboru
od N. Lenina*

Vážení soudruzí! Chtěl bych vašim prostřednictvím odpovědět soudruhu Simonovovi, který tady byl jako zástupce Sibiřského svazu a nechal mi tu před odjezdem dopis^[65] (nebyl jsem tehdy v Ženevě), v němž vyložil své smířlivé stanovisko. Tento dopis, jehož obsah od soudruha Simonova určitě znáte, bych s vámi rád probral. Stanovisko soudruha Simonova je zhruba takové: Jsou to (totiž menšina) samozřejmě anarchisté a dezorganizátoři, ale s tím se nedá nic dělat; »příměří« je nezbytné (to Simonov obzvlášť zdůrazňuje, že na rozdíl od jiných smířlivců nemluví o míru, ale o příměří), abychom aspoň nějak vybědli z nesnesitelné situace a abychom nabrali síly k dalšímu boji proti menšině.

Seznámit se s dopisem soudruha Simonova, toho vzácně *upřímného* stoupence smířlivectví, bylo pro mne nesmírně poučné. Mezi smířlivci je tolik pokrytectví, že se člověku uleví, když se objeví někdo (byť i s nesprávnými názory), kdo říká, co si myslí. Jeho názory jsou ovšem zcela nesprávné. On sám chápe, že s licoměrností, zmatkem a handrkováním se nelze *smířit* — jenže jaký smysl potom mají řeči o *příměří*? Vždyť menšina tohoto příměří využije jen k upevnění svých pozic. Frakční polemika (s níž pokrytecký ÚV pokrytecky sliboval skoncovat ve svém posledním dopisu výborům, který jste pravděpodobně dostali i vy) nepřestala, naopak nabyla obzvlášť ohavných forem, které odsuzoval dokonce i Kautsky — a ten je pro menšinu. K. Kautsky dokonce ve svém dopisu Jiskře^[123] prohlašoval, že »zastřená« polemika je horší než jakákoli jiná, neboť tak problémy zatemňuje, nárážky zůstávají nejasné a přímé odpovědi nejsou možné. A vezměte si Jiskru — tam se v 75. čísle, v úvodníku^[356], jehož téma je na hony vzdáleno našim rozporům, přesvědčíte, že se do něho vloudilo nemístné, stařecky žlučovité spílání Ivanovovým rádcům, kteří jsou úplně zabednění atd. atd. Z hlediska našich přeběhlíků z ÚV to nejspíš žádná frakční polemika není! A to už vůbec nemluvím o podstatě argumentů autora úvodníku (zřejmě Plechanova): Marx prý byl vůči proudhonistům *měkký*. Dovedete si představit větší zkreslování při zacházení s historickými fakty a s velikány historie? Co by tomu řekl Marx, kdyby se heslem měkkosti maskovalo *zastírání* rozdílu mezi marxismem a proudhonismem? (Copak to není *zastírání* rozdílu mezi rabočedělovstvím a jiskrovstvím, jemuž se teď nová Jiskra naplno věnuje?) Co by řekl Marx tomu, kdyby se měkkostí *zastíralo*, že se v tisku uznává správnost proudhonismu ve srovnání s marxismem? (Copak teď Plechanov neintrikuje, když v tisku *předstírá*, že dává zásadně za pravdu menšině?) Vždyť už jen tím příměrem na sebe Plechanov prozrazuje, že vztah

mezi menšinou a většinou se rovná vztahu mezi marxismem a proudhonismem, témuž vztahu mezi křídlem revolučním a oportunistickým, vztahu, který se objevuje také v paměťihodném článku Co nedělat^[383]. Vezměte si usnesení rady strany (73. číslo a přílohu k 73. a 74. číslu) a uvidíte, že rozpuštění tajné organizace menšiny, které se deklaruje ve výše uvedeném dopisu ÚV výborům, neznamená nic jiného, než že do oné tajné organizace menšiny přešli tři členové ÚV. V *tomto* smyslu tajná organizace vskutku zanikla, protože . . . tajnou organizací (boje proti straně) se teď staly všechny tři naše takzvané ústřední instituce: nejen ústřední orgán a rada, ale i ÚV. Ve jménu boje («zásadního») proti formalismu a byrokratismu teď vyhláší válku »titulkům« a vydavatelství většiny prohlašují za nestranické. Falšují sjezd tím, že vědomě nesprávně sčítají hlasy ($16 \times 4 = 61$, neboť v součtu 61 figuruje 5 členů rady, kdežto v polovině organizací figuruje rada jako organizace se dvěma hlasy!!) a zatajují před stranou rezoluce výborů (tají se, že pro sjezd se vyslovil Nižnij, Saratov, Nikolajev a Kavkaz: viz poslední rezoluce v naší brožurě Straně a Boj o sjezd²⁹⁵). Do rady vnášejí nesváry tím, že donekonečna překrucují záležitost se zastoupením na amsterdamském kongresu²⁹⁶ a opovažují se v tisku psát o »podvodu«, kterého se dopustil severní výbor, třebaže tento incident nejenže nebyl vyšetřen (ačkoli už v *červenci* se ÚV usnesl tuto věc vyšetřit), ale dokonce dodnes onen soudruh obviňovaný jakýmsi pletichářem *nebyl* ani *vyslýchán* (ten soudruh byl tři měsíce, v srpnu, září a říjnu v zahraničí a setkal se s členem ÚV Glebovem, který sice usnesení o vyšetření tohoto případu schvaloval, ale vůbec se nenamáhal předložit obviněnému obvinění!!). Jménem rady podněcují dezorganizaci tím, že štvou proti výborům většiny »periferii« a záměrně lžou o Pitěru a Oděse. Odsuzují jako »zneužívání«, když jedni a titíž soudruzi hlasují v různých výborech, zatímco tři členové rady — Plechanov, Martov a Axelrod — hlasují *tříkrát*

proti sjezdu: jednou v redakci, jednou v radě a jednou v Lize! Když prohlašují mandáty za neplatné, přisvojují si plné moci náležející jen sjezdu. Copak to není falšování sjezdu? Copak by nám soudruh Simonov doporučoval přiměří i tváří v tvář této taktice??

Vezměte si zprávu pro amsterdamský kongres²⁹⁷, která právě vyšla rusky. Vědomě proti vůli strany tu menšina mluví jejím jménem a v zastřené podobě opakuje o staré Jiskře stejné lži, jaké vždycky rozhlašovali Martynov a spol. a které nám teď předkládá Balalajkin* Trockij. Přeje si snad soudruh Simonov přiměří i s tímhle Balalajkinem? (Jeho brožura se vydává — jak se v Jiskře výslovně oznamuje — *pod redakcí Jiskry*). Možná i v tomto případě věří, že by se tím skoncovalo s frakční polemikou, jak to sliboval ÚV??

Ne, názor, že by se mohlo připustit přiměří s pokrytectvím a dezorganizací, je sociálního demokrata nedůstojný a ve své podstatě hluboce mylný. Je malomyslné domnívat se, že s publicisty »se nedá nic dělat«, ať jsou jakkoli významní, že nezbývá nic jiného než uplatňovat vůči nim taktiku, kterou Galjorka (Pryč s bonapartismem^[317]) formuloval slovy: »Klneš a klaníš se.« Většina odpovídá na přeměňování všech ústředních stranických institucí v tajnou organizaci boje proti straně i na falšování sjezdu radou tím, že dělá další a nezbytný krok ke svému semknutí. Opovrhuje pokrytectvím a vystupuje otevřeně s programem boje (viz rezoluci dvaadvaceti, schválenou Kavkazským svazem²⁹⁸ a petrohradským, rižským, moskevským, oděským, jekatěrinoslavským a nikolajevským výborem; ústřední orgán tuto rezoluci samozřejmě před stranou zatajil, třebaže ji dostal už před dvěma měsíci). Jižní výbory už schválily usnesení o tom, že se výbory většiny mají semknout a vytvořit organizační výbor boje

* Balalajkin — postava z díla M. J. Saltykova-Ščedrína Soudobá idyla^[474], ztělesňující liberálního tlučhubu, dobrodruha a prolhaného člověka. *Čes. red.*

proti hanobení strany. Nemůže být pochyb o tom, že podobná organizace většiny se vytvoří už dnes či zítra a že otevřeně vystoupí. Přes lživé výmysly přeběhlíků z ÚV přibývá v Rusku stoupců většiny a mladí publicisté, kteří se odvrátili od matoucí a pokrytecké Jiskry, se začínají z různých stran stahovat do zbrusu nového vydavatelství většiny (vydavatelství Bonče-Brujeviče a Lenina v zahraničí), aby ho všemožně podporovali, přetvářeli, rozšiřovali a rozvíjeli.

Soudruh Simonov zbytečně klesl na mysl, udělal zbytečně ukvapený závěr: Je to sice hanebnost, ale nedá se nic dělat. Ale dá! Čím hruběji tu hanobí sjezd (Balalajkin Trockij, který píše pod redakcí Jiskry, už prohlásil sjezd za *reakční pokus* utužit jiskrovské plány. To Rjazanov^[470] byl upřímnější a poctivější, když sjezd označil za svoz), čím hruběji hanobí stranu a její pracovníky v Rusku, tím větší odpor vůči sobě vzbuzují a tím semknutější se stává většina, která sjednocuje všechny zásadové lidi a odvrací se od nepřirozeného a už svou podstatou prohnitého politického spojení Plechanova, Martynova a Trockého. Právě takové spojení teď vidíme v nové Jiskře i v 5. čísle Zarje (přetiskla Martynovův článek^[282]). A kdo vidí aspoň o kousek dál než na špičku svého nosu, kdo nezástává politiku chvilkových zájmů a koalic na pár hodin, ten pochopí, že takové spojení, které plodí jen zmatky a nesváry, je odsouzeno k smrti a že stoupcem *směru* staré Jiskry, lidé, kteří dovedou tento směr odlišit od kroužku byť i významných cizinců, že takoví lidé se musí stát a stanou se hrobaři tohoto spojení.

Byl bych velmi rád, soudruzi, kdybyste mi dali vědět, zda jste tento dopis dostali, a také zda se vám ho podařilo předat soudruhu Simonovovi.

Se soudružským pozdravem *N. Lenin*

2. 11. [1904]

Váš dopis z 9. (22.) října jsme dostali. Text nerozluštěného dopisu se už poslal znovu. Nad lehkomyšlnou minonoskou** jako by se voda zavřela. Na jakou adresu jste poslal peníze? Lidin, Alexejev a Afanasjevová odjeli a od Popovové nemáme žádné zprávy.

Teď Vám sdělím nějaké novinky — napůl zahraniční, napůl ruské.

Vydavatelství Bonče-Brujeviče a Lenina pracuje hlemýždím tempem, všechno z něj leze jak z chlupaté deky. Teprve teď vyšla už dávno slibovaná brožura *Boj o sjezd*^[255]. Zdržení zavinila částečně tiskárna, především ale nejsou peníze. S penězi je to vůbec zoufalé — spousta jich je totiž zapotřebí na posílání lidí do Ruska (je tam po nich obrovská sháňka) a na přepravu. Musíme vynaložit veškeré úsilí, abychom jich sehnali pořádný balík. O nic jiného teď tolik nejde, všechno ostatní máme. Když ale nejsme v balíku, nutně živoříme, co tady teď prožíváme, to je nesnesitelné, vyčerpávající skomírání. Prachy musíme sehnat, i kdybychom se měli rozkrájet. Vždyť Rusko se organizuje a očekává od nás rozhodné kroky! Řižský výbor schválil rezoluci, že bude toto vydavatelství podporovat, a stejně tak učinily výbory oděský, nikolajevský a jekatěrinoslavský. Mnozí se ptají, proč většina nepožádala o povolení, jenže naprosto nepřihlízejí k situaci a zapomínají, že Bonče-Brujevič a Lenin se toho ujali jako soukromé osoby, a ne jménem skupiny, třebaže v Rusku to nepochopili a schválili rezoluci na podporu skupiny osob vedené Bončem-Brujevičem a Leninem. Je to dost trapné. ÚV odmítl převážet literaturu většiny, že s ní strana nemá nic společného.

Ve straně fakticky panuje naprostý rozkol. K dohodě mezi menšinou a ÚV už došlo, takže teď jdou po jedné linii, tj. falšují sjezd a likvidují výbory »zdola«. V čem ta likvidace spočívá: do bojových výborů většiny vysílají skupiny menševiků, ti výbor obléhají, agitují a všemožně se snaží podkopat důvěru k výboru u veřejnosti, u dělníků a zejména u místních organizací. Když si prostřednictvím těchto organizací

* Tento dopis napsal Lenin společně s N. K. Krupskou; její text je vytištěn *petitem*. *Red.*

** Jde o A. V. Lunačarského. *Čes. red.*

připraví vhodnou půdu, vyvolají na výboru skandál a požadují jeho rezignaci. Takhle se to teď vyvíjí v Pitěru za blahovlnné účasti ÚV. Ten provádí vůči výborům většiny pokryteckou politiku: prohlašuje, že když nedojde ke smíru s menšinou, a to je prý velice dobře možné (vida je, pokrytečky!), svolá ÚV sjezd — ÚV prý není proti sjezdu a své názory nezměnil, dohodnout se s redakcí ústředního orgánu prý pokládají za možné, protože ho pokládají nikoli za orgán strany, ale za orgán kroužku. Třebaže ÚV představuje většinu, na sjezdu i po něm se přece při volbách do ÚV přihlíželo jediné k tomu, zda bude stačit dobrý praktik X, anebo Y; ÚV žádnou *ligne de conduite** na sjezdu nedostal, a proto si může dělat co chce a není povinen zastávat stanovisko většiny. Zkrátka a dobře — pletou páté přes deváté.

V Rusku jsou na ně pořádně naštvaní. Nikolajevský, oděský a jekaterinoslavský výbor uspořádaly konferenci a schválily rezoluci . . . Zúčastnění za většinu jim odpověděli takto: . . . Předpokládá se, že kandidáti budou zvoleni prostřednictvím několika výborů, které jsou na naší straně, potom bude vydáno oznámení o vytvoření byra výborů většiny a do ostatních výborů se zajede a navrhne se jim, aby se k nám připojily a doplnily listinu kandidátů o jednoho či dva své lidi.

Kde je Boroda? Domluvte s Gorkým heslo. Kdy přijedete?

Udělejte všechno pro to, aby lehkomyšlná minonoska plula rychleji. Nedovedeme si zdržení vysvětlit, je strašně nebezpečné. Odpovězte ihned, a sice podrobněji a také konkrétněji.

Zatím byli do byra navrženi Démon, Felix, Baron, Lidin, Alexejev, Gusev a Pavlovič.

294

I. P. GOLDENBERGOVI

Meškovskému

2. 11. [1904]

Milý soudruhu! Dostali jsme zprávu, že Vás náš dopis zastihl; tentýž dopis se posílal na adresu Marie Petrovny.

* — pravidla chování. *Red.*

Ať dá vědět, zda ho dostala. Netrpělivě čekáme na Vaši odpověď, neodkládejte ji donekonečna — teď je mimořádně důležité udržovat pravidelný písemný styk. Znovu uvádím adresy pro dopisy. Je možné na ně posílat i různé příspěvky a letáky. V příštím dopisu pošleme ještě jednu adresu. Jiskra v 75. čísle uveřejnila, že se saratovský výbor vyslovil pro mír ve straně a že »počinání ÚV vyjádřil své sympatie«. Mír ve straně si přejí všichni — jde jenom o to, zda je přípustná dohoda ÚV s menšinou na základě úmluvy, že se ÚV bude všemožně stavět proti sjezdu. Usnesení rady uveřejněná v příloze k 73. a 74. číslu nám skýtají obraz o tom, k jakým výsledkům tato dohoda vedla. Jiskra už neuveřejňuje rezoluce výborů většiny nebo jim vyhrazuje místo v příloze, která se ani nedostane do prodeje (rezoluce týkající se sjezdu přišly po 74. čísle z Kavkazu: od výboru Kavkazského svazu, od tifliského, bakuského a megrelesko-imeretského výboru), dále přišly rezoluce z oděské (s 37 podpisy) a z moskevské věznice. Jiskra však založila rubriku Pro mír ve straně — a tam se uveřejňují rezoluce *proti* sjezdu.

Je to jaksi nepravděpodobné, že by se saratovský výbor vyslovil proti sjezdu a pro deklaraci ÚV^[91]. Pošlete prosím *co nejrychleji* všechny rezoluce saratovského výboru a napište, co to vlastně je to Svobodnoje slovo — menšina o něm tvrdí, že má v rukou všechna spojení. Pošlete nám prosím všechny publikace výboru za poslední měsíce anebo alespoň jejich seznam, sdělte, jak pokračuje práce, jak je organizována, zda máte literaturu a zda máte spojení s rolníky. Posílejte příspěvky dopisovatelů, zejména přiměřte k psaní lidi z místních organizací — témat je přece spousta.

Nemohl byste nám zprostředkovat spojení s Astrachaní a s Uralem?

Mějte se pěkně.

Napsáno z Leninova pověření.

E. E. ESSENOVI

Lenin Baronovi

4. 11. 1904

Milý soudruhu! Celá řada zpráv, které jsem o Vás dostal, mne nutí důrazně Vás požádat, abyste načas zanechal práce a na měsíc sem přijel. Velmi dobře chápu, že jste se zabral do práce a je Vám zatěžko se od ní odpoutat, jenže je zapotřebí myslet také na rozdělení sil z hlediska celkového plánu kampaně. Nutně potřebujeme zkušené pracovníky, a tak si za sebe musíte načas najít někoho z mladých a sám rozhodně přijet sem, abychom urovnali některé společné záležitosti, abyste nám sdělil všechny poznatky ze svých cest a abychom se poradili o dalších krocích, které hodláme podniknout. Je to bezpodmínečně nutné, protože jinak nebudeme mít v příštích vážných chvílích žádnou rezervu. Odpovězte mně, prosím Vás, co nejdřív osobně a svou cestu proboha neodkládejte ani o týden. Už se chystáte jak dlouho a pořáď to protahujete. Pevně Vám tisknu ruku a co nejdřív Vás očekávám.

Váš *N. Lenin*

A. M. STOPANIMU

Lenin Tu — rovi, soukromé

[10. 11. 1904]

Milý příteli! Váš dopis mě nesmírně potěšil. Pište prosím pravidelně každý týden aspoň pár řádek a rozhodně dbej-

te, aby všechny adresy platily a abychom měli pro dopisy a schůzky adresy v záloze. Co je to za pořádek, když jsou stoupenci většiny tak rozptýleni! Bez pravidelného spojení se nedá dělat žádná společná práce — a my od Vás nic nedostali víc než půl roku.

Souhlasím plně a bezvýhradně se vším, co píšete o nutnosti sjednotit většinu, semknout výbory většiny a připravit svorný sjezd, který by dovedl prosadit vůli pracovníků v Rusku. K tomu všemu jsou nezbytné co nejužší styky — jinak se totiž každý dře na vlastní pěst, Vy se o našich společných záležitostech nedozvíte zhola nic.

ÚV teď s menšinou splynul úplně a stal se *de facto* součástí její tajné organizace, jejímž cílem je bojovat proti sjezdu stůj co stůj. Nová usnesení rady^[460] přímo falšují jak počet hlasů, tak i vůli výborů (příloha k 73. a 74. číslu Jiskry — četl jste ji?). Teď musíme být připraveni na to, že oni žádný sjezd ani za nic nesvolají, že se nezastaví před žádným porušením stanov ani před žádným dalším hanobením strany. Nepokrytě se nám posmívají: Kdepak je ta Vaše síla? A my bychom se chovali dětinsky, kdybychom ve sjezd jenom *věřili* a už od nynějška se nechystali na sílu odpovědět silou. Proto musíme 1. ihned sjednotit všechny výbory většiny a vytvořit byro výborů většiny (iniciativu už projevily Oděsa + Nikolajev + Jekatěrinoslav) k boji proti bonapartismu ústředních institucí; 2. vynaložit veškeré úsilí na všestrannou podporu a rozšíření vydavatelství většiny (s tím jsem tady začal s Bončem-Brujevičem; Bonč-Brujevič je jenom vydavatel). Skupina publicistů v Rusku se už do toho pustila, takže musíme okamžitě začít shromažďovat a posílat nejrůznější materiál, příspěvky dopisovatelů, letáky, noticky aj. aj., zejména od dělníků a o dělnickém hnutí. Bezpodmínečně a ihned! (Pokud nám od nynějška nebudete posílat jednu zprávu týdně, přeručíme s Vámi styky.)

Co se udělalo ve věci byra: oděský + nikolajevský + jekatěrinoslavský výbor schválily společně takové usnese-

ní (uvést celé) . . . = = 22 jim odpovědělo takto²⁹⁹: = =

Rozhodně se vynasnažte co nejdříve zajet do Tiflisu a obojí tam vyřídít. Ať se co nejrychleji připojí. Byro bude samozřejmě možné doplnit členy z Kavkazu. Ať se tedy všechny kavkazské výbory ozvou ohledně byra ihned, tj. ať nám napíší do Petrohradu (nebo do Rigy?) (adresa . . . , klíč . . .), zda s byrem souhlasí a zda žádají změnu anebo doplnění kandidátů. Vynasnažte se proboha, aby se tahle nesmírně závažná věc udělala precizně, důkladně a rychle.

Někteří soudruzi požadují, aby výbory většiny uspořádaly konferenci v Rusku. My tady jsme toho názoru, že by to bylo drahé, zdlouhavé a moc by to nepřineslo. Vždyť my musíme spěchat, jak jen to jde. Sjíždět se kvůli volbě byra nemá smysl; mnohem lepší je dohodnout se písemně anebo tak, že to jeden nebo dva soudruzi objedou. A až potom byro vystoupí a k němu se připojí Jekaterinoslav + Oděsa + Nikolajev + Petrohrad + Moskva + Riga + Kavkaz, pak už byro bude ihned vystupovat jako představitel organizované většiny.

Takže si proboha pospěšte a co nejdříve nám odpovězte.

Pevně Vám tisknu ruku. Váš *N. Lenin*

297

PETROHRADSKÉ ORGANIZACI SDDSR

[V říjnu — prosinci 1904]

V Petrohradu existuje odbočka moskevského zubatovovského dělnického spolku, která se řídí stejnými stanovami (jde o dělníky mechaniky) a částečně jsou v ní i stejní lidé, tj. ti, kteří dříve pracovali v petrohradském zubatovovském spolku (Ušakov, Starožilov a Gorškov, Pikunov a Mochnatkin, Nikiforov aj.). Patrony tohoto spolku jsou

Litvinov-Fallinskij, Čižov a Langovoj. Důrazně se doporučuje *mimořádná* opatrnost ve styku s tímto spolkem, a to vzhledem k *obrovskému* nebezpečí ze strany provokátérů. Nyní spolek mírně uhnul doleva, ale jako celek slouží buržoazii a policii.

(Informace pochází od člověka znalého věci.)

298

O. A. PJATNICKÉMU

[Před 16. 11. 1904]

Pjatnicovi. Lenin »Pjatnicovi«, soukromé

Milý soudruhu! Naše společná přítelkyně* mě informovala, jaké dopisy máte k dispozici³⁰⁰ (dopisy zahraničního člena ÚV adresované ruským členům ÚV, v nichž se praví, že zahraniční menšina začala být drzá a že rezoluce dvaadvaceti bezpochyby vyjadřuje skutečnou vůli strany). Domnívám se, že byste mně měl rozhodně tyto dopisy ihned poslat sem.

Za prvé jsem členem ÚV, a proto mám plné právo být obeznámen s korespondencí zahraničního člena ÚV s Rusy, tím spíš, když se tato korespondence týká celostranické otázky — postoje menšiny. Snad nechcete pomáhat těm členům ÚV, kteří přeběhli k menšině, utajovat před stranou (a dokonce před ostatními členy ÚV) skutečnou situaci?

Za druhé z obsahu dopisů vyplývá, že členové ÚV (Glebov, Koňagin a Nikitič) vysloveně nemluví pravdu, když ve svém dopisu adresovaném výborům v Rusku prohlašují, že menšina v zahraničí je ústupná. Když už jsme tomuto bonapartismu, tomuto klamání strany vyhlásili společně a otevřeně válku (jménem nás všech ji ve své

* Jde o R. S. Zemljačkovou. *Red.*

brožůře vypověděl Galjorka^[317]), pak je přímo naší povinností odhalovat straně každý klam členů ÚV. Jestliže budeme mít v rukou důkazy o takovém klamání a stranu na ně neupozorníme, nesplníme svou povinnost vůči ní. Budeme-li mluvit o bonapartismu v tisku i na veřejnosti, ale nevyužijeme příležitost průkazně tento bonapartismus doložit, budeme vypadat jako planí mluvkové. Vždyť my přece slovo bonapartismus nepoužíváme jako nadávku, jako to dělali Martov a Plechanov.

Občas slýcháme, že v politickém boji nemají soukromé dopisy co dělat. To není pravda. Jestliže v soukromých dopisech vychází najevo, jak straničtí funkcionáři zneužívají svého postavení, pak je naprosto nutné takové dopisy využívat. Plechanov ve svém Vademecu*^[386] využíval soukromých dopisů dokonce i proti jiným osobám než funkcionářům. Mimoto dopisy, o kterých je tu řeč, vůbec nejsou soukromé, je to korespondence členů ÚV o záležitostech ÚV. A tak já jako člen ÚV a Vy jako důvěrník ÚV jsme povinni zabránit pokusu utajit před stranou pravdu.

Ze všech těchto důvodů považuji za naléhavě nutné, abyste mi tyto dopisy nebo alespoň jejich úplné opisy obratem poslal. Část těchto dopisů je samozřejmě konspirativní a tu nikdy nevyzradíme. Ale to, co se týká zájmů celé strany a nic konspirativního neobsahuje, musí být odhaleno. Jak a kdy to udělat, to tady uvážíme.

Rozhodně mi na tento dopis odpovzte co nejrychleji. Žádné neštěstí, když to napíšete špatnou ruštinou. Můžete to napsat dokonce jidiš. V každém případě odpovzte obratem.

Kdybyste mi ty dopisy nechtěl poslat, pak Vás všichni poprosíme, abyste co nejdříve, *v nejbližších dnech* přijel sem. Je to věc natolik důležitá, že je třeba ji projednat a vyřešit stůj co stůj.

Tisknu Vám ruku. Váš *N. Lenin*

* — průvodci. *Red.*

P. S. Určitě vyříd'te *Nik. I—čovi**, »*jakobínovi*«* a *Žitomirskému*, aby mi *okamžitě* poslali své adresy. To je pěkný pořádek — každý si hraje na svém písečku a nedá o sobě nikomu vědět.

299

A. A. BOGDANOVVI

[21. 11. 1904]

Milý příteli! Vyříd'te prosím ihned Rachmetovovi, že se k nám chová opravdu sprostě. Neumí si představit, jak netrpělivě tady všichni čekají na jeho konkrétní a přesné, povzbudivé informace, a ne na takové telegramy, jaké posílá. To věčné čekání a nejistota už lidi úplně umožily. Je absolutně vyloučeno, že by Rachmetov neměl o čem psát: stýká se a stýkal se spoustou lidí, mluvil se Zemljačkovou, byl ve spojení s Borodou, moskevskými advokáty a publicisty atd. aj. atd. atd. Musí nás přece udržovat au courant**, předávat nám spojení, oznamovat nové adresy, posílat příspěvky dopisovatelů, informovat nás o schůzkách týkajících se našich záležitostí a o zajímavých setkáních. Rachmetov nám ještě nepředal jediné nové spojení! To je hrozné. Nemáme od něho *jediný* příspěvek, jedinou informaci o skupině publicistů v Moskvě. A kdyby ho zítra zatkli, nemáme na co navázat — jako kdyby nežil!! To je hanebné — mohl by psát všechno a o všem bez nejmenšího nebezpečí, a místo toho jen něco naznačuje o jakýchsi mladých silách aj. (Co se ví o Bazarovovi, Fričovi, Suvorovovi a ostatních?) Je zapotřebí, aby nejméně jednou týdně (to věru není mnoho) věnoval 2—3 hodiny dopisu o 10—15 stranách, jinak se dooprav-

* Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

** — na patřičné úrovni informovanosti. *Red.*

dy zpřetrhá jakékoli spojení a z Rachmetova a jeho velikášských plánů se stane velikášská fikce; zdejší lidé se doslova rozutíkávají, neboť s hrůzou dospívají k závěru, že žádná většina neexistuje a že většina ani nic nepodnikne. Taktika menšiny je už teď ve své nové podobě naprosto jasná: absolutně ignorovat a zamlčovat publicistiku většiny i existenci většiny, vymýtit polemiku z ústředního orgánu a vytahovat se s pozitivní prací (nedávno vydala redakce ústředního orgánu tiskem, ale »jen pro členy strany« dopis stranickým organizacím o plánované účasti sociálních demokratů v zemstevní kampani: neuvěřitelně se vychloubají neuvěřitelnými banalitami. Vyšel tu Leninův rozbor a zdrcující kritika* tohoto dopisu). Většina nutně musí začít vydávat vlastní orgán³⁰¹: k tomu jí ale chybějí peníze a příspěvky dopisovatelů. Obojí teď musíme začít usilovně shánět, jenže bez podrobného a zevrubného korespondování to nepůjde. Spojení se nepředávají, a tak nemáme možnost zaútočit na jednu a tutéž osobu z různých stran, práci spousty bolševiků, kteří jezdí po Rusku a každý z nich něco organizuje na vlastní pěst, chybí koordinovanost. Tahle roztržitost je cítit všude — výbory znovu zaostávají za vývojem situace, částečně proto, že neznají nová usnesení rady (samostatná desetistránková příloha k 73. a 74. číslu Jiskry) a částečně proto, že se nad nimi nezamýšlejí a nechápou, že tato usnesení znamenají naprosté a nestoudné falšování sjezdu. Teď už mohou jen děti nevidět, že rada a ÚV se nezastaví před ničím, co by sjezd *zmařilo*. Musíme proti nim postavit *sílu* = orgán + organizaci většiny v Rusku — jinak je s námi konec! S Lehkomyslným se Lenin ještě nesešel; je podivné, že se Lehkomyslný kamsi uklidil a někde v ústraní vyčkává!

Takže: vyřid'te Rachmetovovi tuhle trojitou porci nádávek a donu'te ho, aby si za trest psal deník. A proč ma-

* Viz Zemstevní kampaň a plán Jiskry (Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 77—101). *Red.*

dame Rachmetovová nejede tam, kam slíbila? Opakujeme: všichni se nám tu rozutečou (dokonce už i Galjorka naříká a vzdychá), protože necítíme spojení s Ruskem, není vidět, že by Rachmetov vůbec byl naživu, dělal s námi společnou práci a připouštěl si kvůli ní starosti. Bez dopisů nemůže vzniknout nic než absolutní roztržestnost!!

300

TVERSKÉMU VÝBORU SDDSR*

26. 11. [1904]. Milý soudruhu! Oba výtisky Vaší rezoluce jsme dostali, ale ústřednímu orgánu předány nebyly, protože nedávno se stala takováhle věc. Nikolajevský výbor zaslal rezoluci, která měla být předána Jiskře, což se také stalo. Martov pak rezoluci vrátil — s nadávkami nejhrubšího zrna. ÚV a ústřední orgán prý bezpečně vědí, že v Nikolajevu žádný výbor neexistuje, takže tu rezoluci evidentně napsali nějací podvodníci a samozvanci. Vzhledem k tomu, že v rezoluci nejsou žádné podpisy, není datována a neuvádí se v ní, jaké stanovisko k ní zaujaly místní organizace, nemá prý tato rezoluce žádný význam, takže on, Martov, dokonce odmítl předat ji ústřednímu orgánu, protože už má po krk celé té výroby falešných rezolucí. Tverskou rezoluci stihne zřejmě stejný osud. Uveřejníme ji jako leták většiny.

Napište prosím, jak pokračuje práce.

Dostali jste dopis Jiskry stranickým organizacím o zemstevní kampani? Redakce v něm napovídala v době za »novým vyšším typem« spoustu nesmyslů včetně takové nehoráznosti, že dělníci nemají liberály zastrašovat a musí si počínat tak, aby mezi nimi nevyvolali paniku. Tento dopis vyvolává rozhořčené spory, Lenin na něj

* Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. *Red.*

reagoval brožurou Zemstevní kampaň a plán Jiskry*.

Pošlete prosím adresy, abychom Vám mohli posílat literaturu. Adresy, na které se posílaly rezoluce, plně vyhovují. Z Permu k vám přijede Rogovová, prý to není špatná pracovnice, my ji osobně neznáme, ale oťukejte si ji, třeba by vám mohla být užitečná — je v ilegalitě, tak jí pomozte se zařizováním všeho potřebného.

S Bolšakem je dohodnut klíč gama-beta: jihoamerické státy 34 písmen, uprostřed j. Bolšak prosí, abyste do po-drážek bot zadělali pas a listy ruční pilky a poslali mu to prostřednictvím Někrasovové anebo příbuzných.

Dejte nám bez prodlení vědět, zda jste naše dopisy dostali. Zdravíme vás.

Lenin

301

IMERETSKO-MEGRELSKÉMU VÝBORU
S D D S R**

Megrelsko-imeretskému výboru

28. 11. [1904]

Milí soudruzi, oba vaše dopisy — z 23. a 28. — jsme dostali; první (se statistikou a adresami) se octl u menšiny a doručili nám ho teprve dnes, adresy jsme rozluštili a adresu na posílání literatury hned použijeme. Vaši rezoluci pro sjezd jsme dostali a postoupili ji ústřednímu orgánu. O žádném jiném sčítání hlasů jsme neslyšeli — a také sotva nějaké bude.

Nedávno došla rezoluce nikolajevského výboru^[444] a byla poslána ústřednímu orgánu. Martov ji vrátil s hru-

* Viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 77—101. *Red.*

** Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. *Red.*

bými nadávkami, že prý ÚV a ústřední orgán bezpečně vědí, že v Nikolajevu žádný výbor neexistuje (to je vyložená lež — ÚV se svou deklarací do nikolajevského výboru zajel a moc dobře ví, že osoby, které rezoluci podepsaly, jsou členy nikolajevského výboru), že rezoluci poslali nějací samozvanci a podvodníci, kteří sepsali falešnou rezoluci . . . Rezoluce výboru Kavkazského svazu pro sjezd uveřejněna nebyla, zato se uveřejnila ta . . . proti sjezdu. V tisku bylo uvedeno, že saratovský, samarský, uralský a astrachaňský výbor politiku ÚV schválily (rezoluce se neuvádějí), a my jsme týž den, kdy toto číslo Jiskry vyšlo, dostali z Uralu dopis, že u nich už několik měsíců o ÚV nic neslyšeli a dokonce vůbec nevědí, zda strana ještě existuje. Plechanov otevřeně říká, že sjezdu se nedočkáme . . . ÚV naopak pokrytecky prohlašuje, že se teď proti sjezdu nestaví, že je jenom zapotřebí postarat se o to, aby sjezd skutečně vyjadřoval mínění strany . . . ÚV strká rezoluce výborů do šuplíku, ale v letáku členům strany říká: »teď, když se strana vyslovila pro nás . . .«

Výbory požadovaly od ÚV literaturu většiny, ale ÚV ji odmítl vozit — prohlásil, že není stranická, to za prvé, a za druhé, že prý nemůže být žádným přínosem pro rozvoj třídního uvědomění proletariátu. Ti pokrytci! Takže nová brožura Trockého^[504], která vyšla pod redakcí nové Jiskry a představuje tudíž do jisté míry její Credo, bude zřejmě znamenat pro rozvoj uvědomění proletariátu mnoho . . . V brožuře se prohlašuje, že mezi starou a novou Jiskrou zeje celá propast, že sjezd byl reakčním pokusem uzákonit kroužkařské metody boje, že staré Jiskře o proletariát nešlo, že jiskrovci se vyjadřují o proletariátu jako o tupých palicích atd. atd. Struve nevychválil nadarmo tendence menšiny jako životně důležité . . . (viz Lenínův leták Úslužný liberál*). Dostali jste dopis Jiskry všem stranickým organizacím o zemstevní kampani?

* Viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 72—75. *Red.*

V honbě za novým, »vyšším« typem propagandy a agitace v něm Jiskra napovídala spoustu nesmyslů, dospěla dokonce až k tomu, že demonstraci je zapotřebí organizovat opatrně, aby se mezi zemstevníky nevyvolal panický strach. Lenin na tento dopis reagoval brožurou Zemstevní kampaň a plán Jiskry* . . .

Ted', když ÚV uzavřel s ústředním orgánem dohodu o tom, že sjezd nepřipustí, bude sjezd odložen na neurčito. Přesto se většina rozhodla o něj usilovat, jenomže toho může docílit jedině v případě, že se semkne a zorganizuje.

To by bylo prozatím všechno.

Mějte se pěkně. *Lenin*

302

MOSKEVSKÉMU VÝBORU SDDSR

Moskva

29. 11. [1904]

Milí soudruzí! Vaši rezoluci jsme obdrželi. Díky za slíbenou pomoc.³⁰² Sdělte nám prosím, jaká je situace ve výboru. Je tato adresa vhodná pro dopisy? Nejsme si tím jisti — proto píšeme tak stručně, třebaže by bylo zapotřebí psát o tolika věcech.³⁰³ Dejte nám obratem vědět, zda jste dopis dostali.

Se soudružským pozdravem
Lenin

* Viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 77—101. *Red.*

BAKUSKÉMU VÝBORU SDDSR*

Baku

29. 11. [1904]

Drazí přátelé! Plníme Vaši prosbu — na zkoušku posíláme zatím jen půl pudu** naší literatury, abyste ji nemuseli kupovat. Jestli se zkouška podaří, budeme vám posílat podle vašich požadavků. Mimoto jsme zařídili posílní balíků na adresu, kterou nám dala Raisa***. Zpráva o Lenočce nám udělala velikou radost. Pročpak nepíše? Ostatní ovšem také nejsou zrovna moc pečliví. Dostali jste náš dopis z 10. listopadu?†

Je čím dál tím zřejmější, že rada sjezd nepřipustí ani za nic. Plechanov prohlašuje otevřeně: Sjezd? To se načekáte! Ústřední orgán hází rezoluce výborů v nejlepším případě do koše, ale také je vrací s hrubými nadávkami, jako tomu bylo v případě nikolajevského výboru, který si ce poslal rezoluci pro sjezd, jenže formálně neodpovídala předpisům rady, za což bylo autorům rezoluce vyspíláno podvodníků a samozvanců, kteří vyrábějí falešné rezoluce . . . Aby většina *donutila* radu sjezd svolat, musí se zorganizovat — o tom psal už Lenin v minulém dopisu. Dostali jste dopis Jiskry členům strany o zemstevní kampani? (Viz dopis megrelsko-imeretskému výboru.)††

Takže zatím končím. Posílejte příspěvky, většina zamýšlí vydávat vlastní orgán — pokrytecké počínání stranicových institucí ji k tomu stále víc tlačí.

Dostali jsme dopis výboru Kavkazského svazu (pro-

* Dopis napsala z Leninova pověření N. K. Krupská. *Red.*

** Pud — 16,38 kg. *Čes. red.*

*** Nepodařilo se zjistit, o koho jde. *Red.*

† Viz tento svazek, dokument č. 296.

†† Viz tento svazek, dokument č. 301. *Red.*

střednictvím redakce ústředního orgánu) — odpovíme brzy.

Zdravíme vás. *Lenin*

P. S. Jakpak to vypadá v Batumi? Jaká tam je nálada?

304

NEZJIŠTĚNÉMU ADRESÁTOVI

[Koncem listopadu 1904]

Vážený soudruhu!

Promiňte prosím, že jsem se s odpovědí opozdil. Byl jsem velice zaneprázdněn a teď musím na pár dní z Ženevy pryč.³⁰⁴ Po návratu se vynasnažím, abych se s Vámi co nejdřív sešel.

Tisknu Vám ruku. *Lenin*

305

N. K. KRUPSKÉ

3. 12. 1904

Dnes jsem odeslal Bončovi dopis o našich záležitostech. Zapomněl jsem dodat důležitou věc: náklad (Lejtejzenův slovník) bude *mít 3000* výtisků — to je nutné vědět kvůli stanovení ceny. Hned to Bončovi vyříd'.

Posílám prohlášení svazového výboru a kavkazského zástupce ÚV³⁰⁵, které dnes dostala Raisa. *Podle mne to rozhodně* a bez meškání musíme přetisknout v našem vydavatelství jako *leták*: Určitě to hned udělejte; mohli byste k tomu připojit nikolajevskou aj. rezoluce, ale ať má leták co nejmenší rozsah, 2—4 (maximum) stránky

(žádné titulky, jen s poznámkou dole, kdo to vydává).

Právě jsem dostal dopis od Tebe. Nechápu, v čem spočívá Ljadovův a Rachmetovův »plán«, ale něco mi tu nehraje. *Vynasnažím se co nejdřív přijet a uspíšit příjezd minonosky.*

Příložené listy jsem nahříval bez úspěchu. Snad byste mohli vyzkoušet jiné reagenty.

Mimo očekávání mi vybyl volný večer. Na rubové straně posílám dopis a doporučuji ho *ihned* poslat všem třem mým jménem* — aniž by se svolávaly porady; jen ať to s nimi jaksepatří zamává — pak už sami poznáme, nako-lik byly ty informace přehnané: skutečnost je taková, že rozklad už nastává, jenže my jsme povinni tomu zabránit a hned na začátku jim to pořádně vytmavit; proto tak naléhavě doporučuji poslat ten dopis *ihned* všem třem mým jménem. Zítřka si promluví s minonoskou — jistě bude stát při mně a Vasilij Vasiljevič a Švarc také, ale text ať je raději podepsán mým jménem. Měl jsem v úmyslu napsat Martynu Nikolajevičovi a vyhubovat mu, ale myslím si, že to nemá žádnou cenu, až přijedu, promluví si s ním — tady je totiž zatím neškodný. A škody, které se začínají projevovat v Rusku, dokáže můj dopis trochu paralyzovat. Udělalas chybu, že jsi Martynu Nikolajevičovi nenakázala, aby mi ihned o všem napsal do Paříže — opravdu velikou chybu, bylo to nutné.

Znovu jsem si přečetl dopis Rachmetovovi: snad by se jedna dvě invektivy mohly vynechat, ale jinak *důrazně radím* poslat ten dopis ihned, a sice ve velice ostrém tónu, mým jménem.

Byl jsem u Lejtejzena. Přečetl mi dopis od Plechanova. Samozřejmě že v něm strašně nadává Leninovi. Píše, že »Trockého brožura je nanicovatá jako on sám«, žádá Lejtejzena, aby se »nepřidával k menšině, ale k němu«

* Viz tento svazek, dokument č. 306. *Red.*

(k Plechanovovi), nařiká si na »tragédii svého života, že po 20 letech nemá přítele, který by mu věřil«, říká, že prosí o »soudružskou důvěru, a ne podřizování se autoritě«, že »vážně pomýšlí na rezignaci . . .« to je prozatím *entre nous**.

Nedávno psal Lejtejzenovi Dejč, *žádá* o peněžní *výpomoc*, prý jsou úplně bez peněz. Totéž psala (předtím) Zaslíčková Jefronovi; hubovala na Galjorku v domnění, že Galjorka je Sergej Petrovič(!).

Doufám, že pozítří, v pondělí, vyjedu; v úterý a ve středu budu přednášet v Curychu, ve čtvrtek v Bernu, v pátek bych chtěl být doma. Ale asi se to protáhne ještě o několik dní.³⁰⁶

Napiš mi do Curychu přes Argunina (ve dvou obálkách a vnitřní ať je důkladná, pořádně zalepená). Ne-napsali mi z Lausanne a nežádali, abych tam zajel? Poslali adresu?

Tvůj *N. Lenin*

Napište určitě a ihned *v šem* našim výborům, aby nám poslaly *oficiální příkaz* přetisknout *otevřeně* pro všechny dopis redakce o zemstvu. To pro všechny případy. Udělej to *bez sebemenšího vytáčení*. Ten dopis si sežeňte (nebo přetiskněte) a rozešlete ho ještě v obálkách výborům většiny.

* — mezi námi. *Red.*

A. A. BOGDANOVVI,
R. S. ZEMLJAČKOVÉ
A M. M. LITVINOVVI

*Lenin Rachmetovovi,
Zemljačkové a Papašovi, soukromé*

3. 12. 1904

Milý příteli! Dostal jsem zprávy o příjezdu M. N. (já sám jsem se s ním nesetkal) a usoudil jsem z nich, že to v naší práci pořádně skřípe. Mezi bolševiky v Rusku a v zahraničí znovu dochází k jakémusi nesouladu. A' já z tříletých zkušeností vím, že takový nesoulad může naší věci pekelně uškodit. V čem ten nesoulad vidím: 1. oddaluje se Rachmetovův příjezd; 2. těžiště se ze zdejšího orgánu přenáší jinam, na sjezd, na organizační výbor v Rusku etc.; 3. nejenže se trpí, ale dokonce se podporují jakási ujednání ÚV s publicistickou skupinou většiny i bezmála idiotské akce ruského orgánu. Mám-li pravdivé informace o tomto nesouladu, pak musím konstatovat, že ani ten nejhorší nepřítel většiny by si nemohl vymyslet nic horšího. Oddalovat Rachmetovův odjezd je přímo neodpuštělná hloupost hraničící se zradou; žvanění se totiž úžasně rozmáhá a my riskujeme, že kvůli dětinsky pošetilým plánům dát teď v Rusku nahonem něco dohromady přijdeme o hodnotu, kterou tu teď nutně potřebujeme. Ještě neomluvitelnější je oddalovat vydávání zahraničního orgánu většiny (k tomu potřebujeme už jenom peníze). S ním teď všechno stojí a padá, bez něho nás čeká jistá a neslavná smrt. Ať to stojí co to stojí, musíme za každou cenu sehnat peníze, aspoň nějakých pár tisíc, a hned se do toho pustit — jinak si kopeme hrob. Jen beznadějní hlupáci mohou *všechny* naděje vkládat do sjezdu — je totiž jasné, že rada zmaří každý sjezd, zmaří

ho ještě dřív, než bude svolán. Pochopte mě proboha dobře: nenavrhuji, abyste přestali pro sjezd agitovat, abyste se toho hesla vzdali, jenže teď by se leda děti mohly omezit na něco takového a nevidět přitom, že rozhodující je **síla**. Ať jen se rezoluce o sjezdu sypou dál (cesty M. N. po výborech nepřinesly bůhvíproč jedinou opětovnou rezoluci, a to je opravdu velká škoda), jenže *to není nejpodstatnější* — copak je možné, že to nevidíte? Organizační výbor či byro většiny jsou sice nezbytné, ale bez tiskového orgánu nebudou nic víc než ubohá nula, pouhá fraška, mýdlová bublina, která splaskne při prvním neúspěchu. Za každou cenu potřebujeme orgán a peníze — peníze sem, třeba i někoho podřežte, ale dejte nám peníze! Organizační výbor anebo byro většiny nás musí zmocnit k vydávání orgánu (honem, co nejdřív) a musí objíždět výbory, ale kdyby si organizační výbor usmyslel, že se *napřed* pustí do »pozitivní práce« a orgán *prozatím odloží*, to by nám takový idiotský organizační výbor mohl rovnou podříznout krk. A pak — vydávat cokoli v Rusku, jakkoli se paktovat s tou mizernou pakáží z ÚV — to už znamená přímo zrazovat. Že ÚV hodlá bolševiky v Rusku a v zahraničí rozdělit a roztrástit, to je jasné, to plánuje už dávno a do téhle pasti by se mohli chytit jen úplní jelimánkové, kterým ještě teče mléko po bradě. Usmyslet si vydávat v Rusku orgán s pomocí ÚV — to je šílenství, holé šílenství anebo zrada a z hlediska objektivní logiky vývoje událostí to jinak dopadnout nemůže, protože organizátory tohoto orgánu nebo populárního orgánu bude nevyhnutelně vodit za nos kdejaká odporná hnida, jako je ústřední výbor. Takhle to vidím už předem a předem dělám nad takovými lidmi kříž.

Znovu říkám: potřebujeme především orgán, orgán a zase orgán a taky peníze na orgán; vynakládat teď peníze na něco jiného je vrchol nerozumu. Rachmetova je sem třeba ihned, bez meškání přitáhnout. Výbory je zapotřebí objíždět především kvůli příspěvkům dopisovate-

lů (to je neodpuštělné a ostudné, že příspěvky dopisovatelů doposud nemáme!! Pro naši věc to je přímo hanba a naprostý konec!!), kdežto veškerá agitace pro sjezd musí probíhat jen jako něco *vedlejšího*. Všechny výbory většiny musí s ÚV okamžitě a *fakticky* přerušit veškeré styky a přeorientovat se na organizační výbor anebo na byro většiny; organizační výbor *musí neprodleně* vydat v tisku zprávu o svém ustavení, rozhodně to musí ihned zveřejnit.

Pokud onomu začínajícímu nesouladu v řadách většiny neučiníme přítrž, pokud se o tom nedomluvíme jak písemně, *tak (a to hlavně)* při schůzce s Rachmetovem, pak tu nad tím všichni můžeme *rovnou udělat kříž a jít od toho*. Chcete-li, abychom pracovali společně, pak musíme srovnat krok a domlouvat se, jednat podle úmluvy (a ne v rozporu s úmluvou nebo bez úmluvy); tohle je ale hotová ostuda a darebáctví: jeli jste shánět peníze na orgán, a místo toho jste se zabývali čertví jakými hovadinami.

V nejbližších dnech vystoupím v tisku proti ÚV ještě rezolutněji. Jestliže s ÚV a s radou neskoncujeme, nezasloužíme si nic jiného, než aby nám všichni naplivali do tváře.

Čekám na odpověď a na Rachmetovův příjezd.³⁰⁷

N. Lenin

307

VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU S D D S R

5. 12. [1904]. Milý soudruhu! Dostali jsme: 1. prohlášení delegátů bakuského výboru S D D S R, zvolených uvědoměnými dělníky, o reorganizaci tohoto výboru, 2. leták balachanských a bibi-ebatských dělníků z 20. října, 3. leták bakuského výboru Nová politika liščího ohonu, 4. nezbytné

zdůvodnění a 5. prohlášení z 9. listopadu. Rezoluci bavorského výboru nemáme a nemáme ani rezoluci konference kavkazských výborů^[432], kterou nám prý poslali.

Ohledně prohlášení je třeba říci toto: svého času (v létě) přišel velice podrobný dopis od kavkazského zástupce ÚV, pojednávající o oné historii s menšinou. Tento dopis byl neprodleně poslán ústřednímu orgánu, takže rada velmi dobře znala jeho názor a znal ho i člen ÚV Glebov, který se účastnil projednávání této záležitosti.

Většina vydává brožuru Rada proti straně, kde bude tato záležitost na základě vyjádření kavkazského zástupce ÚV³⁰⁸ podrobně rozebrána.

Sdělte prosím, jak velké balíky lze posílat ze Sosnovic. Odpovězte co nejdříve.

Mezi redakcí Jiskry a většinou teď probíhá prudká polemika o otázce zemstevní kampaně. Redakce vydala nesmyslný dopis^[338] »jen pro členy strany«, v němž pořádně pomotala problematiku postoje k zemstevním činitelům. Lenin na něj reagoval brožurou Zemstevní kampaň a plán Jiskry*. V této otázce není nic konspirativního, a přitom je natolik závažná, že vyžaduje veřejné projednání.

Požadujte proto, aby byl dopis redakce o zemstvu přetištěn a zveřejněn pro všechny. Vždyť je to skandál: v Jiskře se říká jedno, a v dopisu pro členy strany druhé. Tato otázka znepokojuje každého. Parvus poslal dopis, v němž se vyslovuje pro Leninovo stanovisko a proti stanovisku menšiny. Brožuru Zemstevní kampaň a plán Jiskry vám poslali.

Lenoče vyřídte, že její dopis došel — dostal se menšině do rukou a byl nám předán otevřený. Napíšu jí v nejbližších dnech — je až moc velká pesimistka . . .

Se soudružským pozdravem *Lenin*

* Viz Sebrané spisy 9, Praha 1382, s. 77—101. *Red.*

M. M. LITVINOVVI

Lenin Papašovi

[8. 12. 1904]

Milý příteli! Spěchám, abych odpověděl na Váš dopis, který se mi moc a moc zamlouval. Máte naprostou pravdu, že je třeba počínat si energicky a revolučně a kout železo, dokud je žhavé. Souhlasím také s tím, že je zapotřebí sjednocovat zejména výbory většiny. Teď je nám všem jasné, že je nezbytné mít ruské ústředí a zdejší tiskový orgán. Pro jeho založení už jsme udělali všechno, co jsme mohli. Rjadovoj pracuje naplno, získal spolupracovníky, dělá co může a usilovně a s nemalými vyhlídkami na úspěch hledá milionáře. Stejně tak máte naprostou pravdu v tom, že je třeba jednat otevřeně. Pokud jde o nás dva, zůstává jediný sporný detail, který je zapotřebí posoudit s chladnou hlavou, a sice: konference výborů, anebo přímé vytvoření »byra výborů většiny« (tento název se nám zamlouvá víc než organizační výbor, i když o název tu samozřejmě nejde) s tím, že by toto byro zpočátku uznalo několik a později všechny výbory většiny. Vy jste pro konferenci, my pro byro. Kdyby se konference mohla konat v zahraničí, byl bych pro všemi deseti. V Rusku je to totiž po čertech nebezpečné, zdlouhavé a málo efektivní. Zatím už Oděsa + Nikolajev + Jekatěrinoslav našly společnou řeč a uložily »dvaadvaceti« »jmenovat organizační výbor«. Reagovali jsme tak, že jsme jim doporučili název »byro výborů většiny« a sedmičku kandidátů (Rusalka, Felix, Zemljačková, Pavlovič, Gusev, Alexejev, Baron). Píšeme o tom do Oděsy a do Petrohradu. Alexejev už k vám odjel. Nebylo by lepší zvolit kandidáty prostřednictvím Rigy, Petrohradu + Moskvy a pak to hned oznámit *veřejně* (návrh oznáme-

ní* posíláme), potom zaskočit k severnímu výboru, na Kavkaz, do Saratova, Nižního a jinam, požádat je, aby se připojili, a byro pokud možno liberálně doplnit o pár *jejich* kandidátů (i když není příliš pravděpodobné, že by výbory, které se připojí, požadovaly rozsáhlé doplňování byra). Rozhodně si nemyslím, že by nám mohly vzniknout potíže kvůli složení byra.

Jaké jsou výhody takového postupu: je rychlý, levný a bezpečný. To jsou velice důležité výhody, protože rychlost teď znamená všechno. Byro se stane oficiálním orgánem sjednocených výborů a v případě rozkolu de facto plně nahradí ÚV. Už je také pevně stanoveno složení publicistické skupiny našeho budoucího ústředního orgánu (pětka či šestka: Rjadovoj, Galjorka, já, Švarc + *Lunačarskij* + snad *Bazarov*). Přpravu si vezměte na starost Vy, a pěkně energicky. My jsme tu zapojili jednoho bývalého bundovce, který hodně pracoval na dvou hranicích: slibuje, že by vše zorganizoval za 200—300 rublů měsíčně. Čekáme jenom na peníze, potom ho s Vámi spojíme.

Jaká je nevýhoda vašeho postupu: je zdoluhavý. Pokládám za naprosto zbytečné dávat ÚV a radě ultimáta. ÚV jedná pokrytecky, já teď ani na okamžik nepochybuji, že se tělem i duší zaprodali menšině a plně a bezvýhradně chtějí sjezd zfalšovat. Nesmíme si dělat žádné iluze. Teď; když jsou v jejich moci všechny ústřední instituce, mají tisíce prostředků, aby mohli sjezd zfalšovat a *už s tím také začali*. Dokážeme to v tisku, kde rozebereme usnesení rady^[460] (73. a 74. číslo Jiskry, příloha). My samozřejmě jsme a budeme pro sjezd, avšak všude je zapotřebí roztrubovat, že oni už začali sjezd falšovat a že my to jejich falšování odhalíme. Vždyť já teď fakticky odsouvám sjezd dozadu a na první místo kladu tiskový orgán a ústředí v Rusku. Je směšné mluvit o neloajlnosti, když

* Viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 67—71. *Red.*

nás k tomu přímo dohnali tím, že se začali domlouvat s menšinou. To je lež, že je tajná organizace menšiny rozpuštěna; není — do této tajné organizace vstoupili tři členové ÚV — tak je to. Všechny tři ústřední instituce teď tvoří tajnou organizaci proti straně. Jedině hlupáci to nevidí. My na to musíme odpovědět tím, že vytvoříme veřejnou organizaci a odhalíme jejich spiknutí.

Prosím vás, posilujte ve všech důvěru v naši organizaci a v náš budoucí orgán. Musíte mít jen trochu strpení, dokud nebude *Rjadovoj* hotov se svou prací. Shromážďujte a posílejte nám příspěvky dopisovatelů (*pokaždé* je označujte: Leninovi) a materiály, *zejména* od dělníků. My dva se spolu rozcházíme v dílčí věci, vždyť já bych samozřejmě konferenci jen a jen uvítal. Jenže ono to opravdu nestojí za námahu; je mnohem lepší teď hned vydat oznámení o vytvoření byra, neboť na jeho složení se snadno dohodneme a konflikty na této půdě jsou nepravděpodobné. Jakmile dá byro o sobě vědět, vzápětí ho uznají a ono začne vystupovat jménem všech výborů. Ještě jednou si to důkladně promyslete a odpovězte co nejdříve.

309

R. S. Z E M L J A Č K O V É

Stařík Zemljačkové

10. 12. 1904

Právě jsem se vrátil z přednáškového turné a dostal jsem Váš dopis č. 1. S Rusalkou jsem mluvil. Dostala jste můj dopis, v němž Vám spílám (byl také pro Papašu a Sysojku)*? Pokud jde o složení organizačního výboru, souhlasím samozřejmě se společným rozhodnutím. Podle mne

* Viz tento svazek, dokument č. 306. *Red.*

se do toho Rjadovoj zatahovat nemá, toho okamžitě pošlete sem. Dále: rozhodně zorganizujte zvláštní skupinu (nebo doplňte organizační výbor), která by trvale objížděla výbory a udržovala mezi nimi všechna spojení. Naše spojení s výbory a s Ruskem vůbec je dosud ještě velice nedostatečné a je zapotřebí vynaložit veškeré úsilí, aby se rozvinuly nejen písemné styky kvůli příspěvkům pro tisk, ale i běžná soudružská korespondence. Proč od Vás nemáme spojení se severním výborem? S moskevskými typografy (to je strašně důležité!)? S Rjachovským? S Tulou? S Nižním? Okamžitě to zařídte! Dále — proč nám výbory nepošílají opětovné rezoluce o sjezdu? To je nezbytné. Velice se obávám Vašeho přílišného optimismu, pokud jde o sjezd i o ÚV: v brožuře Rada proti straně^[54] (už vyšla) se přesvědčíte, že ti jsou schopni čehokoli, čertvíjakých machinací, jen aby sjezd zmařili. Podle mne je to vyložená chyba, že organizační výbor dosud nevydal v tisku oznámení. Za prvé je oznámení nutné, abychom náš otevřený způsob jednání mohli postavit proti tajné organizaci menšiny. Jinak vás ÚV určitě doběhne — využije Sysojkových ultimát a prohlásí vaši organizaci za »tajnou«. Pro většinu to bude ostuda a veškerá vina za ni padne na vaše hlavy. Za druhé je oznámení v tisku nezbytné, aby byli straničtí pracovníci hromadně informováni o novém ústředí. Toho nikdy ani zdaleka nedocílíte žádnými dopisy. Za třetí bude mít oznámení o tom, že se výbory většiny semkly, obrovský morální význam pro uklidnění a povzbuzení většiny, která začala klesat na duchu (zejména tady, v zahraničí). Nevšímat si toho by byla obrovská politická chyba. Proto zas a znovu trvám na tom, aby byro většiny (anebo organizační výbor většiny výborů) ihned po severní konferenci vydalo oznámení v tisku a odvolalo se přitom na souhlas a *přímé pověření* ze strany oděského, jekatěrinoslavského, nikolajevského, 4 kavkazských, rižského, petrohradského, moskevského, tverského, severního atd. (možná také tulského + nižně-

novgorodského) výboru, tj. 12—14 výborů. Boj o sjezd tím nikterak neutrpí, naopak mu to ohromně prospěje. Odpovězte mi obratem, zda souhlasíte či nikoli. Pokud jde o zemstevní kampaň, důrazně doporučuji, abyste v Rusku ihned vydali pro veřejnost (bez hloupého titulku »pro členy strany«) moji brožuru* i dopis redakce Jiskry. Možná napíšu ještě jednu brožurku, ale polemiku s Jiskrou rozhodně přetiskněte. A konečně — co je obzvlášť důležité a naléhavé: mohu podepsat zdejší manifest o novém orgánu** jménem organizačního výboru výborů většiny (anebo lépe byra výborů většiny)? Mohu zde vystupovat jménem byra? Mohu toto *byro* označit za vydavatele nového orgánu a za organizátora redakční skupiny? Tohle se bezpodmínečně musí udělat a strašně to spěchá. Odpovězte obratem, jen co se sejdete s Rjadovým, a tomu vyřídíte a znovu mu zopakujete, že musí teď hned, bezodkladně odjet, pokud nechce, aby ho dostali, čímž by věci strašlivě uškodil. Všude za hranicemi se neuvěřitelně žvaní: když jsem přednášel v Paříži, Curychu atd., slyšel jsem to na vlastní uši. Takže poslední varování: buď musí okamžitě upláchnout sem, anebo sám sebe zničí a celá naše práce bude tam, kde byla před rokem. Já tu nechci a nebudu nikomu dávat žádná ultimáta o sjezdu, protože by to vyvolalo jen posměšky a pošklebování — nač tu dělat divadýlko. Zaujmeme desetkrát poctivější a charakternější stanovisko, jestliže otevřeně vystoupíme s byrem většiny a otevřeně budeme usilovat o sjezd, než když se snížíme k nějakému pošetilému zákulisnímu vyjednávání, které by v nejlepším případě vedlo jen k průtahům a k dalším intrikám takových Glebovů, Koňaginů, Nikitičů a dalších zpotvořenců. Tady se celá většina může kvůli orgánu uštvat a usoužit, jak po něm dychtí a všude se ho

* Viz Zemstevní kampaň a plán Jiskry (Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 77—101). Red.

** Viz Dopis soudruhům. *K vydávání orgánu stranické většiny* (Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 107—112). Red.

dožaduje. Bez výslovného pověření byra ho vydávat nelze, ale přitom je nutné ho vydávat. Pokud jde o peníze, děláme všechno možné a doufáme, že něco seženeme; shánějte je i vy. A dejte nám proboha co nejdřív plnou moc k vydávání jménem byra a uveřejněte o něm v Rusku leták.

3 1 0

G. D. LEJTEJZENOVI

12. 12. 1904

Milý Lejtejzене! Dnes jsme definitivně *prakticky* dořešili problém orgánu. S vydáváním chceme začít mezi 1.—10. lednem; ve srovnání se starou Jiskrou bude mít poloviční formát (asi jako Osvobožděníje); rozsah 100 000 liter, tj. asi 4 strany staré Jiskry. Vycházet bude jednou za 14 dní, ale lepší by byl týdeník.³⁰⁹

Číslo přijde asi na 400 franků. Na *jedno* číslo peníze máme, dál už jenom *sliby* . . . To je dost málo, a přitom hlavně ze začátku bude těžké se udržet. A protože se pamatují na Váš návrh, tak se obracím na Vás: pozorně celou věc posuďte a napište, jakou částkou byste nám mohl vypomoci; budeme na Vás spoléhat jen v krajním případě (kromě slíbeného »balíku« z Ruska tu máme v ohni ještě pár »želízek« na několik set franků a mimoto se až dosud poslední tři čtyři měsíce vždycky nějaká ta tisícovka franků na brožuru našla). Rádi bychom věděli, jakou maximální částku bychom od Vás mohli *v krajním případě* určitě dostat, kdybychom nikde nic nesehnali a novínám by hrozil zánik.

Teď ke spolupráci. Počítáme s Vámi jako se stálým dopisovatelem o hnutí ve Francii. O francouzském socialismu a dělnickém hnutí etc. by mělo vyjít jednou za čtrnáct dní 8—12 000 liter. *Určitě něco pošlete do 1. ledna.*

Dále. Když už jste au courant*, pokud jde o politický život ve Francii (jak jste mi říkal), a máte možnost sledovat novou literaturu někdy lépe než z Paříže, pak byste nás možná mohl upozorňovat na zajímavé nové knihy, články a noticky atd. v časopisech a někdy nám je opatřovat a posílat, tu a tam recenzovat etc. V zahraničním tisku je teď toho přece o Rusku *spousta*. My se o mnohých věcech ani nedozvíme, nedonesou se k nám, zatímco Vy čtete daleko víc novin, časopisů a knih. Já jsem například docela nedávno četl o knize Rouble et roubleards** od jednoho francouzského dopisovatele, který po vypuknutí války uprchl z Ruska. Pro noviny by bylo neobyčejně důležité sledovat takové novinky a psát o nich články. Takže tomu prosím Vás věnujte zvláštní pozornost a buďte nám všestranně nápomocen publicistickou činností. Upozorňujte nás také na zajímavé novinky a posílejte nám, co by se dalo ze *socialisticky orientovaných* novin a časopisů přeložit, z čeho by se dal udělat výťah etc. Vždyť Vy pravděpodobně sledujete skoro všechny francouzský (*i belgický?****) socialistický tisk.

Nezapomeňte tedy, že s Vámi počítáme *naprosto vážně*.

Určitě sem přijedte na vánoce. Strašně moc bychom si potřebovali pohovořit — v klidu, důkladně a konkrétně.

Nepsal jste Plechanovovi o »zemstevních« názorech nové Jiskry? Ten jejich dopis³¹⁰ je ale pitomý, že? A Starověr^[393] v 78. čísle — to je přece paráda!

Váš N. Lenin

* — důkladně informován. *Red.*

** Rubl a rub poctivosti. Původní francouzský název využívá slovní hříčky založené na souzvučnosti slov. *Red.*

*** V Belgii dopisovatele nemáme. Ujal byste se toho Vy sám, nebo nám můžete někoho doporučit?

Abych nezapomněl. Nemohl byste mi poslat materiál, na jehož základě bych vyvrátil Starověřův odkaz na Clemenceau? Vždyť ten odkaz neodpovídá pravdě.³¹¹ Sežeňte mi to prosím a pošlete. Dostal by pěknou lekci, kdybych ho potřel faktickými argumenty.

3 1 1

R. S. Z E M L J A Č K O V É

Odpověď

13. 12. [1904]

Druhý dopis jsme dostali. První nedošel. Blahopřejeme Vám k úspěšnému zahájení Vašeho tažení proti Bukvovi — ale dotáhněte to prosím do konce. S orgánem se to hnulo, v lednu ho chceme vydat. (**S t r a š n ě p o t ř e b u - j e m e p e n í z e.** Okamžitě udělejte všechno pro to, abyste nám poslala aspoň 1—2 tisíce rublů, jinak jsme vyřízení a můžeme jednat leda nazdařbůh). Obratem odpovězte: 1. kdy uvidíte Bukvu a kdy se podle Vás celá záležitost definitivně vyjasní? 2. Kolik toho Bukva slíbil dodávat měsíčně? 3. Mluvila jste s Bukvou o **Sysojkovi**? O čem konkrétně? 4. Jaký charakter měla mít Bukvova schůzka s **Čarušnikovem** (Měl to být rozhovor se Sysojkou? Pověšné seznámení? Anebo předání peněz?)? Uskutečnila se? Kdy se dozvíte, jak to dopadlo?

3 1 2
VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU
S D D S R

Lenin Kavkazskému svazu

[Po 12. 12. 1904]

Milí soudruzí! Právě jsme dostali rezoluce z vaší konference³¹². Pošlete rozhodně ještě jednu lepší kopii — dost jsme toho nerozluštili. A určitě také realizujte co nejdřív váš velkolepý plán, že sem pošlete svého zvláštního zástupce. Bez toho je opravdu nesmírně těžké, ba skoro nemožné domluvit se na něčem kloudném a odstranit vzájemná nedorozumění. A přitom je to v tuto chvíli nanejvýš nutné.

Vy zatím ani zdaleka neznáte všechny dokumenty a nevíte o všech ničemnostech rady a ÚV. Ani v nejmenším se nedá pochybovat o tom, že třetí sjezd už zmařili a teď se snaží způsobit rozkol ve všech výborech. Je nezbytné okamžitě 1. vytvořit byro výborů většiny, 2. předat mu všechno, co se týká sjezdu a řízení všech výborů, 3. podpořit náš orgán Vperjod, 4. uveřejnit vaše rezoluce (dáte nám k tomu plnou moc?) a oznámení o byru.

Odpovězte prosím co nejdříve.

Váš Lenin

Není nám jasné, jaký je vztah mezi vaším (kavkazským) byrem a celoruským byrem výborů většiny. Napište co nejdřív, ale nejlepší bude, když pošlete zástupce.

L. B. KAMENĚVOVI

*Jurijovi**prostřednictvím rady Kavkazského svazu*

[14. 12. 1904]

Milý soudruhu! Mnohokrát Vám děkuji za dopis^[120] a *zátek* článku *Válečné tažení Jiskry** (konec zatím nedošel). Zprávy z Ruska tu dostáváme málokdy a málokdy nám lidé píšou »ne z povinnosti«, ale z potřeby vyměnit si názory, takže mě Váš dopis obzvlášť potěšil. Pište proto častěji a spolupracujte prosím více s naším novým orgánem, který začneme v nejbližší době vydávat (posíláme o něm Kavkazskému svazu obsáhlý dopis** s prosbou, aby ho předali i Vám; ten dopis si vyžádejte a seznamte s ním pokud možno co nejdříve soudruhů, kteří zaujmají stanovisko většiny). Myslím, že Váš článek nepochybně svědčí o tom, že máte publicistické vlohy, a proto Vás snažně prosím, pokračujte v publicistické činnosti. Do konce by bylo docela možné i tento článek upravit a předělat pro tisk (Vy sám jste podotkl, že v nynější podobě je už poněkud zastaralý). Vynasnažte se odpovědět na tento dopis co nejdříve a navázat s námi *přímý* písemný kontakt, pravidelnou korespondenci. Je to nanejvýš nutné vzhledem k chabé publicistické spolupráci s Ruskem. Napište i o místních záležitostech. Co jste četl z literatury většiny?

Se soudružským pozdravem *Lenin** — Vojennaja kampanija Iskry. *Red.*** Viz Dopis soudruhům. (*K vydávání orgánu stranické většiny*) (Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 107—112). *Red.*

3 1 4
VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU
S D D S R

[20. 12. 1904]

Milí soudruzi! Dostal jsem Váš dopis týkající se listu Borba proletariata³¹³. Vynasnažím se psát a vyřídím to i kolegům v redakci. Jsem teď zcela zaneprázdněn prací pro nový orgán. Už jsme vám o tom poslali obsáhlý dopis*. Ozvěte se co nejdřív a posílejte nám prosím víc, ještě víc, co nejvíc příspěvků od dělnických dopisovatelů. Zda bude mít orgán úspěch, to teď závisí především na Vás, protože začátek bývá ze všeho nejtěžší.

Váš N. Lenin

3 1 5
TVERSKÉMU VÝBORU S D D S R

20. 12. [1904]. Milí soudruzi! Váš dopis jsme dostali. Nadsonova^[296] báseň Mefistofelovy písně.** Přímo jsme vám poslali jenom dva dopisy, ale vy nás informujete, že jste dostali tři . . . Proč vůbec nereagujete na zemstevní kampaň a nepíšete nic o místních záležitostech? Smířlivci tvrdí, že se tverský výbor přiklání na jejich stranu, a argumentují Vaším dopisem uveřejněným v 79. čísle Jiskry s podpisem tverský výbor^[500]. Po jednom soudruhovi jsme Vám poslali dopis s oznámením o vydávání nového listu většiny Vperjod. Podrobně v něm vysvětlujeme, co nás přimělo k vydávání listu, objasňujeme jeho úkoly atd. Dejte nám vědět, zda jste ten náš obsáhlý dopis dostali,

* Viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 107—112. *Red.*

** Jde o klíč, kterého se užívalo při čtení dopisu. *Red.*

a napište, co si o tom myslíte. Pište proboha, jak to u vás vypadá, co místní práce. My nevíme zhora nic o tom, jak si teď počínáte v Tveru, zda máte literaturu, jak jste vybaveni po technické stránce, zda vydáváte letáky a jaké, zda má výbor hodně spojení, jak probíhá zemstevní kampaň a jiné a jiné. Napište znovu 1. o Rogovové, 2. o Bolšakovi, 3. o dědečkovi*. —

Lenin

3 1 6

M. P. GOLUBĚVOVÉ

Lenin Jasněvové, soukromé

[Mezi 23. 12. 1904 a 4. 1. 1905]

Psal jsem Vám do Saratova, ale odpověď nepřišla.** Napište, co to znamená: nedostala jste dopis, anebo se naše cesty rozešly? I kdybyste ho nedostala, je Vaše mlčení neodpustitelné: o spojení se Saratovem usilujeme už skoro celý rok. Tak se konečně ozvěte!

3 1 7

A. I. JERAMASOVVI

*Lenin Monachovi,
soukromé*

[Mezi 23. 12. 1904 a 4. 1. 1905]

Milý soudruhu! Měl jsem velkou radost, když jsem se dověděl, že teď bude možné navázat s Vámi pravidelnější

* L. M. Knipovičová. *Čes. red.*

** Viz tento svazek, dokument č. 289. *Red.*

styky. Bylo by dobře, kdybyste toho využil a napsal mi sám pár řádek, jak na tom jste a co v nejbližší době plánujete. Veškeré informace o Vás totiž přicházely až dosud přes prostředníka, a to vždycky poněkud znesnadňuje vzájemné porozumění.

Naše stranické záležitosti nestály celý rok za nic, jak jste určitě slyšel. Menšina definitivně zmařila druhý sjezd, založila novou Jiskru (viděl jste ji? Co jí říkáte?) a teď, když převážná část výborů, které se k tomu vůbec vyslovily, proti nové Jiskře rozhodně povstala, zmařila menšina i třetí sjezd. Menšina až příliš jasně vidí, že se strana nesmíří s jejich orgánem bojujícím pomocí klepů a handrkování a vracejícím se v zásadě k rabočedlovství, k proslulé teorii organizace jakožto procesu.

Pozice se teď vyjasnily. Výbory většiny se sjednotily (4 kavkazské, oděský, jekatěrinoslavský, nikolajevský, petrohradský, moskevský, rižský, tverský, severní a nižněnovgorodský). Já jsem tady (s novou publicistickou krví) začal vydávat list Vperjod (už byl anoncován, 1. číslo vyjde začátkem ledna — podle nového kalendáře). Dejte mi vědět, jaký na to máte názor a zda můžeme počítat s Vaší podporou — bylo by to pro nás velice důležité.

3 1 8

M. M. ESSENOVÉ

Lenin Nině Lvovně, soukromé

24. 12. 1904

Milé zvířátko*! Už dávno se Vám chystám napsat, ale pořád jsem v jednom kole. Všem se nám tu teď zvedla nálad, každý má plné ruce práce: včera vyšlo oznámení, že

* Oslovení a poslední věta jsou uveřejněny poprvé. *Red.*

začíná vycházet náš list Vperjod. Celá většina jásá — a cítí se povzbuzena jako ještě nikdy. Nakonec jsme přece jen učinili přítrž těm špinavým intrikám a začneme svorně pracovat s těmi, kdo chtějí pracovat, a ne dělat skandály! Sešla se skupina publicistů slušné úrovně, máme čerstvou krev, zato penízků je málo — ale brzo jich má být víc. Ústřední výbor, který nás zradil, ztratil veškerou důvěru, kooptoval (hanebně — potají) menševiky a zmítá se v boji proti sjezdu. Výbory většiny se sjednocují, už si zvolily byro a orgán je teď sjednotí úplně. Sláva! Neklesejte na mysli, my teď všichni ožíváme a ožijeme. Doufám, že tak či onak, dříve nebo později tu určitě uvidíme i Vás. Co Vaše zdraví? Napište pár řádek a hlavně buďte dobré mysli; pamatujte, že Vy ani já nejsme ještě tak staří — všechno máme ještě před sebou. Pevně Vás objímám.*

Váš *Lenin*

3 1 9

KAVKAZSKÉMU BYRU SDDSR

Kavkazskému byru

[Nejdříve 25. 12. 1904]

Milí soudruzi! Vaše prohlášení jsme dostali. Co psalo byro, nevíme. Chceme Vás informovat o tom, co je nám známo. Svého času jsme Vám poslali rezoluce z konference jižních výborů a odpověď účastníků konference dvaadvaceti. Musíme trochu popravit Vaše tvrzení, že jižní výbory navrhovaly skupině dvaadvaceti jmenovat byro výborů většiny ze *svého* středu. Výbory prostě navrhovaly jmenovat soudruhy, kteří by se do byra podle mínění účastníků konference dvaadvaceti hodili. Z odpovědi účastníků konference dvaadvaceti je patrné, že se vůbec

nepovažovali za oprávněné byro »jmenovat«, a když předložili kandidátku, požádali zároveň výbory, aby ji podle svého mínění změnily nebo doplnily. Dostali jste přece ten dopis? Stejně se na to dívali i soudruzi z jihu, když navrhli do byra **Rjadového a Zemljačkovou**, protože s původně navrženým složením nesouhlasili (drobná poznámka: všichni navržení kandidáti až na dva jsou teď v Rusku, přičemž jeden z nich se právě vrátil z Ruska a znovu tam pojede). Pokud víme, shoduje se jejich volba s volbou kavkazského byra. Tito lidé se však nepovažovali za oprávněné podnikat jakékoli kroky, dokud se nesejde konference severních výborů, a ta se už konala. Zde je její rezoluce.* Pro sjezd a pro vytvoření byra výborů většiny se tedy vyslovilo (4 kavkazské výbory + 3 jižní + 6 severních) celkem 13 výborů. Vidíte, že se dělá vše pro to, aby měly výbory v Rusku možnost se domluvit. Kromě těch 13 se pro sjezd vyslovily ještě další výbory. Sám ÚV přiznává, že pro sjezd se už vyslovilo 16 výborů, ale prohlašuje, že teď je zapotřebí, aby pro sjezd bylo 19 výborů (to sdělili oděskému výboru).

Výbory většiny se musí v každém případě urychleně zorganizovat. V těchto dnech dostanete dokumenty s informacemi o tom, jak začalo jednání ÚV s menšinou a čím skončilo: menšině byla ponechána samostatnost při používání technických zařízení a do ÚV byli kooptováni (zatím neoficiálně) tři nejzapřisáhlejší menševici, jejichž kooptaci do ÚV menšina požadovala od samého začátku. A tak se do toho menševici hned pustili. Svědčí o tom případ z Pitěru. Dělníci horlivě žádali demonstraci, výbor stanovil konání demonstrace na 28., jenže v mnoha obvodech byli jejími organizátory menševici (petrohradský výbor pokládal za nemožné vylučovat je z práce), a ti po celou dobu usilovně agitovali proti výboru; ÚV nedával výboru literaturu, tu měli menševici, ale ti ji pochopi-

* Text rezoluce není uveden. *Red.*

telně výboru neposkytovali a ve svých obvodech demonstraci nepřipravovali. Tři dny před demonstrací menševici zmařili schůzi výboru: využili nepřítomnosti tří bolševiků a demonstraci překazili — 15 000 letáků zmizelo v plamenech. Když zděšení bolševici svolali novou schůzi, bylo už pozdě — nestačilo se nic udělat a na demonstraci téměř žádní dělníci nepřišli. Pobouření proti výboru je strašné, a menševici, kteří celou tuhle ničemnost spískali, se teď od toho distancují, přetahují na svou stranu málem všechny obvody, a na pomoc dostávají literaturu, spojení i peníze. Teď jsou v Pitěru výbory dva. Stejně to nepochybně dopadne i v jiných městech. Pokud jde o prostředky, jsou menševici naprosto nevybíraví — využívají toho, že uchvátili ÚV, ústřední orgán i radu, a tak budou prosazovat takovou politiku, že po bolševicích nezůstane ani vidu ani slechu. Jakýpak boj o zásady! Tohle je přece ten nejdrzejší výsměch straně i zásadám. Proto jsme začali vydávat vlastní orgán. Ve straně panuje naprostý rozkol a pokud se nechceme smířit s tím, že zásady stranickosti budou obětovány kroužkaření, že ve straně nadlouho zavládne bezzásadovost anebo že bude vržena zpátky k ekonomismu a rabočedlovství, pak nelze otálet.

3 2 0

R. S. Z E M L J A Č K O V Ě

Lenin Zemljačkové, soukromé

26. 12. 1904

Milá přítelkyně! Dostal jsem Vaše zplnomocnění. V těchto dnech vyjde v tisku můj článek k Vaší záležitosti.* Ne-

* Viz Prohlášení a dokumenty o rozchodu ústředních institucí se stranou (Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 119—129). *Red.*

dávno jsem také dostal protokol ze severní konference³¹⁴. Sláva! Odvedla jste skvělou práci, a tak Vám (ale i Papašovi, Myši a jiným) mohu blahopřát k obrovskému úspěchu. Taková konference je na poměry v Rusku záležitost velice nesnadná, ale jak je vidět, vydařila se báječně. Její význam je obrovský — přišla jako na zavolanou právě ve chvíli, kdy oznamujeme vydávání vlastního listu (Vperjod). Oznámení už vyšlo. První číslo se objeví začátkem ledna, podle nového kalendáře. Teď je zapotřebí: 1. co nejdřív v Rusku rozšířit tištěný leták o byru výborů většiny. Neodkládejte to proboha ani o týden! Je to setsakramentsky důležité.

2. Ještě jednou objedťte výbory na jihu (*i na Volze*) a vysvětlete tam důrazně, že Vperjod je důležité všemožně podporovat.

Dokud máme Papašu, je přeprava zajištěna. Ať se co nejenergičtěji postará o to, aby všechno předal svému nástupci, kdyby došlo k prozrazení.

Rachmetova pošlete z míst, kde hrozí nebezpečí, co nejrychleji na určené místo. Co nejdřív!

Jakmile budou peníze, pošleme hodně lidí.

O té ostudě v Pitěru (jak menšina zmařila demonstraci) píšeme v 1. čísle listu Vperjod.*

Takže — co nejdřív veřejné oznámení o byru a určitě s výčtem všech 13 výborů.³¹⁵ Honem, rychle a co nejrychleji! Pak budou i peníze.

Všem přátelům tisknu pevně ruku.

Váš Lenin

* Viz Je načase skončit (Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 146—150). Red.

A. J. ISAJENKOVI

[26. 12. 1904]

Včera se k nám dostaly zprávy o rozkolu v Petrohradu. To je tedy něco! Jsou pěkně protřelí a jak je vidět, počínají si naprosto nevybíravě...

Ale kdoví — třeba to s bolševiky zalomcuje a donutí je to, aby pochopili, že bojovat se musí aktivně, jinak tihle prevíti rozbijí všechny výbory.*

A. I. JERAMASOVOVI

[V prosinci 1904]

Milý příteli! Vaše pomoc byla pro nás všechny a pro mne zvlášť nesmírně cenná. Jestliže jsem se na Vás dosud s žádnou zvláštní prosbou neobrátil, tedy jen proto, že to nebylo tak nutné, ale vždy jsem byl přesvědčen, že nám podle svých možností pomůžete. Teď taková chvíle krajní nouze nadchází a ani jsem nepředpokládal, že by k něčemu podobnému mohlo někdy dojít. Naší věci hrozí doslova krach, jestli se aspoň půl roku neudržíme *pomocí mimořádných zdrojů*. K tomu, abychom se udrželi a nemuseli omezit práci, potřebujeme minimum dva tisíce rublů měsíčně: na redakci, na výrobu, přepravu a zaopatření pro nezbytný počet důvěrníků. Proto se dnes na Vás obracím s opravdu naléhavou prosbou, abyste nás z toho nejhoršího dostal a sehnal nám tu podporu. Dejte nám prosím co nejdřív vědět, zda můžete naší žádosti vyhovět.

* Připsáno k dopisu od N. K. Krupské. *Red.*

PŘÍLOHY

I
OTEVŘENÝ DOPIS
ČLENŮM ZAHRANIČNÍ LIGY
RUSKÉ REVOLUČNÍ SOCIÁLNÍ
DEMOKRACIE

[V říjnu 1903]

Milí soudruzi!

Dostali jsme otevřený dopis^[72], který napsal soudruh Dejč a jímž se obrací na členy Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Soudruh Dejč se na nás obrací jako člen vedení Ligy; avšak v otázkách, které se týkají Ligy, může vedení vystupovat pouze kolektivně; proto nepřikládáme tomuto kroku soudruha Dejče žádný oficiální význam a jeho dopis považujeme za soukromý dopis od soudruha z Ligy. Přesto však pokládáme za nezbytné vyslovit se k problémům, o nichž se zmiňuje. Je to nezbytné tím spíš, že soudruh Dejč ve snaze bránit mylně chápané zájmy Ligy vykládá nesprávně její pozici v minulosti i nyní.

Soudruh Dejč vyslovuje námitky proti oběžníku ÚV^[518] a prohlašuje, že »sotva lze ... změnu (kterou sjezd^[58] vyvolal ve stycích Ligy s Ruskem) považovat za tak podstatnou, a proto lze stěží souhlasit s ÚV, když prohlašuje, že tato „změna je obrovská“. Tomuto nepodloženému tvrzení soudruha Dejče můžeme oponovat logickými závěry vyplývajícími ze srovnání 13. článku stanov strany^[320] se starým statutem Ligy^[509].

Podle těchto stanov Ligu tvoří »redakce Zarje a osoby, které s ní sympatizují« (článek 1) a je představitelkou samostatné »zahraniční« odbočky společné organizace Jiskry. K jejím úkolům patří »šíření myšlenek revoluční sociální demokracie a *pomoc při vytváření bojové sociálně demokratické organizace prostřednictvím sjednocování revo-*

lučních sil«; Liga nejen řídí veškerou svou práci v zahraničí včetně samostatných styků s jinými organizacemi v zahraničí (red. Zarje, článek IV) a dokonce samostatného rozhodování »o důležitých otázkách (red. Zarje a vedení Ligy, článek IV), ale má ve svých rukou i společné organizování přepravy, vydavatelskou činnost a pokladnu organizace«, což uskutečňuje »prostřednictvím ruské organizace Jiskry a členů Ligy, kteří zastávají jednotlivé funkce ve vedení a v přepravě (článek IV)«. Podle stanov zaujímá tedy ruská organizace Jiskry rovnocenné postavení se členy Ligy, zastávajícími jednotlivé funkce, tj. ve vztahu k Lize jako takové má druhořadé postavení. K povinnostem zvláštního orgánu Ligy — jejího vedení — patří i spoluúčast na životě v Rusku, např.: »podpora redakce při uskutečňování přepravních akcí« (článek VIII, 1) a »určování konspirativní taktiky«* (článek VIII, m). Ze statutu Ligy je naprosto zřejmé, že vzhledem ke svým funkcím a právům zaujímá v organizaci Jiskry hlavní postavení a že její vedoucí úloha je celkově dána její spoluúčastí na životě v Rusku.

13. článek stanov strany zbavuje Ligu v celé této oblasti spoluúčasti na životě v Rusku, což také soudruh Dejč přiznává. Veškeré oficiální styky mezi Ligou a výbory v Rusku se teď uskutečňují prostřednictvím ÚV; všechny hlavní úkoly Ligy týkající se života v Rusku (jako je přeprava, vydavatelská činnost, pokladna, konspirativní taktika) odpadají a Liga se stává pouze zahraničním výborem, který má stejná práva jako výbory v Rusku, ale omezená práva v oblasti styků s Ruskem.

Tento přechod z postavení samostatné ústřední organizace do postavení místního orgánu strany je skutečně »obrovský«. Pro ilustraci přikládáme starý statut Ligy s vyznačením článků buď zrušených, anebo změněných

* V textu jde patrně o chybu; podle smyslu by mělo být »techniky«. Red.

v důsledku zrušení organizace Jiskry a osamostatnění Zarje a Jiskry jakožto stranických orgánů.

Z těchto poznámek je vidět, že z osmi prvních — zásadních článků, které tvoří základ statutu (ostatní články, organizační, jsou vlastní kterémukoli statutu), se velká část ruší vůbec a z ostatních odpadá značný počet bodů, a to velice závažných. Takže celý dřívější statut Ligy *ve skutečnosti* ztrácí svůj smysl a platnost.

Soudruh Dejč dále oponuje slovům z oběžníku ÚV, že »každý soudruh ví, kolik zmatků a někdy dokonce vážných neštěstí způsobovala někdejší dezorganizovanost styků zahraničí s Ruskem«, a volá: »To je zcela pochybené tvrzení. Domnívám se, že ÚV pro to nebude mít žádné argumenty, aby byl schopen uvést jediný případ vážných neštěstí, k nimž podle něj často docházelo v důsledku quasi — někdejších „zmatků“ ve stycích Ligy s Ruskem.« O něco dále vykládá soudruh Dejč 6. článek stanov strany a tvrdí, že ÚV podle tohoto článku »organizuje výbory« atd., »samozřejmě jenom tam, kde takové instituce neexistují anebo jsou v *dezorganizovaném stavu*«. Nám jako členům Ligy je přinejmenším divné, že soudruh Dejč, který je členem vedení, neví nic o »zmatcích«, »vážných neštěstích« a »dezorganizovanosti Ligy«. Když mluvíme o Lize, nemáme samozřejmě na mysli tu desítku či půldruhé desítky členů, kteří plnili, co jim bylo speciálně uloženo, anebo pro Ligu pracovali stejně, jako pracovali pro sociálně demokratické hnutí *před* vznikem Ligy a byli by pracovali, i kdyby se Liga rozpadla úplně; nám tu jde — stejně jako každému, kdo to myslí vážně a nepohrává si jen se slovy — o činnost celé organizace, všech jejích členů, o činnost vycházející ze struktury samé a ze statutu této organizace. Jenže po této činnosti není v minulosti Ligy téměř ani stopy.

Jednu z významných úloh — pomáhat hnutí v Rusku — plnila výhradně redakce, vedení a několik jednotlivých členů.

Všichni tito lidé ze zkušenosti velmi dobře vědí, že se do práce vnášelo mnoho »zmatků«, které způsobovaly »vážná neštěstí«.*

Druhý významný úkol — vydavatelskou činnost — plnila výhradně redakce Jiskry: dva zvláštní redaktoři, zvolení Ligou, dali o sobě vědět jedině při redigování poloviny Thunovy knížky^[507] a to jim trvalo celé dlouhé měsíce; naše lidi v cizině s průběhem formování revolučního hnutí v Rusku (článek III, 5) seznámily jen dva tři bulletiny, ke všemu ještě nepodařené; distribuce bulletinů Ligy (článek VIII, e) a informování členů Ligy na základě hlášení o práci v Rusku (článek VIII, g) zůstaly jenom na papíře; úkol sestavovat hlášení každé tři měsíce (článek VIII, f) byl splněn za celou dobu jen jednou; organizování podpůrných skupin mezi studující mládeží (článek VIII, d) se omezilo především na prostřednictví mezi samostatně vznikajícími skupinami a Ligou; vedení Ligy proklamovalo v oběžnících návrh zapojit činitele místních skupin do společného projednávání různých otázek a také návrh na zavedení pravidelných příspěvků — i tyto návrhy však zůstaly jen na stránkách oběžníků. Mimochodem je také příznačné, že členové Ligy z jednoho města spolu nebyli ve styku, *pokud jde o záležitosti Ligy*, a to už vůbec nemluvím o spojení mezi městy; na práci Ligy se nemalou měrou podílely osoby v ní neorganizované, například soudruzi, kteří přijížděli z Ruska. Na tohle všechno soudruh Dejč patrně zapomněl.** Kdopak tu

* Stačí, když soudruhu Dejčovi připomeneme, kolik nepřijemností nám i výborům v Rusku natropil Berlín, když v tomto městě členové Ligy navazovali s Ruskem spojení samostatně, mimo redakci. Soudruh Dejč určitě ještě nezapomněl na nedávný případ soudruhů, kteří před časem odjeli do Ruska jako zástupci vedení a organizační výbor je nepřijal. Podobných skutečností bychom mohli uvést ještě celou řadu. Členové vedení: *Šarko, Litvinov*.

** Připomínáme soudruhu Dejčovi jeho vlastní a zcela oprávněné názory, že podpůrné skupiny pracují dobře jedině tam, kde nejsou členové Ligy. Příznačná je rovněž reakce jiného našeho soudruha z vede-

prokazuje »očividnou neznalost minulosti Ligy« — ÚV, anebo člen vedení Ligy soudruh Dejč? Výzva soudruha Dejče, že se »všichni členové Ligy musí pokud možno co nejdříve sejít na sjezdu«, nás překvapuje svou přehnanou netrpělivostí. Stanovisko každého člena Ligy, který respektuje usnesení II. sjezdu strany, je zcela jasné, ať už jde o oběžník ÚV, anebo o nadcházející sjezd Ligy. Stanovy strany úlohu Ligy změnily, její starý statut už neplatí; reorganizovat Ligu tak, aby byla akceschopnější, je možné a žádoucí jedině podle obecných organizačních zásad schválených stranou, a protože tyto zásady a celý organizační plán zná nejlépe ústřední výbor, je zcela přirozené, že to je on, kdo nám předkládá základní zásady nového statutu Ligy^[510] k posouzení. Statut, vycházející z těchto základních zásad, dá tedy Lize možnost zapojit se do společného života a činnosti strany.

Na závěr musíme vyslovit svůj protest proti takovému hrubému porušování stranické kázně, kdy si funkcionář Ligy dovoluje brzdit organizační činnost stranické instituce a navíc ke stejnému porušování kázně a stanov vyzývá ostatní soudruhy. Fráze typu »Necítím se oprávněn účastnit se *takové* práce na základě pozvání ÚV«, anebo: »Soudruzi« . . . Nejsme v žádném případě povinni ponechat na něm (na ÚV) vypracování nového statutu Ligy« apod. patří k onomu druhu agitace, která může každého jedině rozhořčit, i když sotva chápe význam pojmů strana, organizace, stranická kázeň. Takové způsoby pobuř-

ení v jeho dopisu k nadcházejícímu sjezdu: »Sjezd může odstranit nespokojenost členů Ligy se situací uvnitř organizace, protože až dosud bylo pro ně členství v Lize pouze jakousi čestnou hodností, čímž se vytvářela organizace na papíře. Poslední rok svědčí o úpadku činnosti Ligy, o tom, že její spojení slábnou.« Využíváme příležitosti, abychom teď prohlásili za sebe, že dezorganizovanost a životaneschopnost někdejší Ligy je mimo jakoukoli pochybnost. Podle našeho názoru by Liga ve vlastním zájmu neměla zavírat oči před nedostatky jenom proto, že by vyšší instance mohla svými direktivami sáhnout na její »práva«! Členové vedení: Šarko, Litvinov.

jí tím víc, že se jich užívá vůči právě vytvořené stranické instituci, takže jsou nepochybně pokusem podlomit důvěru k ní mezi soudruhy ve straně, přičemž tohle všechno se děje pod záštitou »člena vedení Ligy« a za zády ÚV.

Ortodox, Bonč-Brujevič, Perovová, Insarovová, Insarov, Koňagin, Lenin, Litvinov, Petrov, Plechanov, S. Sarafskij, Šarko.

Ženeva

PROTOKOLY
 Z VÝSLECHŮ V. I. ULJANOVA (LENINA)
 V PETROHRADSKÉ VĚZNICI
 1895 — 1896

1

Já, podplukovník samostatného četnického sboru Klykov, jsem dne 21. prosince roku 1895 v městě Petrohradu — na základě článku 1035⁷ Zákona o trestním soudním řízení (Soudních zákonů Alexandra II., vyd. r. 1883) a za přítomnosti zástupce prokurátora petrohradského soudního dvora A. J. Kičina — vyslýchal obviněného, kterýžto vypověděl:

Jmenuji se Vladimír Iljič Uljanov.

Necítím se vinen příslušností ke straně sociálních demokratů či kterékoli jiné straně. Není mi známo nic o tom, že by v současnosti existovala nějaká protivládní strana. Žádnou protivládní agitací mezi dělníky jsem se nezabýval. Pokud jde o věcné důkazy proti mně, které mi byly při domovní prohlídce zabaveny a nyní předloženy, prohlašuji, že svolání k dělníkům a popis jedné stávky v jedné továrně jsem měl u sebe náhodou a dostal jsem je k přečtení od jisté osoby, jejíž jméno si nepamatuji.

Účet, který mi byl předložen, pochází od osoby, jejíž jméno nehodlám uvést, neboť tento člověk mne pověřil prodejem knih 1. Beltova (O monismu v dějinách^[350]) a 2. Sborníku ve prospěch nemajetných studentů Univerzity sv. Vladimíra^[480]. Pokud jde o jméno I. Nikol. na tomto účtu uvedené (dluží 2 ruble), jde o mého známého Ivana Nikolajeviče Čebotarjova, který si ode mne za ony 2 ruble koupil jeden svazek výše uvedené Beltovovy knihy. Není mi známo, kdo napsal rukopis, o němž se hovoří v bodu 2 a 3 protokolu o prohlídce, kdežto popis jaroslavské stávky zmíněný pod bodem 4 jsem psal já osobně podle rukopisu, o němž se zmiňuji výše

a který jsem vrátil.* Na otázku, zda se znám se studentem Zaporožcem, odpovídám, že o svých známostech vůbec nehodlám hovořit, abych nikoho ze svých známých nekompromitoval. Při výjezdu do ciziny jsem si mj. opatřil knihy francouzské, německé a anglické — z nich uvádím: Schönlank, B.: Zur Lage der arbeitenden Klasse in Bayern; Stadthagen, A.: Das Arbeiterrecht . . .**; Les paysans*** aj. Když jsem jel do ciziny, měl jsem s sebou kufr, ten teď nemám a nepamatuji se, kde jsem ho nechal. Při svém odjezdu do ciziny jsem přešel hranice asi 1. května a vrátil jsem se v první polovině září. Po návratu z ciziny jsem jel rovnou k matce do Moskvy: Prečistěnka, Mansurovská ulice, Loskovův dům (to byla její tehdejší adresa); odtamtud jsem 20. září odjel do Petrohradu a ubytoval se v Tairovově ulici číslo 44/6, byt 30. Svoje věci jsem si do bytu přivezl z nádraží. Nepamatuji se, zda jsem si ten byt našel hned ten den, kdy jsem přijel, anebo až za několik dní. Domnívám se, že 17. jsem ještě v Petrohradu nebyl, ale pokud jde o data, nemohu dát přesnější odpověď kromě toho, co už je uvedeno výše.

Originál je opatřen příslušnými podpisy.

Ža správnost kopie:
Pobočník správy
poručík Dobrovolskij

2

Já, podplukovník samostatného četnického sboru Filaťjev, jsem dne 30. března 1896 v městě Petrohradu — na základě článku 1035⁷ Zákona o trestním soudním řízení (Soudních zákonů Alexandra II., vyd. r. 1883) a za přítomnosti zástupce prokurátora petrohradského soudního dvora A. J. Kičina — vyslýchal obviněného, který svou výpověď doplnil takto:

* Tento Leninův rukopis dosud nebyl nalezen. *Red.*

** Schönlank, B. O postavení dělnické třídy v Bavorsku^[589]; Stadthagen, A. Právo dělníků^[594] . . . *Red.*

*** Rolníci. (Nepodařilo se zjistit, o jakou knihu jde.) *Red.*

Jmenuji se Vladimír Iljič Uljanov.

V bytech dělníků na Vasiljevském ostrově, za Něvskou a Narvskou branou jsem se nezdržoval. Pokud jde o písemnosti, jež mi byly předloženy: 1. list s názvem Rabočeje dělo s různými označenými články v jednotlivých rubrikách; 2. rukopis o stávce tkalců v Ivanovu-Vozněnsku; 3. stávka v dílně továrny na obuv — podle tvrzení vyslychajících byly tyto písemnosti zabaveny Anatoliji Vanějevovi; k tomu vypovídám, že jsou psány mou rukou, stejně jako z mého pera pochází rukopis Bedřich Engels (z vídeňského listu Neue Revue), který mi byl předložen a který jsem překládal za svého pobytu v cizině a chystal jsem jej k otištění v jednom ruském periodiku*; faktická vysvětlení k písemnostem uváděným v bodech 1, 2 a 3 uvést nemohu.

Originál je opatřen příslušnými podpisy.

Za správnost kopie:
Pobočník správy
poručík Dobrovolskij

3

Já, podplukovník samostatného četnického sboru Filažjev, jsem dne 7. května roku 1896 v městě Petrohradu — na základě článku 1035⁷ Zákona o trestním soudním řízení (Soudních zákonů Alexandra II., vyd. r. 1883) a za přítomnosti zástupce prokurátora petrohradského soudního dvora A. J. Kičina — vyslychal obviněného, který svou výpověď doplnil takto:

Jmenuji se Vladimír Uljanov.

Ke své výpovědi z 30. března tohoto roku nemám co dodat. O balíčku, v němž podle slov vyslychajícího byly mé rukopisy, jež mi byly předloženy u předchozího výsledku, nemohu nic říci. Pokud jde o to, že proti mně existují svědecké výpovědi, prohlašuji, že vám k tomu nemohu poskytnout žádné vysvětlení, neboť jsem nebyl konfrontován s osobami svědčícími proti mně. Na vysvětlenou ke

* Uvedené písemnosti nebyly dosud nalezeny. *Red.*

své cestě do ciziny uvádím, že jsem ji podnikl poté, co jsem se zotavil z nemoci, po zápalu plic, kterým jsem onemocněl na jaře roku 1895 v Petrohradu; přitom jsem využil možnosti prohloubit si své odborné znalosti v Paříži a v Berlíně — zejména v Berlínské královské knihovně. S emigranty jsem žádné kontakty nenavazoval.

Originál je opatřen příslušnými podpisy.

Za správnost kopie:
Pobočník správy
poručík Dobrovolskij

4

Já, podplukovník samostatného četnického sboru Filatjev, jsem dne 27. května 1896 v městě Petrohradu — na základě článku 1035⁷ Zákona o trestním soudním řízení (Soudních zákonů Alexandra II., vyd. r. 1883) a za přítomnosti zástupce prokurátora petrohradského okružového soudu A. A. Goremykina — vyslyšal obviněného, který svou výpověď doplnil takto:

Jmenuji se Vladimír Uljanov.

K předloženému dopisu, který je podepsán jakýmsi A. Polovem a je adresován na Kazaňskou ulici (dům čp. 61, byt 11 anebo v závorce: dům čp. 11, byt 61), prohlašuji, že mi vůbec není znám ani rukopis jeho pisatele, ani jeho jméno, a že jsem nikdy nebydlel na adrese na tomto dopisu uvedené; takže dopis patrně nebyl adresován mně. Předložený telegram z Regensburgu z 25. dubna roku 1896, který byl adresován W. Ulianoff 3 St.-Petersburg, byl tohoto znění*: soudě podle obsahu, nebyl zaslán mně, ale jakémusi obchodníkovi. Pokud jde o mé údajné kontakty v cizině s emigrantem Plechanovem — tyto údajné kontakty byly předmětem mého předchozího výslechu a nebylo mi řečeno, jakého druhu tyto kontakty měly být; pokládám za nutné prohlásit, že emigrant Plechanov žije někde u Ženevy, jak jsem se doslechl, jenže já

* Německý text telegramu je v kopii natolik nečitelný, že se nepodařilo zjistit jeho obsah. *Red.*

nebyl ani v Ženevě, ani nikde poblíž; tudíž jsem s ním žádné kontakty mít nemohl.

Originál je opatřen příslušnými podpisy.

Za správnost kopie:
Pobočník správy
poručík Dobrovolskij

ŽÁDOSTI V. I. ULJANOVA (LENINA)
1896 — 1900

Jeho Vysokorodí panu prokurátorovi
petrohradského okruhového soudu

ŽÁDOST

advokátního koncipienta
Vladimíra Uljanova (cela č. 193)

Uctivě žádám, aby mé sestře Anně Iljiničně Jelizarovové
byly předány tyto přiložené písemnosti:

1. dopis
2. rukopis č. 1 (Nové hospodářské proudy v životě rolnictva*) a
3. rukopis č. 2 (Přehled politické ekonomie na počátku 19. století**).

V. Uljanov
advokátní koncipient

Petrohrad 2. prosince 1896

* Viz Sebrané spisy 1, Praha 1979, s. 31—95. *Red.*

** Tento Leninův rukopis nebyl dosud nalezen. *Red.*

Moskevskému oddělení tajné policie

Ž Á D O S T

advokátního koncipienta
Vladimíra Uljanova

Na základě úředního rozhodnutí mám být poslán z Petrohradu na 3 roky do vyhnanství na východní Sibiř. Ještě v Petrohradu mi pan ředitel policejního departmentu povolil odjet s průvodním listem na vlastní útraty do Irkutska a zastavit se na 48 hodin v Moskvě u mé matky.

Shledavši, že by pro ni bylo vzhledem k chatrnému zdravotnímu stavu krajně obtížné mě doprovázet do Irkutska a že ostatní vyhnanci bývají v takovém případě eskortováni po železnici na státní útraty, poslala má matka už z Moskvy žádost panu řediteli policejního departmentu, aby mi bylo povoleno zůstat u ní o něco déle a poté abych byl připojen ke skupině eskortovaných. Žádost odeslala v úterý 18. února rychlíkem, aby už ve středu byla v Petrohradu a pan ředitel měl čas vydat to či ono nařízení. Protože však poštovní spojení bývá přece jen příliš pomalé a já se obával, že lhůta, jež mi byla povolena k pobytu v Moskvě, může vypršet dříve, než dostaneme odpověď, poslala má matka hned druhý den, ve středu 19. února, telegram se zaplacenou odpovědí panu řediteli policejního departmentu v Petrohradu — telegram se žádostí, aby mi bylo povoleno vzhledem k její nemoci zůstat u ní o týden déle. Jak jsme se na telegrafním úřadě informovali, odpověď na telegram nepřišla. Protože předpokládám, že odpověď na telegram i na žádost byla předběžně sdělena moskevskému oddělení tajné policie, rozhodl jsem se na ně obrátit.

V dané chvíli je tedy mé postavení nejasné: pokud mi pan ředitel policejního departmentu nepovolí připojit se

ke skupině eskortovaných po železnici na státní útraty, vypravím se do Irkutsku bez prodlení, jakmile obdržím odpověď, sám a na vlastní útraty, podle ustanovení v průvodním listu, který mi byl vydán.

Na základě výše uvedených skutečností žádám co nejuctivěji moskevské oddělení tajné policie, aby mi vydalo doklad platný pro pobyt v Moskvě do té doby, než obdržím odpověď policejního departmentu.

Vladimír Uljanov
advokátní koncipient

Moskva 22. února 1897

Zároveň přikládám potvrzení nádražní pošty Nikolajevské dráhy z 18. února, č. 56.

3

Jeho Vysokoblahorodí
panu irkutskému generálnímu gubernátorovi

Ž Á D O S T

advokátního koncipienta
Vladimíra Uljanova

Z rozhodnutí úřední moci jsem vypovězen z politických důvodů na tři roky na východní Sibiř. Na základě povolení policejního departmentu jsem přijel do určeného místa vyhnanství na vlastní útraty a s průvodním listem, který mi byl vydán pod č. 2560 petrohradským městským náčelníkem dne 17. února 1897. Ve městě Irkutsku jsem se měl dostavit do kanceláře Vašeho Vysokoblahorodí a zde předložit tento průvodní list.

Avšak místní guberniální úřady (tj. správa Jenisejské gubernie) mně sdělily, že žádné instrukce ohledně mé oso-

by dosud neobdržely; přitom je možné — soudě podle všeobecného vyjádření pana ředitele policejního departementu, jež bylo sděleno matce —, že místo pobytu mi bude určeno v Jenisejské gubernii; dostavit se do Irkutska by pro mne tudíž znamenalo zatížit se ještě dalšími výdaji na zpáteční cestu. Proto Vaše Vysokoblahorodí co nejpokorněji prosím, aby mi povolilo zůstat v Krasnojarsku, dokud nebude rozhodnuto o místě mého pobytu.

Pokud by se dospělo k názoru, že mi toto rozhodnutí má být sděleno kanceláří Vašeho Vysokoblahorodí, pak snažně prosím, aby mi bylo povoleno vyžádat si potřebnou informaci poštou, popřípadě telegraficky.

Zároveň si dovoluji požádat, aby mi vzhledem k mému chatrnému zdraví bylo určeno místo pobytu v Jenisejské gubernii, pokud možno v krasnojarském anebo minusinském okruhu.

Vladimír Uljanov
advokátní koncipient

Krasnojarsk 6. března 1897

4

Jeho Blahorodí
panu jenisejskému gubernátorovi

Ž Á D O S T

advokátního koncipienta
politického vypovězence
Vladimíra Uljanova

Jelikož nemám prostředky na živobytí a za místo pobytu mi byla určena vesnice Šušenskoje, kde nemohu počítat

vůbec s žádným výdělkem, uctivě žádám, aby mi byla poskytnuta zákonem stanovená podpora na stravu, ošacení a byt.

Vladimír Uljanov
advokátní koncipient

Krasnojarsk 29. dubna 1897

Podáním této žádosti pověřuji zdravotnici
Antoninu Maximilianovnu Rozenbergovou.

Vladimír Uljanov
advokátní koncipient

5

Jeho Vysokorodí
panu minusinskému policejnímu náčelníkovi

Ž Á D O S T

advokátního koncipienta
politického vypovězence
Vladimíra Uljanova

Vzhledem k tomu, že mi byla za místo pobytu určena vesnice Šušenskoje, kde nemám možnost sebemenšího výdělku, žádám uctivě o poskytnutí zákonem stanovené podpory na stravu, ošacení a byt.

Vladimír Uljanov

Minusinsk 7. května 1897

Telegram Jeho Blahorodí
panu řediteli policejního departmentu
Odesláno do Petrohradu

Dovoluji si požádat, aby mé nevěstě Naděždě Krupské bylo povoleno přestěhování do vesnice Šušenskoje.

Úředně vypovězený *Uljanov*

Jeho Blahorodí
panu náčelníkovi Jenisejské gubernie

ŽÁDOST

politického vypovězence
advokátního koncipienta
Vladimíra Iljiče Uljanova
bytem Šušenskoje,
minusinský okruh

Dne 7. května 1898 přijela ke mně do vesnice Šušenskoje moje nevěsta, úředně vypovězená Naděžda Krupská. Původně jí byla za místo vyhnanství určena Ufská gubernie, ale pan ministr vnitra jí povolil pobyt ve vesnici Šušenskoje pod podmínkou, že se za mne provdá.

Okamžitě po příjezdu své nevěsty, dne 10. května 1898, jsem podal žádost panu policejnímu náčelníkovi minusinského okruhu, aby mi bylo zasláno potvrzení potřebné k uzavření sňatku. Protože jsem na tuto žádost nedostal odpověď, zašel jsem během své návštěvy v Minusinsku dne 20. května za panem policejním náčelníkem

osobně a opakoval jsem svou žádost. Pan policejní náčelník mi odpověděl, že mi potvrzení vydat nemůže, protože nemá můj trestní rejstřík, a že mi žádané potvrzení bude posláno, jakmile můj rejstřík obdrží. Přesto jsem toto potvrzení dosud nedostal, ačkoli od podání mé žádosti už uplynulo víc než půldruhého měsíce. Tyto nepochopitelné průtahy pro mne nejsou nijak zanedbatelné, neboť mé nevěstě odmítají poskytovat podporu, dokud se za mne neprovdá (tak zní aspoň odpověď, kterou dnes, 30. června, dostala na svou žádost o podporu). Tak vzniká nanejvýš podivná situace: nadřízené orgány povolily mé nevěstě na základě mé žádosti přestěhování do Šušenského pod podmínkou, že se *bez prodlení* provdá; na druhé straně mi však místní orgány nechtějí vydat dokument, bez něhož nemůžeme sňatek uzavřít; takže podle všeho vinu na tom nese moje nevěsta, která zůstává bez jakýchkoli existenčních prostředků.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem Vaše Blahorodí co nejpokorněji prosím, aby vydalo příslušné příkazy:

1. vyhledat můj trestní rejstřík či průkaz totožnosti anebo získat o mé osobě informace na příslušném místě;
2. poslat mi potvrzení či dokument, předepsaný zákonem pro vstup do manželství.

Politický vypovězenec
advokátní koncipient
Vladimír Uljanov

Šušenskoje 30. června 1898

Jeho Blahorodí
panu náčelníkovi Jenisejské gubernie

Ž Á D O S T

politického vypovězence
advokátního koncipienta
Vladimíra Iljiče Uljanova
bytem Šušenskoje,
minusinský okruh

Co nejpokorněji prosím Vaše Blahorodí, aby mi povolilo přijet na týden do Krasnojarsku za účelem ošetření u odborného zubního lékaře. Po řadě neúspěšných pokusů mi pomoci konstatoval místní lékař, že v mém případě není kompetentní a dentista teď není v Minusinsku žádný.

Advokátní koncipient
Vladimír Uljanov

Minusinsk 12. srpna 1898

Do rukou pana policejního náčelníka minusinského okruhu.

Jeho Blahorodí
panu řediteli policejního departmentu

Ž Á D O S T

dědičného šlechtice
Vladimíra Iljiče Uljanova
bytem Pskov, Archangelská
ulice, Černovův dům

Podle rozhodnutí pana ministra vnitra je mi zakázán pobyt mimo jiné také v Ufské gubernii. Nyní bydlí v Ufě pod policejním dohledem má manželka Naděžda Uljanovová; mé žádosti (z 10. března tohoto roku), v níž prosím, aby jí bylo povoleno přestěhovat se do Pskova, nebylo vyhověno. Podle posledních zpráv, které mi o sobě podala, je manželka nemocná a léčí se u místního odborného ženského lékaře, pana doktora Fedotova; lékařovo jméno uvádím proto, aby mé prohlášení mohlo být ověřeno; pokud bude takové ověření považováno za nezbytné, prosím uctivě, abych o tom mohl být telegraficky informován. Nemoc mé ženy vyžaduje intenzivní léčbu, která podle vyjádření lékařů potrvá nejméně šest týdnů; vzhledem k tomu, že manželčina matka, která je teď s ní, bude muset z Ufy vbrzku odjet, manželka by zůstala sama, což by se mohlo neblaze projevit na průběhu její léčby.

Prosím proto co nejuctivěji, aby mi bylo povoleno ubytovat se v Ufě na půldruhého měsíce.

Dědičný šlechtic
Vladimír Uljanov

Pskov 20. dubna 1900

SEZNAM
LENINOVÝCH DOPISŮ
ZAŘAZENÝCH DO PŘEDCHOZÍCH
SVAZKŮ
SEBRANÝCH SPISŮ

SEZNAM
DOSUD NENALEZENÝCH
LENINOVÝCH DOPISŮ

POZNÁMKY

ÚDAJE K JEDNOTLIVÝM
DOKUMENTŮM

REJSTŘÍKY

SEZNAM LENINOVÝCH DOPISŮ
ZAŘAZENÝCH DO PŘEDCHOZÍCH
• SVAZKŮ SEBRANÝCH SPISŮ
(1893—1904)

DOPIS REDAKČNÍ SKUPINĚ. *Nejdříve v říjnu 1899.*
Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 191—193.

ŘEDITELI BRITSKÉHO MUZEA. *21. dubna 1902.*
Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 459.

ŘEDITELI BRITSKÉHO MUZEA. *24. dubna 1902.*
Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 459.

DOPIS SEVERNÍMU SVAZU SDDSR. *V dubnu 1902.*
Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 370—379.

DOPIS SOUDRUHOVI O NAŠICH ORGANIZAČNÍCH ÚKOLECH. *1902.*
Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 21—50.

KE ZPRÁVÁM VÝBORŮ A SKUPIN SDDSR CELOSTRANICKÉMU SJEZDU. *V prosinci 1902—lednu 1903.*
Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 91—102.

OSNOVA DOPISU KE ZPRÁVÁM VÝBORŮ A SKUPIN SDDSR CELOSTRANICKÉMU SJEZDU. *V prosinci 1902—lednu 1903.*
Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 377.

ÚKOLY REVOLUČNÍ MLÁDEŽE. *Dopis první. V září 1903.*
Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 356—369.

OSNOVA DOPISŮ O ÚKOLECH REVOLUČNÍ MLÁDEŽE. *V srpnu—září 1903.*
Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 452—453.

PROTOKOLOVÉ KOMISI. *4. října 1903.*
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 41.

- PROTOKOLOVÉ KOMISI. 6. října 1903.
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 42.
- NEPODANÉ PROHLÁŠENÍ. 29. října 1903.
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 77—81.
- PROHLÁŠENÍ O SLOŽENÍ FUNKCE ČLENA RADY STRANY
A ČLENA REDAKCE ÚSTŘEDNÍHO ORGÁNU. 1. listopadu 1903.
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 83.
- REDAKCI ÚSTŘEDNÍHO ORGÁNU SDDSR. 18. listopadu 1903.
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 105.
- DOPIS ÚV SDDSR VEDENÍ ZAHRANIČNÍ LIGY, SKUPINÁM
PRO SPOLUPRÁCI SE STRANOU A VŠEM ČLENŮM STRANY
V ZAHRANIČÍ. *Nejdříve 29. listopadu 1903.*
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 107—110.
- DOPIS REDAKCI JISKRY. *Dopis redakci. 25. listopadu 1903.*
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 111—115.
- NÁSTIN OBSAHU DOPISU REDAKCI JISKRY. *K článku G. V. Plechanova Co nedělat? v 52. čísle Jiskry. Mezi 20. listopadem a 2. prosincem 1903.*
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 482.
- PROČ JSEM VYSTOUPIL Z REDAKCE JISKRY? *Dopis redakci Jiskry. Mezi 8. a 12. prosincem 1903.*
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 116—122.
- O OKOLNOSTECH ODCHODU Z REDAKCE JISKRY. 20. února 1904.
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 192—197.
- ÚRYVEK (VARIANTA) DOPISU O OKOLNOSTECH ODCHODU Z REDAKCE JISKRY. *Nejpozději 20. února 1904.*
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 500.
- DOPIS ČLENŮM ÚV. 26. května 1904.
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 432—435.
- PROHLÁŠENÍ TŘÍ ČLENŮ ÚV. 26. května 1904.
Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 436—437.

PĚTI ČLENŮM ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU. *18. srpna 1904.*

Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 40—41.

DOPIS DŮVĚRNÍKŮM ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU A ČLENŮM
VÝBORŮ SDDSR, KTEŘÍ SE VYSLOVILI PRO VĚTŠINU II. SJEZ-
DU STRANY. *18. srpna 1904.*

Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 42—43.

DOPIS GLEBOVOVI (V. A. NOSKOVU). *11. září 1904.*

Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 46—53.

DOPIS SOUDRUHŮM (*K vydávání orgánu stranické většiny*). *12. pro-
since 1904.*

Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 107—112.

SEZNAM DOSUD NENALEZENÝCH
LENINOVÝCH DOPISŮ
(1893—1904)

1893

P. P. MASLOVOVI
V prosinci 1893

O tomto dopisu psal Lenin P. P. Maslovovi v prosinci 1893: »Předevčirem jsem dostal Váš dopis a hned včera jsem Vám napsal, že Vám posílám články o rolnické reformě« (tento svazek, s. 19).

1893 — 1894

KORESPONDENCE S N. J. FEDOSEJEVEM

Sebrané spisy 1, Praha 1979, s. 569—570.

1895 — 1897

KORESPONDENCE S P. B. AXELRODEM,
G. M. KRŽIŽANOVSKÝM, I. CH. LALAJANCEM,
P. P. MASLOVEM, J. O. MARTOVEM,
A. P. SKLJARENKEM, P. B. STRUVEM
A DALŠÍMI

Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 553—554.

1898

DVA DOPISY N. J. FEDOSEJEVOVI
Před 24. lednem 1898

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 439.

DOPIS STATISTICKÉMU ODDĚLENÍ
TVERSKÉ GUBERNIÁLNÍ ZEMSTEVNÍ
SPRÁVY

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 439.

1898 — 1899

DOPISY J. O. MARTOVOVI

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 439—442.

DOPISY F. V. LENGNIKOVI O FILOZOFICKÝCH
OTÁZKÁCH

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 440.

1899

DOPIS J. O. MARTOVOVI O CREDU

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 440

DOPISY A. N. POTRESOVOVI
A J. O. MARTOVOVI

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 440—441.

1898 — duben 1901

KORESPONDENCE SE SKUPINOU
OSVOBOZENÍ PRÁCE

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 442.

KORRESPONDENCE

S J. V. BARAMZINEM, M. M. FILIPPOVEM,
M. G. GRIGORJEVEM, V. A. IONOVEM,
A. A. JAKUBOVOVOU, A. M. KALMYKOVOVOU,
L. M. A. N. M. KNIPOVIČOVÝMI,
G. M. KRŽIŽANOVSKÝM,
V. K. KURNATOVSKÝM,
I. CH. LALAJANCEM, P. N. LEPEŠINSKÝM,
J. M. LJACHOVSKÝM, S. I. MICKEVIČEM,
A. N. POTRESOVEM, M. A. SILVINEM,
A. P. SKLJARENKEM, V. V. STARKOVEM,
P. B. STRUVEM, A. S. ŠAPOVALOVEM,
A. A. VANĚJEVEM

Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 442—443.

1900

F. I. DANOVI

15. července 1900

22. března 1901 napsal Lenin Danovi: »Moc nás potěšilo, že jsme navázali písemný kontakt (o němž jsem Vám psal už 15. července!!)« (tento svazek, s. 115).

G. V. PLECHANOVVI

V září nebo v říjnu 1900

V září ekonomisté Plechanovovi navrhli, aby přispíval do jejich listu Rabočaja mysl. Plechanov se obrátil na Lenina s prosbou, aby mu poradil. Lenin mu odpověděl patrně v září nebo v říjnu 1900, jak je patrné z dopisu A. A. Jakubovové z 26. října: »Dobře se pamatuji, že jsem se nevyjádřil kategoricky, bezvýhradně: „V této chvíli je těžké Vám poradit“ — tak jsem to napsal« (tento svazek, s. 74).

G. V. PLECHANOVVI

25. října 1900

Lenin dostal od A. A. Jakubovové dopis G. V. Plechanovovi, v němž patrně šlo o návrh, aby Plechanov přispíval do listu Rabočaja mysl. 26. října Lenin Jakubovové píše: »Poslat dopis dál hned nemožu . . . Včera jsem napsal osobě, které je dopis určen, oč v něm v tom nejpodstatnějším jde, a doufám, že se mi podaří co nejdřív jí sdělit celý jeho obsah« (tento svazek, s. 74).

I. G. SMIDOVÍČOVÉ

Mezi 26. listopadem a 7. prosincem 1900

Dne 7. prosince 1900 Lenin Axelrodovi píše: »Odpusťte, že jsem Vám v dopisu Bajnovové neodpověděl . . .« (tento svazek, s. 93).

TELEGRAM P. B. AXELRODOVI

14. prosince 1900

Lenin Axelrodovi napsal: »Odpusťte mi, že jsem Vás zbytečně znepokojil telegramem. Když jsem ráno nedostal článek, usoudil jsem (po Vašem včerejším telegramu), že se něco stalo, a rozhodl se vyžádat si ho telegraficky . . .« (tento svazek, s. 95).

1901

M. I. VODOVOZOVVÉ

Na jaře 1901

O dopisu, který napsal Lenin Vodovozovové na jaře 1901, je zmínka v jeho dopisu L. I. Axelrodové z 27. listopadu: »S Vodovozovou jsem si kdysi dopisoval — takříkajíc „ze zdvořilosti“. Na můj poslední (*věcný*) dopis (napsaný na jaře!) však *vůbec neodpověděla*« (tento svazek, s. 184).

L. J. GALPERINOV I

Začátkem srpna 1901

V dopisu napsaném mezi 31. červencem a 12. srpnem 1901 Lenin Galperinovi sděluje, že mu posílal telegram (tento svazek, s. 160).

A. J. FINNOVI - JENOTAJEVSKÉMU

4. srpna 1901

V dopisu ze 4. srpna upozorňoval Lenin P. B. Axelroda: »Zrovna dnes jsem poslal jistému Finnovi do Curychu dopis *přes Stuttgart* s doporučením na Vás« (tento svazek, s. 167).

Z. RACZYŇSKÉMU

18. září 1901

V dopisu z 18. září 1901 sděloval Lenin Plechanovovi: »Přikládám dopis pro Raczyňského« (tento svazek, s. 172).

O. N. POPOVOVÉ

V dopisu L. I. Axelrodové z 27. listopadu 1901 je tato Leninova zmínka: »Nedávno (před jedním nebo půldruhým měsícem) jsem Popovové psal a *poprvé* ji o něco žádal: prosil jsem ji, aby mi poslala jeden výtisk překladu druhého dílu Webbových, který jsem redigoval a který právě nedávno vyšel« (tento svazek, s. 184).

P. B. AXELRODOVI A G. V. PLECHANOVOVI

Mezi 10. a 12. prosincem 1901

Na dopis napsaný přibližně 10.—12. prosince a poslaný na Axelrodovu adresu upozorňuje Lenin dvakrát: v dopisech G. V. Plechanovovi a P. B. Axelrodovi (tento svazek, s. 190 a 191).

R. S. ZEMLJAČKOVÉ

Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 418.

DOPISY J. D. STASOVOVÉ

Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 418.

1902

ORGANIZACI JISKRY V RUSKU

Po 30. lednu (12. únoru) 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 463.

L. I. GOLDMANOVI

V druhé polovině února—začátkem března 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 463—464.

A. N. POTRESOVOVI

Před 29. březnem 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 464.

A. N. POTRESOVOVI

6. dubna 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 464.

N. A. ALEXEJEVOVI

Před 12. dubnem 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 464—465.

DVA DOPISY J. O. MARTOVOVI

Nejpozději 12. dubna 1902

18. dubna píše Lenin P. B. Axelrodovi: »Jestli je u Vás Berg, tak ho požádejte, aby mi napsal pár slov o svých plánech: kdy a kam pojede

a na kolik dní. Ale hlavně, zda dostal mé dva dopisy, které jsem mu posílal v sobotu (12.) dopoledne městskou poštou« (tento svazek, s. 205).

DOPIS PRO K.

Před 3. květnem 1902

3. května píše Lenin Axelrodovi: »Milý P. B.! Není to tak dávno, co jsem Vám poslal „dopis pro K.“, ale protože jsem byl ve velké časové tísní, nepřipsal jsem Vám ani řádek.« (tento svazek, s. 207).

G. D. LEJTEJZENOVĚ

4. května 1902

V dopisu z 5. května Lenin Lejtejzenovi sděloval: »...včera jsem Vám poslal *velice důležitý* dopis na adresu 130 Mont Parnasse 130 (pro Vás)« (tento svazek, s. 210).

DOPISY V. V. KOŽEVNIKOVĚ

V dubnu—červnu 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 466.

DOPISY A. M. KALMYKOVĚ

V dubnu—červenci 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 466.

A. N. POTRESOVĚ

14. května 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 466.

A. N. POTRESOVĚ

Před 8. červnem 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 467.

A. N. POTRESOV OVI

Nejpozději 14. června 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 467.

A. N. POTRESOV OVI

Před 18. červnem 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 467.

DVA DOPISY J. O. MARTOVOVI

Nejpozději 18. června 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 467—468.

A. N. POTRESOV OVI

18. června 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 468.

A. N. POTRESOV OVI

21. června 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 468.

P. B. AXELRODOVI

Před 22. červnem 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 468.

J. O. MARTOVOVI

Před 12. červencem 1902

Ve svém dopisu z 12. července informuje Lenin Plechanova o Martovově pobytu v Paříži a poznamenává: »Možná Vám pošle můj dopis . . .« (tento svazek, s. 226).

V. A. NOSKOVVI
Nejdříve 16. července 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 469.

V. A. NOSKOVVI
Před 2. srpnem 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 469.

F. I. ŠČEKOLDINOV I
Před 4. srpnem 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 469—470.

DOPISY L. G. DEJČOVI
A V. A. NOSKOVVI

Koncem července—začátkem srpna 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 470.

I. CH. LALAJANCOVI
19. srpna 1902

19. srpna 1902 napsal Lenin P. B. Axelrodovi: »Právě teď jsem dostal telegram, že Kolumbus je u Vás. Vyřiďte starému kamarádovi tisíceré pozdravy! Přikládám pro něho dopis« (tento svazek, s. 248).

V. A. NOSKOVVI
Koncem srpna—začátkem září 1902

Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 470.

I. B. BASOVSKÉMU

Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 459.

I. I. STAVSKÉMU

18. prosince 1902

V dopisu L. I. Axelrodové z 18. prosince 1902 Lenin napsal: »Zrovna jsem dostal Váš dopis a hned odpovídám, abych Vám poblahopřál k tak ohromnému objevu, jako je Stavskij . . . Příkládám pro něho také dopis s prosbou týkající se brožury o událostech v Rostově« (tento svazek, s. 269, 270).

J. M. ALEXANDROVOVĚ

Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 459.

1903

L. I. AXELRODOVĚ

10. ledna 1903

V dopisu G. V. Plechanovovi z 10. ledna Lenin psal: »Předejte prosím přiložený dopis Ljubov Isaakovně: dala mi adresu na Vás. Ten dopis velice spěchá a je důležitý . . .« (tento svazek, s. 281).

NEZNÁMÉMU STATISTIKOVI DO RUSKA

Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 460—461.

KORRESPONDENCE S V. V. VAKAREM

Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 461—462.

1903 — 1904

DOPISY M. N. LJADOVOVI

V září 1903—únoru 1904

Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 515.

1904

DOPIS ČLENŮM ÚV SDDSR DO RUSKA,
NAPSANÝ SPOLEČNĚ S F. V. LENGNIKEM

Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 516.

DOPISY MÍSTNÍM STRANICKÝM
PRACOVNÍKŮM V RUSKU
O SVOLÁNÍ III. SJEZDU SDDSR

Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 516.

A. A. BOGDANOVVI

Na jaře nebo počátkem léta 1904

Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 516.

DVA DOPISY NEZNÁMÉMU SOUDRUHOVI
V září—říjnu 1904

Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 411.

M. P. GOLUBĚVOVĚ

Po 5. říjnu 1904

V říjnu 1904 Lenin Goluběvové psal: »A tak teď využívám toho, že mám Vaši adresu, posílám Vám podrobný dopis o naší práci a snažně Vás prosím, abyste mi co nejdřív osobně odpověděla« (tento svazek, s. 429).

V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI

3. prosince 1904

V dopisu z 3. prosince 1904 píše Lenin N. K. Krupské: »Dnes jsem odeslal Bončovi dopis o našich záležitostech. Zapomněl jsem dodat

důležitou věc: náklad (Lejtejzenův slovník) bude *mít 3000* výtisků
— to je nutné vědět kvůli stanovení ceny. Hned to Bončovi vyříd'«
(tento svazek, s. 453).

POZNÁMKY

- ¹ Jde o články, v nichž N. J. Fedosejev analyzuje hospodářskou a politickou situaci v Rusku a kritizuje chybné názory narodníků. V. I. Lenin měl k dispozici rukopisy těchto článků. — 19
- ² *Russkaja mysl* — literárně politický měsíčník liberálně narodnického zaměření. Vycházel v Moskvě v letech 1880—1918. V 90. letech občas publikoval články marxistů. Po revoluci 1905 se stal orgánem pravého křídla kadetské strany a vycházel za redakce P. B. Struveho. Hlásal nacionalismus, »věchovství«, klerikalismus a obhajoval statkářské vlastnictví. — 20
- ³ *Russkoje bogatstvo* — měsíčník; vycházel v Petrohradu v letech 1876—1918. Počátkem 90. let se stal orgánem liberálních narodníků a redigoval ho N. K. Michajlovskij. Časopis hlásal smír s carskou vládou a urputně brojil proti marxismu a ruským marxistům. Roku 1906 se stal orgánem polokadetské Lidové socialistické strany práce (enesů). — 23
- ⁴ Dopis se pravděpodobně týká Leninovy práce Kdo jsou »přátelé lidu« a jak bojují proti sociálním demokratům?, která měla být vydána v zahraničí (viz Sebrané spisy 1, Praha 1979, s. 580). Je v něm dále zmínka o Engelsově stati K bytové otázce a o jeho doslovu k práci O sociálních poměrech v Rusku (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 18, Praha 1966, s. 241—317 a Spisy 22, Praha 1967, s. 474—488).
Léto 1984 strávil Lenin u svých příbuzných na chatě v Kuzminkách u Moskvy a v srpnu se vrátil do Petrohradu. — 25
- ⁵ Tato Leninova vysvětlivka souvisí s tím, že názvy měst v dopisu z konspirativních důvodů šifroval. — 26
- ⁶ Jde o přípravu vydávání neperiodického sborníku Rabotnik^[418]. Z Leninova podnětu ho v letech 1896—1899 vydával Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí za redakce skupiny Osvo-

bození práce. Za svého pobytu ve Švýcarsku v květnu 1895 se Lenin dohodl s G. V. Plechanovem, P. B. Axelrodem a dalšími, že sborník bude vydávat a redigovat skupina Osvobození práce. Po návratu do Ruska v září 1895 vyvinul obrovské úsilí, aby zabezpečil vydávání sborníku finančně a zajistil pro něj dostatek článků a příspěvků z Ruska. Na svých cestách do Vilna, Moskvy a Orechova-Zujeva dohodl s místními sociálními demokraty pomocí při jeho vydávání.

Celkem vyšlo šest čísel sborníku *Rabotnik* ve třech sešitech a deset čísel přílohy *Listok Rabotnika*. — 26

⁷ Jde o zatýkání sociálních demokratů v Moskvě a v Moskevské gubernii. — 26

⁸ *Vorwärts* — deník, ústřední orgán Sociálně demokratické strany Německa. Vycházel z rozhodnutí sjezdu strany v Halle v letech 1891—1933 v Berlíně. Od druhé poloviny 90. let, po Engelově smrti, se listu zmocnilo pravé křídlo strany a redakce soustavně uveřejňovala články oportunistů. *Vorwärts* tendenčně vysvětloval boj proti oportunismu a revizionismu v SDDSR, podporoval ekonomisty a později, po rozštěpení strany, menševiky. — 27

⁹ Jde o zprávu o sjezdu Sociálně demokratické strany Německa, který se konal v roce 1895 ve Vratislavi. Zmíněný dopis ze zahraničí byl poslán tajně, vlepený do knižní vazby. — 28

¹⁰ Uvedené příspěvky byly otisknuty nebo zčásti použity v 3. a 4. čísle sborníku *Rabotnik*. — 29

¹¹ Jde o ilegální tiskárnu skupiny mladých narodovoljovců, kterou zřídili v lednu 1895. Lenin jednal se skupinou o možnosti využít její tiskárnu k vydávání literatury pro dělníky. V listopadu 1895 byla tiskárně předána k sazbě Leninova brožura *Výklad zákona o pokutách ukládaných dělníkům v továrnách a závodech* (viz *Sebrané spisy 2*, Praha 1980, s. 29—73). Lenin se o ní zmiňuje jako o čtvrté («naší») věci. — 29

¹² Jde o list *Rabočeje dělo*, jehož vydávání připravoval petrohradský Svaz boje za osvobození dělnické třídy. První číslo tohoto listu sestavil a zredigoval Lenin. Napsal také všechny hlavní články: úvodník *Ruským dělníkům, Nač myslí naši ministři?*, *Bedřich Engels, Jaroslavská stávka v roce 1895*. Rukopisy těchto článků dosud nebyly nalezeny (viz *Sebrané spisy 2*, Praha 1980, s. 88,

550—551). List uveřejnil také články dalších členů petrohradského Svazu boje — G. M. Kržižanovského, A. A. Vanějeva, P. K. Zaporozžce, L. Martova a M. A. Silvina.

V práci Co dělat? Lenin píše: »Toto číslo, úplně připravené k tisku, zabavili četníci při razii v noci z 8. na 9. prosince 1895 u jednoho člena skupiny, Anatolije Alexejeviče Vanějeva, a tak tedy prvnímu vydání tohoto listu nebylo souzeno spatřit světlo světa« (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 48—49). — 29

- ¹³ Své dopisy z vyhnanství posílal Lenin Axelrodovi většinou ve hřbetech knih. Prostřednictvím dalších osob se dostávaly nejdříve k A. I. Uljanovové-Jelizarovové, která tehdy žila v Berlíně, a ta Leninovu korespondenci posílala dál Axelrodovi. Tento dopis A. I. Uljanovová-Jelizarovová přepsala do textu svého vlastního dopisu Axelrodovi. — 30

- ¹⁴ Jde o časopis *Novoje slovo*, v němž byly roku 1897 uveřejněny dvě Leninovy práce: K charakteristice ekonomického romantismu a Na okraj jednoho novinového článku (viz Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 129—263 a 420—426).

Novoje slovo — měsíčník pro vědu, literaturu a politiku. Od roku 1894 ho vydávali v Petrohradu liberální narodníci, na jaře 1897 přešel do rukou legálních marxistů. V prosinci 1897 carská vláda časopis zastavila. — 30

- ¹⁵ Jde o německý časopis *Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik*, který vycházel v letech 1888—1933 v Berlíně, Tübingenu a Lipsku.

Lenin má na mysli jeho XII. sešit z roku 1898, ve kterém byla uveřejněna nepodepsaná stať Nové tovární zákonodárství v Rusku^[597] (autorem byl s největší pravděpodobností P. B. Struve). — 32

- ¹⁶ Výrazu »žáci« se v 90. letech 19. století užívalo jako legálního označení pro ruské marxisty, následovníky K. Marxe a B. Engelse. — 33

- ¹⁷ Lenin tu naráží na polemiku mezi S. N. Bulgakovem a P. B. Struvem o knize německého novokantovce R. Stammlera Hospodářství a právo z hlediska materialistického pojetí dějin^[595]. — 33

- ¹⁸ Lenin má na mysli články G. V. Plechanova Bernstein a materialismus^[581] (*Die Neue Zeit*, 1897—1898, sv. II, č. 44) a Konrad

Schmidt proti Karlu Marxovi a Bedřichu Engelsovi^[582] (*Die Neue Zeit*, 1898—1899, sv. I, č. 5).

Die Neue Zeit — teoretický časopis Sociálně demokratické strany Německa. Vycházel ve Stuttgartu v letech 1883—1923. Do října 1917 ho redigoval K. Kautsky, později H. Cunow. — 33

¹⁹ Jde o Plechanovovu stať K šedesátému výročí Hegelova úmrtí^[584] (*Die Neue Zeit*, 1891—1892, sv. I, č. 7—9). V Leninově dopisu jde patrně o omyl v časovém údaji. — 34

²⁰ Jde o články P. B. Axelroda Historické oprávnění ruské sociální demokracie^[538] (*Die Neue Zeit*, 1897—1898, sv. II, č. 30 a 31). Později byly vydány v Rusku jako samostatná brožura pod názvem Historické postavení liberální a socialistické demokracie v Rusku a jejich vzájemný vztah^[5]. Leninovu reakci na Axelrodovy články viz tento svazek, s. 38—39. — 34

²¹ Lenin má na mysli bouřlivé spory mezi marxisty a narodniky, k nimž docházelo v koloniích vypovězenců. O jednom takovém střetnutí v Orlově ve Vjatecké gubernii Potresov Leninovi psal. — 35

²² *Načalo* — měsíčník pro vědu, literaturu a politiku, orgán legálních marxistů. Vycházel v Petrohradu v první polovině roku 1899 za redakce P. B. Struveho, M. I. Tugana-Baranovského aj.

Lenin v něm uveřejnil řadu svých recenzí (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 71—81, 102—107, 165—168) a prvních šest podkapitol III. kapitoly knihy Vývoj kapitalismu v Rusku (viz Sebrané spisy 3, Praha 1980, s. 195—227). — 36

²³ *Soziale Praxis* — německý měsíčník. Vycházel v letech 1895—1910. — 39

²⁴ *Mir božij* — literární a populárně vědecký měsíčník liberálního zaměření. Vycházel v Petrohradu v letech 1892—1906. V letech 1906—1918 vycházel pod názvem *Sovremennyj mir*. — 41

²⁵ *Naučnoje obozrenije* — vědecký (od roku 1903 všeobecně literární) časopis. Vycházel v Petrohradu v letech 1894—1903. Soustředil kolem sebe publicisty a vědce různých škol a směrů. Hodně do něho přispívali liberálové a legální marxisté. Časopis uveřejnil Leninovy práce Nekritická kritika, Poznámka k teorii trhů a Ještě k teorii realizace (viz Sebrané spisy 3, Praha 1980,

s. 629—654; Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 61—70 a 82—101).
— 41

²⁶ Jde o sborník Leninových prací Ekonomické studie a stati, který vyšel v říjnu 1898 s vrocením 1899 na obálce a titulním listu (viz Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 129—263, 313—419, 463—494, 495—538; Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 17—51).
— 43

²⁷ *Frankfurter Zeitung* — deník německých burziánů. Vycházel v letech 1856—1943 ve Frankfurtu nad Mohanem. Znovu začal vycházet v roce 1949 pod názvem *Frankfurter Allgemeine Zeitung* a je orgánem západoněmeckých monopolistů. — 44

²⁸ *Žizň* — časopis pro literaturu, vědu a politiku. Vycházel v Petrohradu v letech 1897—1901. Přispívali do něho A. M. Gorkij, A. P. Čechov, V. V. Veresajev, S. G. Skitalec, I. A. Bunin, J. A. Solovjov.

V červnu 1901 vláda časopis zastavila. Jeho vydávání obnovila v dubnu 1902 v zahraničí sociálně demokratická skupina *Žizň* (V. D. Bonč-Brujevič, A. A. Posse, V. M. Veličkinová, G. A. a M. A. Kuklinovi a další). V zahraničí vyšlo šest sešitů časopisu, dvanáct čísel jeho přílohy *Listok Žizni* a jednotlivé publikace v edici *Bibliotěka Žizni*. V prosinci 1902 byla skupina rozpuštěna a vydavatelství zrušeno. — 44

²⁹ Zřejmě jde o G. V. Plechanova, s nímž se Lenin setkal během svého pobytu ve Švýcarsku v roce 1895. — 44

³⁰ Jde o rozkol, k němuž došlo v listopadu 1898 v Curychu na I. sjezdu Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí (v roce 1894 byl založen z iniciativy skupiny *Osvobození práce*). Příčinou rozkolu bylo, že většina členů Svazu (tzv. mladí) se přiklonila k ekonomismu. V souvislosti s tím skupina *Osvobození práce* odmítla redigovat publikace Svazu. K definitivní roztržce a vystoupení skupiny ze Svazu došlo v dubnu 1900 na II. sjezdu Svazu, kdy členové skupiny a její přívrženci opustili sjezd a vytvořili samostatnou organizaci *Sociální demokrat*. — 44

³¹ Lenin má na mysli sborník *Materiály k charakteristice našeho hospodářského vývoje*^[286]. Pod pseudonymem *K. Tulin* v něm byla uveřejněna jeho stať *Ekonomický obsah narodnictví a jeho kritika v knize pana Struveho (Odkaz marxismu v buržoazní lite-*

ratuře), namířená proti legálnímu marxismu (viz Sebrané spisy 1, Praha 1979, s. 363—538). — 46

- ³² Jde o německý překlad^[543] knihy N. — ona (N. F. Danielsona) *Očerki našeho poreformennogo občestvennogo chozjajstva* [Studie o našem poreformním společenském hospodářství].

B. Engels si v letech 1891—1893 s Danielsonem dopisoval o otázkách hospodářského vývoje Ruska a kritizoval Danielsonovy názory (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 38, Praha 1974, s. 228—231, 342—345, 408—413; Spisy 39, Praha 1975, s. 168—170). — 47

- ³³ Poznámky v postskriptu se týkají závěru stati *Kapitalismus v zemědělství* a Lenin k nim při publikování stati přihlédl (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 109—164). — 52

- ³⁴ Jde o prohlášení z konce roku 1899 o obnovení vydavatelské činnosti skupiny *Osvobození práce* (Lenin se v udání roku přepsal). — 56

- ³⁵ Tímto dopisem reaguje Lenin na článek D. B. Rjazanova *Připomínky k programu časopisu Rabočeje dělo*^[468], který mu poslal J. M. Stětklov.

Program časopisu *Rabočeje dělo* (Redakční poznámka^[323]) byl uveřejněn v dubnu 1899 v 1. čísle tohoto časopisu a ještě téhož roku vyšel samostatně pod názvem *Program periodického orgánu Svazu ruských sociálních demokratů Rabočeje dělo*.

Rabočeje dělo — časopis, neperiodický orgán Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. Vycházel v Ženevě od dubna 1899 do února 1902 za redakce B. N. Kričevského, P. F. Těplova (Sibirjaka), V. P. Ivanšina a později i A. S. Martynova. Celkem vyšlo 12 čísel (9 sešitů). Redakce časopisu byla zahraničním ústředím ekonomistů.

Lenin podrobil názory rabočedělovců kritice ve své knize *Co dělat?* (viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 17—203). — 58

- ³⁶ *»Pašáci pana Grišina«* — tohoto výrazu použil Plechanov v postskriptu ke své publikaci *Ze zápisníku sociálního demokrata*^[349] (první příloha, Ženeva 1900, s. 6) (viz G. V. Plechanov, *Sočiněníja*, Moskva—Leningrad 1924, sv. XII, s. 59). — 58

- ³⁷ Lenin tu má na mysli závěrečný odstavec prvního návrhu programu skupiny *Osvobození práce*^[373] z roku 1884 (Lenin se v dopi-

su přepsal v udání roku). V druhém návrhu programu z roku 1888 byl přepracován jako samostatná poznámka na konci návrhu (viz G. V. Plechanov, Sočiněnija, Moskva—Leningrad 1923, sv. II, s. 362, 404; česky Vybrané filozofické spisy I, Praha 1959, s. 352, 356). — 60

³⁸ Jde o Marxův *Osmnáctý brumaire Ludvíka Bonaparta* (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 8, Praha 1960, s. 137—238). — 60

³⁹ V srpnu 1900 se v městečku Bellerive nedaleko Ženevy konala porada, které se zúčastnili V. I. Lenin, N. E. Bauman, G. V. Plechanov, A. N. Potresov, J. M. Stěklav a V. I. Zasuličová. Na poradě se jednalo o program listu Jiskra a časopisu Zarja.

Jiskra — první celoruský ilegální marxistický list, který v roce 1900 založil V. I. Lenin. List měl rozhodující význam pro vytvoření revoluční marxistické strany dělnické třídy v Rusku.

Členy redakce byli V. I. Lenin, G. V. Plechanov, L. Martov, P. B. Axelrod, A. N. Potresov a V. I. Zasuličová. Tajemnicí redakce byla zpočátku I. G. Smidovičová-Lemanová a od jara 1901 N. K. Krupská, která vedla také veškerou korespondenci Jiskry se sociálně demokratickými organizacemi v Rusku.

Po II. sjezdu SDDSR, od 52. čísla, se Jiskra stala orgánem menševiků.

Zarja — marxistický časopis pro vědu a politiku. Vydávala ho v letech 1901—1902 ve Stuttgartu redakce Jiskry. — 60

⁴⁰ Z Norimberku do Mnichova, který byl zvolen za sídlo redakce Jiskry, odjel Lenin 6. září. — 61

⁴¹ Jde o skupinu, jejímiž členy byli V. I. Lenin, L. Martov a A. N. Potresov. Vznikla z Leninovy iniciativy po jeho návratu z vyhnanství počátkem roku 1900 a kladla si za úkol založit v zahraničí celoruský ilegální marxistický list. — 61

⁴² Jde o Leninův Protest ruských sociálních demokratů (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 175—188). Lenin ho napsal ve vyhnanství v srpnu 1899, když dostal z Petrohradu od své sestry A. I. Uljanovové-Jelizarovové manifest skupiny ekonomistů, který označila jako Credo mladých. Jeho autorkou byla J. D. Kuskovová, v té době členka Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. Manifest skupiny ekonomistů nebyl určen pro tisk, a jak řekl Lenin, byl uveřejněn »bez vůle a snad i proti vůli svých au-

torů« (Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 36), protože ekonomisté se báli veřejné kritiky svých oportunistických názorů. — 63

⁴³ *Revoluční organizaci Sociální demokrat* založili členové skupiny Osvobození práce a její stoupenci v květnu 1900 po rozkolu Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. V říjnu 1901 se na Leninův návrh sloučila se zahraniční organizací Jiskry v Zahraniční ligu ruské revoluční sociální demokracie. — 64

⁴⁴ *Čajkovci* — petrohradský kroužek revolučních narodníků, pojmenovaný podle svého člena N. V. Čajkovského, který však nebyl ani zakladatelem, ani vůdčí osobností kroužku. Vznikl v roce 1871 spojením kroužku studentů Lékařské chirurgické akademie, založeného M. A. Natansonem, a ženského kroužku S. L. Perovské a sester A. a V. Kornilovových. Členy kroužku byli rovněž S. M. Kravčinskij, P. A. Kropotkin, D. A. Klemenc a další. Čajkovci se orientovali na sebevzdělávání a revoluční propagandu mezi mládeží. Vydávali a rozšiřovali spisy K. Marxe, N. G. Černyševského, D. I. Pisareva, N. Flerovského (V. V. Berviho). Ve Švýcarsku měli vlastní tiskárnu. Později se čajkovci věnovali revoluční agitaci mezi dělníky a rolníky, seznamovali dělníky s historií mezinárodního hnutí proletariátu, studovali v kroužcích první díl Marxova Kapitálu. Historickou úlohu proletariátu však nepochopili — pokládali ho za prostředníka mezi revoluční inteligencí a rolnictvem. Jejich činnost ukončilo hromadné zatýkání začátkem roku 1874. — 66

⁴⁵ *Family Pictures* — časopis, v němž byly konspirativně posílány příspěvky nebo články pro Jiskru. — 67

⁴⁶ Jde o návrh prohlášení redakce Jiskry o chystaném vydávání listu. Lenin ho napsal na přelomu března a dubna 1900 (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 327—337). Po poradě v srpnu 1900 se členy skupiny Osvobození práce G. V. Plechanovem, P. B. Axelrodem a V. I. Zasuličovou ho přepracoval; prohlášení vyšlo v první polovině října jako leták (viz tamtéž, s. 358—363).

Na rozdíl od původního návrhu, v němž byl současně vyložen program dvou orgánů — listu i časopisu, hovoří se v prohlášení uveřejněném redakcí Jiskry jen o tomto listu. Bylo rozhodnuto, že o úkolech časopisu Zarja uveřejní tento časopis samostatný materiál ve svém prvním čísle. Z konspirativních důvodů bylo rozhodnuto, aby se prohlášení v zahraničí nerozšiřovalo, dokud se nedostane do Ruska. — 67

- ⁴⁷ Lenin tu hovoří o marxistickém časopisu pro vědu a politiku Zarja; podle německého tiskového zákona bylo zapotřebí, aby časopis měl tzv. odpovědného redaktora. — 67
- ⁴⁸ Jde o Axelrodův článek *Wilhelm Liebknecht*^[4], uveřejněný v 1. čísle Jiskry. Kromě tohoto drobného článku k úmrtí významného činitele německého i mezinárodního dělnického hnutí hodlal Axelrod napsat pro Zarju ještě jeden rozsáhlejší článek, který se však ve zmíněném časopisu neobjevil. — 67
- ⁴⁹ Jde o mezinárodní kongres II. internacionály a o sjezd Francouzské socialistické strany, které se konaly v září 1900 v Paříži. Články E. L. Gureviče a J. M. Stěklova s touto tematikou se v Jiskře ani v Zarji neobjevily. — 68
- ⁵⁰ Rezoluce třiadvaceti byla patrně schválena na schůzi sociálně demokratických vypovězenců v Orlově ve Vjatecké gubernii (V. V. Vorovskij, N. E. Bauman, A. N. Potresov aj.) na znamení solidarity s »protestem sedmnácti«, který napsal Lenin (Protest ruských sociálních demokratů viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 175—188). — 68
- ⁵¹ Jde o jednání se členem ústředního výboru Sociální demokracie Království polského a Litvy S. S. Trusevičem o přepravě tiskovin přes Polsko, o němž J. M. Stěklov Lenina informoval. Přeprava se nakonec neuskutečnila. — 70
- ⁵² Jde o členy skupiny Borba v Paříži D. B. Rjazanova, J. M. Stěklova a E. L. Gureviče (viz poznámku 62).
»*Trampotami*« s *Pařížany*, na něž P. B. Axelrod ve svém dopisu Leninovi narážel, jsou patrně míněny těžkosti v jednání s nimi o jejich stálé spolupráci s Jiskrou. Domáhali se totiž členství v redakci (viz tento svazek, dokument č. 41 a 45). — 70
- ⁵³ Brožura *Májové dny v Charkově*^[78] popisuje první masovou demonstraci charkovských dělníků na 1. máje 1900. Vyšla v zahraničí s Leninovou předmluvou (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 364—372). — 70
- ⁵⁴ Axelrodova rada v dopisu Leninovi z 15. října 1900 se týkala zpracování příspěvků z Ruska pro Jiskru. Axelrod navrhoval použít některé příspěvky společně s jinými pro vnitropolitické přehledy nebo pro úvodníky (viz Leninskij sborník III, s. 66). — 71

- ⁵⁵ Policie se živě zajímala o místo Leninova pobytu i o místo pobytu dalších členů skupiny, kteří později vytvořili redakci Jiskry. V přehledu policejních vyšetřování za rok 1901 se přímo uvádí, že Lenin žije v Mnichově a pracuje v Jiskře. Stejně tak policie věděla o Potresovově pobytu v Mnichově. Proto byla jeho cesta do Ruska, o níž je v dopisu zmínka, velmi riskantní. — 71
- ⁵⁶ Jde o prohlášení o vydávání Jiskry. Autorem návrhu i definitivního textu tohoto prohlášení byl Lenin (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 327—337, 358—363). Prohlášení se mělo poslat Ruskému sociálně demokratickému spolku v New Yorku, jehož tajemníkem byl S. M. Ingerman (viz tento svazek, s. 84—85). — 73
- ⁵⁷ Jde o Leninovu odpověď Plechanovovi, který požádal Lenina o radu, když mu ekonomisté navrhli, aby přispíval do jejich listu *Rabočaja mysl*.
Rabočaja mysl — orgán ekonomistů. Vycházel od října 1897 do prosince 1902. První dvě čísla vyšla v Petrohradu, 3.—11. číslo v Berlíně a 12.—15. číslo ve Varšavě. Také poslední, 16. číslo, vyšlo v zahraničí. List redigoval K. M. Tachtarjov aj. — 74
- ⁵⁸ *Petrohradská skupina* — *skupina Rabočeje znamja* vznikla v druhé polovině roku 1897. K ekonomismu se stavěla negativně; orientovala se na politickou propagandu mezi dělníky. Vydávala stejnojmenný ilegální list (vyšla tři čísla) a vydala také řadu brožur a provolání. Významnými činiteli této skupiny byli S. V. Andropov, V. P. Nogin, M. B. Smirnov aj. V lednu 1901 se petrohradská skupina Rabočeje znamja sloučila se skupinou Socialista, ale na jaře téhož roku byla rozbita tajnou policií. Většina členů petrohradské skupiny Rabočeje znamja vstoupila do organizace Jiskry. — 79
- ⁵⁹ »*Zvláštní důvody*« měly čistě konspirativní charakter: Dietz, v jehož tiskárně ve Stuttgartu se Zarja tiskla, se obával šikanování policie v případě, že by vyšla najevo souvislost mezi tímto časopisem a ilegálním listem Jiskra; Jiskra se v té době tiskla v Lipsku. — 80
- ⁶⁰ *Petrohradská Dělnická organizace* — organizace ekonomistů. Vznikla v létě 1900. Ve svém provolání K dělníkům všech továren a závodů v 9. čísle listu *Rabočaja mysl* (září 1900) vyzvala dělníky k organizování kroužků pro vypracování programu svého boje a vzájemnou pomoc. Na podzim 1900 se tato organizace

sloučila s petrohradským Svazem boje za osvobození dělnické třídy. Byl vypracován program a stanovy, které byly zveřejněny v dubnu 1901 v 11. čísle listu Rabočaja mysl.

Po vítězství jiskrovského směru v petrohradském výboru SDDSR, který uznal list Jiskra a časopis Zarja za vedoucí orgány sociální demokracie v Rusku, se část petrohradské organizace, v jejímž čele stáli stoupenci ekonomismu, od petrohradského výboru v září 1902 odštěpila a obnovila samostatnou Dělnickou organizaci. Až počátkem roku 1904, po II. sjezdu strany, Dělnická organizace splýnula s celostraničskou organizací. — 81

- ⁶¹ *Nakanuně* — měsíčník narodnického zaměření. Vycházel za redakce J. A. Serebrjakova od ledna 1899 do února 1902 rusky v Londýně. Celkem vyšlo 37 čísel. — 82
- ⁶² Jde o skupinu Borba, která vznikla v létě 1900 v Paříži. Jejími členy byli D. B. Rjazanov, J. M. Stěklov a E. L. Gurevič. Jako samostatná skupina se konstituovala v říjnu 1901 v Curychu po »sjednocovacím« sjezdu zahraničních organizací SDDSR. Ve svých publikacích Borba zkreslovala marxistickou teorii, odmítala revoluční taktiku Jiskry a neuznávala leninské organizační zásady výstavby strany. Protože se odchylovala od sociálně demokratických názorů a taktiky, vyvíjela dezorganizační činnost a neměla spojení se sociálně demokratickými organizacemi v Rusku, nebyla pozvána na II. sjezd SDDSR. Na základě usnesení II. sjezdu SDDSR byla skupina Borba rozpuštěna. — 83
- ⁶³ V období příprav k vydávání Jiskry došlo k neshodám o místě jejího vydávání mezi Leninem a A. N. Potresovem na jedné a G. V. Plechanovem a P. B. Axelrodem na druhé straně. Plechanov a Axelrod se stavěli proti jejímu vydávání v Německu a prosazovali, aby list vycházel ve Švýcarsku pod jejich přímým vedením. Lenin s Potresovem zastávali opačný názor. Po poradě se členy skupiny Osvobození práce v Corsieru u Ženevy v srpnu 1900 bylo rozhodnuto vydávat oba orgány v Německu. Jiskra se zpočátku tiskla ilegálně v Lipsku a potom v Mnichově, Zarja vycházela legálně ve Stuttgartu. Podstatu zásadních rozporů v otázce vydávání obou těchto orgánů Lenin podrobně vyložil ve své práci Jak Jiskra div nezhasla (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 338—356). — 84
- ⁶⁴ *Stať Co se stalo?*^[399] od Puttmana (pseudonym A. N. Potresova) a článek Byvalého (pseudonym Bogučarského, vlastním jménem

V. J. Jakovleva) O starém a novém^[35], o nichž je v dopisu zmínka, byly uveřejněny v dubnu 1901 v 1. čísle časopisu Zarja. Článek D. Kolcova (B. A. Ginzburga) o mezinárodním kongresu v Paříži v časopisu Zarja uveřejněn nebyl. — 85

- ⁶⁵ Lenin má na mysli Plechanovův článek *Několik slov o posledním pařížském mezinárodním socialistickém kongresu (Otevřený dopis soudruhům, od nichž jsem dostal plnou moc)*^[357], který byl uveřejněn v 1. čísle časopisu Zarja v dubnu 1901. — 85
- ⁶⁶ Článek V. I. Zasuličové o děkabristech se v tisku neobjevil. G. V. Plechanov vystoupil 27. prosince 1900 na schůzi ruských politických emigrantů v Ženevě s projevem Čtrnáctý prosinec 1825, který byl uveřejněn v 1. čísle časopisu Zarja v dubnu 1901 (viz G. V. Plechanov, Sočinění, sv. X, Moskva—Leningrad 1924, s. 351—372). — 87
- ⁶⁷ Noticku *Kam až se dohodli?* Plechanov nenapsal; její obsah použil ve stati Ještě jednou socialismus a politický boj^[347]. — 88
- ⁶⁸ Lenin má na mysli petrohradský Svaz boje za osvobození dělnické třídy, který byl založen pod jeho vedením na podzim 1895. — 88
- ⁶⁹ *Dokumentem o sloučení* se míní Program petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy^[407] a Stanovy svazové Dělnické organizace. Jejich teze se na podzim roku 1900 staly základem dohody o sloučení petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy a Dělnické organizace. — 90
- ⁷⁰ Lenin se tu vyjadřuje v jinotajích. Tajemníci redakce Jiskry I. G. Smidovičové-Lemanové se mělo brzy narodit dítě. — 91
- ⁷¹ V 1. čísle Jiskry se Daněvičův (Gurevičův) článek o událostech ve Francii neobjevil. Jeho první článek na toto téma uveřejnilo 6. číslo Jiskry v červenci 1901 pod názvem Dopisy z Francie. První dopis. Časopis Zarja žádný Daněvičův článek tohoto zaměření neotiskl. — 91
- ⁷² Lenin tu má na mysli přepravu jiskrovské literatury do Ruska přes Pobaltí, kterou si vzali organizačně na starost lotyšští studenti Ernst Rolau a Eduard Skubik, žijící tehdy v Curychu. Později se ukázalo, že policie o existenci této přepravní skupiny věděla. Obě zásilky jiskrovských publikací, které Rolau a Skubik

přepřavili v prosinci 1900 a v červnu 1901, byly zkonfiskovány. Přepřava Jiskry byla pravidelně zorganizována teprve v polovině roku 1901. — 91

- ⁷³ Jde o I. S. Bljumenfelda, který tehdy pracoval v Lipsku jako sazeč Jiskry. Pas na jméno Nusperli potřeboval patrně proto, aby se mohl v Lipsku přihlásit k pobytu.

Přípravou vydávání Jiskry a Zarje v zahraničí byl pověřen A. N. Potresov, který za tímto účelem odcestoval do ciziny už v dubnu 1900. S pomocí německých sociálních demokratů se podařilo zajistit sazárnu pro Jiskru v jejich tiskárnách nejprve v Lipsku a později v Mnichově. Zarja se vydávala legálně ve Stuttgartu u Dietze. — 92

- ⁷⁴ Lenin tu píše o úpravách ve svém článku Rozkol v zahraničním Svazu ruských sociálních demokratů (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 385—386), na nichž trval G. V. Plechanov ve svém dopisu Leninovi z 8. prosince 1900 (viz Leninskij sborník III, s. 116). — 94

- ⁷⁵ F. Adler měl pro Jiskru napsat článek o situaci v rakouské sociální demokracii; žádný takový článek v Jiskře nevyšel. — 94

- ⁷⁶ Lenin odjel z Mnichova do Lipska, aby provedl konečnou redakci 1. čísla Jiskry. — 96

- ⁷⁷ Viz K. Marx—B. Engels, Spisy 8, Praha 1960, s. 27—134. — 99

- ⁷⁸ Kautského knihu *Bernstein a sociálně demokratický program. Anti-kritika*^[563] četl Lenin ve vyhnanství v Šušenském a přeložil ji tam společně s N. K. Krupskou do ruštiny. V roce 1905 vyšel tento překlad ve zkráceném znění pod názvem K. Kautsky. Sborník statí, bez uvedení jména překladatele; ve druhém vydání z roku 1906 bylo uvedeno: Přeložil Lenin. — 99

- ⁷⁹ Hyndmanův článek *Socialism, trade-unionism and political action* [Socialismus, tradeunionismus a politický boj] objednal pro 3. číslo časopisu *Rabočeje znamja* S. V. Andropov; nebyl v něm však uveřejněn. Autorův anglický rukopis a jeho překlad pořizovaný Leninem jsou uloženy v Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. — 100

- ⁸⁰ Křestní jméno, jméno po otci a příjmení Alexeje (Martova) bylo

Julij Osipovič Cederbaum. Lenin vzal jeho nezreformovanou prapovisnou podobu za základ šifry; podle uvedeného šifrovacího klíče je příjmení zmíněného Petrohradařana Smirnov. Šlo o M. B. Smirnova, člena petrohradské skupiny Rabočeje znamja. — 101

⁸¹ Šlo o jednání redakce listu Jiskra s liberály o vydávání přílohy k časopisu Zarja pod názvem Sovremennoje obozrenije. Jednání, jehož se zúčastnili V. I. Lenin, V. I. Zasuličová, A. N. Potresov a P. B. Struve, bylo zahájeno 29. prosince 1900 a pokračovalo ještě v lednu 1901. Při vypracovávání návrhu dohody odmítl Struve bod 7 navržený skupinou Jiskry a Zarje o tom, že redakce Jiskry bude naprosto volně používat veškerý politický materiál, zasílaný příloze Sovremennoje obozrenije. Byla připravena oznámení, že bude vycházet Sovremennoje obozrenije, která za Jiskru a Zarju napsal Plechanov a za skupinu demokratické opozice Struve. K vydávání přílohy však nedošlo: Dietz odmítl oznámení uveřejnit, protože neodpovídala požadavkům cenzury. Další jednání zástupců Jiskry se Struvem byla přerušena a vše vyvrcholilo naprostou roztržkou (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 387—390; tento svazek s. 105, 106, 111). — 102

⁸² Při organizování vydávání listu Jiskra a časopisu Zarja si Lenin vytkl za úkol semknout kolem redakce všechny síly ruské sociální demokracie, které by jí mohly být v publicistické činnosti prospěšné. Tím se vysvětluje Leninův pokus zapojit do spolupráce s Jiskrou členy skupiny Borba, ačkoli tato nepatrná skupina neměla významné postavení ani z ideově politického hlediska, ani z hlediska spojení s masovým dělnickým hnutím. — 104

⁸³ Jde o skupinu Borba, k níž patřili D. B. Rjazanov, J. M. Stěklov a E. L. Gurevič (viz poznámku 62). — 106

⁸⁴ Jde o studentské protestní demonstrace proti dočasným ustanovením z 29. července 1899 a proti tomu, že z trestu muselo narukovat 183 studentů kyjevské univerzity (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 391—396). Na schůzi ruské kolonie v Londýně byl 6. února 1901 schválen protest proti tomuto postupu vlády. Uveřejnilo ho dvojčíslo 26/27 časopisu Nakanuně pod názvem Londýnský protest. — 106

⁸⁵ Poznámka o krizi vyšla bez podpisu v 1. čísle Jiskry v rubrice Z veřejného života u nás. Varovala dělníky před neorganizovanými stávkami v období krize, protože majitelé továren je využívali jako záminku k hromadnému propouštění dělníků. — 107

⁸⁶ *Južnyj rabočij* — ilegální sociálně demokratický list. Vydávala ho od ledna 1900 do dubna 1903 stejnojmenná skupina. Redaktory a přispěvateli tohoto listu byli v různých obdobích I. Ch. Lajanc, A. Vilenskij, O. A. Kogan (Jermanskij), B. S. Cejtin, J. J. a J. S. Levinovi, V. N. Rozanov a další. Na II. sjezdu SDDSR zaujali delegáti skupiny *Južnyj rabočij* stanovisko středu (Lenin označoval představitele »středu« za »oportunisty středu«).

II. sjezd se usnesl skupinu *Južnyj rabočij* stejně jako všechny jednotlivé samostatné sociálně demokratické skupiny a organizace rozpustit.

Zde jde o příspěvky dopisovatelů o stávce v prochorovských rudných dolech (na Donci), které vyšly v 2. čísle *Jiskry* (únor 1901) a v 3. čísle listu *Južnyj rabočij* (listopad 1900). — 107

⁸⁷ V. P. Nogin navrhoval, aby byl článek L. Martova *Noví přátelé ruského proletariátu*^[266] ukončen daleko ostřejším srovnáním toho, jak pojímá hospodářský boj S. V. Zubatov a co se o tomto boji říká v programu listu *Rabočaja mysl*. — 108

⁸⁸ V. P. Nogin psal o tom, že heslem *Jiskry* se stala slova děkabristů, ale *Jiskra* že se vůbec nezmínila o výročí jejich povstání 14. prosince 1825. — 108

⁸⁹ *Byloje* — historický časopis, věnovaný převážně dějinám národnictví a předchozích společenských hnutí; vycházel v letech 1900—1904 v Londýně a v letech 1906—1907 v Petrohradu. — 108

⁹⁰ *Justice* — týdeník. Vycházel v Londýně v letech 1884—1925. Zpočátku byl orgánem Sociálně demokratické federace, od roku 1911 orgánem Britské socialistické strany. Od února 1925 do prosince 1933 vycházel pod názvem *The Social-Democrat*. — 108

⁹¹ V květnu 1901 odjel V. P. Nogin do Ruska. Předtím se na týden zastavil v Mnichově u Lenina, aby s ním projednal svou práci v Rusku. — 109

⁹² Lenin se vydal do Prahy a do Vídně vyříditi N. K. Krupské na konzulátu zahraniční pas, aby mohla přijet do Německa. — 111

⁹³ Jde o reakci představitelů skupiny *Borba* na 1. číslo *Jiskry*. — 112

- ⁹⁴ Jde o týdeník *Aus der Weltpolitik*, vydávaný Parvusem. Vycházel v Mnichově v letech 1898—1905. — 112
- ⁹⁵ Jde o článek P. B. Axelroda, který měl být uveřejněn jako úvodník v 1. čísle Zarje. Na obálce časopisu mělo být uvedeno: »Vydává se za spolupráce G. V. Plechanova, V. I. Zasuličové, P. B. Axelroda a několika ruských sociálních demokratů.« Posledních pět slov Dietz vypustil. — 113
- ⁹⁶ Důvěrné memorandum carského ministra S. J. Vitteho pod názvem Samoděržaví a zemstvo^[51], s předmluvou a doslovem R. N. S. (P. B. Struveho), vydala ilegálně Zarja v roce 1901. Lenin toto memorandum a předmluvu k němu ostře kritizuje ve své stati Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). Stať vyvolala mezi členy redakce Jiskry polemiku, která v jejich korespondenci trvala celý měsíc. Lenin přistoupil na to, že pozmění některé formulace, avšak kategoricky odmítl změnit tón, zaměření a charakter stati (viz tento svazek, s. 151, 156—157, 160). — 114
- ⁹⁷ V kufrech s dvojitým dnem se do Ruska převážely ilegální tiskoviny Jiskry a Zarje. — 115
- ⁹⁸ Přepřavu přes Finsko a Stockholm využíval petrohradský Svaz boje za osvobození dělnické třídy už od konce 90. let. Tato přepravní trasa byla zorganizována s pomocí švédského sociálního demokrata Brantinga, norského sociálního demokrata Hardera a švédského dělníka A. Weidela, který se za tímto účelem usadil ve Finsku. Harderovým zatčením v roce 1900 se spojení narušilo a trasa přes Finsko zanikla. V roce 1901 byla přeprava ilegální literatury obnovena na trase Stockholm—Åbo a přes finsko-ruskou hranici.
- V uvedeném dopisu se Lenin zajímá o výsledky tohoto nového pokusu obnovit přepravu přes Finsko. — 115
- ⁹⁹ *Na čestném místě*^[294] — publicistický sborník, který vydali narodníci k 40. výročí (1860—1900) publicistické a veřejné činnosti narodnického ideologa N. K. Michajlovského. Byly v něm uveřejněny články N. Anněnského, V. Černova, A. Čuprova, S. Južakova, N. Karyševa, N. Michajlovského, P. Miljukova, V. Mjakotina, P. Mokijevského, A. Pešchonova, M. Rafailova, N. Rubakina, V. Semevského aj. Sborník nebyl recenzován ani v Jiskře, ani v Zarji. — 117

- ¹⁰⁰ Dopis C. H. Brantingovi byl vystaven v roce 1955 v Královské knihovně ve Stockholmu. Poprvé byl uveřejněn 8. března 1955 v 65. čísle deníku Morgon-Tidningen a 11. března téhož roku ho uveřejnilo 68. číslo listu Helsingin Sanomat. — 117
- ¹⁰¹ Leninův výrok »dobrodružství šťastně dopadlo« se týká dubnových událostí roku 1901 v Ženevě: 5. dubna uspořádali ruští studenti před budovou ruského konzulátu protestní demonstraci proti represáliím vůči politickým emigrantům. Ruská vláda se toho rozhodla využít k nátlaku na švýcarské úřady, aby dosáhla vypovězení řady významných politických emigrantů ze Švýcarska, přičemž jí šlo zejména o G. V. Plechanova. Plechanovovi, o jehož osud se členové redakce Jiskry obávali, se však podařilo dokázat, že se této demonstrace nezúčastnil. — 118
- ¹⁰² *Promyšlennyj mir* — týdeník pro finanční, ekonomické, obchodní a průmyslově technické otázky. Vycházel v letech 1899—1905 v Petrohradu. — 119
- ¹⁰³ Lenin zde odpovídá G. V. Plechanovovi na otázku, jakou taktiku a hesla zvolila Jiskra ve svém prvomájovém letáku pro oslavy Prvního máje 1901 v Rusku. V dopisu mnichovské sekci redakce Jiskry Plechanov zdůrazňoval, že je nebezpečné vyzývat dělníky, aby na Prvního máje vyšli do ulic, protože vláda uchystá krveprolití a nechá dělníky zmasakrovat. V dané chvíli pokládal Plechanov za nejdůležitější upevňovat místní sociálně demokratické organizace. Z Leninova dopisu je zřejmé, že za tehdejší konkrétní historické situace zaujali oba totéž stanovisko. — 119
- ¹⁰⁴ *Narodnoje chozjajstvo* — časopis pro sociálně ekonomické otázky. Vycházel v letech 1900—1905 v Petrohradu, zpočátku jako měsíčník, později jednou za dva měsíce. — 119
- ¹⁰⁵ Jde o skupinu pro spolupráci s Jiskrou, která vznikla na podzim 1900 v Berlíně. Patřili k ní V. A. Buchgole, F. I. Dan, R. A. Grossmann, J. E. Mandelštam, P. G. Smidovič, M. F. Vladimírskij a další. V jejím čele stál M. G. Večeslov. Skupina sehrála důležitou úlohu při organizování přepravy Jiskry a peněžních sbírkách v její prospěch. Podobné skupiny vznikaly i v jiných evropských městech (v Ženevě, Curychu, Paříži a jinde), kde žili ruští studenti a revoluční emigranti. Tyto skupiny obstarávaly rovněž pasy, navazovaly spojení a vykonávaly další práce ve prospěch Jiskry. O *neutrální skupině* viz poznámku 109. — 120

- ¹⁰⁶ *Curyšany* mínil Lenin lotyšské sociálně demokratické studenty, kteří žili v Curychu a organizovali přepravu ilegálních tiskovin do Ruska. — 120
- ¹⁰⁷ *Listok Rabočege děla* — neperiodická příroda časopisu Rabočeje dělo, kterou vydával v Ženevě od června 1900 do července 1901 Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí. — 121
- ¹⁰⁸ Tento plán se uskutečnil v říjnu 1901, kdy byla založena Zahraniční liga ruské revoluční sociální demokracie. II. sjezd SDDSR schválil Ligu jako jedinou organizaci strany v zahraničí, která měla podle stanov práva výboru, a uložil jí, aby pracovala pod vedením a kontrolou ústředního výboru SDSSR.
Po II. sjezdu SDDSR získali v Zahraniční lize rozhodující postavení menševici, kteří zahájili boj proti Leninovi a ostatním bolševikům. Na II. sjezdu Ligy v říjnu 1903 prosadili menševici její nový statut, který byl v rozporu se stanovami strany schválenými na II. sjezdu SDDSR. Od té doby se Liga stala oporou menševismu. Existovala do roku 1905. — 122
- ¹⁰⁹ Bulletin zamýšlela vydávat berlínská skupina pro spolupráci s Jiskrou, avšak pro nedostatek finančních prostředků i příspěvkového materiálu k vydávání nedošlo.
Neutrální skupina sociálních demokratů v Berlíně vznikla na podzim 1900 kolem V. A. Bazarova. Vytkla si za úkol odstranit rozkol mezi přívrženci časopisu Rabočeje dělo a skupinou Osвобоzení práce, k němuž došlo po II. sjezdu Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. K členům skupiny patřili rovněž I. B. Basovskij, M. G. Večeslov a jiní. Podle Bazarovova tvrzení posílala skupina začátkem roku 1900 do Ženevy své zástupce, aby přiměli organizaci Jiskry a organizaci Sociální demokrat ke smíru se Svazem. Skupina vydala 3—4 politické proklamace. Zastupovala na podzim 1901. — 126
- ¹¹⁰ Jiskra začala pravidelně vycházet 1 × — 2 × měsíčně počínaje 4. číslem (od května 1901). — 126
- ¹¹¹ *Skupina Socialistů* vznikla v létě 1900 v Petrohradu. Patřila ke skupinám nespokojeným s orientací petrohradského Svazu boje na ekonomismus a za prvořadý úkol pokládala politický boj. V lednu 1901 se sloučila se skupinou Rabočeje znamja, ale po rozsáhlém zatýkání na jaře 1901 se rozpadla. — 127

- ¹¹² V roce 1901 vyšly dva prvomájové letáky: dubnový Leták Jiskry, podepsaný organizací Jiskry, a celostranický leták První máj, který začátkem února schválila konference několika jižních výborů. Z porovnání textu obou letáků je zřejmé, že zatímco »celostranický« leták sledoval pouze obecné cíle masové propagandy socialistických myšlenek, jiskrovský leták reagoval na rozsáhlé studentské hnutí, jež získávalo za spoluúčasti dělníků revoluční charakter, a vytyčoval hesla politického boje proti samoděržaví. — 127
- ¹¹³ V červnu 1901 byla do Ženevy svolána konference zástupců ruských sociálně demokratických organizací v zahraničí. Její rezoluce uznávala, že je nezbytné stmelit všechny sociálně demokratické síly Ruska na základě revolučních zásad Jiskry a sjednotit sociálně demokratické organizace v zahraničí. V rezoluci se odsuzoval oportunistus ve všech jeho formách a odstínech: ekonomismus, bernsteinismus, millerandismus apod. (Viz KSSS v rezolucích a usneseníh sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I., Praha 1954, s. 18—19.) Po konferenci začal Svaz ruských sociálních demokratů a jeho orgán Rabočeje dělo hlásat ještě horlivěji oportunistus, čímž se znemožnilo sjednocení jiskrovců s rabočedělovci a »sjednocovací« sjezd byl odsouzen k nezdaru. — 128
- ¹¹⁴ Lenin navrhoval sázet Jiskru v zahraničí, ze sazby dělat matrice, posílat je do Ruska, tam z nich odlévat stereotypy a tisknout. — 136
- ¹¹⁵ Jde o účast R. E. Klassona na sborníku Materiály k charakteristice našeho hospodářského rozvoje^[286], který vyšel v nákladu 2000 výtisků v dubnu 1895. Carská vláda zakázala jeho rozšiřování a po roce ho nechala zkonfiskovat a spálit. Podařilo se zachránit jen asi 100 výtisků, které se tajně rozšiřovaly mezi sociálními demokraty v Petrohradu a v dalších městech.
R. E. Klasson ve sborníku uveřejnil svůj překlad Bernsteinova článku Třetí díl Kapitálu (Marxův Kapitál vyšel krátce předtím). — 137
- ¹¹⁶ Jde o dopis V. K. Děbgorije-Mokrijeviče, na něhož se redakce Zarje obrátila se žádostí, zda by jí neposkytl k uveřejnění úryvky za svých vzpomínek; Děbgorij-Mokrijevič s tímto záměrem souhlasil a několikrát kvůli tomu členům redakce psal. Jeho vzpomínky však v Zarji uveřejněny nebyly. — 137
- ¹¹⁷ Lenin zde hovoří o událostech v Petrohradu 4. a 7. května 1901

na Vybořské Straně a v Obuchovově slévárně. V 5. čísle Jiskry (z června 1901) jim byl věnován příspěvek První máj v Rusku a Leninův článek Nové krveprolití (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 29—34).

Naším blízkým přítelem nazývá Lenin I. V. Babuškina, jehož noticka Ivanovo-Vozněsenská byla uveřejněna v 5. čísle Jiskry. V nekrologu věnovaném památce tohoto proletářského revolučního vyzvedl Lenin jeho význam pro ruské sociálně demokratické hnutí a podíl na vytvoření Jiskry a zajišťování příspěvků dělnických dopisovatelů (viz Sebrané spisy 20, Praha 1984, s. 100—103). — 138

¹¹⁸ Lenin míní návštěvu v Moskevském uměleckém divadle, kde byl společně s I. Ch. Lalajancem. — 143

¹¹⁹ Označení *struvefreundliche Partei* (strana nakloněná Struvemu) se v redakci Jiskry žertem užívalo o A. N. Potresovovi a V. I. Zasuličové. — 144

¹²⁰ Jde o článek Něvzorova (J. M. Stěklova) *Čím tedy začít?* namířený proti Leninovu článku *Čím začít?* (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 17—28). — 146

¹²¹ Návrh programu SDDSR, který vypracovala z Leninova podnětu a za jeho aktivní účasti redakce listu Jiskra a časopisu Zarja, byl uveřejněn 1. (14.) června 1902 v 21. čísle Jiskry. — 147

¹²² Noticku P. B. Axelroda *Poslední volební vítězství rakouských dělníků*^[22] (o zvolení V. Adlera do dolnorakouského parlamentu) uveřejnilo 6. číslo Jiskry (v červenci 1901). — 148

¹²³ *Ortodoxovo P. Scriptum* je doslov, který napsala L. I. Axelrodová k svému článku *Proč nechceme jít zpět?*^[3]. V »postskriptu« reagovala na článek filozofa N. A. Berďajeva *Boj o idealismus*^[28], jenž vyšel v červnu 1901 v 6. čísle časopisu *Mir božij*.

Lenin spolu s Plechanovem prosazovali uveřejnění tohoto »postskripta«, avšak většina redakce — J. O. Martov, V. I. Zasuličová a A. N. Potresov — je zamítla, takže článek vyšel bez něho v prosincovém dvojčísle 2/3 Zarje v roce 1901. — 148

¹²⁴ Jde o Plechanovovy připomínky k Leninově stati *Pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu* (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). — 151

- ¹²⁵ *Vorbote* — měsíčník, ústřední orgán německých sekcí I. internacionály. Vycházel v letech 1866—1871 v Ženevě. — 152
- ¹²⁶ Jde o odkaz V. M. Černova v článku Typy kapitalistického a agrárního vývoje^[522] na Rittinghausena, který navrhoval, aby společnost předala půdu do užívání »solidarizovaným občinám«. Rittinghausen svůj návrh předložil agrární komisi IV. kongresu I. internacionály v Basileji v roce 1869 a komise ho většinou hlasů schválila. — 152
- ¹²⁷ K. Marx—B. Engels, Spisy 19, Praha 1966, s. 259—261. — 153
- ¹²⁸ Sérii článků *Die schlesische Milliarde* [Slezská miliarda]^[601] uveřejnil W. Wolff v březnu—dubnu 1849 v listu *Neue Rheinische Zeitung*. V roce 1886 vyšly tyto články s malými změnami jako samostatná brožura s Engelsovou předmluvou K dějinám pruských rolníků (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 21, Praha 1967, s. 269—279).
- Neue Rheinische Zeitung* — deník, který vycházel za Marxovy redakce v Kolíně nad Rýnem od 1. června 1848 do 19. května 1849. Členy redakce byli B. Engels, W. Wolff, G. Weerth, F. Wolf, E. Dronke, F. Freiligrath a H. Bürgers. — 153
- ¹²⁹ *Volnoje slovo* — týdeník, později čtrnáctideník. Vycházel v Ženevě v letech 1881—1883. Celkem vyšlo 62 čísel. S vědomím carské tajné policie se vedení listu ujal od 37. čísla její agent A. P. Malšinskij, člen Svaté družiny (tajné organizace příslušníků nejvyšších statkářských a šlechtických kruhů a vysokých carských hodnostářů v čele s knížetem P. Šuvalovem). List se pokoušel utlumit v mládeži revoluční nálady vyvolané teroristickou činností narodníků. — 155
- ¹³⁰ K. Marx—B. Engels, Spisy 19, Praha 1966, s. 259—261. — 155
- ¹³¹ Jde o ilegální list *Der Sozialdemokrat*, ústřední orgán Sociálně demokratické strany Německa v období výjimečného zákona proti socialistům. Vycházel v letech 1879—1890 nejprve v Curychu a později v Londýně. — 156
- ¹³² Lenin reaguje na Axelrodovy připomínky ke své stati pronásledovatelé zemstva a Hannibalové liberalismu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 37—85). — 156

- ¹³³ *Věstník ruské revoluce. Sociálně-političeské obozrenije* — ilegální časopis. Vycházel v letech 1901—1905 v Paříži a Ženevě. Vyšla čtyři čísla. První číslo vydala Skupina starých narodovoljovců za redakce N. S. Rusanova (K. Tarasova). Od 2. čísla se časopis stal teoretickým orgánem eserů. Přispívali do něj M. R. Goc (A. Levickij), I. A. Rubanovič, V. M. Černov (J. Garděnin) aj. — 158
- ¹³⁴ Jde o knižní sklad A. M. Kalmykovové v Petrohradu, který byl místem tajných schůzek sociálních demokratů. — 159
- ¹³⁵ Jde o »sjednocovací« sjezd zahraničních organizací SDDSR, který se konal ve dnech 4.—5. října 1901 v Curychu. Na sjezdu bylo přítomno 6 členů zahraniční organizace Jiskry a Zarje (V. I. Lenin, N. K. Krupská, J. O. Martov a další), 8 členů organizace Sociální demokrat (z toho 3 členové skupiny Osvobození práce: G. V. Plechanov, P. B. Axelrod a V. I. Zasuličová), 16 členů Svazu ruských sociálních demokratů (mezi nimi 5 členů zahraničního výboru Bundu) a 3 členové skupiny Borba. Lenin, který na sjezdu vystupoval pod pseudonymem Frej, přednesl projev k prvnímu bodu programu Zásadní dohoda a instrukce pro redakce, v němž demaskoval oportunistus Svazu ruských sociálních demokratů. Byl to první Leninův veřejný projev k ruským sociálním demokratům v zahraničí. Po přečtení oportunistických pozměňovacích návrhů a doplňků k červnové rezoluci, které schválil III. sjezd Svazu ruských sociálních demokratů, prohlásila revoluční část sjezdu (členové organizace Jiskry, Zarje a Sociální demokrat), že sjednocení není možné, a sjezd opustila. Z Leninova podnětu se tyto organizace v říjnu 1901 sjednotily v Zahraniční ligu ruské revoluční sociální demokracie. — 161
- ¹³⁶ Lenin má na mysli rozsáhlé zatýkání členů moskevské sociálně demokratické organizace, při němž byl 11. listopadu 1896 uvězněn rovněž A. J. Finn-Jenotajevskij. Na vyzrazení organizace se podílel provokatér Ruma. — 167
- ¹³⁷ Lenin má na mysli článek Na obhajobu dělníků z Ivanova-Vozněnska^[24], který vyšel ve zvláštní příloze k 9. číslu Jiskry v říjnu 1901 a byl podepsán Dělník jménem dělníků. Jeho autorem byl I. V. Babuškin, který v něm reagoval na článek V. Dadonova Ruský Manchester (Dopisy o Ivanovu-Vozněnsku)^[66], uveřejněný v roce 1900 v 12. čísle časopisu Russkoje bogatstvo. — 171

- ¹³⁸ *Vnitropolitický přehled* pro dvojčíslo 2/3 časopisu Zarja napsal V. I. Lenin (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 303—353).
Do zahraničního přehledu tohoto dvojčísla byl zařazen článek J. O. Martova^[264] o sjezdu německé sociální demokracie v Lübecku, který vyšel s podpisem Ignotus. — 171
- ¹³⁹ Jde o »sjednocovací« sjezd zahraničních organizací SDDSR (viz poznámku 135). — 173
- ¹⁴⁰ Členy skupiny Jiskry v Petrohradu byli v té době kromě zbylých členů skupiny Socialista také J. E. Mandelštam, A. N. Minská a R. M. Rubinčik, kteří přijeli z Berlína s úkolem zorganizovat rozšiřování Jiskry. Práci skupiny řídil až do svého zatčení 2. října 1901 V. P. Nogin. Spojení mezi skupinou a Svazem v Petrohradu obstarával S. I. Radčenko. Celá skupina byla zatčena 4. prosince 1901. — 174
- ¹⁴¹ Jde o Engelsův článek Ke kritice návrhu sociálně demokratického programu z roku 1891 (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 22, Praha 1967, s. 267—282). — 174
- ¹⁴² Šlo o Leninovu cestu do Curychu na »sjednocovací« sjezd zahraničních organizací SDDSR. — 174
- ¹⁴³ Jde o sestavení brožury Dokumenty »sjednocovacího« sjezdu^[75], k níž Lenin napsal předmluvu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 354—357). Brožuru vytiskla v Ženevě tiskárna Zahraniční ligy revoluční sociální demokracie. Podle Leninových slov lze usuzovat, že G. D. Lejtejzen a F. I. Dan byli na sjezdu tajemníky za Jiskru a Zarju. — 175
- ¹⁴⁴ Jde o recenzi^[379] knihy Aus dem literarischen Nachlass von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle. Herausgegeben von Franz Mehring. I. Gesammelte Schriften von Karl Marx und Friedrich Engels. Von März 1841 bis März 1844. Stuttgart, Verlag von I. H. W. Dietz Nachfolger, 1902 [Z pozůstalosti Karla Marxe, Bedřicha Engelse a Ferdinanda Lassalla. Vydáno Franzem Mehringem. Svazek I. Spisy Karla Marxe a Bedřicha Engelse. Březen 1841—březen 1844. Vydavatelství dědiců I. H. W. Dietze, Stuttgart 1902]. — 176
- ¹⁴⁵ Organizace Jiskry a Zarje mívala často finanční problémy a Lenin se o nich ve své korespondenci nejednou zmiňoval. V tomto

- dopisu je řeč o penězích, které na vydávání Jiskry věnoval D. Žukovskij. — 178
- ¹⁴⁶ Jde o disertační práci L. I. Axelrodové Tolstois Weltanschauung und ihre Entwicklung [Světový názor Tolstého a jeho vývoj], která vyšla v Bernu v roce 1901. — 183
- ¹⁴⁷ Jde o knihu S. a B. Webbových Industrial Democracy [Průmyslová demokracie], jejíž první díl přeložil Lenin spolu s N. K. Krupskou do ruštiny pod názvem Teorie a praxe anglického tradeunionismu. Vyšel v roce 1900. Překlad druhého dílu, který Lenin redigoval, vyšel v listopadu 1901. — 184
- ¹⁴⁸ *The Economist* — britský hospodářský týdeník. Vychází v Londýně od roku 1843 a patří k nejlivnějšímu ekonomickým časopisům. — 185
- ¹⁴⁹ Lenin byl pozván do Bernu, aby tam promluvil u příležitosti 25. výročí Plechanovova revolučního projevu na demonstraci před Kazaňským chrámem v Petrohradu 6. prosince 1876. Po tomto vystoupení byl Plechanov nucen emigrovat. — 186
- ¹⁵⁰ V těchto pěti bodech Lenin uvádí, komu má být jeho dopis poslán. Ve čtvrtém bodu měl na mysli tverskou sociálně demokratickou organizaci, pro niž byl dopis zaslán na adresu A. Bakunina. Pátý bod, napsaný v uvozovkách, je název dopisu poslaného z Ruska jedním ze zástupců Jiskry, jemuž měl být tento Leninův dopis rovněž adresován. Text Dopisu ruským sociálně demokratickým orgánům zařadil Lenin v plném znění do svého článku Diskuse s obhájci ekonomismu (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 367—374). — 187
- ¹⁵¹ »Konfliktem v zahraničí« míní Lenin odchod zástupců Jiskry a organizace Sociální demokrat ze »sjednocovacího« sjezdu zahraničních organizací SDDSR (viz poznámku 135). — 187
- ¹⁵² *Vperjod* — ilegální dělnický list ovlivněný ekonomismem; vycházel v letech 1896 až 1900. — 189
- ¹⁵³ Jde o Plechanovovu cestu na konferenci mezinárodního socialistického byra, jehož členem byl zvolen spolu s B. N. Kričevským na pařížském kongresu II. internacionály v roce 1900. Konference se konala 30. prosince 1901 v Bruselu. Záhy poté byla v 15.

- čísle Jiskry z 15. ledna 1902 uveřejněna Plechanovova informativní zpráva o jejím průběhu pod názvem Iz Brjusselja. Pismo v redakciju »Iskry« [Z Bruselu. Dopis redakci Jiskry] (viz G. V. Plechanov, Sočiněnija, sv. XII, Moskva—Leningrad 1924, s. 193—198). — 190
- 154 Viz dopis N. K. Krupské L. I. Goldmanovi a S. O. Cederbaumovi ze srpna 1901, Leninskij sbornik VIII, s. 196—197. — 193
- 155 Lenin poukazuje na spojení mezi jiskrovskými tiskárnami v Kišiněvě a v Baku a centrální přepravou organizovanou I. B. Basovským. — 193
- 156 V Kišiněvě byla zřízena ilegální tiskárna Jiskry, v níž se přetiskovala jednotlivá čísla tohoto listu určená pro čtenáře v Rusku. Výtiskem z Ruska míní Lenin 10. číslo Jiskry přetištěné v této tiskárně. — 194
- 157 V 13. čísle Jiskry z 20. prosince 1901 mimo jiné vyšel jako úvodník Leninův článek Začátek demonstrací (viz Sebrané spisy 5, Praha 1981, s. 376—379). — 194
- 158 Viz K. Marx, Kritika gothajského programu (K. Marx—B. Engels, Spisy 19, Praha 1966, s. 39—61). Výraz proti »religiösem Spuk« znamená proti »náboženskému strašidlu«. — 195
- 159 *Conrad's Jahrbücher* neboli *Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik* — politickoekonomická a statistická ročenka, kterou vydával v Jeně od roku 1863 ekonom J. Conrad. — 196
- 160 *Torgovo-promyšlennaja gazeta* — příloha týdeníku Věstník finansov, promyšlennosti i torgovli. Vycházela v Petrohradu v letech 1893—1918 denně, od roku 1894 jako samostatný list. — 196
- 161 Zároveň s informací o uveřejnění článků Struveho^[493] a Bulgakova^[42] poslal Lenin L. I. Axelrodové také jejich text, vystřižený z časopisu Novoje slovo (8. sešit, květen 1897). Zasláný materiál Axelrodová použila ve stati namířené proti Struvemu a Bulgakovovi, nazvané O některých filozofických cvičeních některých »kritiků«^[2]. — 196
- 162 *Sozialistische Monatshefte* — měsíčník, hlavní orgán německých oportunistů a jeden z orgánů mezinárodního revizionismu. Vy-

cházel v Berlíně v letech 1897—1933. Za první světové války zaujímal sociálšovinistické stanovisko. — 197

- ¹⁶³ Lenin má na mysli Plechanovův druhý návrh programu strany^[343].

»Komisionální urovnání« záležitosti spočívalo ve sladění dvou návrhů programu, Lenina a Plechanova, v »koordinační« komisi sestavené redakcí Jiskry pro vypracování jednotného návrhu programu SDDSR. Do komise byli jmenováni J. O. Martov, V. I. Zasuličová, F. I. Dan nebo L. D. Dejč (viz Leninskij sborník II, s. 91—92).

Pokus o dohodu neztroskotal, jak se Lenin obával: Plechanov přistoupil na zkoordinování obou návrhů v komisi. Návrh vypracovaný komisí byl schválen na poradě členů redakce Jiskry 14. dubna 1902 v Curychu; Lenin se této poradě nezúčastnil. Návrh programu SDDSR vypracovaný redakcí Jiskry a Zarje uveřejnilo 21. číslo Jiskry 1. června 1902. — 198

- ¹⁶⁴ Jde o stať, kterou chtěl P. B. Axelrod uveřejnit v příloze Jiskry jako samostatnou brožuru. Pod názvem Zarožděnije u nas buržuaznoj demokratii, kak samostojatelnoj revoljucionnoj sily [Zrození buržoazní demokracie u nás jakožto samostatné revoluční síly] se objevila teprve roku 1906 ve sborníku statí P. B. Axelroda Borba socialističeskich i buržuaznych tendencij v russkom revoljucionnom dviženii [Zápas socialistických a buržoazních tendencí v ruském revolučním hnutí]. — 198

- ¹⁶⁵ Jde o polemiku mezi redakcí ústředního orgánu Sociálně demokratické strany Německa Vorwärts, K. Kautským a Zarjou, která vznikla v souvislosti s článkem Martova (Ignota) Lübecký sjezd německé sociální demokracie^[264]. Podrobněji o této polemice viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, poznámka 93. — 199

- ¹⁶⁶ O přesídlení mnichovské sekce redakce Jiskry do Londýna se jednalo v březnu 1902. Tehdy se ukázalo, že ruská a německá policie vypátrala, že se Jiskra tiskne v Německu. Definitivně bylo o této otázce rozhodnuto koncem března: Lenin (s N. K. Krupskou) odjel z Mnichova 12. dubna, J. O. Martov a V. I. Zasuličová přijeli do Londýna o něco později; další člen redakce, A. N. Potresov, zůstal ze zdravotních důvodů nadále ve Švýcarsku. — 199

- ¹⁶⁷ *Předvečer revoluce*^[121] — neperiodické sborníky skupiny Svobo-

- da (viz poznámku 207), které vycházely za redakce J. O. Zelenkého (L. Naděždina). Recenze na 1. číslo tohoto sborníku, o níž je v dopisu zmínka, nebyla v Zarji uveřejněna. — 200
- 168 »Sjezd« neboli společné setkání členů redakce Jiskry navrhl P. B. Axelrod Leninovi ve svém dopisu z 25. března 1902 (viz Lenin-skij sborník II, s. 99—101). Tato porada, které se Lenin odmítl zúčastnit, se uskutečnila 14. dubna 1902 v Curychu. G. V. Plechanov, P. B. Axelrod, J. O. Martov a V. I. Zasuličová na ní projednali a schválili návrh programu SDDSR vypracovaný komisí. Jeho základem se stal Plechanovův návrh, který komise upravila ve smyslu Leninova protinávru a jeho připomínek. — 200
- 169 Jde o Sociálně demokratický kalendář na rok 1902^[488], vydaný skupinou Borba v Ženevě. — 200
- 170 *Revoljucionnaja Rossija* — ilegální list; vydával ho v Rusku od konce roku 1900 Svaz socialistů-revolucionářů (první číslo, datované rokem 1900, vyšlo ve skutečnosti v lednu 1901). Od ledna 1902 do prosince 1905 vycházel list v Ženevě jako oficiální orgán eserské strany. — 200
- 171 *Erfurtský program* — program Sociálně demokratické strany Německa, který byl schválen v říjnu 1891 na sjezdu v Erfurtu. Viz o něm Engelsův článek Ke kritice návrhu sociálně demokratického programu z roku 1891 (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 22, Praha 1967, s. 267—282). — 202
- 172 *Pridněprowskij kraj* — deník, který vycházel v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk] v letech 1898—1918. Věnoval se otázkám vědy, literatury, politiky a ekonomiky. — 208
- 173 Jde o zatčení F. I. Dana, který zastupoval redakci Jiskry na konferenci výborů a organizací SDDSR, konané ve dnech 23.—28. března (5.—10. dubna) 1902 v Białystoku. Kromě redakce Jiskry byl na konferenci zastoupen petrohradský a jekatěrinoslavský výbor SDDSR, Svaz jižních výborů a organizací SDDSR, ústřední výbor Bundu a jeho zahraniční výbor a Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí. Konference zvolila organizační výbor pro přípravu II. sjezdu SDDSR, jehož členy se stali F. I. Dan, O. A. Jermanskij a K. Portnoj. (Podrobněji o konferenci viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, poznámku 131). — 209
- 174 Jde o prvomájový leták schválený konferencí výborů a organizací

SDDSR v Białystoku. Základem tohoto letáku byl návrh vypracovaný redakcí Jiskry (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 25).
— 209

- ¹⁷⁵ Lenin má na mysli vytvoření nového organizačního výboru pro svolání II. sjezdu strany, neboť dva ze tří členů organizačního výboru zvoleného v Białystoku byli krátce po konferenci zatčeni. N. K. Krupská o tom informovala dopisem F. V. Lengnika: »Z osob, které byly zvoleny do komise pro přípravu sjezdu, zůstal pouze bundovec, posíláme ho k Vám. Vaším úkolem bude připravit sjezd spolu s ním, ale jednejte s ním diplomaticky a neodkrývejte před ním všechny karty« (Leninskij sbornik VIII, s. 238). Z tohoto důvodu byl Lengnik kooptován do organizačního výboru. Za měsíc o tom psal Lenin do Petrohradu I. I. Radčenkovi (viz tento svazek, dokument č. 135). — 213
- ¹⁷⁶ Jde o referát namířený proti eserům, s nímž Lenin vystoupil v Paříži 27. června 1902 na schůzi ruských politických emigrantů. — 216
- ¹⁷⁷ Lenin má na mysli počátek rozporů, které vznikly při vypracování návrhu programu strany, který se poprvé projednával 8. (21.) ledna 1902 v Mnichově na redakční poradě Jiskry. Lenin na ní vystoupil s kritikou prvního, Plechanovova návrhu programu, k němuž předložil vlastní připomínky a návrhy. — 217
- ¹⁷⁸ K Leninovu setkání s matkou M. A. Uljanovovou nedošlo v Německu, ale ve Francii. Od druhé poloviny června do 25. července 1902 pobýval s ní a se svou sestrou A. I. Uljanovovou-Jelizarovovou v Loguivy na severofrancouzském pobřeží. — 218
- ¹⁷⁹ Jde o redakční (nepodepsanou) poznámku v příspěvku z Vilna [Vilnius], kterou uveřejnila 1. června 1902 Jiskra ve svém 21. čísle v rubrice Z našeho veřejného života. Poznámka se týkala pokusu dělníka G. D. Lekkerta o atentát na vilenského gubernátora, který vydal příkaz k tělesnému potrestání zatčených účastníků prvomájové demonstrace. Zatímco J. O. Martov a V. I. Zasuličová Lekkertův čin schvalovali, Lenin a »stará« Jiskra jej odsoudili jako akt individuálního teroru, který je dělnickému hnutí jediné na škodu.
Veteránovým článkem je míněn Plechanovův článek o Lekkertově atentátu, chystaný původně pro 21. číslo Jiskry. Plechanov jej

na Leninovo doporučení přepracoval na úvodník pod názvem Ruská dělnická třída a policejní důtky³⁸⁰, který vyšel v 22. čísle Jiskry. — 218

- ¹⁸⁰ Jde o petrohradský Svaz boje za osvobození dělnické třídy založený Leninem na podzim 1895. V prosinci 1895 zasadila carská vláda Svazu těžkou ránu, když značnou část jeho členů v čele s Leninem zatkla. Dlouhá nepřítomnost zakladatelů Svazu boje, kteří si odpykávali vyhnanství na Sibiři, především Lenina, umožnila mladým a ekonomistům, kteří se zmocnili vedení Svazu, snáze prosazovat svou oportunistickou politiku — myšlenky tradeunionismu a bernsteinismu v Rusku, a to zejména od poloviny roku 1898 prostřednictvím časopisu Rabočaja mysl. Staří členové Svazu, kteří zůstali na svobodě, pokračovali však v tradicích Svazu založeného Leninem: aktivně se účastnili příprav a konání I. sjezdu SDDSR i vypracování Manifestu. Na podzim 1900 došlo ke sloučení Svazu boje s petrohradskou Dělnickou organizací a Svaz byl uznán jakožto petrohradský výbor SDDSR. Boj mezi jiskrovcí a ekonomisty v petrohradské organizaci vyvrcholil v létě 1902 přechodem petrohradského výboru na pozice Jiskry. — 220
- ¹⁸¹ Prohlášení petrohradského výboru SDDSR o solidárnosti s Jiskrou a Zarjou a o jejich uznání za vedoucí tiskové orgány ruské sociální demokracie bylo vydáno jako leták v červenci 1902 a 15. října 1902 ho ve svém 26. čísle uveřejnila Jiskra. — 220
- ¹⁸² Jde patrně o cestu G. V. Plechanova na zasedání mezinárodního socialistického byra, jehož byl členem. — 225
- ¹⁸³ J. O. Martov (Berg) jednal v Paříži s členy Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí o vytvoření zahraniční sekce organizačního výboru pro přípravu sjezdu strany, jak bylo usneseno na konferenci v Białystoku. — 226
- ¹⁸⁴ Z Leninova dopisu vyplývá, že sjezd jiskrovců pracujících v Rusku hodlal uspořádat ve Švýcarsku člen vedení Ligy L. D. Dejč, který chtěl využít momentální přítomnosti několika jiskrovců praktiků (P. N. Lepešinského, V. A. Noskova a F. I. Ščekoldina) v zahraničí. Podnět ke svolání sjezdu vyšel patrně od členů Severního svazu SDDSR Noskova a Ščekoldina, kteří byli tehdy v Curychu a předložili několik návrhů týkajících se organizace Jiskry (viz tento svazek, dokument č. 148); pro sjezd se vyslovil také Lepešinskij a jeho myšlenku rovněž podporovali G. V. Ple-

chanov a P. B. Axelrod. Sjezd jiskrovců se však neuskutečnil.
— 226

- ¹⁸⁵ Lenin má na mysli odkaz na svazek a stranu v knize S. N. Bulgakova Kapitalismus a zemědělství^[44] v poznámce ke své práci Agrární program ruské sociální demokracie (viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 332). Tehdy byla tato stať v korektuře a měla vyjít ve 4. čísle Zarje. — 228
- ¹⁸⁶ Jde o ústřední výbor petrohradské organizace, který spojoval petrohradský Svaz boje a Dělnickou organizaci. — 229
- ¹⁸⁷ ». . . které jste poslali na ryby« znamenalo: které jste poslali pro tiskoviny do Vardö v Norsku. Nepodařilo se zjistit, kdo ve skupině přepravující literaturu přes Vardö pracoval. — 229
- ¹⁸⁸ Jde o dědictví po ruském občanu, který zemřel v zahraničí. V. G. Škljarevič o tom psal 5. června 1902 Leninovi a navrhol redakci Jiskry, aby našla advokáta pro pozůstalostní řízení, že za to získá třetinu dědictví (dopis nebyl uveřejněn). Redakce Jiskry tento návrh zamítla. — 237
- ¹⁸⁹ Jde o sociálně demokratickou organizaci na Krymu, mezi níž a redakcí Jiskry navázal V. G. Škljarevič spojení. Příspěvky ze Simferopolu, Feodosije a Jalty, které vyšly ve 24. a 25. čísle Jiskry, dávají určitou představu o činnosti této organizace. — 237
- ¹⁹⁰ *Osvobožděníje* — čtrnáctideník; vycházel v zahraničí od 18. června (1. července) 1902 do 5. (18.) října 1905 za redakce P. B. Struveho. Byl orgánem ruské liberální buržoazie a prosazoval umírněný monarchistický liberalismus. V roce 1903 se kolem časopisu zformoval a v lednu 1904 oficiálně ustavil Svaz osvobození, který existoval až do října 1905. Osvobožďenovci spolu s konstitucionalisty v zemstvech vytvořili jádro Konstitučně demokratické strany (tzv. kadetů), která byla založena v říjnu 1905 jako hlavní buržoazní strana v Rusku. — 242
- ¹⁹¹ *Semjon Semjonovič* bylo konspirativní označení Severního svazu SDDSR neboli Severního dělnického svazu, který vznikl v letech 1900—1901. Svaz sdružoval sociálně demokratické organizace Vladimírské, Jaroslavské a Kostromské gubernie. Od počátku své existence měl spojení s Jiskrou a ztotožňoval se s její politickou linií i organizačním plánem.

Po II. sjezdu SDDSR byl Severní dělnický svaz reorganizován v Severní výbor SDDSR a místní skupiny ve skupiny Severního výboru. V červenci 1905 na konferenci severních organizací SDDSR v Kostromě byl Severní výbor zrušen a místo něho byly vytvořeny tři samostatné výbory — ivanovsko-vozněsenský, jaroslavský a kostromský. — 243

- ¹⁹² *Kolja* bylo konspirativní označení petrohradského výboru SDDSR. V dopisu Radčenkovi mluví Lenin pravděpodobně člena petrohradského výboru V. P. Krasnuchu, který za ním v srpnu 1902 přijel do Londýna. — 245
- ¹⁹³ *Starý přítel*, který přivezl G. V. Plechanovovi peníze, byl zřejmě P. A. Krasikov. Částku 500 rublů vybrali zástupci Jiskry v Petrohradu na vydávání listu. — 246
- ¹⁹⁴ Jde o komisi pro reorganizaci petrohradského výboru, která byla vytvořena na společném zasedání zástupců Jiskry, petrohradského Svazu boje a Dělnické organizace. — 247
- ¹⁹⁵ Jde o nakonec neuskutečněnou cestu P. B. Axelroda do Mnichova na sjezd Sociálně demokratické strany Německa, který měl být zahájen 14. září 1902 — 248
- ¹⁹⁶ Jde o členy skupiny a redakce listu *Južnyj rabočij*, kteří za rozsáhlého zatýkání na jaře 1902 nepadli do rukou policie. V srpnu 1902 začali jednat s redakcí Jiskry o spolupráci v zájmu obnovení jednoty sociální demokracie v Rusku. Prohlášení členů skupiny *Južnyj rabočij* o solidárnosti s Jiskrou, které 27. číslo Jiskry uveřejnilo 1. listopadu 1902 a 10. číslo listu *Južnyj rabočij* v prosinci téhož roku, mělo nesmírný význam pro konsolidaci sociálně demokratických sil v Rusku. *Južnyj rabočij*, ruská organizace Jiskry, petrohradský výbor SDDSR a Severní svaz SDDSR se v listopadu 1902 společně podílely na vytvoření organizačního výboru pro svolání II. sjezdu strany a na činnosti tohoto výboru. — 248
- ¹⁹⁷ *Svaz jižních výborů a organizací SDDSR* byl vytvořen z iniciativy skupiny *Južnyj rabočij* v prosinci 1901 na sjezdu zástupců sociálně demokratických výborů a organizací z Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk], Nikolajeva, Oděsy, Charkova a Kišiněva. Sjezd zvolil ústřední výbor Svazu a list *Južnyj rabočij* prohlásil za orgán Svazu. Praktický pokus skupiny *Južnyj rabočij* obnovit

SDDSR zakládáním oblastních sociálně demokratických sdružení, který byl protiváhou jiskrovského plánu vytvořit v Rusku centralizovanou marxistickou stranu za pomoci celoruského politického listu, však ztroskotál — po vlně zatýkání na jaře 1902 se Svaz rozpadl. — 249

- ¹⁹⁸ Jde o *Letučij listok grupy Borba č. 1*, který vyšel v červnu 1902. V úvodníku této tiskoviny vystoupila skupina Borba proti Leninovu plánu na vytvoření strany, jak jej vyložil ve své knize *Co dělat?* — 251
- ¹⁹⁹ Vyhazovačovým »vítězstvím« mívá Lenin protestní vystoupení předáka petrohradských ekonomistů A. S. Tokareva proti červencovému prohlášení petrohradského výboru o tom, že uznává Jiskru a Zarju za vedoucí orgány sociální demokracie v Rusku. Tokarev rovněž žádal, aby byl z petrohradského Svazu boje vyloučen zástupce ruské organizace Jiskry. — 255
- ²⁰⁰ Jde o červencové *prohlášení petrohradského výboru SDDSR* o tom, že se ztotožňuje s Jiskrou a Zarjou a uznává je za vedoucí orgány sociální demokracie v Rusku. — 256
- ²⁰¹ Lenin má na mysli své referáty o programu a taktice eserů v Lausanne a Ženevě 10. a 11. listopadu 1902. — 260
- ²⁰² Jde o poradě redakce Jiskry se zástupci petrohradského výboru SDDSR, ruské organizace Jiskry a Severního svazu SDDSR, která se konala 15. srpna 1902. Na této poradě bylo vytvořeno jiskrovské jádro organizačního výboru pro svolání II. sjezdu strany. — 261
- ²⁰³ Jde o nový *organizační výbor* pro svolání II. sjezdu SDDSR, který byl vytvořen z iniciativy jiskrovců ve dnech 2.—3. listopadu 1902 na poradě sociálně demokratických výborů ve Pskově. Vznikl v tomto složení: V. P. Krasnuča za petrohradský výbor, I. I. Radčenko za ruskou organizaci Jiskry a J. J. Levin za skupinu Južnyj rabočij. Za ruskou organizaci Jiskry byli do organizačního výboru kooptováni P. A. Krasikov, F. V. Lengnik, P. N. Lepešinskij, G. M. Kržižanovskij a za Severní svaz A. M. Stopani. — 261
- ²⁰⁴ *Krasnoje znamja* — časopis, orgán ekonomistů; místo časopisu *Rabočeje dělo* jej vydával od listopadu 1902 do ledna 1903 v Ženevě Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí. — 262

- ²⁰⁵ Svůj záměr analyzovat stať K. Tarasova (N. S. Rusanova) Vývoj socialistického myšlení v Rusku^[463], která vyšla v časopisu Věstník ruské revoluce, G. V. Plechanov nerealizoval v Jiskře, ale ve své předmluvě^[372] ke knize A. Thuna Dějiny revolučních hnutí v Rusku^[507] (viz G. V. Plechanov, Sočiněnja, sv. XXIV, Moskva—Leningrad 1927, s. 113—121). — 263
- ²⁰⁶ *Narodnaja volja* — tajná narodnická teroristická organizace, která vznikla po rozštěpení narodnické organizace Zemlja i volja v srpnu 1879. — 263
- ²⁰⁷ Skupinu *Svoboda* založil v květnu 1901 J. O. Zelenskij (Nadždin). Sama se považovala za »revoluční socialistickou skupinu«. Lenin ji zařadil ke spoustě »skupinek bez pevné základny«, které neměly »ani pevné, seriózní ideje, program, taktiku a organizaci, ani kořeny v masách« (Sebrané spisy 25, Praha 1985, s. 239, 240). Skupina vydávala ve Švýcarsku časopis *Svoboda*, jehož dvě čísla vyšla v letech 1901—1902. Skupina propagovala terorismus a ekonomismus a vystupovala společně s petrohradskými ekonomisty proti Jiskře a petrohradskému výboru SDDSR. Zanikla v roce 1903. — 265
- ²⁰⁸ Jde o kongres II. internacionály, který měl být svolán v roce 1903 do Amsterdamu. Konal se v srpnu 1904. — 265
- ²⁰⁹ Jde o chystané zasedání mezinárodního socialistického byra, které se uskutečnilo 29. prosince 1902 v Bruselu. Plechanov se tohoto zasedání nezúčastnil. — 267
- ²¹⁰ Lenin má pravděpodobně na mysli své vystoupení v Londýně 29. listopadu 1902 s referátem o programu a taktice socialistů-revolucionářů. — 267
- ²¹¹ Koncem roku 1902 existovaly v Oděse dvě organizace: protijiskrovský sociálně demokratický výbor a Jižní revoluční svaz sociálních demokratů, který vznikl v září 1902. V prosinci 1902 Jižní svaz jako samostatná organizace zanikl. Po houževnatém boji přívrženců Jiskry v Oděse (R. S. Zemljačkové, K. O. Levického a dalších) proti ekonomistům a členům skupiny Borba splýnul Jižní svaz v dubnu 1903 s organizací Jiskry. Lenin psal o této problematice v dopisu L. I. Axelrodové z 18. prosince 1902 (viz tento svazek, dokument č. 168). — 269

- ²¹² Lenin míní stávkou v Rostově na Donu 2.—25. listopadu 1902, které věnoval článek *Nové události a staré otázky* (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 75—80). — 270
- ²¹³ »*Brlöh*« se žertem říkalo společné místnosti v londýnském bytě V. I. Zasuličové, J. O. Martova a I. S. Bljumenfelda, v níž panoval věčně nepořádek. — 274
- ²¹⁴ *Ruská organizace Jiskry* sdružovala jiskrovce působící v Rusku (viz Sebrané spisy 8, Praha 1981, poznámka 34). — 277
- ²¹⁵ Jde o příspěvky z Ruska, které shromáždila redakce časopisu *Žižň* a které V. D. Bonč-Brujevič předal po likvidaci tohoto časopisu redakci *Jiskry*. — 278
- ²¹⁶ Lenin zde odpovídá I. V. Babuškinovi na jeho dopis s prosbou o vymezení okruhu otázek, podle nichž by bylo možné »přezkoušet« stanovisko členů propagandistické skupiny k jiskrovským zásadám. — 280
- ²¹⁷ *Žeňa* je konspirativní označení skupiny *Južnyj rabočij. Prohlášení*, o němž se Lenin zmiňuje dále, schválil organizační výbor pro svolání II. sjezdu SDDSR (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 109—113). — 282
- ²¹⁸ Lenin míní tři vedoucí osobnosti listopadové stávkou v Rostově na Donu roku 1902 — I. I. Stavského, A. S. Močalova a Z. G. Michajlova, kteří po svém příjezdu do zahraničí napsali dopis, v němž se ztotožňují s názory *Jiskry*. Dopis donského výboru SDDSR s prohlášením, že se tento výbor ztotožňuje ve všech programových, taktických i organizačních otázkách s *Jiskrou* a *Zarjou*, uveřejnilo 35. číslo *Jiskry* 1. března 1903. — 283
- ²¹⁹ Lenin má na mysli dva letáky výboru *Dělnické organizace (zářijový a říjnový)*, které byly přetištěny v 30. čísle *Jiskry* z 15. prosince 1902 v článku *Petěrburgskij raskol [Rozkol v Petrohradu]*.
Zářijový leták byl před tím uveřejněn v příloze k dělnickému sociálně demokratickému časopisu *Otkliki* č. 1, kterou v prosinci 1902 vydala v Ženevě skupina *Svoboda*. — 284
- ²²⁰ Jde o brožuru *List dělnických pokladen*^[253] (sešit 2, publikace charkovských dělníků organizovaných v odborech) a o hektografovaný časopis *Charkovskij proletarij*, který vyšel v říjnu 1901. — 286

- ²²¹ V 16. čísle listy Rabočaja mysl byl uveřejněn Protest komiteta Rabočej organizacii [Protest výboru Dělnické organizace], namířený proti prohlášení petrohradského výboru SDDSR o uznání listu Jiskra a časopisu Zarja za vedoucí orgány strany. V téže čísle byl uveřejněn děkvný dopis výboru Dělnické organizace adresovaný skupině Svoboda a redakci časopisu Otkliki za jejich ochotu výbor podpořit. Periodikum Listok Rabočej mysl vydával jiskrovský petrohradský výbor v prosinci 1902 a v lednu 1903 místo listu Rabočaja mysl. Vzhledem ke špatnému redakčnímu zpracování byl Listok Rabočej mysl č. 1 z rozhodnutí výboru zlikvidován (viz tento svazek, s. 294). — 286
- ²²² *Proletariat* — ilegální list vycházející v arménštině, tiskový orgán Svazu arménských sociálních demokratů. Vyšlo pouze jedno číslo v říjnu 1902 v Tiflisu [Tbilisi] (z konspirativních důvodů bylo uvedeno, že se list tiskl v Ženevě). List založil S. G. Šahumjan, organizačně se na jeho vydávání podílel B. M. Knunjanc. — 293
- ²²³ Článek proti A. Rudinovi Lenin nenapsal. Samostatně vyšla Leninova brožura Revoluční avanturismus (viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 385—406), ale ostatní jeho články proti eserům (viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 381—384) k ní připojeny nebyly. — 293
- ²²⁴ Od 2. ledna 1703 vycházel v Rusku první periodický list, nazvaný Vědomosti o vojenných i iných dělách, dostojných znanija i pamjati, slučivšichsja v Moskovskom gosudarstve i vo iných okrestnych stranach. Petrohradský výbor SDDSR vydal 3. ledna 1903 u příležitosti 200. výročí dne, kdy vyšly první ruské noviny, leták Dvousté výročí nevolného tisku^[70]. Pranýřoval se v něm ostudný cenzurní systém v Rusku, líčil se zápas o svobodu slova (jenž počíná Radiščevem a pokračuje Gercenem) a poukazovalo se na obrovský rozmach ilegálního revolučního tisku na přelomu 19. a 20. století. Leták obsahoval výzvu k boji za svržení samoděržaví. — 294
- ²²⁵ Zároveň s tímto dopisem napsal Lenin Návrh výzvy ruského organizačního výboru adresované Lize, Svazu a zahraničnímu výboru Bundu (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 114) a poslal jej 5. února 1903 Martovovi do Paříže, aby jej projednal se členy ruského organizačního výboru P. A. Krasikovem a V. A. Noskovem, kteří tam právě přijeli (viz tento svazek, dokument č. 194). — 295

- ²²⁶ *Zahraníční sekce organizačního výboru* byla ustavena ve složení: L. G. Dejč za redakci Jiskry, A. I. Kremer za Bund a N. N. Ločov (Olchin) za Svaz ruských sociálních demokratů v zahraničí. — 297
- ²²⁷ *Narodnoje dělo* — tiskový orgán strany socialistů-revolucionářů; vycházel jako sborník (1. číslo vyšlo jako list) v Ženevě v letech 1902—1904. — 306
- ²²⁸ Lenin se připravoval na přednášky, které měl na Ruské vysoké škole společenských věd v Paříži na téma Marxistické názory na agrární otázku v Evropě a v Rusku (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 127—136), a na referát o agrárním programu socialistů-revolucionářů a sociálních demokratů. S přednáškami a referátem vystoupil v Paříži koncem února a začátkem března 1903. — 308
- ²²⁹ Nižněnovgorodský výbor se usnesl, aby se nepodávala žádost o zrušení rozsudku nad sormovskými a nižněnovgorodskými dělníky, kteří byli odsouzeni za účast na prvomájové demonstraci 1902. — 309
- ²³⁰ Tento dopis nižněnovgorodského výboru SDDSR v Jiskře otištěn nebyl. — 309
- ²³¹ *Leták* nižněnovgorodského výboru SDDSR *Všem obyvatelům Nižního Novgorodu*^[27] byl ve městě rozšiřován dva dny před zahájením soudního přelíčení s dělníky, které se konalo 29.—31. října 1902. — 310
- ²³² Lenin zde připomíná diskusi ke svému referátu o agrárním programu eserů a sociálních demokratů v Rusku, s nímž vystoupil v Paříži 3.—6. března 1903. Něvzorov (J. M. Stětklov) patřil k odpůrcům Leninových názorů. — 313
- ²³³ Koncem dubna 1903 se Lenin s N. K. Krupskou přestěhovali z Londýna do Ženevy, kam bylo přeneseno vydávání listu Jiskra. — 315
- ²³⁴ Prohlášení o ztotožnění polské sociální demokracie se SDDSR v Jiskře nevyšlo. Zástupci polské sociální demokracie se zúčastnili II. sjezdu SDDSR s právem poradního hlasu. — 316

- ²³⁵ O »útoku« Bundu proti jekatěrinoslavskému výboru SDDSR hovoří Lenin podrobně ve svém článku Potřebuje židovský proletariát »samostatnou politickou stranu«? (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 137—142). — 318
- ²³⁶ *S.-Petěburgskije vědomosti* — nejstarší ruské noviny; vycházely v Petrohradu od roku 1728 jako pokračování prvních ruských novin *Vědomosti*, vydávaných od roku 1703. V letech 1728—1874 vydávala S.-Petěburgskije vědomosti Akademie věd, od roku 1875 ministerstvo lidové osvěty. Vycházely do konce roku 1917. — 319
- ²³⁷ Dopis J. M. Alexandrovové byl uveřejněn v publikaci *Leninskij sbornik VIII*, s. 345—353. — 320
- ²³⁸ *PSS (Polská socialistická strana)* — reformistická nacionalistická dělnická strana, založená v roce 1892. — 321
- ²³⁹ Jde o Engelsovu práci *Rolnická otázka ve Francii a v Německu*^[548] (viz K. Marx—B. Engels, Spisy 22, Praha 1967, s. 539—562). V únoru 1903 Lenin část tohoto článku přeložil, když připravoval své přednášky o agrární otázce (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 464). Poprvé vyšla tato Engelsova práce v ruském překladu v Ženevě roku 1904 pod redakcí a s předmluvou G. V. Plechanova. — 325
- ²⁴⁰ Jde o zprávu pro II. sjezd SDDSR *Raskol i sektantstvo v Rossii* [Rozkol a sektářství v Rusku], kterou V. D. Bonč-Brujevič napsal na Leninův a Plechanovův návrh. Později, v roce 1904, byla tato zpráva uveřejněna v dvojčísle 6/7 sociálně demokratického listu pro sektáře *Rassvět*. Návrh rezoluce o vydávání orgánu pro sektáře napsal Lenin (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 327). — 325
- ²⁴¹ Lenin odpovídá na dopis A. M. Kalmykovové z 31. srpna 1903 (viz *Leninskij sbornik VI*, s. 201—202). — 326
- ²⁴² *Kalifornskými zdroji* míní Lenin pravděpodobně materiální prostředky zasílané pravidelně Jiskře; zatím se nepodařilo zjistit nic přesnějšího. — 329
- ²⁴³ Jde o jmenování dvou zástupců ústředního výboru do rady strany, a to na základě stanov schválených II. sjezdem SDDSR. — 331

²⁴⁴ Zákon o továrních důvěrnících byl vydán 10. června 1903. Lenin jej podrobně komentuje v článku *Éra reform* (viz *Sebrané spisy* 7, Praha 1981, s. 330—337).

Číslo rezoluce O továrních důvěrnících je uvedeno podle rukopisných podkladů Protokolu II. sjezdu SDDSR a její text je obsažen v publikaci *Vtoroj sjezd RSDRP. Ijul—avgust 1903 goda. Protokoly*, Moskva 1959, s. 433. — 338

²⁴⁵ Jde o prohlášení oděského sociálně demokratického svazu Dělnická svoboda [*Rabočaja volja*], v němž svaz uznává taktiku Jiskry a ztotožňuje se s jejími názory, a protože se připojuje k oděskému výboru SDDSR, zastavuje svou činnost. Jiskra tento manifest^[257] uveřejnila ve svém 50. čísle z 15. října 1903. — 339

²⁴⁶ Jde o schůzi všech členů («šestky») původní redakce Jiskry za účasti člena ÚV F. V. Lengnika, jejímž cílem bylo dosáhnout s menševiky dohody. Pokusy Lenina a Plechanova jako redaktorů ústředního orgánu získat pro práci v redakci J. O. Martova a pro spolupráci s Jiskrou její bývalé redaktory a přispěvatele, kteří od II. sjezdu vystupovali jako menševici, byly bezvýsledné, protože menševici tvrději požadovali, aby byli do redakce Jiskry kooptováni všichni její čtyři bývalí redaktori. Leninovi byla nesmyslnost takového požadavku naprosto jasná a rozhodl se s pokusy o jednání skoncovat. Poslední pokus o dohodu učinil 4. října 1903 ještě G. V. Plechanov, když navrhl kooptovat do redakce dva její bývalé členy. I tento návrh však byl zamítnut. Podrobněji o této schůzce a o následující korespondenci viz *Sebrané spisy* 8, Praha 1981, s. 354—363. — 339

²⁴⁷ Tento dopis byl kromě dvou odstavců zaslán rovněž P. B. Axelrodovi, V. I. Zasuličové, A. N. Potresovovi (Starověrovi) a L. D. Trockému. V dopisu J. O. Martovovi jsou navíc odstavce: »A nejen to: Vy jste dokonce . . . nedodal poslední část rukopisu« a »A konečně Vám v zájmu věci znovu důtklivě připomínáme . . . v nejvyšší stranické instituci« (viz tento svazek, s. 341).

Na obálce Lenin poznamenal: »Důležité! Kopie mého a Plechanovova dopisu Martovovi a spol. z 6. 10. 1903 a Martovova odpověď.« — 341

²⁴⁸ Jde o zprávu ústředního výboru o II. sjezdu strany (viz *Vtoroj sjezd RSDRP. Ijul—avgust 1903 goda. Protokoly*, Moskva 1959), jejíž návrh byl krátce předtím poslán do Ruska. — 344

- ²⁴⁹ Jde o *osobní konflikt* mezi V. I. Leninem a J. O. Martovem na II. sjezdu Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Martov vyčetl Leninovi, že ho ve svém projevu na sjezdu Ligy označil za intrikána a lháře, a vyzval proto Lenina, aby se dostavil k rozhodčímu soudu. Lenin proti takovým metodám boje protestoval a ze své strany také vyzval Martova k rozhodčímu soudu — pro křivé nařčení. Konflikt mezi nimi urovnal G. M. Kržižanovskij, který přijel v polovině listopadu do zahraničí. Spor skončil výměnou listů mezi Leninem a Martovem. Leninovu přání, aby byly tyto listy uveřejněny v příloze k sjezdovému protokolu Ligy (viz dopis Danovi z 2. 12. 1903, tento svazek, dokument č. 236), redakce nevyhověla: urovnání jejich konfliktu konstatovala pouze v poznámce pod čarou k příslušné pasáži v protokolu: »Otázka rozhodčího soudu byla stažena poté, co si Lenin a Martov po sjezdu Ligy vysvětlili svá stanoviska« (Protokoly 2-go očerednogo sjezda Zagraničnoj ligi ruskoj revoljucionnoj soc.-demokratii, s. 66). Oba listy byly uveřejněny později v publikaci *Komentarij k protokolam vtorogo sjezda Zagraničnoj ligi ruskoj revoljucionnoj socialdemokratii* [Komentář k protokolům II. sjezdu Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie], vydané v Ženevě roku 1904. — 363
- ²⁵⁰ Lenin míní *Dopis redakci Jiskry* (viz Sebrané spisy 8, Praha 1981, s. 111—115), kvůli kterému byla první část jeho článku *Buržoazie v narodnickém hávu a zmatené narodnictví* (viz tamtéž, s. 96—104), vysázená pro 53. číslo, přesunuta do 54. čísla. V druhé části tohoto článku měl Lenin v úmyslu rozebrat článek P. Novobranceva *Osnovnyje voprosy ruskoj revoljucionnoj programy* [Základní otázky ruského revolučního programu], avšak tu už nenapsal. Přípravné materiály k tomuto článku viz Sebrané spisy 8, Praha 1981, s. 474—481. — 364
- ²⁵¹ *Družeskije reči* — ilustrovaný týdeník, který založil a redigoval kníže V. P. Meščerskij. Vycházel v Petrohradu od roku 1903 do února 1917. — 364
- ²⁵² Jde o jednání ústředního výboru s menševiky o situaci, která se ve straně vytvořila po II. sjezdu SDDSR. — 367
- ²⁵³ *Moskovskije vědomosti* — ruské noviny, které vydávala moskevská univerzita od roku 1756 (zpočátku v malém formátu). V letech 1863 až 1887 tento list redigoval M. N. Katkov, který z něj učinil orgán monarchistů a nacionalistů a tlumočil v něm názory

nejreakčnějších vrstev velkostatkářů a duchovenstva. Od roku 1905 patřily Moskovskije vědomosti k hlavním orgánům černosotňovců. Vycházely až do Říjnové revoluce. — 367

- ²⁵⁴ Jde o ultimátum ústředního výboru^[342], které bylo předloženo menševikům 25. listopadu 1903. Hlavní body tohoto ultimáta vložil Lenin ve svém dopisu ústřednímu výboru ze 4. listopadu 1903 (viz tento svazek, dokument č. 228). Menševici, kterým vydatně pomohl Plechanov, když druhý den po tomto ultimátu kooptoval do redakce ústředního orgánu všechny její bývalé redaktory, ultimátum ústředního výboru odmítli a vypověděli většinu ve straně otevřený boj.
- Ultimátum ústředního výboru zhodnotil Lenin ve své knize Krok vpřed, dva kroky vzad (viz Sebrané spisy 8, Praha 1981, s. 381—382). — 367
- ²⁵⁵ Dopis N. J. Vilonova uveřejnil Lenin (poněkud zkrácený) v doslovu ke své brožuře Dopis soudruhovi o našich organizačních úkolech (viz Sebrané spisy 7, Praha 1981, s. 48—50). — 368
- ²⁵⁶ *Výkonná komise ÚV* vznikla v druhé polovině října 1903; tvořili ji tři členové ÚV: G. M. Kržižanovskij, L. B. Krasin a F. V. Gusev. — 372
- ²⁵⁷ Jde o uveřejnění materiálů týkajících se jednání ÚV s menševickou (ženevskou) opozicí. — 373
- ²⁵⁸ Jde o sociálně demokratický list pro sektáře Rassvět, který na základě usnesení II. sjezdu SDDSR vydával v Ženevě V. D. Bonč-Brujevič. — 374
- ²⁵⁹ Po návratu G. M. Kržižanovského ze zahraničí rozeslal ústřední výbor na základě jeho zprávy o výsledcích jednání s menševiky dopis stranickým výborům, v němž se zjevně otupovalo ostrí boje ve straně a hlásala se smířlivecká politika vůči menševikům. — 375
- ²⁶⁰ Jde o rezoluci, kterou na protest proti uveřejnění Leninova dopisu Proč jsem vystoupil z redakce Jiskry? schválila nová, menševická redakce Jiskry. — 376
- ²⁶¹ Lebeděv (S. I. Gusev) podrobně informoval Lenina o Martovově referátu ve svém dopisu z Paříže (viz Leninskij sbornik X, s. 105—110). — 378

- ²⁶² Tento dopis je postskriptem k dopisu ústřednímu výboru z 30. prosince 1903 (viz tento svazek, dokument č. 246); oba dopisy byly odeslány společně 5. ledna 1904. — 381
- ²⁶³ Jde o uveřejnění materiálů týkajících se jednání ÚV s menševickou (ženevskou) opozicí. — 384
- ²⁶⁴ Po rozkolu SDDSR na II. sjezdu bolševici změnili adresy, na které se posílala konspirativní korespondence z Ruska. Jen tak se dalo zabránit tomu, aby se nedostala do rukou menševikům. Proto se V. D. Bonč-Brujevič domluvil se svými politickými přáteli v různých švýcarských městech, že konspirativní korespondence z Ruska bude adresována jim. — 392
- ²⁶⁵ Jde o dohodu V. I. Lenina s V. A. Noskovem, který tehdy přijel do ciziny jako zahraniční zástupce ÚV a druhý člen rady za ÚV; vystřídal tak F. V. Lengnika, který odjel do Ruska. Je známa jako Prohlášení tří členů ÚV (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 436—437) a spolu s Leninem a Noskovem tento dokument podepsala 26. května 1904 M. M. Essenová, která tehdy pobývala v zahraničí jako třetí člen ÚV. Bylo v něm dohodnuto, že až do vyřešení sporné otázky, zda svolat sjezd, budou soudruzi Lenin a Noskov vystupovat při všech jednáních z pověření ÚV vždy společně. — 398
- ²⁶⁶ O zatýkání v Nikolajevu se psalo v Jiskře (62. číslo z 15. března) v Kronice revolučního boje: »V noci z 8. na 9. března byla obsazena tiskárna a zatčeni čtyři lidé. Kromě nich byli zatčeni . . . mnozí další.« V čem spočíval incident, k němuž došlo v nikolajevském výboru, vyložil Lenin při projednávání této otázky ve svém diskusním příspěvku v radě strany 18. června 1904 (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 455—456).
Jména osob označených v dopisu iniciálami se nepodařilo zjistit; rovněž chybějí údaje o skupině agitátorů, o níž je zmínka na konci dopisu. — 400
- ²⁶⁷ Jméno bundovce se nepodařilo zjistit. Šlo o to, že irkutský bolševický výbor SDDSR odmítl tomuto člověku, který uprchl ze Sibíře, svou pomoc, neboť byl po několikerém zatýkání citelně oslaben a nebyl v té době schopen poskytovat pomoc každému uprchlíkovi z vyhnanství. Zmíněný bundovec na to byl upozorněn ještě před svým útekem. S žádostí o přešetření této záležitosti se na ÚV obrátil člen pařížské sekce Zahraniční ligy ruské re-

voluční sociální demokracie F. I. Dan. Leninův dopis je odpovědí na Danovu žádost. — 404

²⁶⁸ Po dobu Leninovy nepřítomnosti v Ženevě v létě 1904 (červenec a srpen strávil Lenin s N. K. Krupskou ve švýcarských Alpách), a když člen zahraniční sekce ÚV V. A. Noskov odjel tehdy do Ruska, vykonávali veškerou praktickou práci zahraniční sekce ÚV zahraniční důvěrníci ÚV V. D. Bonč-Brujevič, M. N. Ljadov a P. N. Lepešinskij. Bonč-Brujevič zajišťoval expedici tiskovin ÚV do zahraničí; Ljadov měl na starosti zahraniční pokladnu a Lepešinskij zastupoval zahraničního zástupce ÚV ve styku s redakcí Jiskry. Po celou dobu byli všichni tři důvěrníci ve stálém spojení s Leninem a zasílali mu veškerou korespondenci z Ruska. — 405

²⁶⁹ Jde o oficiální, písemné zplnomocnění od zahraničních zástupců ÚV (V. I. Lenina a V. A. Noskova), které měla dostat skupina zahraničních důvěrníků ÚV v Ženevě k vykonávání činnosti v zahraniční sekci ÚV po dobu Leninovy a Noskovovy nepřítomnosti. Protože se zahraničním důvěrníkům takového zplnomocnění nedostalo, Jiskra s nimi odmítala spolupracovat. V. D. Bonč-Brujevič Lenina o tomto dalším konfliktu s redakcí Jiskry informoval ve svém dopisu. — 405

²⁷⁰ Jde o stranickou knihovnu při zahraniční sekci ÚV v Ženevě, zřízenou z vlastních finančních zdrojů (z členských příspěvků a zvláštních sbírek). Obnos ve výši 300 franků, o němž se Lenin zmiňuje, si knihovna vypůjčila ve stranické pokladně; půjčka byla záhy vrácena. — 405

²⁷¹ Jde o otevřený dopis 37 bolševiků ženevské skupiny adresovaný G. V. Plechanovovi ohledně jeho odpovědi na otevřený dopis M. N. Ljadova. Svým dopisem uveřejněným v 67. čísle Jiskry reagoval Ljadov na Plechanovův článek v 66. čísle Jiskry z 15. května 1904 *Тед' млчет незле!*³⁸². Plechanov v něm ostře kritizoval činnost zahraničních zástupců ÚV a navrhoval členům ÚV, aby se distancovali od Lenina a od jeho brožury *Krok vpřed*, dva kroky vzad. Ljadov požadoval, aby Plechanov otevřeně informoval o faktech a dokumentech, které by potvrdily uvedenou negativní charakteristiku činnosti zahraničních zástupců ÚV a které by zdůvodnily jeho požadavek, aby se členové ÚV od Lenina distancovali. Plechanovovu nepřítelivou odpověď Ljadovovi uveřejnila Jiskra v témže čísle: Plechanov v ní Ljadovovu žádost

dokázat obvinění týkající se Lenina a členů ÚV v podstatě ponechal bez odpovědi. To přimělo skupinu 37 bolševiků žijících tehdy v Ženevě, aby se obrátili na Plechanova s dalším otevřeným dopisem. Konstatovalo se v něm, že se Plechanov při obviňování ÚV a jeho zahraničních zástupců vyhýbá argumentaci. Jejich dopis je káravou reakcí na Plechanovovo počínání i na jeho postoj k většině po II. sjezdu SDDSR. — 406

- ²⁷² Jde o usnesení rady strany z 13. června 1904 o zastoupení na chystaném amsterdamském kongresu II. internacionály^[272]. Lenin k této otázce vystoupil v diskusi na zasedání rady strany (viz Sebrané spisy 8, Praha 1982, s. 450—451). — 406
- ²⁷³ Převážná část rezolucí těchto výborů, které se vyslovily pro svolání III. sjezdu SDDSR, byla uveřejněna v roce 1904 v knize N. Šachova *Boj o sjezd*^[255] (viz rovněž Tretij sjezd RSDRP. Sborník dokumentov i materialov. Moskva 1955, s. 41—244). — 409
- ²⁷⁴ Šlo o to, že V. D. Bonč-Brujevič prodal Jiskře za hotové na její žádost z expedice ÚV 30 výtisků časopisu *Zarja*. M. N. Ljadov měl proti tomu námitky. — 409
- ²⁷⁵ Přesný smysl výroku o »ničivé minonosce« není jasný; z kontextu lze usuzovat, že se nejspíš týká M. N. Ljadova. — 410
- ²⁷⁶ Jde o tuto bolševickou literaturu a dokumenty: 1. brožura Galjorky (M. S. Olminského) a Rjadového (A. Bogdanova) *Naše nedorozumění*^[319]; 2. oznámení V. D. Bonče-Brujeviče^[36] o chystaném vydavatelství bolševické sociálně demokratické literatury s přiloženým dopisem B. Glebova (V. A. Noskova), v němž se odmítá otištění tohoto oznámení ve stranické tiskárně; 3. Galjorkova brožura *Pryč s bonapartismem!*^[317]. Bončovo-Brujevičovo oznámení bylo otištěno na posledním listu ženevského vydání brožury *Naše nedorozumění* v roce 1904. — 410
- ²⁷⁷ S Iljou, tj. I. S. Vilenským, vedoucím stranické tiskárny, hovořil Lenin o konfliktu se smířliveckou většinou v ÚV ohledně vedení stranické tiskárny v Ženevě. — 410
- ²⁷⁸ Jde o Leninův dopis pěti členům ústředního výboru do Ruska. Lenin v něm ostře protestuje proti tzv. červencové deklaraci a pranýřuje neoprávněné počínání tří členů ÚV (viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 40—41).

Usnesení známé jako *červencová deklarace ÚV* schválili smířlivečtí členové ÚV L. B. Krasin, V. A. Noskov a L. J. Galperin v červenci 1904. Obsahovalo 26 bodů, z nichž 9 bylo uveřejněno 25. srpna 1904 v 72. čísle Jiskry pod názvem Prohlášení ústředního výboru⁹¹. Usnesení bylo schváleno neoprávněně, bez vědomí dvou členů ÚV — V. I. Lenina, který byl ve Švýcarsku, a R. S. Zemljačkové. Tím byli tito dva soudruzi zbaveni možnosti hájit v ÚV stanovisko většiny strany. Smířlivci v tomto usnesení schválili složení menševické redakce nové Jiskry, kooptované Plechanovem. Do ÚV byli kooptováni další tři smířlivci: A. I. Ljubimov, L. J. Karpov a I. F. Dubrovinskij. Smířlivci se postavili proti svolání III. sjezdu strany a rozpustili jižní byro ÚV, které agitovalo pro svolání sjezdu. Lenina zbavili práva zastupovat ústřední výbor strany v zahraničí a zakázali tisknout jeho práce bez svolení ústředního výboru.

Smířlivečtí členové ÚV schválením červencové deklarace zcela zradili usnesení II. sjezdu SDDSR a otevřeně přešli na stranu menševiků.

Místní výbory strany — petrohradský, moskevský, rižský, bakuský, tifliský, imeretsko-megrelský, nikolajevský, oděský a jekatěrinoslavský podpořily Lenina a červencovou deklaraci rozhodně odsoudily (viz tento svazek, dokument č. 282). — 410

²⁷⁹ Jde o ruskou družstevní tiskárnu v Ženevě, s níž V. D. Bonč-Brujevič uzavřel svého času smlouvu o vydávání bolševické literatury po faktické roztržce mezi Leninem a zahraniční publicistickou skupinou na jedné a smířliveckým ústředním výborem na druhé straně. — 410

²⁸⁰ Lenin má na mysli převrat na červencovém zasedání ÚV, jehož iniciátory byli tři smířlivečtí členové ústředního výboru (viz poznámku 278). — 410

²⁸¹ Jde o Noskovův návrh, aby se Lenin do týdne vyslovil ke kooptaci tří navržených kandidátů do ústředního výboru — L. J. Karpova, A. I. Ljubimova a I. F. Dubrovinského. Noskov Lenina informoval o usnesení ÚV kooptovat tyto smířlivce do ústředního výboru. — 413

²⁸² Lenin má na mysli červencovou deklaraci ÚV a skutečnost, že se smířlivečtí členové ÚV věrolomně zřekli usnesení II. sjezdu SDDSR. — 414

- 283 Jde o brožuru Galjorky (M. S. Olminského) a Rjadovéhoho (A. Bogdanova) Naše nedorozumění^[319], která byla předána stranické tiskárně k tisku. V dopisu z 12. září 1904 sděluje V. A. Noskov V. D. Bončovi-Brujevičovi, že Galjorkova brožura vyjde (viz Leninskij sbornik XV, s. 167). — 417
- 284 Lenin se amsterdamského kongresu nezúčastnil a svůj mandát postoupil členům delegace SDDSR M. N. Ljadovovi a P. A. Krasikovovi. — 418
- 285 V. D. Bonč-Brujevič se chystal na doporučení V. A. Noskova napsat ústřednímu výboru písemnou žádost o povolení Vydavatelství sociálně demokratické stranické literatury V. Bonče-Brujeviče a N. Lenina (viz poznámku 293). — 419
- 286 Leninův dopis Bončovi-Brujevičovi byl připsán na volném místě v dopisu V. A. Noskova z 12. září 1904, který Bonč-Brujevič Leninovi poslal (viz Leninskij sbornik XV, s. 167—168). — 419
- 287 *Jižní byro ÚV* se stálým sídlem v Oděse vzniklo v únoru 1904 za přímé účasti V. I. Lenina. Jeho členy byli V. V. Vorovskij, I. Ch. Lalajanc a další. Od samého počátku důsledně zastávalo stanovisko většiny a udržovalo přímý kontakt s Leninem. Do uveřejnění tzv. červencové deklarace (viz poznámku 278) byro usilovně vysvětlovalo výborům SDDSR pravou příčinu vnitrostranických rozepří po II. sjezdu a sjednotilo tři největší výbory — oděský, nikolajevský a jekatěrinoslavský. Důsledně bojovalo proti menševikům a smířlivcům a agitovalo pro okamžité svolání III. sjezdu proti vůli ústředního výboru, ústředního orgánu a rady strany. Jižní byro existovalo do poloviny srpna 1904. Poté bylo rozpuštěno na základě neoprávněně schválené červencové deklarace ÚV. V září 1904 bylo obnoveno na první bolševické konferenci výborů SDDSR na jihu a v prosinci 1904 vytvořilo spolu se severním a kavkazským byrem jádro celoruského byra výborů většiny. — 422
- 288 Jde o rozpuštění dělnické sekce ÚV v původním složení a jejích zahraničních zástupců v době, kdy se vedení ujal V. A. Noskov. — 424
- 289 Lenin má na mysli Lengnikův dopis z 22. srpna 1904, napsaný v Taganském vězení v Moskvě (viz Leninskij sbornik XV, s. 159—162). — 425

²⁹⁰ V září, listopadu a prosinci se konaly tři konference místních výborů většiny: jižní, kavkazská a severní.

1. Jižní oblastní konference (tří výborů — oděského, jekatěrinoslavského a nikolajevského) se konala v září 1904. Vyslovila se pro svolání III. sjezdu strany a navrhla, aby byl vytvořen organizační výbor pro svolání sjezdu ve složení Zemljačková, Ljadov, Bogdanov aj. Konference pověřila Lenina, aby doplnil organizační výbor o další členy.

2. V listopadu 1904 se konala v Tiflisu [Tbilisi] oblastní konference Kavkazského svazu (čtyř výborů — bakuského, batumského, tifliského a imeretsko-megrelského). Také tato konference se vyslovila pro okamžité svolání III. sjezdu a zvolila byro pro přípravu sjezdu.

3. V prosinci 1904 se konala severní oblastní konference šesti výborů — petrohradského, moskevského, tverského, rižského, severního a nižněnovgorodského). Vyslovila nedůvěru ústředním institucím strany, jichž se zmocnili menševici, jednoznačně se vyslovila pro svolání III. sjezdu a vytvořila zvláštní byro pro jeho svolání. — 427

²⁹¹ Jde o poradě, která se konala z Leninova podnětu v první polovině srpna 1904 ve Švýcarsku poblíž Ženevy. Zúčastnilo se jí 19 členů SDDSR: V. I. Lenin, N. K. Krupská, M. S. Olminskij, M. N. Ljadov, P. N. Lepešinskij a další. Na poradě byla schválena původní varianta Leninova svolání Straně (viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 21—31). K usnesením poradě se záhy připojili ještě tři bolševici, takže svolání Straně bylo vydáno jménem dvaadvaceti bolševiků (viz tamtéž, s. 32—39). Toto svolání se pro bolševiky stalo programem boje za svolání III. sjezdu strany. — 427

²⁹² V rukopisu je neznámou osobou napsáno: »Poslat do: 1. Moskvy, 2. Oděsy, 3. Saratova, 4. Petrohradu, 5. Rigy, 6. Baku — pro všechny kavkazské výbory.« — 428

²⁹³ *Vydavatelství sociálně demokratické stranické literatury V. Bonče-Brujeviče a N. Lenina* založili bolševici koncem léta 1904, když menševická redakce Jiskry odmítla tisknout prohlášení organizací a členů strany, v nichž se hájila usnesení II. sjezdu a požadovalo se svolání III. sjezdu strany.

V oznámení o zřízení vydavatelství Bonče-Brujevič psal: »Začínáme vydávat sociálně demokratickou stranickou literaturu, která především hájí zásadní stanovisko většiny druhého sjezdu

strany. Proto vyzývám všechny, kdo s námi sympatizují, aby tento počin hmotně i publicisticky podporovali.« Toto oznámení bylo poprvé uveřejněno na obálce brožury Galjorky a Rjadového Naše nedorozumění^[319] a potom se přetiskovalo na obálce každé další brožury tohoto vydavatelství. — 428

294 V samostatné příloze k 73. a 74. číslu Jiskry byla uveřejněna usnesení rady SDDSR. V prvním z těchto usnesení, které se týkalo způsobu svolání III. sjezdu, se hovořilo o opatřeních, která měla znesnadnit agitaci pro sjezd a zabránit jeho svolání v blízké době. — 428

295 Jde o brožuru Straně^[116], v níž bylo otištěno stejnojmenné Leninovo provolání (viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 32—39), a dále brožuru N. Šachova Boj o sjezd^[255], k níž Lenin napsal předmluvu (viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 54). — 435

296 *Záležitost se zastoupením na amsterdamském kongresu* lze ilustrovat těmito fakty: rada strany ve svém zářijovém usnesení nařkla Lenina, Ljadova a Krasikova z porušování stranické kázně v souvislosti s tím, že Lenin postoupil svůj mandát Ljadovovi a Krasikovovi jakožto členům delegace SDDSR na amsterdamském kongresu přímo prostřednictvím mezinárodního socialistického byra, které požádal o souhlas. Rada strany dále tvrdila, že se Lenin dožadoval práva svého zastoupení na kongresu »v době, kdy už byly mezi ním a ústředním výborem rozpory«. Ve skutečnosti posílal Lenin Ljadova a Krasikova se svým mandátem na kongres začátkem srpna, tj. ještě předtím, než se dostal do konfliktu se smířliveckou částí ÚV. K tomuto konfliktu došlo až v druhé polovině srpna. — 435

297 Lenin míní zprávu delegace Sociálně demokratické dělnické strany Ruska amsterdamskému mezinárodnímu socialistickému kongresu (14.—20. srpna 1904), která vyšla rusky v Ženevě roku 1904. — 436

298 *Kavkazský svaz SDDSR* byl vytvořen na I. sjezdu kavkazských sociálně demokratických organizací v březnu 1903 v Tiflisu [Tbilisi] z podnětu tifliského a bakuského výboru SDDSR. Sjezdu se zúčastnilo 15 delegátů za tifliskou, bakuskou, batumskou, kutaiskou a další sociálně demokratické organizace v Zakavkazsku. Sjezd zvolil řídicí orgán Svazu — výbor Kavkazského svazu SDDSR, který od samého počátku udržoval úzké spojení s Leninem a byl

pevnou oporou bolševiků v boji proti menševické opozici. V září 1904 se tento výbor připojil k rezoluci porady dvaadvaceti bolševiků a agitoval za okamžité svolání III. sjezdu strany. V únoru 1906 Kavkazský svaz SDDSR zanikl v souvislosti s vytvořením spojených výborů bolševické a menševické frakce. — 436

- 299 V rukopisu Lenin poznamenal: »uvést celé«; poté následuje několik teček a zvláštní značky upozorňující na to, že na tomto místě dopisu měl být uveden text příslušné rezoluce konference jižních výborů. Text rezoluce však uveden nebyl a rovněž chybí odpověď dvaadvaceti (viz tento svazek, dokument č. 287). — 443
- 300 Jde o dopisy V. A. Noskova a menševika V. N. Rozanova, který byl kooptován do ÚV. I. A. Pjatnickij odeslal tyto dopisy Leninovi do Ženevy. Lenin je cituje ve své brožuře Prohlášení a dokumenty o rozchodu ústředních institucí se stranou (viz Sebrané spisy 9, Praha 1982, s. 126—129). — 444
- 301 Lenin připomíná, že je nezbytné založit ilegální bolševický list Vperjod. Jeho první číslo vyšlo 4. ledna 1905 v Ženevě. — 447
- 302 Jde o rezoluci moskevského výboru SDDSR^[443], schválenou na podzim 1904. Moskevský výbor v ní podporuje Leninovo stanovisko, oceňuje jeho činnost směřující k *»vytvoření skutečně silné proletářské strany«* a slibuje Leninovi všestrannou podporu při organizování bolševického vydavatelství stranické literatury. — 451
- 303 Leninovy obavy souvisely s tím, že v létě a na podzim 1904 byla uvězněna řada členů moskevské stranické organizace. V případě, že by policie vypátrala tajnou adresu moskevského výboru, mohl se jí Leninův dopis dostat do rukou. — 451
- 304 Lenin má pravděpodobně na mysli svou cestu do Paříže, Curychu a Bernu. Ve dnech 2.—8. prosince 1904 v těchto městech referoval o vnitrostranické situaci. — 453
- 305 Jde o prohlášení výboru Kavkazského svazu SDDSR a kavkazského zástupce ÚV, v němž se protestuje proti usnesením rady strany uveřejněným v příloze k 73. a 74. číslu Jiskry. — 453
- 306 Tato Leninova informace souvisí s jeho přednáškovou cestou: referoval o vnitrostranické situaci v Paříži (do 5. prosince), v Curychu (6. a 7. prosince) a v Bernu (8. prosince). — 455

- 307 Leninovým záměrem bylo získat A. Bogdanova (Rachmetova) pro práci v připravovaném bolševickém orgánu, listu Vperjod. — 458
- 308 Jde o neoprávněný postup menševického člena bakuského výboru SDDSR, který místo zatčených členů kooptoval do výboru nové členy — menševiky. Předseda výboru Kavkazského svazu spolu se zástupcem ÚV rozpustili bakuský výbor s odůvodněním, že nebyl vytvořen v souladu se stanovami. Podrobněji o tom viz brožuru Orlovského (V. V. Vorovského) Rada proti straně^[54], Ženeva 1904, s. 24—30. — 459
- 309 Jde o vydávání ilegálního bolševického listu Vperjod; vycházel v Ženevě od 22. prosince 1904 (4. ledna 1905) do 5. (18.) května 1905. Název tohoto týdeníku navrhl Lenin, který byl rovněž vedoucí osobností jeho redakce. — 465
- 310 Lenin má na mysli dopis redakce menševické Jiskry^[338], uveřejněný v listopadu 1904. Jako hlavní úkol sociální demokracie v něm menševici razili myšlenku »organizovaně působit na buržoazní opozici« tím, že budou prostřednictvím buržoazních liberálů a zemstevních činitelů předkládat požadavky vládě. — 466
- 311 V článku Naše neshody^[393], uveřejněném v 78. čísle Jiskry, A. N. Potresov polemizuje s Leninem a odvolává se na program strany francouzských radikálů vedených Clemenceauem. — 467
- 312 Jde o rezoluce^[432] oblastní konference výboru Kavkazského svazu SDDSR, která se konala v listopadu 1904 v Tiflisu [Tbilisi]. Na základě již dříve schválených usnesení kavkazských výborů o připojení k rezoluci dvaadvaceti bolševiků a o svolání mimořádného sjezdu strany schválila tato konference usnesení o zorganizování rozsáhlé bojové agitace za III. sjezd a zvolila za tímto účelem zvláštní byro, kterému uložila navázat spojení s bolševickou skupinou dvaadvaceti. V dovětku k tomuto dopisu Lenin objasňuje organizační formy vzájemných vztahů mezi byrem výborů většiny a byrem vytvořeným konferencí kavkazských výborů a žádá o vyslání zástupce za Kavkazský svaz. — 468
- 313 Jde o ilegální list většiny *Proletariatis brdzola*, orgán Kavkazského svazu SDDSR. Vycházel od dubna—května 1903 do října 1905 na základě usnesení I. sjezdu Kavkazského svazu SDDSR. Celkem vyšlo 12 čísel. Členy redakce byli A. G. Cukulidze, M. G.

Cchakaja, S. G. Šahumjan, J. V. Stalin aj. List se tiskl v ilegální Avlabarské tiskárně v Tiflisu [Tbilisi] a vycházel v gruzínštině, arménštině a ruštině. Redakce listu byla v úzkém kontaktu s Leninem a se zahraničním ústředím většiny. — 470

³¹⁴ Lenin má na mysli *severní oblastní konferenci* šesti výborů, která se konala v prosinci 1904 (viz poznámku 290). — 476

³¹⁵ Jde o výbory, na jejichž konferencích bylo zvoleno byro výborů většiny. — 476

ÚDAJE K JEDNOTLIVÝM DOKUMENTŮM

- 1 Odesláno z Petrohradu do Samary. Poprvé otištěno roku 1940 v publikaci Leninskij sbornik XXXIII. Podle rukopisu.
- 2 Odesláno z Petrohradu do Samary. Poprvé otištěno roku 1940 v publikaci Leninskij sbornik XXXIII. Podle rukopisu.
- 3 Odesláno z Petrohradu do Samary. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 4 Odesláno z Nižního Novgorodu do Švýcarska. Poprvé otištěno roku 1961 v časopisu Istorija SSSR, č. 2. Podle strojopisné kopie (perlustrace).
- 5 Odesláno z Petrohradu do Curychu. Poprvé otištěno v neúplném znění z roku 1923 v publikaci Bjulletěň Instituta V. I. Lenina pri CK RKP, č. 1. V plném znění otištěno roku 1924, Sobranije sočinenij N. Lenina (V. Uljanova), sv. 1. Podle rukopisu.
- 6 Odesláno z Petrohradu do Curychu. Poprvé otištěno roku 1923 v publikaci Bjulletěň V. I. Lenina pri CK RKP, č. 1. Podle rukopisu.
- 7 Odesláno ze Šušenského do Curychu. Poprvé otištěno roku 1924 v publikaci Leninskij sbornik I. Podle rukopisné kopie pořízené A. I. Uljanovovou-Jelizarovovou.
- 8 Odesláno ze Šušenského do Jermakovského. Poprvé otištěno roku 1929 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 1. Podle rukopisu.
- 9 Odesláno ze Šušenského do Orlova ve Vjatecké gubernii. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 10 Odesláno ze Šušenského do Orlova ve Vjatecké gubernii. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 11 Odesláno ze Šušenského do Orlova ve Vjatecké gubernii. Poprvé otištěno roku 1925 v časopisu Bolševik, č. 16. Podle rukopisu.
- 12 Odesláno ze Šušenského do Orlova ve Vjatecké gubernii. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 13 Odesláno ze Šušenského do Jermakovského. Poprvé otištěno ro-

- ku 1929 v časopisu Proletarskaja revolucija, č. 1. Podle rukopisu.
- 14 Odesláno ze Švýcarska do Ufy. Poprvé otištěno roku 1924 v publikaci Leninskij sbornik I. Podle rukopisu.
  - 15 Odesláno z Norimberku do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
  - 16 Poprvé otištěno roku 1924 v publikaci Leninskij sbornik I. Podle rukopisu.
  - 17 Napsáno v Mnichově. Poprvé otištěno roku 1924 v publikaci Leninskij sbornik I. Podle rukopisu.
  - 18 Odesláno z Mnichova do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
  - 19 Odesláno z Mnichova do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
  - 20 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 21 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
  - 22 Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
  - 23 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 24 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 25 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 26 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
  - 27 Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
  - 28 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
  - 29 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 30 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 31 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1956 v časopisu Kommunist, č. 16. Podle rukopisu.
  - 32 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 33 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
  - 34 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.

- 35 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 36 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 37 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 38 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 39 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle strojopisu s opravami a dodatkem V. I. Lenina.
- 40 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 41 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle strojopisu s rukopisnými vsuvkami V. I. Lenina.
- 42 Odesláno z Mnichova do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 43 Odesláno z Mnichova do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 44 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1958 v časopisu Voprosy istorii KPSS, č. 3. Podle rukopisu.
- 45 Odesláno z Mnichova do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 46 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 47 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 48 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 49 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 50 Odesláno z Mnichova do Berlína. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 51 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 52 Odesláno z Mnichova do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 53 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno 7. září 1956 v leningradském listu Smena, č. 210. Podle rukopisu.
- 54 Odesláno z Mnichova do Stockholmu. Poprvé otištěno švédsky 8. března 1955 v listu Morgon-Tidningen, č. 65. Rusky otiště-

- no poprvé roku 1957, Sočiněnija V. I. Lenina, sv. 36, 4. vydání. Podle rukopisu. Přeloženo z němčiny.
- 55 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 ve sborníku Gruppa Osvobožděnije truda, č. 6. Podle rukopisu.
- 56 Odesláno z Mnichova do Berlína. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 57 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 58 Odesláno z Mnichova do Berlína. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 59 Odesláno z Mnichova do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 60 Odesláno z Mnichova do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisné kopie pořízené A. I. Uljanovovou-Jelizarovovou.
- 61 Odesláno z Mnichova do Berlína. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 62 Napsáno v Mnichově (místní). Poprvé otištěno 5. května 1931 v Pravdě, č. 122. Podle rukopisu.
- 63 Odesláno z Mnichova do Moskvy. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 64 Odesláno z Mnichova do Paříže. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 65 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 66 Odesláno z Mnichova do Astrachaně. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 67 Odesláno z Mnichova do Baku. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 68 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 69 Odesláno z Mnichova do Pskova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 70 Odesláno z Mnichova do Smolenska. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 71 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 72 Odesláno z Mnichova do Berlína. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 73 Odesláno z Mnichova do Baku. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 74 Odesláno z Mnichova do Moskvy. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.

- 75 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1926 ve sborníku Grappa Osvobožděníje truda, č. 4. Podle rukopisu.
- 76 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 77 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1956 v časopisu Kommunist, č. 16. Podle rukopisu.
- 78 Odesláno z Mnichova do Vyborgu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 79 Odesláno z Mnichova do Charkova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 80 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno v neúplném znění roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. V plném znění otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 81 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 82 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 83 Odesláno z Mnichova do Nidelbadu (Švýcarsko). Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 84 Odesláno z Mnichova do kantonu Vaud. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 85 Odesláno z Mnichova do Baku. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 86 Odesláno z Mnichova do Kišiněva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 87 Odesláno z Mnichova do Vilna. Poprvé otištěno roku 1925 v časopisu Krasnaja letopis, č. 4. Podle strojopisné kopie (perlustrace).
- 88 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 89 Odesláno z Mnichova do Heiligenschwendi (Švýcarsko). Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 90 Odesláno z Mnichova do Heiligenschwendi (Švýcarsko). Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 91 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1926 ve sborníku Grappa Osvobožděníje truda, č. 4. Podle rukopisu.
- 92 Napsáno v Curychu (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 93 Odesláno z Mnichova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.

- 94 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 95 Odesláno z Mnichova do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 96 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1926 ve sborníku Grappa Osvobožděníje truda, č. 4. Podle rukopisu.
- 97 Odesláno z Mnichova do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 98 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 99 Odesláno z Mnichova do Paříže. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 100 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1926 ve sborníku Grappa Osvobožděníje truda, č. 4. Podle rukopisu.
- 101 Odesláno z Mnichova do Paříže. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 102 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 103 Odesláno z Mnichova do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 104 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 105 Odesláno z Mnichova do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 106 Odesláno z Mnichova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 107 Odesláno z Mnichova do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 108 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 109 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 110 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1926 ve sborníku Grappa Osvobožděníje truda, č. 4. Podle rukopisu.
- 111 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 112 Odesláno z Mnichova do Kišiněva. Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 1. Podle rukopisu dokumentu Doklad organizacii Iskry II sjezdu RSDRP, pořízeného N. K. Krupskou.
- 113 Odesláno z Mnichova do Kišiněva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.

- 114 Odesláno z Mnichova do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 115 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 ve sborníku Gruppa Osvobožděníje truda, č. 6. Podle rukopisu.
- 116 Odesláno z Mnichova do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 117 Odesláno z Mnichova do Curychu. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 118 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1924 v publikaci Leninskij sbornik II. Podle rukopisu
- 119 Odesláno z Mnichova do Paříže. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 120 Odesláno z Mnichova do Curychu. Poprvé otištěno roku 1924 v publikaci Leninskij sbornik II. Podle rukopisu.
- 121 Odesláno z Londýna do Vologdy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 122 Odesláno z Mnichova do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 ve sborníku Gruppa Osvobožděníje truda, č. 6. Podle rukopisu.
- 123 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 124 Odesláno z Londýna do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 125 Odesláno z Londýna do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 126 Odesláno z Londýna do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 127 Odesláno z Londýna do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 128 Odesláno z Londýna do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 129 Odesláno z Londýna do Paříže. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 130 Odesláno z Londýna do Pskova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 131 Odesláno z Londýna do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 132 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 133 Odesláno z Londýna do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 134 Odesláno z Londýna do Curychu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 135 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.

- 136 Odesláno z Londýna do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 137 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik III. Podle rukopisu.
- 138 Odesláno z Loguivy (severní pobřeží Francie) do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 ve sborníku Gruppa Osvobožděnije truda, č. 6. Podle rukopisu.
- 139 Odesláno z Loguivy (severní pobřeží Francie) do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 3. Podle rukopisu.
- 140 Odesláno z Loguivy (severní pobřeží Francie) do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 141 Odesláno z Loguivy (severní pobřeží Francie) do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 142 Odesláno z Loguivy (severní pobřeží Francie) do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 3. Podle rukopisu.
- 143 Odesláno z Loguivy (severní pobřeží Francie) do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1926 v časopisu Krasnaja letopis, č. 6. Podle rukopisu.
- 144 Odesláno z Loguivy (severní pobřeží Francie) do Paříže. Poprvé otištěno roku 1952, Sočiněnija V. I. Lenina, sv. 34, 4. vydání. Podle rukopisu.
- 145 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 146 Odesláno z Londýna do Koreizu (Krym). Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 147 Odesláno z Londýna do Marseille. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 148 Odesláno z Londýna do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 149 Odesláno z Londýna do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 150 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 151 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 152 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 153 Odesláno z Londýna do Curychu. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.

- 154 Odesláno z Londýna do Charkova. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 3. Podle rukopisu.
- 155 Odesláno z Londýna. Poprvé otištěno v knize P. N. Lepešinskij, Na povorotě, Petrohrad 1922. Podle rukopisu.
- 156 Odesláno z Londýna do Charkova. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 3. Podle rukopisu.
- 157 Odesláno z Londýna do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 158 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 3. Podle rukopisu.
- 159 Odesláno z Londýna do Drážďan. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 160 Odesláno z Londýna do Paříže. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 161 Odesláno do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 162 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno v neúplném znění roku 1920 v časopisu Krasnaja letopis, č. 2. V plném znění otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 163 Odesláno z Londýna do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 164 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1956 v časopisu Kommunist, č. 16. Podle rukopisu.
- 165 Odesláno z Londýna do Charkova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 166 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 167 Odesláno z Londýna do Oděsy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 168 Odesláno z Londýna do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 169 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 170 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 171 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 172 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 173 Odesláno z Londýna do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 174 Odesláno z Londýna do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.

- 175 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Oktábr, č. 8. Podle rukopisu.
- 176 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 177 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 178 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 179 Odesláno z Londýna do Charkova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 180 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Oktábr, č. 8. Podle rukopisu.
- 181 Odesláno z Londýna do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 182 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 183 Odesláno z Londýna. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Proletarskaja revoljucia, č. 3. Podle rukopisu.
- 184 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 185 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 186 Odesláno z Londýna do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 187 Odesláno z Londýna do Bernu. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik XI. Podle rukopisu.
- 188 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Oktábr, č. 8. Podle rukopisu.
- 189 Odesláno z Londýna do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 190 Odesláno z Londýna do Montreux. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 191 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 192 Odesláno z Londýna do Petrohradu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 193 Odesláno z Londýna do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 194 Odesláno z Londýna do Paříže. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 195 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.

- 196 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Okt'abr, č. 8. Podle rukopisu.
- 197 Odesláno z Londýna do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Molodaja gvardija, č. 2—3. Podle rukopisu.
- 198 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Okt'abr, č. 11. Podle rukopisu.
- 199 Odesláno z Londýna. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 200 Odesláno z Paříže do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 201 Odesláno z Paříže do Londýna. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 202 Odesláno z Paříže do Charkova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 203 Odesláno z Londýna do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 204 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 205 Odesláno z Londýna do Charkova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 206 Odesláno z Londýna do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 207 Odesláno z Londýna do Charkova. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 208 Odesláno z Londýna do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 209 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 210 Odesláno z Ženevy do Samary. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VIII. Podle rukopisu.
- 211 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Okt'abr, č. 12. Podle rukopisu.
- 212 Odesláno z Ženevy do Berlína. Poprvé otištěno roku 1927 v publikaci Leninskij sbornik VI. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 213 Napsáno v Ženevě. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 214 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1927 v publikaci Leninskij sbornik VI. Podle rukopisu.
- 215 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno v neúplném znění v knize V. I. Lenin, Šag vperjod, dva šaga nazad, Ženeva 1904. V plném znění otištěno roku 1927 v publikaci Leninskij sbornik VI. Podle rukopisu.

- 216 Odesláno z Ženevy do Celle (Dolní Sasko). Poprvé otištěno roku 1927 v publikaci Leninskij sbornik VI. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 217 Odesláno z Ženevy do Vídně. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 218 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno 29. července 1928 v Pravdě, č. 175. Podle rukopisu.
- 219 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1927 v publikaci Leninskij sbornik VI. Podle rukopisu.
- 220 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno v neúplném znění v knize V. I. Lenin, Šag vperjod, dva šaga nazad, Ženeva 1904. V plném znění otištěno roku 1927 v publikaci Leninskij sbornik VI. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 221 Odesláno z Ženevy do Beaumontu (Francie). Poprvé otištěno v neúplném znění roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. V plném znění otištěno roku 1929, Sočiněnija V. I. Lenina, sv. VI, 2.—3. vydání. Podle rukopisu.
- 222 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisu.
- 223 Odesláno z Ženevy do Tiflisu. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisu.
- 224 Odesláno z Ženevy do Rostova na Donu. Poprvé otištěno v knize L. Martov, Borba s »osadnym položenijem« v Rossijskoj social-demokratičeskoj rabočej partii, Ženeva 1904. Podle textu knihy.
- 225 Odesláno z Ženevy do Rostova na Donu. Poprvé otištěno v knize L. Martov, Borba s »osadnym položenijem« v Rossijskoj social-demokratičeskoj rabočej partii, Ženeva 1904. Podle textu knihy.
- 226 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1926 ve sborníku Gruppa Osvožďěnije truda, č. 4. Podle rukopisu.
- 227 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisu.
- 228 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisu.
- 229 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 230 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1926 ve sborníku Gruppa Osvožďěnije truda, č. 4. Podle rukopisu.
- 231 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisu.
- 232 Napsáno v Ženevě. Poprvé otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisu.
- 233 Odesláno z Ženevy do Lausanne. Poprvé otištěno roku 1928 ve

- sborníku Grappa Osvobožděníje truda, č. 6. Podle rukopisu.
- 234 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno v neúplném znění v knize L. Martov, Borba s »osadnym položenijem« v Rossijskoj social-demokratičeskoj rabočej partii, Ženeva 1904. V plném znění otištěno roku 1928 v publikaci Leninskij sbornik VII. Podle rukopisu.
- 235 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno v knize V. V. Vorovskij, Kommentarij k protokolam Vtorogo sjezda Zagraničnoj ligi russkoj revoljucionnoj social-demokratii, Ženeva 1904. Podle rukopisu.
- 236 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 237 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 238 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 239 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 240 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 241 Odesláno z Ženevy do Jekatěrinoslavi. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 242 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 243 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XIII. Podle rukopisu.
- 244 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 245 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 246 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 247 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 248 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 249 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 250 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 251 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 252 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.

- 253 Odesláno z Ženevy do Kyjeva. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 254 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v publikaci Leninskij sbornik IV. Podle rukopisu.
- 255 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1929 v časopisu Novyj mir, č. 1. Podle rukopisu.
- 256 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 257 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 258 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1929 v publikaci Leninskij sbornik X. Podle rukopisu.
- 259 Napsáno v Ženevě (místní). Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 260 Odesláno z Ženevy do Moskvy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 261 Odesláno z Ženevy do Moskvy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 262 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 263 Napsáno v Ženevě. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 264 Odesláno z Ženevy do Moskvy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořízeného N. K. Krupskou, s opravami a doplňky V. I. Lenina.
- 265 Napsáno v Ženevě (místní). Otištěno poprvé, podle rukopisu pořízeného neznámou osobou a podepsaného V. I. Leninem.
- 266 Napsáno ve Švýcarsku. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 267 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 268 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 269 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Gomelu. Poprvé otištěno roku 1934 v časopisu Krasnyj archiv, č. 1. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 270 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 271 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 272 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.

- 273 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 274 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 275 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Otištěno poprvé, podle rukopisné kopie pořízené L. P. Mandelštamovou.
- 276 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 277 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 278 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 279 Napsáno ve Švýcarsku. Odesláno do Ženevy. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 280 Napsáno poblíž Ženevy. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 281 Napsáno poblíž Ženevy. Odesláno do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 282 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořízeného N. K. Krupskou.
- 283 Odesláno z Ženevy do Nikolajeva. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořízeného N. K. Krupskou.
- 284 Odesláno z Ženevy do Nižního Novgorodu. Otištěno poprvé, podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 285 Odesláno z Ženevy do Moskvy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořízeného N. K. Krupskou.
- 286 Odesláno z Ženevy do Paříže. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisné kopie pořízené P. N. Lepešinským.
- 287 Odesláno z Ženevy do Oděsy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 288 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 289 Odesláno z Ženevy do Saratova. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 290 Odesláno z Ženevy do Moskvy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořízeného N. K. Krupskou.
- 291 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Le-

- ninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořizénoho N. K. Krupskou.
- 292 Napsáno v Ženevě. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 293 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 294 Odesláno z Ženevy do Saratova. Otištěno poprvé, podle rukopisné kopie pořizénoho N. K. Krupskou.
- 295 Odesláno z Ženevy do Oděsy. Poprvé otištěno roku 1924 v časopisu Krasnaja letopis, č. 1. Podle rukopisu.
- 296 Odesláno z Ženevy do Baku. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 297 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno roku 1925 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 3. Podle rukopisu.
- 298 Odesláno z Ženevy do Oděsy. Poprvé otištěno roku 1934 v publikaci Leninskij sbornik XXVI. Podle rukopisu.
- 299 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 300 Odesláno z Ženevy. Otištěno poprvé, podle rukopisné kopie pořizénoho N. K. Krupskou.
- 301 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořizénoho N. K. Krupskou.
- 302 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno 21. dubna 1963 v listu Moskovskaja pravda, č. 95. Podle rukopisné kopie pořizénoho N. K. Krupskou.
- 303 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu pořizénoho N. K. Krupskou.
- 304 Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 305 Odesláno z Paříže do Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 306 Odesláno z Paříže do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 307 Odesláno z Ženevy. Otištěno poprvé, podle rukopisné kopie pořizénoho N. K. Krupskou.
- 308 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1926 v publikaci Leninskij sbornik V. Podle rukopisu.
- 309 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 310 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno 21. dubna 1963 v listu Moskovskaja pravda, č. 95. Podle rukopisu.
- 311 Odesláno z Ženevy do Ruska. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 312 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno roku 1926 v publikaci Leninskij sbornik V. Podle rukopisu.

- 313 Odesláno z Ženevy na Kavkaz. Poprvé otištěno roku 1926 v publikaci Leninskij sbornik V. Podle rukopisu.
- 314 Odesláno z Ženevy. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 315 Odesláno z Ženevy. Otištěno poprvé, podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 316 Odesláno z Ženevy do Saratova. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 317 Odesláno z Ženevy do Syzraně. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.
- 318 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1926 v publikaci Leninskij sbornik V. Podle rukopisu.
- 319 Odesláno z Ženevy. Otištěno poprvé, podle rukopisné kopie pořízené N. K. Krupskou.
- 320 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1926 v publikaci Leninskij sbornik V. Podle rukopisu.
- 321 Odesláno z Ženevy do Petrohradu. Otištěno poprvé, podle rukopisu.
- 322 Odesláno z Ženevy do Ruska. Poprvé otištěno roku 1930 v publikaci Leninskij sbornik XV. Podle rukopisu.

PŘÍLOHY

- 1 Napsáno v Ženevě. Poprvé otištěno v knize Protokoly Vtorogo sjezda Zagraničnoj ligi rusknoj revoljucionnoj social-demokratii, 1904. Podle textu knihy.
- 2 Poprvé otištěno roku 1927 v časopisu Zapiski Instituta Lenina, č. 1. Podle kopií z archívu policejního departmentu.
3. 1 Otištěno poprvé, podle rukopisu.
3. 2 Poprvé otištěno roku 1934 v časopisu Krasnyj archiv, č. 1. Podle rukopisu.
3. 3 Poprvé otištěno 21. května 1926 v listu Sovětskaja Sibir, č. 115. Podle rukopisu.
3. 4 Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 11—12. Podle rukopisu.
3. 5 Poprvé otištěno roku 1928 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 11—12. Podle rukopisu.
3. 6 Poprvé otištěno roku 1934 v časopisu Krasnyj archiv, č. 1. Podle textu telegramu.
3. 7 Poprvé otištěno 23. dubna 1929 v listu Krasnojarskij rabočij, č. 92. Podle rukopisu.
3. 8 Poprvé otištěno 21. května 1926 v listu Sovětskaja Sibir, č. 115. Podle rukopisu.
3. 9 Poprvé otištěno roku 1929 v časopisu Proletarskaja revoljucija, č. 11. Podle rukopisu.

SEZNAM LITERATURY,
KTEROU V. I. LENIN CITUJE
NEBO O NÍŽ SE ZMIŇUJE*

А. П. — см. Потресов, А. Н.

- [¹] [Акимов, В. П.] *Как держать себя на допросах*. Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, тип. «Союза», август 1900. 48 стр. (РСДРП). После загл. авт.: В. Бахарев. — 86
- [²] [Аксельрод, Л. И.] *О некоторых философских упражнениях некоторых «критиков»*. — «Заря», Stuttgart, 1902, № 4, август, стр. 46—70. Подпись: Ортодокс. — 197
- [³] — *Почему мы не хотим идти назад?* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 38—59. Подпись: Ортодокс. — 92, 141, 144, 147, 148, 151
- [⁴] [Аксельрод, П. Б.] *Вильгельм Либкнехт*. — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 1—2. — 67, 70, 72, 82, 83, 93, 94
- [⁵] — *Историческое положение и взаимное отношение либеральной и социалистической демократии в России*. Изд. РСДРП. Женева, тип. «Союза русских социал-демократов», 1898. 34 стр. — 156

* Česká redakce přetiskuje tento seznam literatury z 5. ruského vydání v nezměněné podobě.

V textové části jsou bibliografické prameny přeloženy a opatřeny číslem v hranaté závorce, které odkazuje na originální název díla a jeho bibliografické údaje v tomto seznamu.

Knihy, noviny a časopisy s Leninovými poznámkami jsou označeny hvězdičkou. Tyto výtisky jsou uloženy v Archivu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. *Ces. red.*

- [⁶] [*Аксельрод, П. Б.*] *Итоги международной социал-демократии.* — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 7—8; [Мюнхен], 1901, № 2, февраль, стр. 5, в отд.: Иностранное обозрение. — 92, 92—93, 94, 96, 97
- [⁷] — *К вопросу о современных задачах и тактике русских социал-демократов.* Изд. «Союза русских социал-демократов». Женева, тип. «Союза русских социал-демократов», 1898. 34 стр. — 34
- [⁸] — *Объединение российской социал-демократии и ее задачи.* Итоги ликвидации кустарничества. — «Искра», [Женева], 1903, № 55, 15 декабря, стр. 2—5. — 381, 382
- [⁹] — *Объявление о возобновлении изданий группы «Освобождение труда».* Изд. «Союза русских социал-демократов». Под ред. группы «Освобождение труда». Женева, тип. «Союза», 1900. 8 стр. (РСДРП). — 56
- [¹⁰] — *Письмо В. И. Ленину.* Начало октября 1900 г. Рукопись¹. — 67, 68
- [¹¹] — *Письмо В. И. Ленину.* 15 октября 1900 г. Рукопись¹. — 70, 72
- 12 — *Письмо В. И. Ленину.* 27 октября 1900 г. Рукопись¹. — 81, 82
- [¹³] — *Письмо В. И. Ленину.* 5 ноября 1900 г. Рукопись¹. — 83
- [¹⁴] — *Письмо В. И. Ленину.* 17 ноября 1900 г. Рукопись¹. — 91
- [¹⁵] — *Письмо В. И. Ленину.* 24 февраля 1901 г. Рукопись¹. — 111

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik III, 1925, s. 56—57, 64—66, 77—78, 82—85, 105—107, 134—135, 230, 247—248.

- [¹⁶] — *Письмо В. И. Ленину*. 2 августа 1901 г. Рукопись¹. — 167
- [¹⁷] — *Письмо В. И. Ленину*. 28 августа 1901 г. Рукопись¹. — 170
- [¹⁸] — *Письмо В. И. Ленину*. 25 марта 1902 г. Рукопись². — 199
- [¹⁹] — *Письмо мюнхенской части редакции*. 10 марта 1901 г. Рукопись³. — 112
- [²⁰] — *Письмо мюнхенской части редакции*. 19 июля 1901 г. Рукопись³. — 151
- [²¹] — *Письмо мюнхенской части редакции*. 28 июля 1901 г. Рукопись³. — 159
- [²²] — *Последняя избирательная победа австрийских рабочих*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 6, июль, стр. 7, в отд.: Иностранное обозрение. — 148
- [²³] *Александрова, Е. М. Письмо В. И. Ленину, Н. К. Крупской и Ю. О. Мартову*. Не позднее 19 мая 1903 г. Рукопись⁴. — 320—324

Алексей — см. Мартов, Л.

Арсеньев — см. Потресов, А. Н.

- [²⁴] [*Бабушкин, И. В.*] *В защиту иваново-вознесенских рабочих*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 9, октябрь. Приложение к № 9 «Искры», стр. 1—24. Подпись: Рабочий за рабочих. — 171
- [²⁵] — *Иваново-Вознесенск*. — «Искра», [Мюнхен], 1901,

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik II, 1924, s. 99—101.

³ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik III, 1925, s. 138—139, 208—212, 221—223.

⁴ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VIII, 1928, s. 345—353.

№ 5, июнь, стр. 4, в отд.: Первое мая в России. — 138

[26] *Барщина*. — В кн.: Брокгауз, Ф. А. и Ефрон, И. А. Энциклопедический словарь. Т. III, [полут. 5]. Спб., 1893, стр. 122—135. — 325

[27] *[Бах, А. Н.] Царь-голод*. [Спб., изд. «Группы народо-вольцев»], 1895. 79 стр. — 28

Бахарев — см. Акимов, В. П.

Берг — см. Мартов, Л.

[28] *Бердяев, Н. А.* Борьба за идеализм. — «Мир Божий», Спб., 1901, № 6, стр. 1—26, в отд.: I. — 144, 159

[29] *Берлин, П.* [Рецензия на книгу:] Prof. Karl Diehl. Über das Verhältnis von Wert und Preis im ökonomischen System von Karl Marx. Jena 1898. — «Жизнь», Спб., 1899, № 5, февраль, кн. 2, стр. 116—119, в отд.: Библиография. — 49

[30] *Бернштейн, Э.* Исторический материализм. Пер. Л. Канцель. 2-е изд. Спб., «Знание», 1901. 332 стр. — 170

[31] *Богданов, А.* Краткий курс экономической науки. М., Муринова, 1897. VIII, 290 стр. — 50

[32] — *О социализме*. (Отдельный оттиск из «Рассвета» № 8-9). Женева, кооп. тип., 1904. 18 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Рядовой. — 421, 430

[33] — *Основные элементы исторического взгляда на природу*. Спб., «Издатель», 1899. 254 стр. — 50

[34] *[Богданович, А. И.] Насущный вопрос*. Изд. партии «Народного права». [Смоленск], 1894. 41 стр. (Вып. 1). — 273

[35] *[Богучарский, В. Я.] О старом и новом*. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 137—142. Подпись: Бывалый. — 85, 86

[³⁶] [*Бонч-Бруевич, В. Д.*] *Заявление [о предпринятом издательстве большевистской социал-демократической литературы]*. — В кн.: [Ольминский, М. С. и Богданов, А.] *Наши недоразумения*. Изд. авторов. Женева, кооп. тип., 1904, стр. 2 [вклейки]. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Галерка и Рядовой. — 409, 419

[³⁷] — *Силы русского клерикализма*. — «Искра», [Женева], 1903, № 47, 1 сентября, стр. 2—4. — 330

Борис — см. Носков, В. А.

[³⁸] «*Борьба Пролетариата*» («Пролетариатис Брдзола»), Тифлис. На грузинск. яз. — 470

[³⁹] *Борьба ростовских рабочих*. — В кн.: *Борьба ростовских рабочих с царским правительством*. (Отд. оттиск из № 29 «Искры»). Б. м., тип. «Искры», [1902], стр. 7—14. (РСДРП). — 303

[⁴⁰] *Борьба ростовских рабочих*. — «Искра», [Лондон], 1902, № 29, 1 декабря, стр. 3—5. — 270

[⁴¹] *Брокгауз, Ф. А. и Ефрон, И. А. Энциклопедический словарь*. Тт. III, [полут. 5], XVI^a, [полут. 32], XXI^a, [полут. 42]. Спб., 1893, 1895, 1897. 3 т.

— Т. III, [полут. 5]. 1893, стр. 122—135. — 325

— Т. XVI^a, [полут. 32]. 1895, стр. 675—725. — 325

— Т. XXI^a, [полут. 42]. 1897, стр. 574. — 325

Брошюра о стачках — см. Самодержавие и стачки.

[⁴²] *Булгаков, С. Н. Закон причинности и свобода человеческих действий*. — «Новое Слово», Спб., 1897, кн. 8, май, стр. 183—199. — 33, 49, 50, 195, 197

[⁴³] — *К вопросу о капиталистической эволюции земледелия*. — «Начало», Спб., 1899, № 1-2, стр. 1—21; № 3, стр. 25—36. — 40—42, 43

[⁴⁴] — *Капитализм и земледелие*. Т. I—II. Спб., тип. Ти-
ханова, 1900. 2 т. — 228

[⁴⁵] — *О закономерности социальных явлений*. — «Вопро-
сы Философии и Психологии», М., 1896, кн. 5
(35), ноябрь — декабрь, стр. 575—611. — 33, 49

Бывалый — см. Богучарский, В. Я.

[⁴⁶] «*Былое*», Лондон. — 108

В. В. — см. Воронцов, В. П.

В. И. — см. Засулич, В. И.

[⁴⁷] *В Центральный Комитет РСДРП*. [Письмо редакции
ЦО, 9 (22) декабря 1903 г.]. Рукопись¹. — 376,
377, 378

Васильев — см. Ленгник, Ф. В.

[⁴⁸] *Вебб, С. и Вебб, Б. Теория и практика английского
тред-юнионизма*. (Industrial Democracy). Т. 2.
Пер. с англ. В. Ильина. Спб., Попова, 1901.
Стр. 367—770. (Экономическая б-ка. Под общ.
ред. П. Струве). — 184

Велика — см. Засулич, В. И.

[⁴⁹] «*Вестник Русской Революции*», Женева — Paris, 1901,
№ 1, июль. 4, 260, 112 стр. — 158

— б. м., 1903, № 3, стр. 1—37, в отд.: I. — 266, 299

[⁵⁰] [*Вилонов, Н. Е. Письмо В. И. Ленину*. 20 ноября
(3 декабря) 1903 г.]. — В кн.: [Ленин, В. И.]
Письмо к товарищу о наших организационных за-
дачах. Изд. ЦК РСДРП. Женева, тип. партии,
1904, стр. 29—31. (РСДРП). После загл. кн. авт.:
Н. Ленин. — 368, 370

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik X, 1929, s. 90—92.

[⁵¹] *Витте, С. Ю. Самодержавие и земство.* Конфиденциальная записка министра финансов статс-секретаря С. Ю. Витте (1899 г.). С предисл. и примеч. Р. Н. С. Печатано «Зарей», Stuttgart, Dietz, 1901. XLIV, 212 стр. — 114, 124, 145, 147, 148, 151, 155, 157, 160, 307

Воззвание группы «Освобождение труда» к русской социал-демократии — см. Аксельрод, П. Б. Объявление о возобновлении изданий группы «Освобождение труда».

[⁵²] *«Вольное Слово»,* Женева. — 155

— 1883, № 56, 1 марта, стр. 1—3; № 57, 15 марта, стр. 1—3. — 159

[⁵³] *«Вопросы Философии и Психологии»,* М., 1896, кн. 5 (35), ноябрь — декабрь, стр. 575—611. — 33, 49

— 1897, кн. 1 (36), январь — февраль, стр. 120—139. — 33, 49

[⁵⁴] [*Воровский, В. В.*] *Совет против партии.* № 11. Изд-во соц.-дем. партийной литературы В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина. Женева, кооп. тип., 1904. 48 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Орловский. — 408, 423, 428, 430, 432, 434, 435, 436, 448, 450, 452, 459, 463

[⁵⁵] [*Воронцов, В. П.*] *Проект экономического подъема России.* — «Русская Мысль», М., 1894, № 2, стр. 53—73. Подпись: В. В. — 21, 22

[⁵⁶] *«Вперед»,* Женева. — 447, 452, 456—458, 461, 463, 465, 466, 468, 469, 470, 472, 475, 476

— 1905, № 1, 4 января (22 декабря 1904). 4 стр. — 472, 476

[⁵⁷] *«Вперед»,* Киев. — 189, 306

[⁵⁸] * *Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей пар-*

тии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904]. 397, II стр. (РСДРП). — 313—314, 326, 327, 332, 333, 338, 345, 347, 369, 370, 371, 385, 392, 394, 404, 406, 418, 442, 481, 482, 483, 485

Г. В. — см. Плеханов, Г. В.

- [⁵⁹] Г—дь. [Рецензия на книгу:] А. Богданов. Автор «Краткого курса экономической науки». — Основные элементы исторического взгляда на природу. Природа. Жизнь. Психика. Общество. Спб., 1899 г. Ц. 2 р. — «Начало», Спб., 1899, № 5, стр. 121—123, в отд.: II. — 50

Галерка — см. Ольминский, М. С.

- [⁶⁰] Гальперин, Л. Е. Письмо от имени ЦК В. И. Ленину и Ф. В. Ленгнику. 16 (29) февраля 1904 г. Рукопись¹. — 395

- [⁶¹] Гвоздев, Р. Кулачество-ростовничество, его общественно-экономическое значение. Спб., Гарин, 1898. 161 стр. На обл. год изд.: 1899. — 46

- [⁶²] Главнейшие резолюции, принятые на Втором съезде Российской соц.-дем. рабочей партии. — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904], стр. 12—18. (РСДРП). — 370, 485

- [⁶³] Гоголь, Н. В. Ревизор. — 394

Гурвич — см. Дан, Ф. И.

- [⁶⁴] [Гуревич, Э. Л.] Письма из Франции. Письмо второе. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 8, 10 сентября, стр. 5—6, в отд.: Иностранное обозрение. — 170, 171

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik X, 1929, s. 352—353.

- [⁶⁵] *Гутовский, В. А. Письмо В. И. Ленину. 4 сентября 1904. Рукопись¹. — 433, 436, 437*
- [⁶⁶] *Дадонов, В. Русский Манчестер. (Письма от Иваново-Вознесенске). — «Русское Богатство», Спб., 1900, № 12, стр. 46—67. — 171*
- [⁶⁷] *(Дан, Ф. И.) Доклад делегации Российской соц.-дем. рабочей партии Амстердамскому международному социалистическому конгрессу (14—20 августа 1904 г.) Изд. РСДРП. Женева, тип. партни, 1904. 108 стр. (РСДРП). — 423, 436*
- [⁶⁸] — *Письмо В. А. Носкову. Июнь 1904 г. Рукопись². — 405*
- [⁶⁹] — *(Письмо о лозунгах оппозиции). — В кн.: Мартов, Л. Борьба с «осадным положением» в Российской социал-демократической рабочей партии. [С прил. писем Н. Ленина, Г. Плеханова и Ф. Дана]. (Ответ на письмо Н. Ленина). Женева, Pfeffer, 1904, стр. 85—96. (РСДРП). — 385*

Даневич, В. — см. Гуревич, Э. Л.

- [⁷⁰] *Двухсотлетие подневольной печати. [Листовка]. Спб., 3 января 1903. 2 стр. (РСДРП). Подпись: Спб. комитет РСДРП. Гект. — 294*
- [⁷¹] *Дейч, Л. Г. Опровержение или отступление? — «Искра». [Лондон], 1902, № 29, 1 декабря, стр. 2—3. — 267*
- [⁷²] — *Открытое письмо членам Заграничной лиги русской рев. соц.-демократии. — В кн.: Протоколы 2-го очередного съезда Заграничной лиги русской революционной соц.-демократии. Под ред. И. Ле-*

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 141—143.

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 94.

сенко и Ф. Дана. Изд. Заграничной лиги русской революц. социал-демократии. [Женева, 1903], стр. 10—13. (РСДРП). — 481, 482, 483, 484—486

[73] *Декларация заграничного отдела организации «Зари» и «Искры» и революционной организации «Социал-демократ», внесенная на «объединительном» съезде. 1901 г.*. — В кн.: Документы «объединительного» съезда. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901, стр. 8—10. — 173, 175

Декларация ЦК — см. Заявление Центрального Комитета.

[74] *Дикштейн, С. Кто чем живет.* Изд. «Союза русских социал-демократов». Женева, тип. «Союза русских социал-демократов», 1898. 39 стр. (Рабочая б-ка, вып. 2-ой). — 303, 307

Договор от 26. V. 04 — см. Ленин, В. И. Заявление трех членов ЦК.

[75] *Документы «объединительного» съезда.* Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901. IV, 11 стр. — 173, 175, 183

[76] *Драгоманов, М. П. Толцыте и отверзется.* — «Вольное Слово», Женева, 1883, № 56, 1 марта, стр. 1—3; № 57, 15 марта, стр. 1—3. — 160

[77] *«Дружеские Речи»*, Спб. — 364

[78] *Ерманский, О. А. Майские дни в Харькове.* Изд. «Искры». [Лейпциг], тип. «Искры», январь 1901, VI, 17 стр. (РСДРП). — 70, 82, 84, 90, 108, 126, 128

[79] *«Жизнь»*, Genève. — 273, 274, 278, 279, 281, 293

— 1902, № 6, сентябрь — декабрь, стр. 1. — 291, 293

«Жизнь», Спб. — 44, 48, 51

— 1899, № 2, январь, кн. 2, стр. 50—59. — 44

— 1899, № 5, февраль, кн. 2, стр. 116—119. — 49

— 1899, т. 3, март, стр. 358—371. — 44

— 1899, т. 4, апрель, стр. 297—317. — 50

[⁸⁰] [*Житловский, Х. И.*] *Материализм и диалектическая логика.* — «Русское Богатство», Спб., 1898, № 6, стр. 59—82; № 7, стр. 83—103. Подпись: Н. Г. — 33

Задачи социалистической интеллигенции — см. Мартов, Л. Всегда в меньшинстве.

Закон 8 июня — см. Об отводе частным лицам казенных земель в Сибири.

[⁸¹] «Заря», Stuttgart. — 66, 67, 69, 80, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 91, 103, 104, 106, 109, 111, 113, 117, 119, 121, 122, 123, 124, 132, 134, 135, 136, 169, 171, 176, 178, 191, 195, 199, 200, 274, 286, 287, 341, 364, 396, 437, 482, 483

— 1901, № 1, апрель, 288 стр. — 58—60, 66, 84, 85, 86, 87, 88, 94, 97, 104, 106, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 121, 125

— 1901, № 2-3, декабрь. 4, 428 стр. — 66, 91, 116, 124, 136, 137, 141, 144, 145, 147, 148, 149, 151, 154, 155—157, 158, 159, 169, 171, 174, 175, 177, 192, 217

— 1902, № 4, август. 381 стр. — 176, 183, 190, 191, 197, 202, 203, 207, 213, 217, 226, 228, 253, 409

[⁸²] [*Засулич, В. И.*] «*Возмутительный по своей дерзости случай.*» — «Искра», [Лондон], 1902, № 22, июль, стр. 2—4. Под загл.: Фельетон. — 228

[⁸³] — Жан Жак Руссо. Опыт характеристики его об-

щественных идей. Спб., Струве, 1898. 156 стр.
Перед загл. авт.: Н. Карелин. На обл. дата:
1899. — 45

- [⁸⁴] — *«Мертвый хватает живого»*. (Le mort saisit le vif). — «Искра», [Лондон], 1902, № 28, 15 ноября, стр. 1. — 263
- [⁸⁵] — *Проект соглашения*. Рукопись¹. — 198
- [⁸⁶] — [*Рецензия на книгу:*] «Возрождение революционизма в России». Издание революционно-социалистической группы «Свобода». «Свобода». Журнал для рабочих. Издание той же группы. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 349—354, в отд.: Библиография. Подпись: В. З. — 176
- [⁸⁷] — *Элементы идеализма в социализме*. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 303—323. — 145, 146, 159, 169, 171
- [⁸⁸] [*Заявление группы «Борьба», сделанное на «объединительном» съезде. 1901 г.*]. — В кн.: Документы «объединительного» съезда. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901, стр. 6—7. — 173, 175

Заявление ОК — см. Извещение об образовании «Организационного Комитета».

- [⁸⁹] *Заявление Сибирского союза*. [Май 1904 г.]. — «Искра», [Женева], 1904, № 70, 25 июля. Приложение к № 70 «Искры», стр. 3, в отд.: Из партии. — 409, 423, 430, 432
- [⁹⁰] [*Заявление Союза русских социал-демократов о Бунде, сделанное на «объединительном» съезде. 1901 г.*]. — В кн.: Документы «объединительного» съезда. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901, стр. 5. — 173, 175

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik II, 1924, s. 91—92.

- [⁹¹] *Заявление Центрального Комитета.* [Июльская декларация ЦК РСДРП. 1904 г.]. — В кн.: [Малинин, Н. И.] *Борьба за съезд.* (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904, стр. 90. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 410, 411, 413, 415—416, 420, 421, 422, 423, 432, 440, 450
- [⁹²] *Заявление Центрального Комитета.* [Июльская декларация ЦК РСДРП. 1904 г.]. — «Искра», [Женева], 1904, № 72, 25 августа, стр. 9, в отд.: Из партия. — 410, 411, 413, 415—416, 420, 421, 422, 423, 440, 450
- [⁹³] *Заявление ЦК РСДРП (о необходимости утверждения устава Лиги Центральным Комитетом РСДРП, зачитанное Ф. В. Ленгничом на заседании II съезда «Заграничной лиги русской революционной социал-демократии» 18 (31) октября 1903 г.).* — В кн.: Протоколы 2-го очередного съезда Заграничной лиги русской революционной соц.-демократии. Под ред. И. Лесенко и Ф. Дана. Изд. Заграничной лиги русской революц. социал-демократии. [Женева, 1903], стр. 124. (РСДРП). — 357
- [⁹⁴] *Заявление (членов Лиги — большевиков в Бюро съезда Лиги с протестом против недостойного поведения Мартова на съезде, зачитанное на заседании II съезда «Заграничной лиги русской революционной социал-демократии» 16 (29) октября 1903 г.).* — Там же, стр. 75. — 357
- [⁹⁵] *Землячка, Р. С. Письмо В. И. Ленину и Н. К. Крупской.* 1 августа 1904 г. Рукопись¹. — 415
- [⁹⁶] *Из Вильны.* — «Искра», [Мюнхен], 1902, № 21, 1 июня, стр. 4—5. 191
- [⁹⁷] *Из жизни сектантов на Сев. Кавказе.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 31, 1 января, стр. 3—4, в отд.: Из нашей общественной жизни. — 278, 281

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 104—105.

- [⁹⁸] *Из Курска.* «Искра», [Мюнхен], 1901, № 8, 10 сентября, стр. 2, в отд.: Из нашей общественной жизни. — 171
- [⁹⁹] *Из нашей общественной жизни.* — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 4—5. — 106
- [¹⁰⁰] *Из нашей общественной жизни.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 2, февраль, стр. 2—5. — 107
- [¹⁰¹] *Из нашей общественной жизни.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 4, май, стр. 3—5. — 124
- [¹⁰²] *Из нашей общественной жизни.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 5, июнь, стр. 2—3. — 138
- [¹⁰³] *Из нашей общественной жизни.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 6, июль, стр. 1—4. — 146
- [¹⁰⁴] *Из партии.* — «Искра», [Женева], 1904, № 75, 5 октября, стр. 8. — 432, 440, 451
- [¹⁰⁵] *Из Сибири.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 8, 10 сентября, стр. 2, в отд.: Из нашей общественной жизни. — 171
- [¹⁰⁶] *Извещение о Втором очередном съезде Российской социал-демократической рабочей партии.* Изд. ЦК. Октябрь 1903. Подпись: ЦК РСДРП. — 349
- [¹⁰⁷] *[Извещение о прекращении издания журнала «Жизнь»].* — «Жизнь», Genève, 1902, № 6, сентябрь — декабрь, стр. 1. — 291, 293
- [¹⁰⁸] *Извещение об образовании «Организационного Комитета».* — «Искра», [Лондон], 1903, № 32, 15 января, стр. 1. Подпись: Организационный Комитет. — 291, 292, 295, 297
- [¹⁰⁹] *[Извещение Организационного Комитета по созыву Второго съезда РСДРП о вхождении в его состав Бунда и о признании ОК рядом местных комитетов].* — «Искра», [Лондон], 1903, № 34, 15 февраля, с. 6, в отд.: Из партин. — 312

[¹¹⁰] *Издательская деятельность партии (с.-р.) за 1902 год.* — «Революционная Россия», [Женева], 1903, № 16, 15 января, стр. 18—19, в отд.: Из партийной деятельности. — 307

[¹¹¹] *Изменения в редакции «Искры».* — «Искра», [Женева], 1903, № 53, 25 ноября, стр. 1. Подпись: Редакция. — 385

[¹¹²] «Искра», [старая, ленинская], [Лейпциг — Мюнхен — Лондон — Женева]. — 63, 65, 67, 69, 71, 79, 80, 82, 85, 87, 91, 99, 102, 103, 105, 106, 110, 111, 113, 118, 119, 120, 121, 122, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 143, 146, 158, 161, 163, 165, 166, 168, 171, 174, 178, 185, 186, 188, 189, 190, 193, 194, 198, 199, 210, 219, 221, 222, 223, 224, 227, 229, 230, 233, 235, 239, 241, 242, 248, 249, 250, 252, 253, 256, 260, 263, 266, 270, 271, 274, 275, 278, 279, 283, 285, 286, 287, 294, 298, 300, 302, 304, 305, 306, 307, 309, 310, 319, 320, 322, 326, 327, 328, 330, 334, 337, 338, 340, 341, 345, 346, 347, 348, 353, 358, 360, 370, 371, 386, 423, 436, 437, 451, 469, 481, 482, 483, 484

— [Лейпциг — Мюнхен — Лондон], №№ 1—31, декабрь 1900 — 1 января 1903. — 306, 307

— [Лейпциг — Мюнхен — Лондон — Женева], №№ 1—45, декабрь 1900 — 1 августа 1903. — 359

*— [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь. 8 стр. — 67, 70, 72, 82, 83, 84, 85, 86, 89, 91, 93, 94, 96, 97, 99, 101, 105, 106, 107, 108, 118, 123, 124, 148

*— [Мюнхен], 1901, № 2, февраль. 6 стр. — 91, 93, 94, 96, 97, 102, 107, 110, 111, 112, 114, 116, 118

*— 1901, № 3, апрель. 8 стр. — 111, 114, 119, 120, 121, 125, 126, 191

*— 1901, № 4, май. 6 стр. — 111, 114, 119, 121, 125, 126, 129, 146

- *— 1901, № 5, июнь. 4 стр. — 138, 161
- *— 1901, № 6, июль. 8 стр. — 146, 148, 161
- *— 1901, № 7, август. 6 стр. — 146, 170, 171
- *— 1901, № 8, 10 сентября. 6 стр. — 170, 171
- *— 1901, № 9, октябрь. 8 стр. — 176
- 1901, № 9, октябрь. Приложение к № 9 «Искры», стр. 1—24. — 171
- *— 1901, № 10, ноябрь, стр. 2—4. — 176, 180
- [Кишинев], 1901, № 10, ноябрь. 4 стр. [Перепечатка]. — 189, 194
- *— [Мюнхен], 1901, № 12, 6 декабря, стр. 2—3. — 188, 189
- *— 1901, № 13, 20 декабря. 6 стр. — 186, 194
- *— 1902, № 18, 10 марта. 6 стр. — 198
- *— 1902, № 20, 1 мая, стр. 1. — 207
- 1902, № 21, 1 июня, стр. 1—2, 4—5. — 208, 218
- [Лондон], 1902, № 22, июль, стр. 1—4, 8. — 219, 228, 250
- *— 1902, № 23, 1 августа, стр. 2—4; № 24, 1 сентября, стр. 2—4. — 294
- 1902, № 28, 15 ноября. 6 стр. — 263
- * «Искра», [старая, ленинская], [Лондон], 1902, № 29, 1 декабря. 8 стр. — 263, 266, 267, 269, 274
- 1902, № 30, 15 декабря. 6 стр. — 267, 271, 272
- *— 1903, № 31, 1 января. 6 стр. — 278, 281, 283

— 1903, *№ 32, 15 января, стр. 2—4; № 33, 1 февраля, стр. 3—5; № 34, 15 февраля, стр. 2—3; № 35, 1 марта, стр. 2; № 39, 1 мая, стр. 2—4. — 271, 273, 281, 294

*— 1903, № 32, 15 января, стр. 1—2. — 291, 292, 293, 294, 295, 296

*— 1903, № 33, 1 февраля. 8 стр. — 289, 292, 300

*— 1903, № 34, 15 февраля. 6 стр. — 312, 316

*— 1903, № 35, 1 марта, стр. 1—2, 3—4. — 292, 316

*— 1903, № 36, 15 марта, стр. 1. — 315

*— 1903, № 37, 1 апреля. 8 стр. — 289, 319

*— 1903, № 38, 15 апреля. 8 стр. — 319

*— [Женева], 1903, № 46, 15 августа. 8 стр. — 341

— 1903, № 47, 1 сентября, стр. 2—4. — 330

— 1903, № 50, 15 октября, стр. 7—8. — 339

*— 1903, № 51, 22 октября. 8 стр. — 369

[¹¹³] «Искра», [новая, меньшевистская], [Женева]. — 353, 358, 360, 362, 364, 365, 367, 369, 371, 372, 373, 374, 376, 378, 381, 382, 383, 384, 388, 389, 390, 393, 394, 395, 396, 398, 400, 404, 405, 406, 407, 408, 411, 422, 423, 425, 430, 431, 432, 434, 435, 436, 437, 440, 447, 448, 450, 453, 459, 464, 466, 472, 475

*— 1903, № 52, 7 ноября. 8 стр. — 353, 358, 369, 371, 434

— 1903, № 53, 25 ноября. 8 стр. — 364, 366, 368, 370, 371, 374, 375, 378, 381, 382, 385, 390

— 1903, № 54, 1 декабря, стр. 1—2. — 362, 363, 364, 373

- 1903, № 55, 15 декабря. 10 стр. — *378, 381, 382*
- 1904, № 57, 15 января, стр. 1—3. — *389*
- 1904, № 58, 25 января. 8 стр. — *389, 390*
- 1904, № 60, 25 февраля, стр. 8. — *394*
- 1904, № 61, 5 марта, стр. 10. — *396*
- 1904, № 62, 15 марта. Приложение к № 62 «Искры», стр. 1. — *394*
- 1904, № 63, 1 апреля. Приложение к № 63 «Искры», стр. 1—2. — *394*
- 1904, № 64, 18 апреля. Приложение к № 64 «Искры», стр. 1—2. — *409, 423, 430, 449*
- 1904, № 66, 15 мая, стр. 2—4, 9—10. — *403, 409, 423, 430, 432, 434*
- 1904, № 68, 25 июня. Приложение к № 68 «Искры», стр. 4. — *409*
- 1904, № 70, 25 июля. Приложение к № 70 «Искры», стр. 3. — *409, 423, 430, 432*
- 1904, № 72, 25 августа, стр. 9, 10. — *410, 411, 412, 413, 415—416, 420, 421, 422, 423, 430, 432, 436, 437, 440, 449*
- 1904, № 73, 1 сентября, стр. 8. — *435*
- 1904, № 74, 20 сентября. 10 стр. — *440*
- Отдельное приложение к №№ 73—74 «Искры», [Женева, 1904, № 73, 1 сентября; № 74, 20 сентября]. 10 стр. — *409, 428, 432, 435, 440, 442, 447, 461*
- 1904, № 75, 5 октября, стр. 1—2, 8. — *431, 434, 440, 450*

— 1904, № 78, 20 ноября, стр. 2—6. — 466

— 1904, № 79, 1 декабря, стр. 10. — 470

[¹¹⁴] «Искра». Российская социал-демократическая рабочая партия. №№ 1—3. [Рецензия]. — «Вестник Русской Революции», Женева — Paris, 1901, № 1, июль, стр. 80—85, в отд.: Библиография. — 158

Историческое приготовление русской с.-д. — см. Стеклов, Ю. М. Социал-демократия, как носительница национального освобождения.

[¹¹⁵] *К десятилетию смерти Чернышевского — 17-го октября.* — В кн.: Отдельное приложение к «Рабочей Мысли». Изд. Петербургского «Союза». Пб., тип. Киришбаума, сентябрь 1899, стр. 17—29. — 88

[¹¹⁶] *К партии.* [Собрание документов партийного большинства]. Женева, кооп. тип., 1904. 16 стр. (РСДРП). — 430, 435

[¹¹⁷] *К читателям.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 1. — 113

[¹¹⁸] *Калмыкова, А. М. Письмо В. И. Ленину.* 31 августа 1903 г. Рукопись¹. — 326—330, 331, 335

[¹¹⁹] — *Письмо В. И. Ленину.* 21 сентября 1903 г. Рукопись¹. — 335

[¹²⁰] *Каменев, Л. Б. Письмо В. И. Ленину.* Декабрь, до 14, 1904 г. Рукопись². — 469

[¹²¹] *Канун революции.* Непериодическое обозрение вопросов теории и тактики. Под ред. Л. Надеждина. № 1. [Женева], 1901. 132 стр. (Изд. революционно-социалистической группы «Свобода»). — 200

Карелин — см. Засулнич, В. И.

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VI, 1927, s. 201—202, 250.

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik V, 1926, s. 143.

- [¹²²] *Каутский, К. Воспоминания.* Пер. с рукописи К. Каутского. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 33—46. — 84
- [¹²³] — *Каутский о наших партийных разногласиях.* — «Искра», [Женева], 1904, № 66, 15 мая, стр. 2—4. — 434
- [¹²⁴] — *Материалистическое понимание истории и «психологический фактор».* — «Жизнь», Спб., 1899, № 2, январь, кн. 2, стр. 50—59. — 44
- [¹²⁵] — *Социальная революция.* I. Социальная реформа и социальная революция. II. На другой день после социальной революции. [С двумя прил.]. Пер. с нем. Н. Карпова. Под ред. Н. Ленина. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1903. 207 стр. (РСДРП). — 271, 277, 300
- [¹²⁶] «*Киевский социал-демократический листок*», 1902, № 1, 30 ноября. 2 стр. — 288
- [¹²⁷] *Ко всем нижегородцам.* [Листовка]. Изд. Нижегородского комитета РСДРП. [Нижний Новгород], октябрь 1902. 1 стр. — 309
- [¹²⁸] *Ко всем российским соц.-дем. организациям.* [Заявление С.-Петербургского комитета РСДРП]. Июль 1902 г. [Листовка]. Спб., июль 1902. 1 стр. Подпись: Спб. комитет РСДРП — Союз борьбы за освоб. раб. класса. — 252, 284
- [¹²⁹] *Ко всем русским рабочим.* Товарищи! Наступает день 1-го мая (по русскому стилю 18 апреля)... [Листовка. Мюнхен], тип. «Искры», [апрель 1902]. 2 стр. (РСДРП). — 209
- [¹³⁰] *Комиссионный проект проекта программы.* Рукопись ¹. — 204

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik II, 1924, s. 114—117.

[¹³¹] *«Красное Знамя»*, Женева. — 262, 268, 299, 306

Крестьяне — см. Миллюков, П. Н. Крестьяне в России.

[¹³²] *Кржижановский, Г. М. Письмо Ф. В. Ленгнику и В. И. Ленину*. 31 сентября (13 октября) 1903 г. Рукопись¹. — 343

[¹³³] — *Письмо редакции «Искры» в Лондон*. 3 (16) января 1903 г. Рукопись². — 289

[¹³⁴] *Кризис*. — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 5, в отд.: Из нашей общественной жизни. — 107

[¹³⁵] [*Кричевский, Б. Н.*] *Исторический поворот*. — «Листок «Рабочего Дела»», Женева, 1901, № 6, апрель, стр. 1—6. Подпись: Редакция «Рабочего Дела». — 120

[¹³⁶] — *Ответ редакции «Рабочего Дела» на «Письмо» П. Аксельрода и «Vademecum» Г. Плеханова*. Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, тип. «Союза», 1900. 80 стр. (РСДРП). — 63

[¹³⁷] — *Ответ редакции «Рабочего Дела» на «Vademecum» Г. Плеханова*. — В кн.: [*Кричевский, Б. Н.*] *Ответ редакции «Рабочего Дела» на «Письмо» П. Аксельрода и «Vademecum» Г. Плеханова*. Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, тип. «Союза», 1900, стр. 28—69. (РСДРП). — 63

[¹³⁸] *Крупская, Н. К. Письмо Л. И. Гольдману и С. О. Цедербауму*. Август 1901 г. Рукопись³. — 193

[¹³⁹] *Крылов, И. А. Лисица и Виноград*. — 34

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VII, 1928, s. 96—98.

² Poprvé otištěno v časopisu Proletarskaja revoljucija, Moskva—Leningrad 1928, č. 6—7, s. 137—140.

³ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VIII, 1928, s. 196—197.

[¹⁴⁰] Крылов, И. А. *Музыканты*. — 390

[¹⁴¹] Кулеман, В. *Профессиональное движение*. Очерк профессиональной организации рабочих и предпринимателей во всех странах. В прил. лекции проф. В. Зомбарта: Во что бы то ни стало! Из теории и истории профессионального движения. Пер. с нем. Спб., Гончаров и Фосс, 1901. XXIV, 413, 108 стр. — 159

Курц — см. Ленгник, Ф. В.

[¹⁴²] *Credo*. — В кн.: [Ленин, В. И.] Протест российских социал-демократов. С послесл. от ред. «Рабочего Дела». Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, тип. «Союза», 1899, стр. 1—6. (РСДРП. Оттиск из № 4-5 «Рабочего Дела»). — 68, 76, 104, 430

Л. Гр. — см. Дейч, Л. Г.

[¹⁴³] Ленгник, Ф. В. *Письмо Г. М. Кржижановскому и В. А. Носкову. 5 октября 1903 г.* Рукопись¹. — 339

[¹⁴⁴] — *Письмо В. И. Ленину. 10 (23) мая 1904 г.* Рукопись². — 415

[¹⁴⁵] — *Письмо В. И. Ленину и Н. К. Крупской. 22 августа (4 сентября) 1904 г.* Рукопись². — 425

[¹⁴⁶] Ленин, В. И. *Аграрная программа русской социал-демократии*. — «Заря», Stuttgart, 1902, № 4, август, стр. 152—183, в отд.: II. Подпись: Н. Ленин; Н. Л. — 202, 203, 208, 213, 217, 228, 253

[¹⁴⁷] — *Аграрный вопрос и «критики Маркса»*. Главы I—IX. Июнь — сентябрь 1901 г. — 117, 149, 152, 153, 160, 170, 171, 172

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VI, 1927, s. 267—269.

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 32—33, 159—162.

- [¹⁴⁸] * — *Беседа с защитниками экономизма.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 12, 6 декабря, стр. 2—3. — 188
- [¹⁴⁹] — *Бюро русской организации «Искры».* 28 декабря 1902 г. — 290
- [¹⁵⁰] — *В редакцию ЦО РСДРП.* 5 (18) ноября 1903 г. — 363
- [¹⁵¹] — *Внутреннее обозрение.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 361—403. Подпись: Т. Х. — 171, 174, 176
- [¹⁵²] — *Выступление с проектом резолюции об установлении мира в партии (на заседании Совета партии) 16 (29) января (1904 г.).* — 388
- [¹⁵³] — *Гг. «критики» в аграрном вопросе.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 259—302. Подпись: Н. Ленин. — 117, 170, 171, 172
- [¹⁵⁴] — *Гонители земства и Аннибалы либерализма.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 60—100. Подпись: Т. П. — 145, 147, 148, 149, 151, 154, 156—157, 159, 160, 170
- [¹⁵⁵] — *[Два вопроса, предложенные в речи на «объединительном» съезде. 1901 г.]*. — В кн.: Документы «объединительного» съезда. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901, стр. 6. — 173, 175
- [¹⁵⁶] — *[Доклад о II съезде РСДРП 14 (27) октября 1903 г. на II съезде Заграничной лиги русской революционной социал-демократии]*. — В кн.: Протоколы 2-го очередного съезда Заграничной лиги русской революционной соц.-демократии. Под ред. И. Лесенко и Ф. Дана. Изд. Заграничной лиги русской революц. социал-демократии. [Женева, 1903], стр. 43—51. (РСДРП). — 357
- [¹⁵⁷] — *Еще к вопросу о теории реализации.* — «Научное

Обозрение», Спб., 1899, № 8, стр. 1564—1579.
Подпись: В. Ильин. — 43, 50

- [¹⁵⁸] — *Заметка к вопросу о теории рынков.* (По поводу полемики гг. Туган-Барановского и Булгакова). — «Научное обозрение», Спб., 1899, № 1, стр. 37—45. Подпись: Владимир Ильин. — 43
- [¹⁵⁹] — *Замечания на комиссионный проект программы.* 30 марта (12 апреля) 1902 г. — 206
- [¹⁶⁰] — *Замечания на второй проект программы Плеханова.* Ранее 14 (27) марта 1902 г. — 200
- [¹⁶¹] — *Заявление и документы о разрыве центральных учреждений с партией.* № 13. Изд-во «Вперед». Женева, кооп. тип., 1905. 13 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 444, 445, 475
- [¹⁶²] — *Заявление о сложении с себя должности члена Совета партии и члена редакции ЦО.* 1 ноября 1903 г. — 353, 357—358
- [¹⁶³] — *[Заявление по поводу доклада Мартова, сделанное 15 (28) октября 1903 г. на II съезде Заграничной лиги русской революционной социал-демократии].* — В кн.: Протоколы 2-го очередного съезда Заграничной лиги русской революционной соц.-демократии. Под ред. И. Лесенко и Ф. Дана. Изд. Заграничной лиги русской революц. социал-демократии. [Женева, 1903], стр. 66. (РСДРП). — 354
- *Заявление редакции «Искры»* — см. Ленин, В. И. От редакции.
- [¹⁶⁴] — *Заявление трех членов ЦК.* 13 (26) мая 1904 г. — 397, 399, 410, 411, 414, 415
- [¹⁶⁵] * — *Земская кампания и план «Искры».* Изд-во соц.-дем. партийной литературы В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина. Женева, кооп. тип., 1904. 26 стр. (Только для членов партии. РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 447, 449, 451, 459, 464.

- [¹⁶⁶] *Ленин, В. И. Земский съезд.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 8, 10 сентября, стр. 2, в отд.: Из нашей общественной жизни. — 171
- [¹⁶⁷] — *Извещение об образовании Бюро Комитетов Большинства.* Проект. Ранее 20 октября (2 ноября) 1904 г. — 460
- [¹⁶⁸] — *К деревенской бедноте.* Объяснение для крестьян, чего хотят социал-демократы. Первая половина марта 1903 г. — 315, 320
- [¹⁶⁹] — *К партии.* [Отдельный листок]. Б. м., тип. Рижского к-та, август 1904. 2 стр. (РСДРП). — 436, 444
- [¹⁷⁰] — *Капитализм в сельском хозяйстве.* (О книге Каутского и о статье г. Булгакова). Между 4 (16) апреля и 9 (21) мая 1899 г. — 42, 48, 52
- [¹⁷¹] * — *Крепостники за работой.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 8, 10 сентября, стр. 1. — 171
- [¹⁷²] — *Материалы ко II съезду РСДРП. 2.* Программа II очередного съезда РСДРП. Вторая половина июня — первая половина июля 1903 г. — 359—360
- [¹⁷³] — *Народническую буржуазия и растерянное народничество.* — «Искра», [Женева], 1903, № 54, 1 декабря, стр. 1—2. Подпись: Н. Ленин. — 362, 365
- [¹⁷⁴] * — *Насущные задачи нашего движения.* — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 1. — 89
- [¹⁷⁵] — *Наша программа.* Не ранее октября 1899 г. — 145
- [¹⁷⁶] * — *Новое побоище.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 5, июнь, стр. 1—2. — 138
- [¹⁷⁷] * — *Новые события и старые вопросы.* — «Искра», [Лондон], 1902, № 29, 1 декабря, стр. 1. — 270

- [178] — *Новые хозяйственные движения в крестьянской жизни.* По поводу книги В. Е. Постникова «Южнорусское крестьянское хозяйство». Весна 1893 г. — 19, 20, 21, 22, 23, 24, 492
- [179] — *(О манифесте «Союза армянских социал-демократов»).* — «Искра», [Лондон], 1903, № 33, 1 февраля, стр. 7—8, в отд.: Из партии. — 293
- [180] — *Объяснение закона о штрафах.* Изд. «Союза борьбы за освобождение рабочего класса». Женева, тип. «Союза русских социал-демократов», 1897. 48 стр. — 30
- [181] — *Объяснение закона о штрафах, взимаемых с рабочих на фабриках и заводах.* [Спб., тип. «Группы народовольцев»], 1895. 56 стр. На тит. л. вых. дан.: Херсон, тип. Субботина. — 29
- [182] — *Организационному Комитету с текстом письма Н. К. Крупской.* Между 4 и 7 марта 1903 г. — 313
- [183] — *Особое мнение представителей ЦК, внесенное 17 (30) января [1904 г. на заседании Совета РСДРП].* — 388
- [184] — *От какого наследства мы отказываемся?* — В кн.: [Ленин, В. И.] Экономические этюды и статьи. Спб., тип. Лейферта, 1899, стр. 227—261. Перед загл. кн. авт.: Владимир Ильин. — 36, 45
- [185] — *От редакции.* [Заявление редакции «Искры». Листовка]. Б. м., тип. «Искры», 1900. 2 стр. (РСДРП). — 67, 70, 71, 73, 80, 81, 84, 104, 105
- [186] — *Ответ на критику нашего проекта программы.* Июнь — июль, ранее 15 (28), 1903 г. — 325
- [187] — *Отдача в солдаты 183-х студентов.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 2, февраль, стр. 6. — 110
- [188] — *Письмо П. Б. Аксельроду.* 18 октября 1900 г. — 71, 72

- [¹⁸⁹] Ленин, В. И. Письмо А. А. Богданову, Р. С. Землячке, М. М. Литвинову. 3 декабря 1904 г. — 453, 454, 462
- [¹⁹⁰] — Письмо в редакцию. — «Искра», [Женева], 1903, № 53, 25 ноября, стр. 8, в отд.: Из партни. — 364
- [¹⁹¹] — Письмо в редакцию «Искры». [Почему я вышел из редакции «Искры»?] Женева, тип. партни, декабрь 1903. 8 стр. После загл. авт.: Н. Ленин. — 368, 372, 375, 376
- [¹⁹²] — Письмо М. П. Голубевой. Октябрь, позднее 5, 1904 г. — 471
- [¹⁹³] — Письмо группе «Борьба». 3 февраля 1901 г. — 106
- [¹⁹⁴] — Письмо к агентам ЦК и членам комитетов РСДРП, высказавшимся за большинство II партийного съезда. 5 (18) августа 1904 г. — 410
- [¹⁹⁵] — Письмо к товарищам. (К выходу органа партийного большинства). 29 ноября (12 декабря) 1904 г. — 464, 469, 470
- [¹⁹⁶] — Письмо к товарищу о наших организационных задачах. Между 1 и 11 (14 и 24) сентября 1902 г. — 265
- [¹⁹⁷] — Письмо Л. М. Книпович. 28 мая 1901 г. — 143
- [¹⁹⁸] — Письмо Ю. О. Мартову. 6 октября 1903 г. — 348
- [¹⁹⁹] — Письмо Мингрельско-Имеретинскому комитету РСДРП. 28 ноября 1904 г. — 452
- [²⁰⁰] — Письмо неустановленному адресату. 5 сентября 1900 г. — 64
- [²⁰¹] — Письмо В. А. Носкову. 2 сентября 1904 г. — 418
- [²⁰²] — Письмо Г. В. Плеханову. 2 ноября 1901 г. — 178
- [²⁰³] — Письмо Г. В. Плеханову. 12 июля 1902 г. — 227

- [²⁰⁴] — *Письмо Г. В. Плеханову*. 25 декабря 1902 г. — 274
- [²⁰⁵] — *Письмо Г. В. Плеханову*. 6 ноября 1903 г. — 358
- [²⁰⁶] — *Письмо А. Н. Потресову*. 2 сентября 1898 г. — 38
- [²⁰⁷] — *Письмо А. Н. Потресову*. 13 сентября 1903 г. — 334
- [²⁰⁸] — *Письмо И. И. Радченко*. Между 9 и 16 июля 1902 г. — 228, 232
- [²⁰⁹] — *Письмо И. И. Радченко*. 16 июля 1902 г. — 226
- [²¹⁰] — *Письмо И. И. Радченко*. 22 июля 1902 г. — 255
- [²¹¹] — *Письмо Л. Н. Радченко*. 27 апреля 1901 г. Рукопись¹. — 150
- [²¹²] — *Письмо секретарю Совета партии Ю. О. Мартову*. 2 сентября 1904 г. — 418
- [²¹³] — *Письмо Сибирскому комитету РСДРП*. 30 октября 1904 г. — 433
- [²¹⁴] — *Письмо Е. Д. Стасовой, Ф. В. Ленгнику и др.* 23 сентября 1904 г. — 430
- [²¹⁵] — *Письмо Ю. М. Стеклову*. Сентябрь, не позднее 4, 1900 г. — 65, 66
- [²¹⁶] — *Письмо А. М. Стопани*. 10 ноября 1904 г. — 452
- [²¹⁷] — *Письмо Центральному Комитету РСДРП*. 4 ноября 1903 г. — 350
- [²¹⁸] — *Письмо Центральному Комитету РСДРП*. 10 декабря 1903 г. — 377, 382, 383
- [²¹⁹] *Ленин, В. И. Письмо членам ЦК*. 13 (26) мая 1904 г. — 398, 410

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VIII, 1928, s. 132—133.

- [²²⁰] — *Письмо А. А. Якубовой*. 26 октября 1900 г. — 88
- [²²¹] — *Попятное направление в русской социал-демократии*. Конец 1899 г. — 88
- [²²²] — *Пора кончить*. — «Вперед», Женева, 1905, № 1, 4 января (22 декабря 1904), стр. 4, в отд.: Из партии. — 476
- [²²³] — *Почему я вышел из редакции «Искры»?* Письмо в редакцию «Искры». Между 25 и 29 ноября (8 и 12 декабря) 1903 г. — 373
- [²²⁴] — *Предисловие [к брошюре О. А. Ерманского «Майские дни в Харькове»]*. — В кн.: [Ерманский, О. А.] *Майские дни в Харькове*. Изд. «Искры». [Лейпциг], тип. «Искры», январь 1901, стр. III—VI. (РСДРП). Подпись: Редакция «Искры». — 90
- [²²⁵] — *Предисловие [к «Развитию капитализма в России»]*. — В кн.: [Ленин, В. И.] *Развитие капитализма в России*. Процесс образования внутреннего рынка для крупной промышленности. Спб., Водовозова, 1899, стр. I—IV. Перед загл. кн. авт.: Владимир Ильин. — 45
- [²²⁶] — *Проект обращения русского Организационного Комитета к Лиге, Союзу и ЗКБ*. 22 или 23 января (4 или 5 февраля) 1903 г. — 298
- [²²⁷] — *Проект программы нашей партии*. Конец 1899 г. — 145
- [²²⁸] — *Проект программы Российской социал-демократической рабочей партии*. Между 25 января и 18 февраля (7 февраля и 3 марта) 1902 г. — 195, 196, 197, 198, 202
- [²²⁹] — *Проект резолюции о мерах по восстановлению мира в партии, внесенный 15 (28) января [1904 г. на заседании Совета РСДРП]*. — 388

- [²³⁰] — *Проект резолюции о созыве III съезда партии, [внесенный на заседании Совета РСДРП] 17 (30) января [1904 г.]*. — 388
- [²³¹] — *Протест российских социал-демократов*. С послесл. от ред. «Рабочего Дела». Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, тип. «Союза», 1899. 15 стр. (РСДРП. Оттиск из № 4-5 «Рабочего Дела»). — 63
- [²³²] — *Пяти членам Центрального Комитета*. В Россию. 18 августа 1904 г. — 410, 411, 413, 415
- [²³³] * — *Рабочая партия и крестьянство*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 3, апрель, стр. 1—2. — 191
- [²³⁴] — *Развитие капитализма в России*. Процесс образования внутреннего рынка для крупной промышленности. Спб., Водовозова, 1899. XIII, 480 стр.; 2 л. диагр.; VIII стр. табл. Перед загл. авт.: Владимир Ильин. — 30, 45, 47
- [²³⁵] — *Раскол в заграничном Союзе русских [социал-демократов]*. — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 8, в отд.: Из партин. — 94
- [²³⁶] — *Рассказ о II съезде РСДРП*. Первая половина сентября 1903 г. — 361
- [²³⁷] * — *Революционный авантюризм*. — «Искра», [Лондон], 1902, № 23, 1 августа, стр. 2—4; № 24, 1 сентября, стр. 2—4. — 294
- [²³⁸] * — *С чего начать?* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 4, май, стр. 1. — 146
- [²³⁹] — *Самодержавие колеблется*. — «Искра», [Лондон], 1903, № 35, 1 марта, стр. 1—2. — 316
- [²⁴⁰] — *Союзу русских социал-демократов за границей*. 4 или 5 февраля 1903 г. — 296, 298

- [²⁴¹] *Ленин, В. И. Три поправки к проекту программы.* Не позднее 18 февраля (3 марта) 1902 г. — 197
- [²⁴²] — *Услужливый либерал.* Изд-во соц.-дем. партийной литературы В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина. Genève, кооп. тип., [1904]. 4 стр. (РСДРП). Перед загл. авт. не указан. — 450
- [²⁴³] — *Участникам конференции южных комитетов и Южному бюро ЦК РСДРП.* Октябрь, позднее 5, 1904 г. — 428, 442, 473, 474
- [²⁴⁴] — *Что делать?* Наболевшие вопросы нашего движения. Stuttgart, Dietz, 1902. VII, 144 стр. После загл. авт.: Н. Ленин. — 175, 184, 186, 188, 192, 196, 224, 228, 232, 238, 250, 251
- [²⁴⁵] — *Что такое «друзья народа» и как они воюют против социал-демократов?* (Ответ на статьи «Русского Богатства» против марксистов). Весна — лето 1894 г. — 24—25
- [²⁴⁶] — *Шаг вперед, два шага назад.* (Кризис в нашей партии). Женева, тип. партии, 1904. VIII, 172 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 351, 369, 397, 399, 413
- [²⁴⁷] * — *Экономические этюды и статьи.* Спб., тип. Лейферта, 1899. 4, 290 стр. Перед загл. авт.: Владимир Ильин. — 36—37, 43, 45
- [²⁴⁸] *«Летучий Листок группы «Борьба»»,* б. м., 1902, № 1, июнь, стр. 1. — 230, 251
- [²⁴⁹] *«Летучий Листок «Группы народовольцев»»,* Спб., 1895, № 3, 1 апреля. 32 стлб. — 29
- [²⁵⁰] *«Листок Искры».* Б. м., тип. «Искры», апрель 1901. 2 стр. Подпись: Организация «Искры». — 119, 127
- [²⁵¹] *«Листок «Рабочего Дела»»,* Женева, 1901, № 6, апрель, стр. 1—6. — 121
- 1901, № 7, апрель. 40 стр. — 138

- [²⁵²] «Листок «Рабочей Мысли»», Спб., 1902, № 1, декабрь.
7 стр. — 294
- 1902, № 2, декабрь. 2 стр. — 286
- 1902, № 3, декабрь. 2 стр. — 286
- [²⁵³] *Листок рабочих касс*. Вып. 2. Харьков, 1902. — 286
- [²⁵⁴] «Лучина». — 306
- [²⁵⁵] [*Малинин, Н. И.*] *Борьба за съезд*. (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904. 111 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Шахов. — 346, 347, 409, 410, 411, 412, 413, 416, 420, 422, 424, 430, 432, 435, 436, 440, 450, 451
- [²⁵⁶] *Манифест партии социалистов-революционеров*. (Выработан на съезде представителей объединенных групп с.-р.). Б. м., тип. партии с. р., 1900. 12 стр. — 138
- [²⁵⁷] *Манифест «Рабочей Воли»*. — «Искра», [Женева], 1903, № 50, 15 октября, стр. 7—8, в отд.: Из партии. — 339
- [²⁵⁸] [*Манифест царя Николая II*. 26 февраля 1903 г.]. — «Правительственный Вестник». Спб., 1903, № 46, 27 февраля (12 марта), стр. 1. — 316
- [²⁵⁹] *Маркс, К. Капитал*. Критика политической экономии. Полный пер. с нем. под ред. В. Д. Любимова. [Т. 1]. Процесс производства капитала. Спб., изд. ки. склада Аскарханова, [1898]. VII стр., 862 стлб. — 34
- [²⁶⁰] [*Мартов, Л.*] *Вопросы дня*. Кое-что о терроре. Как иногда люди «поворачивают». — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 4, май, стр. 2—4. — 124
- [²⁶¹] — *Всегда в меньшинстве*. О современных задачах русской социалистической интеллигенции. — «Заря»,

Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 180—203. — 145, 147, 154, 169, 171

- [²⁶²] *Мартов, Л. Еще раз в меньшинстве.* Без тит. л. Б. м. и г. 2 стр. Стеклограф. — 385
- [²⁶³] — *Красное знамя в России.* Очерк истории русского рабочего движения. Изд. ЦК РСДРП. Б. м., тип. ЦК, 1904. 72 стр. (РСДРП). — 341
- [²⁶⁴] — *Любекский партийтаг германской социал-демократии.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 404—424. Подпись: Ignotus. — 169, 171, 176
- [²⁶⁵] — *Наш съезд.* — «Искра», [Женева], 1903, № 53, 25 ноября, стр. 1—2. — 369, 370, 376, 381
- [²⁶⁶] — *Новые друзья русского пролетариата.* — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 2—3. — 83, 108
- [²⁶⁷] — *Осенние итоги.* — «Искра», [Лондон], 1902, № 30, 15 декабря, стр. 1. — 266
- [²⁶⁸] — *Письмо В. И. Ленину.* 20—21 апреля 1902 г. Рукопись¹. — 206
- [²⁶⁹] — *Письмо В. И. Ленину.* Около 3 августа 1904 г. Рукопись². — 408
- [²⁷⁰] — *Письмо В. И. Ленину.* 31 августа 1904 г. Рукопись². — 415
- [²⁷¹] — *Письмо В. И. Ленину.* 5 сентября 1904 г. Рукопись². — 418
- [²⁷²] — *Поворотный пункт в истории еврейского рабочего*

¹ Poprvé otisťeno v publikaci Leninskij sbornik III, 1925, s. 407—411.

² Poprvé otisťeno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 105, 127, 152—155.

движения. Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, 1900. 22 стр. (РСДРП). — 63

- [²⁷³] — *Поправки к проекту программы РСДРП В. И. Ленина*. Рукопись¹. — 195
- [²⁷⁴] — *Празднование 25-летия демонстрации на Казанской площади и революционной деятельности Г. В. Плеханова*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 13, 20 декабря, стр. 1. — 186
- [²⁷⁵] — *[Резолюции, принятые на заседании Совета РСДРП 17 (30) января 1904 г.]*. Рукопись². — 388, 391
- [²⁷⁶] — *[Резолюция, направленная против особого мнения, внесенного В. И. Лениным на заседании Совета РСДРП 17 (30) января 1904 г.]*. Рукопись². — 388
- [²⁷⁷] — *[Рецензия на книгу:] «Былое». Историко-революционный сборник № 2, Лондон*. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 343—346, в отд.: Библиография. Подпись: Л. М. — 176
- [²⁷⁸] — *[Рецензия на книгу:] «Вестник Русской Революции», социально-политическое обозрение. Под редакцией К. Тарасова. № 1. 1901 г. Июль*. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 334—343, в отд.: Библиография. Подпись: Л. М. — 176
- [²⁷⁹] — *[Рецензия на книгу:] «Революционная Россия», издание Союза социалистов-революционеров, № 2*. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 331—334, в отд.: Библиография. Подпись: Л. М. — 176
- [²⁸⁰] — *Социализм и церковь*. — «Искра», [Лондон], 1902, № 22, июль, стр. 1—2. — 218

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik II, 1924, s. 52—53.

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik X, 1929, s. 272, 251.

[²⁸¹] * *Мартынов, А. Рабочие и революция.* Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, тип. Союза, 1902. 47 стр. (РСДРП). — 268

[²⁸²] — *Социал-демократические победы и буржуазно-демократические реванши.* Оттиск из № 5 «Зари». Изд. РСДРП. Женева, тип. партии, 1904. Стр. 37—61. (РСДРП). — 437

[²⁸³] *Маслов, П. П. Идеализация натурального хозяйства.* — «Научное Обозрение», Спб., 1899, № 3, стр. 620—640. — 45

[²⁸⁴] — *Условия развития сельского хозяйства в России.* Опыт анализа сельскохозяйственных отношений. Ч. I—II. Спб., Водовозова, 1903. VIII, 493 стр. — 315

Материал о стачке — см. Стачки. 1895 год.

[²⁸⁵] *Материалы для оценки земель Владимирской губернии.* Т. I—V. Владимир на Клязьме, 1898—1901. 9 кн. — 211

— Т. V. Гороховецкий уезд. Вып. III. Промыслы крестьянского населения. 1901. 81 стр. (Оценочно-экономич. отд. Владимирской губ. зем. управы). — 211

[²⁸⁶] *Материалы к характеристике нашего хозяйственного развития.* Сб. статей. Спб., тип. Сойкина, 1895. 232, 259, III стр. — 46, 137

[²⁸⁷] [*Миклашевский, И. Н.*] *Оброк.* — В кн.: Брокгауз, Ф. А. и Ефрон, И. А. Энциклопедический словарь. Т. XXI^a, [полут. 42]. Спб., 1897, стр. 574. Подпись: И. Н. М. — 325

[²⁸⁸] *Милуков, П. Н. Крестьяне в России.* — Там же, XVI^a, [полут. 32]. Спб., 1895, стр. 675—725. — 325

[²⁸⁹] «*Мир Божий*», Спб. — 41

— 1895, № 12, стр. 101—118. — 48

— 1898, № 4, стр. 188—200, в отд.: I. — 33

— 1901, № 6, стр. 1—26, в отд.: I. — 144, 160

[290] *Михайловский, Н. К. Литература и жизнь.* О совести г. Минского, страхе смерти и жажде бессмертия. — О наших умственных течениях за полвека. — О новых словах и «Новом Слове». — О речи проф. Светлова. — О г. Волынском и скандалистах вообще. — «Русское Богатство», Спб., 1897, № 10, стр. 161—195. — 45

[291] — *Литература и жизнь.* [О статье М. И. Туган-Барановского «Значение экономического фактора в истории»]. — «Русское Богатство», Спб., 1896, № 1, стр. 52—66, в отд.: II; № 2, стр. 132—162, в отд.: II; № 4, стр. 120—124, в отд.: II; № 5, стр. 142—149, в отд.: II. — 49

Молотов — см. Парвус.

[292] «*Московские Ведомости*». — 367

Н.—он — см. Danielson, N.

Н. Г. — см. Житловский, X. И.

[293] *Н. Г. Чернышевский.* — «Рабочая Мысль», Берлин, 1900, № 8, февраль. Приложение к «Рабочей Мысли» № 8, стр. 1. — 88

[294] *На славном посту (1860—1900).* Литературный сборник, посвященный Н. К. Михайловскому. [Спб.], тип. Клобукова, [1900]. VI, 229, 516 стр. — 117, 119, 145, 155

[295] [*Надеждин, Л.*] *Возрождение революционизма в России.* Изд. рев.-соц. группы «Свобода». Б. м., 1901. IV, 80 стр. — 146, 158

[296] *Надсон, С. Я. Песни Мефистофеля.* — 470

[297] «*Накануне*», Лондон. — 82, 110

[²⁹⁸] «Народное Дело», Женева. — 306

[²⁹⁹] «Народное Хозяйство», Спб. — 119

Насущный вопрос — см. Богданович, А. И.

[³⁰⁰] «Научное Обозрение», Спб. — 41

— 1899, № 1, стр. 37—45, 46—64. — 41, 43, 50

— 1899, № 3, стр. 620—640. — 45

— 1899, № 5, стр. 973—985. — 48, 50

— 1899, № 6. 1071—1243, 288 стр. — 50

— 1899, № 8, стр. 1564—1579. — 43, 50

[³⁰¹] «Начало», Спб. — 36, 40, 45, 48, 51, 52

— 1899, № 1-2, стр. 1—21; № 3, стр. 25—36. — 40—42

— 1899, № 4. 240, 262 стр. — 45, 51

— 1899, № 5, стр. 121—123, в отд.: II. — 50

[³⁰²] *Наша программа.* — «Вестник Русской Революции»,
Женева — Paris, 1901, № 1, июль, стр. 1—15. — 158

Невзоров — см. Стеклов, Ю. М.

Нежданов, П. — см. Череванин, Н.

[³⁰³] *Нижегородские рабочие на суде.* (Отдельный отиск
из № 29 «Искры»). Б. м., тип. социал-демократов,
[1902]. 8 стр. — 303

Нижегородские речи — см. Нижегородские рабочие на
суде.

[³⁰⁴] «Новое Слово», Спб. — 30, 42

— 1897, кн. 8, май, стр. 183—199, 200—208. — 33, 49,
50, 196, 197

- [³⁰⁵] [*Носков, В. А. Письмо В. Д. Бонч-Бруевичу. 12 сентября 1904 г.*]. — В кн.: [Ольминский, М. С. и Богданов, А.] Наши недоразумения. Изд. авторов. Женева, кооп. тип., 1904, стр. 1 [вклейки]. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Галерка и Рядовой. — 419
- [³⁰⁶] — *Письмо Ф. В. Ленгнику и В. И. Ленину. 29 сентября (12 октября) 1903 г.* Рукопись¹. — 343
- [³⁰⁷] — *Письмо В. И. Ленину. 28 августа 1904 г.* Рукопись². — 413
- [³⁰⁸] — *Письмо В. И. Ленину. 31 августа 1904 г.* Рукопись². — 416
- [³⁰⁹] — [*Письмо членам ЦК*]. Сентябрь [1904 г.]. — В кн.: [Ленин, В. И.] Заявления и документы о разрыве центральных учреждений с партней. № 13. Изд-во «Вперед». Женева, кооп. тип., 1905, стр. 8. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Ленин. — 444, 445
- [³¹⁰] [*О бунте семинаристов и гимназистов*]. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 8, 10 сентября, стр. 3, в отд.: Из нашей общественной жизни. — 171
- [³¹¹] [*О духоборцах*]. — «Работник», Женева, 1896, № 1-2, стр. 73—75, в отд.: II. Под общ. загл.: Вестн из Россни. — 28
- [³¹²] *О фабричных старостах.* [Главнейшие резолюции, принятые на Втором съезде РСДРП]. — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партни. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партни, [1904], стр. 16—17. (РСДРП). — 338

О ярославской стачке (письмо рабочего) — см. Пантелей. История одной стачки.

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VII, 1928, s. 94—95.

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 119—120, 123—125.

[³¹³] *Об отводе частным лицам казенных земель в Сибири.* 8 июня 1901 г. — «Правительственный Вестник», Спб., 1901, № 167, 31 июля (13 августа), стр. 1. — 171

Оброк — см. Миклашевский, И. Н. Оброк.

[³¹⁴] *Объединение.* — «Летучий листок группы «Борьба»», б. м., 1902, № 1, июнь, стр. 1. — 230, 251

[³¹⁵] [*Объявление о выходе в свет в ближайшее время протоколов Второго съезда РСДРП и протоколов 2-го съезда Лиги.*] — «Искра», [Женева], 1903, № 53, 25 ноября, стр. 8. Под загл.: Почтовый ящик. — 369

[³¹⁶] *Объявление об издании газеты «Вперед».* [Отдельный листок. Genève, декабрь 1904]. 2 стр. (РСДРП). — 472, 473, 476

[³¹⁷] [*Ольминский, М. С.*] *Долой бонапартизм!* Женева, кооп. тип., 1904. 23, 1 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Галерка. — 410, 416, 421, 424, 430, 436, 445

[³¹⁸] — *На новый путь.* Женева, кооп. тип., 1904. 54 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Галерка. — 430

[³¹⁹] [*Ольминский, М. С. и Богданов, А.*] *Наши недоразумения.* Изд. авторов. Женева, кооп. тип., 1904. 91, 1 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Галерка и Рядовой. — 410, 415, 419, 421, 424, 430

[³²⁰] *Организационный устав Российской соц.-дем. рабочей партии, принятый на Втором съезде партии.* — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904], стр. 7—9. (РСДРП). — 326, 327, 333, 371, 385, 392, 394, 404, 406, 418, 442, 481, 485

Ортодокс — см. Аксельрод, Л. И.

[³²¹] «*Освобождение*», Штутгарт — Париж. — 242, 264, 465

— Париж, 1904, № 57, 15 (2) октября, стр. [2, обл.]. — 450

Осипов — см. Землячка, Р. С.

[³²²] *От редакции.* — «Искра», [Женева], 1903, № 55, 15 декабря, стр. 10, в отд.: Из. партии. — 378

[³²³] *От редакции.* — «Рабочее Дело», Женева, 1899, № 1, апрель, стр. 1—10. — 59, 65

[³²⁴] *От редакции.* — «Рассвет», Genève, 1904, № 1, стр. 23—24. — 374

[³²⁵] [*Ответ заграничной организации «Зари» и «Искры» и революционной организации «Социал-демократ» на заявление Союза русских социал-демократов*]. — В кн.: Документы «объединительного» съезда. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901, стр. 5. — 173, 174

[³²⁶] *Ответ на письмо ЦО представителей Уфимского, Средне-Уральского и Пермского комитетов (РСДРП).* — «Искра», [Женева], 1904, № 63, 1 апреля. Приложение к № 63 «Искры», стр. 1—2. — 394

[³²⁷] [*Ответ оппозиции на ультиматум Центрального Комитета. 13 (26) ноября 1903 г.*]. — В кн.: [Воровский, В. В.] Комментарий к протоколам второго съезда Заграничной лиги русс. революционной социал-демократии. Женева, тип. партии, 1904, стр. 28—34. (РСДРП). — 375

[³²⁸] *Ответ Рижского комитета женеvскому уполномоченному ЦК (о доставке литературы большинства).* 2 ноября 1904 г. Рукопись¹. — 450

[³²⁹] *Отдельное приложение к «Рабочей Мысли».* Изд. Пе-

¹ Poprvé otištěno v knize Tretij sjezd RSDRP. Sbornik dokumentov i materialov. Moskva 1955, s. 125—126.

тербургского «Союза». Пб., тип. Киршбаума, сентябрь 1899. 38 стр. — 88

[³³⁰] «Отклики», Женева. — 306

[³³¹] *Открытое письмо [37-ми большевиков] тов. Г. В. Плеханову.* [Листовка]. Б. м., июль 1904. 2 стр. — 405

[³³²] *Пантелей. История одной стачки.* — «Работник», Женева, 1897, № 3-4, стр. 68—78, в отд.: II. — 29

[³³³] *(Парвус). Самодержавие и финансы.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 4, май, стр. 1—2. — 111, 124

334 *Первое мая.* Всем рабочим и работницам России ко дню всемирного рабочего праздника Российская социал-демократическая рабочая партия шлет братский привет. [Листовка]. Б. м., тип. «Искры», 1901. 1 стр. (РСДРП). — 114, 127

[³³⁵] *Первое мая в России.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 5, июнь, стр. 4. — 138

«Перо» — см. Троцкий, Л. Д.

[³³⁶] *Письмо в русские социал-демократические органы.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 12, 6 декабря, стр. 2, в ст.: [Ленин, В. И.] *Беседа с защитниками экономизма.* — 187

[³³⁷] *Письмо из Баку заграничному большевистскому центру.* 10 ноября 1904 г. Рукопись¹. — 453

[³³⁸] *Письмо к партийным организациям.* [Письмо 1-е. Листовка]. Б. м., [ноябрь 1904]. 4 стр. (Только для членов партии). — 447, 448, 450, 452, 455, 459, 463, 466

[³³⁹] *(Письмо с.-петербургской работницы).* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 5, июнь, стр. 4. Под общ. загл.: *Первое мая в России.* — 138

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 256.

- [³⁴⁰] *Письмо Тверского комитета (РСДРП).* — «Искра», [Женева], 1904, № 60, 25 февраля, стр. 8, в отд.: Из партии. — 394
- [³⁴¹] *(Письмо ЦК к местным организациям).* — В кн.: [Воровский, В. В.] Совет против партии. № 11. Изд-во соц.-дем. партийной литературы В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина. Женева, кооп. тип., 1904, стр. 30. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Орловский. — 434, 435
- [³⁴²] *Письмо ЦК к тов. Староверу.* [12 (25) ноября 1903 г.]. — В кн.: [Воровский, В. В.] Комментарий к протоколам второго съезда Заграничной лиги русс. революционной социал-демократии. Женева, тип. партии, 1904, стр. 26—28. (РСДРП). — 367, 376, 383
- [³⁴³] *Плеханов, Г. В. Второй проект программы РСДРП.* Рукопись¹. — 198, 200
- [³⁴⁴] — *Г-жа Брешковская и чигиринское дело.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 38, 15 апреля, стр. 3—4. — 319
- [³⁴⁵] — *Грустное недоразумение.* — «Искра», [Женева], 1904, № 57, 15 января, стр. 1—3. — 389
- [³⁴⁶] — *Еще о ростовской стачке.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 33, 1 февраля, стр. 1—2. — 299
- [³⁴⁷] — *Еще раз социализм и политическая борьба.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 1—32. — 87, 88
- [³⁴⁸] — *Значение ростовской стачки.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 32, 15 января, стр. 1—2. — 292
- [³⁴⁹] — *Из записной книжки социал-демократа.* Листок первый. Женева, тип. «Социал-Демократа», 1900. 6 стр. — 58

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik II, 1924, s. 57—61.

- [³⁵⁰] [*Плеханов, Г. В.*] *К вопросу о развитии монистического взгляда на историю.* Ответ гг. Михайловскому, Карееву и комп. Спб., 1895. 287 стр. Перед загл. авт.: Бельтов. — 487
- [³⁵¹] — *Карл Маркс.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 35, 1 марта, стр. 1. — 316
- [³⁵²] — *Критика наших критиков.* — «Заря», Stuttgart, 1902, № 4, август, стр. 1—31, в отд.: I. — 225
- [³⁵³] — *Критика наших критиков.* Ч. I. Г. П. Струве в роли критика марксовой теории социального развития. Статья вторая. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 101—155. — 124, 170, 171
- [³⁵⁴] — *Критика наших критиков.* Ч. I. Г. П. Струве в роли критика марксовой теории социального развития. Статья первая. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 75—117. — 97
- [³⁵⁵] — *Мартовские иды.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 36, 15 марта, стр. 1. — 315
- [³⁵⁶] — *Международное Товарищество Рабочих.* — «Искра», [Женева], 1904, № 75, 5 октября, стр. 1—2. — 434
- *Мнимые друзья пролетариата* — см. Плеханов, Г. В. Значение ростовской стачки и Плеханов, Г. В. Еще о ростовской стачке.
- [³⁵⁷] — *Несколько слов о последнем парижском Международном социалистическом конгрессе.* (Открытое письмо к товарищам, приславшим мне полномочие). — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 231—246. — 85
- [³⁵⁸] * — *Новое вино в старых мехах.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 5, июнь, стр. 2—4. — 138
- [³⁵⁹] — *Новый поход против русской социал-демократии.* Изд. «Союза русских социал-демократов». Женева, тип. «Союза русских социал-демократов», 1897. 55 стр. — 89

- 360 — *О тактике вообще, о тактике николаевского генерала Реада в частности и о тактике Б. Кричевского в особенности.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 10, ноябрь, стр. 2—4. — 176, 180
- [³⁶¹] * — *Отмена круговой поруки.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 38, 15 апреля, стр. 1. — 319
- [³⁶²] — *Письмо В. И. Засулич.* 29 ноября 1901 г. Рукопись¹. — 185
- [³⁶³] — *Письмо В. И. Засулич.* 21 июня 1902 г. Рукопись¹. — 217
- [³⁶⁴] — *Письмо В. И. Ленину.* 11 июля 1901 г. Рукопись¹. — 148
- [³⁶⁵] — *Письмо В. И. Ленину.* 14 июля 1901 г. Рукопись¹. — 151
- [³⁶⁶] — *Письмо В. И. Ленину.* 20 июня 1902 г. Рукопись¹. — 216
- [³⁶⁷] — *Письмо В. И. Ленину.* 22 июля 1902 г. Рукопись¹. — 237
- [³⁶⁸] — *Письмо В. И. Ленину.* Начало февраля 1903 г. Рукопись². — 299
- [³⁶⁹] — *Письмо мюнхенской части редакции.* 8 декабря 1900 г. Рукопись³. — 93
- [³⁷⁰] — *Письмо мюнхенской части редакции.* 17 декабря 1901 г. Рукопись⁴. — 190, 191

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik III, 1925, s. 276—277, 432, 195—196, 203—205, 429—430, 437—438.

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik IV, 1925, s. 211—212.

³ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik III, 1925, s. 116—117.

⁴ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik III, 1925, s. 280.

- [³⁷¹] — *Предисловие (к книге «Vademecum для редакции «Рабочего Дела»»)*. — В кн.: Плеханов, Г. В. *Vademecum для редакции «Рабочего Дела»*. Сб. материалов, изданный группой «Освобождение труда». С предисл. Г. Плеханова. Женева, тип. Группы старых народолюбцев, февраль 1900, стр. I—LII. — 55, 56
- [³⁷²] — *Предисловие к русскому изданию (книги А. Туна «История революционных движений в России»)*. — В кн.: Тун, А. *История революционных движений в России*. Пер. с нем., с предисл. Г. Плеханова. С 4-мя прил.... Изд. Лиги русск. революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1903, стр. VII—LXVIII. (РСДРП). — 263, 271, 273, 299
- [³⁷³] — *Программа с.-д. группы «Освобождение труда»*. Женева, тип. группы «Освобождение труда», 1884. 10 стр. — 60
- [³⁷⁴] — *Проект программы Российской социал-демократической партии*. — «Заря», Stuttgart, 1902, № 4, август, стр. 11—39, в отд.: А. — 213, 217
- [³⁷⁵] — *Пролетариат и крестьянство*. — «Искра», [Лондон], 1903, *№ 32, 15 января, стр. 2—4; № 33, 1 февраля, стр. 3—5; № 34, 15 февраля, стр. 2—3; № 35, 1 марта, стр. 2; № 39, 1 мая, стр. 2—4. — 271, 274, 281, 293
- [³⁷⁶] — *[Редакционный ответ на «Письмо в редакцию» В. И. Ленина]*. — «Искра», [Женева], 1903, № 53, 25 ноября, стр. 8, в отд.: Из партии. — 365
- [³⁷⁷] — *[Рецензия на книгу:] Борис Чичерин. Польский и еврейский вопросы. Ответ на открытые письма Н. К. Рененкампа. Второе издание. Берлин. Издание Гуго Штейница. 1901.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 359—360, в отд.: Библиография. Подпись: Г. П. — 217
- [³⁷⁸] — *[Рецензия на книгу:] С. Франк. Теория ценности Маркса и ее значение. Критический этюд.* С.-Петербур-

бург 1900. — «Заря», Stuttgart 1901, № 2-3, декабрь, стр. 324—331, в отд.: Библиография. Подпись: Г. П. — 176

- [³⁷⁹] — *(Рецензия на книгу:)* Aus dem literarischen Nachlaß von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle. Herausgegeben von Franz Mehring. I. Gesammelte Schriften von Karl Marx und Friedrich Engels. Von März 1841 bis März 1844. Stuttgart, Verlag von J. H. W. Dietz Nachf. 1902. — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 346—349, в отд.: Библиография. Подпись: Г. П. — 176, 177
- [³⁸⁰] * — *Русский рабочий класс и полицейские розги.* — «Искра», [Лондон], 1902, № 22, июль, стр. 1. — 218
- [³⁸¹] * — *Смерть Сипягина и наши агитационные задачи.* — «Искра», [Мюнхен], 1902, № 20, 1 мая, стр. 1. — 207
- [³⁸²] — *Теперь молчание невозможно!* (Открытое письмо к Центральному Комитету Российской социал-демократической рабочей партии). — «Искра», [Женева], 1903, № 66, 15 мая, стр. 9—10. — 403
- [³⁸³] * — *Чего не делать.* — «Искра», [Женева], 1903, № 52, 7 ноября, стр. 1—2. — 369, 435
- [³⁸⁴] — *Что же дальше?* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 1—37. — 124, 141, 147
- [³⁸⁵] — *Сант против Канта или Духовное завещание г. Бернштейна.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 204—225. — 170, 171
- [³⁸⁶] — *Vademesit для редакции «Рабочего Дела».* Сб. материалов, изданный группой «Освобождение труда». С предисл. Г. Плеханова. Женева, тип. Группы старых народовольцев, февраль 1900. LI, 67 стр. — 55, 56, 63, 445

- [³⁸⁷] *По поводу одной годовщины.* — «Революционная Россия», [Женева], 1902, № 14, декабрь, стр. 1—4. — 281
- [³⁸⁸] [*Поправки Союза русских социал-демократов к женевским резолюциям, внесенные на «объединительном» съезде.* 1901 г.]. — В кн.: Документы «объединительного» съезда. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901, стр. 7—8. — 173, 175
- [³⁸⁹] [*Постановление Московского комитета РСДРП об отчислении в кассу «Искры» 20% со всех доходов.*] — «Искра», [Лондон], 1902, № 22, июль, стр. 8, в отд.: Из партии. — 250
- [³⁹⁰] *Постановление Совета Рос. соц.-дем. раб. партии.* — «Искра», [Женева], 1904, № 58, 25 января, стр. 8, в отд.: Из партии. — 389, 390
- [³⁹¹] * *Постников, В. Е. Южнорусское крестьянское хозяйство.* М., 1891. XXXII, 392 стр. — 20, 22, 23, 24
- [³⁹²] [*Потресов, А. Н.*] *Журнальные заметки о «наследстве» и «наследниках»¹.* — *Начало*, Спб., 1899, № 4. Подпись: А. П. — 45, 51
- [³⁹³] — *Наши злоключения. I. О либерализме и гегемонии.* — «Искра», [Женева], 1904, № 78, 20 ноября, стр. 2—6. Подпись: Старовер. — 466
- [³⁹⁴] — *Не в очередь.* Критические наброски. — «Начало», Спб., 1899, № 4, стр. 121—149, в отд.: II. Подпись: А. К-рий. — 52
- [³⁹⁵] * — *О бессмысленных мечтаниях.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 5, июнь, стр. 1. — 138
- [³⁹⁶] — *О двуликвой демократии.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 35, 1 марта, стр. 3—4. — 292

¹ Článek byl z časopisu odstraněn cenzurou.

- [³⁹⁷] — *Письмо Г. В. Плеханову*. 3 ноября 1903 г. Рукопись¹. — 350, 351, 353, 358, 359
- [³⁹⁸] — *Современная весталка*. (Из этюдов о современной журналистике). — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 226—258. — Подпись: Ст. — 145, 147, 159, 170, 171
- [³⁹⁹] — *Что случилось?* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 47—74. Подпись: Старовер. — 85
- [⁴⁰⁰] *Почтовый ящик*. — «Искра», [Женева], 1904, № 61, 5 марта, стр. 10. — 396
- [⁴⁰¹] «*Правительственный Вестник*», Спб., 1901, № 167, 31 июля (13 августа), стр. 1. — 171
- 1903, № 46, 27 февраля (12 марта), стр. 1. — 316
- [⁴⁰²] (*Предисловие*). — В листовке: [Проект программы РСДРП, выработанный редакцией «Искры» и «Зари». С предисл. Томск, 1902], стр. 1—7. Гект. — 274

Предложение ЦК о мире от 25.XI.03 — см. Письмо ЦК к тов. Староверу.

- [⁴⁰³] «*Приднепровский Край*», Екатеринослав. — 208
- [⁴⁰⁴] *Приложение к рабочей социал-демократической газете-журналу «Отклики»*, [Женева], 1902, № 1, декабрь, стр. 1. — 284
- [⁴⁰⁵] *Проблемы идеализма*. Сб. статей. Под ред. П. И. Новгородцева. М., изд. Московского психологич. общ-ва, б. г. IX, 521 стр. — 288

Программа «Рабочего Дела» — см. От редакции.

- [⁴⁰⁶] *Программа Российской соц.-дем. рабочей партии, при-*

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik VII, 1928, s. 203—204.

нятая на *Втором съезде партии*. — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партин, [1904], стр. 1—6. (РСДРП). — 334

[⁴⁰⁷] *Программа с.-петербургского Союза борьбы за освобождение рабочего класса. Устав союзной Рабочей организации*. [Листовка. Спб.], октябрь 1900. 2 стр. — 90

[⁴⁰⁸] *Программные вопросы. IV. Социализация земли и кооперация в сельском хозяйстве*. — «Революционная Россия». [Женева], 1903, № 15, январь, стр. 5—8. — 293

Проект «комиссионного улажения» — см. Засулич, В. И. Проект соглашения.

[⁴⁰⁹] *Проект программы Российской социал-демократической рабочей партии*. (Выработанный редакцией «Искры» и «Зари»). — «Искра», [Мюнхен], 1902, № 21, 1 июня, стр. 1—2. — 207

[⁴¹⁰] * [*Проект программы РСДРП, выработанный редакцией «Искры» и «Зари»*. С предисл. Листовка. Томск, 1902]. 8 стр. Гект. — 271

[⁴¹¹] *Проект устава II-го съезда Росс. соц.-дем. раб. партии, выработанный Орг. Ком.* — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партин, [1904], стр. 379—381. (РСДРП). — 314

[⁴¹²] «*Пролетариат*», [Тифлис], 1902, № 1, октябрь. 24 стр. На газ. место изд.: Женева. На армянск. яз. — 293

[⁴¹³] «*Промышленный Мир*», Спб., №№ 1—11, 12 ноября 1899 — 30 января 1900. — 119

[⁴¹⁴] *Протоколы 2-го очередного съезда Заграничной лиги русской революционной соц.-демократии*. Под ред. И. Лесенко и Ф. Дана. Изд. Заграничной лиги русской революц. социал-демократии. [Женева,

1903]. VIII, 136 стр. (РСДРП). — 179, 342, 357, 364, 369, 382, 481—483, 484—486

[⁴¹⁵] * *Протоколы заседаний Совета РСДРП*. 15 (28) — 17 (30) января 1904 г. Рукопись¹. — 388, 395, 400

[⁴¹⁶] *Протоколы заседаний Совета РСДРП*. 31 мая (13 июня) и 5 (18) июня 1904 г. Рукопись². — 406, 421, 422

Протоколы партийного съезда — см. Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии.

Путтман — см. Потресов, А. Н.

[⁴¹⁷] *Р. М. Наша действительность*. (Рабочее движение, самодержавие, общество с его слоями [дворянство, крупная и мелкая буржуазия, крестьяне и рабочие] и общественная борьба). — В кн.: Отдельное приложение к «Рабочей Мысли». Изд. Петербургского «Союза». Пб., тип. Киришбаума, сентябрь 1899, стр. 3—16. — 88

Р. Н. С. — см. Струве, П. Б.

[⁴¹⁸] «*Работник*», Женева. — 26

— 1896, № 1-2. XV, 79, 112 стр. — 27, 28, 29

— 1897, № 3-4, стр. 68—78, 88—89, в отд.: II. — 29

[⁴¹⁹] «*Рабочая Мысль*», Спб. — Берлин — Варшава — Женева. — 59, 75, 88, 107, 108, 232, 253, 306

— Берлин, 1898, № 4, октябрь. Приложение к № 4 «Рабочей Мысли», стр. 1—2. — 44

— 1900, № 8, февраль. 12 стр. — 88

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik X, 1929, s. 181—277.

² Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 45—84.

- 1900, № 8, февраль. Приложение к «Рабочей Мысли», № 8, стр. 1. — 88
- 1900, № 10, ноябрь. 8 стр. — 107
- [Женева], 1902, № 16, ноябрь — декабрь. 14 стр. — 286, 287, 294
- [⁴²⁰] «Рабочее Дело», Женева. — 54, 57, 59, 65, 87, 88, 94, 121, 127, 135, 138, 146, 169, 184, 186, 188, 231, 232, 235, 261, 262, 267, 268, 306, 327
- 1899, № 1, апрель, стр. 1—10, 139—142. — 56—57, 59, 65
- 1900, № 6, апрель. 88, 69, 3 стр.; 2 прил. — 63
- [⁴²¹] «Рабочее Дело» (неосуществленное издание 1895 г.). — 29, 489
- [⁴²²] «Рабочее Знамя», Белосток — Лондон. — 166
- [⁴²³] «Рабочее Слово», [Одесса], 1902, № 3, 15 ноября. 18 стр. — 270
- [⁴²⁴] (Разъяснение Совета партии об издательстве В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина). — «Искра», [Женева], 1904, № 73, 1 сентября, стр. 8, в отд.: Из партин. — 435
- [⁴²⁵] (Раковский, Х. Г.) Международный социалистический конгресс в Париже. — «Искра», [Лейпциг], 1900, № 1, декабрь, стр. 8. — 85, 92, 93, 96
- [⁴²⁶] «Рассвет», Genève. — 374
- 1904, № 1, стр. 23—24. — 374
- [⁴²⁷] Ратнер, М. Б. По поводу нового издания 1 тома «Капитала». — «Русское Богатство», Спб., 1898, № 7, стр. 1—24, в отд.: II. — 34
- [⁴²⁸] Рафаилов, М. Система правды и наши общественные

отношения. — В кн.: На славном посту (1860—1900). Литературный сборник, посвященный Н. К. Михайловскому. [Спб.], тип. Клобукова, [1900], стр. 198—230. — 117

Рахметов — см. Богданов, А.

[⁴²⁹] «Революционная Россия», Куоккала — Томск — Женева. — 217, 267

— [Женева], 1902, № 4, февраль. 24 стр. — 200

— 1902, № 14, декабрь, стр. 1—4. — 281

— 1903, № 15, январь, стр. 5—8. — 293

— 1903, № 16, 15 января, стр. 18—19. — 307

[⁴³⁰] Редакция «Рабочего Дела». [Послесловие к книге В. И. Ленина «Протест российских социал-демократов»]. — В кн.: Ленин, В. И. Протест российских социал-демократов. С послесл. от ред. «Рабочего Дела». Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, тип. «Союза», 1899, стр. 12—15. (РСДРП. Оттиск из № 4-5 «Рабочего дела»). — 63

[⁴³¹] Редакция «Рабочего Дела». Предисловие [к брошюре Л. Мартова «Поворотный пункт в истории еврейского рабочего движения»]. — В кн.: [Мартов, Л.] Поворотный пункт в истории еврейского рабочего движения. Изд. Союза русских социал-демократов. Женева, 1900, стр. 3—6. (РСДРП). — 63

[⁴³²] Резолюции кавказских комитетов РСДРП. Ноябрь 1904 г. Рукопись¹. — 459, 468, 474

[⁴³³] Резолюции конференции северных комитетов РСДРП. Рукопись². — 474

[⁴³⁴] Резолюции конференции южных комитетов — Одес-

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 249—253.

² Poprvé otištěno v listu Vperjod, Ženeva 1905, č. 2, 14. (1.) ledna, s. 4, v rubrice Iz partii.

ского, Николаевского и Екатеринославского и Южного бюро ЦК РСДРП. [Конец сентября 1904 г.]. Рукопись¹. — 427, 435, 442, 460, 473

[⁴³⁵] *Резолюция Астраханского комитета [РСДРП об отношении к перемене редакции «Искры»].* — «Искра», [Женева], 1904, № 62, 15 марта. Приложение к № 62 «Искры», стр. 1. — 394

Резолюция 22-х — см. Ленин, В. И. К партии.

[⁴³⁶] *Резолюция Донского комитета РСДРП [о необходимости кооптации в ЦК и в редакцию ЦО].* — В кн.: [Малинин, Н. И.] Борьба за съезд. (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904, стр. 8. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 346

[⁴³⁷] *Резолюция Екатеринославского комитета [РСДРП] от 27 февраля 1904 г.* — «Искра», [Женева], 1904, № 64, 18 апреля. Приложение к № 64 «Искры», стр. 2, в отд.: Из партии. — 409, 424, 430

[⁴³⁸] *Резолюция Екатеринославского комитета РСДРП по поводу заявления Центрального Комитета.* — В кн.: [Малинин, Н. И.] Борьба за съезд. (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904, стр. 109—111. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 432, 436

[⁴³⁹] *Резолюция Имеретинско-Мингрельского комитета [РСДРП, принятая по поводу резолюции 22-х членов партии].* — Там же, стр. 101—102. — 432, 435, 436, 440, 449

[⁴⁴⁰] *Резолюция Кавказского союза и Тифлисского комитета РСДРП, [принятая по поводу резолюции 22-х членов партии].* — Там же, стр. 100—101. — 424, 430, 432, 435, 436, 440, 450

[⁴⁴¹] *Резолюция Кавказского союзного комитета [РСДРП].* — «Искра», [Женева], 1904, № 64, 18 апреля. Приложение к № 64 «Искры», стр. 2, в отд.: Из партии. — 409, 423, 450

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 217—219.

- [⁴⁴²] *Резолюция конференции представителей Союза Р. С.-Д., заграничной организации «Искры» и «Зари» и революционной организации «Социал-демократ». Женева, июнь 1901 г.*. — В кн.: Документы «объединительного» съезда. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1901, стр. 1—3. — 173, 175
- [⁴⁴³] *Резолюция Московского комитета (РСДРП), принятая в ответ на декларацию ЦК, лично мотивированную агентом его, и по поводу резолюции 22-х членов партии.* — В кн.: [Малинин, Н. И.] Борьба за съезд. (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904, стр. 102—103. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 424, 432, 436, 440, 451
- [⁴⁴⁴] *Резолюция Николаевского комитета (РСДРП о созыве III съезда партии).* — В кн.: [Воровский, В. В.] Совет против партии. № 11. Изд-во соц.-дем. партийной литературы В. Бонч-Бруевича и Н. Ленина. Женева, кооп. тип., 1904, стр. 40. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Орловский. — 409, 423, 430, 432, 435, 436, 448, 449, 452
- [⁴⁴⁵] *Резолюция Одесского комитета (РСДРП).* — «Искра», [Женева], 1904, № 64, 18 апреля. Приложение к № 64 «Искры», стр. 1—2. — 409, 423, 430
- [⁴⁴⁶] *Резолюция Одесского комитета (РСДРП, принятая в ответ на декларацию ЦК и по поводу резолюции 22-х членов партии).* — В кн.: [Малинин, Н. И.] Борьба за съезд. (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904, стр. 104—106. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 423, 424, 432, 436, 440
- [⁴⁴⁷] *Резолюция Петербургского комитета (РСДРП).* — Отдельное приложение к №№ 73—74 «Искры», [Женева, 1904, № 73, 1 сентября; № 74, 20 сентября], стр. 3. — 409
- [⁴⁴⁸] *Резолюция Петербургского комитета РСДРП о созыве III съезда партии.* — В кн.: [Малинин, Н. И.] Борьба за съезд. (Собрание документов). Женева,

кооп. тип., 1904, стр. 61—63. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 423, 430

[⁴⁴⁹] *Резолюция Петербургского комитета [РСДРП, принятая в ответ на декларацию ЦК и по поводу резолюции 22-х членов партии].* — Там же, стр. 107. — 424, 432, 436

Резолюция Плеханова — см. Постановление Совета Рос. соц.-дем. раб. партии.

Резолюция редакции ЦО от 22.XII — см. В Центральный Комитет РСДРП.

[⁴⁵⁰] *Резолюция Рижского комитета Рос. соц.-дем. раб. партии.* — «Искра», [Женева], 1904, № 68, 25 июня. Приложение к № 68 «Искры», стр. 4. — 409

[⁴⁵¹] *Резолюция Рижского комитета Рос. соц.-дем. раб. партии [о созыве III съезда партии].* — В кн.: [Малинин, Н. И.] Борьба за съезд. (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904, стр. 69. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 423, 430, 432

[⁴⁵²] *[Резолюция Рижского комитета РСДРП, принятая по поводу резолюции 22-х членов партии].* — Там же, стр. 80. — 424, 430, 436

[⁴⁵³] *Резолюция Союза горнозаводских рабочих [о необходимости кооптации в редакцию ЦО].* — Там же, стр. 9. — 346, 347

[⁴⁵⁴] *Резолюция Тверского комитета [РСДРП].* — «Искра», [Женева], 1904, № 66, 15 мая, стр. 10, в отд.: Из партии. — 409, 423, 430, 432

[⁴⁵⁵] *[Резолюция Тульского комитета РСДРП о немедленном созыве III съезда партии].* — В кн.: [Малинин, Н. И.] Борьба за съезд. (Собрание документов). Женева, кооп. тип., 1904, стр. 61. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Шахов. — 409, 420, 423, 430, 432

[⁴⁵⁶] *[Рецензия на книгу: Ленин, В. И.] Задачи русских со-*

циал-демократов. С предисл. П. Аксельрода. Женева, 1898. — «Рабочее Дело», Женева, 1899, № 1, апрель, стр. 139—142. — 56

- [⁴⁵⁷] *Решение Совета партии о неопубликовании протоколов его заседаний*. 5 (18) июня 1904 г.]. Рукопись¹. — 421, 422
- [⁴⁵⁸] *Решение Совета РСДРП о представительстве на предстоящем Амстердамском конгрессе II Интернационала, принятое 31 мая (13 июня) 1904 г.* Рукопись¹. — 406
- [⁴⁵⁹] *Решения [Первого] съезда [РСДРП]*. — В листовке: Манифест Российской социал-демократической рабочей партии. Б. м., тип. партии, [1898], стр. 2. — 135, 317
- [⁴⁶⁰] *Решения Совета РСДРП*. — Отдельное приложение к №№ 73—74 «Искры», [Женева, 1904, № 73, 1 сентября; № 74, 20 сентября], стр. 1—3. — 428, 432—433, 435, 440, 442, 447, 461
- [⁴⁶¹] *Розанов, В. Н. Письмо В. А. Носкову*. 4 сентября 1904 г.]. — В кн.: [Ленин, В. И.] Заявление и документы о разрыве центральных учреждений с партией. № 13. Изд-во «Вперед». Женева, кооп. тип., 1905, стр. 10—11. (РСДРП). Перед загл. кн. авт.: Н. Ленин. — 444, 445

Ростовская борьба — с. м. Борьба ростовских рабочих.

- [⁴⁶²] *Рудин, А. К крестьянскому вопросу*. Изд. Аграрно-социалистической лиги. 1902. — 293
- [⁴⁶³] *Русапов, Н. С.] Эволюция русской социалистической мысли*. — «Вестник Русской Революции», б. м., 1903, № 3, стр. 1—37, в отд.: I. — 267, 299
- [⁴⁶⁴] — *Эволюция русской социалистической мысли*. Б. м.,

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XV, 1930, s. 84, 59.

[1903]. 37 стр. (Отд. оттиск из № 3 «Вестника Русской Революции», изд. партии социалистов-революционеров). — 271

[⁴⁶⁵] «Русская Мысль», М. — 20, 21

— 1894, № 2, стр. 53—73. — 21, 22

[⁴⁶⁶] «Русские Ведомости», М. — 47

[⁴⁶⁷] «Русское Богатство», Спб. — 23, 145, 153, 155, 159

— 1896, № 1, стр. 52—66, в отд.: II; № 2, стр. 132—162, в отд.: II; № 4, стр. 120—124, в отд.: II; № 5, стр. 142—149, в отд.: II. — 49

— 1897, № 10, стр. 161—195. — 45

— 1898, № 6, стр. 59—82; № 7, стр. 83—103, 1—24, в отд.: II. — 33, 34

— 1900, № 1, стр. 181—194. — 153, 155, 159

— 1900, № 4, стр. 127—157, в отд.: I; № 5, стр. 29—48, в отд.: I; № 6, стр. 203—232, в отд.: I; № 7, стр. 153—169, в отд.: I; № 8, стр. 201—239, в отд.: I; № 10, стр. 212—258, в отд.: I. — 149, 153, 155, 159

— 1900, № 12, стр. 46—67. — 171

— 1901, № 7, стр. 231—256; № 8, стр. 219—262; № 10, стр. 107—156; № 11, стр. 115—162; № 12, стр. 123—175. — 197

[⁴⁶⁸] [Рязанов, Д. Б.] Замечания на программу «Рабочего Дела». — «Заря», Stuttgart, 1901, № 1, апрель, стр. 118—136. Подпись: Н. Рязанов. — 58—60, 65, 66, 104, 105, 121

[⁴⁶⁹] — Письмо В. И. Ленину. 6 сентября 1900 г. Рукопись¹. — 66

¹ Poprvé otištěno v publikaci Leninskij sbornik XIII, 1930, s. 119—121.

- [⁴⁷⁰] — *Разбитые иллюзии*. К вопросу о причинах кризиса в нашей партии. Изд. автора. Женева, 1904. 116 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Рязанов. — 437
- [⁴⁷¹] * — *Царский кабаk*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 8, 10 сентября, стр. 1—2. — 171
- [⁴⁷²] *Салтыков-Щедрин, М. Е. Пестрые письма*. — 304, 305
- [⁴⁷³] — *Пошехонская старина*. — 164, 394
- [⁴⁷⁴] — *Современная идиллия*. — 436, 437
- [⁴⁷⁵] *Самодержавие и стачки*. Записка министерства финансов о разрешении стачек. С прилож. статьи: «Новая победа русских рабочих» Л. Мартова. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1902. 68, [2], XXVI стр. (РСДРП). — 303, 307
- [⁴⁷⁶] «С.-Петербургские Ведомости». — 319
- [⁴⁷⁷] *Спб. Союз борьбы за освобождение рабочего класса*. Освобождение рабочих должно быть делом самих рабочих... [Листовка]. Спб., октябрь 1902. 1 стр. Подпись: Комитет рабочей организации. — 284
- [⁴⁷⁸] *Спб. Союз борьбы за освобождение рабочего класса*. [Протест Спб. комитета рабочей организации против признания «Искры» и «Зари» руководящими органами. Листовка]. Спб., сентябрь 1902. 1 стр. Подпись: Комитет рабочей организации. — 275, 284
- [⁴⁷⁹] *Спб. Союз борьбы за освобождение рабочего класса*. [Протест Спб. комитета рабочей организации против признания «Искры» и «Зари» руководящими органами]. Сентябрь 1902 г. — Приложение к рабочей социал-демократической газете-журналу «Отклики», [Женева], 1902, № 1, декабрь, стр. 1. Подпись: Комитет рабочей организации. — 275

[⁴⁸⁰] *Сборник в пользу недостаточных студентов университета св. Владимира.* Спб., тип. Стасюлевича, 1895, 8, 340 стр. — 487

[⁴⁸¹] *Светлов, А. Убийство Сипягина в провинции.* (К годовщине второго апреля). — «Искра», [Женева], 1903, № 37, 1 апреля, стр. 2—4. — 289

[⁴⁸²] «Свобода», Женева. — 306

Сентябрьский листок Комитета рабочей организации — см. Спб. Союз борьбы за освобождение рабочего класса.

Симонов — см. Гутовский, В. А.

[⁴⁸³] *Скалдин. В захолустье и в столице.* Спб., 1870. 451 стр. — 37

[⁴⁸⁴] «Современное Обозрение» (неосуществленное издание 1901 г.). — 102—104, 106, 114

[⁴⁸⁵] [*Сообщение об издании брошюры Н. Троцкого «Наши политические задачи»*]. — «Искра», [Женева], 1904, № 72, 25 августа, стр. 10, в отд.: Из партии. — 430, 436, 437

[⁴⁸⁶] [*Сообщение редакции «Зари» о получении 250 франков*]. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 3, апрель, стр. 8. — 125

[⁴⁸⁷] «Социал-Демократ», Женева. — 426

[⁴⁸⁸] *Социал-демократический календарь на 1902 год.* Изд. гр. «Борьба». Женева, 1902. 228 стр. (РСДРП). — 200

[⁴⁸⁹] *Союз борьбы за освобождение рабочего класса.* Петербургский комитет Росс. с.-д. раб. партии. Группе «Свобода» и редакции «Откликов». — «Рабочая Мысль», [Женева], 1902, № 16, ноябрь — декабрь, стр. 14. Подпись: Комитет рабочей организации. — 287

Старовер — см. Потресов, А. Н.

- [⁴⁹⁰] *Стачка на прохоровских рудниках.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 2, февраль, стр. 5, в отд.: Хроника рабочего движения и письма с фабрик и заводов. — 107
- [⁴⁹¹] *Стачки.* 1895 год. — «Работник», Женева, 1897, № 3-4, стр. 88—89, в отд.: II. — 29
- [⁴⁹²] [Стеклов, Ю. М.] *Социал-демократия, как носительница национального освобождения.* — «Заря», Stuttgart, 1901, № 2-3, декабрь, стр. 156—179. Подпись: Ю. Невзоров. — 66, 124, 169, 171
- [⁴⁹³] *Струве, П. Б. Еще о свободе и необходимости.* (Ответ на предыдущую статью С. Н. Булгакова). — «Новое Слово», Спб., 1897, кн. 8, май, стр. 200—208. — 33, 49, 51, 196, 197
- [⁴⁹⁴] — *Историческое и систематическое место русской кустарной промышленности.* (Ответ П. Н. Миллюкову). — «Мир Божий», Спб., 1898, № 4, стр. 188—200, в отд.: I. — 33
- [⁴⁹⁵] — *К вопросу о рынках при капиталистическом производстве.* (По поводу книги Булгакова и статьи Ильина). — «Научное Обозрение», Спб., 1899, № 1, стр. 46—64. — 43, 49
- [⁴⁹⁶] — *Литература социал-демократического раскола.* — «Освобождение», Париж, 1904, № 57, 15 (2) октября, стр. [2, обл.], в отд.: Библиографический листок «Освобождения». — 450
- [⁴⁹⁷] — *Предисловие* [к книге С. Ю. Витте «Самодержавие и земство»]. — В кн.: Витте, С. Ю. Самодержавие и земство. Конфиденциальная записка министра финансов статс-секретаря С. Ю. Витте (1899 г.). С предисл. и примеч. Р. Н. С. Печатаю «Зарей». Stuttgart, Dietz, 1901, стр. V—XLIV. — 145, 147, 148, 151, 155, 157, 160

[⁴⁹⁸] * — *Самодержавие и земство.* — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 4, май, стр. 2—3. — 124

[⁴⁹⁹] — *Свобода и историческая необходимость.* — «Вопросы Философии и Психологии», М., 1897, кн. 1 (36), январь — февраль, стр. 120—139. — 33, 49

Тарасов, К. — см. Русанов, Н. С.

[⁵⁰⁰] *Тверь.* — «Искра», [Женева], 1904, № 79, 1 декабря, стр. 10, в отд.: Хроника рабочего движения и письма с фабрик и заводов. — 470

[⁵⁰¹] * *Тезяков, Н. И. Сельскохозяйственные рабочие и организация за ними санитарного надзора в Херсонской губернии.* (По материалам лечебно-продовольственных пунктов в 1893—1895 гг.). (Доклад XIII губернскому съезду врачей и представителей земских управ Херсонской губ.). Изд. Херсонской губ. земской управы. Херсон. тип. Ходушиной, 1896. II, 300 стр. — 145, 159

Тетка — см. Калмыкова, А. М.

[⁵⁰²] «*Торгово-Промышленная Газета*», Спб. — 196

[⁵⁰³] [*Троцкий, Л. Д.*] *Благородство, вместо программы, и нервозность, вместо тактики.* — «Искра», [Лондон], 1903, № 33, 1 февраля, стр. 3—4. — 292

[⁵⁰⁴] — *Наши политические задачи.* (Тактические и организационные вопросы). Изд. РСДРП. Женева, тип. партии, 1904. XI. 107 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Троцкий. — 423, 430, 436, 437, 450

[⁵⁰⁵] *Туган-Барановский, М. И. Значение экономического фактора в истории.* — «Мир Божий», Спб., 1895, № 12, стр. 101—118. — 48

[⁵⁰⁶] — *Основная ошибка абстрактной теории капитализма Маркса.* — «Научное Обозрение», Спб., 1899, № 5, стр. 973—985. — 48, 49

[⁵⁰⁷] *Тун, А. История революционных движений в России.*

Пер. с нем., с предисл. Г. Плеханова. С 4-мя прил.... Изд. Лиги русск. революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1903. LXVIII, 308 стр. (РСДРП). — 263, 271, 274, 299, 300, 484

[⁵⁰⁸] *Тургенев, И. С. Отцы и дети.* — 408

Убийство Сипягина в провинции — см. Светлов, А. Убийство Сипягина в провинции.

Условия, предъявленные меньшевиками — см. Потресов, А. Н. Письмо Г. В. Плеханову. 3 ноября 1903 г.

[⁵⁰⁹] *Устав Заграничной лиги русской революционной социал-демократии (1901 г.).* — В кн.: Протоколы 2-го очередного съезда Заграничной лиги русской революционной соц.-демократии. Под ред. И. Лесеико и Ф. Дана. Изд. Заграничной лиги русской революц. социал-демократии. [Женева, 1903], стр. 126—128, в отд.: Приложения. — 179, 342, 481—483, 484—485

[⁵¹⁰] *Устав Заграничной лиги русской революционной социал-демократии (1903 г.).* — Там же, стр. 129—131. — 485

Устав 1898 года — см. Решения Первого съезда РСДРП.

[⁵¹¹] [*Федулов, А.*] *По поводу речи царя. Радикалы и поссибилисты.* [Спб.], изд. «Группы народovolьцев», 1 марта 1895. 8 стр. — 29

[⁵¹²] *Франк, С. Л. Теория ценности Маркса и ее значение. Критический этюд.* Спб., Водовозова, 1900. VI, 371 стр. — 119, 176

Фрей — см. Ленни, В. И.

«Харьковские дни» — см. Ерманский, О. А. Майские дни в Харькове.

- [⁵¹³] *«Харьковский Пролетарий»*, 1901, октябрь. Гект. — 286
- [⁵¹⁴] Храмов, П. *Годичный съезд (партейтаг) немецкой рабочей партии в Штутгарте*. Письмо 1-ое. — «Рабочая Мысль», Берлин, 1898, № 4, октябрь. Приложение к № 4 «Рабочей Мысли», стр. 1—2. Под общ. загл.: Германия. — 44
- [⁵¹⁵] *Хроника рабочего движения и письма с фабрик и заводов*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 4, май, стр. 5. — 124
- [⁵¹⁶] *Хроника рабочего движения и письма с фабрик и заводов*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 5, июнь, стр. 3—4. — 138
- [⁵¹⁷] *Хроника рабочего движения и письма с фабрик и заводов*. — «Искра», [Мюнхен], 1901, № 6, июль, стр. 4—6. — 146
- [⁵¹⁸] *Циркуляр Центрального Комитета Российской с.-д. раб. партии членам Загран. лиги русской революционной социал-демократии*. — В кн.: Протоколы 2-го очередного съезда Заграничной лиги русской революционной соц.-демократии. Под ред. И. Лесенко и Ф. Дана. Изд. Заграничной лиги русской революц. социал-демократии. [Женева, 1903], стр. 3—5. (РСДРП). — 481, 484
- [⁵¹⁹] [Череванин, Н.] *К вопросу о рынках при капиталистическом производстве*. По поводу статей гг. Ратнера, Ильина и Струве. — «Жизнь», Спб., 1899, т. 4, апрель, стр. 297—317. Подпись: П. Нежданов. — 50
- [⁵²⁰] Чернов, В. М. *Крестьянин и рабочий, как категории хозяйственного строя*. — В кн.: На славном посту (1860—1900). Литературный сборник, посвященный Н. К. Михайловскому. [Спб.], тип. Клобукова, [1900], стр. 157—197. — 117
- [⁵²¹] — *Субъективный метод в социологии и его философ-*

ские предпосылки. — «Русское Богатство», Спб., 1901, № 7, стр. 231—256; № 8, стр. 219—262; № 10, стр. 107—156; № 11, стр. 115—162; № 12, стр. 123—175. — 197

- [522] — *Типы капиталистической и аграрной эволюции.* — «Русское Богатство», Спб., 1900, № 4, стр. 127—157, в отд.: I; № 5, стр. 29—48, в отд.: I; № 6, стр. 203—232, в отд.: I; № 7, стр. 153—169, в отд.: I; № 8, стр. 201—239, в отд.: I; № 10, стр. 212—258, в отд.: I. — 149, 152, 155, 160
- [523] *Шаховской, Н. Сельскохозяйственные отхожие промыслы.* М., 1896. VII, 253, II стр. — 145
- [524] *Штейнберг, С.* Новая книга об историческом материализме. — «Жизнь», Спб., 1899, т. 3, март, стр. 358—371. — 44
- [525] *Энгельс, Ф. Немецкий крестьянин.* Чем он был? Что он есть? Чем он мог бы быть? Пер. с нем. — «Русское Богатство», Спб., 1900, № 1, стр. 181—194. — 153, 155, 159
- [526] — *Послесловие [к работе «О социальном вопросе в России»].* — В кн.: [Энгельс, Ф.] Фридрих Энгельс о России. Пер. с нем. В. Засулич. Женева, тип. «Социал-Демократа», 1894, стр. 21—38. (Б-ка современного социализма. Сер. II. — Вып. III). — 25
- [527] — *Революция и контрреволюция в Германии.* (Пер. с англ.). [Лондон, «Рабочее Знамя»], 1900. 87 стр. Перед загл. ошибочно указан авт.: К. Маркс. — 99, 101
- [528] — *Фридрих Энгельс о России.* Пер. с нем. В. Засулич. Женева, тип. «Социал-Демократа», 1894. 38 стр. (Б-ка современного социализма. Сер. II. — Вып. III). — 25
- [529] *Южаков, С. Н. Социологическая доктрина Н. К. Михайловского.* — В кн.: На славном посту (1860—

1900). Литературный сборник, посвященный Н. К. Михайловскому. [Спб.], тип. Клубукова, [1900], стр. 352—369. — 117

[530] «Южный Рабочий», Екатеринослав и др. — 163, 164, 166, 248, 253, 254

— 1900, № 3, ноябрь, стр. 34—35. — 107

[531] Юзовка. — «Южный Рабочий», [Екатеринослав], 1900, № 3, ноябрь, стр. 34—35. — 107

Юлий — см. Мартов, Л.

Anti-Credo — см. Ленин, В. И. Протест российских социал-демократов.

[532] *Appendix to the Final Report of her Majesty's Commissioners appointed to inquire into the Subject of Agricultural Depression. Presented to both Houses of Parliament by Command of her Majesty.* London, 1897. 146 p. (Royal commission on agriculture). — 159

[533] «*Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik*», Berlin — Tübingen — Leipzig. — 33

— Berlin, 1898, Bd. 12. S. 475—510. — 32

— 1899, Bd. 13, S. 710—734. — 47

[534] *Aus dem literarischen Nachlaß von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle.* Hrsg. von F. Mehring. Bd. I. Gesammelte Schriften von K. Marx u. F. Engels. Von März 1841 bis März 1844. Stuttgart, Dietz, 1902. XII, 492 S. — 176

[535] *Aus dem literarischen Nachlaß von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle.* Hrsg. von F. Mehring. Bd. IV. Briefe von F. Lassalle an K. Marx und F. Engels. 1849 bis 1862. Stuttgart, Dietz, 1902. XVI, 367 S. — 176

[536] «*Aus der Weltpolitik*», München. — 112

- [537] *Axelrod, E. L. Tolstois Weltanschauung und ihre Entwicklung.* Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde einer hohen philosophischen Fakultät der Universität Bern. Bern, 1901. — 183
- [538] *Axelrod, P. Die historische Berechtigung der russischen Sozialdemokratie.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, Nr. 30, S. 100—111; Nr. 31, S. 140—149. — 34, 37—39, 46
- [539] *Bebel, A. Unsere Ziele.* Eine Streitschrift gegen die «Demokratische Korrespondenz». 11. Aufl. Berlin, Exped. der Buchh. Vorwärts, 1903, 56 S. — 307
- [540] *Bernstein, E. Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie.* Stuttgart, Dietz, 1899. X, 188 S. — 44, 51, 52
- [541] *Blondel, G. Études sur les populations rurales de l'Allemagne et la crise agraire.* Paris, Larose et Forcel, 1897. XII, 522 p. — 159
- [542] *Bulgakoff, S. [Рецензия на книгу:] Kautsky, Karl. Die Agrarfrage.* — «Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik», Berlin, 1899, Bd. 13, S. 710—734. — 47
- [543] *[Danielson, N.] Die Volkswirtschaft in Rußland nach der Bauernemanzipation.* Autoris. Übersetzung aus dem Russischen von G. Polonsky. München, Lukaschik, 1899, XVI, 240 S. Перед загл. авт.: Nicolai — on. — 47
- [544] *David, E. Sozialismus und Landwirtschaft.* Bd. 1. Die Betriebsfrage. Berlin, Verl. der Sozialistischen Monatshefte, 1903. 703 S. — 315
- [545] *Destrée, J. et Vandervelde, E. Le Socialisme en Belgique.* Paris, Giard et Brière, 1898. 515 p. — 149, 159
- [546] *Dritter Kongreß der Internationalen Arbeiterassoziation in Brüssel.* «Der Vorbote», Genf, 1868, Nr. 9, S. 129—135; Nr. 10, S. 145—152; Nr. 11, S. 161—165. — 152, 158
- [547] «*The Economist*», London. — 185

- [⁵⁴⁸] *Engels, F. Die Bauernfrage in Frankreich und Deutschland.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1894—1895, Jg. XIII, Bd. I, Nr. 10, S. 292—306. — 325
- [⁵⁴⁹] — *Der deutsche Bauer. Was war er? Was ist er? Was könnte er sein?* [Оттиск из «Der Sozialdemokrat»]. Zürich, [1883]. 16 S. — 153, 155
- [⁵⁵⁰] — *Einleitung* [zur Arbeit: «Die schlesische Milliarde» von W. Wolff]. — In: Wolff, W. Die schlesische Milliarde. Abdruck aus der «Neuen Rheinischen Zeitung», März — April 1849. Mit Einleitung von F. Engels. Hottingen — Zürich, Verl. der Volksbuchh., 1886, S. 3—23. (Sozialdemokratische Bibliothek. VI). — 156
- [⁵⁵¹] — *Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft*, 4. unveränderte Aufl. Zürich, 1894, 63 S. — 153, 155
- [⁵⁵²] — *Die Mark.* Anhang [zur Arbeit: «Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft»]. — In: Engels, F. Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft. 4. unveränderte Aufl. Zürich, 1894, S. 48—63. — 153, 155
- [⁵⁵³] — *Die Mark.* — «Der Sozialdemokrat», Zürich, 1883, Nr. 12, 15. März, S. 2; Nr. 13, 22. März, S. 2; Nr. 14, 29. März, S. 1—2; Nr. 15, 5. April, S. 1—2; Nr. 16, 12. April, S. 3; Nr. 17, 19. April, S. 2—3. — 153, 155
- [⁵⁵⁴] — *Vorwort* [zur Arbeit: «Die Entwicklungen des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft»]. — In: Engels, F. Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft. 4. unveränderte Aufl. Zürich, 1894, S. 3—5. — 155
- [⁵⁵⁵] — *Zur Kritik des sozialdemokratischen Programmwurfes 1891.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1901—1902, Jg. XX, Bd. I, Nr. 1, 2. Oktober, S. 5—13. — 174, 176
- [⁵⁵⁶] — *Zur Wohnungsfrage.* — Separatabdruck aus dem «Volksstaat». [Hft. 1—3]. Leipzig, Exped. des «Volksstaat», 1872. 23, 32, 24 S. — 25

Final Report — см. Appendix to the Final Report . . .

- [557] «Frankfurter Zeitung», Frankfurt a. M., 1899. — 44, 46
- [558] Gatti, G. *Agricoltura e socialismo*. Le nuove correnti dell'economia agricola. Milano — Palermo, Sandron, 1900. VIII. 516 p. — 149
- [559] Hourwich, I. A. *The Economics of the Russian Village*. New York, 1892. VI, 184 p. (Studies in history, economics and public law. Ed. by the University faculty of political science of Columbia college. Vol. II. No. 1). — 22
- Inorodzew — см. Struve. P.
- [560] *Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik*. Gegründet von B. Hildebrand. Hrsg. von J. Conrad. III. Folge. Bd. 23—24. Jena, Fischer, 1902. 2 Bde. — 196
- [561] «Justice», London. — 108
- [562] * Kautsky, K. *Die Agrarfrage*. Eine Übersicht über die Tendenzen der modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik der Sozialdemokratie. Stuttgart, Dietz, 1899, VIII. 451 S. — 40, 42, 48, 117
- [563] — *Bernstein und das sozialdemokratische Programm*. Eine Antikritik. Stuttgart. Dietz, 1899. VIII, 195 S. — 99
- [564] — *Die Revision des Programms der Sozialdemokratie in Österreich*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1901—1902, Jg. XX, Bd. I, Nr. 3, 16. Oktober, S. 68—82. — 176
- [565] — *Die soziale Revolution*. I. Sozialreform und soziale Revolution. Berlin, Exped. der Buchh. «Vorwärts», 1902, 56 S. — 274
- [566] — *Die soziale Revolution*. II. Am Tage nach der sozialen Revolution. Berlin, Exped. der Buchh. «Vorwärts», 1902, 48 S. — 274
- [567] — *Sozialismus und Landwirtschaft*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1902—1903, Jg. 21, Bd. 1, Nr. 22, S. 677—688; Nr. 23, S. 731—735; Nr. 24, S. 745—758; Nr. 25, S. 781—794; Nr. 26, S. 804—819. — 315

- [568] *Der Kongreß der Internationalen Arbeiterassoziation in Genf.*
— «Der Vorbote», Genf, 1866, Nr. 9, S. 125—140; Nr. 10, S. 141—155; Nr. 11, S. 161—174. — 152, 158
- [569] *Kongreß der Internationalen Arbeiterassoziation in Lausanne.*
— «Der Vorbote», Genf, 1867, Nr. 9, S. 137—143; Nr. 10, S. 153—156; Nr. 11, S. 169—171; Nr. 12, S. 182—192.
— 152, 158
- [570] *Kongreß der Internationalen Arbeiterassoziation in Lausanne.*
— «Der Vorbote», Genf, 1868, Nr. 1, S. 7—16; Nr. 2, S. 17—23; Nr. 3, S. 38—43; Nr. 4, S. 53—61; Nr. 5, S. 73—76. — 152, 158
- [571] *Lange, F. A. Geschichte des Materialismus und Kritik seiner Bedeutung in der Gegenwart.* Buch 1—2. 5. (wohlfeile und vollst.) Aufl. Leipzig, Baedeker, 1896, 2 Bde. — 50
- [572] *Liebknecht, W. Zur Grund- und Bodenfrage.* 2. vervollständ. Aufl. I. Leipzig, Druck und Verl. der Genossenschaftsbuchdruckerei, 1876. 200 S. — 149, 152, 158
- [573] *Losinsky, E. Das religiöse Problem im Sozialismus.* — «Sozialistische Monatshefte», Berlin, 1902, Jg. VI, Bd. 1, Nr. 2, S. 123—131. — 197
- [574] *Luxemburg, R. Die sozialistische Krise in Frankreich.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 16, S. 495—499; Nr. 17, S. 516—525; Nr. 18, S. 548—558; Nr. 20, S. 619—631; Nr. 22, S. 676—688. — 124
- [575] *Marx, K. Der achtzehnte Brumaire des Louis Bonaparte.* 3. Aufl. Hamburg, Meißner, 1885, VI, 108 S. — 60
- [576] — *Randglossen zum Programm der deutschen Arbeiterpartei.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1890—1891, Jg. IX, Bd. I, Nr. 18, S. 563—575. Под. общ. загл.: Zur Kritik des sozialdemokratischen Parteiprogramms. Aus dem Nachlaß von Karl Marx. — 195
- [577] «*Neue Revue*», Wien. — 489
- [578] «*Neue Rheinische Zeitung*», Köln. — 156

- 1849, Nr. 252, 22. März, S. 1—2; Nr. 255, 25. März. 2. Ausgabe, S. 1; Nr. 256, 27. März, S. 1; Nr. 258, 29. März, S. 1—2; Nr. 264, 5. April, S. 1; Nr. 270, 12. April, S. 1; Nr. 271, 13. April, S. 1; Nr. 272, 14. April, S. 1; Nr. 281, 25. April, S. 1—2. — 156

[⁵⁷⁹] «Die Neue Zeit», Stuttgart. — 34, 47, 67, 153, 156

- 1890—1891, Jg. IX, Bd. I, Nr. 18, S. 563—575. — 195
- 1891—1892, Jg. X, Bd. I, Nr. 7, S. 198—203; Nr. 8, S. 236—243; Nr. 9, S. 273—282. — 34
- 1894—1895, Jg. XIII, Bd. I, Nr. 10, S. 292—306. — 325
- 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, Nr. 44, S. 545—555. — 34, 49
S. 140—149. — 34, 37—40
- 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, Nr. 44, S. 55—555. — 34, 49
- 1898—1899, Jg. XVII, Bd. I, Nr. 5, S. 133—145. — 34, 49,
51
- 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 16, S. 495—499; Nr. 17,
S. 516—525; Nr. 18, S. 548—558; Nr. 20, S. 619—631;
Nr. 22, S. 676—688. — 124
- 1901—1902, Jg. XX, Bd. I, Nr. 1, 2. Oktober, S. 5—13.
— 174, 176, 196
- 1901—1902, Jg. XX, Bd. I, Nr. 3, 16. Oktober, S. 68—82.
— 176, 196
- 1902—1903, Jg. 21, Bd. 1, Nr. 22, S. 677—688; Nr. 23,
S. 731—735; Nr. 24, S. 745—758; Nr. 25, S. 781—794;
Nr. 26, S. 804—819. — 315

[⁵⁸⁰] Plechanow, G. *Beiträge zur Geschichte des Materialismus*. I. Holbach, II. Helvetius. III. Marx. Stuttgart, Dietz, 1896. VIII, 264 S. — 33, 44, 49

[⁵⁸¹] — *Bernstein und der Materialismus*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, Nr. 44, S. 545—555. — 33, 44

- [⁵⁸²] — *Konrad Schmidt gegen Karl Marx und Friedrich Engels.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1898—1899, Jg. XVII, Bd. I. Nr. 5, S. 133—145. — 33, 49, 51
- [⁵⁸³] — *Wofür sollen wir ihm dankbar sein?* Offener Brief an K. Kautsky. — «Sächsische Arbeiter-Zeitung», Dresden, 1898, Nr. 253, 30. Oktober. 2. Beilage, S. 1; Nr. 254, 2. November. Beilage, S. 1; Nr. 255, 3. November. Beilage, S. 1. Под общ. загл.: Erörterungen über die Taktik. — 44, 51
- [⁵⁸⁴] — *Zu Hegel's sechzigstem Todestag.* — »Die Neue Zeit», Stuttgart, 1891—1892, Jg. X, Bd. I, Nr. 7, S. 198—203; Nr. 8, S. 236—243; Nr. 9, S. 273—282. — 34
- [⁵⁸⁵] *Programm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891.* — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, «Vorwärts», 1891, S. 3—6. — 202
- [⁵⁸⁶] *Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands.* Abgehalten zu Breslau vom 6. bis 12. Oktober 1895. Berlin, die Exped. des «Vorwärts», 1895. 223 S. — 29
- Puttman* — см. Потресов, А. Н.
- [⁵⁸⁷] *Rapport de Rittinghausen.* — In: Comptes-rendu de IVe Congrès International, tenu à Bâle, en septembre 1869. Bruxelles, Brismée, 1869, p. 91—92. (Association Internationale des Travailleurs). — 152
- [⁵⁸⁸] «Sächsische Arbeiter-Zeitung», Dresden, 1898, Nr. 253, 30. Oktober. 2. Beilage, S. 1; Nr. 254, 2. November. Beilage, S. 1; Nr. 255, 3. November. Beilage, S. 1. — 44, 51
- [⁵⁸⁹] *Schoenlank, B. Zur Lage der arbeitenden Klasse in Bayern.* Eine volkswirtschaftliche Skizze. Nürnberg, Wörlein, 1887. 80 S. — 488
- [⁵⁹⁰] «Le Socialiste», Paris. — 236
- [⁵⁹¹] «Der Sozialdemokrat», Zürich, 1883, Nr. 12, 15. März, S. 2;

Nr. 13, 22. März, S. 2; Nr. 14, 29. März, S. 1—2; Nr. 15, 5. April, S. 1—2; Nr. 16, 12. April, S. 3; Nr. 17, 19. April, S. 2—3. — 153, 156

- [⁵⁹²] «*Soziale Praxis*», Berlin, 1896, Nr. 2, 8. Oktober, S. 25—30. — 39
- [⁵⁹³] «*Sozialistische Monatshefte*», Berlin, 1902, Jg. VI, Bd. 1, Nr. 2, S. 123—131. — 197
- [⁵⁹⁴] *Stadthagen, A. Das Arbeiterrecht. Rechte und Pflichten des Arbeiters in Deutschland aus dem gewerblichen Arbeitsvertrag der Unfall-, Kranken-, Invaliditäts- und Alters-Versicherung. Mit Beispielen und Formularen für klagen Anträge...* Berlin, Baake, 1895. 352 S. — 488
- [⁵⁹⁵] *Stammler, R. Wirtschaft und Recht nach der materialistischen Geschichtsauffassung. Eine sozialphilosophische Untersuchung.* Leipzig, Veit, 1896. VIII, 668 S. — 49
- [⁵⁹⁶] [*Struve, P.*] *Die Arbeiterbewegung in Rußland.* — «*Soziale Praxis*», Berlin, 1896, Nr. 2, 8. Oktober, S. 25—30. Подпись: P. Inorodzew. — 39
- [⁵⁹⁷] — *Die neue Fabrikgesetzgebung Rußlands.* — «*Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik*», Berlin, 1898, Bd. 12, S. 475—510. — 33
- [⁵⁹⁸] *Vandervelde, E. La Propriété foncière en Belgique.* Paris. Schleicher, 1900. 327 p. (Bibliothèque internationale des sciences sociologiques). — 149, 159
- [⁵⁹⁹] «*Der Vorbote*», Genf, 1866, Nr. 9, S. 125—140; Nr. 10, S. 141—155; Nr. 11, S. 161—174. — 152, 158
- 1867, Nr. 9, S. 137—143; Nr. 10, S. 153—156; Nr. 11, S. 169—171; Nr. 12, S. 182—192. — 152, 158
- 1868, Nr. 1, S. 7—16; Nr. 2, S. 17—23; Nr. 3, S. 38—43; Nr. 4, S. 53—61; Nr. 5, S. 73—76. — 152, 158
- 1868, Nr. 9, S. 129—135; Nr. 10, S. 145—152; Nr. 11, S. 161—165. — 152, 158

[⁶⁰⁰] «Vorwärts», Berlin. — 27, 82, 153, 196, 199

[⁶⁰¹] Wolff, W. *Die schlesische Milliarde*. Abdruck aus der «Neuen Rheinischen Zeitung», März — April 1849. Mit Einleitung von F. Engels. Hottingen — Zürich, Verl. der Volksbuchh. 1886. 59 S. (Sozialdemokratische Bibliothek. VI). — 153, 156

[⁶⁰²] — [*Die schlesische Milliarde*]. — «Neue Rheinische Zeitung», Köln, 1849, Nr. 252, 22. März, S. 1—2; Nr. 255, 25. März, 2. Ausgabe, S. 1; Nr. 256, 27. März, S. 1; Nr. 258, 29. März, S. 1—2; Nr. 264, 5. April, S. 1; Nr. 270, 12. April, S. 1; Nr. 271, 13. April, S. 1; Nr. 272, 14. April, S. 1; Nr. 281, 25. April, S. 1—2. — 156

JMENNÝ REJSTŘÍK

ABSOLJUT — viz Stasovová J. D.

ADLER Friedrich (1879—1960) — rakouský sociální demokrat, jeden z teoretiků austromarxismu. V letech 1910—1911 byl redaktorem orgánu Švýcarské sociálně demokratické strany Volksrecht a později tajemníkem Rakouské sociálně demokratické strany. Byl jedním ze zakladatelů centristické Dvaapůlté internacionály (1921—1923), později (1924—1940) se stal generálním tajemníkem Socialistické dělnické internacionály. — 94, 97

ADLER Victor (1852—1918) — jeden ze zakladatelů a vůdců Rakouské sociálně demokratické strany a II. internacionály. V roce 1886 založil list Gleichheit, od roku 1889 byl redaktorem ústředního orgánu rakouské sociální demokracie Arbeiter-Zeitung. V letech 1889—1895 si dopisoval s Engelsem, avšak brzy po jeho smrti se přiklonil k reformismu. Po vzniku Rakouské republiky (1918) se stal ministrem zahraničních věcí. — 148

AFANASJEVOVÁ S. N. (1876—1933) — účastnice revolučního hnutí od 90. let; působila v Petrohradu. V roce 1900 emigrovala do Německa a podílela se na činnosti berlínské skupiny pro spolupráci s Jiskrou. Po návratu do Ruska pracovala v kyjevském výboru SDDSR. Začátkem roku 1902 byla zatčena a po dvouletém věznění vypovězena na pět let na východní Sibiř. Odtud uprchla v roce 1904 do Švýcarska. V roce 1905 těžce onemocněla a zanechala aktivní stranické činnosti. — 438

AKIM — viz Goldman L. I.

AKIMOV V. P. (vl. jm. Machnovec) (Bacharev) (1872—1921) — sociální demokrat, význačný představitel ekonomismu, krajní oportunisty.

* Vzhledem k velkému množství jmen jsou v tomto rejstříku uvedeny jen stručné informace, a to zejména u osobností, jejichž životopisná data podrobně uvádějí předchozí svazky Sebraných spisů.

ta. V roce 1897 byl zatčen a posléze vypovězen do Jenisejské gubernie. V září 1898 uprchl do zahraničí. Byl jedním z vůdců Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí, vystupoval proti skupině Osvobození práce a později i proti Jiskře. Po II. sjezdu SDDSR se stal aktivním menševikem. Za revoluce 1905—1907 hájil likvidátorskou myšlenku vytvoření nadstranické dělnické organizace, v níž by sociální demokracie byla pouze jedním z ideových směrů. V letech reakce řady sociální demokracie opustil. — 86, 246, 423

AKIMŮV BRATR — viz Gorev B. I.

ALEXANDR — viz Kremer A. I.

ALEXANDR II. (ROMANOV) (1818—1881) — ruský car v letech 1855—1881. — 487—490

ALEX. NIKOLAJEVIČ — viz Potresov A. N.

ALEXANDROVÁ J. M. (Natálie Ivanovna, Žak) (1864—1943) — členka organizace Narodnaja volja od konce 80. let. V roce 1890 začala pracovat jako propagandistka v dělnických kroužcích. V roce 1894 byla zatčena a vypovězena na pět let do Vologedské gubernie; ve vyhnanství se přiklonila k sociálním demokratům. V roce 1902 vstoupila v zahraničí do organizace Jiskry, později pracovala jako její důvěrnice v Rusku. Na orelské poradě se stala členkou organizačního výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR (v únoru 1903). Za organizační výbor se zúčastnila sjezdu s právem poradního hlasu, patřila k menšinovým jiskrovcům. Po sjezdu vystupovala jako aktivní menševička, roku 1904 byla za menševiky kooptována do ÚV. V letech 1913—1914 byla tajemnicí a členkou redakce časopisu Borba, vedeného Trockým. Po Říjnové revoluci pracovala v kulturně osvětových institucích. — 227, 320—325, 383

ALEXEJ — viz Martov L.

ALEXEJEV — 438—439, 460

ALEXEJEV N. A. (1873—1972) — sociální demokrat, jiskrovec, od II. sjezdu SDDSR bolševik; povoláním lékař. Do revoluční činnosti se zapojil koncem 90. let v Petrohradu. Na jaře 1897 vstoupil do petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Začátkem roku 1898 byl zatčen a vypovězen na čtyři roky do Vjatecké gubernie (město Slobodsk), odkud roku 1899 uprchl do ciziny. V letech

1900—1905 žil v Londýně, vstoupil do Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí, později do Zahraněční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Po II. sjezdu SDDSR zastupoval v Londýně bolševiky. III. sjezdu SDDSR se zúčastnil s právem poradního hlasu, byl tajemníkem sjezdu (pod jménem Andrejev) (viz též sv. 10). — 205—207

ALEXEJOVA SESTRA — viz Kancelová L. O.

ALLEMAN Leo — viz Dejč L. G.

A. N., A. N-č — viz Potresov A. N.

ANDREJEVSKIJ — viz Uljanov D. I.

ANDROPOV S. V. (Bruskov) (1873—1955) — sociální demokrat, jiskrovec, účastník revolučního hnutí od roku 1893. V roce 1898 se aktivně podílel na činnosti skupiny Rabočeje znamja a byl za to v prosinci téhož roku zatčen. V roce 1901 se stal tiskovým důvěrníkem Jiskry. V srpnu 1901 byl vypovězen do vyhnanství na východní Sibiř. V roce 1910 zanechal stranické činnosti. — 79—81, 108, 148, 163, 165

ANTON — viz Makadzjub M. S.

A. P. — viz Potresov A. N.

ARGUNIN — 455

ARKADIJ — viz Radčenko I. I.

ARKANOV S. M. — narodnik. V 90. letech působil jako lékař ve vsi Jermakovskoje v minusinském okruhu Jenisejské gubernie. — 32, 53

ARSEŇJEV — viz Potresov A. N.

AXELROD P. B. (P. B., P. B-č, Pavel Borisovič) (1850—1928) — jeden z vůdců menševismu; v 70. letech patřil k narodníkům, po rozkolu ve skupině Zemlja i volja se přiklonil ke skupině Čornyj pereděl; v roce 1883 se podílel na vytvoření skupiny Osvobození práce. Od roku 1900 pracoval v redakci listu Jiskra a časopisu Zarja. Po II. sjezdu SDDSR se stal aktivním menševikem. V letech reakce a nového revolučního rozmachu patřil k vůdcům likvidátorů, byl čle-

nem redakce listu menševiků-likvidátorů Golos social-demokrata. Po únorové revoluci 1917 podporoval prozatímní vládu. Říjnovou revoluci odmítal a v emigraci vyzýval k ozbrojené intervenci proti Sovětskému Rusku. — 26—31, 34, 56—57, 67—68, 70—73, 81—85, 87, 89—97, 102, 111—114, 120—125, 133—138, 144, 146—148, 151—154, 156—160, 165, 167—172, 190—192, 197—200, 202, 206—208, 227, 248, 333, 358—360, 381, 388, 396, 423, 435

AXELRODOVÁ—GUREVIČOVÁ V. P. (Věra Pavlovna) — dcera P. B. Axelroda. — 82, 95

AXELRODOVÁ I. I. (1872—1917) — sociální demokratka, přívrženkyň Jiskry, literární kritička s filozofickou erudicí. S činností v revolučním hnutí začala mezi narodovoljovci; v roce 1893 emigrovala a přiklonila se ke skupině Osvobození práce, později vstoupila do Zahraněční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Po II. sjezdu SDDSR se připojila k bolševikům, ale záhy přešla stejně jako Plechanov k menševikům. Těsně před Říjnovou revolucí se vrátila do Ruska a v témž roce v Petrohradu zemřela. — 358

AXELRODOVÁ L. I. (L. I., Ljub. Isaak., Ortodox) (1868—1946) — sociální demokratka; zabývala se filozofií a literární vědou. Byla členkou Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. V roce 1903 se přiklonila k menševikům. Po roce 1918 zanechala politické činnosti a přednášela na řadě sovětských vysokých škol. V posledních letech života se zabývala sociologií umění. — 92, 141, 144, 146—148, 151, 173, 175—176, 183—184, 186—187, 196—197, 214, 216, 262, 272, 281, 283, 288, 358, 486

AXELRODOVÁ N. I. (zemř. 1906) — žena P. B. Axelroda. — 67, 158

B. ABR. — viz Kolcov D.

BABUŠKIN I. V. (Bogdan, Náš blízký přítel, Novická) (1873—1906) — dělník, později profesionální revolucionář, bolševik. V revolučním hnutí začal pracovat v roce 1893. Od počátku byl aktivním členem petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Patřil k blízkým Leninovým spolupracovníkům. Podílel se na založení leninské Jiskry, byl jedním z jejích prvních důvěrníků a dopisovatelů. Několikrát byl zatčen, vězněn a poslán do vyhnanství. Účastnil se revoluce v letech 1905—1907. Při převážení zbraní byl zajat trestním oddílem a bez soudního procesu zastřelen. — 138, 171, 280, 284, 286—287

BACHAREV — viz Akimov V. P.

BAJNOVOVÁ — patrně Smidovičová I. G.

BAKUNIN A. I. (nar. 1874) — kadet, statkář, povoláním lékař; synovec známého ideologa anarchismu M. A. Bakunina. Byl poslancem II. státní dумы za Tverskou gubernii. Po Říjnové revoluci emigroval. — 187

BARAMZIN J. V. (Embrion) (1868—1920) — sociální demokrat, jiskrovec. Od roku 1891 vedl marxistické kroužky, v roce 1898 byl poslán do vyhnanství na východní Sibiř. V roce 1899 podepsal společně s dalšími šestnácti sociálními demokraty Leninův Protest ruských sociálních demokratů proti CREDU — manifestu ekonomistů. V roce 1902 pracoval v saratovském výboru SDDSR jako důvěrník Jiskry. V roce 1905 patřil k zakladatelům odborového svazu zaměstnanců obchodu a průmyslu v Saratově; později pracoval v petrohradských odborech, udržoval spojení s bolševickou stranickou organizací. Po Říjnové revoluci stranické činnosti zanechal. — 211

BARON — viz Essen E. E.

BASOVSKIJ I. B. (Děmentjev) (1876—1906) — v roce 1896 pracoval v oděských sociálně demokratických kroužcích, později pomáhal organizovat ilegální přepravu Jiskry do Ruska. V únoru 1902 byl v souvislosti s Jiskrou a kyjevským výborem SDDSR zatčen; 18. srpna 1902 uprchl společně s N. E. Baumanem, V. N. Krochmalem a dalšími z vězení v Kyjevě a znovu začal organizovat přepravu Jiskry. Po II. sjezdu SDDSR se přidal k menševikům. Po únorové revoluci v roce 1917 pracoval ve voroněžské menševické organizaci, po Říjnové revoluci se s menševiky rozešel. Pracoval v hospodářských institucích v Moskvě. — 193—194, 299

BAUMAN N. E. (Grač, Poletajev, Sarafskij S.) (1873—1905) — profesionální revolucionář, význačný činitel bolševické strany. Do revolučního hnutí se zapojil v první polovině 90. let v Kazani; v roce 1896 aktivně pracoval v petrohradském Svazu boje za osvobození dělnické třídy, zejména jako propagandista v narvském obvodu. V roce 1897 byl zatčen a po 22 měsících vězení v Petropavlovské pevnosti deportován do Vjatecké gubernie. V říjnu 1899 emigroval do Švýcarska, vstoupil do Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí a aktivně se účastnil boje proti ekonomismu. Podílel se na založení organizace Jiskry a v letech 1901—1902 pracoval v Moskvě jako je-

jí tiskový důvěrník; v únoru 1902 byl zatčen. Dne 18. srpna uprchl společně se skupinou sociálních demokratů z vězení v Kyjevě. Na II. sjezd SDDSR byl delegován moskevským výborem, patřil k většinovým jiskrovcům. V prosinci 1903 se vrátil do Moskvy, řídil moskevský výbor strany a zároveň severní byro ústředního výboru strany; ve svém bytě zřídil ilegální tiskárnu. V červnu 1904 byl zatčen, v říjnu 1905 osvobozen. Při demonstraci organizované moskevským výborem byl v říjnu 1905 zavražděn černosotňovcem. Baumanův pohřeb se stal mohutnou lidovou demonstrací. Ve 24. čísle listu Proletarij byl otištěn Leninův nekrolog Nikolaj Ernestovič Bauman (viz Sebrané spisy 12, Praha 1983, s. 55—56). — 94, 130—131, 143—144, 361, 486

BAZAROV V. (vl. jm. Rudněv V. A.) (1874—1939) — ekonom a filozof, překladač Marxových a Engelsových děl; účastník sociálně demokratického hnutí od roku 1896. V letech 1905—1907 přispíval do řady bolševických periodik, v období reakce se odklonil od bolševismu a stal se jedním z hlavních představitelů machistické filozofie. V roce 1917 patřil mezi internacionalisticky smýšlející menševiky. Od roku 1921 pracoval ve Státní plánovací komisi SSSR. — 446, 461.

BEBEL August (1840—1913) — významný představitel německé sociální demokracie a mezinárodního dělnického hnutí. Do politického života vstoupil v první polovině 60. let, byl členem I. internacionály. V roce 1869 založil společně s W. Liebknechtem Sociálně demokratickou dělnickou stranu Německa (eisenaušských). V 90. letech a po roce 1900 vystupoval proti reformismu a revizionismu v německé sociální demokracii. — 113, 196, 303, 307.

BERDAJEV N. A. (1874—1948) — idealistický filozof, mystik. Ve svých prvních pracích vycházel z legálního marxismu; později proti marxismu otevřeně vystupoval. V roce 1905 vstoupil do Konstitučně demokratické strany. V letech reakce patřil k představitelům nábožensko-filozofického směru zvaného bohohledačství. Byl spoluautorem kontrarevolučního sborníku Věchi [Na rozcestí]. Po Říjnové revoluci se stal stoupencem středověké scholastiky, v níž viděl ochranu před sílícím komunismem. V roce 1922 byl vypovězen za hranice sovětského státu. — 141, 144—145, 159—160, 197

BERG — viz Martov L.

BERLIN P. A. (1877—1962) — reakční historik, publicista, pracovník

redakce časopisu *Obrazovanie*. Po nastolení sovětské moci emigroval. — 49

BERNSTEIN Eduard (1850—1932) — vůdce krajně oportunistického křídla německé sociální demokracie a II. internacionály, teoretik revizionismu a reformismu. V letech 1881—1889 redigoval ilegální orgán Sociálně demokratické strany Německa *Der Sozialdemokrat*. V letech 1896—1898 uveřejnil v časopisu *Die Neue Zeit* sérii článků *Problémy socialismu*, jež později vydal knižně pod názvem *Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie* [Předpoklady socialismu a úkoly sociální demokracie] (1899; česky 1902). V této knize revidoval všechny základní teze marxistické filozofie, ekonomie a vědeckého socialismu. Za jediný úkol dělnického hnutí považoval boj za reformy, které by zlepšily hospodářské postavení dělníků za kapitalismu;razil oportunistické heslo *Hnutí je vším, konečný cíl není ničím* (viz též sv. 18). — 33, 44, 49—52, 99, 170, 172

BLANKOVÁ — 73

BLJUMENFELD I. S. (Cvětov, Feld, Raznocvětov, Společný přítel) (nar. 1865) — sociální demokrat, významný spolupracovník skupiny *Osvobození práce*, později člen organizace *Jiskry*; povoláním sazeč. Vedl tiskárnu a zabezpečoval přepravu ve skupině *Osvobození práce* i v *Jiskře*. V březnu 1902 byl zatčen na hranicích (v Radziwillově) se zásilkou *Jiskry* a uvězněn v Kyjevě, odkud v srpnu téhož roku uprchl za hranice. Po rozkolu na II. sjezdu SDDSR se přiklonil k menševikům. V prosinci 1903 se stal tajemníkem redakce menševické *Jiskry* a pracoval v menševických organizacích v Rusku i v cizině. Po Říjnové revoluci zanechal politické činnosti. — 87, 92, 111, 114, 131, 162, 183, 187, 198, 204, 386, 392

BLONDEL Georges (nar. 1856) — francouzský profesor ekonomie, autor řady prací o ekonomické situaci v Německu. — 159

B. N., B. N-č — viz Noskov V. A.

BOBROVSKÁ C. S. (vl. jm. Zeliksonová) (Lenočka) (1876—1960) — profesionální revolucionářka, členka SDDSR od roku 1898. Do revoluční činnosti se zapojila v roce 1894. V roce 1900 byla zatčena v Charkově. Po ročním vězení emigrovala do Švýcarska, kde navázala spojení s organizací *Jiskry* a jako její tiskový důvěrník pracovala v Severním svazu SDDSR. Po II. sjezdu SDDSR byla na straně

bolševiků. V roce 1903 byla členkou tverského výboru SDDSR, poté odjela do Ženevy, kde se seznámila s V. I. Leninem. V dalších letech ilegálně pracovala v řadě měst. Účastnila se revolučních událostí v roce 1905 i v roce 1917 v Moskvě. Po Říjnové revoluci se zabývala stranickou a publicistickou činností v Moskvě a Leningradu. V letech 1928—1940 pracovala v Kominterně a od roku 1940 v Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. — 452, 459

BOBROVSKIJ V. S. (Petrov) (1873—1924) — profesionální revolucionář, bolševik. V roce 1900 pracoval v charkovské sociálně demokratické organizaci, v roce 1901 v kyjevském výboru SDDSR. V roce 1902 byl zatčen a vězněn v Kyjevě, odkud se mu v srpnu téhož roku podařilo společně s dalšími deseti jiskrovci uprchnout. V roce 1904 působil na Kavkazu. V roce 1906 zakládal v Kostromě rolnické výbory a v roce 1907 v Ivanovu-Vozněsensku ilegální tiskový orgán a tiskárnu. Po Říjnové revoluci pomáhal organizovat zvěrolékařství, v roce 1924 byl členem vedení Institutu žurnalistiky. — 486

BOGDAN — viz Babuškin I. V.

BOGDANOV A. (vl. jm. Malinovskij A. A.) (Rachmetov, Rjadovoj, Sysojka) (1873—1928) — filozof, sociolog a ekonom, povoláním lékař. V 90. letech pracoval v sociálně demokratických kroužcích v Tule. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům. Jako člen byra výborů většiny agitoval v Rusku pro svolání III. sjezdu strany. Pracoval v redakci bolševického orgánu Vperjod. V letech reakce a nového revolučního rozmachu stál v čele otcovistů a vedl skupinu Vperjod. Ve filozofii se pokoušel vytvořit svůj vlastní systém — empiriomonismus (viz též sv. 18). — 50, 197, 201—202, 410, 417, 419, 421, 424, 438—439, 446—448, 454, 456—458, 460—464, 467, 474, 476

BOGDANOVÁ N. B. (Rachmetovová) — žena A. Bogdanova. — 448

BOGUČARSKIJ (vl. jm. Jakovlev V. J.) (Byvalyj) (1861—1915) — liberálně buržoazní politik a historik narodnického hnutí. V 90. letech se přiklonil k legálnímu marxismu. V letech 1902—1905 aktivně spolupracoval s redakcí časopisu Osvobožděnije, v jejímž čele stál P. B. Struve. V roce 1905 začal vydávat spolu s Kuskovovou a Prokopovičem časopis Bez zaglavija a list Tovarišč. V letech 1906—1907 vydával s V. L. Burcevem časopis Byloje. Napsal a redigoval řadu prací o dějinách revolučního hnutí v Rusku. — 85—86

BOJKOV — vysokoškolský student. — 208

BOLŠAK — viz Jegerov I. I.

BONČ-BRUJEVIČ V. D. (1873—1955) — profesionální revolucionář, historik a publicista. Revolučního hnutí se účastnil od konce 80. let, významně se zasloužil o vydávání marxistické literatury v Rusku; v roce 1896 emigroval do Švýcarska. V cizině byl činný ve skupině Osvobození práce, později spolupracoval s Jiskrou. Od II. sjezdu SDDSR stál na bolševických pozicích, v roce 1904 vedl expedici ústředního výboru, později organizoval vydávání bolševické literatury (vydavatelství V. Bonče-Brujeviče a N. Lenina). V dalších letech organizoval vydávání bolševických listů a časopisů a práci stranických vydavatelství. Zabýval se sociálně náboženským hnutím v Rusku, zejména sektářstvím, jehož historii věnoval řadu prací. Aktivně se účastnil říjnového povstání v Petrohradu. Po Říjnové revoluci byl vedoucím úřadovny lidových komisařů (do prosince 1920), šéfredaktorem vydavatelství Žizň i znanije. V roce 1946 se stal ředitelem Muzea dějin náboženství a ateismu při Akademii věd SSSR v Leningradu. — 180—181, 272—274, 278—279, 281—283, 289, 291, 293, 300, 308, 325, 330, 374—375, 392, 405—406, 409—410, 417, 419, 421, 423—424, 428, 430, 437—438, 442, 452, 486

BONČOVI — viz Bonč-Brujevič V. D. a Veličkinová V. M. —282

BORIS, BORIS NIKOLAJEVIČ — viz Noskov V. A.

BORODA — viz Děsnickij V. A.

BRACKE Wilhelm (1842—1880) — německý socialista, vydavatel a knihkupec. Od roku 1865 byl členem Všeobecného německého dělnického spolku. V roce 1869 se stal jedním ze zakladatelů a vůdců Sociálně demokratické dělnické strany Německa (eisenaušských). — 303

BRANTING Carl Hjalmar (1860—1925) — vůdce švédské sociálně demokratické strany, jeden z čelných představitelů II. internacionály, revizionista a oportunist. V letech 1887—1917 (s přestávkami) redigoval ústřední stranický orgán Socialdemokraten. Za první světové války patřil k sociálšovinistům. V roce 1917 vstoupil do Edenovy koaliční liberálně socialistické vlády, v letech 1920, 1921—1923 a 1924—1925 byl předsedou sociálně demokratické vlády. Podporoval vojenskou intervenci proti Sovětskému Rusku. — 117—118

BRATR — viz Martov L.

BRATR — viz Potresov A. N.

BREŠKO-BREŠKOVSKÁ J. K. (1844—1934) — spoluzakladatelka a čelná představitelka strany eserů, patřila k jejímu krajně pravicovému křídlu. Do politické práce se zapojila v 70. letech jako členka národnického hnutí. Byla několikrát vězněna a roku 1878 vypovězena do vyhnanství. Po únorové revoluci 1917 energicky podporovala prozatímní vládu. Po Říjnové revoluci bojovala proti sovětské moci. Roku 1919 emigrovala do USA, později žila ve Francii. — 319

BROCKHAUS F. A. (1847—1917) — německý vydavatel a JEFRON J. A. (zemř. 1917) — ruský tiskárenský podnikatel. Společně vydávali několikavazkový encyklopedický slovník, který byl jednou z největších předrevolučních ruských encyklopedií. — 325

BROĐAGA, BROĐAGIN — viz Silvin M. A.

BROK — viz Jakubovová A. A.

BRUSKOV — viz Andropov S. V.

BRUTUS — viz Kržižanovskij G. M.

BUCHBINDER Dittrich — 187

BUCHHOLZ V. A. (nar. 1866) — sociální demokrat. V roce 1887 byl za účast ve studentských bouřích vyloučen z petrohradské univerzity. V roce 1891 emigroval do Švýcarska. V letech 1895—1897 se aktivně podílel na činnosti ruské sociálně demokratické skupiny v Berlíně, před rokem 1900 byl členem Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí a udržoval spojení s německými sociálními demokraty. Po II. sjezdu SDDSR byl menševikem. Po Říjnové revoluci pomáhal v Berlíně při vydávání periodik se sociálně ekonomickou problematikou. Později žil v Dánsku. — 71, 90, 120—123

BUKVA — viz Gorkij Maxim

BULGAKOV S. N. (1871—1944) — buržoazní ekonom, idealistický filozof, v 90. letech legální marxista. Revidoval Marxovo učení o agrární otázce, zbídačování rolnických mas vysvětloval tzv. zákonem kle-

sající úrodnosti půdy. Po porážce revoluce 1905—1907 se přiklonil ke kadetům, proklamoval filozofický mysticismus. Zúčastnil se hnutí kolem sborníku Věchi [Na rozcestí]. Po roce 1918 se stal pravoslavným knězem; roku 1922 byl za kontrarevoluční činnost vypovězen a v zahraničí vedl protisovětskou propagandu. — 33, 40—43, 46—52, 117, 154, 196—197, 228

BUNDOVEC — viz Zeldov A. M.

BUTKOVSKIJ — vysokoškolský student. — 208

BYČKOV — viz Lepešinskij P. N.

BYVALYJ — viz Bogučarskij

CAPIJA — viz Stasovová J. D.

CEDERBAUM S. O. (Jakov, Pachomijův bratr) (1879—1939) — sociální demokrat, menševik. Do sociálně demokratického hnutí se zapojil od roku 1898. Byl členem petrohradské skupiny Rabočeje znamja. V letech reakce a nového revolučního rozmachu aktivně vystupoval jako likvidátor, psal do listů a časopisů menševiků-likvidátorů. Za první světové války byl obranářem; po Říjnové revoluci zanechal politické činnosti. — 163—167, 187, 189

CENSKIJ — 421

CESTOVATEL — viz Martov L.

CLEMENCEAU Georges Benjamin (1841—1929) — francouzský politik a státník, dlouholetý vůdce radikální strany. Do politického dění vstoupil jako levý republikán. Za Pařížské komuny roku 1871 se zasloužil o smíření proletariátu s buržoazií. V roce 1876 byl zvolen do poslanecké sněmovny, v roce 1902 do senátu a v letech 1906—1909 stál v čele francouzské vlády.

Těsně před první světovou válkou se s radikální stranou rozešel. Za války vystupoval jako šovinista. Od listopadu 1917 se stal znovu předsedou vlády. Byl jedním z inspirátorů a organizátorů ozbrojené intervence proti Sovětskému Rusku. Na pařížské mírové konferenci v roce 1919 hájil zájmy francouzských imperialistů. V roce 1920 byl poražen v prezidentských volbách a zanechal politické činnosti. — 467

CVĚTOV — viz Bljumenfeld I. S.

Č. — viz Smidovič P. G.

ČAČINOVÁ O. I. (1872—1919) — účastnice sociálně demokratického hnutí od konce 90. let, bolševička. V roce 1899 byla na dva roky vypovězena do Ufy, kde se seznámila s N. K. Krupskou. V letech 1900—1904 byla tajemnicí nižněnovgorodského výboru SDDSR. V roce 1905 se účastnila prosincového ozbrojeného povstání v Sor-mově (dnes součást Gorkého). Od roku 1909 vedla v Moskvě knihovnu nesoucí jméno N. V. Gogola; tato knihovna byla místem řady konspirativních schůzek. V roce 1918 pracovala jako tajemnice kolegia moskevského oddělení lidového vzdělávání, později vedla knihovnické oddělení odboru pro mimoškolní vzdělávání při lidovém komisariátu školství a osvěty. — 425

ČARUŠNIKOV A. P. (1852—1913) — vydavatel, inspektor volžské paroplavby. V letech 1897—1899 vydal společně s S. P. Dorovatovským Očerki i rasskazy [Črty a povídky] M. Gorkého ve třech svazcích. — 467

ČEBOTARJOV I. N. (I. Nikol.) (1861—1934) — účastník revolučního hnutí od roku 1886, narodovoljovec. Byl zatčen v souvislosti s vyšetřováním A. I. Uljanova. Patřil k blízkým známým rodiny Uljanovových v Simbirsku [Uljanovsk]. Lenin využíval jeho adresu v Petrohradu k dopisování s rodinou a pro přepravu ilegální literatury. Od roku 1906 pracoval ve škole v osadě Popovka, později byl účetním správy Severozápadní dráhy. — 487

ČEREVANIN N. (vl. jm. Lipkin F. A.) (Něždanov) (1868—1938) — publicista, jeden z vůdců menševiků. Zúčastnil se IV. a V. sjezdu SDDSR. Byl spoluautorem Otevřeného dopisu 16 menševiků o likvidaci strany. V roce 1917 redigoval petrohradský menševický list Rabočaja gazeta a později ústřední menševický orgán časopis Rabočij internacional. K Říjnové revoluci se stavěl negativně. Stal se obětí represí. — 50

ČERNOV V. M. (1876—1952) — jeden z vůdců a teoretiků eserské strany. Po únorové revoluci 1917 byl ministrem zemědělství v prozatímní vládě. Použil krutých represálií proti rolníkům, kteří se zmocnili statkářské půdy. Po Říjnové revoluci organizoval vzpoury eserů proti sovětské vládě. V roce 1920 emigroval a šířil protisovětskou propagandu. — 117, 145, 149, 152—155, 197, 282

ČERNYŠEVSKIJ N. G. (1828—1889) — významný ruský revoluční demokrat, vědec, utopický socialista, spisovatel, literární kritik, vedoucí osobnost revolučně demokratického hnutí 60. let v Rusku. V roce 1862 jej carská vláda zatkla a uvěznila v Petropavlovské pevnosti, kde strávil asi dva roky; poté byl odsouzen k sedmi letům nucených prací a k doživotnímu vyhnanství na Sibiři. Teprve na sklonku života byl z vyhnanství propuštěn (viz též sv. 30). — 37, 88

ČERNYŠOV I. V. — sociální demokrat; kolísal mezi ekonomisty a jiskrovci. V letech 1894—1895 stál v čele petrohradské skupiny sociálních demokratů (»mladých«) a v roce 1896 s celou skupinou vstoupil do petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V únoru 1897 byl zatčen a deportován na tři roky do Vologedské gubernie. Později byl členem skupiny Južnyj rabočij. V srpnu 1902 odjel za hranice a jednal s redakcí Jiskry o společném postupu při sjednocování strany. V dubnu 1903 se prohlásil za přívržence Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí a přešel k ekonomistům. — 249, 252

ČIŽOV S. P. — vrchní tovární inspektor, jeden z ochránců zubatovovské organizace v Petrohradu. — 444

ĎADIN — viz Knipovičová L. M.

DADONOV V. — autor pomlouvačného článku Russkij Mančester [Ruský Manchester] o ivanovsko-vozněsenských dělnících, který byl otištěn v časopisu Russkoje bogatstvo, č. 12, ročník 1900. — 171

DAN F. I. (vl. jm. Gurvič) (Děrevo, Naděje) (1871—1947) — jeden z menševických vůdců. Do sociálně demokratického hnutí se zapojil v 90. letech 19. století; byl členem petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V srpnu 1896 byl zatčen, vězněn a roku 1898 vypovězen na tři roky do Vjatecké gubernie. Roku 1901 uprchl do zahraničí a stal se členem berlínské skupiny pro spolupráci s Jiskrou. Roku 1902 se jako důvěrník Jiskry zúčastnil konference pro přípravu II. sjezdu SDDSR v Białystoku; po ní byl znovu zatčen a deportován na východní Sibiř. V září 1903 opět uprchl do zahraničí a stal se jedním z vůdců menševiků. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci. Počátkem roku 1922 byl jako nepřítel sovětského státu vypovězen ze země. — 115—116, 120—123, 175, 209, 211—212, 340, 364, 368, 373—374, 383—385, 387, 423

DANĚVIČ — viz Gurevič E. L.

DANIELSON N. F. (N. —on) (1844—1918) — ruský ekonom, publicista, ideolog liberálního narodnictví 80. a 90. let. Dokončil první překlad Marxova Kapitálu do ruštiny, který začal pořizovat G. A. Lopatin. Při práci na překladu si dopisoval s K. Marxem a B. Engelsem. Podstatu marxismu však nepochopil a později proti němu vystupoval. V roce 1893 vydal knihu Očerki našeho poreformennogo občestvennogo chozjajstva [Studie o našem poreformním společenském hospodářství], která byla spolu s pracemi V. P. Voroncova teoretickým zdůvodněním liberálního narodnictví. — 47, 156

DAVID Eduard (1863—1930) — jeden z pravicových vůdců německé sociální demokracie, povoláním ekonom. V roce 1894 se stal členem komise pro přípravu agrárního programu strany. Zaujal revizionistický postoj k marxistickému učení o agrární otázce a dokazoval stabilitu zemědělské malovýroby za kapitalismu. Byl jedním ze zakladatelů revizionistického časopisu Sozialistische Monatshefte. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. V roce 1919 se stal členem první koaliční vlády Německé republiky. V letech 1919—1920 byl ministrem vnitra, v letech 1922—1927 říšským zástupcem v Hesensku. Podporoval revanšistické snahy německého imperialismu. — 315

DAVIDSON I. — člen berlínské skupiny pro spolupráci se sociálními demokraty a Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. Přispíval do různých marxistických periodik. Koncem 90. let žil a studoval v Berlíně, kde zpočátku sympatizoval se sionisty, v roce 1899 se s nimi rozešel a veřejně přešel k sociálním demokratům. — 121

DĚBOGORIJ-MOKRIJEVIČ V. K. (Děb., Mokrijevič) (1848—1926) — v 70. letech revolucionář narodnického zaměření. V roce 1873 se přiklonil k bakunincům, ale nesouhlasil s taktikou teroru. Od roku 1881 žil v zahraničí a podílel se na vydávání liberálně narodnických časopisů. — 125, 137

DĚDEČEK — viz Knipovičová L. M.

DEJČ L. G. (Alleman Leo, Jevgenij, L. G., L. Gr.) (1885—1941) — účastník narodnického a poté sociálně demokratického hnutí. V roce 1883 pomáhal zakládat skupinu Osvobození práce; vydával a přepravoval do Ruska marxistickou literaturu. Roku 1884 byl odsouzen k nuceným pracím, 1901 uprchl a odjel do Mnichova, kde byl kooptován do vedení Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Podílel se na vydávání a rozšiřování Jiskry a Zarje. Na

II. sjezdu SDDSR zastupoval skupinu Osvobození práce, patřil k menšinovým jiskrovcům. Po sjezdu byl menševikem, v letech reakce likvidátorem. Po Říjnové revoluci zanechal politické činnosti, věnoval se vydávání literární pozůstalosti G. V. Plechanova a psal články o dějinách osvobozenického hnutí v Rusku. — 199, 206—208, 214, 216, 225, 227, 235, 248, 267, 282, 291, 297—299, 300, 319, 455, 481—485

DĚMENTJEV — viz Basovskij I. B.

DĚMON — viz Zemljačková R. S.

DĚREVO — viz Dan F. I.

DĚSNICKIJ V. A. (Boroda) (1878—1958) — sociální demokrat. V sociálně demokratickém hnutí byl činný od roku 1897. Po II. sjezdu SDDSR se přikláněl k bolševikům. Pracoval ve stranických organizacích v Nižním Novgorodu [Gorkij], Moskvě, na Uralu a v jižním Rusku. Nižněnovgorodský výbor SDDSR jej delegoval na III. sjezd strany. Děsnickij byl posluchačem školy na Capri, kterou organizovali vperjodovci. V roce 1909 se s bolševiky rozešel. Od roku 1919 se zabýval vědeckou a pedagogickou činností v Leningradu. — 439, 446

DESTRÉE Jules (1863—1936) — belgický socialista, povoláním advokát. V roce 1894 byl zvolen do poslanecké sněmovny, sympatizoval s pravým křídlem Belgické dělnické strany. Za první světové války byl sociálpatriotem. Od září 1917 do roku 1918 působil v Rusku jako belgický vyslanec; od prosince 1919 do října 1921 byl ministrem vědy a umění. — 149, 159

DIETZ Johann Heinrich Wilhelm (1843—1922) — německý sociální demokrat, poslanec Říšského sněmu v letech 1881—1918. Řídil nakladatelství sociálně demokratické strany ve Stuttgartu, které vydávalo Marxovy a Engelsovy spisy. V jeho tiskárně se tiskla první čísla Jiskry, časopis Zarja a Leninův spis Co dělat? — 67, 87, 93—95, 111, 113, 117—118, 124, 154, 170, 174, 177, 180, 183, 203, 206—207, 226, 245, 249

DILON — 421

DIMKA — viz Smidovičová I. G.

DOBROGEANU—GHEREA K. (vl. jm. Katz K. A.) (1855—1920) — vůdce oportunistického křídla rumunské sociální demokracie, teoretik reformismu. Podněcoval vytváření protibolševických skupin v ruském dělnickém hnutí. K Říjnové revoluci zaujal nepřátelský postoj. — 113

DOBROVOLSKIJ — poručík. — 488—491

DOKTOR — viz Gusarov F. V.

DRAHOMANOV M. P. (1841—1895) — ukrajinský historik, etnograf a publicista, jeden z představitelů buržoazního liberalismu. Patřil k nejvýznamnějším vůdcům umírněného křídla ukrajinského národně osvobozenického hnutí, požadoval kulturně národnostní autonomii. — 160

DRUJAN — 386

2a 3b — viz Lepešinskij P. N.

DVINSKÁ — viz Ettingerová-Davidsonová J. S.

DYKSTAJN Szymon (1858—1884) — představitel polského socialistického hnutí; spisovatel. Byl členem redakce prvního polského socialistického listu *Równość*. V roce 1884 se podílel na činnosti tiskového orgánu strany Proletariat, první revoluční strany polské dělnické třídy. Je autorem agitační brožury *Kto včem živjot* [Kdo čím žije], která byla přeložena do mnoha jazyků. — 303, 307

EMA, EMANUEL — viz Koreněvskij M.

EMBRION — viz Baramzin J. V.

ENGBERG O. A. (1874—1955) — dělník Putilovova závodu. Za revoluční činnost byl v říjnu 1897 vypovězen pod policejní dohled na východní Sibiř; vyhnanství trávil v Šušenském (minusinský okruh Jenejské gubernie); byl neustále ve spojení s Leninem. V roce 1899 podepsal společně s dalšími šestnácti sociálními demokraty Leninův Protest ruských sociálních demokratů proti *Credu* — manifestu ekonomistů. Po skončení vyhnanství odjel do Vyborgu, pracoval jako soustružník a pomáhal při přepravě jiskrovské literatury. — 53, 150

ENGELS Bedřich (1820—1895) — spoluzakladatel vědeckého komunis-

mu, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu, přítel a spolupracovník K. Marxe (životopis viz v Leninově článku Bedřich Engels, Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 15—27). — 25, 47, 51, 153, 155—156, 159, 174, 176, 325, 489

ERNST — viz Rolau E. Ch.

ESSEN E. E. (Baron) (1879—1931) — člen SDDSR od roku 1898. V revolučním hnutí začal pracovat jako propagandista, později se zabýval přepravou ilegální literatury přes Finsko. V roce 1903 pracoval v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk], podílel se na stávkách v jižním Rusku. V září 1904 se zúčastnil konference jižních výborů SDDSR, která sehrála významnou úlohu při stmelování jihoruských bolševických výborů a při vytvoření byra výborů většiny. Zabýval se revoluční agitací rovněž v Charkově, Oděse a Petrohradu. V letech 1914—1915 působil mezi vojáky na řížské frontě. Po Říjnové revoluci byl náměstkem lidového komisaře Státní kontroly, od roku 1918 se věnoval politické a pedagogické činnosti. — 425, 427—428, 439, 441, 460

ESSENOVÁ M. M. (Nina Lvovna, Sokol, Zernovová, Zvěř, Zvěřjov, Zvířátko) (1872—1956) — sociální demokratka, stoupenkyně Jiskry, po II. sjezdu SDDSR bolševička. Do revolučního hnutí se zapojila počátkem 90. let. V roce 1899 byla zatčena, asi dva roky vězněna a poté vypovězena do Jakutské oblasti, odkud v roce 1902 uprchla za hranice. Brzy se však vrátila do Ruska a pracovala v petrohradském výboru; koncem roku 1903 byla kooptována do ústředního výboru. Po dalším zatčení a útěku z vyhnanství pracovala od září 1905 znovu v petrohradském výboru. V roce 1906 byla členkou moskevského výboru strany. V období reakce zanechala revoluční činnosti. Po únorové revoluci 1917 se přidala k internacionalistům, byla členkou tifliského [Tbilisi] sovětu dělnických zástupců. V roce 1920 vstoupila do komunistické strany. V roce 1921 vedla agitační oddělení ústředního výboru strany v Gruzii. Od roku 1922 stála v čele oddělení propagandy a agitace tifliského výboru strany. V roce 1925 se přestěhovala do Moskvy a pracovala ve Státním nakladatelství, v letech 1927—1930 v komisi pro studium dějin komunistické strany (Istpart) a později v Institutu V. I. Lenina; od roku 1930 v Komunistickém institutu žurnalistiky. — 243—244, 344, 378, 390, 395—396, 403, 405, 411, 415, 421, 429, 472—473

ETTINGEROVÁ—DAVIDSONOVÁ J. S. (Dvinská) — sociální demokratka, stoupenkyně Jiskry; v letech 1896—1898 byla členkou kyjevského

Svazu boje za osvobození dělnické třídy a členkou skupiny Rabočaja gazeta. Když policie na jaře roku 1898 kyjevskou stranickou organizaci zlikvidovala, Ettingerová emigrovala a vstoupila do Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí, ale na jeho činnosti se nijak významně nepodílela. V roce 1900 se přiklonila k organizaci Jiskry; byla členkou Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. — 90, 121, 146

FEDOSEJEV N. J. (N. J.) (1871—1898) — jeden z prvních marxistů v Rusku, organizátor a vůdce marxistických kroužků. Za činnost v revolučním hnutí byl vyloučen z gymnázia v Kazani. V červenci 1889 byl zatčen. Další léta prožil ve vězeních a ve vyhnanství. Do konce svého života však udržoval spojení s marxisty v různých městech. Napsal mnoho prací o marxismu, ve kterých analyzuje politický a ekonomický vývoj v Rusku. Kritizoval mylné názory narodníků. Jako první mezi ruskými marxisty zahájil polemiku s ideologem liberálních narodníků N. K. Michajlovským. V této souvislosti začala jeho korespondence s V. I. Leninem, která trvala do Fedosejevovy smrti. — 19

FEDOTOV — lékař. Roku 1900 léčil v Ufě N. K. Krupskou. — 499

FELD — viz Bljumenfeld I. S.

FELIX — viz Litvinov M. M.

FILA'TJEV — podplukovník četnického sboru. — 488—490

FILIPPOV M. M. (1858—1903) — vědec, filozof a publicista. Patřil k tzv. legálním marxistům. V roce 1894 založil časopis Naučnoje obozrenije jako orgán legálního marxismu. Byly v něm uveřejněny Leninovy práce Nekritická kritika, Poznámka k teorii trhů a Ještě k teorii realizace (viz Sebrané spisy 4, Praha 1980, s. 61—70, 82—101 a Sebrané spisy 3, Praha 1980, s. 629—654). V posledních letech života se zabýval důležitým fyzikálním výzkumem, který zaplatil životem. — 40, 184, 282

FINN-JENOTAJEVSKIJ A. J. («Pán») (1872—1943) — sociální demokrat, ekonom a publicista. V letech 1903—1904 se přikláněl k bolševikům. V roce 1906 byl členem komise, která vypracovala agrární program pro IV. (sjednocovací) sjezd SDDSR. Napsal četné práce z oblasti ekonomiky. Po Říjnové revoluci psal do menševického lis-

tu Novaja žizň. V roce 1931 byl odsouzen za činnost v menševické organizaci a stal se obětí represí. — 167—169, 179—182, 185

FIT — viz Uljanov D. I.

FJURTMILLER K. L. — 337—338

FOTIJEVOVÁ L. A. (Někrasovová) (1881—1975) — členka SDDSR od roku 1904. V letech 1904—1905 pracovala v ruské bolševické skupině v zahraničí; pomáhala N. K. Krupské vést korespondenci s ilegálními organizacemi v Rusku. Účastnila se revoluce 1905—1907 a Říjnové revoluce. Od roku 1918 pracovala jako tajemnice rady lidových komisařů a současně jako sekretářka V. I. Lenina. V letech 1933—1936 pracovala v resortu Hlavní správy energetických zdrojů SSSR při lidovém komisariátu těžkého průmyslu. V letech 1939—1956 byla vědeckou pracovnící Ústředního muzea V. I. Lenina. — 412, 449

FRANK S. L. (1877—1950) — idealistický filozof, buržoazní ekonom. Kritizoval Marxovu teorii hodnoty. V roce 1906 redigoval časopis pravého křídla Konstitučně demokratické strany Svoboda i kultura. V roce 1909 se podílel na vydání kontrarevolučního sborníku Věchi [Na rozcestí]. Byl soukromým docentem petrohradské univerzity a přednášel i na dalších vysokých školách. V roce 1922 byl vypovězen ze země. — 119, 176

FRED — viz Vladimirov M. K.

FREJ — viz Lenin V. I.

FRICE V. M. (1870—1929) — literární vědec a teoretik umění. Do sociálně demokratického hnutí se zapojil koncem 90. let; přispíval do řady sociálně demokratických periodik. Členem SDDSR(b) se stal v roce 1917. Po Říjnové revoluci aktivně pracoval ve stranických a státních orgánech. Od roku 1922 vedl Institut pro jazyk a literaturu, byl šéfredaktorem literární encyklopedie apod. — 446

G. — viz Grišin

GALBERŠTADOVÁ R. S. (Košťa) (1877—1940) — členka sociálně demokratického kroužku v Ženevě, který vedl G. V. Plechanov roku 1896. Po návratu do Ruska pracovala v sociálně demokratických organizacích v Oděse, Kišiněvě, Charkově a Jekatěrinoslavi [Dněpro-

petrovsk]; vstoupila do organizace Jiskry. Po II. sjezdu SDDSR aktivně hájila menševické názory. V letech reakce zastávala likvidátorská stanoviska, za první světové války stála na pozicích obranářství. Po únorové revoluci 1917 zanechala politické činnosti. — 325, 339

GALJORKA — viz Olminskij M. S.

GALPERIN L. J. (Koňaga, Koňagin, Ru, Valentin, ъ/z) (1872—1951) — sociální demokrat, v revolučním hnutí začal pracovat roku 1898. Ve vyhnanství v Astrachaňské gubernii navázal spojení s organizací Jiskry a na jaře roku 1901 byl touto organizací pověřen, aby vytvořil v Baku výbor SDDSR, založil ilegální tiskárnu a pomáhal zajišťovat přepravu ilegální literatury z ciziny a její šíření v Rusku. Začátkem roku 1902 byl při demonstraci v Kyjevě zatčen; 31. srpna uprchl z vězení spolu se skupinou jiskrovců do ciziny a dále organizoval přepravování stranické literatury do Ruska. Po II. sjezdu SDDSR se připojil k bolševikům, zastupoval redakci ústředního orgánu v radě strany, později byl kooptován do ÚV. K menševikům zaujal smířlivecký postoj, nesouhlasil se svoláním III. sjezdu strany. Po únorové revoluci 1917 se přiklonil k menševikům-internacionalistům. Od jara 1918 pracoval v hospodářských funkcích. — 142, 160, 340, 349, 352, 367, 375, 390, 393, 395, 397—398, 400, 402—403, 415—416, 444, 464, 486

GANS — viz Kržižanovskij G. M.

GATTI Gerolamo — revizionista; poslanec italského parlamentu. — 149

GENOSSE — viz Jermanskij O. A.

GINZBURG B. A. — viz Kolcov D.

GLEBOV B. — viz Noskov V. A.

GOBIOVÁ L. Ch. (vl. jm. Šnitnikovová)(Irina)(1878—1944) — účastnice sociálně demokratického hnutí od roku 1901. Pomáhala rozšiřovat ilegální revoluční literaturu. V letech 1902—1904 byla sekretářkou petrohradského výboru SDDSR, v roce 1903 důvěrníci ústředního výboru pro spolupráci s venkovem. V roce 1905 byly v jejím bytě v Petrohradu přechovávány zbraně. Později stranické činnosti zanechala. Členkou KSR(b) se stala v roce 1923. V letech 1923—1927 pracovala v akciové společnosti Exportchleb, 1928—1933 ve Výboru pro chemizaci národního hospodářství. — 430

GOC M. R. (vl. jm. Rafailov M.) (1866—1906) — jeden ze zakladatelů a teoretiků eserské strany. V polovině 80. let pracoval v moskevských narodovoljovských kroužcích, založil ilegální narodovoljovskou tiskárnu. V roce 1886 byl zatčen a v roce 1888 poslán do vyhnanství na východní Sibiř. Od roku 1895 žil v Kurganu a potom v Oděse; v roce 1900 emigroval. V cizině se aktivně podílel na organizování eserské strany a jejích listů Věstník ruskoj revoljucii a Revoljucionnaja Rossija. Byl členem ústředního výboru. — 117

GOLDENDACH D. B. — viz Rjazanov D. B.

GOLDENBERG I. P. (Meškovskij) (1873—1922) — sociální demokrat. Do sociálně demokratického hnutí se zapojil v 90. letech 19. století. Po II. sjezdu SDDSR se připojil k bolševikům. Za revoluce 1905—1907 redigoval bolševické tiskoviny. V lednu 1910 se stal členem ruského byra ústředního výboru. Ve vztahu k likvidátorům zastával smířlivecké stanovisko. Za první světové války se hlásil k obranářům, stoupencům G. V. Plechanova. Od roku 1920 se stal opět členem KSR(b). — 439—440

GOLDMAN L. I. (Akim) (1877—1939) — účastník revolučního hnutí od roku 1893. Pracoval jako propagandista v dělnických kroužcích ve Vilně [Vilnius] a v Minsku; v září 1897 se zúčastnil ustavujícího sjezdu Bundu. V roce 1899 byl zatčen, uprchl, pracoval v Oděse, v roce 1900 odjel do ciziny, kde se stal stoupencem organizace Jiskry. Začátkem roku 1901 se stýkal v Mnichově s Leninem, projednával s ním plán na vytvoření tiskárny Jiskry v Rusku. V květnu 1901 založil v Kišiněvě ilegální tiskárnu, v níž se tiskla Jiskra a další sociálně demokratické publikace. V březnu 1902 byl zatčen a poslán do vyhnanství na Sibiř. V roce 1905 z vyhnanství uprchl do Ženevy, připojil se k menševikům, byl tajemníkem redakce menševické Jiskry. V roce 1905 zastupoval menševiky v petrohradském výboru SDDSR. Po únorové revoluci 1917 byl předsedou irkutského sovětu a členem menševického ústředního výboru. Od roku 1921 se neúčastnil politického života, pracoval v hospodářských institucích a nakladatelstvích. — 162, 189, 193—194

GOLUBEV V. S. (1867—1911) — od roku 1890 člen kroužku technologů sociálně demokratického zaměření. V roce 1891 byl za propagandistickou činnost mezi dělníky vypovězen na čtyři roky na východní Sibiř. Po skončení vyhnanství žil v Saratově, působil jako tajemník zemstevní správy a udržoval spojení s členy saratovského

- výboru SDDSR. Později se rozešel se sociálními demokraty a přiklonil se k liberálům. — 412
- GOLUBEVOVÁ M. P. (Jasněvová, Marie Petrovna) (1861—1936) — účastnice revolučního hnutí od 80. let. Zpočátku sympatizovala s narodniky. V roce 1891 žila pod policejním dohledem ve vyhnanství v Samaře [Kujbyšev], kde se seznámila s V. I. Leninem. V roce 1901 vstoupila do SDDSR. Po II. sjezdu SDDSR se stala bolševičkou. Pracovala jako tajemnice saratovského výboru SDDSR. Koncem roku 1904 se přestěhovala do Petrohradu, kde pracovala v organizačním výboru pro přípravu III. sjezdu strany při byru výborů většiny. Po Říjnové revoluci pracovala v Ústřední radě závodních výborů, v lidovém komisariátu spravedlnosti, v petrohradské mimořádné komisi a v letech 1920—1928 v aparátu ÚV VKS(b). — 429, 439, 471
- GOPFENGAUZOVÁ M. G. (M. G. G.) (1862—1898) — přítelkyně N. J. Fedosejeva. Jejím prostřednictvím si Lenin s N. J. Fedosejevem dopisoval. Po zprávě o Fedosejevově sebevraždě se zastřelila. — 24
- GOREMYKIN A. A. — zástupce prokurátora petrohradského okružního soudu. — 490
- GOREV B. I. (vl. jm. Goldman) (Akimův bratr, »Ona«) (1874—1937) — sociální demokrat. V roce 1905 byl členem petrohradského výboru SDDSR, patřil k bolševikům. V roce 1907 se přiklonil k menševikům. Přispíval do orgánů menševiků-likvidátorů, do listu Golos social-demokrata a do časopisu Naša zarja. Po únorové revoluci 1917 se stal jedním z redaktorů menševického listu Rabočaja gazeta, členem menševického ústředního výboru a Celoruského ústředního výkonného výboru prvního volebního období. V srpnu 1920 vystoupil z menševické organizace. Později přednášel na vysokých školách. — 290—291
- GORKIJ Maxim (vl. j. Peškov A. M.) (Bukva) (1868—1936) — ruský spisovatel a dramatik, jeden z představitelů předrevoluční realistické literatury, zakladatel socialistického realismu. Uvedl do literatury zcela specifický svět lidí vyvržených měšťáckou společností a jejich svéráznou životní filozofii. Svým literárním dílem a svými názory na poslání socialistického umělce působil na vývoj ruské a sovětské literatury i na tvorbu četných pokrokových světových autorů. — 439, 467

GORŠKOV S. A. — jeden ze zakladatelů zubatovovské organizace v Petrohradu. — 443

GOUMAN — 148

GRAC — viz Bauman N. E.

GREULICH Hermann (1842—1925) — spoluzakladatel Švýcarské sociálně demokratické strany, vůdce jejího pravého křídla. V letech 1869—1880 redigoval v Curychu sociálně demokratický list Tagwacht. V letech 1887—1925 byl tajemníkem Švýcarského dělnického svazu. Roku 1902 se stal členem švýcarského parlamentu. Za první světové války patřil k sociálšovinistům, bojoval proti zimmerwaldské levici. — 152

GRICKO — 422, 424

GRIGORJEV — 127

GRIŠIN (vl. jm. Kopelzon T. M.) (G.) — jeden ze zakladatelů Bundu, v roce 1901 člen zahraničního výboru Bundu a člen Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. Po roce 1905 se vrátil do Ruska a založil legální vydavatelství Bundu. V roce 1908 emigroval do USA. Koncem roku 1923 se vrátil do SSSR, stal se členem KSR(b) a pracoval ve Sdružení státních nakladatelství. — 58, 61, 64, 122

GUBAREVOVÁ — 208

GUESDE Jules (vl. jm. Basile Mathieu Jules) (1845—1922) — jeden z organizátorů a vůdců francouzského socialistického hnutí a II. internacionály. Pod vlivem Marxových a Engelsových prací se přiklonil k marxismu a roku 1877 se stal spoluzakladatelem listu L'Égalité, který sehrál v roce 1879 rozhodující úlohu při založení Francouzské dělnické strany. Měl velký podíl na rozšíření marxistických idejí a na rozvoji socialistického hnutí ve Francii. Zaujímal mylné stanovisko v otázce vztahu proletariátu k válce a podceňoval úlohu strany v boji dělnické třídy. Po vypuknutí první světové války zastával sociálšovinistické stanovisko a vstoupil do buržoazní vlády. Nepochopil význam Říjnové revoluce a nepřipojil se k většině delegátů Francouzské socialistické strany, kteří se roku 1920 na kongresu v Toursu rozhodli vstoupit do Kominterny. — 303

GUREVIČ A. G. (nar. 1872) — sociální demokrat, jiskrovec, po II. sjezdu SDDSR menševik. Na počátku 90. let byl členem prvních sociálně demokratických kroužků v Nižním Novgorodu [Gorkij]. Roku 1897 odjel za hranice; roku 1899 se stal členem Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. V letech 1900—1902 pomáhal zajišťovat expedici a přepravu listu Jiskra. Byl členem Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie; zastupoval menševiky na II. sjezdu Ligy. — 91, 95, 97

GUREVIČ E. L. (Daněvič) (nar. 1865) — publicista, narodovoljovec, po roce 1890 se přiklonil k sociálním demokratům. Po II. sjezdu SDDSR se stal menševikem. V letech reakce a nového revolučního rozmachu byl likvidátorem, přispíval do listu levicových kadetů *Tovarišč.* — 68—69, 73, 83, 87, 91, 121, 124, 133—135, 147, 170—171, 175, 177

GUROVIČ M. I. (1862—1915) — pracovník tajné policie, který pronikl do sociálně demokratického hnutí s provokatérskými úmysly. V roce 1902 odhalil jeho provokatérskou činnost petrohradský výbor strany, což potvrdila i komise složená ze zástupců Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie, Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí a skupiny *Borba*. Gurevič se poté oficiálně stal pracovníkem petrohradského policejního departmentu. — 258—259

GURVIČ F. I. — viz Dan F. I.

GURVIČ I. A. (1860—1924) — ekonom. V roce 1880 byl vězněn v souvislosti s odhalením narodnické tiskárny a v roce 1881 vypovězen na Sibiř. Po návratu z vyhnanství se věnoval revoluční propagandistické činnosti mezi dělníky, byl jedním z organizátorů prvního židovského dělnického kroužku v Minsku. V roce 1889 emigroval do Ameriky a aktivně se zapojil do práce v americkém odborovém a sociálně demokratickém hnutí. Kolem roku 1900 přešel na pozice revizionismu. Je autorem prací *The economics of the russian village* [Ekonomická situace na ruské vesnici] (1892; rusky 1896) a *Immigration and Labor* [Přistěhovalectví a práce] (1912). — 22

GUSAROV F. V. (Doktor, Mitrofan, Mitrofanov) (1875—1920) — sociální demokrat, po II. sjezdu SDDSR bolševik; povoláním vojenský lékař. V roce 1903 působil ve Vilně [Vilnius]. Na podzim téhož roku byl kooptován do ÚV, pracoval v něm do poloviny roku 1904. 20. července 1906 byl zatčen, roku 1907 odsouzen ke čtyřem letům nu-

cených prací, později mu byl trest změněn ve vyhnanství na Sibiři. Po únorové revoluci 1917 pracoval ve straně v Omsku. — 354, 378, 393, 402, 411, 415

GUSEV S. I. (vl. jm. Drabkin J. D.) (Lebeděv) (1874—1933) — profesionální revolucionář, bolševik. V roce 1896 začal pracovat v petrohradském Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Na jaře 1897 byl zatčen a vypovězen do Orenburgu. Roku 1899 žil v Rostově na Donu a pracoval v místním výboru SDDSR. Byl jedním z vůdců stávk v roce 1902 a demonstrace v březnu 1903. II. sjezdu SDDSR se zúčastnil jako delegát donského výboru a většinový jiskrovec. V srpnu 1904 se zúčastnil porady 22 bolševiků v Ženevě. Od prosince 1904 do května 1905 byl tajemníkem byra výborů většiny a petrohradského výboru strany. Později patřil k vedoucím pracovníkům oděské bolševické organizace (viz též sv. 42). — 340, 344, 352, 378, 427, 439, 460

G. V., G. V-č — viz Plechanov G. V.

GVOZDĚV R. (vl. jm. Cimmerman R. E.) (1866—1900) — spisovatel; jeho povídky a ekonomické články byly otiskovány v časopisech Ruskoje bogatstvo, Žizň a Naučnoje obozrenije. V roce 1896 vedl spolu s P. P. Maslovem, A. A. Saninem a dalšími deník Samarskij věstnik. Nejznámější Gvozděvovou prací je kniha Kulačestvo-rostovščičestvo, jeho obščestvenno-ekonomičeskoje značeniye [Spekulace a lichvářství a jeho společensko-ekonomický význam] (1898). — 46

HEGEL Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831) — německý filozof, objektivní idealista, představitel německé klasické filozofie (viz též sv. 18). — 34

HELVÉTIUS Claude Adrien (1715—1771) — francouzský materialistický filozof a ateista, jeden z ideologů francouzské revoluční buržoazie 18. století. — 50

HERTZ Friedrich Otto (nar. 1878) — rakouský ekonom, sociální demokrat, revizionista. V knize Die agrarischen Fragen im Verhältniss zum Sozialismus. Mit einer Vorrede von E. Bernstein [Agrární otázky ve vztahu k socialismu. S předmluvou E. Bernsteina] (1899) vystoupil proti marxistickému učení o agrární otázce a pokoušel se dokázat stabilitu drobných rolnických hospodářství, jejich schopnost obstát v konkurenci se zemědělskou velkovýrobou. Překlada

Hertzovy knihy využívali v Rusku obhájci buržoazie Bulgakov, Černov aj. v boji proti marxismu. — 154

HOLBACH Paul Heinrich Dietrich von (1723—1789) — francouzský filozof německého původu, materialista a ateista, jeden z ideologů revoluční francouzské buržoazie 18. století. Aktivně se podílel na vydávání Encyklopedie věd, umění a řemesel (viz též sv. 18). — 50

HYNDMAN Henry Mayers (1842—1921) — anglický socialista, spoluzakladatel Sociálně demokratické federace (1884) a Britské socialistické strany (1911). V letech 1900—1910 byl členem mezinárodního socialistického byra. Za první světové války se přikláněl zpočátku k antimilitaristickým názorům, ale brzy přešel na pozice krajního sociálšovinismu. Za propagování imperialistické války byl v roce 1916 z Britské socialistické strany vyloučen. K Říjnové revoluci se stavěl nepřátelsky, vyzýval k intervenci proti Sovětskému Rusku. — 100

CHINČUK L. M. (1868—1944) — člen SDDSR, do roku 1919 menševik. Byl členem ústředního výboru menševiků. V roce 1920 vstoupil do KSR(b). V letech 1917—1920 byl členem vedení moskevského dělnického družstva, v letech 1921—1926 předsedou vedení Ústředního svazu spotřebních družstev. Od roku 1927 působil jako obchodní zástupce SSSR v Anglii, později v Německu. V roce 1934 se stal lidovým komisařem vnitřního obchodu RSFSR. — 340

IGNAT — viz Krasikov P. A.

ILJA — viz Vileňskij I. S.

ILJIN — viz Lenin V. I.

INGERMAN S. M. (1868—1943) — sociální demokrat. V polovině 80. let se přiklonil ke skupině Osvobození práce. Koncem 80. let emigroval do USA, odtud podporoval vydavatelskou činnost skupiny Osvobození práce a později vydávání Jiskry, byl mezi emigranty aktivně činný v duchu sociální demokracie a zakládal skupiny pro spolupráci s ruskou sociální demokracií. Po II. sjezdu SDDSR byl menševikem. V USA byl tajemníkem Americké socialistické společnosti. Působil jako lékař. — 125

I. NIKOL — viz Čebotarjov I. N.

INORODZEW — viz Struve P. B.

INSAROV — viz Lalajanc I. Ch.

INSAROVOVÁ — viz Kuljabková P. I.

IODANSKIJ N. I. (Jurdanov) (1876—1928) — sociální demokrat. V sociálně demokratickém hnutí začal pracovat koncem 90. let 19. století. Po II. sjezdu SDDSR se připojil k menševikům. V roce 1904 pravidelně přispíval do menševické Jiskry. V roce 1921 vstoupil do KSR(b); v roce 1922 pracoval v lidovém komisariátu zahraničních věcí a ve Státním nakladatelství, později byl zplnomocněným zástupcem v Itálii. Od roku 1924 se věnoval literární činnosti. — 236

IRINA — viz Gobiová L. Ch.

ISAJENKO A. J. — 477

ISARI — viz Topuridze D. A.

IVANOV — 27, 434

IVANSIN V. P. (V. I—n) (1869—1904) — sociální demokrat, ekonomista, povoláním statistik. V roce 1896 pracoval v petrohradském Svazu boje za osvobození dělnické třídy; byl zatčen a v roce 1898 emigroval. Jako redaktor orgánu Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí, časopisu Rabočeje dělo, udržoval úzké spojení s listem petrohradských ekonomistů Rabočaja mysl. Ve svých článkách stavěl bezprostřední zájmy dělníků proti politickým úkolům sociální demokracie. V říjnu 1901 se zúčastnil jako zástupce Svazu ruských sociálních demokratů »sjednocovacího« sjezdu zahraničních sociálně demokratických organizací. Počátkem roku 1903 se s rabočeďelovci rozešel, vstoupil do Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie a po II. sjezdu SDDSR přešel k menševikům. — 57, 133

JABLOČKOV — viz Nogin V. P.

JAKOV — viz Cederbaum S. O.

JAKUBOVOVÁ A. A. (Brok, Vetrinská) (1870—1917) — účastnice sociálně demokratického hnutí od roku 1893, významná představitelka ekonomismu. Byla členkou petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy; v letech 1897—1898 se podílela na zakládání listu ekonomistů Rabočaja mysl, který vycházel v Petrohradu. V roce 1898 byla poslána na čtyři roky do vyhnanství na východní Sibiř,

v létě roku 1899 emigrovala. Pomáhala připravovat II. sjezd SDDSR, kterého se zúčastnila s poradním hlasem; po rozštěpení strany sympatizovala s menševiky. Po roce 1905 zanechala politické činnosti, pracovala v dělnických osvětových organizacích. — 74—78, 88, 258

JASNEVOVÁ — viz Goluběvová M. P.

JEFIMOV — sazeč v tiskárně, kterou řídil německý sociální demokrat Dietz. — 95

JEFRON J. A. (zemř. 1917) — emigrant, povoláním lékař. Podporoval skupinu Osvobození práce. Později byl členem pařížské organizace jiskrovců. — 182, 325, 455

JEGOR — viz Martov L.

JEGOROV I. I. (Bolšak) (1874—1937) — sociální demokrat, účastník revolučního hnutí od 80. let 19. století; povoláním zámečník. Po II. sjezdu SDDSR se připojil k bolševikům. Pracoval v tverském výboru SDDSR (koncem listopadu 1903). Později se skrýval v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk] a byl činný v místní sociálně demokratické organizaci. Na jaře 1904 pobýval nějaký čas v Ženevě. Po návratu do Ruska byl 5. (18.) července 1904 v Sormově zatčen a vězněn v Tveru [Kalinin]. V roce 1908 zanechal činnosti v SDDSR. Po Říjnové revoluci pracoval v hospodářských funkcích. V roce 1925 se stal členem KSR(b). — 331, 449, 471

JELIZAROV M. T. (1863—1919) — člen SDDSR od roku 1893. Působil ve stranických organizacích v Petrohradu, Moskvě a v Povolží. Aktivně se účastnil první ruské revoluce; byl jedním z vůdců všeobecné stávky železničářů v roce 1905. Mnohokrát byl vězněn a poslán do vyhnanství. Po Říjnové revoluci zastával funkci lidového komisaře dopravy; později pracoval jako člen kolegia lidového komisariátu obchodu a průmyslu. — 114

JERAMASOV A. I. (Monach) (1869—1927) — sociální demokrat, jiskrovec. Od založení Jiskry až do Říjnové revoluce materiálně podporoval bolševickou stranu. Po Říjnové revoluci se stal členem SDDSR(b), pracoval v Muzeu školství a lidové osvěty. — 471—472, 477

JERJOMA — viz Šnejerson A. A.

JERMANSKIJ O. A. (vl. jm. Kogan) (Genosse) (1866—1941) — sociální demokrat, menševik. V revolučním hnutí pracoval od konce 80. let. V letech 1899—1902 pracoval v jižním Rusku, v roce 1905 v petrohradské organizaci, později v oděském výboru SDDSR. V roce 1917 vystupoval jako menševik-internacionalista. V roce 1918 byl členem ústředního výboru menševiků a redaktorem jejich ústředního orgánu Rabočij internacional. V roce 1921 zanechal politické činnosti a věnoval se vědecké práci. — 211

JERMOLAJEV I. S. — rolník z vesnice Šušenskoje v minusinském okruhu Jenisejské gubernie. V jeho domě bydlel O. A. Enberg, který sem byl poslán do vyhnanství. N. K. Krupská ve svých vzpomínkách píše, že to byl velmi chudý rolník a že mu říkali Sosipatyč. Lenin s ním často chodil na lov. — 53

JEVGENIJ — viz Dejč L. G.

JEVSEJ — viz Lejbovič M.

JIDÁŠ — viz Struve P. B.

J. O. — viz Martov L.

JULIJ — viz Martov L.

JURDANOV — viz Iordanskij N. I.

JURIJ — viz Kameněv L. B.

JURJEV — viz Večeslov M. G.

JUŽAKOV S. N. (1849—1910) — ideolog liberálního narodnictví, sociolog a publicista. Přispíval do časopisů Russkoje bogatstvo, Otče-stvennyje zapiski, Věstnik Jevropy aj. Nenávistně útočil proti marxismu. Južakovovy politickoekonomické názory ostře kritizoval Lenin ve své práci Kdo jsou »přátelé lidu« a jak bojují proti sociálním demokratům? (viz Sebrané spisy 1, Praha 1979, s. 151—362), zejména v druhém (nenalezeném) vydání, v článcích Gymnazijní hospodářství a nápravná gymnázia a Perly narodnické plánomanie (viz Sebrané spisy 2, s. 74—81 a 463—494). — 117

KALMYKOVÁ A. M. (Tetička, Tetka) (1849—1926) — pokroková veřejná pracovnice; v letech 1880—1884 spolupracovala s charkov-

ským listem Južnyj kraj, pomáhala zakládat nedělní školu pro ženy a přispěla k vydání knihy Co číst lidu. Od roku 1885 žila v Petrohradu, pracovala v nedělní škole pro dělníky ze čtvrti za Něvskou branou a ve vzdělávacím výboru Svobodné ekonomické společnosti. Účastnila se narodovoljovského hnutí, měla kontakt se skupinou Osvobození práce a s petrohradským Svazem boje za osvobození dělnické třídy, pracovala v redakci časopisů legálních marxistů Novoje slovo a Načalo; byla pod tajným policejním dohledem. V letech 1890—1901 vedla sklad knih, v němž se konaly ilegální schůzky sociálních demokratů, poskytovala finanční pomoc vydávání Jiskry a Zarje. V roce 1902 byla poslána na tři roky do ciziny. Po rozštěpení strany finančně podporovala bolševiky. Po roce 1917 pracovala v Pedagogickém institutu Ušinského. — 159, 256—258, 291, 326—330, 332, 335—337

KAMENEV L. B. (vl. jm. Rozenfeld) (Jurij) (1883—1936) — člen SDDSR od roku 1901. Od roku 1908 žil v emigraci, byl členem redakce listu Proletarij. V roce 1914 ho ÚV SDDSR vyslal do Ruska — vedl sociálně demokratickou frakci v dumě a redigoval Pravdu. Na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR byl zvolen členem ústředního výboru. Po únorové revoluci 1917 vystupoval proti orientaci strany, nesouhlasil s ozbrojeným povstáním. Po Říjnové revoluci zastával řadu významných funkcí (viz též sv. 45). Stal se obětí represí. V roce 1988 byl rehabilitován. — 320, 324, 469

KAMENSKIJ — viz Plechanov G. V.

KANCELOVÁ L. O. (Alexejova sestra) (nar. 1878) — sociální demokratka, přívrženkyň Jiskry, po II. sjezdu SDDSR menševička. V roce 1898 byla členkou petrohradské sociálně demokratické skupiny Rabočeje znamja. V březnu roku 1901 odjela za hranice, po roce přijela z pověření redakce Jiskry pracovat do Moskvy a podílela se na organizování skupiny Jiskra. V květnu 1902 byla zatčena a roku 1903 poslána na pět let do vyhnanství do Olekminska (Jakutská oblast); po amnestii v roce 1905 emigrovala. V listopadu téhož roku se vrátila do Ruska a pracovala v Petrohradu v menševických organizacích až do léta roku 1907, pak znovu emigrovala. Za první světové války žila v Rusku. — 147—148, 158

KANT Immanuel (1724—1804) — zakladatel klasické německé filozofie, od roku 1770 profesor královecké univerzity. Kantova filozofie byla formou subjektivního idealismu a agnosticizmu, ale současně obsahovala určitou materialistickou tendenci, která byla vyjádřena

učením o »věcech o sobě« a zjištěním, že naše poznatky jsou založeny na zkušenosti. Na Kantovu filozofii navázali představitelé klasického německého idealismu (Fichte, Schelling, Hegel); později pod jeho vlivem vzniklo novokantovství, novopozitivismus aj. (viz též sv. 18). — 50

KARDAŠOV — 208

KARELIN — viz Zasuličová V. I.

KARPOV — 208

KARTAVCEV — 244

KASJAN — viz Radčenko I. I.

KAUTSKY Karl (1854—1938) — jeden z vůdců německé sociální demokracie a II. internacionály; zpočátku marxista, později renegát marxismu a ideolog centrismu. Redigoval teoretický orgán německé sociální demokracie Die Neue Zeit. Do socialistického hnutí se zapojil v roce 1874. V roce 1881 se seznámil s Marxem a Engelsem a pod jejich vlivem se přiklonil k marxismu. Již v tomto období měl však sklony k oportunistu. V 80. a 90. letech napsal řadu teoretických a historických prací o různých otázkách marxistické teorie, které přispěly k propagaci marxismu: Karl Marx's Ökonomische Lehren [Ekonomické učení Karla Marxe] (1887; česky 1958), Die Agrarfrage [Agrární otázka] (1899; česky 1959) aj. (viz též sv. 1). — 40—42, 44, 46, 48, 51, 84, 87, 99, 101, 117, 124, 146—147, 159, 172, 176, 271, 274, 300, 315, 425, 434

KIČIN A. J. — zástupce prokurátora petrohradského soudního dvora. — 487—489

KIROFF — viz Zasuličová V. I.

KIŠAKOVSKIJ B. A. (1868—1920) — kadet, publicista, povoláním právník. Od roku 1906 působil na vysoké škole obchodní v Moskvě, později jako soukromý docent na moskevské univerzitě. V letech 1908—1909 byl redaktorem moskevského časopisu Kritičeskoje obozrenije, v letech 1913—1917 redigoval časopis Moskevské právnícké společnosti Juridičeskij věstnik. V roce 1917 byl profesorem na katedře státního práva kyjevské univerzity. — 141

KLASSON R. E. (1868—1926) — vynikající inženýr elektrotechnik. V 90. letech 19. století byl legálním marxistou, pracoval v petrohradském marxistickém kroužku. Později zanechal politické činnosti a věnoval se svému oboru. Podle jeho projektů a pod jeho vedením bylo v Rusku vybudováno mnoho elektráren, mimo jiné první elektrárna na světě spalující rašelinu. Aktivně se podílel na přípravě plánu GOELRO. — 136—137

KLER — viz Kržižanovskij G. M.

KLESTOV V. S. — 140

KLYKOV — podplukovník četnického sboru. — 487

КНИПОВИЧОВА L. M. (Đadin, Dědeček, Strýček, X) (1856—1920) — profesionální revolucionářka, bolševička. Revoluční činnost zahájila koncem 70. let v narodovoljovských kroužcích v Helsingforsu [Helsinki]. Od roku 1889 žila v Petrohradu, práci v organizacích narodovoljovců spojovala s rozsáhlou kulturně osvětovou činností mezi dělnictvem; v 90. letech se přiklonila k sociální demokracii. V létě 1895 byla prostřednicí v jednání petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy a Skupiny narodovoljovců, které se týkalo využití lachtinské tiskárny. Byla v ní vytištěna Leninova brožura Výklad zákona o pokutách ukládaných dělníkům v továrnách a závodech. V roce 1896 byla zatčena a vypovězena do Astrachaně. Její zásluhou navázaly místní organizace v Rusku kontakty s Jiskrou. Po návratu z vyhnanství pracovala v Tveru [Kalinin]. Na II. sjezdu SDDSR byla delegátkou Severního svazu, patřila k většinovým jiskrovcům. V roce 1905 pracovala v Oděse, byla delegátkou IV. sjezdu SDDSR, po revoluci 1905—1907 pokračovala ve stranické práci. V roce 1911 byla vypovězena do Poltavské gubernie. V posledních letech života byla těžce nemocná a nemohla se aktivně účastnit politického dění. — 136, 143, 291, 344, 471

КНУНЈАНС B. M. (Ruben) (1878—1911) — profesionální revolucionář, bolševik. V roce 1897 vstoupil do petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1901 byl vypovězen do Baku, kde se stal jedním z vůdců bakuského výboru a výboru Kavkazského svazu SDDSR; v roce 1902 se podílel na založení Svazu arménských sociálních demokratů a jeho ilegálního orgánu, listu Proletariat. Na II. sjezdu SDDSR byl delegátem bakuského výboru, patřil k většinovým jiskrovcům. Po sjezdu pracoval jako důvěrník ústředního výboru na Kavkazu a v Moskvě. V září 1905 byl kooptován do

petrohradského výboru strany. V prosinci 1905 byl zatčen a odsouzen k doživotnímu vyhnanství na Sibiř. V roce 1907 uprchl do ciziny, od konce roku 1907 pracoval v Baku. V září 1910 byl zatčen, zemřel v bakuském vězení. — 340, 345, 352

KOL — viz Lengnik F. V.

KOLCOV D. (vl. jm. Ginzburg B. A.) (B. Abr.) (1863—1920) — sociální demokrat, menševik. Počátkem roku 1893 emigroval do Švýcarska, sblížil se se skupinou Osvobození práce. V letech 1895—1898 byl tajemníkem Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. Po II. sjezdu SDDSR vystupoval jako aktivní menševik a přispíval do několika menševických listů (Social-demokrat, Načalo aj.). Za revoluce 1905—1907 pracoval v odborovém hnutí v Petrohradu; od roku 1908 působil v Baku. Po únorové revoluci 1917 byl komisařem práce v petrohradském sovětu dělnických a vojenských zástupců. K Říjnové revoluci se stavěl negativně. V letech 1918—1919 pracoval v družstevním hnutí v Petrohradu. — 68, 85, 123, 137, 146, 155, 183, 196, 271

KOLUMBUS — viz Lalajanc I. Ch.

KOŇAGA, KOŇAGIN — viz Galperin L. J.

KOREŇEVSKIJ M. (Tomič = Emanuel = Ema) — sociální demokrat, povoláním lékař. Byl členem Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům. Zúčastnil se II. sjezdu Ligy. — 226, 420

KOROSTĚŇEV — 208

KOSTA — viz Galberštadtová R. S.

KOŽEVNIKOVÁ V. V. (vl. jm. Gurvičová) (V. V.) (1873—1940) — sociální demokratka; v letech 1894—1895 se účastnila činnosti petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1901 byla vyšetřována ve věci činnosti skupin Rabočeje znamja a Socialisté. Poté odjela do zahraničí a pracovala jako sekretářka v redakci Jiskry. Na podzim roku 1902 ji organizace Jiskry vyslala do Moskvy, aby pomohla obnovit moskevský výbor SDDSR. V prosinci 1902 byla zatčena a na šest let vypovězena na východní Sibiř. V roce 1904 uprchla do zahraničí. V dalších letech pracovala v menševických organizacích. V roce 1915 od menševických názorů

ustoupila. V letech 1925—1939 vedla technickou knihovnu trastu Kotloturbina. — 227

KRAFT — 119

KRASAVEC — viz Krochmal V. N.

KRASIKOV P. A. (Ignat, P. A., P. And., P. Andr., Pankrat, Pavlovič, —r—, Rejpal, Sergej Petrovič) (1870—1939) — profesionální revolucionář, bolševik. Do revolučního hnutí se zapojil v Petrohradu roku 1892 jako propagandista v dělnických marxistických kroužcích, téhož roku odjel do Švýcarska a navázal spojení se skupinou Osvobození práce. V roce 1893 byl zatčen a v roce 1894 poslán na Sibiř. Ve vyhnanství se seznámil s V. I. Leninem a dalšími pracovníky petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Po návratu z vyhnanství roku 1900 byl vypovězen do Pskova, kde vstoupil do organizace Jiskry. Na pskovské poradě byl zvolen do organizačního výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR (listopad 1902). Sjezdu se zúčastnil jako delegát kyjevského výboru, patřil k většinovým jiskrovcům, spolu s V. I. Leninem a G. V. Plechanovem byl členem byra (předsednictva) sjezdu. Po sjezdu bojoval proti menševikům. Aktivně se zúčastnil revoluce 1905—1907.

Po únorové revoluci 1917 se stal členem petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. Po Říjnové revoluci byl předsedou vyšetřovací komise pro boj s kontrarevolucí, později členem kolegia lidového komisariátu spravedlnosti, v letech 1924—1938 zastával odpovědné funkce u Nejvyššího soudu SSSR. — 139—140, 220, 246—247, 255, 261—262, 264—266, 284, 290—291, 297—299, 314, 320, 340, 392, 405, 407, 419, 426—427, 439, 455, 460

KRASIN L. B. (Lošad', Nikitič) (1870—1926) — sociální demokrat, bolševik, význačný sovětský státník a diplomat. V sociálně demokratickém hnutí pracoval od 90. let. V letech 1900—1904 pracoval jako inženýr v Baku, pomáhal organizovat ilegální tiskárnu Jiskry. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům, byl kooptován do ústředního výboru strany. Zaujal smířlivecký postoj k menševikům, brzy se však s nimi rozešel. Aktivně se zúčastnil revoluce 1905. V letech reakce dočasně patřil k otzovistické skupině Vperjod; později politické činnosti zanechal a působil jako inženýr v zahraničí i v Rusku. Po Říjnové revoluci pracoval v zásobování Rudé armády, byl členem předsednictva Nejvyšší národohospodářské rady, lidovým komisařem obchodu a průmyslu a lidovým komisařem dopravy. Od

roku 1919 byl v diplomatických službách. — 393, 398, 402—403, 444, 464

KRASNUCHA V. P. (Občan, Váňa) (1868—1913) — sociální demokrat od roku 1899; jiskrovec. Byl účastníkem konference zástupců výborů a organizací SDDSR v Białystoku v březnu roku 1902. V listopadu 1902 se zúčastnil porady sociálně demokratických výborů ve Pskově. Porada zvolila organizační výbor, který měl za úkol připravit svolání II. sjezdu SDDSR; stal se členem tohoto výboru za petrohradský výbor strany. Den po poradě byl zatčen. V roce 1905 byl zvolen předsedou nikolajevského sovětu dělnických zástupců. Za revoluční činnost byl několikrát zatčen a v roce 1908 odsouzen k doživotnímu vyhnanství na Sibiři. Uprchl do Rakouska, později do Srbska. — 246—247, 255, 261, 284

KREMER A. I. (Alexandr) (1865—1935) — jeden ze zakladatelů a vůdců Bundu. V letech 1893—1895 pracoval v sociálně demokratických kroužcích ve Vilně [Vilnius]. Jako delegát Bundu se zúčastnil I. sjezdu SDDSR, byl zvolen členem ústředního výboru strany; brzy po sjezdu byl zatčen. II. sjezdu SDDSR se zúčastnil jako delegát Bundu s poradním hlasem, patřil k protijiskrovcům, po sjezdu k menševikům. Po revoluci 1907 vystoupil z ústředního výboru Bundu a zanechal politické činnosti. Žil v Itálii a ve Francii, od roku 1921 ve Vilně, účastnil se práce bundovských organizací v Polsku. — 209, 319

KRIČEVSKIJ B. N. (1866—1919) — sociální demokrat, publicista, představitel ekonomismu. Od konce 80. let pracoval v sociálně demokratických kroužcích v Rusku; počátkem 90. let emigroval. V zahraničí se přiklonil ke skupině Osvobození práce a podílel se na její ediční činnosti. Koncem 90. let se stal jedním z vůdců Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí, redaktorem jeho orgánu *Rabočeje dělo*, na jehož stránkách propagoval ideje bernsteinismu. Brzy po II. sjezdu SDDSR zanechal činnosti v sociálně demokratickém hnutí. — 133, 135, 190, 199, 246, 313

KROCHMAL V. N. (Krasavec, Zagorsky) (1873—1933) — sociální demokrat, menševik. V polovině 90. let pracoval v kyjevských sociálně demokratických kroužcích; v roce 1898 byl vypovězen do Ufy, kde aktivně pracoval v místní sociálně demokratické skupině. Od roku 1901 byl tiskovým důvěrníkem Jiskry, pracoval v Kyjevě, v roce 1902 byl zatčen; 31. srpna 1902 uprchl společně se skupinou jiskrovců z kyjevského vězení do ciziny. Později vstoupil do Zahraniční

ligy ruské revoluční sociální demokracie. Na II. sjezdu SDDSR patřil k menšinovým jiskrovcům. Koncem roku 1904 byl kooptován za menševiky do ústředního výboru SDDSR, v únoru 1905 byl zatčen. Po únorové revoluci 1917 redigoval menševický list *Rabočaja gazeta*; po Říjnové revoluci pracoval v různých institucích v Leninogradu. — 189, 195, 308

KRUPSKÁ J. V. (1842—1915) — matka N. K. Krupské. Žila společně s N. K. Krupskou a V. I. Leninem ve vyhnanství i v emigraci. Pomáhala jim v revoluční činnosti, přechovávala ilegální literaturu, nosila vzkazy vězňům. Lenin si jí hluboce vážil. — 499

KRUPSKÁ N. K. (Uljanovová N. K.) (Nad'a, Šarko) (1869—1939) — profesionální revolucionářka, vynikající pracovnice komunistické strany a sovětského státu; žena V. I. Lenina. Členkou SDDSR se stala v roce 1898. Do revoluční činnosti se zapojila v roce 1890 v marxistických studentských kroužcích v Petrohradu, později propagovala sociálně demokratické myšlenky mezi dělníky. V roce 1895 vstoupila do petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V dubnu 1896 byla zatčena a odsouzena k tříletému vyhnanství, které si odpykávala ve vesnici Šušenskoje a potom v Ufě. V roce 1901 emigrovala, pracovala jako tajemnice v redakci *Jiskry*. Po II. sjezdu SDDSR se stala tajemnicí redakce bolševických listů *Vperjod* a *Proletarij*. Za revoluce 1905 byla tajemnicí ústředního výboru strany v Rusku. V roce 1907 znovu emigrovala. V letech reakce se aktivně účastnila boje proti likvidátorům a oțzovistům. Po únorové revoluci 1917 se vrátila s Leninem do Ruska, pracovala v sekretariátu ústředního výboru strany; aktivně se účastnila Říjnové revoluce. Po revoluci zastávala významné funkce ve školství a osvětě (viz též sv. 42). — 49, 52, 54, 71, 83, 113, 125, 154, 167—168, 191, 216, 226—228, 270, 289, 312—313, 362, 420, 424, 453—455, 484—486, 496—499

KRŽIŽANOVSKIJ G. M. (Brutus, Gans, Kler, Laň, Smit, Travinskij) (1872—1959) — jeden z nejstarších pracovníků komunistické strany, známý sovětský vědec, inženýr energetik. Do revolučního hnutí se zapojil v roce 1893. Spolu s V. I. Leninem byl jedním z organizátorů petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V prosinci 1895 byl zatčen a vypovězen na tři roky na Sibiř. Po návratu z vyhnanství roku 1901 se usadil v Samaře [Kujbyšev] a přičinil se o vytvoření jiskrovského centra. Na podzim roku 1902 se stal členem organizačního výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR. Sjezd ho v nepřítomnosti zvolil za člena ústředního výboru strany. Krži-

žanovskij se aktivně účastnil revoluce v letech 1905—1907. Velký význam měla jeho činnost v bolševických tiskových orgánech. Po únorové revoluci roku 1917 působil v bolševické frakci moskevského sovětu a vedl jeho zásobovací odbor. Po Říjnové revoluci pracoval na obnově a rozvoji moskevské energetické sítě. V roce 1920 jej Lenin pověřil vedením komise pro elektrifikaci Ruska (GOELRO). V letech 1921—1930 řídil práci Státní plánovací komise, podílel se na vypracování prvního pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství SSSR. V letech 1932—1939 byl předsedou výboru pro vysokoškolské vzdělávání při Celoruském ústředním výkonném výboru SSSR a zástupcem lidového komisaře školství a osvěty RSFSR. V roce 1929 se stal členem Akademie věd SSSR, v letech 1929—1939 byl viceprezidentem Akademie věd SSSR. Napsal mnoho vědeckých prací z oblasti energetiky. — 211—212, 230, 254—255, 277, 289, 290—291, 315, 317—318, 324—325, 331, 339—340, 343—345, 350—355, 363, 370—375, 377—378, 382—384, 390—391, 395, 397, 399—400, 402—403, 410, 414—416

KRŽIŽANOVSKÁ-NĚVZOROVÁ Z. P. (Lanicha) (1870—1948) — profesionální revolucionářka. Do revolučního hnutí se zapojila na počátku 90. let. Aktivně se podílela na činnosti petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy, v červnu 1896 byla za to zatčena. Společně s G. M. Kržižanovským byla ve vyhnanství ve vsi Těsin-skoje v minusinském okruhu Jenisejské gubernie, později v Minusinsku. V roce 1899 podepsala společně s dalšími šestnácti sociálními demokraty Leninův Protest ruských sociálních demokratů proti CREDU — manifestu ekonomistů. Po II. sjezdu SDDSR byla bolševičkou. Podílela se na činnosti jiskrovských organizací; řídila sekretariát ÚV bolševické strany v Kyjevě a v roce 1904 byla zatčena. V roce 1905 pracovala v redakcích různých bolševických periodik. Po Říjnové revoluci zastupovala vedoucího odboru pro mimoškolní vzdělávání lidového komisariátu školství a osvěty, od roku 1924 byla členkou vědecko-metodické sekce státní vědecké rady a později děkankou fakulty politické osvěty v Akademii komunistické výchovy. Od roku 1927 pro nemoc zanechala veškeré činnosti. — 254—255, 378

KUKLIN G. A. (1877—1907) — sociální demokrat, vydavatel sociálně demokratické literatury. Od roku 1901 byl členem zahraniční sociálně demokratické skupiny Žizň. Od roku 1903 vydával v zahraničí Bibliotěku ruského proletariátu [Knihovna ruského proletáře]. Od roku 1905 byl bolševikem. V Ženevě založil velkou knihov-

nu revoluční literatury, která byla od roku 1902 veřejně přístupná. V souladu s jeho závětí připadla knihovna po jeho smrti bolševické straně. — 291, 293

KULEMAN V. — autor knihy Professionalnoje dviženije. Očerki professionalnoj organizacii rabočich i predprinimatel'ej vo vsech stranach [Odborové hnutí. O odborové organizaci dělníků a podnikatelů ve všech zemích]. — 159

KULJABKOVÁ P. I. (Insarovová, Myš) (1874—1959) — profesionální revolucionářka. Do revolučního hnutí se zapojila v roce 1893 v Samaře [Kujbyšev], kde se seznámila s členy marxistického kroužku — V. I. Leninem, A. P. Skljarenkem a I. Ch. Lalajancem. Podílela se na založení jekatěrinoslavského (dněpropetrovského) Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1898 se stala členkou SDDSR. V roce 1900 byla poslána do vyhnanství na východní Sibiř. V létě 1902 emigrovala do Ženevy; byla členkou Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Po II. sjezdu SDDSR se stala bolševičkou. Podílela se na přípravách III. sjezdu strany. Po Říjnové revoluci pracovala ve stranických orgánech. — 412, 428, 476, 486

KURC — viz Lengnik F. V.

L. — viz Lejbovič M.

L. — viz Lejtejzen G. D.

L. — viz Lenin V. I.

LAFARGUE Paul (1842—1911) — významný pracovník mezinárodního dělnického hnutí, publicista. Společně s Guesdem založil Francouzskou dělnickou stranu. Byl jedním z prvních stoupenců vědeckého komunismu ve Francii, blízkým přítelem a spolupracovníkem K. Marxe a B. Engelse.

V dělnickém hnutí pracoval od roku 1866, kdy se stal členem I. internacionály. Za Pařížské komuny organizoval pomoc jižních francouzských departementů revoluční Paříži. Po porážce Pařížské komuny emigroval do Španělska a pak do Portugalska. Po vyhlášení amnestie pro komunardy se vrátil do Francie a začal redigovat orgán Francouzské dělnické strany L'Égalité. Vystupoval proti oportunistu ve II. internacionále, nadšeně uvítal založení první ruské marxistické organizace Osvobození práce, později sympatizoval s bolševiky. Ve svých četných pracích propagoval a hájil ideje marxismu. — 303

L. G., L. Gr. — viz Dejč L. G.

L. I. — viz Axelrodová L. I.

LALAJANC I. Ch. (Insarov, Kolumbus, ZZ) (1870—1933) — aktivní účastník sociálně demokratického hnutí v Rusku. Roku 1893 vstoupil v Samaře [Kujbyšev] do marxistického kroužku, v jehož čele stál V. I. Lenin. V roce 1895 byl vypovězen do Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk], byl zakladatelem místního Svazu boje za osvobození dělnické třídy a podílel se na přípravě I. sjezdu SDDSR. V dubnu 1900 byl zatčen a v březnu 1902 poslán do vyhnanství na východní Sibiř, odkud uprchl za dva měsíce do zahraničí. Stal se členem Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie a řídil tiskárnu Jiskry v Ženevě. Po II. sjezdu SDDSR se stal bolševikem a byl zvolen důvěrníkem ÚV strany v Rusku. V roce 1905 zastupoval bolševiky v sjednoceném ústředním výboru. Byl zatčen a po dvou letech vyšetřovací vazby odsouzen na šest let nucených prací. Po odpykání trestu (v roce 1913) byl poslán doživotně do vyhnanství na východní Sibiř. V té době zanechal politické činnosti.

Od roku 1922 pracoval v Hlavní správě politickoosvětových institucí při lidovém komisariátu školství a osvěty RSFSR. Napsal knihu vzpomínek *U istokov bolševizma* [U pramenů bolševismu] (1930). — 143, 248, 254—255, 264, 271, 274, 293, 351, 486

LANGE Friedrich Albert (1828—1875) — německý filozof, novokantovec, profesor curyšské a marburské univerzity. Pokoušel se překonat dualismus Kantovy filozofie přeměnou »věci o sobě« v subjektivní pojem. Hlásil se k sociálnímu darwinismu a k Malthusově teorii přelidnění.

Hlavní práce: *Geschichte des Materialismus und Kritik seiner Bedeutung in der Gegenwart* [Dějiny materialismu a dnešní kritika jeho významu] (1865) aj. — 50

LANGOVOJ N. P. (1860—1920) — profesor, textilní odborník. V roce 1885 působil jako inženýr technolog v různých továrnách, od roku 1888 byl profesorem petrohradského technologického institutu. V roce 1894 byl jmenován zástupcem ředitele departmentu obchodu a manufaktur. Patřil k ochráncům zubatovovské organizace v Petrohradu. — 444

LANICHA — viz Kržižanovská-Něvzorovová L. I.

LAŇ — viz Kržižanovskij G. M.

LAPOT — viz Lepešinskij P. N.

LASSALLE Ferdinand (1825—1864) — německý maloburžoazní socialista, spisovatel, účastník revoluce 1848—1849. Od té doby udržoval styky s Marxem a Engelsem. Byl spoluzakladatelem Všeobecného německého dělnického spolku (1863). Lassallovci chtěli legální agitací za všeobecné volební právo a vytvářením výrobních družstev dotovaných junkerským státem realizovat myšlenku »svobodného lidového státu«. Lassalle podporoval Bismarckovu politiku sjednocení Německa «shora» pod vedením reakčního Pruska. Oportunistická politika lassallovců brzdila činnost I. internacionály a vytvoření skutečné dělnické strany v Německu. Teoretické a politické chyby lassallovců ostře kritizoval Marx v Kritice gothajského programu a Lenin ve Státu a revoluci i jiných pracích. — 176

LAVROV V. I. (nar. 1877) — sociální demokrat, povoláním inženýr technolog. Od listopadu 1902 zastupoval v případě prozrazení J. D. Stasovovou v petrohradském výboru strany. V roce 1903 spravoval technické zařízení petrohradského výboru. Vedl korespondenci s Jiskrou. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k menševikům. — 275

LEBEDĚV — viz Gusev S. I.

LEGUEN — 225

LEHKOMYSLNÝ — viz Lunačarskij A. V.

LEHMANN Carl — lékař, sociální demokrat, člen mnichovské organizace německé sociální demokracie; pomáhal Jiskře v době, kdy vycházela v Mnichově. — 68, 87, 95, 110, 115, 149, 152, 157, 173

LEJBOV — 179

LEJBOVIČ M. (Jevsej, Maljutkin, L.) — sociální demokrat, bolševik; až do 1. února 1904 vedl zahraniční expedici tisku při ústředním výboru SDDSR v Ženevě; na jaře 1904 pracoval v jekatěrinoslavském [dněpropetrovském] výboru, v létě téhož roku v nikolajevském výboru. — 181, 392, 422—424

LEJTEJZEN G. D. (L.) (1874—1919) — sociální demokrat, jiskrovec, spolupracovník listu Jiskra a časopisu Zarja. Do revolučního hnutí se

zapojil v 90. letech v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk]; na začátku 20. století emigroval a v cizině se přiklonil ke skupině Osvobození práce; později se stal členem Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. V dubnu 1900 se zúčastnil II. sjezdu Svazu v Ženevě. Po rozštěpení SDDSR se přidal k bolševikům; přispíval do listů *Vperjod*, *Proletarij* a dalších bolševických orgánů. Po revoluci v letech 1905—1907 se přestěhoval do Tuly, věnoval se lékařské praxi a šířil revoluční myšlenky mezi dělníky. Po únorové revoluci v roce 1917 stál přechodně na pozicích internacionalistů, přikláněl se ke skupině *Novaja žižň*. V roce 1918 se vrátil do bolševické strany. V lednu 1919 padl na východní frontě. — 112, 131, 148, 175, 179—182, 199, 210, 235—236, 258—260, 342—343, 426—427, 453—455, 465—467

LEKKERT (vl. jm. Lekuch) G. D. (1879—1902) — člen Bundu, obuvnický dělník. V roce 1902 byl popraven za atentát na von Vala, gubernátora ve Vilně [Vilnius], který dal zbít zatčené účastníky prvomájové demonstrace. V. I. Lenin spolu s vedením staré Jiskry často poukazovali na škodlivost individuálního teroru pro masové dělnické hnutí a kritizovali Martova a Zasuličovou, kteří Lekkertův čin ospravedlňovali. — 218

LEMAN M. N. (Líza) (1872—1933) — sociální demokrat, jiskrovec; po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům. V revolučním hnutí působil od 90. let. V roce 1895 pracoval v petrohradském Svazu boje za osvobození dělnické třídy; v srpnu 1896 byl zatčen; v dubnu 1901 odjel za hranice. Koncem roku 1902 navrhl speciální způsob otiskování Jiskry z celuloidových štočků a v lednu 1903 odjel do Ruska, aby zavedl tento způsob tisku. Po III. sjezdu strany v roce 1905 se zdržoval na Kavkazu. V letech reakce zanechal politické činnosti. Po Říjnové revoluci žil a pracoval v Sovětském Rusku. — 324

LENGNIK F. V. (Kol, Kurc, Vasiljev, Volf, Zarin) (1873—1936) — profesionální revolucionář, bolševik. Sociálně demokratického hnutí se účastnil od roku 1893, v roce 1896 byl zatčen v souvislosti s petrohradským Svazem boje za osvobození dělnické třídy, v roce 1898 vypovězen na tři roky na východní Sibiř. Koncem srpna a začátkem září roku 1899 podepsal s dalšími šestnácti sociálními demokraty Leninův Protest ruských sociálních demokratů proti *Credu* — manifestu ekonomistů. Po návratu z vyhnanství vstoupil do organizace Jiskry; na pskovské poradě byl zvolen do organizačního výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR (listopad 1902). Na II. sjezdu byl za své

nepřítomnosti zvolen do ÚV strany a do rady strany. V letech 1903—1904 aktivně bojoval proti menševikům v zahraničí; v říjnu 1903 se zúčastnil II. sjezdu Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie, a když menševici odmítli přijmout statut Ligy, který navrhoval ÚV, prohlásil jménem ÚV další zasedání sjezdu za neoprávněné a spolu se skupinou bolševiků sjezd opustil. V únoru 1904 se vrátil do Ruska, ale brzy byl uvězněn v souvislosti se severním byrem ÚV strany. Po revoluci 1905—1907 řídil stranickou práci na jihu Ruska, v Moskvě a v Petrohradu.

Po Říjnové revoluci pracoval v lidovém komisariátu školství a osvěty, v Nejvyšší národohospodářské radě a v jiných institucích. V posledních letech života se zabýval vědeckou a pedagogickou prací, byl místopředsdou Celosvazové společnosti starých bolševiků. — 211, 213, 276—277, 288, 291, 301—308, 324, 331, 339—340, 343—345, 349—351, 367, 370, 374, 385—387, 389—392, 395—397, 402—403, 410, 415—416, 421, 425—426, 430

LENGNIKOVA A. M. (1878—1933) — dcera politického vyhnance; narodila se na Sibiři. Po ukončení gymnázia v roce 1897 pracovala jako učitelka, později byla v domácnosti. Koncem roku 1918 pracovala v radě lidových komisařů. — 426, 431

LENIN V. I. (vl. jm. Uljanov) (Frej, Iljin, L., Lenin N., Meyer, N. N., Petroff, Petrov, Richter Jacob, Stařík, V. U.) (1870—1924). Viz Sebrané spisy 1—45, oddíl Životopisná data. — 19—26, 29—34, 36—54, 61, 64—102, 104—126, 132—138, 141—160, 168—187, 190—200, 202—208, 210—220, 224—232, 235—240, 243—244, 247—248, 250—252, 257—274, 278—283, 285—289, 291—293, 298—301, 304, 308—309, 315—317, 319—346, 348—355, 357—377, 379—380, 382—385, 387—422, 425—427, 429—433, 437—438, 441—464, 466—480, 486—499

LENOČKA — viz Bobrovská C. S.

LEPEŠINSKIJ P. N. (Byčkov, 2a3b, Lapoť, Olin) (1868—1944) — významný pracovník komunistické strany. Začátkem 90. let se přiklonil k sociálně demokratickému hnutí. V roce 1890 byl za účast ve studentském hnutí zatčen a vypovězen z Petrohradu. V roce 1895 byl znovu uvězněn a v roce 1897. vypovězen na Sibiř. Ve vyhnanství se seznámil a spřátelil s Leninem a stal se jedním z jeho žáků. Po návratu z vyhnanství (1900) se usadil ve Pskově a aktivně pomáhal organizovat rozšiřování Jiskry. V roce 1902 byl zatčen a znovu vypovězen na Sibiř. V roce 1903 uprchl do Švýcarska a podílel se

na přípravách III. sjezdu SDDSR. V letech 1905—1907 vyvíjel revoluční činnost v Jekatěrinoslavlí [Dněpropetrovsk] a Petrohradu. Aktivně se zúčastnil únorové a Říjnové revoluce. Po Říjnové revoluci pracoval jako člen kolegia lidového komisariátu školství a osvěty RSFSR a jako náměstek lidového komisaře školství a osvěty Turkestánu. Napsal knihu vzpomínek *Na povorotě [Na rozhraní]*. — 127, 139—140, 211, 219—220, 227, 256, 272, 386, 417

LEVICKÝ K. O. (Osip) (1868—1919) — bolševik. Aktivně se podílel na činnosti oděského výboru SDDSR a v letech 1901—1907 patřil s krátkými přestávkami k jeho předním činitelům. Společně s dalšími členy organizace podepsal Leninův mandát na III. sjezd SDDSR za oděský výbor. V roce 1904 byl členem jižního byra výboru většiny. V roce 1905 byl zatčen a vypovězen do Permské gubernie, o dva roky později do Astrachaňské gubernie. Po návratu z vyhnanství pracoval v roce 1910 v provinčních městech (Jelec, Moršansk aj.). Po Říjnové revoluci zanechal stranické činnosti; pracoval ve státních orgánech. — 428

LEVIN J. J. (nar. 1873) — sociální demokrat, jeden z vůdců skupiny Južnyj rabočij. V 90. letech pracoval v charkovských sociálně demokratických kroužcích, v říjnu 1900 byl jako člen charkovského výboru SDDSR zatčen, v roce 1901 byl vypovězen do Poltavy pod dohled policie. Byl členem redakce listu Južnyj rabočij. Na pskovské poradě organizačního výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR (listopad 1902) byl jmenován členem organizačního výboru. Jako delegát skupiny Južnyj rabočij zaujímal na sjezdu stanovisko středu; po sjezdu se přiklonil k menševikům. V září 1903 byl v Charkově zatčen; později zanechal politické činnosti. — 248—249, 264—266

LEVINSON (skutečné příjmení nezjištěno) — jeden z pracovníků tiskárny Jiskry. V letech 1904—1905 byl členem berlínské skupiny pro spolupráci s bolševiky. — 271

LIDIN — viz Ljadov M. N.

LIEBKNECHT Wilhelm (1826—1900) — významný pracovník německého a mezinárodního dělnického hnutí, jeden ze zakladatelů a vůdců Sociálně demokratické strany Německa. Od roku 1875 až do konce života byl členem ústředního výboru strany a odpovědným redaktorem jejího ústředního orgánu Vorwärts. Po roce 1874 byl několikrát zvolen poslancem Německého říšského sněmu. Aktivně se podílel na činnosti I. internacionály a založení II. internacionály.

Marx a Engels si Wilhelma Liebknechta velmi vážili, zároveň však kritizovali některé jeho chyby smířliveckého charakteru. — 67, 72, 82, 93—94, 149, 152, 158, 303

LITVINOV M. M. (Felix, Papaša) (1876—1951) — profesionální revolucionář, bolševik, významný sovětský diplomat. V revolučním hnutí začal pracovat v roce 1898 jako propagandista v dělnických kroužcích v Klincích (Černigovská gubernie). V roce 1900 působil v kyjevském výboru, roku 1901 byl zatčen; ve vězení se přiklonil k jiskrovcům. V srpnu 1902 se skupinou jedenácti jiskrovců z vězení uprchl a emigroval. Aktivně pomáhal rozšiřovat Jiskru. Zúčastnil se II. sjezdu Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. V roce 1905 se podílel na vydávání prvního legálního bolševického listu *Novaja žižň*. Zastupoval ÚV SDDSR v mezinárodním socialistickém byru a byl členem bolševické sekce v Londýně. V roce 1918 byl jmenován členem kolegia lidového komisariátu zahraničních věcí. Byl členem sovětské delegace na konferenci v Janově a vedoucím sovětské delegace na konferenci v Haagu. Od roku 1921 zastával vysoké funkce v lidovém komisariátu zahraničních věcí a v diplomatických službách. — 427—428, 439, 456—458, 460, 462, 476, 484—486

LITVINOV—FALINSKIJ V. P. — inženýr technolog, tovární inspektor. Patřil k zakladatelům petrohradské zubatovovské organizace. Za první světové války byl členem Zvláštní rady obrany, která existovala od roku 1915 do roku 1917. — 444

LÍZA — viz Leman M. N.

LJADOV M. N. (vl. jm. Mandelštam) (Lidin, M. N., Martyn, Martyn Nikolajevič, Rusalka) (1872—1947) — profesionální revolucionář. V roce 1891 začal pracovat v moskevských narodnických kroužcích; v roce 1892 vstoupil do marxistického kroužku, v roce 1893 pomáhal zakládat Moskevský dělnický svaz, první sociálně demokratickou organizaci v Moskvě. V roce 1895 byl zatčen a v roce 1897 poslán na pět let do vyhnanství do Verchojansku. Po návratu z vyhnanství pracoval v Saratově. Na II. sjezdu SDDSR byl delegátem saratovského výboru, patřil k většinovým jiskrovcům; po sjezdu byl důvěrníkem ústředního výboru, aktivně bojoval proti menševikům v Rusku i v zahraničí. V srpnu 1904 se zúčastnil porady dvaadvaceti bolševiků v Ženevě, stal se členem byra výborů většiny, byl delegován na amsterdamský kongres II. internacionály. Aktivně se zúčastnil revoluce 1905—1907. Byl jedním z lektorů stranické školy

na Capri. Po únorové revoluci 1917 zaujímal menševické stanovisko. Po Říjnové revoluci pracoval v hospodářských orgánech v Moskvě, v Nejvyšší národohospodářské radě a později v lidovém komisiátu školství a osvěty; od roku 1923 byl rektorem Komunistické univerzity J. M. Sverdlova; napsal řadu prací z dějin komunistické strany. — 120—123, 354—361, 404—405, 407, 409, 414, 417, 426—427, 438—439, 454, 456—457, 460, 462

LJUBA — viz Radčenkova L. S.

LJUBIMOV — 208

LJUB. ISAAK. — viz Axelrodová L. I.

LOCHOV N. N. (Olchin) (nar. 1872) — stoupenec ekonomismu. V letech 1900—1902 pracoval v redakci listu Rabočaja mysl. Byl členem Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí. V roce 1903 zastupoval svaz v zahraničním oddělení organizačního výboru. Po II. sjezdu SDDSR revoluční činnosti zanechal. — 246, 299—300, 319

LOŠAĎ — viz Krasin L. B.

LOUKACHEVITSCH — 73

LOZINSKIJ J. I. (nar. 1867) — reakční publicista a filozof. — 197

LUČINSKIJ — 27

LUNAČARSKIJ A. V. (Lehkomyslný, Minonoska) (1875—1933) — profesionální revolucionář, významný sovětský státník a veřejný činitel. V revolučním hnutí pracoval od začátku 90. let. Působil v redakcích bolševických listů Vperjod, Proletarij a později Novaja žizň. V letech reakce se od marxismu odklonil, vstoupil do protistranické skupiny Vperjod a požadoval spojení marxismu s náboženstvím. Za první světové války stál na pozicích internacionalismu. Začátkem roku 1917 vstoupil do skupiny mezirajonovců a byl s ní na VI. sjezdu SDDSR(b) přijat do strany. Po Říjnové revoluci zastával až do roku 1929 funkci lidového komisaře školství a osvěty a od roku 1929 byl předsedou vědeckého výboru při ústředním výkonném výboru SSSR. V roce 1930 se stal akademikem. V srpnu 1933 byl jmenován chargé d'affaires ve Španělsku. Napsal mnoho prací o umění a literatuře. — 438—439, 447, 454, 461

LUXEMBURGOVÁ Rosa (1871—1919) — významná pracovnice mezinárodního dělnického hnutí, představitelka levého křídla II. internacionály. V revolučním hnutí začala pracovat v druhé polovině 80. let. Patřila k zakladatelům polské sociální demokracie a bojovala proti nacionalismu v polském dělnickém hnutí. Od roku 1897 byla činná v německém sociálně demokratickém hnutí, vystupovala proti bernsteinismu a millerandismu; účastnila se první ruské revoluce (ve Varšavě). Jako delegátka V. (londýnského) sjezdu SDDSR v roce 1907 podporovala bolševiky. Od počátku první světové války stála na pozicích internacionalismu. V Německu patřila k zakladatelům skupiny Internacionála (později zvané Spartakus a pak Spartakův svaz). Po listopadové revoluci 1918 sehrála významnou úlohu na ustavujícím sjezdu Komunistické strany Německa. V lednu 1919 byla uvězněna a na příkaz Scheidemannovy vlády zavražděna. — 124, 147, 217

MACHLIN L. D. (sazeč Míša, Sokolovskij) (1880—1925) — účastník sociálně demokratického hnutí od roku 1900. Za pobytu v cizině se přiklonil k organizaci Jiskry. V roce 1902 byl tiskovým důvěrníkem Jiskry v Rusku. V roce 1903 působil jako propagandista v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk], byl členem jekatěrinoslavského výboru SDDSR, který ho delegoval na II. sjezd strany. Na sjezdu patřil k většinovým jiskrovcům, po sjezdu se přiklonil k menševikům, pracoval ve Vilně [Vilnius], Dvinsku [Daugavpils] a Petrohradu. Po revoluci 1905—1907 emigroval, v roce 1919 se vrátil do Ruska. V roce 1920 vstoupil do KSR(b), pracoval v odborových a hospodářských institucích v Leningradu. — 270, 349

MACHNOVCOVÁ — 208

MAJEVSKIJ J. (vl. jm. Gutovskij V. A.) (Simonov) (1875—1918) — sociální demokrat, menševik. V letech reakce a nového revolučního rozmachu patřil k likvidátorům, přispíval do časopisu Naša zarja, listu Luč a dalších orgánů menševiků-likvidátorů. Za první světové války zaujímal obranářské stanovisko. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci. — 433—434, 436—437

MAKADZJUB M. S. (Anton) (nar. 1876) — sociální demokrat, menševik. V letech 1901—1903 pracoval v sociálně demokratických organizacích v jižním Rusku. Na II. sjezd SDDSR jej delegoval krymský svaz, patřil k menšinovým jiskrovcům. V květnu 1905 se účastnil menševické konference v Ženevě. V letech reakce se projevoval jako likvidátor, spolupracoval s časopisem menševiků-likvidátorů Naša

zarja. Po Říjnové revoluci zanechal politické činnosti. Od roku 1921 pracoval v sovětských vývozních společnostech v zahraničí; roku 1931 emigroval. — 420—421

MAKAR — viz Nogin V. P.

MAJUTKIN — viz Lejbovič M.

MAŇAŠA — viz Uljanovová M. I.

MARIE PETROVNA — viz Goluběvová M. P.

MARTOV L. (vl. jm. Cederbaum J. O.) (Alexej, Berg, Bratr, Cestovatel, J. O., Jegor, Julij, Martuša, Můj přítel, Pachomij, Poltavský přítel) (1873—1923) — jeden z čelných představitelů menševismu. V sociálně demokratickém hnutí pracoval od první poloviny 90. let. V roce 1895 se podílel na založení petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1896 byl zatčen a vypovězen na tři roky do Turuchanska. Po návratu z vyhnanství roku 1900 připravoval vydávání Jiskry a stal se členem její redakce. Po II. sjezdu SDDSR, kde byl delegátem za organizaci Jiskry a stál v čele oportunistické menšiny, začal pracovat v ústředních menševických institucích a redigoval menševické publikace. V letech reakce patřil k likvidátorům, redigoval list Golos social-demokrata a zúčastnil se protistranické srpnové konference (1912). Za první světové války byl centristou, zúčastnil se zimmerwaldské a kientalské konference. Po únorové revoluci 1917 stál v čele skupiny menševiků-internacionalistů. Po Říjnové revoluci vystupoval proti sovětské moci. V roce 1920 emigroval do Německa a v Berlíně vydával kontrarevoluční menševický časopis Socialističeskij Věstník. — 40, 65, 67—69, 75—80, 84, 87—88, 94, 96—97, 99, 101, 110, 112, 114, 116, 119—120, 122, 124, 135, 144—145, 147—148, 155—156, 168—171, 176—177, 180, 184, 186, 190, 192, 195, 197, 204—207, 217—218, 225—227, 265—267, 291, 296—298, 316, 327—329, 331—334, 336—337, 341, 345, 349, 354, 357, 359—361, 363—364, 367, 372—376, 378, 381, 383, 385—386, 388, 406—407, 415, 418, 435, 445, 448—449

MARTUŠA — viz Martov L.

MARTYN, MARTYN NIKOLAJEVIČ — viz Ljadov M. N.

MARTYN — viz Rozanov V. N.

MARTYNOV A. (vl. jm. Piker A. S.) (1865—1935) — jeden z čelných představitelů ekonomismu, významný menševický činitel; později člen KSR(b). V 80. letech byl členem různých narodovoljovských kroužků; v roce 1886 byl uvězněn a poslán do vyhnanství na východní Sibiř. Ve vyhnanství se přiklonil k sociálním demokratům. V roce 1900 emigroval a začal pracovat v redakci časopisu ekonomistů *Rabočeje dělo*. Aktivně vystupoval proti leninské Jiskře. Na II. sjezdu SDDSR byl delegátem Svazu ruských sociálních demokratů v zahraničí, po sjezdu se přiklonil k menševikům. Po únorové revoluci 1917 patřil k menševikům-internacionalistům, po Říjnové revoluci se s menševiky rozešel. V roce 1923 byl na XII. sjezdu KSR(b) přijat do strany a pracoval v Institutu K. Marxe a B. Engelse; od roku 1924 byl členem redakce časopisu *Kommunističeskij internacional*. — 246, 268, 365, 436—437

MARX Karel (1818—1883) — zakladatel vědeckého komunismu, geniální myslitel, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu [viz Leninovu stať Karel Marx (Stručný životopis a výklad marxismu) — Sebrané spisy 26, Praha 1986, s. 67—115]. — 42—43, 48, 176, 195, 217, 316, 434

MASLOV P. P. (1867—1946) — sociální demokrat, ekonom. Napsal řadu prací o agrární otázce, v nichž se pokusil revidovat marxismus. V letech 1903—1917 patřil k menševikům. Na IV. sjezdu SDDSR v roce 1906 obhajoval menševický program municipalizace půdy. Po Říjnové revoluci zanechal politické činnosti a věnoval se pedagogické a vědecké práci. V roce 1929 byl jmenován řádným členem Akademie věd SSSR. — 19—24, 45, 315

MEDVĚD, MEDVÍDEK — viz Uljanovová M. I.

MEHRING Franz (1846—1919) — významný pracovník německého dělnického hnutí, jeden z vůdců a teoretiků levého křídla německé sociální demokracie, historik a literární vědec (viz též sv. 41). — 47

MENKUS Max — pravděpodobně pomocník při přepravě ilegálních tiskovin přes hranice. Bližší údaje se nepodařilo zjistit. — 99

MEŠČERJAKOV N. L. (1865—1943) — člen SDDSR od roku 1901, bolševik. Roku 1902 byl zástupcem Jiskry v Moskvě, byl zatčen a na 4 roky vypovězen do oblasti Jakutska. Z vyhnanství se vrátil za revoluce 1905—1907. Po únorové revoluci 1917 se stal členem krasnojarského výboru SDDSR(b), později předsedou moskevského

- guberniálního sovětu dělnických zástupců. V letech 1918—1922 pracoval v redakci Pravdy a v jiných tiskových orgánech. V letech 1927—1938 byl šéfredaktorem Malé sovětské encyklopedie. — 224
- MEŠČERSKIJ V. P. (1839—1914) — spisovatel a reakční publicista, kníže. Sloužil u policie a na ministerstvu vnitra. Od roku 1860 přispíval do časopisu Russkij věstnik a listu Moskovskije vědomosti. V letech 1872—1914 vydával reakční list Graždanin, v roce 1903 založil další reakční časopisy Dobro a Družeskije reči. Carská vláda jeho publicistickou a vydavatelskou činnost finančně podporovala. — 364
- MEŠKOVSKIJ — viz Goldenberg I. P.
- MEYER — viz Lenin V. I.
- M. G. G. — viz Gopfengauzová M. G.
- MICHAJLOV Z. G. (nar. 1879) — člen rostovské sociálně demokratické organizace. Po revoluci 1905—1907 byl provokatérem. — 283
- MICHAJLOVSKIJ N. K. (1842—1904) — významný teoretik liberálního narodnictví, publicista, literární kritik, pozitivistický filozof, jeden z představitelů subjektivní sociologické školy. V roce 1892 začal redigovat časopis Ruskoje bogatstvo, na jehož stránkách ostře vystupoval proti marxistům. Názory Michajlovského kritizoval Lenin v práci Kdo jsou »přátelé lidu« a jak bojují proti sociálním demokratům? (1894) a v jiných dílech. — 23, 45, 48, 117, 155
- MILLERAND Alexandre-Étienne (1859—1943) — francouzský politik. V 80. letech patřil k buržoazním radikálům, v 90. letech se hlásil k socialistům, postavil se do čela oportunistické skupiny francouzského socialistického hnutí. V roce 1899 vstoupil do reakční francouzské buržoazní vlády Waldecka-Rousseaua. Lenin odhalil sociální kořeny millerandismu a označil jej za zradu zájmů proletariátu a za uplatnění revizionismu v praxi (viz též sv. 44). — 85, 199
- MILOVIDOVÁ (vl. jm. Petrovová) L. F. — iniciátorka neúspěšného pokusu vytisknout v zahraničí Leninovo dílo Kdo jsou »přátelé lidu« a jak bojují proti sociálním demokratům? Zнала se s mnohými významnými činiteli petrohradského sociálně demokratického hnutí, mj. i s V. I. Leninem. — 25

- MINONOSKA — viz Lunačarskij A. V.
- MITROFAN, MITROFANOV — viz Gusarov F. V.
- M. N. — viz Ljadov M. N.
- MOČALOV A. S. (nar. 1874) — člen rostovské sociálně demokratické organizace. Po útěku do zahraničí napsal společně s I. I. Stavským a Z. Michajlovem dopis redakci Jiskry o svém ztotožnění s jejím programem. Je autorem brožury Pravda o rostovských sobytijach [Pravda o rostovských událostech], která vyšla roku 1903 nákladem Ligy (pod pseudonymem Amvrosij). — 283
- MÖGLI — 27
- MOCHNATKIN I. I. — dělník. Patřil k zakladatelům zubatovovské organizace v Petrohradu, pracoval v jejím vedení jako pokladník. — 443
- MOKRIJEVIČ — viz Děbogorij—Mokrijevič V. K.
- MOLOTOV — viz Parvus.
- MONACH — viz Jeramasov A. I.
- MONISTA — viz Plechanov G. V.
- MŮJ PŘÍTEL — viz Martov L.
- MYŠ — viz Kuljabková P. I.
- NAĎA — viz Krupská N. K.
- NADĚJE — viz Dan F. I.
- NADĚŽDIN L. (vl. jm. Zelenskij J. O.) (Sokolovskij) (1877—1905) — politicky začal pracovat jako narodnik, v roce 1898 vstoupil do saratovské sociálně demokratické organizace. V roce 1899 byl zatčen a vypovězen do Vologedské gubernie; v roce 1900 emigroval do Švýcarska, kde zorganizoval revoluční socialistickou skupinu Svoboda (1901—1903). V časopisu Svoboda, v brožurách Kanun revoljucii [Předvečer revoluce] (1901), Vozrožděnije revoljucionizma v Rossii [Obrození revolucionismu v Rusku] (1901) a v jiných pod-

poroval ekonomisty. Současně propagoval teror jako účinný prostředek k »probuzení mas«. Po II. sjezdu SDDSR psal do menševických listů. — 158—159, 272, 287, 294

NADSON S. J. (1862—1887) — ruský básník. Přispíval do časopisu Otčestvennyje zapiski. Rozkvět jeho tvorby spadá do období kruté politické reakce v první polovině 80. let. Jeho verše vyjadřují lásku k vlasti, víru v lepší budoucnost, ve vítězství spravedlnosti. — 470

NACHAMKIS — viz Stěklov J. M.

NÁŠ BLÍZKÝ PŘÍTEL — viz Babuškin I. V.

NATÁLIE IVANOVNA — viz Alexandrovová J. M.

NĚKRASOV N. A. (1821—1878) — ruský básník, revoluční demokrat. V. I. Lenin ve svých pracích často užíval obrazy z jeho děl. — 279, 292, 299

NĚKRASOVÁ — viz Fotijeová L. A.

NĚMEC — viz Plechanov G. V.

NĚVZOROV — viz Stěklov J. M.

NĚZDANOV — viz Čerevanin N.

N. G. — viz Žitlovskij Ch. I.

NIKIFOROV — jeden ze zakladatelů zubatovovské organizace v Petrohradu. — 443

NIKITIČ — viz Krasin L. B.

NIKOLAJ — viz Rolau E. Ch.

NIL — viz Noskov V. A.

NINA LVOVNA — viz Essenová M. M.

N. J. — viz Fedosejev N. J.

N. K. — viz Krupská N. K.

N. N. — viz Lenin V. I.

NOGIN V. P. (Jabločkov, Makar, Novoselov) (1878—1924) — významný sovětský stranický a státní činitel, profesionální revolucionář. Do SDDSR vstoupil v roce 1898, věnoval se stranické práci v Rusku i v zahraničí. Aktivně se zúčastnil revoluce 1905—1907, pracoval v petrohradském a bakuském výboru strany. Po únorové revoluci 1917 zastával funkci místopředsedy a později předsedy moskevského sovětu. Po Říjnové revoluci se stal členem rady lidových komisářů ve funkci lidového komisáře obchodu a průmyslu. Od roku 1918 vykonával odpovědnou práci ve státních orgánech a v hospodářských organizacích. — 68—69, 79—81, 99—102, 106—110, 116, 148, 150, 163, 165—166, 425—426

N. — on — viz Danielson N. F.

NOSKOV V. A. (B. N., B. N-č, Boris, Boris Nikolajevič, Glebov, Nil, Vadem) (1878—1913) — sociální demokrat. V druhé polovině 90. let vstoupil do petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1898 byl zatčen a v roce 1899 vypovězen do Jaroslave a později do Voroněže. Byl jedním ze zakladatelů Severního dělnického svazu. V letech 1902—1903 organizoval přepravu ilegálních sociálně demokratických tiskovin do Ruska, podílel se na organizování II. sjezdu SDDSR. Sjezdu se zúčastnil s právem poradního hlasu, patřil k většinovým jiskrovcům. V roce 1905 byl zatčen. V letech reakce zanechal politické činnosti. — 205—206, 208, 226—227, 240—244, 248, 282, 297—298, 331, 339—340, 343, 350—352, 354, 370, 372, 378, 383—384, 393, 397—399, 402—405, 410—411, 413—419, 435, 444, 459, 464

NOVICKÁ — viz Babuškin I. V.

NOVOBRANCEV — viz Pešechonov A. V.

NOVOSELOV — viz Nogin V. P.

NOVÝ ZNÁMÝ — viz Potresov A. N.

OBČAN — viz Krasnucha V. P.

OLCHIN — viz Lochov N. N.

OLIN — viz Lepešinskij P. N.

OLMINSKIJ M. S. (vl. jm. Alexandrov) (Galjorka, Vasilij Vasiljevič) (1863—1933) — jeden z nejstarších činitelů revolučního hnutí v Rusku, profesionální revolucionář, publicista. V revolučním hnutí pracoval od začátku 80. let, přikláněl se k narodnictví. V roce 1898 vstoupil do SDDSR. Byl členem redakce bolševických listů Vperjod a Proletarij. V letech 1905—1907 přispíval do bolševických listů a časopisů Novaja žizň, Volna, Naša mysl, Věstnik žizni aj., stál v čele redakce stranického vydavatelství Vperjod. V letech 1911—1914 spolupracoval s bolševickými listy Zvězda a Pravda a s časopisem Prosvěščenije. Aktivně se zúčastnil Říjnové revoluce. Později řídil komisi pro studium dějin strany při ÚV KSR(b), byl redaktorem časopisu Proletarskaja revoljucija, členem ředitelství Institutu V. I. Lenina. — 410, 417, 419, 421, 424, 436, 445, 448, 454—455, 461

»ONA« — viz Gorev B. I.

ORŠA — viz Radčenková L. N.

ORTODOX — viz Axelrodová L. I.

OSIP — viz Levickij K. O.

P. A., P. AND., P. ANDR. — viz Krasikov P. A.

P. B., P. B-č — viz Axelrod P. B.

P. B., P. B-č — viz Struve P. B.

PACHOMIJ — viz Martov L.

PACHOMIJŮV BRATR — viz Cederbaum S. O.

PÁN — viz Vorovskij V. V.

»PÁN« — viz Finn-Jenotajevskij A. J.

PANKRAT — viz Krasikov P. A.

PAPAŠA — viz Litvinov M. M.

PARVUS (vl. jm. Helphand A. L.) (Molotov) (1869—1924) — menševik; koncem 90. let a na přelomu století pracoval v Sociálně demokratické straně Německa, patřil k jejímu levému křídlu. Po II. sjezdu SDDSR se připojil k menševikům. Propagoval teorii permanentní revoluce. Za první světové války byl Parvus sociálšovinistou. Od roku 1915 vydával renegátský časopis Die Glocke. — 40, 111, 124, 146—147, 149, 151—152, 177, 459

PAŠA — viz Radčenkova L. N.

PAVEL BORISOVIČ — viz Axelrod P. B.

PAVLOVIČ — viz Krasikov P. A.

PEDDER — 421

»PERO« — viz Trockij L. D.

PEROVOVÁ — viz Veličkinová V. M.

PEŠECHONOV A. V. (Novobrancev) (1867—1933) — buržoazní veřejný činitel, publicista. V 90. letech patřil k liberálním narodnikům. Spolupracoval s časopisem Russkoje bogatstvo a roku 1904 se stal členem redakce; přispíval do liberálně monarchistického časopisu Osvobožděnije a do eserského listu Revoljucionnaja Rossija. V letech 1903—1905 byl členem Svazu osvobození, od roku 1906 jedním z vůdců maloburžoazní strany lidových socialistů (enesů). Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zásobování v prozatímní vládě. Roku 1922 emigroval. — 362, 364

PEŠKOV A. M. — viz Gorkij Maxim.

PETROHRAĐAN — viz Smirnov M. V.

PETROFF, PETROV — viz Lenin V. I.

PETROV — viz Bobrovskij V. S.

PETROVSKIJ — plukovník četnictva. — 337—338

PREUS Wilhelm Heinrich (1862—1937) — německý sociální demokrat (od roku 1890); později revizionista. V roce 1891 založil list Volksblatt für Anhalt a po deset let jej redigoval. V letech 1896—1918 byl s přestávkami poslancem Říšského sněmu. — 44

PIKUNOV V. I. — jeden ze zakladatelů zubatovovské organizace v Petrohradu, člen jejího vedení. Byl členem tzv. Nezávislé sociální dělnické strany, založené v roce 1906 agentem zubatovovské tajné policie M. A. Ušakovem. Tato strana nenašla u dělníků podporu a roku 1908 zmizela z politické scény. — 443

ПЈАТНИКІЈ І. А. (Pjatnica) (1882—1939) — profesionální revolucionář, činitel komunistické strany a Komunistické internacionály, účastník revolučního hnutí od 90. let. Za pobytu v emigraci řídil přepravu ilegální literatury a vyšílání členů strany ze zahraničí do Ruska. Aktivně se podílel na svolání II. a III. sjezdu SDDSR. Zúčastnil se revoluce v roce 1905. Revoluční činností se zabýval v Oděse, v Moskvě a v dalších městech. V roce 1914 byl poslán do vyhnanství do Jenisejské gubernie. V říjnu 1917 byl členem stranického bojového ústředí v Moskvě. Po Říjnové revoluci pracoval ve stranických funkcích. — 444

PLECHANOV G. V. (1856—1918) (Beltov, G. V., G. V-č, Kamenskij, Monista, Němec, Veterán, Volgin, X, Žorž) — významný činitel ruského a mezinárodního dělnického hnutí, první propagátor marxismu v Rusku, filozof, literární historik a estetik. V roce 1883 založil v Ženevě první ruskou marxistickou organizaci — skupinu Osvobození práce. Po roce 1900 redigoval spolu s Leninem list Jiskra a časopis Zarja, podílel se na přípravě programu strany a II. sjezdu SDDSR. Po II. sjezdu SDDSR zaujal smířlivecké stanovisko vůči oportunistům a později se připojil k menševikům. Za revoluce 1905—1907 stál ve všech zásadních otázkách na straně menševiků. Za první světové války patřil k sociálšovinistům. Po únorové revoluci 1917 se vrátil do Ruska a postavil se do čela krajně pravicové skupiny menševiků-obranářů Jednota. Aktivně vystupoval proti bolševikům i proti socialistické revoluci a tvrdil, že Rusko ještě nevypělo pro přechod k socialismu. S Říjnovou revolucí nesouhlasil, ale proti sovětské moci nebojoval (viz též sv. 18). — 25, 30—31, 33—34, 44, 47, 49—51, 55—56, 60, 62—63, 73—75, 83—90, 92—93, 97, 102, 117, 121, 123—124, 133, 136, 138, 141, 144—149, 151, 154—156, 159—160, 162, 168—172, 174—180, 183, 185—186, 190—192, 195—200, 202—204, 207, 213, 216—219, 225—227, 236, 246—248, 263, 266—268, 271—275, 279, 281—282, 292—294, 296—300, 307, 310—312, 315—316, 319—320, 325, 334, 341, 346, 348—354, 357—362, 365—366, 368—369, 371, 373, 376, 379, 383—384, 386—390, 399, 403, 405, 434—435, 437, 445, 450, 452, 454—455, 466, 486, 487, 490

POLETAJEV — viz Bauman N. E.

POLOV A. — 490

POLTAVSKÝ PŘÍTEL — viz Martov L.

POPOVOVÁ O. F. — studentka, později zdravotnická pracovnice. Sympatizovala s bolševiky. — 438

POPOVOVÁ O. N. — knižní vydavatelka. Vydávala časopis *Novoje slovo*, ve kterém byly v roce 1897 uveřejněny dva Leninovy články: v č. 7—10 (duben—červenec) práce K charakteristice ekonomického romantismu a v č. 1 (říjen) práce Na okraj jednoho novinového článku (viz *Sebrané spisy 2*, Praha 1980, s. 129—263 a 420—426). Vydala také knihu Beatrice a Sidneyho Webbových *Industrial Democracy* v ruském překladu V. I. Lenina a N. K. Krupské pod názvem *Teorija i praktika anglijsko tred-junionizma [Teorie a praxe anglického tradeunionismu]*. — 184

PORTNOJ K. (1872—1955) — jeden z vůdců Bundu. V sociálně demokratickém hnutí pracoval od poloviny 90. let, v roce 1896 byl zatčen a poslán na pět let do vyhnanství na Sibiř. V roce 1900 se ujal vedení varšavské organizace Bundu. Zastupoval Bund v organizačním výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR. Na sjezdu byl delegátem ústředního výboru Bundu, patřil k protijiskrovcům. V dalších letech — až do roku 1939 — byl předsedou ústředního výboru Bundu v Polsku. V roce 1939 emigroval do USA a zanechal politické činnosti. — 213

POSSE V. A. (1864—1940) — novinář a veřejný činitel. Byl redaktorem časopisů legálních marxistů *Novoje slovo* (1897) a *Žizň* (1898—1901). Když carská vláda časopis *Žizň* zastavila, vydával jej v zahraničí. V letech 1909—1917 redigoval a vydával časopis *Žizň dlja vsech*. Po Říjnové revoluci se věnoval publicistické činnosti. — 272, 279

POSTNIKOV V. J. (1844—1908) — ekonom, statistik; pracoval na ministerstvu zemědělství a státního majetku, byl členem Svobodné ekonomické společnosti. V roce 1891 vydal knihu *Južnorusskoje kresťjanskoje chozjajstvo [Jihoruské rolnické hospodářství]*. — 19—24

POSTOLOVSKIJ D. S. (1876—1948) — sociální demokrat, účastník revolučního hnutí od roku 1895. Pracoval ve stranických organizacích

v Petrohradu, Vilně [Vilnius] a Tiflisu [Tbilisi]. Od jara 1904 byl důvěrníkem ústředního výboru SDDSR; k politice strany zaujímal kompromisní stanovisko. V březnu 1905 byl jmenován zástupcem ÚV SDDSR v radě strany. Severozápadní výbor SDDSR jej delegoval na III. sjezd strany, na němž byl zvolen členem ústředního výboru. Po únorové revoluci 1917 pracoval v právní komisi petrohradského sovětu. Po Říjnové revoluci byl činný ve státní komisi pro přípravu zákonných opatření při radě lidových komisařů SSSR. — 398

POTRESOV A. N. (A. N., A. N-č, Alex. Nikolajevič, A. P., Arseňjev, Bratr, Přítel, Puttman, Starověr, Vikomt) (1869—1934) — jeden z vůdců menševiků. V 90. letech se hlásil k marxistům. Byl spoluzakladatelem listu Jiskra a časopisu Zarja. Na II. sjezdu SDDSR se projevil jako menšinový jiskrovec. V letech reakce a nového revolučního rozmachu se stal ideologem likvidátorství, významně ovlivnil menševické orgány Vozrožděnije a Naša zarja. Za první světové války patřil k sociálšovinistům. Po Říjnové revoluci emigroval. Přispíval do Kerenského týdeníku Dni a svými články útočil proti Sovětskému Rusku. — 32—52, 54, 65, 71, 84—85, 87, 90, 96, 114, 121, 133, 141, 145—147, 149, 159, 169—171, 200, 214, 217, 256—257, 272—275, 279, 288, 291—292, 299, 332—336, 358—359, 364, 466—467

POVAR — viz Ščekoldin F. I.

PŘÍTEL — viz Potresov A. N.

PUTTMAN — viz Potresov A. N.

QUELCH Harry (1858—1913) — významný činitel britského a mezinárodního dělnického hnutí. Stál v čele revolučních sil Sociálně demokratické federace, propagoval marxistické myšlenky, od roku 1886 redigoval ústřední orgán britských sociálních demokratů list Justice a měsíčník Social-Democrat. Byl delegátem řady mezinárodních kongresů II. internacionály a členem mezinárodního socialistického byra. Aktivně pracoval v britských odborech. V letech 1902—1903, kdy leninská Jiskra vycházela v Londýně, aktivně pomáhal organizovat její vydávání. — 204—205

—r— — viz Krasikov P. A.

R. N. S. — viz Struve P. B.

RACZYŃSKI Zygmunt (nar. 1882) — člen Polské socialistické strany (PSS). Pracoval v Krakově, Varšavě a Lodži. V roce 1905 byl členem bojové skupiny PSS. V říjnu 1905 byl zatčen a odsouzen na 15 let nucených prací na Sibiři; od roku 1910 žil jako vyhnanec v Zabajkalsku. — 172

RADČENKO I. I. (Arkadij, Kasjan) (1874—1942) — člen SDDSR od roku 1898, profesionální revolucionář. Byl členem petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy, měl velký podíl na rozšiřování leninské Jiskry v Rusku. V roce 1902 se stal členem organizačního výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR. Za revoluce 1905—1907 a za nového revolučního rozmachu stranicky pracoval v mnoha ruských městech. Od roku 1918 byl jedním z vedoucích pracovníků rašelinářského průmyslu SSSR. Pracoval jako redaktor časopisu *Torŭanoje dělo*. V letech 1927—1930 a 1934—1935 vedl Výzkumný ústav rašeliny. — 211, 214—215, 219—222, 224, 226—235, 245, 247, 255, 431—433

RADČENKO S. I. (1868—1911) — sociální demokrat. Revoluční činnost zahájil v roce 1890 jako propagandista v petrohradských dělnických kroužcích. V roce 1895 byl členem ústředí petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Na I. sjezdu SDDSR (1898) byl zvolen členem ústředního výboru strany. V roce 1901 byl za revoluční činnost zatčen a na 5 let vypovězen do Vologedské gubernie. V roce 1905 byl amnestován; v letech reakce zanechal politické činnosti. — 127

RADČENKOVÁ L. N. (Ljuba, Orša, Paša) (1871—1962) — účastnice sociálně demokratického hnutí od konce 80. let. Byla členkou petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy, později zastávala funkci důvěrníka Jiskry. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonila k menševikům, pracovala v Moskvě, Rostově na Donu a Oděse. V letech 1913—1914 vedla administraci listu menševiků-likvidátorů *Luč*. V roce 1918 zanechala politické činnosti, pracovala v oboru statistiky. — 150, 189, 339

RAFAILOV M. — viz Goc M. R.

RACHMETOV — viz Bogdanov A.

RACHMETOVOVÁ — viz Bogdanovová N. B.

RAJČIN S. G. (nar. 1864) — sociální demokrat. V 80. letech se přiklonil

ke skupině Osvobození práce vytvořené v roce 1883 v Ženevě. Na příkaz skupiny odjel koncem roku 1891 do Ruska navázat spojení se sociálně demokratickými organizacemi. V dubnu 1892 byl zatčen a poslán na deset let do vyhnanství na východní Sibiř. Vyhnanství si odbýval v Minusinsku, odkud v roce 1898 uprchl. Později sociálně demokratické činnosti zanechal. — 30—31

RAKOVSKIJ Ch. G. (1873—1941) — účastník sociálně demokratického hnutí v Bulharsku, Rumunsku, Švýcarsku a ve Francii, člen SDDSR(b) od roku 1917. Po Říjnové revoluci zastával stranické a státní funkce. Od roku 1918 byl předsedou rady lidových komisařů Ukrajiny, od roku 1923 pracoval jako diplomat v Anglii a ve Francii. V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) ze strany vyloučen. V roce 1935 byl do strany znovu přijat, v roce 1938 opět vyloučen. Stal se obětí represí. V roce 1988 byl rehabilitován a bylo mu obnoveno členství ve straně. — 85, 92—93

RAPPOPORT Charles (1865—1941) — francouzský socialista. Pro revizi marxistické filozofie byl kritizován P. Lafarguem. Je autorem řady filozofických a sociologických prací. — 313

RAŠID-BEK — viz Zurabov A. G.

RATNER M. B. — bundovec, publicista. Roku 1898 vystoupil v časopisu Russkoje bogatstvo s revizionistickou kritikou Marxova Kapitálu. Za první světové války stál na sociálšovinistických pozicích. — 34

RAZNOCVĚTOV — viz Bljumenfeld I. S.

REJPAL — viz Krasikov P. A.

RERICH A. E. (Vlas) (nar. 1876) — jiskrovec. Pracoval v petrohradském Svazu boje za osvobození dělnické třídy. 30. ledna 1901 byl zatčen a poslán do vyhnanství do Vjatecké gubernie. Na podzim 1902 z vyhnanství uprchl a poté pracoval v petrohradské organizaci Jiskry. — 275

RICHTER Jacob — viz Lenin V. I.

RITTINGHAUSEN Moritz (1814—1890) — německý demokrat. V roce 1848 psal do listu Neue Rheinische Zeitung, který vydávali K. Marx a B. Engels. Později se přidal k eisenaušským, byl členem I. internacionály a stal se poslancem Říšského sněmu. V jeho pracích

Organisation der Staatsindustrie [Organizace státního průmyslu] (1848) a Die direkte Gesetzgebung durch das Volk [Přímé lidové zákonodárství] (1850) se projevovale zjednodušené chápání demokracie. V roce 1884 byl Rittinghausen vyloučen ze Sociálně demokratické strany Německa, protože se nepodřídil usnesení kodaňského sjezdu o stranické kázni. — 152

RITTMAYER Georg — sociální demokrat z Mnichova. Lenin u něho bydlel v letech 1900—1901 pod jménem Meyer. Na Rittmeyerovu adresu chodily Leninovi dopisy od prosince 1900 do konce července 1901. — 93, 102, 113, 115, 125, 152

RJADOVOJ — viz Bogdanov A.

RJACHOVSKIJ N. A. (nar. 1872) — student moskevské univerzity. Za účast na shromáždění, které požadovalo změnu akademického statutu, byl v roce 1894 vyloučen z univerzity a vypovězen. V roce 1895 začal studovat na charkovské univerzitě, kde pokračoval ve své revoluční činnosti. Zakrátko se přestěhoval do Voroněže a zde patřil k prvním vůdcům sociálně demokratických kroužků. V roce 1897 byl zatčen a poslán do vyhnanství na Sibiř do Jenisejské gubernie. V letech 1916—1930 působil s přestávkami jako asistent a později jako profesor Zemědělské akademie (nesoucí dnes jméno K. A. Timirjazeva). — 463

RJAZANOV D. B. (vl. jm. Goldendach) (1870—1938) — účastník sociálně demokratického hnutí od roku 1889; pracoval v Oděse a Kišiněvě. Roku 1900 odjel do ciziny, byl jedním ze zakladatelů skupiny publicistů Borba, která se stavěla proti programu strany vypracovanému Jiskrou a proti leninským organizačním principům výstavby strany. II. sjezd rozhodl, že skupina Borba se sjezdu nezúčastní a Rjazanov jako její zástupce nebude na sjezd pozván. V roce 1907 pracoval v petrohradském ústředním byru odborů, později odjel za hranice a přispíval do časopisu Die Neue Zeit. V roce 1909 učil na Capri ve škole skupiny Vperjod a přednášel o odborovém hnutí na stranické škole v Longjumeau. Za první světové války patřil k centristům. Na VI. sjezdu strany (1917) byl spolu s mezirajonovci přijat do KSR(b). Po Říjnové revoluci pracoval v odborovém hnutí. V únoru 1931 byl vyloučen z VKS(b). Stal se obětí represí. Byl posmrtně rehabilitován. — 66, 87, 105—106, 121, 132—135, 155, 158, 171, 177—178, 423, 437

RÖGNER Philipp — 64—65, 69, 77, 210, 215

ROLAU E. Ch. (vl. jm. Rolav) (Nikolaj, Ernst) (1874—1907) — účastník revolučního hnutí od druhé poloviny 90. let. V roce 1897 byl zatčen, po dvou letech však pro špatný zdravotní stav propuštěn pod policejní dohled. Emigroval do Švýcarska. V zahraničí vstoupil do Západoevropského svazu lotyšských sociálních demokratů. Společně s dalším členem Svazu E. Skubikem řídil přepravu ilegální literatury do Ruska. Byl tiskovým důvěrníkem Jiskry. V roce 1901 byl při přepravě jiskrovských periodik zatčen a na šest let poslán do vyhnanství do Turuchanska v Jenisejské gubernii. V roce 1903 z vyhnanství uprchl. V letech 1904—1907 se rozešel se sociální demokracií a názorově se přiblížil eserům. V roce 1907 byl zatčen a zabit strážnými při údajném pokusu o útěk. — 91, 131, 143—144

ROSS William Stuart (Saladin) (1844—1906) — anglický spisovatel. — 392

ROZANOV V. N. (Martyn) (1876—1939) — sociální demokrat, menševik. Byl členem skupiny Južnyj rabočij, v letech 1901—1903 pracoval na jihu Ruska. Byl činný v organizačním výboru pro svolání II. sjezdu SDDSR. Po sjezdu byl aktivním menševikem. Po únorové revoluci 1917 se stal členem menševické frakce petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. K Říjnové revoluci se stavěl negativně, aktivně pracoval v několika kontrarevolučních organizacích; v procesu s Taktickým centrem byl odsouzen. Po amnestii zanechal politické činnosti, pracoval ve zdravotnictví. — 140, 367, 374, 383

ROZENBERGOVÁ A. M. (1875—1941) — sestra G. M. Kržižanovského. Následovala svého snoubence V. V. Starkova do vyhnanství. V Krasnojarsku pracovala jako zdravotnice ve vystěhovalckém středisku. — 496

RU — viz Galperin L. J.

RUBEN — viz Knunjanc B. M.

RUDIN A. (vl. jm. Potapov A. I.) (1869—1915) — narodnik. V roce 1896 byl poslán na dva roky do vyhnanství do Kurganu. Později vstoupil do eserské strany, v letech 1903—1905 byl členem jejího ústředního výboru. Ve svých člancích a brožurách o agrární otázce vystupoval proti marxismu. V roce 1909 byl vypovězen do Astra-

chaně, potom odjel do ciziny. V letech 1914—1915 pracoval v Moskvě jako hygienik. — 293

RUMA L. N. — provokatér, stoupenec ekonomismu. Pracoval v Moskevském dělnickém svazu. V roce 1895 byl zatčen a poté naverbován plukovníkem četnictva S. V. Zubatovem. — 167—168, 180, 182

RUSALKA — viz Ljadov M. N.

RUSANOV N. S. (Tarasov) (1895—1939) — publicista, narodovoljovec, později eser. V emigraci se stýkal s B. Engelsem. V roce 1905 se vrátil do Ruska a redigoval několik eserských listů. Po Říjnové revoluci emigroval. — 263, 267, 271, 274, 299

SALADIN — viz Ross W. St.

SALTYKOV-ŠCEDRIN M. J. (Ščedrin) (1826—1889) — spisovatel, satirik, revoluční demokrat. Kritizoval feudálně absolutistický režim v Rusku a vytvořil celou galérii typů statkářských tyranů, carských byrokratů, bázlivých liberálů a typ měšťáckého chamtivce vylíčil v ruské beletrii jako první. — 305

SAMSONOV — viz Valentinov N.

SANIN A. A. (nar. 1869) — marxistický publicista 90. let 19. století. Přispíval do listu Samarskij věstnik (1896—1897) a podílel se na sborníku Proletářský boj. Přeložil knihu I. Gurviče The Economics of the Russian Village [Ekonomická situace na ruské vesnici], která vyšla rusky v roce 1896 spolu s obsáhlou Saninovou přílohou. — 243, 274

SARAFSKIJ S. — viz Bauman N. E.

SAZEČ MÍŠA — viz Machlin L. D.

SAZONOV — 208

7c. 6f. — viz Lengnik F. V.

SERGEJ PETROVIČ — viz Krasikov P. A.

SESTRA — viz Zasuličová V. I.

SCHMIDT KONRAD (1863—1932) — německý ekonom a filozof. Zprvu uznával Marxovo ekonomické učení, později se stal revizionistou. Ve filozofii byl stoupcem novokantovství. V letech 1908—1930 redigoval časopis Sozialistische Monatshefte. — 33, 49

SCHÖNLANK Bruno (1859—1901) — německý sociální demokrat, novinář. Od roku 1882 byl redaktorem sociálně demokratických listů v Mnichově a v Norimberku. V letech 1891—1893 byl členem redakce a zástupcem šéfredaktora listu Vorwärts. V letech 1894—1901 byl šéfredaktorem Leipziger Volkszeitung. V letech 1894 a 1898 byl zvolen poslancem Říšského sněmu. — 488

SCHWEITZER Johann Baptist (1833—1875) — německý veřejný činitel a spisovatel, stoupenec F. Lassalla, povoláním advokát. Do politického života vstoupil jako liberál, pod Lassallovým vlivem se zapojil do dělnického hnutí. Od roku 1864 redigoval ústřední list Všeobecného německého dělnického spolku Der Sozial-Demokrat, v roce 1867 byl zvolen předsedou spolku. Schweitzer uplatňoval lassallovskou oportunistickou taktiku kompromisů s pruskou vládou. Byl stoupcem sjednocení Německa »shora«. K. Marx a B. Engels Schweitzerův »královský pruský vládní socialismus« ostře kritizovali. Ve spolku uplatňoval Schweitzer politiku osobní diktatury, vzbudil nespokojenost mezi členy a v roce 1871 se musel funkce předsedy spolku vzdát. Poté zanechal politické činnosti. — 365, 381—382

SILVIN M. A. (Broďaga, Broďagin) (1874—1955) — sociální demokrat, účastník revolučního hnutí od roku 1891. V roce 1893 byl členem sociálně demokratického kroužku studentů technologie, aktivně propagoval marxismus mezi petrohradskými dělníky. Později vstoupil do ústřední skupiny petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1896 byl zatčen a v roce 1898 vypovězen na tři roky na východní Sibiř. Po celá léta udržoval pravidelné styky s Leninem. Koncem srpna a začátkem září 1899 podepsal spolu s dalšími šestnácti soudruhy Leninův Protest ruských sociálních demokratů, namířený proti Cedu ekonomistů. V roce 1901 odjel jako důvěrník Jiskry do Samary [Kujbyšev]. V roce 1902 byl zatčen a vypovězen do Irkutské gubernie, z vyhnanství uprchl do ciziny. V letech 1905—1908 přispíval do mnoha bolševických listů. Po Říjnové revoluci pracoval v lidovém komisariátu školství a osvěty RSFSR, v letech 1923—1930 na obchodním zastupitelství SSSR v Anglii. Od roku 1931 se věnoval pedagogické činnosti. — 211—212, 426, 430

SIMONOV — viz Majeuskij J.

SINGER Paul (1844—1911) — jeden z vůdců německé sociální demokracie, spolupracovník A. Bebela, W. Liebknechta, významný funkcionář marxistického křídla II. internacionály. Od roku 1887 byl členem představenstva Sociálně demokratické strany Německa, po sjezdu v Halle roku 1890 se stal jeho předsedou. V letech 1884—1911 byl poslancem Říšského sněmu a od roku 1885 předsedou sociálně demokratické frakce. Od roku 1900 byl členem mezinárodního socialistického byra. Singer bojoval proti oportunistu v německé dělnické straně a důsledně prosazoval revolučně demokratickou politiku. — 113

SIPJAGIN D. S. (1853—1902) — reakční státník carského Ruska, od roku 1899 ministr vnitra a velitel četnictva. Sváděl krutý boj s dělnickým, studentským a rolnickým hnutím. 2. dubna 1902 ho zavraždil student S. V. Balmašev. — 289

SKALDIN (vl. jm. Jeleněv F. P.) (1828—1902) — spisovatel a publicista. Přispíval do časopisu Otčestvennyje zapiski. V 60. letech patřil k představitelům buržoazního liberalismu, později se stal krajním reakcionářem. Byl členem Hlavního cenzurního výboru Hlavní správy pro tisk a rady ministra vnitra, hájil carskou politiku rusifikace Finska. — 37—39, 46

SKUBIK E. P. (vl. jm. Skubikis) (1874—1944) — účastník revolučního demokratického hnutí v Lotyšsku od 90. let. Byl členem Západoevropského svazu lotyšských sociálních demokratů. V letech 1900—1903 žil v Curychu, navázal spojení s vydavatelskou skupinou Jiskry; podílel se na přepravě Jiskry a dalších ilegálních periodik do Ruska. V roce 1903 byl zatčen. Poté se rozešel se sociální demokracií. V roce 1913 se vrátil do Lotyšska a pracoval v buržoazních spolcích. V roce 1918 měl podíl na vyhlášení buržoazní republiky v Lotyšsku. Po roce 1923 politické činnosti zanechal. — 91, 97—98

SMIDOVIC P. G. (Č.) (1874—1935) — sociální demokrat, jiskrovec, po II. sjezdu SDDSR bolševik; povoláním inženýr elektrotechnik. Do revoluční činnosti se zapojil koncem 90. let v Petrohradu, inklinoval k ekonomismu, později se přiklonil k Jiskře. Koncem roku 1900 byl zatčen a v roce 1901 vypovězen za hranice. Stal se členem Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. V roce 1905 pracoval v moskevském okružovém výboru strany. Aktivně se zúčastnil

únorové a Říjnové revoluce 1917. Po Říjnové revoluci zastával odpovědné funkce ve státních a hospodářských orgánech: byl předsedou moskevského sovětu, členem prezidia Nejvyšší národohospodářské rady, předsedou Moskevské guberniální národohospodářské rady, členem Celoruského ústředního výkonného výboru a ústředního výkonného výboru SSSR. — 120—123, 237—239

SMIDOVICOVÁ I. G. (Bajnovová, Dimka, Zagorská) — sociální demokrátka, přívrženkyně Jiskry. Zastávala funkci tajemnice v redakci Jiskry od jejího založení až do příjezdu N. K. Krupské v dubnu 1901 do Ženevy, později zajišťovala přepravu literatury přes hranice. V roce 1902 byla v Kremenčugu zatčena a převezena do vězení v Kyjevě; v lednu 1903 uprchla a záhy emigrovala. Za menševiky se zúčastnila II. sjezdu Zahraniční ligy revoluční sociální demokracie, byla její tajemnicí. V letech reakce zanechala politické činnosti. — 70, 73, 83, 91, 93, 227

SMIRNOV M. V. (Petrohrad'an) (nar. 1871) — sociální demokrat, člen petrohradské skupiny Rabočeje znamja. V roce 1899 byl zatčen a v roce 1900 vypovězen do Ufské gubernie. — 101

SMIT — viz Kržižanovskij G. M.

SOKOL — viz Essenová M. M.

SOKOLOVSKIJ — viz Machlin L. D.

SOKOLOVSKIJ — viz Naděždin L.

SOLOVJOV J. A. (1866—1905) — literární kritik a historik. Napsal řadu kritických a životopisných děl o V. G. Bělinském, A. I. Gercenovi, L. N. Tolstém, A. M. Gorkém. Přispíval mimo jiné do časopisu Naučnoje obozrenije. — 40

SOLOVJOV V. S. (1853—1900) — filozof, iracionalista a mystik. Vystupoval proti materialismu a zdůrazňoval význam filozofického výkladu křesťanství, propagoval myšlenku světové církve a náboženského »obrození« lidstva. Hlavní práce: Krizis zapadnoj filosofii [Krise západní filozofie] (1874), Filosofskije načala celnogo znanija [Filozofické principy uceleného poznání] (1877), Kritika otvlečonných načal [Kritika abstraktních principů] (1877—1880). — 87

SPOLEČNÝ PŘÍTEL — viz Bljumenfeld I. S.

SPONTI J. I. («Učitel života») (1866—1931) — sociální demokrat, účastník revolučního hnutí od začátku 90. let. V letech 1894—1895 patřil k činitelům Moskevského dělnického svazu. Na jaře 1895 odjel společně s V. I. Leninem do zahraničí s úmyslem navázat spojení se skupinou Osvobození práce. V prosinci 1895 byl zatčen a v roce 1897 vypovězen do Archangelské gubernie. V prosinci 1905 se zúčastnil stávky na železnici, byl zatčen a uvězněn. V letech 1918—1923 se podílel na socialistickém uspořádání půdy v Nižněnovgorodské gubernii a v letech 1923—1925 v Minské gubernii.
— 26

STADTHAGEN Arthur (1857—1917) — německý advokát v letech 1884 až 1892. V roce 1892 byl své advokátské hodnosti zbaven za proslov, v kterém žádal zrušení vojenských soudů a kritizoval řadu soudců a advokátů. Zabýval se literární činností. Nejznámější jeho práce je *Das Arbeiterrecht* [Právo dělníků]. Od roku 1889 byl členem berlínské městské rady, od roku 1890 poslancem Říšského sněmu za sociálně demokratickou stranu. — 488

STAMMLER Rudolf (1856—1939) — profesor, německý právník a filozof, novokantovec. Idealizoval buržoazní společnost, kritizoval marxismus a měl velký vliv na sociální školu v politické ekonomii. Jeho učení o jednotě národa se později stalo jedním z teoretických základů fašismu. — 49

STAROVĚR — viz Potresov A. N.

STAROŽILOV D. V. — jeden ze zakladatelů zubatovovské organizace v Petrohradu, pracoval v jejím vedení. Byl členem tzv. Nezávislé sociální dělnické strany, založené v roce 1906 agentem zubatovovské tajné policie M. A. Ušakovem. Tato strana nenašla u dělníků podporu a před rokem 1908 zmizela z politické scény. — 443

STARŠÍ SESTRA — viz Zasuličová V. I.

»STARÝ PŘÍTEL« — viz Uljanovová-Jelizarovová A. I.

STARÍK — viz Lenin V. I.

STASOVÁ J. D. (Absolut, Caplja, Varvara Ivanovna) (1873—1966) — patří k nejstarším účastníkům revolučního hnutí. Ve straně pracovala od roku 1898. Do roku 1905 vyvíjela ilegální revoluční činnost v Petrohradu, Kyjevě, Minsku, Orlu, Smolensku, Vilně

[Vilnius] a v Moskvě. Byla tajemnicí petrohradského výboru strany a tajemnicí severního byra ústředního výboru. Od srpna 1905 do ledna 1906 pracovala z pověření ÚV strany v Ženevě. V letech 1907—1912 byla funkcionářkou strany v Tiflisu [Tbilisi]. Od února 1917 do března 1920 byla tajemnicí ústředního výboru strany. V letech 1920—1921 zastávala významné stranické funkce v Petrohradu, později v Baku. V letech 1921—1938 pracovala v Kominterně, v Mezinárodní organizaci pro pomoc bojovníkům revoluce a v ústřední kontrolní komisi. V roce 1934 se podílela na založení Světového protiválečného a antifašistického výboru žen. V letech 1938—1946 redigovala časopis *Internacionalnaja literatura*. Od roku 1946 se věnovala literární publicistice. — 255—256, 275—276, 284, 286, 294, 402—403, 425—426, 430—431

STAVSKIJ I. I. (1877—1957) — člen SDDSR od roku 1898, bolševik. Patřil k vůdcům listopadové stávký v Rostově na Donu v roce 1902. Po útěku do zahraničí napsal společně s A. S. Močalovem a Z. Michajlovem dopis redakci *Jiskry*, v němž se ztotožňoval s jejím programem. — 269—270, 272, 283

STĚKLOV J. M. (Nachamkis, Něvzorov) (1873—1941) — profesionální revolucionář. Do sociálně demokratického hnutí se zapojil v roce 1893, byl spoluzakladatelem prvních sociálně demokratických kroužků v Oděse. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům. Působil jako lektor stranické školy v Longjumeau. Po únorové revoluci 1917 stál na pozicích »revolučního obranářství«, byl zvolen členem výkonného výboru petrohradského sovětu a redaktorem listu *Izvěstija petrogradského sověta*. Po Říjnové revoluci se stal členem Celoruského ústředního výkonného výboru, později Ústředního výkonného výboru SSSR, redaktorem listu *Izvěstija VCIK* a časopisu *Sovětskoje stroitelstvo*. Od roku 1929 byl místopředsedou vědeckého výboru při ÚVV SSSR. Napsal řadu prací z dějin revolučního hnutí. — 58—60, 65—66, 68—69, 87, 104, 124, 132—134, 146, 169—171, 313

STOPANI A. M. (Tu—ra) (1871—1932) — profesionální revolucionář, bolševik. Revoluční činnost zahájil v roce 1892 v Kazani; v roce 1893 založil marxistický kroužek, v letech 1894—1898 byl propagandistou v sociálně demokratických dělnických kroužcích v Jaroslavi. Od roku 1899 pracoval ve Pskově, kde se roku 1900 seznámil s V. I. Leninem, pomáhal připravovat vydávání *Jiskry* a zakládat Severní dělnický svaz. V listopadu 1902 se na pskovské poradě pro svolání II. sjezdu SDDSR stal členem organizačního výboru.

Na II. sjezdu SDDSR byl delegátem Severního dělnického svazu, patřil k většinovým jiskrovcům. Po sjezdu pracoval na příkaz ústředního výboru v Jaroslavi a založil ilegální tiskárnu; po jejím odhalení v létě roku 1904 odjel do Baku a pomáhal organizovat bakuský výbor bolševiků. Od podzimu 1905 pracoval v Kostromě, pomáhal organizovat kostromský sovět dělnických zástupců a zakládat ilegální list Severnyj rabočij. Po únorové revoluci 1917 pracoval v Baku jako předseda zásobovacího výboru. Po Říjnové revoluci zastával vedoucí stranické a státní funkce, v letech 1930—1932 byl místopředsedou Celosvazové společnosti starých bolševiků. — 441—443

STRUVE P. B. (Inorodzew, Jidáš, P. B., P. B-č, R. N. S., Telátko) (1870—1944) — buržoazní ekonom a publicista, jeden z vůdců Konstitučně demokratické strany. V 90. letech byl čelným představitelem legálního marxismu, »doplňoval« a »kritizoval« ekonomické a filozofické učení K. Marxe, snažil se přizpůsobit marxismus a dělnické hnutí zájmům buržoazie. Patřil k teoretikům a organizátorům liberálně monarchistické organizace Svaz osvobození (1903—1905) a byl redaktorem jejího ilegálního orgánu, časopisu Osvobožděníje (1902—1905). Po vzniku Konstitučně demokratické strany (v roce 1905) se stal členem jejího ústředního výboru. Po Říjnové revoluci byl členem kontrarevoluční Vrangelovy vlády; později emigroval. — 32—33, 39, 43—44, 49—51, 97, 102—104, 111, 113—114, 124, 147—149, 151, 157, 170, 184, 196—197, 450

STRÝČEK — viz Knipovičová L. M.

SUVOROV S. A. (1869—1918) — sociální demokrat, publicista a statistik. Do revoluční činnosti se zapojil v 90. letech jako narodovoljovec. V roce 1900 se stal sociálním demokratem; v letech 1905—1907 pracoval v bolševických organizacích v různých městech Ruska. Po porážce revoluce v letech 1905—1907 se přiklonil k přívržencům machismu ve straně, kteří zahájili tažení proti marxistické filozofii. Byl spoluautorem jejich sborníku Očerki po filozofii marksizma [Příspěvky k filozofii marxismu] (1908). Suvorovy filozofické názory podrobil kritice Lenin v práci Materialismus a empiriokriticismus (1909).

V roce 1917 se přiklonil k menševikům-internacionalistům. Před Říjnovou revolucí i po ní zastával řadu volených funkcí v Moskvě a v Jaroslavi. Zahynul za kontrarevolučního povstání v Jaroslavi v červenci 1918. — 446

SYSOJKA — viz Bogdanov A.

ŠACHOVSKOJ N. V. (1856—1906) — předseda petrohradského cenzurního výboru, náčelník hlavní tiskové správy, kníže. Je autorem knih *Selskochozjajstvennyje otchožije promysly* [Odcházení na zemědělské práce] (Moskva 1896) a *Zemledělčeskij otchod krestjan* [Odcházení rolníků na zemědělské práce] (Petrohrad 1903). Mezi prameny ke druhé knize uvedl Leninův *Vývoj kapitalismu v Rusku*. — 145

ŠARKO — viz Krupská N. K.

ŠCEDRIN — viz Saltykov-Šcedrin M. J.

ŠČEKOLDIN F. I. (Povar) (1870—1919) — sociální demokrat, jiskrovec. Vychoval mnoho aktivních pracovníků ivanovsko-vozněsenské sociálně demokratické organizace. V roce 1900 patřil k zakladatelům Severního dělnického svazu, v roce 1902 byl členem jeho řídicího ústředí. V letech 1902—1903 přepravoval jiskrovskou literaturu. Po revoluci 1905—1907 politické činnosti zanechal. — 227, 240, 243

ŠELGUNOV V. A. (1867—1939) — profesionální revolucionář, bolševik, dělník. Do revolučního hnutí se zapojil v roce 1886 v Brusněvově skupině. Od roku 1892 vedl marxistickou propagandu v kroužcích petrohradských dělníků. Byl jedním z organizátorů petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy; byl zatčen a poslán do vyhnanství. Po návratu pracoval v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk], Baku, Tiflisu [Tbilisi] a Petrohradu. V roce 1910 pomáhal zakládat list *Zvězda* a později list *Pravda*. V důsledku opakovaného pobytu ve vězení a ve vyhnanství oslepl. Po Říjnové revoluci žil v Moskvě, pracoval v moskevské stranické organizaci. — 270

ŠERGOV M. I. — sociální demokrat, povoláním lékař. Byl členem berlínské skupiny pro spolupráci s Jiskrou a členem Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie; od II. sjezdu SDDSR patřil k menševikům. Po Říjnové revoluci žil a pracoval v Sovětském svazu. — 361

ŠKLJAREVIČ V. G. (1877—1921) — sociální demokrat, jiskrovec. Aktivně se zapojil do studentského hnutí, zabýval se sociálně demokratickou činností v Obuchovově závodě. Navázal spojení krymské sociálně demokratické organizace s redakcí *Jiskry*. — 237

ŠNEJERSON A. A. (Jerjoma) (1881—1945) — sociální demokrat. V září 1902 byl členem skupiny propagandistů petrohradského výboru, byl dopisovatelem redakce Jiskry. Sestavil návrh Organizace petrohradské revoluční strany a poslal jej Leninovi k posouzení. Lenin odpověděl Dopisem soudruhovi o našich organizačních úkolech. V listopadu 1902 byl Šnejerson zatčen v Kyjevě za činnost v petrohradské organizaci Jiskry. V dubnu 1903 byl převeden pod zvláštní dozor policie v Petrohradu. Po II. sjezdu SDDSR se klonil k menševikům; pracoval v Rostově na Donu, v Kyjevě, Oděse a Petrohradu. V letech reakce zanechal politické činnosti. — 265, 339, 383

ŠOUER M. M. — sociální demokrat, jiskrovec. V roce 1900 byl ve vyhnanství v Ufě, v létě odjel za hranice a usadil se v Curychu. Byl členem Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie; zúčastnil se II. sjezdu ligy, patřil k menševikům. — 112

ŠVARC — viz Vorovskij V. V.

TARASOV — viz Rusanov N. S.

TELÁTKO — viz Struve P. B.

ТЕТКА — patrně Zasuličová V. I.

ТЕТКА, ТЕТИЧКА — viz Kalmykovová A. M.

ТЕЗЯКОВ N. I. (1859—1925) — lékař. Pracoval jako hygienik v chersonském, saratovském a v dalších zemstvech. Psal pojednání o hygienických pracovních podmínkách a životě zemědělských dělníků. Po Říjnové revoluci aktivně pracoval v sovětském zdravotnictví, od roku 1920 v lidovém komisariátu zdravotnictví. Lenin oceňoval Tezjakovovu knihu Selskochozjajstvennyje rabočiye i organizacija za nimi sanitarnogo nadzora v Chersonskoj gubernii [Zemědělní dělníci a organizace zdravotnického dohledu v Chersonské gubernii] (1896), avšak zároveň poukazyval na některé jeho mylné narodnické představy. — 145, 159

THUN Alphons (1853—1885) — německý buržoazní historik, autor knihy Dějiny revolučního hnutí v Rusku. — 169, 299—300, 484

ТОКАРЕВ A. S. (Vyhadzovač) (nar. 1874) — ekonomista, vůdce tzv. Dělnické organizace, která se odštěpila od petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy a existovala od roku 1900 do za-

čátku roku 1904. V roce 1902 vystoupil proti červencovému prohlášení petrohradského výboru strany, podle kterého se Jiskra a Zarja uznávaly za hlavní tiskové orgány ruské sociální demokracie. V říjnu 1902 vydal výbor Dělnické organizace pod jeho vlivem leták, v němž stálo, že vedoucím orgánem petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy je tento výbor. Po Říjnové revoluci pracoval v Ústředním svazu spotřebních družstev, v lidovém komisariátu školství a osvěty a v jiných státních institucích. — 255—256, 275—276, 280, 284, 286—287

TOMIČ — viz Koreněvskij M.

TOPURIDZE D. A. (Isari) (1871—1942) — gruzínský sociální demokrat, menševik. Na II. sjezd SDDSR byl delegován tifliským [tbiliským] výborem, zpočátku patřil k většinovým jiskrovcům, kolísal však a na konci sjezdu hlasoval s menšinovými jiskrovcí. Po sjezdu se přiklonil k menševikům. V době nadvlády menševiků v Gruzii v letech 1918—1921 byl předsedou finanční a rozpočtové komise Ústavodárného shromáždění a starostou Kutaisi. Po nastolení sovětské moci v Gruzii pracoval v komisariátu financí a věnoval se populárně vědecké publicistice. — 345, 358

TORNTON — majitel textilní továrny v Petrohradu, která byla založena v roce 1841 (nyní kombinát na výrobu jemných a technických vláken E. Thälmana). — 28

TRAVINSKIJ — viz Kržižanovskij G. M.

TROCKIJ L. D. (vl. jm. Bronštejn) («Pero») (1879—1940) — sociální demokrat, menševik. Člen SDDSR od roku 1897. V letech reakce a nového revolučního rozmachu byl likvidátorem. V roce 1912 zorganizoval protistranický srpnový blok; za první světové války zaujímal centristickou pozici. Po únorové revoluci 1917 se vrátil z emigrace, vstoupil do skupiny mezirajonovců a společně s nimi byl na VI. sjezdu přijat do SDDSR(b). Po Říjnové revoluci zastával řadu státních funkcí. V roce 1918 se stavěl proti brestlitevskému míru. V letech 1920—1921 stál v diskusi o odborech v čele opozice. V roce 1927 byl vyloučen ze strany, v roce 1929 byl vypovězen z SSSR a v roce 1932 zbaven sovětského občanství. Poslední léta života strávil v Mexiku. — 270, 290, 292, 310—312, 383, 423, 430—431, 436—437, 450, 454

TUGAN-BARANOVSKIJ M. I. (1865—1919) — buržoazní ekonom, v 90.

letech významný představitel legálního marxismu. Za revoluce 1905—1907 byl členem Konstitučně demokratické strany. Po Říjnové revoluci se aktivně podílel na kontrarevolučním hnutí na Ukrajině. Nejdůležitější práce z 90. let: *Promyšlennyje krizisy v sovremennoj Anglii, ich pričiny i vlijanije na narodnuju žižň* [Průmyslové krize v soudobé Anglii, jejich příčiny a vliv na život lidu] (1894), *Russkaja fabrika v prošlom i nastojaščem* [Ruská továrna v minulosti a přítomnosti] (1898) aj. — 42, 48—49, 282

TU—RA — viz Stopani A. M.

»UČITEL ŽIVOTA« — viz Sponti J. I.

ULJANOV D. I. (Andrejevskij, Fit) (1874—1943) — mladší bratr V. I. Lenina, povoláním lékař. Do revolučního hnutí se zapojil v roce 1894 ve studentských marxistických kroužcích v Moskvě. V listopadu 1897 byl zatčen za činnost v moskevském Dělnickém svazu a až do podzimu 1898 vězněn, později sledován policií. Roku 1900 vstoupil do organizace Jiskry. Na II. sjezdu SDDSR byl delegátem tulského výboru, patřil k většinovým jiskrovcům. Po sjezdu se stal důvěrníkem ústředního výboru. V lednu 1904 byl v Kyjevě zatčen a 11 měsíců vězněn. V letech 1905—1907 byl členem simbirského výboru bolševiků, později pracoval jako lékař v Serpuchovu a ve Feodosii. V roce 1914 byl mobilizován; mezi vojáky šířil revoluční myšlenky. Po Říjnové revoluci pracoval ve stranických orgánech a sovětech na Krymu, od roku 1921 v lidovém komisariátu zdravotnictví v Moskvě; v letech 1925—1930 působil na Komunistické univerzitě J. M. Sverdlova, od roku 1933 byl zaměstnán ve zdravotnickém oddělení Kremlu. Aktivně pracoval v Ústředním muzeu V. I. Lenina. — 269, 344, 384

ULJANOVÁ-JELIZAROVÁ A. I. (Aňa, »Starý přítel«) (1864—1935) — profesionální revolucionářka, významná pracovnice komunistické strany, starší sestra V. I. Lenina. Do revolučního hnutí se zapojila v roce 1886. V letech 1900—1905 pomáhala organizovat vydávání Jiskry a dalších ilegálních bolševických periodik, byla redaktorkou listu *Vperjod*. Aktivně se podílela na vydávání prací V. I. Lenina. V roce 1917 působila jako tajemnice redakce *Pravdy* a byla redaktorkou časopisu *Tkač*. V letech 1918—1921 pracovala v lidovém komisariátu školství a osvěty. Podílela se na založení Institutu V. I. Lenina při ÚV KSR(b) a byla jeho vědeckou pracovnící. Je autorkou vzpomínek na V. I. Lenina a dalších literárních prací. — 30, 43, 67, 73—74, 81, 122, 149, 159, 167—168, 170, 235, 492

ULJANOVÁ M. A. (1835—1916) — matka V. I. Lenina. Byla dcerou lékaře A. D. Blanka, na svou dobu pokrokového člověka. Byla velmi vzdělaná, znala několik jazyků a rozuměla hudbě. Samostatným studiem se připravila ke zkouškám a v roce 1863 se stala učitelkou. Vedla své děti k pracovitosti, svědomitosti a lásce k lidem, podporovala je v jejich revoluční činnosti. Zemřela v Petrohradu, je pochována na Volkovově hřbitově. — 218, 235, 488, 493, 495

ULJANOVÁ M. I. (Maňaša, Medvěd, Medvídek) (1878—1937) — významná představitelka komunistické strany a sovětského státu, mladší sestra V. I. Lenina. Do revolučního hnutí se zapojila už ve studentských letech, od roku 1898 byla profesionální revolucionářkou. Stranicky pracovala v Petrohradu, Moskvě, Saratově a v dalších městech v Rusku i v zahraničí. Od roku 1900 se aktivně podílela na vydávání Jiskry. Od podzimu 1903 pracovala v sekretariátu ÚV strany. Od března 1917 do jara 1929 byla členkou redakce a odpovědnou tajemnicí Pravdy. Od XIV. sjezdu VKS(b) byla členkou ústřední kontrolní komise, od XVII. sjezdu členkou komise státní kontroly. Byla rovněž členkou moskevského sovětu. V roce 1935 byla zvolena členkou Ústředního výkonného výboru SSSR. — 114, 254, 315, 325, 378

UŠAKOV M. A. — agent zubatovovské tajné policie. Zpočátku pracoval v petrohradské zubatovovské organizaci, později založil tzv. Nezávislou sociální dělnickou stranu a vydával list Rabočaja gazeta financovaný vládou. Jeho »strana« nenašla podporu mezi dělníky a v roce 1908 zanikla. — 443

VADIM — viz Noskov V. A.

VAKAR V. V. (1878—1926) — účastník revolučního hnutí od první poloviny 90. let. V roce 1899 byl zatčen za aktivní účast ve studentských bouřích na kyjevské univerzitě. V roce 1902 pracoval v kyjevském výboru SDDSR. Po II. sjezdu SDDSR byl bolševikem. V roce 1906 byl odsouzen na jeden rok vězení v pevnosti; po propuštění zanechal stranické činnosti. Po Říjnové revoluci zůstal bezpartijní, pracoval v odborech a zabýval se právníkou a kulturně osvětovou činností. — 245, 288, 391

VALENTIN — viz Galperin L. J.

VALENTINOV N. (vl. jm. Volskij N. V.) (Samsonov) (1879—1964) — menševik, novinář. V revolučním hnutí začal pracovat od roku

1898 v Kyjevě. Roku 1903 byl zatčen, zahájil hladovku a posléze byl propuštěn z vězení, žil pod policejním dohledem; brzy emigroval. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům, koncem roku 1904 přešel k menševikům. Redigoval legální menševický list Moskovskaja gazeta a publikoval v dalších menševických časopisech. Pokoušel se o revizi marxismu a obhajoval subjektivně idealistické názory E. Macha a R. Avenaria. Valentinovovy filozofické názory kritizoval Lenin ve své práci Materialismus a empiriokriticismus (1909) (viz též sv. 18). — 419, 430

VÁŇA — viz Krasnuča V. P.

VANDERVELDE Ěmile (1866—1938) — vůdce Belgické dělnické strany, předseda mezinárodního socialistického byra II. internacionály, oportunista. Za první světové války byl sociálšovinistou, vstoupil do buržoazní vlády. Po únorové revoluci 1917 přijel do Ruska, kde agitoval pro pokračování ve válce. Říjnovou revoluci odmítal a aktivně podporoval ozbrojenou intervenci proti Sovětskému Rusku. — 149, 159

VANĚJEV A. A. (1872—1899) — sociální demokrat. V roce 1892 vstoupil do marxistického kroužku v Nižním Novgorodu [Gorkij]. Roku 1893 se zapojil do marxistického studentského kroužku na petrohradském technologickém institutu. V roce 1894 se podílel na hektografovém vydání Leninovy práce Kdo jsou »přátelé lidu« a jak bojují proti sociálním demokratům? Roku 1895 měl aktivní podíl na založení petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Po prozrazení Svazu boje byl Vanějev spolu s V. I. Leninem, G. M. Kržižanovským a jinými zatčen a v roce 1897 vypovězen na východní Sibiř. Na přelomu srpna a září 1899 podepsal společně se šestnácti dalšími sociálními demokraty Leninův Protest ruských sociálních demokratů proti Cedu ekonomistů. — 489

VARVARA IVANOVNA — viz Stasovová J. D.

VASILJ VASILJEVIČ — viz Olminskij M. S.

VASILJEV — viz Lengnik F. V.

VASILJEV N. V. (1857—1920) — menševik, povoláním lékař. V roce 1878 byl za organizování stávků v Nové přádelně bavlny v Petrohradu vypovězen do Archangelské gubernie, brzy však odtud uprchl do Švýcarska. V roce 1905 se vrátil do Ruska. Za první svě-

tové války patřil k obranářům. Po Říjnové revoluci pracoval v Ústředním svazu spotřebních družstev. — 97

VASSERBERG E. A. (nar. 1874) — v roce 1903 člen pařížské skupiny pro spolupráci s SDDSR. Po II. sjezdu SDDSR kolísal mezi bolševiky a menševiky. V roce 1907 se stal lékařem a v dalších letech vykonával své povolání v Petrohradu. — 179

VEČESLOV M. G. (Jurjev) (1869—1934) — sociální demokrat, povoláním lékař. V roce 1900 založil a vedl berlínskou skupinu pro spolupráci s Jiskrou, řídil přepravu Jiskry do Ruska přes západní hranici. Byl členem Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Po II. sjezdu SDDSR patřil k menševikům. V letech 1908—1917 působil jako lékař v oboru bakteriologie v Rusku. Po Říjnové revoluci vedl zdravotnické oddělení lidového komisariátu dopravy. V červnu 1918 se stal členem KSR(b). Od roku 1919 pracoval v kolegiu lidového komisariátu zdravotnictví, byl komisařem Ústřední zdravotnické rady na frontech. — 115, 119, 120—123, 125—126, 129—130, 142, 235, 342, 361

VELIŠKINOVÁ V M. (Perovová, V. M., Věra Michajlovna) (1868—1918) — účastnice revolučního hnutí od počátku 90. let. V roce 1894 byla při pronásledování narodopравovců zatčena a po propuštění v roce 1895 se přiklonila k sociálním demokratům. V roce 1901 se stala členkou Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. Po II. sjezdu SDDSR byla bolševičkou, pravidelně přispívala do bolševických listů Vperjod a Proletarij, překládala díla K.Marxe a B. Engelse. Zároveň pomáhala i při přepravě bolševických tiskovin do Ruska. V roce 1905 zastupovala bolševiky ve sdružené organizaci politického Červeného kříže. Za Říjnové revoluce pracovala ve zdravotnickém oddělení vojenského revolučního výboru petrohradského sovětu, v Radě lékařských kolegií a později v jiných zdravotnických orgánech. V roce 1918 se stala členkou kolegia lidového komisariátu zdravotnictví. — 289, 325, 406, 486

VELIKA, VELIKA DM., VELIKA DMITRIJEVNA — viz Zasuličová V. I.

VĚRA IVANOVNA — viz Zasuličová V. I.

VĚRA MICHAJLOVNA — viz Veličkinová V. M.

VĚRA PAVLOVNA — viz Axelrodová-Gurevičová V. P.

VERNET — 119

VERT O. A. — 40

VETERÁN — viz Plechanov G. V.

VETRINSKÁ — viz Jakubovová A. A.

V. I. — viz Zasuličová V. I.

VIKOMT — viz Potresov A. N.

VILENSKIJ I. S. (Ilja) (1873—1931) — sociální demokrat. V roce 1897 byl členem jekatěrinoslavského [dněpropetrovského] Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1900 byl zatčen a poslán do vyhnanství. Z vyhnanství uprchl do Ženevy, kde se připojil k organizaci Jiskry, pracoval v tiskárně skupiny Osvobození práce a později řídil stranickou tiskárnu. V roce 1906 založil ve Vyborgu tiskárnu pro vydávání listu Social-demokrat. V roce 1918 pracoval v polygrafickém odboru NNHR. V roce 1919 bojoval na východní frontě, stal se členem KSR(b). Po Kolčakově porážce pracoval v polygrafickém průmyslu na Sibiři, později v Petrohradu a v Moskvě. — 410, 417—418

VILONOV N. J. (1883—1910) — profesionální revolucionář, bolševik. Revoluční činnost zahájil v roce 1901 v Kaluze, kde pracoval jako dělník v železničních dílnách. V roce 1902 vstoupil do kyjevské sociálně demokratické organizace a stal se stoupencem Jiskry. V roce 1903 byl zatčen, vypovězen pod zvláštní policejní dohled do Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk], kde se stal členem místního jiskrovského výboru a pomáhal organizovat generální stávkou v srpnu 1903; po II. sjezdu SDDSR se přidal k bolševikům. Byl poslán do vyhnanství do Jenisejské gubernie, odkud v červenci 1904 uprchl; na příkaz východního byra ústředního výboru organizoval v Kazani místní výbor SDDSR, zakládal ilegální tiskárny na Uralu. Aktivně se zúčastnil revoluce 1905—1907 v Povolží a na Uralu. V březnu 1906 byl zatčen, v červenci uprchl z vězení, podílel se na stranické práci v Moskvě. Byl znovu zatčen a vypovězen na tři roky do Astražanské gubernie, odkud odjel koncem roku 1908 do ciziny. Pomáhal zakládat stranickou školu na Capri. Když došlo ve škole k rozkolu a vznikla frakční skupina Vperjod, odjel na Leninovo pozvání do Paříže. Zemřel na tuberkulózu na léčení ve Švýcarsku. — 368—371

lem Fabiánské společnosti, členem parlamentu v letech 1922—1929, ministrem obchodu v roce 1924 a ministrem pro dominia a kolonie v roce 1929. V roce 1932 navštívili Webbovi SSSR, s jehož zřízením sympatizovali. — 184

WOLFF Wilhelm (1809—1864) — německý revolucionář a publicista, účastník studentského hnutí. V roce 1835 byl odsouzen do vězení a po omilostnění v roce 1839 se věnoval žurnalistice. V letech 1846—1847 byl členem Bruselského komunistického korespondenčního výboru. Od března 1848 byl členem ústředního výboru Svazu komunistů. V letech 1848—1849 byl jedním z redaktorů listu Neue Rheinische Zeitung a poslancem frankfurtského Národního shromáždění. Byl přítelem a spolupracovníkem K. Marxe a B. Engelse. — 153

X — viz Knipovičová L. M.

X — viz Plechanov G. V.

ZZ — viz Lalajanc I. Ch.

ZAGORSKÁ — viz Smidovičová I. G.

ZAGORSKY — viz Krochmal V. N.

ZAKLADNYJ M. L. — student. — 27

ZALEWSKI Kazimierz (vl. jm. Trusevič Stanislav) (1869—1918) — jeden ze zakladatelů sociálně demokratických organizací v Litvě (Svaz litvských dělníků, 1895). V roce 1900 byl jedním z organizátorů sjednocení tohoto svazu se Sociální demokracií Království polského a Litvy (SDKPaL). V roce 1907 se zúčastnil V. (londýnského) sjezdu SDDSR. V letech reakce pracoval v menševickém tisku. Za I. světové války byl internacionalistou. Od roku 1917 byl členem SDDSR(b). Po Říjnové revoluci pracoval v listu Izvěstija. — 120

ZAPOROŽEC P. K. (1873—1905) — pracovník revolučního hnutí v Rusku. Společně s V. I. Leninem a dalšími byl jedním ze zakladatelů petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy, v prosinci 1895 byl však za tuto činnost zatčen a odsouzen na pět let do vyhnanství ve východní Sibiři. Zemřel na plicní tuberkulózu. — 488

ZARIN — viz Lengnik F. V.

VORONCOV V. P. (V. V.) (1847—1918) — ekonom a publicista, jeden z ideologů liberálního narodnictví 80. a 90. let, autor knih *Sud'by kapitalizma v Rossii* [Osudy kapitalismu v Rusku] (1882), *Naši napravlenija* [Naše směry] (1893), *Očerki teoretičeskoj ekonomii* [Nástin teoretické ekonomie] (1895) aj. Tvrdil, že v Rusku nejsou podmínky pro rozvoj kapitalismu, hájil zbožní malovýrobu a idealizoval rolnickou občinu. Prosazoval politiku smíru s carskou vládou a byl odpůrcem marxismu. — 21—22

VOROVSKIJ V. V. (Pán, Švarc, Žozefina) (1871—1923) — profesionální revolucionář, význačný pracovník bolševické strany, sovětský diplomat, publicista a literární kritik. Roku 1890 začal pracovat v revolučních studentských kroužcích. Od roku 1894 byl aktivním členem moskevského Dělnického svazu, těsně spjatého s petrohradským Svazem boje za osvobození dělnické třídy. V roce 1899 se ve vyhnanství připojil k Leninovu Protestu ruských sociálních demokratů, namířenému proti ekonomistům. V roce 1902 emigroval a začal spolupracovat s leninskou Jiskrou. Začátkem roku 1904 vytvořil v Oděse z Leninova pověření jižní byro SDDSR. Koncem srpna 1904 odjel za hranice a připojil se k deklaraci dvaadvaceti bolševiků. V roce 1905 se jako delegát nikolajevského výboru zúčastnil III. sjezdu SDDSR. Spolu s Leninem redigoval list *Vperjod a Proletarij*; od konce roku 1905 pracoval v petrohradské bolševické organizaci. Za aktivní revoluční činnost byl několikrát vězněn a deportován. Po Říjnové revoluci patřil k významným sovětským diplomatům (viz též sv. 44). — 352, 391, 419, 426, 454, 461

V. U. — viz Lenin V. I.

V. V. — viz Koževnikovová V. V.

V. V. — viz Voroncov V. P.

ВЫХАЗОВАЧ — viz Tokarev A. S.

WEBB Sidney (1859—1947) a WEBBOVÁ Beatrice (1858—1943) — angličtí veřejní činitelé, autoři mnoha prací z historie a teorie anglického dělnického hnutí. Jejich kniha *Industrial Democracy* (Londýn 1897) vyšla v Rusku pod názvem *Teorija i praktika anglijskogo tred-juniönizma* [Teorie a praxe anglického tradeunionismu] v letech 1900—1901. Manželé Webbovi ve svých pracích rozvíjeli myšlenku reformistického řešení dělnické otázky v rámci buržoazního zřízení. Sidney Webb (později lord Passfield) byl spoluzakladate-

V. I—N — viz Ivanšin V. P.

VITTE S. J. (1849—1915) — ruský státník, představitel imperialistických zájmů vojenských a statkářských kruhů carského Ruska, přesvědčený zastánce samoděržaví. Snažil se zachovat monarchii malými ústupky a sliby liberální buržoazii a krutými represáliemi vůči lidu. Byl jedním z těch, kdo potlačili revoluci v letech 1905—1907. Jako ministr dopravy (únor—srpen 1892), ministr financí (1892—1903) a předseda vlády (říjen 1905—duben 1906) prosazoval v oblasti financí, celní politiky, výstavby železnic a továrního zákonodárství zájmy velkoburžoazie. Všestrannou podporou zahraničních investic přispěl nejen k rozvoji kapitalismu v Rusku, ale i k větší závislosti Ruska na imperialistických státech. Lenin jej charakterizoval jako »ministra makléře« a »burzovního agenta«.

— 114, 124, 145, 147, 157, 307

V. Iv. — viz Zasuličová V. I.

VLADIMIROV M. K. (vl. jm. Šejnfinkel) (Fred) (1879—1925) — člen SDDSR od roku 1903. Pracoval ve stranických organizacích v Petrohradu, Gomelu, Oděse, Lugansku [Vorošilovgrad] a Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk]. Zúčastnil se revoluce v letech 1905—1907. Za revoluční činnost byl vězněn a nakonec vypovězen doživotně na Sibiř, ale v roce 1908 uprchl z vyhnanství za hranice. V roce 1911 se s bolševiky rozešel, později byl členem pařížské skupiny plechanovců, jež vydávala list *Za partiju*. Po únorové revoluci 1917 se vrátil do Ruska, patřil k mezirajonovcům a spolu s nimi byl na VI. sjezdu přijat do SDDSR(b). Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí.

— 263, 407—409

VLAS — viz Řerich A. E.

V. M. — viz Veličkinová V. M.

VODOVOZOVÁ M. I. (1869—1954) — vydavatelka knih v Petrohradu. V roce 1895 založila společně s N. V. Vodovozovem nakladatelství, v němž vyšlo v roce 1899 Leninovo dílo *Vývoj kapitalismu v Rusku* (viz *Sebrané spisy* 3, Praha 1980, s. 15—628). Jejich nakladatelství pomáhalo rozšiřovat v Rusku v 90. letech marxistickou literaturu.

— 184

VOIF — viz Lengnik F. V.

VOLGIN — viz Plechanov G. V.

ZASULIČOVÁ V. I. (Karelin, Kiroff, Sestra, Starší sestra, Tetka, V. I., V. Iv., Velika, Velika Dm., Velika Dmitrijevna, Věra Ivanovna) (1849—1919) — významná pracovnice narodnického a později sociálně demokratického hnutí v Rusku; revolučně činná od roku 1869. Roku 1883—1884 se podílela na založení skupiny Osvobození práce. V roce 1900 se stala členkou redakce listu Jiskra a časopisu Zarja. Za redakci Jiskry se zúčastnila II. sjezdu SDDSR s právem poradního hlasu. Připojila se k menšinovým jiskrovcům. Po rozkolu ve straně v roce 1903 patřila k čelným představitelům menševiků, vstoupila do redakce menševické Jiskry. V roce 1905 se vrátila do Ruska. Za první světové války stála na pozicích sociálšovinismu. K Říjnové revoluci se stavěla negativně. — 30—31, 45—47, 70, 84—87, 92—93, 96, 119, 141, 145—147, 154, 159—160, 169—171, 176, 178, 183, 198, 202—205, 217—218, 225, 228, 263, 288, 297, 316, 333, 336, 359—360, 364—365, 455

ZELDOV A. M. (Bundovec) (1873—1924) — jeden z významných představitelů Bundu; přispíval do jeho periodik. Byl účastníkem konference zástupců výborů a organizací SDDSR v Białystoku v březnu 1902. — 214

ZEMLJAČKOVÁ (vl. jm. Zalkindová) R. S. (Démon) (1876—1947) — profesionální revolucionářka, významná funkcionářka komunistické strany a sovětského státu. Do revolučního hnutí vstoupila roku 1893; po návratu z ciziny v roce 1896 se stala členkou kyjevského výboru SDDSR. Od roku 1901 byla důvěrníci Jiskry, pracovala v Oděse a Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk]. Na II. sjezdu SDDSR byla delegátkou oděského výboru, patřila k většinovým jiskrovcům. V srpnu 1904 se účastnila porady dvaadvaceti bolševiků v Ženevě, byla zvolena do byra výborů většiny. Za revoluce 1905—1907 zastávala funkci tajemnice moskevského výboru SDDSR. Po únorové revoluci 1917 byla tajemnicí moskevského výboru SDDSR(b). Za říjnového ozbrojeného povstání v Moskvě řídila boj dělníků v rogožsko-simonovském obvodu. Později pracovala ve vedoucích stranických a státních orgánech. Byla delegátkou všech sjezdů strany (kromě I. a V.). V roce 1939 byla jmenována místopředsedkyní rady lidových komisařů SSSR a tuto funkci vykonávala po celou dobu Velké vlastenecké války. — 344, 349, 393, 397, 414—416, 420—421, 427, 439, 444, 446, 456—458, 460, 462—465, 474—476

ZERNOVOVÁ — viz Essenová M. M.

ZUBATOV S. V. (1864—1917) — plukovník četnictva, iniciátor a realizátor provokační politiky »policejního socialismu« (takzvané zubatovovštiny). V 90. letech byl jmenován velitelem moskevské tajné policie a rozvinul rozsáhlé a systematické pátrání po politických odpůrcích. V rámci boje s revolučními organizacemi zavedl tzv. létající oddíly tajné policie. V roce 1902 se stal velitelem zvláštního oddělení policie. V letech 1901—1903 organizoval v různých městech policejní dělnické spolky — Podpůrný spolek mechaniků (Moskva), Spolek ruských továrních dělníků (Petrohrad) aj. Jejich cílem bylo odvést pozornost dělníků od revolučního boje. Po neúspěchu své provokatérské politiky byl penzionován a politické činnosti zanechal. Po propuknutí únorové revoluce 1917 spáchal sebevraždu. — 108, 167—168

ZURABOV A. G. (Rašíd-Bek) (1873—1920) — sociální demokrat, účastník revolučního hnutí od roku 1892. Od roku 1899 pracoval v tifliském [tbiliském] výboru SDDSR. V roce 1902 patřil k zakladatelům Svazu arménských sociálních demokratů, od roku 1903 byl členem výboru Kavkazského svazu SDDSR. Po II. sjezdu SDDSR vystupoval jako bolševik, pak se přiklonil k menševikům. Za první světové války se projevoval jako internacionalista. Po únorové revoluci 1917 se vrátil z emigrace, byl členem výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. Po Říjnové revoluci aktivně bojoval v Zakavkazsku proti menševikům a dašnakům, zasazoval se o nastolení sovětské moci v této oblasti. — 345

ZVĚR, ZVĚRJOV — viz Essenová M. M.

ZVÍRÁTKO — viz Essenová M. M.

ŽAK — viz Alexandrovová J. M.

ŽITLOVSKIJ Ch. I. (N. G.) (1865—1943) — publicista, v mládí narodovoljovec. Koncem 80. let emigroval do Švýcarska. Byl jedním z organizátorů Svazu ruských socialistů-revolucionářů v Bernu (1894). Později se stal jedním z ideologů židovského maloburžoazního nacionalistického hnutí, zúčastnil se zakládání židovské socialistické dělnické strany (SERP) a byl jedním z jejích vůdců a teoretiků; zároveň udržoval spojení se stranou socialistů-revolucionářů. Po vydání Manifestu ze 17. října 1905 se vrátil do Ruska, znovu však emigroval. Žil v USA, kde od roku 1908 vydával časopis *Dos Naie*

Leben; přispíval do pokrokových židovských časopisů a sympatizoval s SSSR. — 33

ŽИТОМИРСКИИ J. A. (nar. 1880) — provokatér, povoláním lékař. Od roku 1902 spolupracoval s výzvědnou službou carského policejního departmentu v zahraničí. Podával informace zejména o bolševických organizacích v zahraničí. V roce 1917 byla jeho provokatérská činnost odhalena. — 446

ŽОРЖ — viz Plechanov G. V.

ЖОЗЕФИНА — viz Vorovskij V. V.

ЖУКОВСКИИ D. — vydavatel filozofických knih. Kolísal mezi různými světovými názory a směry, nejvíce se však přikláněl k marxismu. Později od marxistických názorů ustoupil. — 113

Ѓ/z — viz Galperin L. J.

ZEMĚPISNÉ NÁZVY

Dříve:

Nyní:

Jekatěrinoslav	—	Dněpropetrovsk
Königsberg (Královec)	—	Kaliningrad
Kovno	—	Kaunas
Nižnij Novgorod	—	Gorkij
Samara	—	Kujbyšev
Tiflis	—	Tbilisi
Tver	—	Kalinin
Vilno	—	Vilnius
Vratislav	—	Wrocław

OBSAH

Ediční poznámka 7

Předmluva 9—18

1893

1 P. P. MASLOVOVI. *V druhé polovině prosince* 19—20

1894

2 P. P. MASLOVOVI. *30. května* 21—24

*3 P. P. MASLOVOVI. *31. května* 24

4 L. F. MILOVIDOVOVÉ. *21. července* 25

1895

5 P. B. AXELRODOVI. *Začátkem listopadu* 26—28

6 P. B. AXELRODOVI. *V polovině listopadu* 28—29

1897

7 P. B. AXELRODOVI. *16. srpna* 30—31

1898

8 S. M. ARKANOVVI. *10. května* 32

9 A. N. POTRESOVVI. *2. září* 32—35

1899

10 A. N. POTRESOVVI. *26. ledna* 36—40

11 A. N. POTRESOVVI. *27. dubna* 40—46

12 A. N. POTRESOVVI. *27. června* 47—52

13 S. M. ARKANOVVI. *31. října* 53

* Dopisy označené hvězdičkou jsou uveřejněny poprvé.

1900

14 N. K. KRUPSKÉ. <i>Před 24. srpnem</i>	54—57
15 J. M. STĚKLOVOVI. <i>Nejpozději 4. září</i>	58—60
16 NEZJIŠTĚNĚMU ADRESÁTOVI. <i>5. září</i>	61—64
17 NEZJIŠTĚNĚMU ADRESÁTOVI. <i>Mezi 6. a 15. zářím</i>	64—65
18 J. M. STĚKLOVOVI. <i>25. září</i>	65—66
19 D. B. RJAZANOVHOVI. <i>25. září</i>	66
20 P. B. AXELRODOVI. <i>10. října</i>	67—68
21 V. P. NOGINHOVI. <i>10. října</i>	68—69
22 J. M. STĚKLOVOVI. <i>10. října</i>	69—70
23 P. B. AXELRODOVI. <i>18. října</i>	70—72
24 P. B. AXELRODOVI. <i>19. října</i>	72
25 P. B. AXELRODOVI. <i>21. října</i>	72—73
26 A. A. JAKUBOVOVÉ. <i>26. října</i>	74—77
27 A. A. JAKUBOVOVÉ. <i>26. října</i>	78—79
28 V. P. NOGINHOVI. <i>2. listopadu</i>	79—81
29 P. B. AXELRODOVI. <i>3. listopadu</i>	81—82
30 P. B. AXELRODOVI. <i>8. listopadu</i>	83—85
31 G. V. PLECHANOVHOVI. <i>9. listopadu</i>	85—89
32 P. B. AXELRODOVI. <i>16. listopadu</i>	89—90
33 P. B. AXELRODOVI. <i>19. listopadu</i>	91—92
34 P. B. AXELRODOVI. <i>26. listopadu</i>	92—93
35 P. B. AXELRODOVI. <i>7. prosince</i>	93
36 P. B. AXELRODOVI. <i>11. prosince</i>	94—95
37 P. B. AXELRODOVI. <i>14. prosince</i>	95—96
38 P. B. AXELRODOVI. <i>24. prosince</i>	96—98

1901

39 V. P. NOGINHOVI. <i>3. ledna</i>	99—100
40 V. P. NOGINHOVI. <i>24. ledna</i>	100—102
41 G. V. PLECHANOVHOVI. <i>30. ledna</i>	102—104
42 SKUPINĚ BORBA. <i>3. února</i>	104—105
43 D. B. RJAZANOVHOVI. <i>5. února</i>	105—106
44 V. P. NOGINHOVI. <i>5. února</i>	106—109
45 SKUPINĚ BORBA. <i>21. února</i>	109—110
46 V. P. NOGINHOVI. <i>21. února</i>	110—111
47 P. B. AXELRODOVI. <i>27. února</i>	111—112
48 P. B. AXELRODOVI. <i>11. března</i>	112
49 P. B. AXELRODOVI. <i>20. března</i>	113—114
50 F. I. DANOVI. <i>22. března</i>	115—116

51	V. P. NOGINOVI. 23. března	116
52	V. P. NOGINOVI. 6. dubna	116
53	G. V. PLECHANOVOVI. 15. dubna	117
54	C. H. BRANTINGOVI. 19. dubna	117—118
55	G. V. PLECHANOVOVI. 21. dubna	118—119
56	M. G. VEČESLOVOVI. 22. dubna	119—120
57	P. B. AXELRODOVI. 25. dubna	120—125
58	M. G. VEČESLOVOVI. 25. dubna	125—126
59	S. I. RADČENKOVI. <i>Koncem dubna</i>	127
60	SKUPINĚ BORBA 12. května	128
61	M. G. VEČESLOVOVI. 18. května	128—129
62	TISKÁRNĚ LISTU JISKRA. <i>Mezi 22. květnem a 1. červnem</i>	129—130
63	N. E. BAUMANOVI. 24. května	130—131
*64	G. D. LEJTEJZENOVI. 24. května	131—133
65	P. B. AXELRODOVI. 25. května	133—136
66	L. M. KNIPOVIČOVÉ. 28. května	136
67	R. E. KLASSONOVI. 28. května	136—137
68	P. B. AXELRODOVI. 1. června	137—138
69	P. N. LEPEŠINSKÉMU A P. A. KRASIKOVOVI. 1. června	139—140
70	SKUPINĚ PRO SPOLUPRÁCI S JISKROU. 5. června	140—141
71	G. V. PLECHANOVOVI. 12. června	141
72	M. G. VEČESLOVOVI. 17. června	142
73	L. J. GALPERINOVI. <i>Mezi 18. a 22. červnem</i>	142—143
74	N. E. BAUMANOVI. 25. nebo 26. června	143—144
75	G. V. PLECHANOVOVI. 7. července	144—146
76	P. B. AXELRODOVI. 9. července	146—148
77	G. V. PLECHANOVOVI. 13. července	148—149
78	NEZJIŠTĚNÉMU ADRESÁTOVI. 18. července	150
79	L. N. RADČENKOVÉ. <i>Mezi 18. a 27. červencem</i>	150—151
80	P. B. AXELRODOVI. 21. července	151—153
81	G. V. PLECHANOVOVI. 25. července	154—156
82	P. B. AXELRODOVI. 26. července	156—157
83	P. B. AXELRODOVI. 30. července	158—159
84	G. V. PLECHANOVOVI. 30. července	159—160
85	L. J. GALPERINOVI. <i>Mezi 31. červencem a 12. srpnem</i>	160—162
86	L. I. GOLDMANOVI. <i>Mezi 31. červencem a 12. srpnem</i>	162
87	S. O. CEDERBAUMOVI. <i>V druhé polovině července</i>	163—167
88	P. B. AXELRODOVI. 4. srpna	167—168

89	P. B. AXELRODOVI. 24. srpna	169—170
90	P. B. AXELRODOVI. 30. srpna	170—171
91	G. V. PLECHANOVOVI. 18. září	172
92	L. I. AXELRODOVÉ. 5. nebo 6. října	173
93	JISKROVSKÉ SKUPINĚ V PETROHRADU. <i>V druhé polovině října</i>	174
94	G. V. PLECHANOVOVI. 21. října	174—175
95	L. I. AXELRODOVÉ. 22. října	175—176
96	G. V. PLECHANOVOVI. 2. listopadu	176—177
97	E. L. GUREVIČOVI. 3. listopadu	177—178
98	G. V. PLECHANOVOVI. 3. listopadu	178
*99	G. D. LEJTEJZENOVI. 10. listopadu	179—180
100	G. V. PLECHANOVOVI. 11. listopadu	180—181
*101	G. D. LEJTEJZENOVI. 14. listopadu	181—182
102	G. V. PLECHANOVOVI. 19. listopadu	183
103	L. I. AXELRODOVÉ. 27. listopadu	183—184
104	G. V. PLECHANOVOVI. 1. prosince	185—186
105	L. I. AXELRODOVÉ. 17. prosince	186—187
106	JISKROVSKÝM ORGANIZACÍM V RUSKU. <i>Před 18. prosincem</i>	187—189
107	I. G. SMIDOVIČOVÉ. 18. prosince	189
108	G. V. PLECHANOVOVI. 19. prosince	190
109	P. B. AXELRODOVI. 19. prosince	191
110	G. V. PLECHANOVOVI. 20. prosince	191—192
111	P. B. AXELRODOVI. 23. prosince	192
112	L. I. GOLDMANOVI. <i>V prosinci</i>	193

1902

113	L. I. GOLDMANOVI. 3. ledna	194—195
114	V. N. KROCHMALOVI. 3. ledna	195
115	G. V. PLECHANOVOVI. 7. února	195—196
116	L. I. AXELRODOVÉ. 18. února	196—197
*117	P. B. AXELRODOVI. 3. března	197
118	P. B. AXELRODOVI. 22. března	198
*119	G. D. LEJTEJZENOVI. <i>Před 23. březnem</i>	199
120	P. B. AXELRODOVI. 27. března	199—200
121	A. A. BOGDANOVOVI. <i>Mezi 28. březnem a 19. dubnem</i>	201—202
122	G. V. PLECHANOVOVI. 4. dubna	202—204
123	G. V. PLECHANOVOVI. 17. dubna	204—205
124	P. B. AXELRODOVI. 18. dubna	205—206
125	P. B. AXELRODOVI. 23. dubna	206—207

126	P. B. AXELRODOVI. 3. května	207—208
127	A. I. KREMEROVI. 4. května	209
128	SVAZU RUSKÝCH SOCIÁLNÍCH DEMOKRATŮ V ZAHRANIČÍ. 4. května	209—210
*129	G. D. LEJTEJZENOVI. 5. května	210
130	P. N. LEPEŠINSKÉMU A I. I. RADČENKOVI. 5. května	211
131	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. 6. května	211—212
132	G. V. PLECHANOVOVI. 14. května	213
133	F. V. LENGNIKOVI. 23. května	213—214
134	L. I. AXELRODOVÉ. 14. června	214
135	I. I. RADČENKOVI. 22. června	214—215
136	L. I. AXELRODOVÉ. 23. června	216
137	G. V. PLECHANOVOVI. 23. června	216—218
138	G. V. PLECHANOVOVI. 2. července	218—219
139	I. I. RADČENKOVI. Mezi 9. a 16. červencem	219—224
140	G. V. PLECHANOVOVI. 12. července	225—226
141	N. K. KRUPSKÉ. 16. července	226—228
142	I. I. RADČENKOVI. 16. července	228—231
143	I. I. RADČENKOVI. 22. července	231—235
144	G. D. LEJTEJZENOVI. 24. července	235—236
145	G. V. PLECHANOVOVI. 28. července	236
146	V. G. ŠKLJAREVIČOVI. 29. července	237
147	P. G. SMIDOVIČOVI. 2. srpna	237—239
148	V. A. NOSKOVOVI. 4. srpna	240—244
149	KARTAVCEVOVI. 4. srpna	244—245
150	I. I. RADČENKOVI. 7. srpna	245
151	G. V. PLECHANOVOVI. 8. srpna	246—247
152	I. I. RADČENKOVI. 12. srpna	247
153	P. B. AXELRODOVI. 19. srpna	248
154	J. J. LEVINOVI. 22. srpna	248—249
155	MOSKEVSKÉMU VÝBORU SDDSR. 24. srpna	250—252
156	REDAKCI LISTU JUŽNYJ RABOČIJ. 16. září	252—254
157	G. M. A Z. P. KRŽIŽANOVSKÝM. 23. září	254—255
158	V. P. KRASNUCHOVI A J. D. STASOVOVÉ. 24. září	255—256
159	A. M. KALMYKOVOVÉ. 27. září	256—258
*160	G. D. LEJTEJZENOVI. Před 5. říjnem	258—260
161	L. I. AXELRODOVÉ. 11. listopadu	260
162	P. A. KRASIKOVOVI. 11. listopadu	261—262
163	L. I. AXELRODOVÉ. 28. listopadu	262
164	G. V. PLECHANOVOVI. 1. prosince	263
165	J. J. LEVINOVI. Nejdříve 11. prosince	264—266

166	G. V. PLECHANOVOVI. 14. prosince	266—268
167	FITOVÍ. 16. prosince	269
168	L. I. AXELRODOVÉ. 18. prosince	269—270
169	G. V. PLECHANOVOVI. 19. prosince	271—272
170	G. V. PLECHANOVOVI. 25. prosince	272—274
171	A. N. POTRESOVOVI. 26. prosince	274—275
172	V. I. LAVROVOVI A J. D. STASOVOVÉ. 27. prosince	275—276
173	F. V. LENGNIKOVÍ. 27. prosince	276—277
174	BYRU RUSKÉ ORGANIZACE JISKRY. 28. prosince	277

1903

175	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. 1. ledna	278
176	A. N. POTRESOVOVI. 1. ledna	279
177	I. V. BABUŠKINOVÍ. 6. ledna	280
178	G. V. PLECHANOVOVI. 10. ledna	281—282
179	REDAKCI LISTU JUŽNYJ RABOČIJ. 10. ledna	282
180	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. 12. ledna	283
181	L. I. AXELRODOVÉ. 15. ledna	283
182	J. D. STASOVOVÉ. 15. ledna	284—285
183	CHARKOVSKÉMU VÝBORU SDDSR. 15. ledna	285—286
184	J. D. STASOVOVÉ. 16. ledna	286
185	I. V. BABUŠKINOVÍ. 16. ledna	287
186	F. V. LENGNIKOVÍ. 17. ledna	288
187	L. I. AXELRODOVÉ. 27. ledna	288
188	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. 27. ledna	289
189	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. 27. ledna	289—291
190	A. N. POTRESOVOVI. 27. ledna	291
191	G. V. PLECHANOVOVI. 28. ledna	292—294
192	J. D. STASOVOVÉ. 28. ledna	294
193	SVAZU RUSKÝCH SOCIÁLNÍCH DEMOKRATŮ V ZAHRANIČÍ. 4. nebo 5. února	295—296
194	J. O. MARTOVOVI. 5. února	296—298
195	G. V. PLECHANOVOVI. 5. února	299—300
196	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. 8. února	300—301
197	F. V. LENGNIKOVÍ. Po 12. únoru	301—308
198	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. 21. února	308
199	NIŽNĚNOVGORODSKÉMU VÝBORU SDDSR. Před 23. únorem	309—310
200	G. V. PLECHANOVOVI. 2. března	310—312
201	ORGANIZAČNÍMU VÝBORU (S TEXTEM DOPISU ADRESOVANÉHO N. K. KRUPSKÉ).	

	<i>Mezi 4. a 7. březnem</i>	312—313
202	ORGANIZAČNÍMU VÝBORU. <i>Mezi 6. a 9. březnem</i>	313—314
203	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>15. března</i>	315
204	G. V. PLECHANOVOVI. <i>15. března</i>	315—316
205	ORGANIZAČNÍMU VÝBORU. <i>31. března</i>	316—317
206	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>3. dubna</i>	317—318
207	ORGANIZAČNÍMU VÝBORU. <i>6. dubna</i>	318—319
208	G. V. PLECHANOVOVI. <i>10. dubna</i>	319—320
209	J. M. ALEXANDROVOVÉ. <i>Po 22. květnu</i>	320—324
210	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>24. května</i>	324—325
211	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. <i>16. července</i>	325
212	A. M. KALMYKOVOVÉ. <i>7. září</i>	326—330
213	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. <i>10. září</i>	330
214	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>Mezi 10. a 14. zářím</i>	331
215	A. N. POTRESOVOVI. <i>13. září</i>	332—335
216	A. M. KALMYKOVOVÉ. <i>30. září</i>	335—337
217	K. L. FJURTMILLEROVI. <i>30. září</i>	337—338
218	ODĚSKÉMU VÝBORU SDDSR. <i>1. října</i>	338—339
219	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU A V. A. NOSKOVVI. <i>5. října</i>	339—340
220	J. O. MARTOVOVI. <i>6. října</i>	341
221	G. D. LEJTEJZENOVI. <i>10. října</i>	342—343
222	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>20. října</i>	343—345
223	VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU SDDSR. <i>20. října</i>	345—346
224	DONSKÉMU VÝBORU SDDSR. <i>V říjnu</i>	346—347
225	SVAZU HORNÍKŮ A HUTNÍKŮ. <i>V říjnu</i>	347—348
226	G. V. PLECHANOVOVI. <i>1. listopadu</i>	348—349
227	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>4. listopadu</i>	350
228	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. <i>4. listopadu</i>	350—351
229	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU A V. A. NOSKOVVI. <i>5. listopadu</i>	351—352
230	G. V. PLECHANOVOVI. <i>6. listopadu</i>	352—353
231	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>8. listopadu</i>	353—354
232	M. N. LJADOVOVI. <i>10. listopadu</i>	354—361
233	G. V. PLECHANOVOVI. <i>14. listopadu</i>	362
234	G. V. PLECHANOVOVI. <i>18. listopadu</i>	362—363
235	J. O. MARTOVOVI. <i>29. listopadu</i>	363
236	F. I. DANOVI. <i>2. prosince</i>	364
237	V. I. ZASULIČOVÉ. <i>3. prosince</i>	364
238	V. I. ZASULIČOVÉ. <i>3. prosince</i>	365
239	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. <i>10. prosince</i>	365—366

240	REDAKCI JISKRY. 12. prosince	367—368
241	N. J. VILONOVŮVI. <i>Mezi 17. a 22. prosincem</i>	368—371
242	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. 18. prosince	371—374
243	J. O. MARTOVŮVI. 19. prosince	374—375
244	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. 22. prosince	375—376
245	REDAKCI JISKRY. 24.—27. prosince	376—377
246	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. 30. prosince	377—380

1904

247	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. 2. ledna	381—382
248	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. 4. ledna	382—384
249	REDAKCI JISKRY. 8. ledna	385
250	PŘEDSEDOVI RADY STRANY G. V. PLECHANOVŮVI. 23. ledna	386—387
251	PŘEDSEDOVI RADY STRANY G. V. PLECHANOVŮVI. 27. ledna	387—388
252	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. 31. ledna	388—390
253	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>Mezi 2. a 7. únorem</i>	390—391
254	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU POLSKÉ SOCIALISTICKÉ STRANY. 7. února	391—392
255	V. D. BONČŮVI-BRUJEVIČŮVI. 8. února	392
256	REDAKCI JISKRY. 26. února	393
257	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. <i>V únoru</i>	393—395
258	ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU SDDSR. 13. března	395—396
259	REDAKCI JISKRY. 18. března	396—397
260	F. V. LENGNIKOVI. 26. května	397
261	L. B. KRASINŮVI. <i>Nejdříve 26. května</i>	398—399
262	G. M. KRŽIŽANOVSKÉMU. <i>Nejdříve 26. května</i>	399—400
263	JIŽNÍMU BYRU ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU SDDSR. <i>Koncem května</i>	400—402
264	J. D. STASOVŮVÉ A F. V. LENGNIKOVI. <i>19. června</i>	402—403
*265	REDAKCI JISKRY. 20. června	404
266	PAŘÍŽSKÉ SEKCI ZAHRANIČNÍ LIGY RUSKÉ REVOLUČNÍ SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE. <i>Koncem června—začátkem července</i>	404
267	V. D. BONČŮVI-BRUJEVIČŮVI. 26. července	405—406
268	TAJEMNÍKOVI RADY STRANY J. O. MARTOVŮVI. 10. srpna	406—407
269	M. K. VLADIMIROVŮVI. 15. srpna	407—409
270	V. D. BONČŮVI-BRUJEVIČŮVI. <i>Mezi 18. a 31. srpnem</i>	409—410

271	REDAKCI JISKRY. 24. srpna	410—411
272	ČLENŮM VÝBORŮ VĚTŠINY A VŠEM AKTIVNÍM STOUPENCŮM VĚTŠINY V RUSKU (S TEXTEM DOPISU L. A. FOTIJEVÉ).	
	<i>Nejdříve 28. srpna</i>	412
273	V. A. NOSKOVŮVI. 30. srpna	413
274	V. A. NOSKOVŮVI. 30. nebo 31. srpna	413—414
*275	M. N. LJADOVOVI. 1. září	414
276	TAJEMNÍKOVI RADY STRANY J. O. MARTOVOVI. 2. září	415—416
277	V. A. NOSKOVŮVI. 2. září	416
*278	SAZEČŮM STRANICKÉ TISKÁRNY. 2. nebo 3. září	417
*279	I. S. VILENSKÉMU. Mezi 5. a 13. zářím	417—418
280	TAJEMNÍKOVI RADY STRANY J. O. MARTOVOVI. 7. září	418
281	V. D. BONČOVI-BRUJEVIČOVI. 13. září	419
282	M. S. MAKADZJUBOVI. 16. září	420—421
283	M. LEJBOVIČOVI. 20. září	422—424
*284	V. P. NOGINOVI. 21. září	425
285	J. D. STASOVŮVÉ, F. V. LENGNIKOVI A DALŠÍM. 23. září	425—426
286	G. D. LEJTEJZENOVI. 29. září	426—427
287	ÚČASTNÍKŮM KONFERENCE JIŽNÍCH VÝBO- RŮ A JIŽNÍMU BYRU ÚV SDDSR. Po 5. říjnu	427
288	VÝBORŮM VĚTŠINY. Po 5. říjnu	428
289	M. P. GOLUBĚVOVÉ. Po 5. říjnu	429
290	J. D. STASOVŮVÉ, F. V. LENGNIKOVI A DALŠÍM. 14. října	430—431
291	I. I. RADČENKOVI. 28. října	431—433
292	SIBÍŘSKÉMU VÝBORU SDDSR. 30. října	433—437
293	A. A. BOGDANOVŮVI. 2. listopadu	438—439
*294	I. P. GOLDENBERGOVI. 2. listopadu	439—440
295	E. E. ESENOVI. 4. listopadu	441
296	A. M. STOPANIMU. 10. listopadu	441—443
297	PETROHRADSKÉ ORGANIZACI SDDSR. <i>V říjnu—prosinci</i>	443—444
298	O. A. PJATNICKÉMU. Před 16. listopadem	444—446
299	A. A. BOGDANOVŮVI. 21. listopadu	446—448
*300	TVERSKÉMU VÝBORU SDDSR. 26. listopadu	448—449
301	IMERETSKO-MEGRELSKÉMU VÝBORU SDDSR. 28. listopadu	449—451
302	MOSKEVSKÉMU VÝBORU SDDSR. 29. listopadu	451
303	BAKUSKÉMU VÝBORU SDDSR. 29. listopadu	452—453

*304	NEZJIŠTĚNĚMU ADRESÁTOVI. <i>Koncem listopadu</i>	453
305	N. K. KRUPSKÉ. <i>3. prosince</i>	453—455
306	A. A. BOGDANOVHOVI, R. S. ZEMJAČKOVÉ A M. M. LITVINOVHOVI. <i>3. prosince</i>	456—458
*307	VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU SDDSR. <i>5. prosince</i>	458—459
308	M. M. LITVINOVHOVI. <i>8. prosince</i>	460—462
309	R. S. ZEMLJAČKOVÉ. <i>10. prosince</i>	462—465
310	G. D. LEJTEJZENHOVI. <i>12. prosince</i>	465—467
*311	R. S. ZEMLJAČKOVÉ. <i>13. prosince</i>	467
312	VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU SDDSR. <i>Po 12. prosinci</i>	468
313	L. B. KAMENĚVOVI. <i>14. prosince</i>	469
314	VÝBORU KAVKAZSKÉHO SVAZU SDDSR. <i>20. prosince</i>	470
*315	TVERSKÉMU VÝBORU SDDSR. <i>20. prosince</i>	470—471
316	M. P. GOLUBĚVOVÉ. <i>Mezi 23. prosincem 1904 a 4. lednem 1905</i>	471
317	A. I. JERAMASOVHOVI. <i>Mezi 23. prosincem 1904 a 4. lednem 1905</i>	471—472
318	M. M. ESSENOVÉ. <i>24. prosince</i>	472—473
*319	KAVKAZSKÉMU BYRU SDDSR. <i>Nejdříve 25. prosince</i>	473—475
320	R. S. ZEMLJAČKOVÉ. <i>26. prosince</i>	475—476
*321	A. J. ISAJENKOVI. <i>26. prosince</i>	477
322	A. I. JERAMASOVHOVI. <i>V prosinci</i>	477

PŘÍLOHY

1.	Otevřený dopis členům Zahraniční ligy ruské revoluční sociální demokracie. <i>V říjnu 1903</i>	481—486
2.	Protokoly z výslechů V. I. Uljanova (Lenina) v petro- hradské věznici 1895—1896	487—491
3.	Žádosti V. I. Uljanova (Lenina) 1896—1900	492—500

Seznam Leninových dopisů zařazených do předchozích
svazků Sebraných spisů (1893—1904) 503—505

Seznam dosud nenalezených Leninových dopisů
(1893—1904) 506—517

Poznámky 518—567

Údaje k jednotlivým dokumentům	568—584
Seznam literatury, kterou V. I. Lenin cituje nebo o níž se zmiňuje	585—657
Jmenný rejstřík	658—739
Zeměpisné názvy	740

V. I. L E N I N
S E B R A N Ě S P I S Y

4 6

Podle 5. ruského vydání V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij, tom 46, Politizdat, Moskva 1978, připraveného Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, přeložil kolektiv překladatelů. Kontrolní redaktorka Naděžda Stupková. Odpovědná redaktorka Jana Čamrová. Obálka, vazba a grafická úprava Milan Hegar. Výtvarný redaktor František Kraus. Technická redaktorka Jitka Vostradovská. Vydání II. Praha 1989. Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 6024. (7137.) publikaci. Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha. Náklad 1—30 000. AA 38,21 (text 38,15; ilustrace 0,06), VA 39,26. Tematická skupina 00/3. Cena brož. výt. 13,14 Kčs, váz. výt. 19,— Kčs.

73/202 — 21 — 8.5

25 — 082 — 89 Kčs 19,—